

Mikołaj Rej
Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Mikołaj Rej *Dzieła*

oprac. Małgorzata Pierzgalska, Regina Kozubowska, Piotr Małek

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-00-9

---

strona: kt

- 1: Wizerunk,
 2: własny żywotá człowyeká
 3: poczciwego/ w ktorým iá=
 4: ko we zwierciedle/ fnádnie
 5: káždy fwe spráwy oglédáć
 6: może: zebrány y s Filozo=
 7: phow/ y z roznych oby=
 8: czáíow fwiátá tego.
 9: Cokolwiek czynisz/ roftropnie
 10: czyn/ á pátrz końcá.
 11: Cum GRATIA et Priuilegio.

strona: A2

- 1: Wirfze ná Herb Iá=
 2: fnie Wielmożnego Páná Ianá Grá=
 3: bie s Tarnowá. etc.

- 4: 2 M Iefiac tá Płanetá wdzyęczna/
 5: Ktorey daná tá moc wieczna/
 6: By świeciłá iáfno w nocy/
 7: Wízemu fwiátu ku pomocy.
 8: S fwych promieni iáfność dáiąć/
 9: Káždy ftan vwefeláiąć.
 10: Tákże gwiazdy też moc máią/
 11: Chociay mnieyfzą fwiátłość dáią.
 12: Herby kiedy rozdawano/
 13: Tedy włafności pátrzano.
 14: Iż co komu należáło/
 15: To w káżdym domu zoftáło.
 16: Podobno też tá Leliwá/

- 17: Tey właśności iáko żywá/
 18: Tu ná fwiecie vzywála/
 19: Co przy tym herbye zoftála.
 20: Swiećąc ludzyom w ich trudnościach/
 21: W ciemnych nieprawiedliwościach.
 22: Tu káždy ftan wlpomagáiąc/
 23: S fwych promieni rátunk dáiąc.

A 2

Nuż przed=

strona: A2v

- 1: Nuż przedfię zacna Leliwo/
 2: Nie vdaway fie ná krzywo.
 3: Niechći Eklipfis nie szkodzi/
 4: S twey właśności nie vwodzi.
 5: Gdyż cie ząwždy zacną zwano/
 6: Niechże iáfnie będye znano/
 7: Iż ząwždy fwieći Leliwá/
 8: Y ták będye iáko żywá.

9: grafika

strona: A3

1: Iáfnie Wyelmożnemu

2: Pánu/ Pánu Ianowi Grábi s Tarnowá/ ná

3: ten czás Káftellanowi Woynickiemu/ y

4: Stároście Sędomirskiemu. etc.

- 5: Nácźnye Páweł fwięty
 6: to poftánowienie Páń=
 7: Íkycie nam wřzem oznay=
 8: mić raczył/ iż kogo Pan
 9: Bog z dawná przeźrzał/
 10: tego y ku fwym fprawam

- 11: wezwąć/ y nąwżem v=
 12: błogofławić raczył. Co
 13: wżytko iście nie s pochlebłtwa/ ále s práwey
 14: prawdy (ile ia rozumiem) káždy Wielmożno=
 15: ści twey/ flufznie przywłafzczyć może. Gdyż cie
 16: przeżrał Pan tu ná fwiát s krześciánfkich á s
 17: tákich rodzicow/ iż ich cnot/ przykłádom/ y o=
 18: byczáiw/ wiele fie ludzi mogło vczyć/ y im fie
 19: pilno przypátrować. Powołać cie też raczył iuż
 20: y do ípraw winnice fwoiey/ tho ieft/ kościoła
 21: fwego/ á Rzeczyfpolitey krześciánfkiey. V=
 22: błogofławić cie też raczył/ y vrodą/ y cnotámi

A 3

y wycho=

strona: A3v

- 1: y wychowániem/ y obyczáyami/ ktorych iefzcze
 2: do tego czáfu nikt flufznie pogánić nie mogł/ á=
 3: ni pogánił. A ktemu iuż Wielmożność twą y w
 4: zakonie w tym/ ktory fie iemu naywięcey podo=
 5: ba/ y poftánowić y íprawowác raczy.
 6: # Ná tho gdy fie Wielmożność twa flufznie
 7: rozmyflifz/ coś zá to powinowát/ to iuż ia twe=
 8: mu baczeniu/ kthorym Pan Bog niepodle W.
 9: M. ofobę ozdobić raczył/ ná rozeznánie poru=
 10: czam. A wżákoż fnadź to Wielmożności twey
 11: ná pieczy mieć prziftoi/ ábyś mocno ftánał przy
 12: oney máley fentenciey Sálomoná thák onego
 13: zacnego/ á nie fwieckim rozumem ćwiczonego/
 14: ktori rádził káždemu/ áby fie ni czym pilniey nie
 15: parał/ iedno boiážnią Bożą: Bo w tey máley
 16: fentenciey/ iuż wżytko co pocżiwemu człowie=

- 17: kowi należy/ Inądnie sie zawiązać á okazać mo
 18: że. Bo iuz taki nie odniefie sie nigdi od woley ie=
 19: go/ gdy sie będzie bał możności iego: á żadna
 20: mu ina możność/ áni strách światá tego w tym
 21: strázen nie będzie: áni żadne skárby/ áni dobro=
 22: dzyeyftwá/ nie odwiodą go od tego. Iuz sie też
 23: będzie pilnie przypátrował káždy krześcián=
 24: skiey powinności swoiey/ co sobie á co káżdemu
 25: stanowi słuźnie powinowát ma być.
 26: # Co iesliże Pan Bog w ołobie W. M. ozdo=

bić ra=

strona: A4

- 1: bić raczył/ ták tużę iż y w tym obaczeniu W. T.
 2: opuścić nie będzie raczył: A ktemu ácz rzecz do
 3: thego máła á nikczemna/ á wżakoż iżbych W.
 4: M. rad wżego dobrego życzył/ iscie nie z ża=
 5: dnego pochlebftwá/ ále z miłości tych cnot/ kto
 6: re sie z łáski Pánfkiey/ w ołobie Wielmożności
 7: twey iáśnie okázuią. Pofyłam W.M. ty kfią=
 8: szki/ z roznych sentency y s przypadkow omyl=
 9: ności światá tego/ iáwnych á widomych zebrá=
 10: ne/ kthore w sobie niofá á zamykáią spráwy y
 11: poštěpki iego: Gdyż ná nim fą rozmáithych
 12: spráw/ á z dziwnemi sfofoby y poštěpki/ rozni á
 13: rozliczni stanowie wyftáwieni. A przypáttru=
 14: iąc sie temu/ á zwłázczá s tym baczeniem/ kto=
 15: rym Pan W.T. z łáski swey obdárzyć raczył/
 16: Inądniey możesz rozeznáć kákol od pńzenicze.
 17: Pńzenicę schowác á kákol zárzuć/ wedle rády
 18: Pánfkiey. A zátimbych **W.W.zyczył [!]** náwřzem

19: łáfki Páńfkiey/ áby fie y kroleństwo iego/ y wo=

20: la iego náwłzem náławniey w W.M. oká=

21: zowáń/ łkądby fie fnádnie mogło łwie=

22: ćić imię łwięte iego/ ná wieki bło=

23: gołńawione. Amen.

A 4

Przedmo=

strona: A4v

1: Przedmowá ku themu

2: co ma czyść/ á co ma rozumieć o tych kfiázkach/

3: przy kthorey ieft Argument o wftytkich

4: Rozdzyalech/ krotko wypifány.

5: **I** Le łlychamy o tych co dá

6: ley niż w Polńcze bywá=

7: ią/ tedy połtronni naro=

8: dowie/ ięzyk (á podobno

9: y dowćip) Polńki ná má

10: łey pieczy máią/ iákoż też

11: z łáfki bożey nie bárzo fie

12: ieft czym chłubić/ gdyż nie

13: dbáłńzych ludzi nie máńz iáko Polacy/ á coby fie

14: w łwym ięzyku mniey kocháli.

15: # Też to zálię o Polaku powiedáią/ iż żadny

16: narod nie ieft przykłonniefzy/ y ku kłtałtom/ y

17: ku káżdemu ćwiczeniu/ iáko Polak: gdy do cze=

18: gożkolwyek pilności á chući dołóżyć będye

19: chciał. Co fie to znáczy nie dáleko ieżdząc/ kto

20: pomni máło przełżłe czáły/ álbo czyta pirwíze

21: pińmá Polńkie: iełłize ięzyk/ álbo wymowá/ ál=

bo káždy

strona: A5

Przedmowa krótka.

- 1: bo káždy iny kftałt dzifiefyżych Polakow/ ku pir
 2: wżym terminom Polłkim ieft podobny: kto=
 3: rym fnadź drugim ledwe rozumiemy. A tho fie
 4: ni czym infzym nie dzyeie/ iedno iż náftáło nie=
 5: máło kfiązek Polłkich/ á fą drugie y od zacnych
 6: y od vczonych fprawione. A ták ty kfiązki niżey
 7: nápiáne/ ácz zá wftydem wydáne: gdyż pu=
 8: ścić co ná fwiát/ ná rozmáite fady/ ieft fie ná co
 9: rozmylić. Ale iście więcey s chuci práwey ni=
 10: zli dla czego inego fą piány: Aby ci kthorym
 11: Pan Bog ten funt dał/ tu znalazłzy co pogánić/
 12: s tey przyczyny do czego fie fzyrfzego á potrze=
 13: bniefzego piąc przichylili/ á Narod fwoy y ię=
 14: zyk zdobyli/ á s tego mnimánia nikczemney nie=
 15: dbáłości/ v pofttronnych fie ludzi wywodzili.
 16: #A ták fprawá kfiązek tych ieft thá: Iż ieft
 17: rzecz zmyflona/ y z inych vczonych zebrána/ kto=
 18: ra ták idzye: Iż Ipokrátés (*marg*)
 : Ipokrá
 : tes. (-)/ on Philozof za=
 19: cny/ vczynił rzecz do difcypułow fwoich/ wio=
 20: dąc ie ku pocźciwym cnotam/ y ku cnotliwym
 21: ftanom/ przypomináiąc im y boiaźń Bożą/ y
 22: byeg á omylność fwiátá tego. Ktorym difcy=
 23: pułem iego/ káždy fie z nas rozumieć może/ iż
 24: nam tego wżytkim potrzebá. A to będye Ro=
 25: zdzyał pirwfy/ ktory zową/ Ipokrátés.

strona: A5v

Argument.

1: # Rozdział drugi: (*marg*)

: Dioge=

: nes. (-) Iż młodzieniec ieden z

2: onych dycypułow/ fłyżąc ono vpominánye/

3: ktore mu sie dobrze podobáło/ nie zdáło mu sie

4: ielzyczne dofyć ná thym/ fzedł nie dáleko do dru=

5: giego Philozophá/ ktorego zwano Diogenes/

6: ktory był wzgárdził bogáctwá fwiátá tego/ y

7: powiedział mu ono vpominánie Philozophá

8: fwego/ á profząc/ áby mu tho był fzyrzey roz=

9: wiodł. Przypomináiąc mu/ iż bez bogáctwá

10: trudna rofkofz. A to iest podobieńftwo/ iż káz=

11: dy z nas miałby być tym/ á pytáć sie co źle á co

12: dobrze. Tám on Philozoph rozwodził mu tru

13: dności około nábywánia bogactw/ y około v=

14: żywánia ich. Potym trudności y niebezpiečno

15: ści gofpodárftwá káždego/ y inych wiele rze=

16: czy mu rozwodząc/ á chwaląc mu wolny á po=

17: mierny á poczciwy żywot. A tho będzie Roz=

18: dzyał wtory/ ktory zową/ Diogenes.

19: # Rozdział trzeci: Tenże młodzieniec ftra=

20: piony/ chodząc około morzá/ potkał Philozo=

21: phá onego Epikuruśá ftárego (*marg*)

: Epiku=

: rus. (-)/ kthory nic nie

22: dzyerzał o żadney powinności/ iedno w rofko=

23: fzach fwiátá tego pokládał wfzytko dobre czło=

24: wiecze/ y dziwnie tho onemu młodzyńcowi iż

25: tak iest rozwodził. Y przywiodł go w ieden dzi

wnych ro=

strona: [A6]

Argument.

- 1: wnych roskoŝy ſad/ gdzie Bogini Roſkoŝ mie
 2: ſzkáá. To co tám zá roſkoŝy były/ cztąc oba=
 3: czyſz. Młodzieniec/ iáko iest rzecz łákoma mło=
 4: demu roſkoŝ/ dał ſie vwieść/ y przyſtał do niey
 5: zá ſłużebniká. Gdy ſzli z ogrodu/ tedy ſie z nimi
 6: Minerwá Bogini rozumu potkáá/ y co z nimi
 7: mowiá/ y iáko im rzeczy ſzkodliwe w roſkoŝy
 8: wywiodlá/ to tám ſzrzey nápiſano ſtoi. Y o=
 9: byecáá onemu młodzyeńcowi/ ná ſzryſze ro=
 10: zmowy/ poſláć chłopiátko mále/ ſyná ſwego/
 11: co gi zowá Ráció/ po polſku Roſtropność. A
 12: zowá ten Rozdzyał/ Epikurus.
 13: # Czwarty Rozdzyał: (*marg*)
 : Anáxá=
 : gorás. (–) Tho dzyecię Ráció/
 14: zleciawſzy z obłokow/ iáko thego młodzyeńcá
 15: ſtánowi w roſtropnym baczeniu/ iáko mu ro=
 16: zwodzi krotkość ſwiátá/ omylność żywotá/ y
 17: ine mu rzeczy przywodząc/ pocźciwe y niepocź=
 18: ciwe/ y miłość i káżdą iná ſpráwę/ vrzędy We=
 19: nuſowe/ y ine błazeńſtwá ſwiátá tego. A kte=
 20: mu ſie przytráfił Philozoph Anáxágorás/ co te
 21: go onemu młodzyeńcowi ielzcze ſzrzey poprá=
 22: wił. Támże będye o poſtánowieniu żywotá
 23: młodego/ y ſpoſobu pocźciwego káżdego. A ten
 24: Rozdzyał zowá/ Anáxágorás.

25: # Piąty Rozdział: (*marg*)

: Sokrá=

: tes. (-) On młodzyeniec gdy go

ták ode=

strona: [A6]v

Argument.

1: ták odefzli/ fzedł myfląc: y nálaśł domek gdzie

2: miefzkał Sokrátes. Tám gdi do niego sftąpił/

3: ten mu dziwnie rozwodził powinność poczci=

4: wego człowieká/ ftan małżeńki/ wychowanie

5: dzyatek/ y boiaźń Bożą/ á iż w thym wftytko y

6: złe y dobre zależy człowieku fwiátá tego/ y iáko

7: fnádnie kto chce może poczciwy ftan fwoy wy=

8: chowác. A ten Rozdział zową/ Sokrátes.

9: # Szofy Rozdział: (*marg*)

: Theo=

: phrá=

: ftus. (-)Idąc precz młodzye=

10: niec/ vřrzał zamek piękny/ vřrzał też zacne Kfią

11: że y dwor iego/ czemu fie bárzo dziwował. Co

12: mu potym potkawfzy go Libertas fzyroko ro=

13: zwodzi/ co fą ludzye tym fwiátem zábáwieni/

14: y o ftanie ich/ y o ftanie przełożonych: áz fie k

15: nim Teophráftus Philozoph przytrefił. Tho

16: tám fzyrzey o wolnym y o niewolnym żywocie

17: rozmawiáli/ y o roznych ftaniech ludzkich/ kto=

18: re fie ná czworo dzyelą. A ten Rozdział zową/

19: Teophráftus.

20: # Siodmy rozdział. (*marg*)

: Soli=

: nus. (-) Vърzał młodzyeniec

21: z gory/ á śmierć okrutna rozmáite ftany mor=

22: duie/ dyabli iedny łápáią/ drugie mijáią/ z złe=

23: knieniem dziwował fie temu. Aż potym przy=

24: szedłszy Pállás Bogini Mądrości/ szyroko mu

25: to rozwodziłá/ iż człowiekowi poczćiemu nie

ma być

strona: [A7]

Argument.

1: ma być śmierć stráżna/ y iáko tho miał rozu=

2: mieć. Co potym Philozoph Solinus szyrzey

3: mu rozwodził/ á przy tym włyzytek połtępek ży=

4: wotá náfzego/ co fie z námi w náfzych czáfiech

5: dzyeie/ y co ieft práwe fláhectwo/ y iáko fie w

6: nim záchowác mamy. A zową ten Rozdzyał/

7: Solinus.

8: # Ołmy Rozdzyał: (*marg*)

: Plato. (-) Widząc młodzyeniec iż

9: bez Bogá káżda trudna łpráwá/ łzukał gdzyeby

10: fie tego náuczyc/ co ieft Bog/ á co ieft iftność ie

11: go/ y vkazano mu do Platoná. Ten Philozoph

12: ácz był pogánin/ á wízakoż wiele piłá o iftno=

13: ści Páńfkiey/ tákże y o iftności duchow/ tákże y

14: o przyrodzeniu człowieczym/ przy tym o prá=

15: wie y o łpráwiedliwości: á thák o tym s tym

16: młodzyeńcem szyroko mowi. A zową ten Ro=

17: zdzyał/ Plato.

18: # Dzyewiąthy Rozdzyał: (*marg*)

: Zoroá=

: ftes. (-) Dowiedzyawłszy

- 19: fie o Bogu młodzyeniec tento/ zdála mu fie rzecz
 20: dziwna ludzkie przygody/ co zową Fatá/ tho
 21: ieft/ przeźrzenie Páńskie/ wolny rozmyśl/ przy=
 22: padki świeckie/ czo oczymá widzyał. O czym
 23: mu Zoroáftes Philozoph y Czárnokięźnik szy=
 24: roko rozwodził/ á przy nim też był Tales drugi
 25: Philozoph. A zową ten Rozdzyał/ Zoroáftes.

Dzyefiąty

strona: [A7]v

Argument.

- 1: # Dzyefiąty Rozdzyał: Chciał on młodzye=
 2: niec wiedzyeć/ fład przygody y fzczeńliwóści (*marg*)
 : Xenó=
 : krátes. (–)
 3: ná ludzi przypadáią/ gdyż ich wiele widzyał.
 4: O czym mu Merkuriufz/ ieden s Płánetow nie=
 5: biełkich/ fłufzny wywod czynił. Aż fie k nim po=
 6: tym Xenokrátes Philozoph nágodził/ co mu
 7: fzyroko rozwodząc/ powiedał mu dziwną moc
 8: y fprawę niebá y zyemie/ moc Płánet y fprawę/
 9: á opátrznóść Páńfką náde wfzytkim/ á iż fie bez
 10: mocy Páná tego/ nic sfátć nie może. A zową
 11: ten Rozdzyał/ Xenokrátes.
 12: # Iedennafty Rozdzyał: (*marg*)
 : Solon. (–) Gdy fie iuż dowie=
 13: dzyał o niebye/ radby theż był wiedzyał o pie=
 14: kle. Co mu fzyroko rozwodził Solon Philo=
 15: zoph/ o náturze y o mocy czártowfkiey od Bo=
 16: gá nádáney/ y o figloch ich/ y iáko fie z nimi ob=
 17: chodzić mamy/ á nic fie ich nie bać. Też iáko di=

18: abli y ludzye ná rozne stany są rozdzyczeni. Y

19: zową ten Rozdzyał/ Solonem.

20: # Dwunasty á ostateczny: Idąc już do do=

21: mu on młodzyeniec/ przybłąknął się pod górę (*marg*)

: Arifto=

: teles. (-)

22: gdzie Ray był/ tamże znalazł Heliasza. Ten go

23: w wiodł do Rayu/ y mówił z nim wiele o rze=

24: czach przyszłych/ o radościach dużych/ o ocze=

25: kawaniu wieczney odpłaty. A potym gdy już

szedł z Rá=

strona: [A8]

Argument.

1: szedł z Rayu/ tedy go potkał Arifoteles Phi=

2: lozoph wielki. Ten mu też tego ielzcie dostate=

3: czniey poprawował/ o nieśmiertelności dużze/

4: y iako się starać mamy/ abyśmy tych radości

5: dochodzić mogli. Zową tedy then Rozdzyał/

6: Arifoteles.

7: # A tak pod figurą tego tho Młodzyeńca/

8: każdy się z nas tak tułać/ a tak się pytać po=

9: winien/ o powinności swoiey cnotliwej/ aby

10: nie żył iako inne nieme zwierzę/ y nie tracił so=

11: bye marnie wezwania y błogosławieństwa

12: swego. A thu będzieś miał tylko kształt á

13: wizerunek do tego/ a potym się prawego grun=

14: tu s tych początkow po woli dopytaway. A

15: s they przyczyny słusznie się nie będzieś miał

16: ocz gniewać/ ielićby się czo nye podobalo.

17: Gdyżci tho nie idzye za grunt/ jedno miało

- 18: Reyeftru: ábyś ftąd fnádniefzy pochop miał/
 19: iáko then młodziyenic/ do słuźnieyfzega wy=
 20: wiadowania fwoich powinności cnotliwych.
 21: A Pan Bog wńzechmogący zá takową chu=
 22: cią twoyą/ fnádnie cie do thego czelu przy=
 23: wieść będye raczył/ iákoż thego nikomu ni=
 24: gdy nie omyełzkał. Czo thám cztąc szyrzey á
 25: fnádnie obaczyfz. Gdyż ia theż iście thego

wiernie

strona: [A8]v

Argument.

- 1: wiernie życzę thobye/ nie ináczey iáko brátu
 2: śwemu miłemu. Datá z Zamku z Nyedbál=
 3: cá/ dnia fiódmeo Miefiácá Máiiá. Ro=
 4: ku od wcielenia Páná Krytułowe=
 5: go. 1558.
 6: Zycźliwy towarzyfz kto=
 7: rego dobrze znałz.

8: Czythelnikowi dobry

9: przyiaciel.

- 10: **T** En Polak co to piłał/ niechciał fie miánowác/
 11: Ale iednák s przypadkow bárzo fnádnie poznác.
 12: Bowiem káždy Rzemieśnik iednym kftałtem kuie/
 13: Kowal młotki kołáce/ á Słofarz piłuie.
 14: Tákże w tym fláchetnym rzemiefle piłania/
 15: Nie trzebá długiey pracy w tym do rozeznánia/
 16: Czyiá kuźnia/ weźrzawfzy pirwey w ine sztuki/
 17: Obaczy káždy fnádnie bez trudney náuki/
 18: Ktore kufy tym kftałtem w iedney formie lano/

19: Co ie światu po ten czas ná iásnią wydano.

20: A komu fie co nie zda/ możełz go celowác/

21: Aleć trzebá ten munłztuk twárdo záhártowác.

Do tego co

strona: [A9]

1: **Do thego co będye**

2: **czedł ty Książki.**

3: **K**iedy weźrzyłz w ty Książki/ iáko we źwierciádło/

4: Gdy widziłz gdzie czyrwono/ á gdzie też nábládło.

5: Wiem że w twarzy y w kítałciech ząwždy poprąwuiełz/

6: Tákże ná świat pilnie pátrz kiedy co łprąwuiełz.

7: Gdyż thu łą wypifáne dziwne łprawy iego/

8: Acz nie dla náuczonych/ ále dla profłtego/

9: By obierał gdzie czarno/ á gdzie biało bywa/

10: A iáko chytrze tę fieć ná nas świat rozbiwa.

11: Iákoby rad żadnego nie puścił ná łkrzydło/

12: A ták włzytki pomotał iáko ine bydło.

13: A thu rozum niepodły gdy fie kto w tym czuie/

14: Iż fie więc przygodámi cudzemi łpráwuie.

15: Bo thu cztác łobie znaydzyełz rozliczne przygody/

16: A vzyć też w tym możełz iákiey chcełz łwobody.

17: Przy czymci fie łnádnie zda/ przy tym możełz zołtác/

18: Gdy łnadź nie może włzytkim żądny rozum łproftác.

19: Coć fie też nie podoba/ to popráwić możełz/

20: Y nápifác co lepiey/ włzák teraz nie orzełz.

21: grafika

Petrus Ro=

strona: [A9]v

2: VS MAVREVS.

- 3: Ic cuius Liber est, et bella poemata? Rei.
- 4: Effe suum cur non scripsit id Autor opus?
- 5: Addere non opus huic nomen, qui talia condit.
- 6: Condat nemo alius qualia Sauromatum.
- 7: Is, qui uult carmen, quod scribit hic ubere uena,
- 8: Inscriptum Autoris nomen habere fui.
- 9: Idem fulmen amet, rutila quod uenit ab aethra,
- 10: Inscriptum magni nomen habere Iouis.

11: IDEM.

- 12: Armine Maeonides Graios superauit Homerus.
- 13: Vergilius Latium uicit et ipse suum.
- 14: Tuq̄ tuos, Rei, Mufarum dulcis alumne,
- 15: Vnus uicisti carmine Sauromatas.
- 16: Vt tibi non sit opus libris praefigere nomen:
- 17: In lucem si quos aedere forte paras.
- 18: Quippe Lycaoniam qua Sarmatis aspicit arcton
- 19: Terra tibi uatem non tulit alma parem.

Idem.

strona: [A10]

1: IDEM.

- 2: Antua Vergilium iacet, Verona Catullum:
- 3: Te Rei, uatem Sarmatis ora suum.
- 4: Hocq̄ magis, multos quoniam tulit Itala tellus
- 5: Graiaq̄: Sarmatae tu prope solus ades.
- 6:

strona: [A10]

[Portret Mikołaja Reja z napisem w dolnej części:]

- 1: **Roku od narodzenia jego-50**
- 2: Sic oculos REIVS, fic ora diferta ferebat.
- 3: REIVS Sarmatići splendor honosq' foli.
- 4: Nofter hic eft Dantes, feu quis cultiffima fpectet
- 5: Carmina, diuini flumen et ingenii.
- 6: Si cantus, dulcesq' modos, quibus effera mulcet
- 7: Pectora, Calliopes filius alter hic est.
- 8: Tu nofter feruato decus tam nobile terris
- 9: CHRISTE diu, ut laudi feruiat ille tuae.
- 10: **An. Tr.**

strona: [1]

- 1: Ten pirwłzy Rozdzyał
- 2: zową Ipokrátēs/ ktory iákoby czyni rzecz ku
- 3: swoim difcipułom/ vpomináiąc ie/ áby náflá=
- 4: dowáli cnotliwey powinności fwoiey/
- 5: á byli pilni dobrego ćwiczenia.

6: grafika

B	Ipokrátēs
---	-----------

strona: [1]v

Ipokrátēs.

- 1: IPokrátēs on Mędrzec á Philozoph dawny/
- 2: Ktori był w fwyh zacnościach zá fwyh czáfow fła
- 3: Ten człowieczą náturę włafnie rozeznawał/ (wny.
- 4: A przyczyny do káźdey rzeczy fłufzne dawał.
- 5: Przecz fie ták w dziwnych fprawach narody miefzáią/
- 6: A w rozlicznych roznościach myfli záwiefzáią.
- 7: Iż gdy co iedny mierzi podoba fie drugim/
- 8: Wywodził to rozumem y rozwodem długim.
- 9: Dawáiąc w tym przyczynę złemu przyrodzeniu/
- 10: Zwłafzczá ktore nie bywa w poczciwym ćwiczeniu.

- 11: Gdyż ćwiczenie ná rozum iest by defzcz Máiowy/
12: Ktory káždemu zyołku bywa bárzo zdrowy.
13: Iż po nim zówzdy káźde bárzo łporo roście/
14: Tákżec też pewnie rozum od ćwiczenia proście.
15: # Y tę zówzdy náukę vcźniom łwym przywoził/
16: Aby káždy częłto z nich do źwierciádłá chodził.
17: A gdy czarność obaczy ná twarzy á zmázy/
18: Aby też przepátrował y ná dułzy łkázy.
19: A iefłiżeby mu łie co w twarzy nie zdáło/
20: Pomniał że to łzkodliwłze co we wnątrz przywrzáło.
21: A tego áby pilniey poprówował w łobie/
22: Gdyż to ná wirzchu łnádnie ledá czym ofkrobie.
23: Przytym zámýfliwłzy łie w tym s pilnołciá o nich/
24: Vczýnił tymi łłowy tę namowę do nich.
25: # Myłł wolna ozdobiona łławná łłáchetnołciá/
26: Nie wytrwa by miáłá być nikičemną proźnołciá
27: Zábáwiona/ gdyż łłulze káždemu łtanowi/
28: Swe łpráwy wiełć by łie wźdy miáły k rozumowi.
29: Bo to co oczy widzą włzytko s czáłem minie/
30: Iedno łławá pocźciwa tá nigdy nie ginie.
31: S tey przyczýny przyłtoi to piéknie káždemu/
32: By łwe łłáchetne łpráwy zówzdy wiodł k łepłzemu.

Nie trácąc

strona: 2

Rozdział piérwłzy.

Liłt 2.

- 1: Nie trácąc márnne czáfu máiac Bołkie dáry/
2: Gdyż zówzdy v pocźciwych to był zwyczáy łtáry.
3: Bo ácz iest rzecz łtráźliwa o to łie pokułć/ (*marg*)
: Strá=
: łzna iest

: rzecz fza

: czować

: ludzkye

: fprawy (-)

4: Szacować ludzkie fprawy musi dzwonnká rufzyć.

5: Y nie trzebá pázdzyorká áni prochu w oku

6: Mieć/ á z reyeftru ftać á nie mylic kroku.

7: Choć káždy iáfnie widzi iáko fie fwiát toczy/

8: Gdyż ná nim nic táynego sam wżytko ofoczy.

9: A przedfię chociay prawdá dolęże pocźciwa/

10: Wždy káždy iáko może fwe fprawy pokrywa.

11: Boby rad káždy táki w fzátwią pokrzywy/

12: A miedz w złoto obrocił choć będye fáłsz żywy.

13: Ale což rzec: iuz nielza iedno ná to morze/

14: Ták y bez wioflá płynąć chociay zewfząd gorze.

15: Acz tá rzecz bez przyfmákow á dziwnych przymowek

16: Być nie może/ gdyż pełen fwiát dziś dziwnych główek.

17: Co y omácmie wżytko iáko we dnie widzą/

18: A by rzecz naślufzniefza przedfię o niey fzydzą.

19: # Acz záfię przewrociwfzy kártę z drugiey ftrony/ (*marg*)

: Rozum

: pocźci=

: wy wfzi

: tko po=

: krywa. (-)

20: Gdzye będye s pocźciwofcią rozum przyrodzony.

21: Ten choć co nietrefnego obaczy pokrywa/

22: A w káздеy zacney fprawie miáry fwey vżywa.

23: W tych nádzyeię/ wždyć też fą/ może fie nie trwożyć/

24: A wfzetecznych fzácunki ná ftronę odłożyć.

- 25: Ktorzy bez rozmyśłu śpraw á zázwdy w śwey woli/
 26: Vżywaią wżetecznie máiac świát po woli.
 27: Bo prawdá gdzieś śwe śkrzydła by Orzeł roftoczy/
 28: Iuż fáłsz ponuro chodzi iuż łeb w zyemię tłoczy. (*marg*)
- ⋮ Praw=
 ⋮ dá iáko
 ⋮ Orzeł. (-)
- 29: Prawie iáko Puštołká nińko pod nią lata/
 30: A motyle żywiąc śie kędy może chwata.
 31: Gdyż oná ieft w obronie nie ledá możności/
 32: Tey broni y ták śie zwał on Pan z wyfokości.

B 2

Ktory zá=

strona: 2v

Ipokrátes.

- 1: Ktory zázwdy nawięcey tym obrázon bywa/ (*marg*)
- ⋮ Fáłsz ni
 ⋮ gdy śie
 ⋮ nie zá=
 ⋮ tái. (-)
- 2: Kiedy kto prawdę nińczy á fáłszu vżywa.
 3: Ktory zázwdy głośno brzmi iáko dzwonek w worze/
 4: Skacząc iáko głodny kot po puštey komorze.
 5: # A ták Boże wśzechmocny z niebiełkiej możności/
 6: Ktorego świát y niebo pełno wielmożności.
 7: Co świadczy Miefiąc/ gwiazdy/ y iáłność śłoneczna/ (*marg*)
- ⋮ Vrząd
 ⋮ śłońcá. (-)
- 8: Iáka ieft twa dziwna moc á bez końcá wieczna.
 9: Pátrząc ná iego zorze w piękney czerwoności/
 10: Gdy wynika z morłkich wod á gor wyfokości/

- 11: Ofwieceiąć á przyślzy dzyeń wdzyęcny ípráwuiać/
 12: Láfkę twą y pociechę tu wżytkim winfzuiąc.
 13: Zázyębłość nędzney zyemie mile zágrzewáiać/
 14: A iey fliczne żywioły práwie ożywiáiać.
 15: Miefiąc też także wżytkim prácuiącym w nocy/ (*marg*)
- : Vrząd
- : miefią=
- : cá. (-)
- 16: Iáko ieft s twoiey láfki ná wielkiey pomocy.
 17: Zafz ípracowány oracz nie nadobnie ípiewa/
 18: Robiać w iego iáfności pracy fwey vływa.
 19: Záfz on podrożny iádąc w nocy w tey iáfności/
 20: Nie vżywa rofkoży widząc odmienności/
 21: Ná powietrzu ná gwiazdách/ á dnia fie nádzyewa/
 22: Z wefelem Chrifte qui lux es et dies ípiewa.
 23: Wípomniawłzy obietnice wierne Boftwá twego/
 24: Iż ten zázwdy befpiechen vpadku kázdego.
 25: Kto wiernie Boftwu twemu dufa á w ítałości/
 26: Porucza íwoie ípráwy twey Bofkiey możności.
 27: Gdyżeś go íwym Anyołom ták w opiekę zwierzył/
 28: By fie fnadz y o kámyk nigdy nie vderzył.
 29: # Nuż poórzawłzy ná rofkoż fwiátá obłądnego/ (*marg*)

: Rofkoż

: zyemie. (-)

- 30: Gdy vżrzymy ze wśzech ítron dziwne ípráwy iego.
 31: Ano z dziwnemi kftały ptafzkowie lataiać/
 32: A twą cześć rozlicznemi głoły wyznawáiać.

Drzewá fie

- 1: Drzewá fie rofkwitáią w piękney zyeloności/
2: Dawáiąc wdzyęczny owoc ku ludzkiej żywności.
3: Kwiateczki fie roftrząły po fzyrokiej zyemi/
4: A káždy w roznych fárbach dziwnie piękność mieni.
5: Dawáiąc s siebie dziwnie rozliczne wonności/
6: Tákież rozne owoce przyjemney wdzyęczności/
7: Żywność y śmák źwirzëtom ku ich pożywieniu/
8: Y inych wiele rzeczy nam ku pociefzeniu.
9: A gdyż cie w dziwnych śprawach ták wyznác muśimy/
10: A żeś nam Bog łáfkáwy ták śobie tuźymy.
11: Nic nie trudno kto zácźnie co w twe święte imię/ (*marg*)
: Nic nie
: trudno
: ktho co
: w imyę
: pánłkie
: pocźnie (-)
12: Gdyź pewna iż ktoć dufa nigdy nie záginie.
13: Bowiem to záczać co ma tknąć śtanu káždego/
14: Podobno ieśt przygodam morzá burzliwego.
15: Kto fie w nim y tám y śám ná włze śtrony chwieie/
16: A gdzye przypáść do brzegu nie pewney nádzyeie.
17: Ano fie rwą powrozy/ źagle fie pádáią/
18: Kotfice do dná płynąc ledwe doślawáią.
19: Tu nielza w złey nádzyei iedno deśzczkę chwytać/
20: Bo fie tám do przyacioł bárzo trudno pytać.
21: # Lecź iż fie terážnieyśza śprawá prawie ciągnie/
22: Zá onym zacnym gniazdem gdzye fie cnotá łagnie.
23: Iuź beśpiecznie pioreczko zá nią może płynąc/
24: A gdzye fie oná kápie przy niey fie ochynąc.

- 25: Gdyż y zacni przodkowie minęłego wieku/
 26: Widząc iż nic miłzszego nie ma być człowięku/
 27: Po łálce Páná łwego nád łlawę pocźciwą/ (*marg*)

: Po łá=
 : łce Bo=
 : żey łła=
 : wá. (—)

- 28: Ktora czyni káżdemu wiecznie pámięć żywą.
 29: Nawięcey łie tym pímmem tu záwždy paráli/
 30: Ktorem łwiátu powinność iego przytacźáli.
 31: Bo nic ná tym chocia kto máiętność vtráci/
 32: Záwždy bogát y zacny gdy łie s cnotą zbráci.

B 3

Bowiem

strona: 3v

Ipokrátés.

- 1: Bowiem choć ná máły czás w dobrym mieniu zginie/
 2: Przedłię iego zacny łtan záwždy o nim łłynie.
 3: W krotkim czálie záwždy gi wzgorę wynieść mułi/
 4: Bo żadne niepocźciwe oń łie nie pokułi.
 5: A łkądze to ma przypáść dziś w tey omyłności/
 6: Ktoby chciał przydź k tym łprawam á k tey wiadomości
 7: Nielza iedno pímmá czyść á łprawy brákowác/
 8: A tym co pocźciwłzszego záwždy łie łprawowác.
 9: Tám naydzyelz iák omyłny łwiát w łwych łprawach broił/
 10: A iáko dziwnie w ludzyoch záwždy błędy łtroił.
 11: Iedny przywodząc k cnotam á drugie w łotrołtwo/
 12: Wpráwuąc iedny w zacność á drugie w vbołtwo.
 13: Abowiem kto s pilnościá to vważác będzye/
 14: Káždy łtan by w źwierciedle może báczyć włzędzye.
 15: Ná koniec by teź był ták rozumu tepego/

- 16: Iżby mógł mieć y ołła łtryiá rodzonego.
- 17: Gdy wważy odmienność dzifiefzega łwiátá/
 18: Ktora łie ách niełtotyłz w teráznieyfze łátá/
 19: Ták łzyroce rozniółá w wielkiey omyłnołci/
 20: Ze prawdá potłoczona buiáią chytróci.
- 21: # Náłłáduyże iedno tych ktorzy w łwey zacnołci/ (*marg*)
- : Cznotá
- : łilny
- : miłtrz. (–)
- 22: Wiedli zówždy łwe łtany w zacney pocłciwołci.
- 23: Tám wierz mi nieomyłnie we włzytkim łie łpráwiłz/
 24: Iáko ná włzem łwych łtanow y herbow popráwiłz.
 25: Abowiem gdy iuż cnotá gđzye łwe gniazdo zácłnie/
 26: Wnet łie iey łkutki zyáwiá á okażá znácłnie.
 27: Bá niech bęđzye niedbálec/ leniwiec/ plugáwy/
 28: Alic z niego pochwili Eurialus práwy.
 29: Niech też bęđzye opilec/ kárczemnik/ y zwaycá/
 30: Wnet gdy go cnotá rułzy áli z niego ráycá.
 31: Tępołł/ boiáźń/ márna myłł/ włzytko to záginie/
 32: Vłrzyłz áż z nikczemniká s cnoty Hektor łłynie.

Bo tá vmie

strona: 4

Rozdzyał pirwłzy.

Liłt 4.

- 1: Bo tá vmie w pocłciwołł káźdego przyłtroiłł/
 2: A nie káźdy tych łtroiow vmie kráwiec łkroiłł.
 3: Tá łobie y potomłłtwu vmie łławę zyednáłł/
 4: A rzeczy niepocłciwych vczy łie odżegnáłł.
 5: Dziwnemi tá przyłmáki łwe kocháńki tuczy/
 6: Przypáđłołł przyłłłtych rzeczy rozeznowáłł vczy.
 7: Dodawáiąłł káźdemu zacnołci á łławy/

8: A znąc więc wżytki tákie iáko kury s pawy.

9: # Bo ácz ielt rzecz ofobna kiedy przyrodzenie/

10: Pięknie więc y kftałt komu y vrodę mieni. (*marg*)

: Piękna

: odmiá=ná ktho

: złe przy=

: rodze

: nye od

: mieni. (-)

11: Iż cudna twarz błýfcząc fie rumiánem z białości/

12: Oczy ktemu okażą rozliczne wdzyęcności.

13: Krok/ pochod/ kftałt/ poftáwá/ y ine przyfmáki/

14: Okázuią zacności iednák iákie znáki.

15: Lecz to przedfię bez cnoty ná głogu iágody/

16: Bo gdy fie do nich wfpinalz mnimalz by ná gody.

17: Ano przedfię głog drapie y iágodá twárda/

18: Tákżec vrodá piękna á poftáwá hárda.

19: Kiedy cnoty nie sftanie też iáko głog drapie/

20: A gdy ielcże podkowy oney dzikiey fzkápie

21: Ofłábieią/ iuż táki y ná pialku pádnie/

22: Bowiem mu fie zátoczyć przydzye bárzo fnádnie.

23: Ale kto fie ná ocel da cnotą vkowác/

24: Iuż y ná gołodzi może tym hácowác.

25: # Bo choć będzye krzywy nos ofzemłána brodá/

26: By też y ku wilkowi podobna vrodá.

27: A folgá przedfię będzye podpráwiona cnotą/

28: Może to befpiecznie zwác Wenecką robotą. (*marg*)

: Słába

: vrodá

: bez cno

: ty (-)

29: Bo gdy tey nie doftanie iuż fie káždy kręci/

30: Stoiąc iáko dziki wieprz práwie bez pámięci.

31: Iuż wżędy nádfluchawa kiedy gdzye kto śzepce/

32: Zda mu fie wżytko o nim piętą ftoiąc depce.

B 4

Kołnierzá

strona: 4v

Ipokrátés.

1: Kołnierzá poprąwue á czápki potrząfa/

2: Poglądaiąc w káždy kąt wárgi łobie káfa.

3: Ale bełpieczne łerce w pocżciwey zacności/

4: Stoi nie trwożąc fie nic w żadney omyłności.

5: Zaden mu czás nie ftrálzen żaden łtan nie grożny/

6: Chociay więc łądzi/ zdawa/ chociay woła wożny.

7: Nigdy go nic nie rułżą żadne łrudne łprawy/

8: Gdy on żywie pocżciwie iáko człowiek práwy.

9: A nikomu nigdy nic nie zołtawa winien/

10: Iedno to co przyłłulży tego ząwżdy pilen.

11: # A tegoby łłáchetnym mogł nązwác bełpiecznie/ (*marg*)

: Práwy

: łłáchćic

: cnothą

: zbrámo

: wány. (-)

12: Bo ten iedno ma gody á wolną myłł wiecznie.

13: Tego łobie pocżciwi pálcem vkážuią/

14: Gdy widzą áno łrudzy łotrom pochlebią.

15: A ktemu ielzće pewien y Páńłkiey opieki/

16: Gdyż on wżytkich tákowych ielł łtrożem ná wieki.

17: A iście nie dopirko to ná łwiece łłynie/

- 18: Iż żadnemu wiernemu włos z głowy nie zginie.
- 19: Ani grom ani piorun nie rufzy takiego/
- 20: Gdyż wie iż ieft w obronie wżytek Páná fwego.
- 21: Ale zły iż ná fię wie zówždy co fprofnego/
- 22: Máca fkobli potrząła wrzeciędzą fłábego. (*marg*)
- : Zły ni=
- : gdy nie
- : befpye=
- : czen. (-)
- 23: Iuż zówždy Lofiey fškory pociąga ná brzuchu/
- 24: Iuż fiekierá zá pásem iuż pies ná łańcuchu.
- 25: Pilnie pyta flofárzá mali mocną kłodkę/
- 26: Buławá mu też ftoi zá rodzoną ciotkę.
- 27: A iáko w włafnym ftryiu nádzyeíá w gránacie/
- 28: A z barchánu nátkánym zgrzebiámi kábacie.
- 29: Więć niewiem żywotli to álbo iáka rofkořz/
- 30: A fnađz máło nie lepřzą ma pod ftrzechą kokofz.
- 31: Ktora fobie po śmieciach pochadzáiąc gdacze/
- 32: A wygrzebřzy zyarneczko polátuiąc fkcacze.

A nářz iáko

strona: 5

Rozdzyał pirwřzy.

Liřt 5.

- 1: A nářz iáko wilk w iámie vmizga fie fiedząc/
- 2: Bo niebefpiečen chodząc niebefpiečen iedząc.
- 3: Anoby to iefzcze nic gdyby fpełná fławá/
- 4: Ale y o tey przytym zówždy fřzetna fprává.
- 5: # A ták oni mędrkowie co wypifowáli/
- 6: Rozliczne fwieckie burdy y iáko pływáli/ (*marg*)

: Piřmo

: nyepo=

: trzebne

: zabá=

: wá. (–)

7: Po morzu y gdzye Scillá y Kárybdis bywa/

8: Y iákich ftráchow kázdy tám będąc vzywa.

9: Iákcie ryby y dziwy tám fie okázuią/

10: Y iáko márynarze z okręty hárcuią.

11: Iáko Wenus błáźniłá proftáki ná fwiecie/

12: Iáko Kupido strzelał tu fwe głúpce kmiecie.

13: Iáko broił Herkules kiedy zabił Hidrę/

14: Ano dziś y profty chłop też zábije Wydrę.

15: Owa niebo y zyemię piłmy pokryłáli/

16: Okázuiąc rozумы dziwy wymyfláli.

17: A zbiegáli ná fwiecie omyłności wśzytki/

18: Szukáiąc áby s tego rofły im pożytki.

19: # Ano żaden pożytek więtlzy być nie może/ (*marg*)

: Piłmo

: napo=

: thrzeb=

: nyeyfze/

: co cno=

: ty vczy. (–)

20: Byś fie nabárzyey wfpinał z rozumem nieboże.

21: Iedno co cnoty vczy á wdzyęczney fkromności/

22: Ná toby nie litowác pracey ni trudności.

23: A to ludzyom przywodzić nędznym ku pámięci/

24: Co rázem y dobrą mył y dużę poświęci.

25: Bo íą w narodzye ludzkim ímáczne ty trzy rzeczy/

26: A íście ie kázdy ítan miałby mieć ná pieczy.

27: Pożyteczne/ rofkofzne/ á poczciwe ktému/

28: Lecż pollednie ma milfze być zewszecz káždemu.

29: Bo wżytki ine spráwy pełne omylności/

30: Jedno to ná wieki trwa co iest s poczciwości.

31: A o tymby fnadż wżyfcy pić y czyść mieli/

32: Czymby w poczciwey sławie ná wieki słynęli.

B 5

Bo co iest

strona: 5v

Ipokrátés.

1: Bo co iest iż kto pićał Wenufowe błędy/

2: Kupidowe zafrzały Paryfowe fady.

3: Ony liły gámráckie co łobie pićáli/

4: Ci co tu w wżeteczeństwie światá wżywáli.

5: Nic jedno tym pomáże niewinne młodości/

6: Ktorzy ielzche nie ználi żadney wżeteczności.

7: Iż czytáiąc ty spráwy tákież sie w nich ćwiczý/ (*marg*)

: Prziro=

: dzenye

: iáko wi

: tká ro=

: ście. (–)

8: A zacne przyrodzenie ołtátká dożyczý.

9: Ktore w buyney młodości by wirzbowa witká/

10: Kędy iá chcełz náchylic/ tedy roście wżytká.

11: # Aleby ták fnadż kto rzekł iż zacni stanowie/

12: Gdy nie máią co czynić czytáią to łobie.

13: By sie po trudnych spráwach wżdy też pociefzyli/

14: A wżwiedzyeli wżytek świat gdzye łami nie byli.

15: Ale by ci baczyli co ná nich zależy/ (*marg*)

: Zaczni

: łtáno=

: wye

: czym fie

: párać

: máią. (-)

16: Snadźby to opuścili s czym prętko czas bieży.

17: A lepieyby fie vczyć takich przyłtoyności/

18: Ktoremiby łwoy łtan wieść w zacney pocźciwości.

19: # Bo iefzcze nie tak dziwno gdy máły łtan zbłądzi/

20: A iż go przedię cnotá s pocźciwołciá rzádzi.

21: Ale kiedy ow bálwan ná łwiát wyłádzony/

22: Ktorego oczy widzą y z dálekiey łtrony. (*marg*)

: Więłzi

: to dziw

: kiedy

: wyelki

: łtan wy

: kroczy. (-)

23: A włzy o nim łłyłzą ięzyki wołáią/

24: Ony iego włzeteczne łpráwy roznałzáią.

25: To ieft gorłze niźli wrzod niźli łcijátyká/

26: Gdy po łwiátu roznołzą márnego nędzniká.

27: Ktory miał być przykłádem inym w pocźciwości/

28: Ano piołnki łpiewáią o iego miłości.

29: # O nędznałz to fortuná kogo tak rołpieści/ (*marg*)

: Káždy

: fie łobie

: mądry

: zda. (-)

30: Nátkawłzy pełne káty włzędy przypowieści/

31: Márných o iego łtanie/ po łwiátu rozniełie/

32: Ledwe o nim nie wyią czałem wilcy w lefie.

A což im to

strona: 6

Rozdział pierwszy.

Liść 6.

- 1: A což im to spráwuie iedno złe ćwiczenie/
 2: A mále ná łwe łtany pocźciwe baczenie.
 3: Iuż on mnima gdy pánem iż iełt Plato práwy/
 4: Ano wyborny Dromo kto zna iego spráwy.
 5: Mnima iż gdy chce może rozumu pożyczyc/
 6: Anoby łie nieboże lepiej włáfnym ćwiczyć.
 7: By łie y drudzy potym od ciebie vczyli/
 8: A tey pułtey łtodoły dármo nie tuczyli.
 9: Bo co iełt łrebro/ złoto/ áltembáły/ łzáty/
 10: Sciány pięknie obite rozlicznemi pláty.
 11: A w nich łiedzi idolum by w karmniku kiernoz/
 12: Przyłtoynieyby mu czałem dźwignąć ze błotá woz.
 13: Rownie iáko ná ołlá gdy z złotym forbotem/
 14: Włóżą piękny rząd łrebrny włzytko łplułka błotem.
 15: Tákież náłz miły dułzka gdy ze płtremi bramy
 16: Siędzye/ włzytko poplułka włzák ie dobrze znamy.
 17: Nie pomoże nic łwini by łzłá w złotołławie/
 18: Przedłię oná do błotá á záwždy w złey łławie.
 19: Tákże bogacz nádęty á nic k rozumowi/
 20: Podobien ku brziącemu grochem pęcherzowi. (*marg*)
 : Vbyor
 : cnothy/
 : pokorá. (-)
 21: # Bo y łzára łukienká kiedy w pocźciwołci/
 22: Nadobnie vmie zdobić káźdego zacnołci.
 23: Bo pokornie máłuią cnotę nie w łáianie/

- 24: A zda mi fie iż v niey bramy bárzo tanie.
- 25: Acz y bram poczciwemu nigdy nie zawádzi/
- 26: Lecz to bárzo łzpetny wzor kto fwą cnotę zdrádzi. (*marg*)
- : Piefzczó
- : tá fortu
- : ny/ nye
- : zówždy
- : dobra. (-)
- 27: Co narychley przypada s piefzczoty wżeteczney/
- 28: Ktora ná máley pieczy miewa ławy wieczney.
- 29: Bo káždy bączyc może co więc s tego roście/
- 30: A práwie k rozumowi niepotrzebni goście.
- 31: Buyna mył á wzgárdzenie nádętość á próżność/
- 32: A to wżytko z rozumem wierz mi wielka rozność.

Bo kogo

strona: 6v

Ipokrátés.

- 1: Bo kogo iuż więc názbyt fortuná rołpieści/
- 2: Iuż więc tám płocho w głowie iuż trwohá bez wieści.
- 3: Abowiem kto chce práwym rozumem łzáfowác/
- 4: Iuż tám trzebá czuyniey łpác á rzadko próżnowác.
- 5: Bo praca zówždy chce mieć przypádłę požytki/
- 6: Co iełt ná máley pieczy gdzye łą ná wżem zbytki.
- 7: Leży rozwáliwłzy brzuch myłli álbo brząka/
- 8: Ledwe aż fie ieść záchce toż iáko wieprz krząka.
- 9: Ano iście nie trzebá piefzczoty leniwey/
- 10: Kto chce zamki vbieżec do cnoty poczciwey.
- 11: Łacność z Owidyułzem kiedy o miłości/
- 12: Przeczytałz iego błędne łwieckie wżeteczności.
- 13: Albo y Wergiliułz gdy wiedzye s przeláie/

- 14: Ony dziwne fábuły co ie bábá báie.
 15: Czym fie więc młody rozum práwie zámieřzawa/
 16: Gdy opuści práwy grunt á w plotki fie wdawa.
 17: Albo infzy kuglarze co tego ná fwiecie/
 18: Nápiřáli s řzumnych łbow ář fie myřl ząplecie.
 19: # Bo rozum ma ořty nos á řkrzydłá řzyrokie/ (*marg*)

: Rozum

: ořthy

: ma nos (–)

- 20: A iáko buyny Orzeł lata pod obłoki.
 21: A nie bąwi fie nigdy nic plotkámí zńácznie/
 22: A bårzo gi řnadnie zńác gđzye fwe gńiazdo zącznie.
 23: Bowiem káżdą řkrytą myřl řnadnie wyda mowá/
 24: Gđż ząwždy gębá plecie o czym myřli głowá.
 25: Oracź ząwždy o pługu s trzořtem o lemieřzu/
 26: Mnich tákież o kápicy/ o trepkach/ o pleřzu.
 27: Rycerz s tarczą á z drzewem wnet ná plác wyiedzye/
 28: A káždy więc řwą porze ná káżdey bieřiedzye.
 29: Myřliwiec teź z ogáry/ z rarogi/ á s chárty/
 30: Iedzye ná plác choć řzkápie bęđzye grzbiet odárty.
 31: Mąrynarz żagle toczy kotřic poprąwuie/
 32: A káždy s tym co vmie po plácu hárćuie.

Owa fie nie

strona: 7

Rozdział pirwřzy.

Liřt 7.

- 1: Owa fie nie vtái nigdy w worze řzydłó/
 2: Káždy tego co vmie nie puřci ná řkrzydłó.
 3: # A ták tym zámieřzáním řilá młodych główek/ (*marg*)

: # Roz=

: nořć ná

: uk czini

: zámye=

: lżanie. (–)

4: Nábrawłszy w młody rozum niepotrzebnych słowek/

5: Teraz tym teraz owym myśl sobie zakręci.

6: Aż czálem rázem włzytko wynidzye s pamięci.

7: Abowiem co chce z wołku bárzo fnádnie zlepi/

8: Tákże też fą odmienne młodey głowy fklepy.

9: Ale gdy wdzyęczna młodość w to bywa wpráwioná/

10: Czymbym potym iey zacność była ozdobioná.

11: A z młodu iáko pczólká ná tych zyółkach drobnym/

12: Zbiera co k rozumowi w náukách podobnym.

13: Iuż więc potym kiedy sie bełpieczniey rozlata/

14: To iuż y po wyfókich drzewach sobie trzpiata.

15: A fnádnie iuż dochodzi onych wiadomości/

16: Skąd przychodzą fláchetnym stánów poczciwości.

17: Iuż y zyemię y niebo fnádnie vmie zbiegáć/

18: A káżdą rzecz wátpliwą rozumem rozeznáć.

19: # Skąd więc roftą powagi roftą y pożytki/ (*marg*)

: Cznotá

: nád zło

: to i nád

: kámye=

: ney le=

: pńza. (–)

20: Cnoty sie zámnáziáią á niłzczeią zbytki.

21: A ták więc przychadzáią ku oney zacności/

22: W ktorey fáłzku nie bywa áni omyłności.

23: Jedno lżczyra fláchetność á oná cna cnotá/

24: Ktora y Dyámenty y blyfzczące złotá/

- 25: Gdyby była ná wadze bárzo s kloby mija/
 26: A práwie fwą zacnością áż niebo przebija.
 27: Bez ktorey fie fláchetnym żaden nie może zwąć/
 28: A tá iedno bełpiecznie vmie nas rozeznąć/
 29: Od onych błędnych źwirząt ktore chodzą z rogi/
 30: A práwie nas zyemłkami ná włzem czyni bogi.
 31: A gdy ktemu rozumem będzie ozdobiona/
 32: Nie ináczey by perlá złotem ofádzona.

Iuż fie więc

strona: 7v

Ipokrátes.

- 1: Iuż fie więc ná włze strony fwieci w fwey iáñości/
 2: A dáleko fie blyżczą iey sławne zacności.
 3: Ale kto ią też záfię ozdobiwłzy złotem/
 4: Przyfádziwłzy piękny śmálc y popłufka błotem.
 5: Iuż fie mieni iey zacność w onym márnym śmrodzye/
 6: Iákoby zacny Smárág powieśił w wychodzye.
 7: Albo gdy w pięknym gmáchu márnym dymem kurzą/
 8: Albo gdy iáfne słońce zaydzye szpetną burzą.
 9: Tákże rozum bez cnoty gdy fie gdzye zámnoży/
 10: Połpolicie ku złemu bárzyey fie zátwoży.
 11: Iuż fie więc iego strzelby ná wlpák obráćią/
 12: A gdzye bárzyey obrázić tu mieyścá máćią.
 13: # Ale kiedy gi więc kto zmiefza s poczciwością/ (*marg*)
- ⌋ Rozum
  - ⌋ s cnotą
  - ⌋ zmiefzá=
  - ⌋ ny nale=
  - ⌋ pŕzy. (–)
- 14: A nie da fie wwodzić wżeteczną chćiwocia.

- 15: Przyczytáiąc káždemu co komu należy/
 16: Ten zázwdy zawod wygra bo z drogi nie zbieży.
 17: A iż ktemu śwá ławę chowa śpráwiedliwie/
 18: Ni fkim nie ieśt obłudnie lecz s káždym prawdziwie.
 19: Bláfk od złotá nie ćmi mu poczćiwego wzroku/
 20: A od cney powinności nie sftápi ná kroku.
 21: Ięzyk ma w poślufzeńśtwie ná śzrot go nie puźcza/
 22: Y drugiego k złym śpráwam nigdy nie poduźcza.
 23: Szkodliwie nic nikomu nigdy nie zálzkodzi/
 24: Owśzem áby wśzem śluzył zázwdy ná to godzi.
 25: Vpáđłego w przygodzye czym może rátuie/
 26: A ná wśzem one iáfná fzczyrość okázuie.
 27: A ktoźby mógł tákiego nágánić prawdziwie/
 28: Ktoryby żył w ták zacnych zwyczáioch poczćiwie.
 29: Chybáby śie nie wśtydał ni ludzi ni Bogá/
 30: A muśiáłáby pewnie być tám we łbie trwogá.
 31: By teź zrośły v bydłá álbo był páłterzem/
 32: Przedfię go v śwey cnoty może zwáć kánclerzem.

A kiedy ie=

strona: 8

Rozdział pirwśzy.

Liśt 8.

- 1: # A kiedy ieśzcze ktemu náuká przypáđnie/ (*marg*)
 : Cznotá
 : zacnyey
 : śza náu=
 : ká ozdó
 : biona. (-)
 2: Iuź ono przyrodzenie ieśzcze więcey zgáđnie/
 3: Iákiemi śie przypáđki ma cnotá ozdobić/
 4: Y iákiemi ieey pokoy śpálerámi obić.

- 5: Bo ácz koń cudne źwirzę kiedy byłtro kroczy/
6: Ale gdy w piękney vǳyie iefzcze buyniey fkoczy.
7: Albo y białągłowá gdy brwi záfárbuie/
8: Iuż więc łobie w taneczku buyniey polkákuie.
9: Bo więc y miedzǳ gdy bęǳyie pięknie pozłocona/
10: Albo folgá pod profty Kryłztál podpráwiona.
11: Iuż káżdá rzecz zacnieyǳa ozdobia bywa/
12: A iuż fie tey nikczemność pięknością pokrywa.
13: Tákżec cne przyrodzenie cnotá ozdobia/
14: Gdy ktemu náukámi bęǳyie przyłtroione/
15: Wiele może podpárte być tym przyrodzenie/
16: Gdyż káżdemu łtworzeniu potrzebne ćwiczenie.
17: Bo zwyczay złey náтуры síłá złámáć może/
18: A gdy fie z dobrá zmiefza więczey iey pomoże.
19: # Bo y owá tablicá síłá przed tą miewa/ (*marg*)
: Prziro=
: dzenye/
: goła ta
: blicá. (-)
20: Ktora ták goło wiśi/ co piána bywa.
21: Bo fie gołą tablicá ták náłz rozum rodzi/
22: A co ná niey nápiǳą to iuż więc s tym chodzi.
23: A iáko Paw przed kury w pierze ozdobia/
24: Ták fie też przed proftaki łzyrzy náuczony.
25: Bo iedno ma s ćwiczenia s przyrodzenia drugie/
26: A ná káżdę połtepy ma łwiádectwá długie.
27: A ták to iefł káżdemu kto fie iedno baczy/
28: A kogo wǳy rozumem łzczęłcie zdołć raczy/
29: Náde włzytko przyłtoynie áby fie tym parał/
30: Czýmby w łobie łwowlne łam myłli pokarał.

31: Bo to rozum nawiętfzy kto fie łam doznawa/

32: A to co mu przyfłoi pięknie rozeznawa.

Czego ácz

strona: 8v

Ipokrátés.

1: Czego ácz s przyrodzenia czáfem wiele znaydzye/

2: Ale bešpiecznieyfzy krok ku oney cney prawdzye/

3: Kto ią vmie rozeznác iednę część z náuki/

4: A drugą s przyrodzenia nie ledác to łtuki.

5: # Ale gdzye fie zás vpor záplecie w rozumie/ (*marg*)

: Vpor

: wyelki

: gwałt

: przyro=

: dzeniu. (-)

6: Wielki gwałt przyrodzeniu zówždy czynić vmie.

7: A próżno fie tákowy ma mądrym nazywác/

8: Kto w tym burzliwym morzu bez wiosła chce pływać.

9: Y nie zówždy tám będye gdzye myłli w tey łtronie/

10: Záplynąwfzy ná głębią bárzo rad vtonie.

11: Bo zówždy więc tákowy mušie fie obładzić/

12: Co fie vporu fwemu da ták ná wżem rządzić.

13: Iuż tám máło rozumu gdzye vpor pánuie/

14: A by nalepfze łprawy opák on nicuie.

15: Włzyłcy namędrłzy ludzye tákemu zówádzą/

16: Choć mu czáfem nalepiey y ná dobre rádzą.

17: A gdy fie żadnemu on w tym nie da hámowác/

18: Tám rozum vporowi mušie vłtępowác.

19: A bárzo to iełt łroga dziś ná włzyłki wędká/

20: Vpornie w rzecz wfkákowác bez rozumu s pretká.

- 21: Więc też śnadź áni wiedzą tácy iáko giną/
 22: Bo vpornych myfli ich przygody nie miną.
 23: A káždy im bęfpieczniey w śwym vporze chodzi/
 24: Tym rychley nie obaczy gdzye w śidło vgodzi.
 25: Lecż gdzye poczćiwy rozum dawa łobie rádźić/
 26: Temu żadna przygodá nie może závádzic.
 27: Bo łáčno przydź ku krefu kto łie da náuczyc/
 28: Y bęfpiecznie we wśzytko ten może włuczyc.
 29: A nadobna to w káżdym ięft závády przyłádá/
 30: Gdzye łie złácza z rozumem náwśzem mądra rádá.
 31: # A ták gdyż ty klenoty ták zacne bacżycie/
 32: Dzyerżcie łie ich rádżę wam potym obacżycie/

Snádnie

strona: 9

Rozdzyał wtory.

Liřt 9.

- 1: Snádnie ine przypadki łwiátá obłędnego/
 2: A ia iście życzliwie winłzuię wam tego.

3: Then wtory Rozdzyał**4: zową Diogenes/ Iż ten Philozoph wzgárdził****5: był bogáctwá. A thu ięft rołpráwá/ iáko bo=****6: gáctwá/ ktho ich nie vmie z rozumem vżywác/ wiel=****7: kie niebęfpieczęńtwá káżdemu zyednáć y****8: przynieść mogą.**

9: grafika

C

Vłyřza=

strona: 9v

Diogenes.

- 1: **V** Słyszawłzy to ieden młodzyeniec poczćiwy/
 2: Vważywłzy co to ięft tu wieść łtan cnotliwy.

- 3: Mąlo mu sie to zdáło y ízedł do drugiego/
4: Ktoremu Diogenes było imię iego.
5: Powiedział ty rozwody Philozophá cnego/
6: A prosił go áby mu więcej rozwiodł tego.
7: Powiedáiąc iż mu sie ták ná myśli zdáło/
8: Iż gdy kto fwiátem władał po rozumie máło.
9: Ten Philozoph iż dawno był bogáctwá wzgárdził/
10: Tákże też y ná ten kftałt rzecz k niemu vczył.
11: # Wiem żeś wiele obaczył s towarzyszá mego/
12: Poczciwemu ítanowi co íest przyftoynego.
13: A práwies iuz obaczył s czym sie człowiek rodzi/
14: A iáko sie tu z nim fwiát rozlicznie obchodzi.
15: Y co íest vrząd iego y co mu przypada/
16: A iáko cnotá wiele s poczciwością włada.
17: Zwłászczá przyozdobiona nadobnem ćwiczeniem/
18: Iáko go tu ípráwuie roftropnem baczeniem.
19: Ták iż od inych ítanow bárzo roznym bywa/
20: Skąd tu ínádnie wízytkiego y sławy nábywa.
21: Iuz też dáley póståpmý do przypadkow iego/
22: Ktore około niego iáko obłédnego/
23: Tu sie rozlicznie toczą á kręcą im dziwnie/
24: Czáfem mu pochlebuiąc á czáfem íprzećiwnie.
25: A nie baczą iż czáfem prózna to robotá/
26: Gdy przy niey ítałość/ rozum/ woiuie á cnotá.
27: Acz iákoś wyízfey słýfzał ítráfzno sie pokuśić/
28: A ták brzmiącego dzwonká bárzo trudno ruízyć.
29: Gdyż wiétfzy przeítrách bywa od pía milczącego/
30: Ktory s tyłu wízczyypnie niżli od iáwnego.
31: Ale iż sławá s cnotá nie dopuífzcza nigdy/
32: Káżdemu bez przyczyny ítárác sie o krzywdy.

strona: 10

Rozdział wtory.

Liść 10.

- 1: Tę choćby kto chciał káiác gdy sobie wípomienie/
  - 2: Íście tám wnet ná myfli być prętkiey odmienie.
  - 3: Záburzyć íe też obłok/ á gdy wíátrek ciepły
  - 4: Powienie nań s południá/ vcieka by wćiekły.
  - 5: Gdyż y zacna fortuná ták íwoy ítan ípráwuie/
  - 6: W kim widzi ítáteczną myfl káźdego rátuie.
  - 7: A ták wízytki przeítráchy puściwízy ná ítronę/
  - 8: A oney cnocie s íławą dawízy íe w obronę.
  - 9: Iuż miła łodko pływáy á puśc íe ná wody/
  - 10: Gdyż wíesz íż ízczęście vmie odmieniác przygody.
  - 11: Bo nie wefoły triumph kiedy ná nim płáczá/
  - 12: Závždy bywa wdzyęcznieyfzy gdzye z wefelem íkaczą.
  - 13: A pytay íe do portu kędy prawdá miefzka/
  - 14: Tá cie íście rátowác nigdy nie zámiefzka.
  - 15: A nie tylko być miálá dopuścíc záginać/
  - 16: Ale namnieyfzym ítráchem nie dać íe ochynác.
  - 17: A ták ítąd nam przyítoi záczać íwe roípráwy/
  - 18: W czymby íe miál napilniey ćwiczyć człowiek práwy.
  - 19: A íákoby w tych burdach íwiátá obłédnego/
  - 20: Poczćiwie ítał/ á ná nim obrał co lepízego.
  - 21: # A íesli chcefz mocno ítać w tákich wátpliwoíciach/ (*marg*)
- ⌚ Dziwy
- ⌚ ípraw
- ⌚ boíkich (-)
- 22: Wnet napilniey pytay íe o Boíkich możnoíciach.
  - 23: Ktore żadnym rozumem nigdy ogárnione
  - 24: Nie mogá być/ gdyż dziwnie íá íkrycie ípráwione.

- 25: Gdy poźrzyysz ná niebieskie ony ftráfzne dziwy/
 26: Ktorych nigdy nie dofiągł zaden rozum żywy.
 27: Słońce/ gwiazdy/ y Miefiąc z złotemi fábámi/
 28: Iáko dziwnemi kftáły [!] blyfzczą fie nád námi.
 29: Zwirzetà rozmaíte ktorych zyemiá pełná/
 30: Iáko w nich dziwne kftáły á rozliczna wełná.
 31: Ptafzkowie ná powietrzu iáko fie wiefzáią/
 32: A iáką dziwną piękność ná fwym pierzu máią.

C 2

Rzeki by=

strona: 10v

Diogenes.

- 1: Rzeki byftre y morzá y tám co w nich pływa/
 2: Y iáko w nich bez wiátru dułzá bywa żywa.
 3: Y iákie rozmaíte dziwy w nich bywáią/
 4: Nie mogą wypowiedzyeć co po nich pływáią.
 5: # A chociay to ták dziwnie nád rozum ftworzono/(*marg*)
 : # Człó=
 : wiek ro
 : zumem
 : wfzytko
 : opáno=
 : wał. (–)
 6: Przedfię wfzytko nędznemu człeku poruczono.
 7: Ktory iż fie nádánym rozumem fprawuie/
 8: Wfzytko to wbił pod fwą moc á wfzem rofkázuie.
 9: Tygris rączá beftya by teź miáła fkrzydłá/
 10: A wždy muśi zázwdy wpáść gdy chce w iego sídlá.
 11: Lew mocny niechay ryczy iáko chce w frogości/
 12: A wždy nędznik przypada w ludzkie połufzności.
 13: Niedźwiedzye frodzy/ Zubrzy/ y ine żwirzetà/

- 14: Wszytko to słuchac musi by ino cielęta.
 15: Bazyliżek/ Krokodril/ y Smok iadowity/
 16: Kazdy s tych przez czlowieka moze byc zabity.
 17: # Patrzażye iakie miäfta/ pälace/ y zamki/
 18: Z dziwnemi przyprawami około nich ganki.
 19: Y w iakich opatrznoŃciach y sprawach to bywa/
 20: Y iako praw y inych porządkow vżywa.
 21: Kofcioły/ wieże dziwne/ kftały rozmaíte/
 22: A dziwnym kofztem wżędy przyprawy obfite.
 23: Porządki w nich y sprawy iako wytawione/
 24: A czáfem y nád rozum dziwnie wyftroione.
 25: Nuż ony frogie strzelby z nieba trzáfkaíące/
 26: Tęcze/ burze/ y ognie grożno błyskaíące.
 27: Wszytko tego ten czlowiek rozumem doŃięgnął/
 28: By Ńie tam iako ptażek pod niebem wylągnał.
 29: Iako Ńie toczy niebo iako zyemiá pływa/
 30: Y iaka pod nią sprawa y ná Ńpodku bywa.
 31: Iako ludzye do Ńiebie nogami Ńtapáią/
 32: A Ńloneczney ŃwiatłoŃci rowno vżywáią.

Wszytkę

strona: 11

Rozdział wtory.

LiŃt 11.

- 1: Wszytkę zyemię y niebo Ńzalonym łbem ŃkryŃlił/
 2: Nie máłż tak nic trudnego częgo nie wymyŃlił. (*marg*)
 : Már=
 : na nied
 : báłoŃć
 : człowie
 : cza. (-)
 3: # Ale nád wszytki dziwy to więtfzy dziw ięgo/

- 4: Iż drugi zapomniawłzy y tego wżytkiego/
5: Chodzi łeb ponurzywłzy iáko bydlę práwie/
6: Ták nigdy nic niedbáiąc o powinney fpráwie.
7: Y iákoby miał tego wżywác roftropnie/
8: A wytknąłby káżdego fnadz ták y ná kopnie.
9: A on w fwey káżdey fpráwie rozne figle ftroi/
10: A iáko źimie záiác kiedy k mieyfcu dwoi.
11: O nędzo o flepoto rozumu tákiego/
12: Ktory máło ná to dba co ieft przyftoynego.
13: Iedno ták práwie żywie iáko ine źwirzę/
14: Włzák y piorko ze wftydem ledwe o tym gmerze.
15: Iż chociay drudzy znáią dziwne Bofkie dáry/
16: Nic w fobie nie hámuiąc ták żywą bez miáry.
17: A což to więcej czyni iedno złe ćwiczenie/
18: A ná fwe powinności niedbáłe baczenie.
19: Czego namędrłzy Doktor áni żadne zyołá/
20: Iuż nigdy nie vleczą kto fie w to wda zgołá.
21: Iuż áni Grámmátyká áni Retoryká/
22: Nie wywiodą s tych błędow márneho nędzniká.
23: Ktory fie iáko płotu ledá czego chwyta/
24: A gdzie ieft grunt rozumu nigdy fie nie pyta.
25: Gdyż to ieft iego vrząd wżytko co złe gánić/
26: A co ieft najlepszego tym fie każe báwić.
27: # Ale kiedybyś fpytał przy iákicy rofpráwie/ (*marg*)
: # Páń=
: ftwo ni
: kcżem=
: ne iełth
: we złey
: fpráwie (-)

28: Co też ieść najlepzszego ná tym świecie prawie.

29: Wierz mi iżbyś włożył sentencie różne/

30: A rozliczne wywody y pogadki prozne.

31: Bo iedni w tym nawiętszą rokosz pokładają/

32: Kiedy onych próżnych skrzyń worki dokładają.

C 3

Złoto sre=

strona: 11v

Diogenes.

1: Złoto srebro y w nocy po kącich się blyżczy/

2: Acz ná to nie iednego nędznika wyniszczy.

3: Ná szyi łańcuch wiśi/ ná palcach pierścienie/

4: W których się lina z daleka rozliczne kamienie.

5: Szafiry/ Dyamenty/ Szmárdy/ Rubiny/

6: A sam namileył pan podobien ku świni.

7: Więc ná ścianach spalery á rozliczne bramy/

8: A gdzie poźrył w każdy kąt rozłożone kramy.

9: Konie się buyno kłuszą á myśliwcy trąbią/

10: A wypadł ná pole cudze żyto gnąbią.

11: Więc okna z Alabastru Marmorowe ściany/

12: Wirsz złotem przeładany pięknie malowany.

13: Drzwi sztukwarkiem rozlicznym dziwnie nakrapiane/

14: Liłty ławy płynącym fladrem pokładane.

15: Pawiment rozmaitym wzorem włożony/

16: Owa wszędy gdzie poźrył ptro ná wszystkie strony.

17: Patrzał co za Sokoł siedzi w onym gniaździe/

18: Snadź lepszą częścią Kanię co myśli się znajdzie.

19: Kiedy więc głębie nadmie w onej obfiteści/

20: Już wszyscy pochlebiają jego wielmożności.

21: Iako ptre Soyki przed nim z daleka dudkują/

22: A palcem sobie s tyłu hic est wskazują.

23: Czterzey mu ręcznik dzyerzą á trzy wodę leią/

24: A odźedłzy ná ftronę łotrowie fie śmieią.

25: A drudzy co niewiedzą iáko fie fwiát plecie/

26: Tułzą iż fzczeńliwzgo iuż nie máłz ná fwiecie.

27: # Ale kto to obaczy co fie pod tym tái/

28: Iáko fie fwiát kołyfze w oney márney zgrái. (*margin*)

: Bogác

: two tá=

: yemny

: iad. (-)

29: A iákie bełpieczeństwo ten w fwych fprawach miewa/

30: Kto iedno iáko trawy woł fwiátá wżywa.

31: A káždego poftępku rozumem nie rządzi/

32: Mnima by fzedł gościńcem á on bárzo błędzi.

Bo nie baczy

strona: 12

Rozdzyał wtory.

Lift 12.

1: Bo nie baczy pod trawą iż dziwnego gádu/

2: Tái fie zázwdy pod nim rozlicznego iádu.

3: Azáfz on ma wždy kiedy bełpieczne wyfpánie/

4: Ano we łbie kowale á dziwne fzemránie.

5: Iákoby iutrzejfzy dzyeń z reyeftru wyftáwić/

6: Iż będą zacni goście/ iáko fie im ftáwić.

7: KuchmiŃtrż v drzwi kołáce á Márłzałek łáie/

8: Podkárbiemu piędzdy iuż też nie doftáie.

9: Więc konie pochromiály nárzeka Koniufzy/

10: Zewfząd płyną rofkołzy oney miłey dułzy.

11: W nocy chłopá goniono á on łamał kraty/

12: Gdzye widzyał rozwiefzone ony pftre kábaty.

13: Cálą noc fie łeb wierći oney dzikiey świni/

- 14: Gdyż tak kábat miał goście co sie dzyeie skrzyni.
- 15: A to w niwecz gdy on spi wżycy o nim czuią/
 16: A co we dnie źle spráwił w nocy oszacią.
- 17: A gęstego sędzyego káždy ma o sobie/
 18: Iutro gdy mu powiedzą łaiąc sie w łeb skrobie.
- 19: Bo takimu stanowi wżycyko z Almánáchu/
 20: Przyszłoby zázwdy czynić by był pražen stráchu. (*marg*)
- ⌋ Máry=
 ⌋ narz. (-)
- 21: # Drugi okręt po morzu po szalonym puścił/
 22: Szerokie z herby żagle po málzciech rośpuścił.
- 23: Szumi mu wiátr y przez ten á morze sie chwieie/
 24: Bárzo y ráno wstawży niedobrey nádzyeie.
- 25: Myśli iesli w Kárybdym kędy niezápłynie/
 26: Albo iesli też frogą szczęścien Scille minie.
- 27: O którą sie okręty stráźnie rozbijaią/
 28: Tak iż ledwo ná delzczkach drudzy wypływaią.
- 29: # Drugiemu z mnieyżych stanow grzmi we łbie komorá/ (*marg*)
- ⌋ Domo=
 ⌋ wy go=
 ⌋ spodarz (-)
- 30: Stodoła/ brog/ boifko/ zá ściáną oborá.
 31: Wilcy wyią zá gunnem á cieleťá ryczą/
 32: Pśi szczekaią pod okny/ świnie w chlewie kwiczą.

C 4

Pociąga

strona: 12v

Diogenes.

- 1: Pociąga rohátynki/ w oknie hul hul woła/
 2: Ráno wstawży więc liczy/ áno iuz gomoła/
 3: Dawno przez płot skoczyła/ wełná leży w lefie/

- 4: Alić kęfy pochwili łeb z nogami niefie.
- 5: W gumnie też fłomy mało y plew iuż nie sftáie/
- 6: Więc choציay mu nikt nie krzyw przedfię wżytkim łáie.
- 7: Bieży s kijem ná pole ná życie śnieg grzebie/
- 8: Wierę fnadź będzyc kłopot ná ten rok o chlebie.
- 9: Bo to złe gołomrozy pod śniegiem przyprzáło/
- 10: A tego pozdnieyźzego bárzo wzeźzło máło.
- 11: Dwornik ofstátek zmłócił y do láfá dunął/
- 12: A klucznik drugą dzyurą zá nim fie wyfunął.
- 13: Páštuch s kuchárką woła/ záplác pánie myto/
- 14: Nie do tegoć mi teraz boday cie zábito.
- 15: Dáleko to pilnieyźza co ieść do nowego/
- 16: Pilnie fuźy ná piecu/ bowiem furowego
- 17: Siłá zginie w otrębach/ dobrze fie nie zmiele/
- 18: Ledwe będzyc koruźká do drugiey niedzyele.
- 19: Owa fład ią poczniemy nie po łzwy fie porze/
- 20: Ano fie we łbie kręci áno zewfząd gorze.
- 21: Owa káždy tákowy chodzi iáko wiłá/
- 22: A tłucze fie po ściánach by nádęta piłá.
- 23: Ktorą oni fzaleńcy co ią więc igráią/
- 24: Nogami y rękami bijąc popycháią.
- 25: Czáfem nań przydzyc rofkofz á czáfem s kłopotem/
- 26: Obchodzi fie z nim ten fwiát iáko z dzikim kotem.
- 27: # Pátrzayze iákicy pracy tego nábywáiąc
- 28: Vżywie/ by ná grudzyc fłaczác iáko záiąc. (*marg*)
- ⋮ Trud=
- ⋮ ność ná
- ⋮ bycia. (–)
- 29: Załz befpieczne wyfpanie załz chędogie iedło/
- 30: Gdyż o tym záwždy myfli iáko márne bydło.

31: By wŹytko doŹypował á wŹytko pochwatał/

32: Ták ká¿dego tákiego márnny Źwiát omatał.

ZaŹ on co

strona: 13

Rozdzyał wtory.

Lift 13.

1: ZaŹ on co chędogiego da łobie vczyńić/

2: Bo pirwey oŹzácuie co ná co ma wynidź.

3: Iedzye w drogę w ká¿dy kierz z dáleká zágłáda/

4: Máca worká á trzołá w zánádrá pociága.

5: Pomyka rohátny á gránatá máca/

6: A iáko łbem Źzalony po Źtronách obráca.

7: A pewnie by kto zá krzem iáko przykro plunął/

8: Íscieby náŹ do lálá y z gránatem dunął.

9: # Drugi płynie ná morze áno go wiátr nieŹie/

10: IeŹcze więc tám Źnadź gorzey niżli w głuchym leŹie. (*marg*)

: Strách

: morŹki. (-)

11: Ano Źie okręt miece s ŹtráŹnemi báłwány/

12: Wierę iákoŹ nie dobrze więc z náŹzymi pány/

13: Ktorzy ták niebeŹpiecznie bogáctwá Źzukáią/

14: DyŹlą drudzy pod deŹzczką Bárbárki wołáią.

15: A odrzekłby Źie w ten czás y Źrebrá y złotá/

16: By iáko zbyć onego ŹtráŹnego kłopotá.

17: # Drugi záŹię by Źie więc dyabeł s piekłem zwádził/ (*marg*)

: # Zoł=

: nierz. (-)

18: Tedy nigdy ná zgodę iuź nie będye rádził.

19: By mu dano pieniądze y tábny Źzturmował/

20: Dotłukał Źtórych murow co Pan Bog popłował.

21: Iuź y wolność y gárdło w niewoła záprzeda/

- 22: A nie raz woz dźwigając ze błotą zábieda.
 23: Szkápy drzą á chłop płáczę zá fzyię mu kápie/
 24: Pan pociąga wędzonki á po łbu fie drapie.
 25: Bo iuż dawno nie śpierał/ iáko bárchan chufty/
 26: Bárzo śmálcem przypádły ná ty męfopufty.
 27: Siadfy około ognia będą nárzekáli/
 28: Wierzę żeć nam tę służbę wzyfycy dyabli dáli.
 29: Tle mu w gárdle wędzonká potrzała bokłagá/
 30: Ano iuż iedno drożdze iuż w nim lekka wagá.
 31: Muśi czáfem iednánieniem/ á dla lepźzey zgody/
 32: Legfzy ná brzuch y mętney náchłyfnać fie wody.

C 5

Wźdy przed=

strona: 13v

Diogenes.

- 1: Wźdy przedię iáko furman chociay czáfem wpádnie/
 2: Y po vzy we błoto/ á piecá dopádnie/
 3: A grzaneczká w dunicy przed nim w piwie pływa/ (marg)
 : # Fur=
 : man. (-)
 4: Iuż wzytkiego zápomni iáko pan vzywa.
 5: Przed świtánieniem śmáruie á znowu fie wlecze/
 6: By mu koł nie pogorzał/ naręczniego fiecze.
 7: Tákież miłe żołnierftwo choć fie odrzekáią/
 8: Niechayżeć iedno kędy workiem záb rzákáią/
 9: Prętko fie záfię zlecą by do miodu pczóły/
 10: Rychley to workiem zwabi niż mięfem Sokoły.
 11: # Owa skąd ią chcefz począć miedzy káżdym łtanem/ (marg)
 : Bogá=
 : ci nye=
 : wolni=

cy. (-)

- 12: Kto chce/ musi vćirpieć/ by był prętko pánem.
13: A zówzdy póspolicie ći prętko boháci/
14: W wielkim niebezpieczeństwie káždy wolność ftráci.
15: Ktorą oni co mądrze rozum száfowáli/
16: Nád wżytki ią klenoty wyłzłzey szácowáli.
17: Iuż wżytko bezpieczeństwo márnie mu záginie/
18: Iuż zówzdy kłopot we łbie nigdy go nie minie.
19: Iuż pogłáda w káždy kąt iuż mu wżytko wádzi/
20: Iuż sie ftrzeże przyacioł/ ftrzeże sie czeládzi.
21: Iednych by go nie fkrádli/ drugich by nie ftruli/
22: Iuż iáko pies ná mrozye ogon pod się tuli.
23: Bo y ná drzewo wáżą co owoce miewa/
24: Y pczoła więc w swym vlu niebezpieczna bywa.
25: Chociay drudzy niedbáią gdy miodu doftáią/
26: Iż pczoły po powietrzu kędy chcą lataią.
27: Bo y wieża im wyłzłza narychley vpádnie/
28: Abowiem ledá wiátrek záchwieie ią fnádnie.
29: A což to ieft zá rofkołz/ což zá dobre mienie/
30: Pieniądze w fkrzyni leżą by márne kámienie.
31: Ani ludzye áni on nikt ich nie pożywie/
32: A iefzcze iefli ktemu nábył ich fáłżywie.

Nie folgując

strona: 14

Rozdział wtory.

Liłt 14.

- 1: Nie folgując ni Bogu/ á fkubąc bliźniego/
2: Zápomniawłzy iż ze włzem przydzye fkoczyć pfiego/
3: A ktemu sie nie zmienia Páńfkie obietnice/
4: Iż kto tę márną fuknię obłoczy ná nice/
5: Nigdy iey sam nie dodrze inłzy iey dochodzi/

- 6: A to w niwecz co duży y ławie zółzkodzi.
- 7: Bo to iáko letnia mgła gdy iá wiátr rozchwieie/ (*marg*)
- : Láko=
- : me ná=
- : bycie le=
- : thnya
- : mgła. (-)
- 8: Ták też ten co ty márne dármo plewy wieie.
- 9: Ni wzwie gdy y s plewámi wicher go pochwyći/
- 10: Gdyż ná cienkiey ty náłze wíłzą czáfy nići.
- 11: # Ale to w przyrodzeniu ludzkim nie zágásnie/
- 12: A káždy to ná oko íście widzi iálnie.
- 13: Chociay názbýt wízytkiego/ by ná tym przeftáło/
- 14: Iáko w worze dzyuráwym záwždy przedię máło.
- 15: A to ktemu iż ná to żaden nic nie myłli/
- 16: Iż śmierć tuż s kátá dybie á czárt wízytko kryłli/
- 17: Ony iego poštěpki y ony cne łpráwy/
- 18: Kocháiąc fie iż iego ieft towárzyłz práwy.
- 19: Y nie wątpi iuż nic w nim/ á w łwey ołiádłóści/
- 20: Czým będzie mógł połłuży tám iego miłóści.
- 21: A gdy nie fyt ná łwiecie więc go tám dopoi/
- 22: A iáko kocháneczká nadobnie przyłtroi.
- 23: # Ale by káždy baczył co fie tu z nim dzyeie/ (*marg*)
- : Pomier
- : ny łtan. (-)
- 24: Íścieby ná rownieyłzym był leplżey nádzyeie.
- 25: Gdyż łą błogółáwieni co fie łrzodku dzyerzą/
- 26: A zbytki niepotrzebne łámi łobie mierzą.
- 27: Y Sálomon gdy s Pánem w prółbach fie rozmawiał/
- 28: Tedy łobie napilniey to ná nim wymawiał.

29: By go nędzą nie karał/ bogactwem nie wznosił/

30: Lecz o cnotę á rozum o to pilnie prosił.

31: Bo czegoż nie dostawia nędznemu człowieku/

32: Gdyby miernie vżyć chciał tego fwego wieku.

Y což po

strona: 14v

Diogenes.

1: Y což po fześci mifach gdy ná iedney dofyc/

2: Albo gdy czterzey będą ieden ręcznik nościć.

3: Anoby ich y ieden zanieść mógł niemáło/

4: Boday ich więc y w fkrzynce ták wiele doftáło.

5: Albo gdy ciepły kąfek á prawie od ognia/

6: Zafz nie lepszy niżli on/ co w kotle mokł do dnia.

7: Z ogorzálą pieczenia ktora bárzo zdrowa/

8: Ná wirzchu by fkorupá á we wnętrz furowa.

9: Nuż torty trudnonofze tákież inłze kramy/

10: Co od nich fcijátuki pedogry miewamy. (*marg*)

: Zbytki

: fthoło=

: we. (-)

11: Niewiem co ielt iedno grzech/ kłopot/ á vtrátá/

12: Tu pychá niepotrzebna á w piekle odpłátá.

13: Zafz nie rofkołzny ptałzek domowe kurczátko/

14: Profiátko/ y iágniátko/ kozyełek/ cielátko.

15: Azafz ptałzek/ záiaczek/ y źwirzátká ine/

16: Nie wielkiefz to ná fwiecie bywáią nowiny.

17: Nuż rybki rozmáite/ zyolek obfitości/

18: Co może fnádnie przypáść bez wielkiej trudności. (*marg*)

: Wymy

: flne po

☐ trawy. (-)

- 19: Nie lepszefz to niż lewek co go s chlebá zlepią/
 20: Námiefzawfzy weń kliyu po wirzchu przyklepią.
 21: Pozłotki nań nákladfzy grochu miásto oczy/
 22: Gdy go ftłukfzy w moźdzerzu potym w formie tłoczy.
 23: Szczuczý łeb co w piątek wrzał w niedzyelę gi dáią/
 24: Pozłociwfzy wątrobki/ vfzy podzyáłaią.
 25: A w iuchę kliyu z winem zmiefzawfzy náleią/
 26: Stroiąc iedłá by błáźni/ dobrze nie fzáleią.
 27: # Więc rozlicznych przyfłákw iefzczę náftáwiáią/
 28: A ktoż wie iáko ie więc łobie przezywáią.
 29: Oliwki/ limunije/ muftárdy/ kápáry/ (*marg*)

☐ Sápori (-)

- 30: By bárzyey ofzydzili on zołádek ftáry.
 31: W ktorym to gnije leżąc iáko młoto w kádzi/
 32: Ano mu iuż więc czáfem y żuwká záfáwádzi.

Nie dármo

strona: 15

Rozdział wtory.

Lift 15.

- 1: Nie dármo ie przezwáli fápory bo fápią/
 2: A bárzo fie więc po nich drudzy do drzwi kwápią.
 3: # A czáfem by więc ná to y przyftáwić kmieciá/
 4: Muśi káźda potráwá iuż być fámotrzeciá.
 5: Tu fie iefzczę z wieczorá pilnie rozmawiáią/
 6: Przy grochu przy kápułcie co poftáwić máią.
 7: Skądże páni kápułtá tákich praw nábyłá/
 8: Aby przez pániey ftárey nigdy nie chodziłá.
 9: Tákież groch bez máfzáká álbo bez czeládzi/
 10: Gdyż go s połciem á z iágły czáfem zyeść nie wádzi.
 11: # Więc iz dziwne przyfłáki dziwne też y wrzody/ (*marg*)

: Z dziw=

: nych po

: thraw/

: dziwne

: wrzody (-)

12: Ktore czynią w nędznikoch rozliczne przygody.

13: Kánkry/ Kárbunkulufy/ Cyrogry/ Fráncuzy/

14: Drugiemu by kozłowi ná łbie roftą guzy.

15: Ráno leżąc nárzeka przewraca fie ięczy/

16: Ano mu fie łeb nádał Káttárus go męczy.

17: Oczy nogi zápuchły/ á brzuch iáko pudło/

18: Będzye wolał pochwili niż krogulcá fczudło.

19: Więc go tu trą v ognia wzgorę przewracią/

20: A fkwárny mu wczoráyfzey w żoładku mácáią.

21: Leią fyropy w gárdło by rychley przechował/

22: Ale wierz mi iż im dziś nie będyeśz polował.

23: # Tákci ná wżem fowito ci oźrálcy giną/ (*marg*)

: O bżár [!]=

: fthwo/

: więczey

: ich zá=

: bija niż

: miecz. (-)

24: Zdrowie trácą máiętność y w złey fławie fłyną.

25: Bo fie więc kramy trzęlą możderze kołácą/

26: Ale też wieśz to Pan Bog kiedy to zápłácą.

27: Bo y Piśmo powieda iż brzuch co ták tyie/

28: Więcey ludzi poraża niżli miecz pobije.

29: A miernemu ftanowi czegoż nie doftawa/

30: Wfzytko to ma y fmaczniey/ zač ten gárdło dawa.

31: A przedię miefzek/ zdrowie/ dobra ławá łpełná/

32: Temu fie łeb náieżył/ ná tym głátka wełná.

Acz to drudzy

strona: 15v

Diogenes.

1: Acz to drudzy názwáli dobrym záchowaniem/ (*marg*)

: # Opil=

: cow do

: bre zá=

: chowá=

: nie. (-)

2: Ale pátrż gdy fie łpiją iáko bydło ná nim/

3: Iáko kotki fie drapią/ iáko łwinie łkubą/

4: Bá naydzyefz go pod ławą z biretem y s łzubą.

5: Bo iuż tám łtan s powagą ná máłey bączności/

6: Ledá kto we łbie gmerze więc iego miłości.

7: Bo gdzye pan gdzye páchołek nie záváždy tám znáią/

8: Kiedy fie więc omácmie po kąciech drápáią.

9: Po głofie też nie poznáć/ bo więc drudzy łápią/

10: By w łáźni fie łcieráiąc gdy łobie łby drápią.

11: Rozmáite przyłmáki s tych rofkołzy rołtą/

12: Ten idzye z biáłą máłcią/ drugi zá nim s krołtą.

13: Bo **temn** [!] oczy iefzcze z wieczorá podbili/

14: Temu fie też ná czele perły wyłádziły.

15: Idzye łwietno z rubiny s perlámi iáko pan/

16: Tákci łwe piéknie łtroi ten náłz pomierny łtan.

17: # Więcbys rzekł/ ále tego w wiefłzey wadze máią/ (*marg*)

: Vtrátá

: zbytnia (-)

18: Kto chodzi we płtrych bramiech á gdzye dolewáią.

- 19: Ale pátrzay pochwili co ony pŕtroćiny
 20: Spráwiły nam/ bo w wioŕce iuż vrzędnik iny/
 21: Nie chce nas od god ŕlucháć/ y woyt ŕtroną chodzi/
 22: A Abráhám z dáleká y ná bramy godzi.
 23: A ták miáŕto powagi zá piecem pan czáfem/
 24: Przeŕtałby ná czámlecie/ rozwiódł fie z háŕlaŕem.
 25: Bo by teŕ Altembáŕy/ by teŕ Złotohławy/
 26: Wŕzytki ná ŕię kto oblokł/ á gdy nie máŕz ŕławy/
 27: Wŕzytko to piéŕkne piorká ná ŕmierdŕącym dudku/
 28: Co ŕie chodŕcá vmizga/ mnima pan by w czupku/
 29: Ano drugi zá wiechą dybiáŕ zá nim chodzi/
 30: A ná ony pŕtroćiny iego pilnie godzi.
 31: # Bo iákochmy ŕlyŕzeli z dawná w tákim ŕtanie/(*marg*)

⌘ Piéŕkny

⌘ vbyor

⌘ cnotá. (-)

- 32: Závŕdzy ŕławá ná tárŕu závŕdzy zdrowie tanie.

Ale gdy ŕie

strona: 16

Rozdŕyáł wtory.

Liŕt 16.

- 1: Ale gdy ŕie kto cnotá nadobnie przyŕtroi/
 2: Zá káŕdym ŕławá woła/ iŕz ták chodŕá moi.
 3: Bo wierę do tey ŕadne nie pomogá bramy/
 4: Ni perły ni łańcuchy áni ŕadne kramy.
 5: Iedno zacna pocŕćiwoŕć to piéŕkna kárwatká/
 6: Tá káŕdego ozdobi ták y bez kábatká.
 7: A nadobny obercuch piéŕkne ŕznurkówanie/
 8: Gdy ná cnocie z rozumu będŕye háŕŕtowanie.
 9: Iuż więŕ tám trudno ŕie ŕmiać trudno pálcem kiwáć/
 10: Kto tákiemi niciámi będŕye bramy ŕlyŕwáć.

- 11: # Więcby kto rzekł/ á což to/ więc fie światá odrzec/
 12: Ieść/ pić/ dobrej myfli być/ chędogo fie oblec.
 13: Toć ludzi wżędy zdobi/ toć dobrą myfl czyni/
 14: A śnadź kto to opuści/ podobien ku świni.
 15: A prawie mu czas fuzą wychodzi á dymem/
 16: Iużby lepiej zá rázem zoftać bernádynem.
 17: Gdyż zá káżdym to pływa prawie iáko wodá/
 18: Kłopot/ fráfunk/ przypadki/ á częfta przygodá.
 19: Wżdyć też trzebá dobrą myfl czym ozdobić w łobie/
 20: A nie wżytko zá piecem we łbie śkrobáć łobie.
 21: Bo więc ftąd kordiáká y ftąd oná rołkołz/
 22: Kiedy ná łeb drugiemu kładá czarná kokofz.
 23: A iużby to obyczay śnadź był prawie krowi/
 24: Ktora nátkawfzy boki leżąc nic nie mowi.
 25: Niedba by kiedy byłá w iákiey krotochwili/
 26: Aż iá rzeźnik zá rogi iuż wiedzye pochwili.
 27: Bo kto z ludźmi nie bywá y śkądze ćwiczenie/
 28: Albo ma przypaść iákie rołtropne baczenie.
 29: Albo gdy ná kim kołtryfz/ bárczan ná kábacie/
 30: Popchną go íście ná zád/ odftąp pánie brácie.
 31: Stánie ten tu w háłłafie álbo w áxámicie/
 32: A znaymy fie po fierści iáko łámi wiecie.

Ale wżákeś

strona: 16v

Diogenes.

- 1: # Ale wżákeś iuż ślyfzał iż pomierne iedłó/ (*marg*)
 : Niepo=
 : mierne
 : biefiádi (-)
 2: Vbiory/ krotochwile/ nie ták iáko bydłó/

- 3: Z rozmyśłem tym poważni zawnędy szafowali/
4: A ná wżem sie rozumem pilnie spráwowáli.
5: A s cnoty do tych potraw przyśmáki dzyááli/
6: A rośtropnym baczeniem zwirzchu potrząáli.
7: Bo iefli to rośkośzą kto ma przezwác włáśnie/
8: Gdy grzmi bęben zá vchem/ á kozi rog wrzaśnie/
9: Pomorty á puzany co wżytki zágłufzą/
10: Albo fkákác od kątá do kątá z Márufzą.
11: Iuż ktory kąt záltápiłz/ iuż siedź iáko drewno/
12: Bo iáko sie podnieśiefz/ odepchną cie pewno.
13: Iuż iáko głuch ná drugie muśifz pálcem kiwác/
14: Bo iuż tám trudno flufzney rozmowy vzywác.
15: Abowiem iuż tám káždy chociay ledwe zyewa/
16: Wrzełzczy/ lápi/ márkoce/ á mnima iż śpiewa.
17: A drugi zá nim ftoiąc iáko cielę ryczy/
18: A zda mu sie iż wefoł á iż pięknie krzyczy.
19: Sklenice w kąt lataią/ ná ftole by w láźni/
20: Ták więc Bachus on rycerz fwe kochánki blaźni.
21: Iż kiedy ráno wftawfzy wieczor wfpomináią/
22: Albociem był ofzáłał fámi łobie łaią.
23: Ano sie we łbie kręci/ pan siedząc fzcżka/ fpluwa/
24: Pierza mu we łbie pełno/ opák sie obuwa.
25: Oblicza sie s káletą nie chce reśpondowác/
26: Muśi iey dáć ná kwity gdy nie máłz co fchowác.
27: Suknia śmierdzi drożdżami/ czápká gdzyeś ná ławie/
28: Pátrzayże krotochwile w tákiey miłey spráwie.
29: A by iefzcze ná mieyfcu gdzye począł dofiedzyał/
30: Ale chce iż pan fzalón áby káždy wiedzyał.
31: Będzye go iefzcze pełno po vlicach wśzędzye/
32: Włoczy sie iáko z wilkiem chodząc po kołędzye.

strona: 17

Rozdział wtory.

Liść 17.

- 1: Więć wżędy we drzwi tłucze/ wżędy mu nąłiáią/
 2: A czáfem czym pachniącym y z gory łplufkáią.
 3: Załz to dobra biefiádá/ załz to krotochwilá/
 4: Niechay będzyc namędrfzy/ álic z niego wiá.
 5: Ledwe fie to y chłopu łłufznie zeydzye we wsi/
 6: A choć go nikt nie łławi/ łzczekáią zá nim pši. (*marg*)
- : Biefiá=
 : dá w=
 : dzyęcź=
 : na. (-)
- 7: # Azałz to nie pięknieyfza bywa krotochwilá/
 8: Sieść łobie s kilkiem łob kiedy wolna chwilá.
 9: Y mieć łobie nie wrzełzcząc pocźciwe rozmowy/
 10: Gdzye wżdy łkąd co przypadnie/ że wżdy k rozumowi.
 11: Albo przeczyść kilká kart onych dzyeiow dawnych/
 12: Náłłuchác fie zwycźaiow zacnych ludzi łławnych.
 13: Ktorzy tu łwiátem dziwnie rozumem włádáli/
 14: A łwym pocźciwym łtanom wieczną łławę dáli.
 15: Tám znaydzyełz Achillefá/ Priamá/ Hektorá/
 16: Y iego wżytki łprawy/ bys z nim łiedzyał wczorá.
 17: Znaydzyełz iáko łwą cnotę rycerfką záchowác/
 18: Y iáko małz łwym łtanem pocźciwie łzáfowác.
 19: Tám on łławny Cicero rozmowi fie s tobą/
 20: Naydzyełz w pocźciwych łprawach co małz czynić s łobą.
 21: Tám Kurcius/ Seneká/ Homerus/ tám Plato/
 22: Zeby on próznuiący mógł wiele dáć zá to.
 23: By s tymi towarzylzmi miał s tobą rozmowę [!] /

- 24: Miałby inadz wefelszą myśl y wolniejszy głowę.
 25: Niżli z oną wrzeńczącą szaloną gromadą/
 26: Y nie wiem ktoby mądry názwał to biefiadą.
 27: Gdzye fie więc iuż káżdemu rozum we łbie mieni/
 28: Jedno w klozye tákową miewaią szaleni.
 29: Bo owi ćicho siedząc wśzytek świat skrzyłaią/
 30: A przy czym włániey zořtác/ pięknie przebieraią.
 31: Bo fie řtąd pámięć ořrzy/ rozum poleruje/
 32: Kto z dáleká poczćiwy řwoy řtan przepátruie.

D

Zařz przy=

strona: 17v

Diogenes.

- 1: Zařz przytym nie może być biefiadá poczćiwa/
 2: Choć iey káždy z rozmyřłem řtáteczenie vżywa.
 3: Zařz nie mogá być żarty w poczćiwey rozmowie/
 4: Ze fie y nářmiać możeřz/ y wżdy wśzytko w głowie/
 5: Y rozum y kędzyerze/ zořtanie nam řpełná/
 6: Y ráno kiedy wřtánieřz gładřza ná niey wełná.
 7: A to w niwecz iż rozum y ćwiczenie rořcie/
 8: Boday v nas bywáli záwždy tácy gořcie.
 9: # Y Muzyczkác pomierna nic przytym nie wádzi/ (*marg*)
 : Muzy=
 : ká po=
 : mierna. (-)
 10: A zacni pořpolicie řłuchaią iey rádzi.
 11: Ale iřby iáko woł we łbie nie huczáłá/
 12: A poczćiwych rozmowek im nie przekažáłá.
 13: A tákieć więc biefiady nic nie záwadžaią/
 14: Gdy fie ná nie poczćiwi pořpołu řchadzaią.
 15: Gdyby przy dobrej myřli wżdy ćwiczenia były/

- 16: Aby sie dármo czáfy márníe nie tráciły.
- 17: Bo przetochmy ná fwiát tu od Bogá wyfláni/
 18: Bychmy od inych źwirzát byli rozeznáni.
- 19: A to iedno rozumem muśi sie okázáć/
 20: Bo bez tego/ káždego może wołem názwać.
- 21: Ták rádżę vcź sie káždy łtanu pomiernego/
 22: Cnoty/ łlawy pocźciwey/ vmyłłu wiernego.
- 23: Gdyżechmy tym od inych źwirzát rozeznáni/
 24: A práwie k zyemłkim bogom náwłzem przyrownáni.
- 25: Niech będzýe náwłzem miárá w iedle y w chodzeniu/
 26: W rozmowach y w biełiádach y w káždym ćwiczeniu.
- 27: Gdyź iednochmy rozumem fwiát opánowáli.
- 28: A práwie iáko krolmi nád włzytkim zołtáli.
- 29: Spráwuymyłz sie iáko ci ktore łzczęłcie pieści/
 30: Bychmy nie poginęłi práwie y bez wieści.
- 31: W káždey łpráwie pocźciwość miárę záchowaymy/
 32: A co s końcem przypáść ma/ ná to pogłádaymy.

Boć y vbior

strona: 18

Rozdzyał wtory.

Liłt 18.

- 1: # Boć y vbior nie wádzi gdy ná nim forboty/ (*marg*)
- : Vbyor
- : pomyer
- : ny. (–)
- 2: Vpłtrzone pocźciwołcią/ á bramy ze cnoty/
 3: Pomierny/ niełkukłány/ dziwnie wymyłlony/
 4: Gdyź ieden bywa krotki/ á drugi z ogony.
- 5: A iżby sie kołzt s cżyńłzem wźdy połpołu zgodził/
 6: Byś potym dodzyeráiąc wiotefzek nie chodził.
- 7: Gdyź więc drugich názáiutrz przezwác nie vmieią/
<http://rcin.org.pl>

- 8: A z onych więc wczoráýlzych iuż fie drudzy śmieią.
- 9: Anoby lepiej trwáá druga y do roku/
10: Niż potym kiedy muśiż poźlzywać ná boku.
- 11: # Tákież iedło poczciwe/ chędogie/ pomierne/ (*marg*)
- : Iedło
- : pomyer
- : ne. (-)
- 12: A bez trudnych wymyńlow/ gdyż Pan Bog łwe wierne/
13: Náwłzem dziwnie opátrzył/ ále teź chce tego/
14: Abychmy tu z rozmyńłem vzywáli wńzego.
15: Nie ták iáko więc drudzy ty dáry łzáfuią/
16: Wydárłzy chleb nędznikom/ pńom gi rozmietuią.
17: A łzami zálewáią potráwy cudzemi/
18: Tu więc káždy rozezney co zá przyńmák imi.
19: # Fortunny to iest káždy co ná tym przeńtawa/ (*marg*)
- : Fortun=
: ny czo
: ná ro=
: wnym
: przeńta=
: wa. (-)
- 20: Co mu łzczęńcie przyniońło/ w trudnońć fie nie wdawá.
21: A ná káżdą powinnońć pomni łwego wieku/
22: Iż máły kres zońtáwion nędznemu człowieku.
23: A iż fie wnieńć nie da łzczęńciu ni przygodzye/
24: Iedno záwżdy myńł chowa mierną ná łwobodzye.
25: Nie wńzytko w zyemię pátrząc iáko ine źwirzę/
26: Niech więc y pod obńoki rozum czáńem gmerze.
27: Vwaźáiąc y przeńłze y dzifieyńze rzeczy/
28: A to máiąc ná wiewńłzye/ co ma przypáńć/ pieczy.

- 29: A nie tylko iedno to co ciálu śmákuie/
 30: Lecz to co fláchetną myłł w cnoty przypráwuie.
 31: Bo coć po wielkich miłach gdy ná máłey dofyć/
 32: Albo gdy czáfzá pełna/ przecz małz w cebrze nośić.

D 2

Iełli przeto

strona: 18v

Diogenes.

- 1: Iełli przeto áby cie czyłtym hoynym zwano/
 2: Pátrzże by potym więcey s ciebie łie nie śmiano.
 3: Ano ściány trágárze wżędy pokryłłano/
 4: A ielzche łkąd niewiemy ma być zá to dano.
 5: # Nie rádźeć teź byś łkapie dobrá nádánego (*marg*)
 : Swo=
 : bodá
 : poczći=
 : wa. (–)
 6: Vżywał tu/ gdyś iedno tu łzáfárzem tego
 7: Docześnym/ á tám s łobą nic nie weźmiełz nigdy/
 8: Wiedźże łwoy łtan poczćiwie bez płáczu bez krzywdy/
 9: Bez zbytku/ á bez śmiechu/ bez wielkiej trudności/
 10: Gdyż widzifz co łie toczy w tákiej omyłności.
 11: Bo widzifz iź w tych zbytkoch iuź nic łpokoynego/
 12: Nie moze być ná łwiece áni przyłtoynego.
 13: Bo iuź kłopot w nábyciu/ kłopot w łzáfowániu/
 14: A trudno by to w krotkim miał zámknáć piłániu.
 15: Co więc zá rołkolfz s tego á welele roście/
 16: Kiedy łie rozigráią oni mili goście.
 17: Ktorzy łie zápomniáwłzy/ náwłzem miárę łtráćą/
 18: Bo łie iuź więc tám włzyłcy s łzaleńłtwem pobráćą.
 19: A ták miárę záchoway w łkápości á w zbytku/

- 20: Abowiem to oboie nie czyni pożytku.
- 21: Kiedy to iáko kámieñ coć Pan Bog dał leży/
 22: A zbytek záfię márný teź łzpetnie łeb zyeży.
- 23: A niechay miełzek z gębą nie wádzą fie nigdy/
 24: Lepiey im być we zgodzye s łobą á bez krzywdy.
- 25: A iefli chcelz zacnym być w poczćiwey hoyności/
 26: Okázuyże ią wiernie w bráterfkiey miłości.
- 27: Włpomagay kogo możelz zwłafzczá potrzebnego/
 28: A pomiernie nie żáłuy nigdy chlebá łwego.
- 29: Bo iedno tym ku Bogu kęs fie przyrownamy/
 30: Kiedy co dáć możemy/ á iż rozum mamy.
- 31: Nie rółtrząłayże tego miedzy márne śmieci/
 32: A niechay to iáko dym od ciebie nie leci.

Gdyżeś tego

strona: 19

Rozdział wtory.

Liłt 19.

- 1: Gdyżeś tego nie pánem/ docześnym włodárzem/
 2: Vczże fie ábyś w tym był poczćiwym łzáfárzem.
- 3: Byś fie potym z vrzędu łam márný nie sládził/
 4: Iużćiby nikt krzyw nie był/ iużbyś fie łam zdrádził.
- 5: # Ale ktoby chciał weźrzeć w tákie vrzędniki/ (*marg*)
- : Zli vrzę
 : dnicy á
 : łzáfárze
 : dobro=
 : dzyey=
 : łthwá
 : páńłkie
 : go. (-)
- 6: Mogłby włztyki powieśić vbogie nedzniki.

- 7: Bo iákąby tu oni liczbę vdzyáláli/
8: Gdyż ná co rofkazáno nigdy tám nie dáli.
9: Iedno ná márne zbytki co im zákazano/
10: A iákoż to z reyeftrów ma być wymázano.
11: Ano co więc z nędzniká y s fkory wygnąbią/
12: To więc tám gárfcia fypą gdzye bębnią á trąbią.
13: Drudzy przydą w máłzkárách drudzy s komedią/
14: To iuż też tym dofypác/ to iuż by pší tyią.
15: Bo więc iuż tám fromotá kiedy kto da máło/
16: Bo trzebá áby wšytkim rowno fie doftáło.
17: A gdy przydzye máłzkárnik co ná nim fto plátów/
18: To mu wrzucą kęs chlebá á ogryzłych gnatów.
19: A drugiego precz wypchną/ drugiemu náłáią/
20: Drugim czáfem y kijem iáłmużnę rozdáią.
21: Kárty leżą ná ftole pieniądze brząkáią/
22: Wzyąwšy z igry pułgrofzá/ to więc prze Bog dáią.
23: A też iáka iáłmużná táka y odpłátá/
24: Nic fie nam więc nie fzczeńści czemuś po ty látá.
25: # A gdyś fie iuż [!] náłfuchał co bogactwá czynią/
26: Nie bądźże iuż prófzę cie taką fprofną świnią/
27: Byś fie nie miał obáczyć iáko ich vzywác/
28: Y iáko ich s trudnością przychodzi nábywác/
29: Y iáko nas s poczciwey drogi wiele zwodzą/
30: A ná dziwne trudności rozlicznie przywodzą.
31: Y możelz to rozeznác/ iż poczciwe ftany/
32: Nie iedno w tym zależą/ iż tu wiele mamy.

D 3

Ale gdy

strona: 19v

Epikurus.

- 1: Ale gdy rozum s cnotą do tego przypádnie/
<http://rcin.org.pl>

- 2: Iuż więc káždy rozezna fwą powinność Inádnie.
 3: Iż wżytkiego pomiernie z rozmyfłem vżywa/
 4: Iuż iáko pączek w máfle/ w dobrej fławie pływa.
 5: Bowiem bogacz bez fławy iáko bálwan głuchy/
 6: Choć go vpftrzyfz perlámi/ choć wifzą lánucchy.
 7: Vmieyże iuż á vcz fie fwoy fłan rozeznać/
 8: A cóc lepiej przyfłoi/ przy tym rácz zoftáwác.

9: **Ten trzeci Rozdział zo=**

10: **wą Epikurus/ Abowiem then Philozoph nie**

11: **dzyerzał nicz o nieśmiertelności/ iedno w do=**

12: **cześnych rofkořkach wżytko błogofławień=**

13: **ftwo pokládał. A tu ieft rofpráwá/ iá=**

14: **ko o tym rozumieć mamy.**

- 15: **A** Gdyż to ieft nářzá myfl/ ábychmy wiedzyeli/
 16: Co wżdy ieft nalepřzego/ to wyrozumieli.
 17: O czym záwždy fprzećiwne roznice bywáły/
 18: A nigdy fie myfli w tym ludzkie nie zgadzáły.
 19: Iedni ie w obfiořciach w páńřtwach pokládałi/
 20: A drudzy wdzyećzną rofkořz nád to przekládałi.
 21: Alechmy iuż fłyřzeli co páńřtwá vmieią/
 22: Y co ie źle fzáfuią/ iáko fie z nich śmieią.
 23: Sprobuemy teź rofkořzek fwiátá omylnego/
 24: Co ie niektorzy kładą ná mieyřcu lepřzego.
 25: # A gdy to on młodzyeniec ták fobie rozmyflá/ (fláł.
 26: Ktory w tych dziwnych fpráwach wiele w głowie fłkry=
 27: Coby teź s fobą czynić w tey fwieckiey błędności/
 28: A iákoby fwoy fłan wieść práwie w poczćiwości.

1: grafika

2: Chodząc po brzegu morfkim/ człowieká ftárego

3: Podkał/ ktoiego nie znał zá wieku swoiego.

4: Nadobną siwą brodę aż do pálá máiąc/

5: Głogiem fie oŧrugánym pięknie podpieraíąc.

6: Twarz nadobną/ ná głowie z dziwnych kwiatkow wieniec/

7: Ochotnie pokraczáiąc/ by íaki młodzyeniec.

8: Przywitawŧzy/ pytał fie o przezwiŧku iego/

9: Bo s poŧtáwy zrozumiał iż iest coś zacnego.

10: # Powiedzyał mu iż iest on Epikurus ŧawny/ (marg)

: Epiku=

: rus. (-)

11: Który iż fie nie sftárzał/ á iuz miał wiek dawny/

12: Tym iż záwždy wiekow ŧwych w roŧkoŧzach vżywał/

13: A nigdy w żadnych trudnych roŧpráwach nie bywał.

D 4

Lękl fie on

strona: 20v

Epikurus.

1: Lękl fie on zacny człowiek/ bo ták to s tym bywa/

2: Íako kmiotek zá pługiem gdy ŧkarb wyorywa.

3: Rzekł mu/ o ŧwięty ftárcze ia gdziekolwiek bywał/

4: Słychałem o twej ŧawie którą wŧzędę miewał.

5: Proŧzę cie náucźże me wždy czego dobrego/

6: Bych zrozumiał co teź iest ná ŧwiecie lepŧzego.

7: # Rzekł mu ftárec/ á wŧzák wieł iż to roŧkoŧz ftárych/ (marg)

: # Stá=

: rych ro=

: ŧkoŧz/

: mowić. (-)

8: Aby mieli rozmowy o rzeczach niemáłych.

- 9: A też iuż czas niemály iáko tu prożnuię/
10: Jedno w tych kwiatkoch chodząc łobie rofkofzuię.
11: A ták podzwá łám máło/ á tám ná pokoiu/
12: Siędyem łobie pod lipką á przy pięknym zdroiu.
13: Powiedzyał mu fiadźzy wnet/ moy młodzyeńcze miły/
14: Wierzę że cie bogowie w ten kray przypędzili.
15: Abyś práwie zrozumiał co iest nalepźzego/
16: Gdyż to zówždy rozna rzecz bywa v káźdego/
17: Ktorzy tu chodzą dziwnie z dziwnemi myflámi/
18: A ledwe znác iz żywi/ iáko máłowáni.
19: A práwieby mógł názwać fwiát klatką łzalonych/
20: Gdyż ich ná nim dáleko więcey niż ćwiczonych.
21: Ktorzy w rozlicznych myflach po fwiátu latáią/
22: A to co iest lepźzego máło o to dbáią.
23: Gdyż wiefz iz káźda praca ciągnie łie do tego/
24: Aby káźdy rofkofzy vżył potym s tego.
25: Widziłz iz káźda łpráwá ku końcu łie toczy/
26: A niech káźdy iáko chce tu w łwych łpráwach kroczy/
27: Włzytko łie ktemu ciągnie by tego vżywał/
28: A po łwych włzytkich pracach wždy też rofkofz miewał.
29: # A ták rofkofz iest koniec náłzych włzytkich rzeczy/ (*marg*)

: Rofkofz

: cel łwey

: woley. (–)

30: A káźdy iá ná wielkiey łście miewa pieczy.

31: Nie pływáłby márynarz áni gárdłá wáżył/
32: Ale to włzytko czyni by rofkofzy záżył.

Zołnierz wiefz

- 1: Żołnierz wież iákich zówżdy vżywa przykrości/
 2: Waży fie gárdlá/ guzow/ y dziwnych trudności/
 3: Aby s tego roskoży czáfow fwych vżywał/
 4: Lecż wiem żeś tego fwiadom/ iefliżeś w tym bywał.
 5: Vczony z bládą twarzą fiedzi nád kfięgami/
 6: Aby potym fwych czáfow vżył z roskożzámí.
 7: Bo by roskożz nie byłá/ iużby áni sławá/
 8: Nigdy płatna nie byłá áni żadna śprává.
 9: Bo chocia y kto źle czyni/ iuż to roskożz iego/
 10: Y kázda dobra śprává ściąga fie do tego.
 11: A cożkolwiek ná fwiecie przypada trudnego/
 12: Kázdy fie tego waży by miał roskożz s tego.
 13: # Ano y wżytki śmyśly náfze przyrodzone/
 14: Ku roskożzám naywięcey ná wżzem łá śtworzone. (*marg*)
- : Smy=
 : śly ná=
 : źze ro=
 : ſkożz rá
 : dy wi=
 : dzą. (-)
- 15: Abowiem kiedy oko co pięknego widzi/
 16: Kocha fie/ á ná ſzpetne pogładáiąc ſzydzi.
 17: Do vżu gdy też przydą iákíe piękne głófy/
 18: Ráduią fie/ á s ſzpetnych aż więc wftáią włófy.
 19: Vftá y nos gdy do nich przydzye co wonnego/
 20: Iuż z niemálą roskożzą vżywáią tego.
 21: Tákíeż ręce y nogi iáką roskożz máią/
 22: Kiedy fie więc wdzyęcznego czego dotykáią.
 23: A iż praca á fráfunk y ine trudności/
 24: Zówżdy to złym muśi zwác w kázdey omylności.

- 25: Bowiem káždy przypadek podobien ku świni/
 26: Ktory tu krotochwile z rofkořzą nie czyni.
 27: A ták nielza iedno ták wřzyfcy znáć muřimy/
 28: Iř rofkořz rzecz nalepřza/ gdyř ták wřzyfcy wiemy.
 29: Bo y nieme řwirzeta cořkolwiek dzyálaia/
 30: Záwřdy teř iáką mogą krotochwile máia.
 31: A cořkolwiek řywego tu fie ná řwiát rodzi/
 32: Gdy fie pocznie y potym záwřdy rofkořz płodzi.

strona: 21v

D 5	Acř więc
Epikurus.	

- 1: Acř więc drudzy prořnemi wywody to pľuia. (*marg*)
 : Rofkořz
 : fie s cno
 : thą nie
 : zgodzi. (-)
 2: Iř fie rofkořz nie zgodzi s cnotą/ tym figľuia.
 3: Bo ku cnocie przychořzác trzebá być w cřuynořci/
 4: Wřzytki wczáfy opuřzczać/ záwřdy być w trudnořci.
 5: Skąd tu ná řwiece řlawá á w niebie odpłátá/
 6: Rořcie záwřdy kářdemu/ řwięta to vtrátá.
 7: A iř duřzá s tey pracey kiedy řtąd wynidzye/ (*marg*)
 : Duřzá
 : nie mo=
 : ře ćir=
 : pieć. (-)
 8: Iř prořto zá drugiemi tám w rofkořzy idzye.
 9: A ten co tu rofkořzy ná řwiece vřywa/
 10: Tám po řmierci po vřzy záwřdy w piekle bywa.
 11: Co to wřzytko zmyřlili oni goli ľgarze/

- 12: Aby im przykładano więcej ná ołtarze.
- 13: Iákie tám dziwne ftráchy/ iákie dziwne męki/
- 14: A iáko w gárdło fmołę leią y przedzycęki.
- 15: Iáko pies ná łańcuchu o trzech głowach fiedzi/
- 16: Cerberus/ co ty kąfa/ gdy kto tám náviedzi.
- 17: Iáko tám bárzo ciemno/ á to fie nie zgodzi/
- 18: Gdyż ząwždy iáfno bywa gdzye fie ogień płodzi.
- 19: Iákoż fie nie wftydáią o tych plotkach báiać/
- 20: A ci co prawdę znáią/ mogliby im láiać.
- 21: Czego áni wywodem ni rozumem żadnym
- 22: Nie dowiodą/ mogłby lżá łotrom zádác zdradnym.
- 23: Onić to Poetowie á popi zmyflili/
- 24: Ktorzy práwie nieprawdą wśzytek fwiát fkryflili.
- 25: Bo iáko chmy tu ná fwiát z niźczého fтворzeni/
- 26: Tákże też záfie w niwecz będyem obroceni.
- 27: O fzałony rozumie o czymże to rádziłz/
- 28: Abyś miał być wiecznie żyw/ ták fie ná to fádziłz.
- 29: Iedność to gwiazdom dano/ Słońcu/ Miefiącowi/
- 30: Ale iście nie tobie márnemu Ofłowi.
- 31: Bo iefli zá żywotá fwiátá nie záżywiefz/
- 32: Wierz mi kiedy raz zdechniefz iż iuż nie ożywiefz.

Gdyż gory

strona: 22

Rozdział trzeci.

Liłt 22.

- 1: Gdyż gory wieże pádną/ á kámienne fklepy/
- 2: A cożby to miáło trwác co z błotá vlepi. (*marg*)
- : # Nicz
- : trwále=
- : go ná
- : fwiecie. (-)

- 3: # Bo wżytko co widzimy to w rychle przeminie/
4: Nie máłz nic ták trwálego co s czáfem nie zginie.
5: Acz drudzy powiedáią/ ále sławá wieczna/
6: Może być y po śmierci czáfem pożyteczna.
7: Wierę więc niechay lata iuż kędy chce sławá/
8: Kiedy nas nie doftanie/ iuż rości pflu trawá.
9: Bo chociay więc nád groby herbow náłtáwiáią/
10: Texty kuią w kámienioch/ proporce wiefzáią.
11: Alic po máłey chwili obálił sie kámień/
12: Proporzec prochem przypadł/ iuż nie znác nic ná nim.
13: Owa iż żaden ni wzwie iáko prętko zginie/
14: Gdyż iáko páięczyná ták náłz wiek przeminie.
15: A obchodzi sie z námi ten świat ták fáłszywie/
16: To iedno w zyłku mamy co tu kęs záżywie.
17: A ták y ty gdyż cie czas chowa w obfitości/
18: Záżyway kędy możelz rołkołzy w młodości/
19: Rádzeńć/ bo iáko sie tu s tego plácu zemkniesz/
20: By cie zimną wodą zlał bárzyey sie przelękniesz.
21: A nie pfuy sobie czáfu pokić łzydlá golą/
22: A puść wżędy dobrą myśl záwždy ná fwą wolą.
23: # A gdy iuż on síwałzek dokończył fwey rzeczy/
24: Ktorą słyszác on młodzy miał ná pilney pieczy.
25: Y bárzo mu tá rádá iego smákowáłá/
26: Bo mu do buyney myfli ná wżem przypadáłá.
27: A młodego narychley by ná lepie ptaká/
28: Ná fwą wolą by ná mák zwabi nieboraká.
29: Podzyękował mu wftawłzy nadobnemi słowy/
30: O iákoż to wdzyęczna rzecz s tey pocziwey głowy.
31: Czegom sie tu náłłuchał aż ná sercu miło/
32: Bodayzeńć ielzcze więcey tych czáfow przybyło.

strona: 22v

Epikurus.

- 1: Gdyż tak poważne rzeczy vmiełz rośprówować/
 2: Ia niewiem iákoć zá to iuż mam záłługować.
 3: Iuż ia to iáko w skárbie záchowam w pámięći/
 4: Lecż mi lie ielzcze o tym pilnie we łbie kręci.
 5: Wiedząc o tey rośkořzy iáko k niey przychodzić/
 6: Aby też dobrej sławie ni w czym nie przeszkodzić.
 7: # Powiedzał mu stáruřzek/ ázař nie pámiętař/
 8: Comći pirwey powieđał iż lie sławy lękař.
 9: Iż tu wřzytko ná řwiecie iáko dym przeminie/
 10: Iedno to co w rośkořzy záżywiemy řłynie.
 11: Ale chceřli dořwiadczyć ielzcze lepiey wřzego/
 12: Ielzcze cie y ná oko dowieđu do tego.
 13: Bo tu ielř nie dáleko z bárzo dziwną głową/
 14: Náwřzem zacna krolowa/ Rośkořzą ią zową.
 15: A tám lie około niey wřzyřcy zgromádzili/
 16: Co wřzytko opuřćili by řwiátá záżyli.
 17: A tak ielřić nie cięřzko á chceř lie przechodzić/
 18: Vřrzyř tam wielkie dziwy nie będyeć to řzkodzić.
 19: ¶ Iřćieć to więřřzy przyřmák młodemu niř z miodem/ (*margin*)
- ⌚ Młode
- ⌚ mu ro=
- ⌚ řkoř bár
- ⌚ zo řmá=
- ⌚ kuie. (-)
- 20: A grzeblby lie do tego by řnadź y pod lodem.
 21: Aby iedno oglęďać co rośkořzy płodzi/
 22: Tak wřzytki ten mářny řwiát práwie zá nos wodzi.

23: # Rzekł/ powá co narychley moy miły Ítáruřzku/

24: Iuż ia ciebie powiodę wřzędý pomáluřku/

25: Iże fie nie pořliźniefz/ áłbo cie poniołę/

26: Aż wiátr lepiey ofuřzy ná trawie tę rołę.

27: ¶ Iużby fie był z nim kłufał vbogi nędzniczek/

28: Naydzye fie więc do złęgo wnet inochodniczek.

29: Ale gdy do dobrego muři idź piechotą/

30: Bo y o řzkápę trudno gdy iechác zá cnotą.

31: Idą iuż w onę drogę po gęřtey řzelinie/

32: Vpátruiąc gdzye prořciey znącząc po drzewinie.

Przyřzli pod

strona: 23

Rozdział trzeci.

Liřt 23.

1: Przyřzli pod ieden zamek ná gorze wyřokiey/

2: Wielkim kořztem řpráwiony/ práwie pod obłoki.

3: Pyta fie wnet młodzyeniec coby to tám było/

4: A iuż mu y nádzyeie y myřli przybyło.

5: # Rzekł mu řtárzec/ iefł tu pan/ zowie fie Swąwola/

6: A v tey mu krolowey bárzo řzydlá gołą.

7: Ale z wielką trudnořcią miałbyř przydź do tego/

8: Abyř go mogł oględác w máieřtacie ięgo.

9: Bowiem iedno trzy dzyewki tám przy nim mieřzkáią/

10: A káżdą z nich z ofobná řwoie řpráwy máią.

11: Pychá á Nieczyřtotá/ trzecia řprořna Głupořć/

12: A tá ludzyom nád ine czyni nawięřzłą złořć.

13: Aleć niewiem ná ten feřt ábyć tám nie były

14: Przy krolowey/ boć częřto z nimi krotochwili. (marg)

: # Ná Swą=

: wola

: bez my=

1: thá pu=

2: łzczą. (-)

15: # A też nas pod ten zamek bez mytá nie pułzczą/

16: Włzák widziłz onę w lefie ná gościncu tłułzczą.

17: Ktorzy iuż wítáwicznie tu ná to czekáią/

18: Iż kto idzye nowotny pilnie łie pytáią.

19: Czego łzuka/ gdzye idzye/ y o czym łie pyta/

20: A káždy tám z ofobná zá fwoy rękaw chwyta.

21: Iełt tu Zdrádá mytnikiem/ podłkárbitm Włzeteczność/

22: A iuż łobie kupiły ten vrząd ná wieczność.

23: Iż kto chce idż do pániey ktora rołkołz płodzi/

24: Tedy łie y o myto łácno z nimi zgodzi.

25: Ale ktoby łie vdał z iáką inłszą kupią/

26: Ledwe go więc łzácuiąc s łkory nie wylupią.

27: # Rzekł młodzyeniec/ prołzę cie wiedz mie iną drogą/

28: Boć wierę mam ná ten czás káletę vbogą.

29: Aczbych łie ia zda mi łie łnádnie zgodził z nimi/

30: Kiedy tám gdzye im miło połpołu idzyemy.

31: # Rzekł łtárzec/ iełt tu łciełzłká ále bárzo przykra/

32: Przy ktorey też tám miełzłka máłpá bárzo chytra.

Poczciwoć/

strona: 23v

Epikurus.

1: Poczciwoć/ á przy niey iełt páníą łtárá Cnotá/

2: Tám nie wórzyłz ni łrebrá ni ładnego złotá.

3: Bo ták práwie w zakonie miełzłka iáko mníłzłká/

4: A gdy co chcełz z nią mowić/ chytra iáko Łiłzłká.

5: Y bárzo iey nie rádá náłzá pání widzi/

6: A iáwnie kiedy przydą/ z obu łie náłzdydzi.

7: Mińmyłz ie gdyż nie mamy ładney łpráwy z nimi/

- 8: A prawie ná dobry čás do pániey tráfimy.
- 9: # Szli dáley y vŕzeli gay piękny zyelony/
10: Zewŕzech ftron iáko płotem rożą ofádzony. (*marg*)
: Zyoła. (-)
- 11: Kierz biały/ kierz czyrwony/ nadobnie sie mienia/
12: Drugim rzędem fiołki zá tym sie zyelenią.
13: Zołte iedny/ brunatne kwiatki drugie máiąc/
14: Foremnie rozłádzony/ piękną wonią dáiąc.
15: Około roż Iáłowce z zyarnkámí wonnemi/
16: Przeládzáne pięknemi drzewy Bobkowemi.
17: Miáfto płotu Iáwory fzyroki lift máiąc/
18: Wdzyęczny cień ná wŕze ftrony od siebie dawáiąc.
19: Potym wŕzędny rozliczne kwiecie rozłádzony/
20: Wŕzytko rowniuczko roftąc pięknie przyftroiono.
21: Nuż ony Rozmáryny/ ony Máierany/
22: Drugie iefzcze wonnieyŕze co ich tu nie znamy.
23: Szpikánárdy/ Cypryfy/ Láwendy/ Izopki/
24: Co ono z nich bywáią rozmáite wodki.
25: To wŕzytko fwym porządkiem rozłádzony było/
26: Ták iż sie iedno z drugim fárbámí mieniło.
27: Lilije/ Piwonije też w fwym rzędzynie stáły/
28: Glánc nadobny czyrwony z białym podawáły.
29: Miedzy tym záfię były fiołeczki drobne/
30: Stokroć piękne y ine kwiateczki nadobne.
31: Lilium konualium/ goździczki czyrwone/
32: Przeládzáne białymi/ prawie nápełnione.

Więc iągódki

strona: 24

Rozdział trzeci.

Lift 24.

- 1: # Więc iągódki rozliczne miedzy nimi wŕzędzynie/ (*marg*)

: Iágod

: ki. (–)

2: Czyrwone y brunatne/ káźde w fwoim rzędzye.

3: Truŕkawkki/ poźimeczki/ piękne żoráwiny/

4: Wiŕnki polne/ y ony pachniące máliny.

5: A około bukŕzpany z liŕtki zyelonemi/

6: Stały iáko ogrodki ogrodzone imi.

7: Owa gdzyeŕkolwiek poźrzał muŕiałeŕ ŕie zumieć/

8: Bo trudno táw tym kŕtałtom było wyrozumieć.

9: # Bo náw tym zálię wŕzędy piękne drzewá ŕtały/ (*marg*)

: Drze=

: wá. (–)

10: Też zálię rzędem wŕzytko/ by nie záŕłaniáły.

11: Ony wonne Cypryŕy/ ony Cynámony/

12: Podawáiąc od ŕiebie rozliczne perfumy.

13: Drugiemii zálię rzędy Pigwy á Broŕkwinię/

14: Figi á Pomoráńcze co roŕtą y żimie.

15: Więć drzewá Muŕzkatowe/ Morelle/ Oliwki/

16: Miedzy nimi dziwnych farb rozmáite Sliwki.

17: Więć s pięknemi orzechy Migdały/ Káŕztany/

18: Zeby táw był mógł przywieŕć y nawięŕtŕze pány.

19: Iŕcieby ŕie táw czemu zádziwowáć mieli/

20: A ledweby y drugim rzeczám zrozumieli.

21: Ano piękne pánięki koŕztownie vbráne/

22: W rozlicznych złotohławiech z wirzchu przyodzyáne.

23: Przechodzą ŕię ŕpiewáiąc miedzy kwiateczkámii/

24: Vżywáiąc młodoŕci ŕwoiey z roŕkoŕzámii.

25: Rozlicznemii fárbámii wianki przeplátáiąc/

26: Ná gáŕłfkách po onych drzeweczkách wiefzáiąc.

27: # Więć ptaŕzkowie rozliczni co chmy ich nie ználi/ (*marg*)

: Ptafzko

: wie. (-)

28: Skacząc po onych drzewkach tak pięknie śpiewali.

29: Ze sie drugi zapomniał słuchając onego/

30: Zwłaszcza ten który był przyrodzenia młodego.

31: Już Słowicy/ Kołowie/ już oni Drozdowie/

32: By też mieli wymawiać/ śpiewając po słowie.

Więc ony

strona: 24v

Epikurus.

1: Więc ony Kukułeczki nadobnie kukają/

2: Więc Papugi rozliczne głosy wydają.

3: Skowronkowie nad drzewy wzgorę wylatują/

4: Krzyczą pięknie/ dobrą myśl każdemu dają.

5: # Więc źródła ony piękne między drzewki wrają/ (marg)

: # Zrzo=

: dła. (-)

6: A kamyczki by złoto tam sie w nich błyskają.

7: Między nimi błękitne/ żółte/ s czerwonymi/

8: A kwiateczki ze wśzech stron tuż widać nad nimi.

9: Pstrzałki/ Kiełbie/ Ślizyki między kwiatki grają/

10: Ktore panienki sobie igrając łapią.

11: # Więc zwierzątka rozliczne pod drzewy bują/ (marg)

: Zwirzą

: tká. (-)

12: Rogi dziwne y barwy ofobliwe mają.

13: Lofie/ Lanie/ Ielenie/ Sárny/ Dániele/

14: By namniey sie nie boją/ chodzą sobie śmiele.

15: Nie málz tam ani strachu ani żadney trwogi/

16: Głazcze ie kto chce chodząc/ za wzy/ za rogi.

- 17: Bo tám nie máłz Niedźwiedzyá áni Lwá łtráńznego/
 18: Ni Tygryfá ni Zubru frodze bodącego.
 19: Záiączkowie s Kroliki s krzow łie wrywáiá/
 20: A pániénki zá nimi igráiác biegáiá.
 21: # Więc chłódniczki ná rogoch pięknie rosłtáwione/ (*marg*)
 : Wiry=
 : darze. (-)
 22: A náwłzem wielkim kółztem dziwnie przypráwione.
 23: S Cypryfu rzezánego á s kóści Słoniowych/
 24: Rozlicznie vtoczonych dziwnych kftáktow nowych.
 25: Sztukfárki Hebánowe á Cyndelinowe/
 26: Miedzy nimi kámyczki á wzory perlówe.
 27: Więc páwiment s łrebnych blach/ łmálcem nápułzczony/
 28: Wirzch z onych dziwnych kwiatkow/ włzytek pozłócony
 29: Więc łpálery ná łciánach ze łrebrá ze złótá/
 30: Aż łie w oczoch cóś mieni/ ták cudna robotá.
 31: Náđ nimi híłtorie onym máłowániem/
 32: Iż gđzye łie kto obrocił/ káždy pátrzył zá nim.

Oni Achille=

strona: 25

Rozdział trzeci.

Liłt 25.

- 1: Oni Achillefowie oni Paryfowie/
 2: Iazon/ Hektor/ Vlixes/ y Priamułowie.
 3: Helená wielkim kółztem łtałá przyłtroiona/
 4: Więc Dydo/ Penelope/ piękna Exioná.
 5: Ták práwie ná tablicach iáko żywe łtały/
 6: Ze oczy ludzkie tego nigdy nie widały.
 7: # Więc łtoły przyłtroione kftáłtem rozmáitym/ (*marg*)
 : Stoły. (-)
 8: A kółztem wyłtáwione Kredence obfitym.

- 9: Więc kofztownym kámieniem pięknie przefádzone/
10: Smálcy rozmáitemi wżytko pozłocene.
11: Tálерze/ łyfzki/ miły/ wżytko Kryfztałowe/
12: Widełki opráwione złotem Koralowe.
13: Owa gdzyeśkolwiek poźrzał wżędy fie blyfzczáło.
14: Azać onych wymyśłow támo było máło.
15: # Rzekł stárzec/ iuż liądź zá stoł boć ten ieft obyczay/
16: Aby tu káždy czcion był/ á nic fie nie wftyday.
17: A gdy iuż tám zá stoły onymi siedzyeli/
18: Práwie od wielkich dziwow y ieść nie vmieli.
19: Przyšlo potym sześć pániен z onymi vkłony/ (*marg*)
- : Pánny
: k stołu
: służą. (–)
- 20: Káždy bram háfftowány pięknie vtrzępiony.
21: Iedná drugiey pięknieyśza/ áż fie dziwno zdáło/
22: Co było miło poźrzeć áż ferdeczko drgáło.
23: Tu dwie k stołu służyły/ dwie picie dawáły/
24: Dwie ná kościánych lutniach nadobnie igráły.
25: Ano dziwne potráwy y przyśmáki dziwne/
26: A fnadź y rozumowi ná wżytkim przeciwnе.
27: # Potym około siedli rozni Muzykowie/
28: Aż od wielkiego brzęku coś fie dzyáło w głowie. (*marg*)
- : Muzy=
: kowie. (–)
- 29: Więc fie takim porządkiem rozno rozfádzili/
30: Iż namniey iedni drugich ni czym nie głufzyli.
31: Tu bliżey Lutniftowie/ Arphy/ Symphonały/
32: A zá nimi pániенki przyśpiewáiąc stáły.

strona: 25v

Epikurus.

- 1: Ony głóły by też fnadz mieli być Anyeli/
 2: Y martwi by słyzeli byliby wefeli.
 3: Dáley fletniczki pifzczą á puzany bęczą/
 4: Pomorty iáko chłopi gdy sie fwárzą ięczą.
 5: Dáley zálie Kornety głośnie Szálámáie/
 6: Ták iż iedno drugiemu wdzyęcności dodáie.
 7: A trąby pozłóciłte przy káždym lezáły/
 8: A gdyby páni wyfzłá ná to iuż czekáli.
 9: # Máło dáley zá drzewy piękna łáká bylá/ (*marg*)
 : Łáká
 : dziwna (-)
 10: Dziwnie rozlicznym kwieciem z dáleká sie pstrzylá.
 11: Nie ináczey iákoby gdzye piękna oponá/
 12: Perlámi háfftowána bylá roftoczoná.
 13: Zá nią kósztowny páłac dziwnie przyfstroiony/
 14: Pozłóciłtá dáchowką wízytek położony.
 15: Z Alábátru/ z Mármoru ony dziwne ganki/
 16: Wízędy kwieciem ftrzęfiono/ wízędy wifzą wianki.
 17: A iefli sie z dáleká wízytko pięknie pstrzyło/
 18: Coż rozumiesz żeć piękniey iefzcze we wnątrz było.
 19: # Wyfzłá páni s pálacu by sie roświeciło/ (*marg*)
 : Roškofz
 : Krolo=
 : wa. (-)
 20: Aż iákoś przyftráfnieyfzym ná nie pátżyć było.
 21: Ano sie łlná Száfiry/ Rubiny/ Szmárági/
 22: Dyámenty rozliczne á kósztowney wagi.
 23: Około niey fraucymer dziwnie przyfstroiony/

- 24: Perłami á kámieniem wżędy nátrzępiony.
 25: Skoro wefzłá ná łąkę/ wżylcy Muzykowie/
 26: Wnet w trąby vderzyli/ áż szumiáło w głowie.
 27: Tákże fie y tám y fám pięknie przechadzálá/
 28: A z onym fraucymerem łobie rozmawiálá.
 29: Zewfzech łtron fie k niey łypá y młodzi y łtárzy/
 30: A káždy łobie tułzy iáko łzczęfcie zdárzy.
 31: Stárzy/ ále nie łtáry zwyczaj w łobie máiąc/
 32: Káždy iáko młodzyeniec idzye podrygáiąc.

Abowiem kie=

strona: 26

Rozdział trzeci.

Liłt 26.

- 1: Abowiem kiedy rołkołz iuż kogo rozdrażni/
 2: By był náłtátecznieyfzy wnet káżdego zbłáźni. (*marg*)
 : Venus. (-)
 3: # Po práwey ręce pániey/ też páni nadobna
 4: Szłá/ á znác iż gdyś byłá w łwym łtanie łwobodna.
 5: Ná łtronę pogłádáiąc buyno łobie kroczy/
 6: V dzyecięciá ná ręce záwiázáne oczy.
 7: Skrzydełká mu v rámion z nadobnego pierza/
 8: A łuczek dzyerżąc w ręku ná káżdego zmierza.
 9: Więc tu pánny młodzyeńce łtrzałeczká vgadza/
 10: Aż práwie krew rożána z ránek im wychadza.
 11: Więc chociay máło boli á wnet fie zágoi/
 12: Ale przedfię znác że coś we łbie fie im broi.
 13: Bo chodzą zwieśiwfzy twarz iákoby pomdleli/
 14: Pátrząc ná fię záłófnie by pozdychác mieli.
 15: # Z drugiey łtrony też páni iuż nie ták przyráwna/ (*marg*)
 : Gula. (-)
 16: Znác iż iákaś vtrátna á ná włzytkim łtráwna.

17: Bo w iedney ręce picie nośi w drugiey iedło/

18: Wfzytko ie nie przeftáiąc iáko ine bydło.

19: A ná ręce nośiła iákieś dzyecię máłe/

20: Ze ledwe głowę dzyerzy ták bárzo ofpále/

21: Ze y oczu otworzyć nigdy nie vmiáło/

22: Y drugim pátrząc ná nie áż fie też fpác chciało.

23: # Ony zálie fześć pánien co k stołu służyły/ (*marg*)

: Pánny

: v rofko=

: fzy. (-)

24: Ná ktorych nápiáne texty s tyłu były.

25: Ná iedney Luxuria/ ná drugiey Libido/

26: W ktorey fie bárzo kochał on ślepy Kupido.

27: Trzeciey Auaricia/ czwartey Superbia/

28: Iedná drugą do pániey kwápiący fie mija.

29: Zá nimi Inuidia/ potym Stulticia/

30: A przy słuźbie zoftála pić Temulencia.

31: Potym ftánąwłzy rzędem/ pięknie fie kłániály/

32: A wianki z głow zeymuiąc przed páníą miotály.

E 2

Oná im też

strona: 26v

Epikurus.

1: Oná im też wdzyęczną twarz ná wżem okazála/

2: A po pyłznym pierścieniu wfzytki dárowála.

3: Pytáiąc fie iákołcie tám goście vcźciły/

4: A iellifcie ná náłz dwor tám co przyfádziły.

5: Rzekła wnet Superbia ieden náłz á Boży/

6: Bo znác iż mu fie we łbie wfzytko dziwno trwoży.

7: # A potym Fraus á Dolus przyfzli Ochmiętrowie/ (*marg*)

: Ochmi

: fthrz=

: wye v

: roskofzy (-)

8: A dziwni to ná fwiecie fą obá miłtrzowie.

9: Bo kogo chcą z naywiętfzych przygod ná fwobodę

10: Wydrą/ á kogo też chcą przekiną przez nogę.

11: Szuby ná nich ze złotem Sobolowe czyfite/

12: A lafki w ręku dzyerzą frebrne pozłóciſte.

13: Tu ftanáwfzy z dáleká pániey fie klániáią/

14: Ná ony wſzytki ordy hárdzye poglądáią.

15: # A oni dwá zá ftołem co pyfzno fiedzyeli/ (*marg*)

: Goſcie. (-)

16: Pátrząc ná ony dziwy/ áż práwie pomdleli.

17: Wítawfzy wloką fie też tám s ftráchem záglądáiąc/

18: Proſto gdy ná groch dybie we dnie z láfá záiąc.

19: Páni potym wŕzawfzy k nim fie obrociła/

20: A wefołą poſtawę wnet im wczyniá.

21: Vklónił fie młodyniec s ftráchem ią przywitał/

22: Zdáło mu fie by go kto zá łeb s tyłu chwyał.

23: Potym zá dworzániná on go ftárzec oddał/

24: A dziwnie zálecáiąc náwfzem wyfláwował.

25: Godnoſć/ narod/ vrodę/ zwyczáie/ baczenie/

26: Y wſzytko w nim winſzuiąc gdy przyſzedł w ćwiczenie.

27: Wnet gi páni przyięła z nadobną ochotą/

28: Dáiąc mu pirwŕze mieyfce miedzy oną rotą.

29: Wnet láncuchow klenotow przynieſć mu kazála/

30: Y dziwnych ſzat odmiennych dofyc mu nádála.

31: Poſádziła gi potym nie dáleko fiebie/

32: Iuż dobrze idą náfzy á ledwe ták w niebie.

- 1: # Potym panny rozliczne tańce tańcowwały/ (*marg*)
- : Tańce. (–)
- 2: Drugie pięknie śpiewając na lutniach im grały.
- 3: Więc potym przyniesiono Cukry Mórcepany/ (*marg*)
- : Konfe=
- : kty. (–)
- 4: Z rozlicznymi przyśmaki których my nie znamy.
- 5: Więc Cytryny Cybeby więc Mirábolany/
- 6: By też siedział w Aptece albo między kramy.
- 7: Ony foki Pigwowe by szkło przezroczyłe/
- 8: Przyśtawki Kryształowe z wirzchu pozłociłe.
- 9: Ręczniki ony pyłzne złotem háfftowane/
- 10: Wzory Adámázkowe śrebrem przetykane.
- 11: Tu się ony pánienki nadobnie klániały/
- 12: Chodząc ony przyśmaki dziwne rozdawały.
- 13: Páni potym na pokoy kiedy już idź chciała/
- 14: Po drugie rękę śłudze nowemu podać/
- 15: Mowiąc: bądźże mi wierzen/ á śnadź w krotkim czesie/
- 16: Iście się twoy łtan znacznie ku gorze podniefie.
- 17: Páni idzye na pokoy/ w trąby vderzono/
- 18: Wszyfcy się iej klániają/ pałac otworzono.
- 19: Panny wieńce pierścienie pánicom dawają/
- 20: Dając sobie dobrą noc mile się żegnają.
- 21: Oni też dwa idą precz z dziwem á z żalostí/
- 22: Pánienki ie żegnają z wielką ochotností.
- 23: Takież wianki pierścionki tu im podawają/
- 24: Okázując im żalostí że się rośtawają.
- 25: # Wyfzli przed gay na gorę álic druga pání/ (*marg*)

: Miner

: wá bo=

: gini ro=

: zumu. (-)

26: Ale iuż z inákřzemi řtała przypráwami.

27: Znać iż zacna poważna by iáka bogini/

28: Iuż inřznych obyczáiw dáleko z onymi.

29: A zá nią dwie pánience/ iedná Difcrecia/ (*marg*)

: Difcre=

: cio Ro=

: řthrop=

: ność. (-)

30: A podle niey teź řtała druga prudencia.

31: Teź nadobnie vbráne/ ále ine řpráwy/

32: Iuż nie ták iáko w onych/ y ine pořtáwy.

E 3

Wnet onych

strona: 27v

Epikurus.

1: Wnet onych dwu zgromiła/ á coź wźdy czynicie/ (*marg*)

: Pruden

: cia/ mą

: drość. (-)

2: Czemuź řie ták po řwiátu by błędni włoczycie.

3: Iuż mi temu nie ták dziw/ lecz ty pánie řtáry/

4: Czemu wźdy nie vżywałř řwoich czářow miáry.

5: # Rzekł řtárec/ moiá páni ná wřzem miłościwa/

6: Zař niewieřł iż kto częřto tu w tym řádu bywa.

7: Muři zmienić pořtáwę/ muři obyczáie/

8: Bowiem řtátek s powagą řtoi tám zá iáie.

9: # Rzekła páni/ znamći ia iż ty ták dokonařł/

- 10: Iuż w tym swoim szaleństwie podobno aż skonałz.
11: Ale czemu wždy tak świat swą złą sprawą drażniłz/
12: A tego poczciwego młodzyńcá przecz błaźniłz.
13: # Rzekł młodzyeniec/ o moia pání byś wiedzyála/
14: Y samabyś wnet skokiem pewnie tam bieżála/
15: Iákie tam są rokołzy/ iákie krotchwile/
16: Aż iefcze serce skacze myśląc o tym mile.
17: # Powiedzyála mu pání/ o nędzniku mární/
18: Pátrzay by cie tam karmiac nie dawanoć skwárny.
19: Lepiey ia nieboraczkú znam tamty rokołzy/
20: I iáko sie tá Kfieni tam z nimi kokołzy.
21: Iáko światem błaźnuie y iáko gi zwodzi/
22: Y iákie zbytki w ludzyoch iákie szkody płodzi.
23: Zdać sie tobie w iey sprawach by była bogini/
24: Lecz gdy lepiey obaczyłz podobnieyłać k świni.
25: O frogiłz sie to tam wąż pod tą trawą tái/
26: Ktory káła počichu tam w tey márney zgrái.
27: A pirwey by Szcorpion cíchuczko przeliże/
28: O což ich tak zawiody tamty márne bryże.
29: Bo chociay sie foremnie z dáleka błyskáia/
30: Ale byś we wnętrz poźrzał szpetnąć fárbę máia.
31: Są iáko ona wędká co sie w wodzye blyżczy/
32: Ktora niewinne rybki zawždy zdrádnie niłczy/

Kiedy sie do

strona: 28

Rozdział trzeci.

Liść 28.

- 1: Kiedy sie do niey zbieżą/ wielką radość máia/
2: Ano ie potym szpetnie ná łufą targáia.
3: Takżeć też tá cukruie swymi postawámi/
4: Lecz wszędy gorzki piołyn pod iey potrawámi.

- 5: A iáko Czyżyk w klatce ták do lepu wabi/
6: A łzpetnie ná nim wiąznią náfzy chudzi drabi.
7: Ni Scillá ni Kárybdis ták łtráfzna nie bywa/
8: Iák tá márna bełtya gdy nád kim moc miewa.
9: Bo kto łie wda w iey łpráwę iuż włzytko opuści/
10: Iuż go ku zacney cnoce nigdy nie przypuści.
11: # A rownie iáko Cyrces co odmienia głowy/ (*marg*)
: Cyrces
: bogini. (-)
12: Ták też tá błáźni włzytki łágodnemi łłowy.
13: Iż zá mądre łzalone głowy odmieniáią/
14: Iáko ine źwirzétá co z nią łpráwę máią.
15: Bo kto iey chce pilen być odmienić łie mułi/
16: A nie máłz nic ták złego o co łie nie kułi.
17: Załz nie wilcza połtáwá mułi łie z nim zyáwić/
18: Pátrząc w káty ponuro by co złego łpráwić/
19: Wyłudzić álbo wydrzeć áby dołtawáło/
20: Bowiem ná ty iey figle zázwdy bywa máło.
21: Załz nie łwinia plugáwość káźdego ogárníe/
22: Chocíay zwirzchu chędogo ále we wnątrz márníe.
23: Bo o tym włtáwícźnie myłli iáko łwiniá/
24: By łie zázwdy márníe drożdźámi opíłá.
25: A coby zyeść po káciech krzákáiąc mácáłá/
26: A z drugá włwłzy w bárłog by łie przewracáłá.
27: Azałz nie frogs Niedźwiedz łstánie łie s káźdego/
28: Bo ledá krzywdá rułzy iuż kochánká tego.
29: Iuż go pychá wyníełie/ iuż mu włzyłcy krzywi/
30: Iuż tám íedno pochlebcá ledwe łie pożywi.
31: Bo iuż wíeć tám ná włzytkim łtrzeże łtanu łwego/
32: A zda mu łie iż nádeń nie máłz godnieyłzego.

strona: 28v

Epikurus.

- 1: Więc fie káždy rozleży że czyfty woł z niego/
 2: Iuż mu wżytko omierznie co iest przyłtoynego.
 3: Iedno wżytko iáko pies pod iátkami leży/
 4: A gdy mu kość wyrzucą porwawfzy precz bieży.
 5: # Iest prawie fkryta w trawie tey rołkofzy fiatká/ (*margin*)
- : Chytre
 : sídlá ro
 : fkofzy. (–)
- 6: Albo gdy we krzu ftoi ná czeczotki klatká.
 7: A kto nabespiecznieyfzy włowi fie fnádnie/
 8: Bo ni fie sam obaczy kiedy w tę fieć wpádnie.
 9: O nędznelz to nafienie człowieczego rodu/
 10: Toć częłto márnne tonie/ częłto chybia brodu.
 11: Ledá co ie vwiedzye ledá co nápadnie/
 12: Ze sam nieborak ni wzwie kędy w sídło wpádnie.
 13: Załz iáwnie nie widzimy co nam rołkoż płodzi/
 14: A iáko s poczciwych fpraw dziwnie nas vwodzi.
 15: Iuż tám tania poczciwość/ cnotá/ sławá/ zdrowie/
 16: A kto tego fkołztował niechay prawdę powie.
 17: By tu ftánął Herkules co fie bijał s Smoki/ (*margin*)
- : Moca=
 : rze ro=
 : fkołz ka
 : rze. (–)
- 18: Alexánder co z myflą latał pod obłoki.
 19: Sámfon on namocnieyfzy co mury obalał/
 20: A wždy káždy tey pániey ná wżytko przyzwałał.

- 21: Ledá nędzna niewiałtká káždego zbłaźniá/
22: Co wżytko krotochwilá z rołkofzą śprawiłá.
23: Káždy śie z nich dał wwieść poftáwam á śłowam/
24: Co iełt rzecz przyrodzona chytrym białyngłowam.
25: Tákież tá wálzá pśtrzechá wżrzyłz co wam śprawi/
26: A bárzo w krotkim częśie fen śie wam wyiáwi.
27: Bo widzę z iey otuchy iżefcie wefeli/
28: Zda śie wam byćie iuż fwiát po fwey woli mieli.
29: Poczkayże iedno máło á doczekay końcá/
30: Wżrzyłz żeć śie wybodzye s tego Ńtroiu hońcá.
31: Bowiem kto śie ná ten hárc namocnieyŃzy kuśi/
32: Wżrzyłz álic zá Ńiodło káždy wypáćć muśi.

Potym on

strona: 29

Rozdział trzeci.

Liłt 29.

- 1: # Potym on Ńtárzec mruczác poŃzedł wnet od niey precz/
2: Bo mu śie nic po myŃli nie zdáłá oná rzecz.
3: On młodŃzy przy niey zoŃtał/ rzekłá nie bácż tego/
4: Dawny to iełt obyczáy Puhaczá ŃproŃnego/
5: Iż nie rad w Ńłońce pátrzy/ woli zá krzem Ńiedzyeć/
6: A co iełt przyŃtoynego nie chce o tym wiedzyeć.
7: A wżák też y pies rychley kiedy śie Ńtárzeie/
8: Závždy śie w ogon gryzye/ závždy Ńpárfzywieie.
9: Tákież ten s Ńiwą brodą nie miłá mu prawdá/
10: Niechać idzye gdzye raczy by chciał y do dyablá.
11: Ale ty wždy nieboże Ńam ná Ńię miey bácżność/
12: Abyć fużá nie wyŃzłá tá twa zacna młodość.
13: A Ńpráwuy śie rozumem/ á nie dáy śie zwodzić/
14: Bo iáko śie w plotki wdáłz będyeć bárzo Ńzkodzić.
15: Możełz y potym báczyć coć zwyczáy Ńpráwuie/

- 16: Co teraz wciekając błąd fwoy okázuie.
- 17: Bo znác że iefzcze z młodu fwey fie woley nápił/
 18: Nie mogli przy prawdzie wytrwác tám fie záfię kwápił.
- 19: # Ale ty ták rozumiey moy młodyeńcze miły/ (*marg*)
- : Dobra
- : rádá. (–)
- 20: Abychmy dármo czáfu márnie nie trácili.
- 21: Bog ktorego mądrości nie poścignął żadny/
 22: Táki dziwnemi fprawami ftworzył ten fwiát zdrádnny.
- 23: Iż iedno człowiekowi/ drugie żwirzétom dáł/
 24: Lecż po trofze wfzytkiego przy káżdym zoftáwiał.
- 25: Żwirzétá fluchy wzroki oftrzłze niż człek máią/
 26: Y niektore wżdy rzeczy widzác rozeznáią.
- 27: Ale człowiek to wfzytko rozumem popfował/
 28: A ty wfzytki przypadki żwirzétce celował.
- 29: Iż fnádnie nieme żwirzét w fwych fprawach zábłádzi/
 30: A człowiek fie baczeniem á rozumem rzádzi.
- 31: A do tego rozumu dáł iefzcze chuć ktemu/
 32: Która iedny ku złemu drugie ku dobremu/

E 5

Mocno

strona: 29v

Epikurus.

- 1: Mocno wiedzye/ á práwie zá rogi ie wlecze/
 2: A zwyczáy iáko furman bicżem s tyłu fiecże.
- 3: Ale widałz v iéżdcow gdy koń twárdej gęby/
 4: Mocno mu więc żelázy zálámuią zęby.
- 5: Tákież rozum ná byftrość miałby mieć wędzidło/
 6: A nie dáć iey fwey woley iáko ine bydło.
- 7: # Bo ia widzę y w tobie chuć z zwyczáiem broi/ (*marg*)

: Chuć á

: zwyczaj (-)

- 8: Aleć rádżę nieboże niech cie rozum ftroi.
9: Bo iáko tę buyną myłl ná wolnym wędzidle/
10: Będzyełz dzyerzał/ iścieć być bárzo prętko w sídle.
11: Bowiem myłl bez rozumu iáko łódź ná wodzye/
12: Iáko wiołło vpádnie/ wnet iey być w przygodzye.
13: Albo gdy lecowego mocno nie náwiedzyełz/
14: Pewnieć gdzye koło złamáć/ pewnie w lás záiedzyełz.
15: Bo iedno tákie mądrość fwemi dzyećmi zowie/
16: Gdzye wżytki ine członki kłániáią fie głowie.
17: Azafz tego nie baczyłz kto z rołkołszą chodzi/
18: Iáko go łobie ftroi/ iáko kogo zwodzi.
19: Iż rozum opuściwłzy vda fie w fwą wołą/
20: Ale wierz mi w tey łázni prętko tám podgołą.
21: # Bo widziłz pomagáćze iákie ma przy łobie/ (*marg*)

: Pomá=

: gáćze ro

: łkofzy. (-)

- 22: Kogoć wezmą w opiekę iście fie záfkrobie.
23: Bo tá páni z dzyecięciem co podle niey chodzi/
24: Co to tymi ftrzałkami ná káżdego godzi.
25: Acz łlepe/ ále widziłz iż przedfię vgadza/
26: O nie iednegoż wierz mi to fotárlę zdradza.
27: Toć iełt on chytry Wenus ktora fwiat zbłáźniłá/
28: A nie máłz tego ftanu kogo nie zmamiłá.
29: Stárzy/ młodzi/ vbodzy/ zacni y krolowie/
30: Gdzye fie oná pokuśi wnet záwierci w głowie.
31: A gdy ielzcze dzyeciátko tą ftrzałką rozdraźni/
32: Alic wżyfcy kugłuią/ álic wżyfcy błáźni.

strona: 30

Rozdział trzeci.

Lift 30.

- 1: Popi/ wżyſcy Biſkupi/ Mniſzy/ Kánonicy/
2: Sufrágáni/ Opáci/ poſzáleią wżyſcy.
3: Nie pomoże im to nic choć wiele czytáią/
4: Przedfię náſzy choć ſlepi rozumu z nie máią.
5: A ſnadź nie máłz ná ſwiece nigdzyey ták możnego/
6: Aby ſie miał obronić od tey zdrády iego.
7: # Z drugiey ſtrony Obzártwo drugie dzyecię noſi/ (*marg*)
- : Leniſt
: wo z ob
: żárłtwá (-)
- 8: Co to ledwe przed ſpániem y głowę podnoſi.
9: Toć ieſt márne ſtworzenie Leniſtwem ie zową/
10: Ktore włádác nie może ni czym áni głową.
11: A gdy rozum człowieku ná to nawięcey dan/
12: Aby od inych źwirząt był w ſpławach rozeznan.
13: Pátrzayże gdy iáko wieprz iedno leżąc tyie/
14: Ieſliże nie podobien do iney beſtyie.
15: Bochmy nie ták ſtworzeni bychmy iedno żárli/
16: A otkawſzy brzuch młotem iáko ſwinie márli.
17: Ale bychmy pomiernie wżego vżywáli/
18: A náwżem ſie rozumem w cnotach ſpławowáli.
19: # A **zwálzczá** [!] gdy ożráłtwem ielzcze ſie kto báwi/
20: Iuż nie máłz nic ták złego co ſie w nim nie zyáwi. (*marg*)
- : Opiły. (-)
- 21: Wżák iáwnie w káżdym widałz kiedy łeb záleie/
22: Ieſli lepiey niź dzikie źwirzę nie ſzáleie.
23: Wnet tám rozum on wdzyęczny iuż ſwoy vrzád ſtráci/
24: Iuż ſie tám ſzalona myłl ze wżytkim złym zbráci.

- 25: Iuż tám żadney bączności ni żadney pámięci/
26: Kiedy we łbie záfzumi przelstępcie y fwięci.
27: Kto fie chce podziwować á pátrzyć s przełaię/
28: Ieśli w ktorym źwirzęciu tákie obyczaię.
29: Azafz tám co ze włtydem w fzalonym łbie znajdye/
30: By fiedzyał z Bárnádynem s káżdym w burdę zaydzye.
31: Azafz ręce co czynią álbo ięzyk mowi/
32: Aby wždy co podobno było k rozumowi.

Iednym rá=

strona: 30v

Epikurus.

- 1: Iednym rázem zámruczy á drugi raz łzepce/
2: A czáfem iáko Bocian zyadłzy zábę klekce.
3: Leie/ wrzelzczy/ kołáce/ á šklenice tłucze/
4: Bo strácił od rozumu y kłotki y klucze.
5: Więć podrze/ więc popłufka/ á drugie rozdaie/
6: A kiedy kto nie chce wzyać/ tedy mruczác láie.
7: Ale łobie poránu záfie powracaymy/
8: Pijánego wieczorá dziś nie wfpominaymy.
9: Owa co przez cały rok nań wyrobią chłopi/
10: To on zá ieden tydzień włzytko w brzuch zátopi.
11: O nędznyłz to ielst żywot człęká takowego/
12: Ktory powinowáctwá zápomni łwoiego.
13: Iáko iny dziki wieprz ták leży w bárłogu/
14: Iuż ni ludzyom ni łobie nie godzyen ni Bogu.
15: Bo fie iuż więc tám włzytki łmyłty pomielzáią/
16: A też pátrz iáko włzyłcy wdzyęczone zdrowie máią.
17: Ręce drżą/ łeb fie trzęfie/ á nogi zápuchną/
18: Ony wdzyęczone wonności z gęby z nołá cuchną.
19: Owa rownie z nim fiedzyeć iáko ná wychodzye/

20: A on wŹytko pomázał iáko Źwiniá w łmrodzye.

21: # A przedlię to zá rofkofz łobie poczytáią/ (*marg*)

: Rofkofz

: pijáni=

: cow. (-)

22: OtoŹ małz fwoię pániá co iey ten czyńłz dáią.

23: Rofkofz leżeć we błocie á tłuc łie po kąciech/

24: Taczáiąć łie po ściánach by łzkápy w chomąciech.

25: A przedlię by nalepiey wŹyfcy poŹáleli/

26: Ráno wftawłzy powiedzą iż byli wełeli.

27: Ano drugi z wełela we łbie łobie łkubie/

28: Bárzo mu przeplewiono iákoŹ włos ná czubie.

29: Y tu łie przepleniło bárzo ná łzuprynie/

30: Ná nołie łyłká łiedzi/ á guz ná łyłinie.

31: # Więć zálię potym s tego wnet leniłtwo rołćie/

32: Ze y głowy nie moŹe czáłem podniełć prołćie.

Acz ielł rzecz

strona: 31

Rozdzyał trzeći.

Liłł 31.

1: Acz ielł rzecz przyrodzona człowieku káŹdemu/ (*marg*)

: # Sen

: wdzyę=

: cźna

: rzecz. (-)

2: A nád wŹytki rofkofzy to ielł pirwłza iemu/

3: Aby łobie po pracy wdzyęcznie odpoczynął/

4: Aby go teŹ on fráfunk ktory miał ominął.

5: Bo to ielł przyrodzenie Źwirzęcía káŹdego/

6: Aby odpoczynęło teŹ czáfu łwoiego.

7: Bo y Orzeł latáiąć buyno pod obłoki/

- 8: Kochając się a patrząc tu na świat szyroki/
9: Musi wpaść na ziemię s ciałem odpoczynąć/
10: Bo by nie to musiałyby każdy s pracy zginąć.
11: Bo to wdzięczna rzecz ciała by odpoczyneło/
12: A onym snem rokołoznym cichuczko zasnęło.
13: Nie owak z opitym łbem gdy iako wilk chrapie/
14: Macając podle siebie kogo znajdzie drapie.
15: Kązle/ mruczy/ wierci się/ łożę pod nim trzęszczy/
16: A obiemá końcomá co się ruszy wrzęszczy.
17: Ráno wtawszy drze oczy ano mu zasnęły/
18: Knąfle wiążą na brodzie co z nozą płynęły.
19: O iakież to rokołozne tam było wyśpianie/
20: Mogłby go gdzieś za węgiel prosić na śniadanie.
21: Abowiem iakie w panie sprawy y poštawy/
22: Takieby też miały być właśnie y potrawy.
23: Bo co wczorá pozdno iadł dawno zrzucił skwárnę/
24: A nie tylko Zającá mogłby gonić Sárnę.
25: Więc też niedba o czeładź by mu wody dąli/
26: Już mu dawno piełkowie gębę vlizáli.
27: Bo iako komornicy pilni go z wieczorá/
28: Nie wątpią nic w odprawie bo pozdno iadł wczorá.
29: Otoż już maż opilstwo otoż maż ospánie/
30: W ktore cie chciały wprawić tamty twoie páni.
31: A niechay to naprośtży kto ma rozum powie/
32: Iefli táki podobien namniey k człowiekowi.

Pátrżże zá=

strona: 31v

Epikurus.

1: # Pátrżże zalię ochmiśtrzew co s twą panią chodzą/ (marg)

: Fálz/

: Zdrádá (-)

- 2: Ieflize też ná fwiecie co dobrego płodzą.
- 3: Abowiem kto rofkołzy w fwych czáfiech chce vżyć/
 4: Muśi tym dwiemá pánom pilnie fie przyfluzyc.
- 5: Bo więc przy tákiew fprawie pan Fálz á pan Zdrádá/
 6: Chociay ták ftroną chodzą/ zámnoży fie rádá.
- 7: A zówždy gdzye wzyąc tu wzyąc áby kłopotu zbyć/
 8: By więc fálzfu przyłożyc tedy muśi nábyc.
- 9: Bo iuż tám trudno wiernie/ iuż ieden drugiego/
 10: Skubie iáko kto moze/ pátrzay káždy fwego.
- 11: Bo iedni drapią vfzy ná fie poglądaíac/
 12: A drudzy fie pod ftołem nogámi tykáiac.
- 13: Więc frymárki/ pożyczki/ á rozliczną kupią/
 14: Tákw więc w zaiem by fzkápy párfzywe fie łupią.
- 15: Więc zdrádzic białągłowę/ zdrádzic przyiacielá/
 16: Iefzcze fie ktemu náśmiać s proftego dubielá/
 17: Máią fobie zá rofkołz/ lecz ty rofkołzniki/
 18: Mogłby wfzytki powiązác ná gáłęzi łyki.
- 19: # Pátrzayże zálie onych coć k ftołu fluzylý/ (*marg*)

: Páunny

: co k fto=

: łu flú=

: żyły. (-)

- 20: Iákie w nich cnoty były choć fie pięknie pftrzyły.
- 21: A po káżdey przezwiśku bárzo łácnó zgádnie/
 22: Bo co vmie Lákomftwo rozeznác to fnádnie.
- 23: Nuż Pychá z Nieczyftotą wfzák ie dobrze znamy/
 24: A ich nabożne fprawy też częfto widamy.
- 25: Nuż co zálie vmieią ine towárzyfzki/
 26: Wfzákby zá iednym rázem mógł potopić wfzytki,

- 27: A bez tych żadna rołkołz práwie być nie może/
 28: Strzelźże fie tedy pilno nędzniku nieboże.
 29: Wierz mi że cie wywiodą ná głębią z miálkiego/
 30: Ani fie sam obaczyłz kiedy łkoczyłz pfięgo.
 31: Bo wierz mi iż s tych kázda bez brzytwy ogoli/
 32: A gdzie kogo włzczyplnie/ iáko wrzod to boli.

A ták moy

strona: 32

Rozdział trzeci.

Liłt 32.

- 1: # A ták moy miły brácie miey to ná bączności/ (*marg*)
 : Dobra
 : rádá. (–)
 2: A vżyway łwych czáfow w rołtropney zacności.
 3: Widziłz że y Bog tákże ná łwey pieczy miewa/
 4: Kto ięgo wdzyęcznych dárow pomiernie vżywa.
 5: A nie ták iáko bydlę co łęb w zyemię tłoczy/
 6: A bełpiecznie ku gorze nie śmie podnieść oczy.
 7: Przepátruy przyłzłe rzeczy á wiáruy fie złęgo/
 8: Gdyś rozumem opátrzon/ byś nie łtrácił tego.
 9: A łtrzelź fie rádząc pilnie tych márnych rołkołzy/
 10: Co fie to w nich tá páni iáko Paw kokółzy.
 11: Gdyż nam ty łwieckie łkárby nie ná zbytki dano/
 12: Jedno áby imi tu mądrze łzáfowano.
 13: A kto gdzie źle nie dáwa ten dobrze łzáfuię/
 14: A tám gdzie ięłt pocźciwie iż też nie źáluie.
 15: Bo nam ná to nádáne ty od Bogá dáry/
 16: Bychmy ich vżywáiąc ná włzem łtręgli miáry.
 17: Włzák widziłz iáko s czáfem márnie włzytko ginie/
 18: Jedno co ięłt pocźciwie to ná wieki łłynie.
 19: A to przypáść nie może iedno z rołtropności/

- 20: A rozumem spráwionej fláchetnej bączności.
 21: Iac też iuż mam čás idż precz/ bo mam ine spráwy/
 22: Profzę cie spráwuyże fie iáko człowiek práwy.
 23: Abyś wiedział s kim mowisz/ mnie Minerwą zową/
 24: A zówždy mie flucháli wżyfcy z mądrą głową. (*marg*)
- : Bogi=
 : ni rozu=
 : mu. (-)
- 25: Y ty iefliże fie też k mey rádzye przychylisz/
 26: Poznałz to w krotkim czesie iż fie nie omylisz.
 27: A ieflicby potrzebá iefzcze wiedzyeć czego/
 28: Posłę ráno do ciebie fynaczká máłego.
 29: Który ácz iest młodych lat Ráció mu dzyeią/
 30: Przedię cie nie zówiedzye żadną złą nádzyeią. (*marg*)

- : Ráció/
 : roftro=
 : pność. (-)

- 31: Bo oglądalsz to dzyecię nie z dzyećinną głową/
 32: A możelz fie náciefzyć íscie z nim rozmową.

A tu fie

strona: 32v

Anáxagórás.

- 1: A tu fie z nim námowisz o czym chceż po woli/
 2: Bo mnie z żalu y z rzeczy iuż y głowá boli.
 3: Iż widzę ten mární fwiát ták bárzo zbłaźniony/
 4: A mnożne to nafienie roście ná wśze ftrony.
 5: A ták ia iuż cie Bogu poruczam y cnoćie/
 6: Ktorą rádżęć ná pieczy mieway w tym kłopotcie.
 7: Iuż dobra noc.

9: zową Anáxágorás. Abowiem ten Philozoph

10: piłał o odmienności młodości człowieczy/ á

11: o płochości rozumu młodego/ o ożenieniu/ o go

12: fpodárstwie/ y co fie więc około niego toczy/ y

13: iáko fie młody człek w powinności fwey

14: záchować ma. Tu o tym rosprá=

15: wę mieć będyemy.

16: **A** Gdy iuz ták Minerwá dokończyła rzeczy/

17: A on ią też młodzyeniec íście miał ná pieczy.

18: Tákiż mu fie łzy práwie z oczu wymiátály/

19: A iż go rzecz ruszyła iáwnie znác dawály.

20: Przybiegła druga páni z dziwnemi fpráwami/

21: S pięknemi á nie z náfzey zyemie poftáwami.

22: Dziwną zacność w ofobie y w poftáwach miála/

23: Znác było iż ná wielkich gdzyeś fpráwach bywála.

24: Bo y vbior y kftály inákłzego kráiu/

25: By też miála krolewną być íście y z ráiu.

26: On vbogi młodzyeniec znowu fie przelęknął/

27: Aż witáiąc ná obie kolonie przyklęknął.

Minerwá

strona: 33

Rozdział czwarty.

Lift 33.

1: grafika

2: Minerwá znác iż fie z nią też pirwey widála/ (*marg*)

: Dyaná

: bogini

: zacno=

: ści. (–)

3: Bo ią pánią Dianą miánuiąc witála.

- 4: Wnet potym żałobliwie Minerwę gromiła/
 5: Cożeś miła gośpodze wżdy nam vczyniła.
 6: Iuż tám siedząc cały dzyeń prożnuiąc czekamy/
 7: A wiesz iákie przed łobą pilne śprawy mamy. (*marg*)

⋮ Siedm

⋮ Płanet

⋮ co śprá

⋮ wuyą

⋮ ſwiát. (–)

- 8: A iuż ſie y pánowie máło nie rozeſzli/
 9: Bo tám káždy do ſwych ſpraw bárzo pilnie teſzni.
 10: Widząc iáko byſtry ſwiát co dáley to gorzey/
 11: Mieſza ſie/ á złe ſprawy idą ná nim ſporzey.
 12: Iuż Sáturmus Iupiter pátrzą ná ſie krzywo/ (*marg*)

⋮ Sátur=

⋮ nŕ gnie

⋮ wliwy. (–)

- 13: Ze ſie tám polęknęło ſłucháiąc co żywo.

F

Ieden wſzy=

strona: 33v

Anáxágorás.

- 1: Ieden wſzytko chce ſćinác/ á drugi w ſkromnoſći/ (*marg*)
- ⋮ Mars
- ⋮ zwádli
- ⋮ wy.
- ⋮ Iuppi=
- ⋮ ter łá=
- ⋮ ſkáwy.
- ⋮ Merku
- ⋮ rius mą

: dry.

: Venus

: gámra

: tká. (-)

2: Rádzi áby czekáli fwieckich omylności.

3: Mars fie też zálię znowu w swoich burdach broi/

4: Iuż mieczá popráwuie iuż chodzi we zbroi.

5: Wenus smutna vboga tá podięłá rękę/

6: Bo ma teraz od wśzytkich tám piekielną mękę.

7: Powiedáiąc że wśzytko zá iey niedbáłością/

8: Ták fie świát dziwnie broi á báwi fie złością.

9: Ze y Słońce y Miefiác iuż mu fwiećić niechcą/

10: Niewiem co stroną chodząc wśzytko sobie szepcą.

11: Merkuriuż ten pilno miedzy nimi chodzi/

12: Owa ie tám dali Bog iefzcze iáko zgodzi.

13: Ale on trudno bez was ma tám co sपोfobić/

14: Aby owi zuchwálcy nie mieli co zrobić.

15: A ták prze Bog corychley ma miła gośpodze/

16: Pokwápcie fie boć bez was będzye źle w tey trwodze.

17: # Powiedzyáła Minerwá/ widziłz miła páni/

18: Y iac też tu nie chodzę miedzy fiołkami/

19: Wianki wijąc/ á mnimalż ábym próżnowáła/

20: Wierz mi żem y ia też tu dofyć burdy miałá.

21: Bo niewiełz/ páni Rołkołz/ co zá dziwy płodzi/

22: A iáko tu nędzny świát fwemi fołzki zwodzi.

23: Ták iż iuż ich ná więtsze poły pobláźniá/

24: A od tey cney krolowey Cnoty odłudziá.

25: Terazem dwá potkáła co tám od niey idą/

26: Y miałám pracey dofyć z oná márną gnidą.

27: Epikurus co też fwą rádą ludzi zwodzi/

- 28: A wiele ich od cnoty tám do niey odwodzi.
 29: Aż y tego iáko znam zacnego młodzyeńcá
 30: Zbłąźnił/ á prawie z niego vczyñił szaleńcá.
 31: Ale wierz mi żeć też tu co zářluzył řlyřzał/
 32: A niewiem być tu iefzcze gdyze zá krzem nie dyřzał.

Bo pobieźał

strona: 34

Rozdział czwarty.

Lift 34.

- 1: Bo pobieźał gdyzeř mrućząc było mu niemiło/
 2: A boday řie o tákich nigdy y nie řniło.
 3: Co řie řami złotrzywřzy potym drugie błaźniá/
 4: Iedno řwiátu folguiąc řwięćą cnotę draźniá.
 5: Ano biedá káždemu s kogo pogorřzenie/
 6: Miewa ze złych przykřádow niewinne řtworzenie.
 7: # Dianá powiedzyáć/ iż Wenus vbogá/
 8: Teź tám o to karáli wřzyřcy řilną trwoęą.
 9: Powiedáiąc iż teź tám s tą rořkofzą bywa/
 10: A tych iey obycźáiow z nią częřto vżywa.
 11: Ale wřdy Merkuriuř przy niey mocno řtoi/
 12: Powiedáiąc iż niech řie o to nic nie boi.
 13: Mieniąc iż tym porzákkiem ták wřzytek řwiát żywie/
 14: Iedno niechay řwoy vřząd řpráwuie pocźciwie.
 15: A ták podźmy corychley by řie nie rořefzli/
 16: Albo w dálřze pořwarki tám iáko nie weřzli.
 17: A iżby řie więcey w nich nie zámięřzawáć/
 18: Y tákciem tám křopotu odefzłá niemáć.
 19: # Pořzły/ potym młodzyeniec řam zořtał trwoźliwy/
 20: Szumi mu bárzo we řbie/ řtoi ledwe żywy.
 21: Idzye dáley zwieřł nos/ niewie co rzec řobie/
 22: Iefzcze gorřza iż nie ma nikogo przy řobie/

- 23: S kimby fie miał rozmowić álbo fie pocieńczyć/
 24: Aby wždy łmutne ferce ledá czym rozśmiefzyć.
 25: # Bo to wielkie lekarństwo ná łmutną chorobę/
 26: Gdy kto ma iáką wdzyęczną przy łobie ołobę.
 27: Przyszedeł nád piękne źródło pod drzewem Figowym/
 28: A ono opráwione dziwnym kftałtem nowym.
 29: Skrzyniá około niego piękna mármurowa/
 30: A rurá s pozłoceniem w niey álábáltrowa.
 31: Wodá z niey oná śliczna iáko kryształ płynie/
 32: A wnet tuż nie dáleko zálie w zyemię ginie.

F 2

Kwiateczki

strona: 34v

Anáxagorás.

- 1: Kwiateczki rozmaíte nád nią fie wiefzáią/
 2: Ráno kwitną á wieczor zálie opadáią.
 3: Figá oná wszędy fie nád nią zyeleniáią/
 4: A ná gáółkach iágod pięknych dofyć miáią.
 5: Rwąc ie łobie młodzyeniec ná poły ią złomił/
 6: Lękl fie pátrząc áby go kto od niey nie gonił.
 7: Zyadłszy kęs potym vńnął áno łzumi wodá/
 8: A we łbie íście nie mniefy łzumiáią przygodá.
 9: # Ráno fie potym porwał áno pięknie świta/
 10: Iuż fie ieden o drugim ptałzek w lefie pyta.
 11: Iuż Skowronek ná gorze pięknie przepierue/
 12: Słowiczek we krzu krzyczy/ Gzegzółeczka kuie.
 13: Pożrzy wzgorę łkály iuż iáfno fie błýfkáią/
 14: A promienie łłoneczne zyemię rofwiecáią.
 15: Zarzá w zgorę wychodzi rożáney piękności/
 16: Ná obłokoch fie broiá iáfne odmienności.
 17: Pokłękńwłszy iął mowić/ o Słonce doftoyne/

- 18: Ráczyfz mie też oświecić y me mylli broyne.
- 19: Gdyż taką moc ná niebie dziwnie spráwioną małz/
 20: Iż tu wśzytko oświecałz y wśzytko ożywiałz.
- 21: Oświećże też me mylli tak bárzo wzruśzone/
 22: Ktore fie tak fráłuią bez káżdey obrony.
- 23: A iż mie tak śtrwożyły á iż nie mam rády/
 24: Boię fie bych nie przyśzedł w iákie dziwne zdrády.
- 25: # Wślyfzał głos od śkály od onego bláłku/
 26: Nie lęka y fie młodyeńcze w lefie nigdy trzałku. (*marg*)
- : Echo. (–)
- 27: Widziśz iż gdy wiátr wśtanie káżde drzewko chwieie/
 28: Tákżeć ludzjom nędzny świát rozliczney nádzyeie
 29: Dodawa/ wśzytkim dziwno/ á káżdemu rozno/
 30: Iednemu z wielkim zyskiem/ á drugiemu próżno.
 31: Bądźże iedno w śwych myślach śtałym/ bo ćirpliwość/
 32: To iey vrząd iż wytrwa káżdą świecką chćiwość.

A to wielmo=

strona: 35

Rozdział czwarty.

Liśt 35.

- 1: # A to wielmożney mylli naywięcey przyśtoi/ (*marg*)
- : # Myśl
- : śthała/
 : wyelka
 : obroná (–)
- 2: Iż fie nie da záttrwożyć choć fie ferce boi.
- 3: A cnotá wćiśniona á gdy ná nią trwogá/
 4: Iż nie będye zmieniona/ tá práwie od Bogá.
- 5: Boć w rośkośzach máło znáć powážney śtałości/
 6: Wśzytko coś iáko przez śen á wśzytko we mdłości.
 7: Wiefz że śzczęście kołem fie ná tym świecie toczy/

- 8: Iednego wzgorę wznośi/ drugi przez kiy łkoczy.
 9: Y chmury kiedy przeydą iáfnieyfzy dzyeń bywa/
 10: Y ptafzek kiedy po dzzdu káždy głośniey łpiewa.
 11: Otrząfáiąc łie z rofy á z oney przygody/
 12: Ráduiąc łie iż łie też doczekał pogody.
 13: A gdy po frogiey źimie vkażą łie kwiatki/
 14: Tedy káždy wefelfzy/ łkaczą więc y dzyatki.
 15: Tákżec też łmętney myfli kiedy przetrwa trwogi/
 16: Więcey bywa pociefzon on iey fráfunk łrogi.
 17: # Tákże y ty iedno trway mocnie w łwey łtałości/
 18: Vźrzyfz żeć łie odmienia ty tve przypádłości.
 19: Y zacnieyfzym możefz być potym tu ná łwiecie/
 20: Gdyż on możnym hołduie/ łłábe záwždy gniecie.
 21: Y imię tve ná potym záwždy łławne będye/
 22: Bo więc łtała vprzeymość rozłławi łie włzędzye.
 23: Pátrż ná tę ćichą wodkę co ták łłábo płynie/
 24: Iż wnet zálię natychmiałt łámá w zyemię ginie.
 25: Figá łłába iż łie kęś ná doł náchyliłá/
 26: Bárzo prętko iey gáłąż wnet łie odłomiłá.
 27: Drobne kwiatki iż łłábe ráno zákwitáią/
 28: A k wieczoru áliści łámy opádáią.
 29: Tákżec káżdá łłába myłł łłábo też wychodzi/
 30: A łercu powáżnemu nigdy nic nie łzkodzi.
 31: # Ieleń chociay ma rogi lecz vmyłł záięczy/
 32: A przedłię go ledá gdzye nıkczemny wilk dręczy.

F 3

Tákże łie

strona: 35v

Anáxágorás.

- 1: Tákże łie też ty iedno nie dáy wiátrom nośić/
 2: Ani łam wzwiefz gdyć przydzye dobrej myfli dofyc.

3: # A gdy ták on młodzyeniec był pocieszon máło/ (*marg*)

4: Ráció

5: przyle

6: cyał do

7: mło=

8: dzieńcá (-)

9: Lękl fie znowu áno coś nád nim záfzumiáło.

10: Pożrzy áno dzyeciátko zleciáło z obłokow/

11: A stánęło od niego iedno kilko krokow.

12: Skrzydełká ma odmienne á oblicze fliczne/

13: Ná kofzulce kofztowne á wzory rozliczne.

14: Wianeczek ma ná głowie nadobny perlowy/

15: Láńcułzek ná nim krzyżyk piękny rubinowy.

16: A cedułkę ná pierfiach mu przyháfftowano/

17: Ná niey stoi Ráció złotem nápiłano.

18: Wípomni łobie nieborak iż Minerwá páni/

19: To mu była przyrzekłá miedzy rozmowámi/

20: Iż mu miáła to dzyecię połłác ná rozmowę/

21: Powiedáiąc iż miáło nie dzyećinną głowę.

22: Vrádował fie nędznik gdyż w káżdey trudności/

23: Ma wždy kto iáką rádę odeydá tełkności.

24: Rzekł/ witay święte dzyecię dawno požądáne/

25: Wierzę żeś mi od Bogá łmutnemu połłáne.

26: Y wiem chociaś málucźkie/ ále rozum wielki/

27: Bo podobno ná gorze vmie to tám włzelki.

28: # Rzekło dzyecię/ to była wola mátki moiey/

29: Bych tu do ciebie zbieżał w tey omyłce twoiey.

30: A ták bądź dobrej myłli/ bo gdy przydzyełz k łobie/

31: Wierz mi iż będyełz ná włzem lepiey tułzył łobie.

32: Powiedzze mi o czymci ielzche fie myłł kreći/

28: Abychci wždy co przywiodł ku lepszey pamięci.

29: Bo poſpolicie bywa gdy ſie myłł zámieſza/

30: Závždy ſie co ponowi/ závždy przydzye inſza.

31: # O moie miłe dzyecię/ wierz mi żeć ſie mieſza/

32: A w dziwnych wátpliwoſciach iſcie ſie závieſza.

Chciałem ſie

strona: 36

Rozdział czwarty.

Liſt 36.

1: Chciałem ſie był nieborak też o to poſtárác/

2: Abych co ieſt lepszego wždy vmiał rozeznác.

3: Przyſzedł do mnie iákiſ mąż s piękną ſiwą brodą/

4: Snadźby zwiodł y ſwiętego oną ſwą vrodą.

5: Powiedzyał mi że roſkoſz ná tym nędznym ſwiecie/

6: Nalepſza nádewſzytko/ niech kto co chce plecie.

7: Rozwodząc mi to dziwno twárdymi wywody/

8: A ktoby był nie łuchał oney ſiwey brody.

9: Ano widzę w ſzalonych iednákcie ſą ſpráwy/ (*marg*)

: Szale=

: ni wſzy=

: ſcy row

: ni łobie (-)

10: Ták bárzo miece ſiwy iáko y cíſáwy.

11: Potym mie záviodł w ogrod/ to iuż tu pamięci/

12: Iſcie w głowie nie ſtánie/ co ſie tám w nim kręci.

13: Ony dziwne przypráwy/ on máieſtat wielki/

14: Zeby ſie zumieć muſiał pátrząc ná to wſzelki.

15: Tám mi Roſkoſz vkazał tám dziwną krolowá/

16: Mnie o tym trudno mowić s tą zmieſzáną głowá.

17: Ledweby ſnadź Cicero s ſwą dziwną wymowá/

18: Wſzytkoby to powiedzyał iáko tám co zowá.

- 19: Abowiem tám każda rzecz tak przyprawną była/
 20: Izby fie wedle światá w ludzkich oczoch pŕtrzyłá.
 21: # Były przy niey dwie pánie iuż iedney rozumiem/
 22: Bo od tey świętey mátki iuż iey ŕpráwy vmiem.
 23: Ale druga co dzyecię s ŕtrzałkami nošílá/
 24: O tey tu bárzo krotka wzmianká w rzeczach byłá.
 25: Wiem iże iá Wenušem wŕzędę názywano/
 26: Y ten vrząd tak ŕlyŕzę iż iey z niebá dano.
 27: Iż cokolwiek fie dzyeie ná ŕwecie w miłości/
 28: To nawięcey zależy w ŕprawach iey miłości.
 29: A to iey ŕlepe panię pomaga iey tego/
 30: Strzeláiąc tą trućiná do ŕercá káždego.
 31: A gdzye dobrze vgodzi wnet káždy zemdleie/
 32: A gdy fie nie opátrzy pewnie ofzáleie.

F 4

Święta pá=

strona: 36v

Anáxágorás.

- 1: Święta pání Minerwá gdy tu wczorá byłá/
 2: Siłá mi iey zacnych ŕztuk prętko wyliczyłá.
 3: Ale iż iefzcze o niey nie práwie rozumiem/
 4: Więc też o iey cney ŕławie máło mowić vmiem.
 5: # Dzyecię potym nadobnie **ieło** [!] mowić k niemu/ (*marg*)
 : Przyczy
 : ná zle=
 : go przy
 : rodze=
 : nia. (–)
 6: Tak moy miły bráćifzku chciey rozumieć temu.
 7: Pan Bog on dziwny ŕprawcá ode wŕzego wieká/
 8: Gdy w Ráiu raczył ŕtworzyć nędznego człowieka.

- 9: Wszytki cnoty poczciwe raczył był w nim sprawić/
10: A w wielkiej niewinności na wszystkim zostawić.
11: Ale on czart chytry wąż nie zamieszkał tego/
12: Zażrząc mu oney łalki/ przywiódł gi do tego/
13: Ze ony powinności swoie wszystkie złamał/
14: Acz na wzem potym nędznik na to bardzo chramał.
15: Tak iż ona niewinność już się w nim zmieniła/
16: Już swawola a zła myśl w nim się pojawiła.
17: Co się potym z nim stało/ byłby czas niemający/
18: By się jego postęпки wyprawować miały.
19: # Lecz ten marny wrzód jego tak się rozkorzenił/ (*marg*)

: Wrzód

: Iada=

: mow y

: na po=

: tomki. (-)

- 20: Ze y w jego potomkach wszystko dobre zmienił.
21: Ze rzadki któryby strzegł swoiey powinności/
22: Snadnie każdego zwiódą przypadłe chciwości.
23: Bo y miłość tam był Pan wnet zaczął poczciwą/
24: Gdy mu stworzył y podał towarzyszkę żywą.
25: A osobnie się w oney społeczności kochał/
26: Tak iż inne zwierzęta w posłuszeństwo im dał.
27: Rozkazując w swym stanie by poczciwie żyli/
28: A pod jego boiżnią świat mu ofadzili.
29: A gdy stracił niewinność/ wszystko złe przypadło/
30: Czego y nam nędznikom bardzo dziś przeziadło.
31: Bo przypadła już zła myśl/ chuć/ poządliwości/
32: Ktore snadnie dowiodą już do każdej złości.

strona: 37

Rozdział czwarty.

Lift 37.

1: Iż w żadney rzeczy miary iuż nigdy nie znamy/

2: Iedno iáko źwirzetà błędne fie tułamy.

3: Wnet fie to okazało ná nędznym Kaimie/ (*marg*)

: W Ka

: imye fie

: okaza=

: łá mył

: zła czło

: wiecza. (-)

4: Ktorego y dziś zła mył á łwawola łynie.

5: Iże on odłtąpiwfzy powinney miłości/

6: Zabił k woli złey myłli brátá w niewinności.

7: A to więc tám nie było coby ie był wądził/

8: Lecż zły rozum z naturą tego mu dorądził.

9: # A tá chuc nas ząwodzi do wżytkiego złego/

10: Ze y powinowáctwá nie baczymy łwego.

11: Co y nieme źwirzetà łnadź przed námi máią/

12: Iż w wielu rzeczach miary lepfzey vzywáią.

13: Bowiem my ná łwey woley by ná lepie ptacy/

14: Bez rozmyłłu giniemy nędzni nieboracy.

15: Bo pátrż co to iełt miłość co o niey mowimy/

16: Káżdác s chuci przypada/ ták to znác mułimy.

17: A chuc tá iełt dwoiáka/ iedná ku dobremu/ (*marg*)

: # Chuc

: dwoiá=

: ka. (-)

18: Druga zálię łwiát zwodzi ku wżytkiemu złemu.

19: A thák kto chce pocźciwie łtać w tey omyłności/

- 20: Rosfądzże fie s fwą chucią á iey odmienności/
 21: Závždy do tego ciągni co ieft ku dobremu/
 22: A dzyerz mocno ná wodzy gdy ciągnie ku złemu.
 23: # A ták y miłość zgánić kto może poczciwą/ (*marg*)
- ⋮ Miłość
- ⋮ wyerna
- ⋮ nie fsko=
 ⋮ dliwa. (–)
- 24: Gdy kto w niey záchowywa powinność prawdziwą.
 25: Nie obłudną/ nie zdrádną/ nikomu k lekkości/
 26: Wiąre ná włzem chowáiąc bezewfzey chytróści.
 27: Gdy to iálnie widzimy iż kázde ftworzenie/
 28: Ciągnie k tey powinności fámo przyrodzenie.
 29: Iż wždy iedno drugiemu musi być życziwe/
 30: A iedno bez drugiego závždy ieft tefliwe.
 31: Rozgrom ty ftádo owiec wnet iáki wrzałk będye/
 32: Iáko fie po krzewinie wnet fzukáią wzędzye.

F 5

Rofpłofzyfz

strona: 37v

Anáxágorás.

- 1: Rofpłofzyfz ftádo ptakow iáko pišku dofyc/
 2: Iáko fie ozywáiąc będą zálię znośić.
 3: # A gdyż to y zwirzątcom ieft rzecz przyrodzona/ (*marg*)
- ⋮ Miłość
- ⋮ rzecz
- ⋮ przyro=
 ⋮ dzona. (–)
- 4: A iákoż ma y w ludzyoch być fłufznie zgániona.
 5: Zwłafzczá kto s poczciwością miernie iey vzywa/
 6: Iście to wielka rofkofz miedzy nimi bywa.

- 7: Ale gdzie też niemiernie/ tam y myśl y ciało/
8: Y dobre mienie ginie y rozumu mało.
9: Wiesz iako sie w tej zgodzie Pan Bog w ludziach kochał/
10: Aż gdy poznał ich złą myśl toż potopem zalał.
11: Jednoż ono ośmioro którzy w świętej zgodzie/
12: Mieszkałi w jego woli/ pływali po wodzie.
13: A tożci ielzcie y dziś ci to prawo mają/
14: Ktorzy sie tak obchodzą/ bezpiecznie pływają.
15: Bo widziś iż każda rzecz co s krefu wykroczy/
16: Każdy sie w nim ochynie/ każdy przez kiy skoczy.
17: # A tak abyś zrozumiał skąd to potem poszło/ (*marg*)

: Venus

: skąd po

: szła. (-)

- 18: A skąd to imię Wenus na świecie wrosło.
19: Co to o niej tak plotą aby tym władali/
20: A tu miłość na świecie w ludziach sprawowała.
21: Sprawić dobrą wierną myśl wżeteczną swawola/
22: Bo to płodne nasienie a rodząyna rola.
23: Wenus kiedyś na świecie pani piękna była/
24: Ktora sie nad zwyczaj była wrodziła.
25: A iż sie iey wrodzye wszyscy dziwowali/
26: Boginią ią miłości potem nazywali.
27: Więc oni Poetowie/ aby z morskiej pyany/
28: Miała sie być żywić/ nąpletli bąsniami.
29: Ale to niepodobna nigdy prawdą była/
30: Tak iako inny człowiek też sie wrodziła.
31: Wranius iey otec a Lopade matka
32: Iey była/ a powoli dowiesz sie ostatek.

strona: 38

Rozdział czwarty.

Lift 38.

1: # Ale żeś wyzłzey słyszal skąd miłość pochodzi/ (*marg*)

: Venus

: mało

: może w

: miłości (-)

2: Iuż rozumiey żeć Wenus mało nam w łzkodzi.

3: A złym tego prawdziwie przezwąć nie możemy/

4: Gdyż to wżycy y iáwnie rozeznąć muśimy.

5: Bo chuć z wolą ciągnie łie ząwždy do wdzyęcznego/

6: A vcieka gdzie może ząwždy od przykrego.

7: A by nie był ten łpołek wżytekby łwiat zginął/

8: A iáko páięczyná w łuchy rok przeminął.

9: A gdziełzby łie podzyála oná Boska wola/

10: Gdyż chce áby tá pułta oliádłá mu rola. (*marg*)

: Celibat (-)

11: # A coż tu rzeką oni márni wymyłłáćze/ (*marg*)

: # Ci co

: wzgár=

: dzili

: małżeń

: łtwo. (-)

12: Ná ktore tá powinność ledwe iż nie płáćze.

13: Co z nabożną figurą ták połtánowili/

14: Aby oblokłzy kukłę iáko błáźni żyli.

15: Drugi rogáty bieret álbo rewerendę/

16: Powieda iż też przeczedł do końcá Ayendę.

17: A nigdziey tám nie náłalł o tey powinności/

18: Ktorą raczył vłtáwić Pan s łwey wielmożności.

- 19: O nędzna marna glino iakoż sie śmieisz ważyć/
20: A co ieft wola Pánfka to inaczey stáwić.
21: Gdyżes słychał iako ci mordowani byli/
22: Co z iego woley kiedy namniey wykroczyli.
23: Gdyż rofkazał rodzicom co przed námi byli/
24: Aby ku iego chwale tu świat ofádzili.
25: Aczkolwiek y ci przedię dofyć ofadzaią/
26: Ale gdzyes ná przedmieściu gdzye ich máło znaią.
27: Snadź nie *czli* [!] Sálomoná co o tym narodzye/
28: Nápiwał w swoich księgach/ y czyść o tym frodze.
29: Lecz przedię brácia náfzy ná to nic niedbáiąc/
30: Dybie kątem omácmie iako w lefie záiąc.
31: Gdy sie boi Puhaczá á lámice szuka/
32: Tákiesz náfz miły pater gdy w vlicy kuka/

Aby mu sie

strona: 38v

Anáxágorás.

- 1: Aby mu sie Gzegzołká gdzye w kącie ozwála/
2: Iesliże też od gniazdá dáley nie leciála.
3: Bo iuz tá nie przebiera/ Krogulec álbo Gil/
4: Niech lata kędy raczy kiloby ná noc był.
5: # O niezczęfny narodzye takiego człowieká/
6: A práwie iuz przekłety od Bogá od wieká.
7: Co dla nędzney párteki by sie wlokłá stráwá/
8: Odbieżyfz poczciwości y winnego práwá.
9: W ktorým Pan wżytki ná świat narody ofádził/
10: A kto go nie vżywa/ ten sie iuz sam zdrádził.
11: Bo wierz mi iż ná on čás omylny nieboże/
12: Íściec trepká/ ni bieret/ ni płáfcz nie pomoże.
13: Gdyż ná cie pímo woła ábyś w poczciwości/

- 14: Vżywał fwego łtanu/ á ty obłudności/
 15: Závždy łtroną omijał/ á przy tym łtał mocno/
 16: Coć y łlawie y dułzy może być pomocno.
 17: Bo iełli prze mární kłos coć wynika z gęby/
 18: Byś iedno iáko świniá nátárł łobie zęby.
 19: Miałbyś włztyko opuścić co iełt przyłtoynego/
 20: Chciałbych s tym ápellować do rozumu twego.
 21: Rozumiem wedle prawdy inákbyś nie zeznał/
 22: Byś łie kłátwy á dzwonká y łwiczki nie łękał.
 23: Ale gorłzy kágániec co im w piekle łwiecą/
 24: Wierę tám nie pomoże błázey y z gromnicą.
 25: # Tákiez y owy Czáyki co ná głowie płatek/ (*marg*)

⌚ Mniłz=

⌚ ki. (-)

- 26: Nołzą z Háráfu rzkomo opuściłwzy łwiátek.
 27: Ano boday ták zdrowá by powoli było/
 28: Iákoby łie y s płátkiem w tanku nie łkoczyło.
 29: O łzalení rodzicy ktorzy ták dzyáláią/
 30: Iż pocźciwe dzyeweczki do tey klozy dáią.
 31: Załz nie lepiej chytrego tym łzátaná zdrádzić/
 32: Wydác zá mąż pánienkę y przyiaciół nábyć.

Lepiej niżli

strona: 39

Rozdzał czwarty.

Liłt 39.

- 1: Lepiej niżli Probołzczá álbo Mníchá w łzárzy/
 2: Gdyż łie dawno łwiát plecie/ co komu czás zdárzy.
 3: Albo iełliby ktora pánieński łtan wiodłá/
 4: Załzby tego y domá vczyńić nie mogłá.
 5: A dáleko foremniey przy mátce pocźciwey/
 6: Niłzi przy oney Kłieni iáko gęś krzykliwey.

- 7: Bo ácz co łie nie godzi to tam czałem pchaia/
- 8: Co lbo garb na łzyi/ lbo guzy maia.
- 9: Bo co łie nam nie godzi to daymy do Boga/
- 10: Ano Bog wie y tego iednak przedłie łzkoda.
- 11: Bo Pan Bog poniewolney żadney łłuzby nie chce/
- 12: Gdyż tam niewie co łama iako kaczka klekce.
- 13: # A tak moy miły bracie/ gdy y łam obaczyłz/
- 14: Tedy wedle rozumu łam rozeznac raczyłz.
- 15: Iż gdy łie ten porzadek podoba y Bogu/
- 16: Mułi rozum vłtapic zawżdy od nałogu.
- 17: Y miłoc łdy rozumna  ktemu pomierna/
- 18: Iełt wierz mi rzecz vcżciwa/  gdy ktemu wierna.
- 19: # Oni to rozmawiaia  Wenus tełkliwa/ (*marg*)
- : Venus
- : czo ma
- : za cze=
- : ładz. (-)
- 20: Szła łie też przechadzaiac/ bo to tak z tym bywa/
- 21: Prołto do oney rury/ gdzye oni dwa łtali/
- 22: A prawie w ten czas o niey łobie rozmawiaia.
- 23: Obeżrzy łie Racio/ lic ona kroczy/
- 24: Rzekł/ wnet to iuż tu łobie będyem mowic w oczy.
- 25: Owolz małz Wenus pania coł łie o niey pytal/
- 26: Vłekł łie wnet nieborak by go s tyłu chwytal.
- 27: Za nia dwoie pacholat Pochlełstwo s Pożytkiem/
- 28: Ten był pięknie vbrany prawie na włzem zbytkiem.
- 29: Łancuchy y łzata łie na nim barzo płtrzyła/
- 30: A na łpodku kofzula barzo brudna była.
- 31: Miedzy nimi panienka nadobnie vbrana/
- 32: Nie owak w owy zbytki iako malowana.

strona: 39v

Anáxágorás.

- 1: Brámeczkę ná niey s pereł pięknie vdzyáłano/
 2: A Prawdę ieý przezwińko złotem háfftowano.
 3: Szła z nadobną poštáwą/ á ná żadną łtronę/
 4: Nigdyey nie poglądáiac/ ták małz chytrą wroneę.
 5: A zá nimi błazenek w kukle á s cepámi/
 6: Zową gi Stulticia/ á pás okowány.
 7: Włzy iáko v Sárný ná nich wiłzą dzwonki/
 8: A cepy ná płtrym kiju z Lifiemi ogonki.
 9: # Rzecze Venus/ zdarz Pan Bog/ á coż rozmawiacie/
 10: Rozumiem iż mie też tu nie zániechawacie.
 11: Bo widzę coś młodego/ á w tákich więc głowach/
 12: Bywa Venus ná plácu przy káżdych rozmowach.
 13: # Rzekł Ráció/ prawdác iełt miłościwa páni/
 14: Iż była o tym wzminká/ ále kto cie gáni
 15: Boday wiłiał/ ále wždy iednák wiele rzeczy/
 16: Kto weźrzy w wálze łpráwy/ mułi mieć ná pieczy.
 17: # Rzecze Venus/ włzák ia wiem iż y w niebie łwięci/
 18: Zaden łie nie wyłiedzi/ ná tym łie łwiát kręci.
 19: A ktoby łie tym plotkam ná włzytkim przeciwił/
 20: Wierzę żeby żadnego łwiát dłuęo nie żywił.
 21: A ták iuż ráczcie mowić co łie wam podoba/
 22: Bo widzę żełcie pewni ku tey łpráwie obá. (*marg*)
 : Młody
 : płochy. (-)
 23: Bo ieden chociaý lichy chce włzytko łzácowác/
 24: Drugi iákił pędziwiátr/ chciałby też włzytko znác.
 25: Bo znác iż to iuż wiele łwiátá pobiegáło/

- 26: Iuż y to ludzkie sprawy będzie szacowało.
27: Ia wam nic nie przekąże/ bo mam dofyć fwego
28: Kłopotu iście we łbie/ nic mi do cudzego.
29: # A gdy Venus odefzła/ rzekł Ráció potym/
30: To iuż teraz maż wżytko coś fie pytał o tym.
31: Widziš hárdą poštawę by o fwiát niedbála/
32: Chodzi iákoby wżytkim rofkázować miála.

To tu iuż

strona: 40

Rozdział czwarty.

Liŕt 40.

- 1: To tu iuż maż pirwży znak niewolney miłości/
2: Kiedy fie iey iuż kto wda w wielkie powolności.
3: Iuż chodzi trzęfąc rogi/ iuż fie hárdzye ftáwi/
4: A potym w rychle wżryfz coć dobrego spráwi.
5: Tá w niewolą zwodziła krole y kfiążetá/
6: A práwie ná wżytek fwiát tá iey fieć rofpiętá/
7: Ze wżyfcy pod nię lázú iáko ine bydło/
8: A pewnie iz tám rzadki co minie ná skrzydło.
9: Oni Herkulefowie/ oni Parifowie/
10: Oni Alexándrowie/ oni Sámfonowie/
11: Ták y ini mocarze co fwiátem władáli/
12: Wżyfcy głowy w to iárzmo dobrowolnie dáli.
13: Abowiem czego płocha młodość nie dowiedzye/
14: Káždy fie tu w niey fliza rownie by ná ledzye.
15: A pátrz iáko y ciebie pędziwiatrem zowie/
16: Bo to wie iz młodemu zówždy fzumi w głowie.
17: # Pátrzyze iey czeladki co to zá nią chodzą/
18: Wierz mi iz y ci fwiátu niemáło záfzkodzą.
19: Y owey cney dzyeweczki co chodzi w tym spółku/
20: Prawdy fzkodá/ tá zówždy w tey spráwie ná kołku. (marg)

: Praw=

: dá wżę

: dy miey

: fce ma. (-)

21: Ale kiedyć ią y w tym kto ná pieczy miewa/

22: S tą iście kto co pocźnie zewsząd roskośz bywa.

23: O tey będyewá mowić tám sobie powoli/

24: Ale ná owy drugie pátrząc ferce boli.

25: # Pátrż iáko fie Pożytek vpítrzył ná wżem cudnie/ (*marg*)

: Pożytek

: czudny/

: ále bru=

: dny. (-)

26: Chociay zwirzchu chędogo lecz ná fpodku brudnie.

27: Tákżeć też y ci wżyfcy taką bárwę máią/

28: Co z obłudną przyiáźnią pożytkow fzukáią.

29: Zwirzchu piękna poftáwá/ we wnątrz też zbrukána/

30: Rownie iáko fprochniáá ściáná málowána.

31: Pátrżże iáko s Pochlebftwem pięknie s sobą chodzą/

32: Jedno iż fie zá rączki pośpołu nie wodzą.

Jedno iż

strona: 40v

Anáxágorás.

1: Jedno iż święta Práwdá w pośrzodek wkroczyła/

2: Tá im wždy kęs łotroftwá tego przekázila.

3: Bo wierz mi iż to wżytko oboie pośpołu

4: Chodzi/ á gdy onego obaczą gdzye wołu/

5: Co iuż w to iárzmo lezye á podawa rogi/

6: Toć mu więc dodawáią ielzche wietłzey trwogi.

7: # Pochlebftwo fie vmizga z nadobną poftáwá/ (*marg*)

: Pochle

: bítwo

: co zná=

: czy. (-)

8: Więc tu zá vchem szepce z oną pilną íprawą.

9: Byłem ná iednym mieyfcu gdzye was wfpominano/

10: A iżbych też tu wfpomniał/ vpominki dano.

11: Było ich tám pełen ftoł co fie też ciągnęli/

12: Ale iákochmy fkoro tám was wfpomionęli/

13: To fie wnet zápłonęła by we krwi rozmoczył/

14: Trudno miłość zátáić kázdy to obaczył.

15: Pożytek záfię rádzi ábychmy tám pofzli/

16: Tey prawdy co powieda práwie śládem dofzli.

17: Ale wierę nie chodźcie tám w huárfskiey fzácie/

18: Bo wam piękniey po wlofku/ á mnie więc tę dacie.

19: Boć wierę niech fie tego żaden nie nádzyewa/

20: Siłác Niemiec gdy pielzo przed Huárrem miewa.

21: Więc wam w czerni napiękniey/ á práwie páná znác/

22: Owy nikczemne pstrufzki mogłyby fie rozdáć.

23: Więc mu wiodą muzyki/ więc wiodą kuglarze/

24: Podawáiąc go sobie oni mili łgarze.

25: Pomy ták s tym do pániey íścieć będzyc rádá/

26: Bo zázwdy przy muzyce wefelża biefiádá.

27: Albo pomy w máłzkárách będzyc fie nam śmiała/

28: Vmiałbych ia wymyflić co ich nie widála.

29: Więc też tu iest ná rogu czyfste wino białe/

30: A práwie przezroczyfste y práwie wyftałé/

31: Ná muřkátellowy śmák/ práwe biaległowie/

32: Rychley iey podpoiwfzy przydzyem ku rozmowie.

- 1: To on vbogi Ofieł iáko Lis fie ciągnie/
 2: Alić fie Penuria wnet w miełzku zálągnie.
 3: Iedno go do tegodniá/ być mu zálię we wsi/
 4: Bieży á błoto pierzcha/ łzczekáią zá nim pśi/
 5: Drudzy wyią zá vchem/ bo fie we łbie kręci/
 6: Wierę mu rychło miłość wynidzye s pámięci.
 7: Bowiem iedno przepili/ drugie rozebráli/
 8: Alboć byli tę miłość wzyłcy dyabli dáli.
 9: Liczy Cifioianus/ fwiętego Marćiná/
 10: Radby áby do niego nie była godziná.
 11: Ano ielzće cir ier trud/ we łbie fie przewrása/
 12: A iefli co záltawić podle fiebie máca.
 13: # A ták wierz mi wzyłki ty łą łztuki w miłości/
 14: Kto fie w nie iáko świniá vda bez bączności.
 15: Nie baczy nic áno więc co żywo fie śmieie/
 16: A on przedię o łobie iefł tákiew nádzyeie/
 17: Iż żaden nádeń nie iefł iż ták zá to máią/
 18: A ono mu łotrołstwo bębna podbijáią.
 19: # A gdy ielzće ow błaznek cóś go widzyał rufzy/ (*marg*)
- ⌋ Wenu=
 ⌋ łow bla
 ⌋ zen w
 ⌋ miłości (–)
- 20: Iuż tám nie ieden kłopot w tákiew nędzney dułzy.
 21: Bo iuż tám ni rozumu/ ni żadney bączności/
 22: Już chodzi iáko ślepy ták bez włydliwości.
 23: A práwie to ná oko ná fwiecie widamy/
 24: Acz z dáleká ná ty tám błędy zágładamy.

- 25: Ano więc zacną páníą iáki piecuch brudny/
 26: Rychley czáfem oblápi nizli drugi cudny.
 27: Drugi ma piękną żonę á vda fie w káwki/
 28: Biegáiąc po vlicach nie máiąc tám íprawki.
 29: Pánná s chłopem vciecze á pánicy piją/
 30: Wítawízy ráno ná tropie iáko wilcy wyią.
 31: # Nie dármoć ten błazenek zá Wenušem chodzi/
 32: Pewnie szálon gdy kogo cepámi vgodzi.

G

Nie dármoć

strona: 41v

Anáxágorás.

- 1: Nie dármoć też Kupidá tak flepo máluia/
 2: Bo co fie w to wdawáią nigdy nic nie czuią.
 3: A żaden nic nie baczy by nagorzey było/
 4: Aby fie to ná iásnią kiedy wyiáwiło.
 5: Wízyfcy widzą y mowią/ on chodzi by flepy/
 6: Tak ma szalona miłość ná wżem twárde íklepy.
 7: Nie dármoć v błazenká by v Sárny vży/
 8: Bo wierz mi iż fobie w tym káždy dobrze tufzy.
 9: Iż o nim nic nie słycháć á nic nikt nie rzecze/
 10: Ano ten głos po fwiátu iáko mgła fie wlecze.
 11: Wierz mi iż długie vży ludzye w tym miewáią/
 12: A słýżec to dáleko niech iáko chcą táią.
 13: Bo ty dzwonki v vżu głośno więc brząkáią/
 14: Bá kriy fie ty iáko chceš nigdy nie zátáią.
 15: Nie dármoć cepy noši z Lifiemi ogony/
 16: Bo to więc chytrze błáźni wżytki ná wże srony.
 17: A iáko Lis zá gorą tak fie ćicho krádnie/
 18: Ani fie íam obaczyłz gdyć kurá popádnie.
 19: A gdy kto od rozumu á od miáry klucze

- 20: Strąci/ iuż nie ináčzey iáko kijem tłucze.
 21: Ze chodzi by ftłuczony bez rozumu práwie/
 22: Ani iuż więc może przydź k żadney dobrej fpráwie.
 23: Abowiem kážda miłość ná czworo fie dzyeli/
 24: A nie wádzi bychmy też y o tym wiedzyeli/
 25: Iedná idzye s pochlebftwá/ á druga s pożytku/
 26: Trzecia záfię iuż bywa s fzałonego zbytku.
 27: A czwarta s cnoty s prawdy co y Bogu miłá/
 28: Ktorą owá pánienká nadobna znáčzyłá.
 29: # Vwałźze ty to sobie/ kto w tákies niewoli
 30: Bywa/ co ieft zá człowiek/ myfląc głowá boli.
 31: A fkądze to przychodzi/ iedno ze zwyczáiu/
 32: Ktory wiele przemoże wżędy w káždym kráiu.

Zwyczáiem

strona: 42

Rozdział czwarty.

Lift 42.

- 1: Zwyczáiem máła kropiá przebije y kámień/ (*marg*)
 : ¶ Zwy
 : czay/
 : wyele
 : może. (–)
 2: Y želázo gdy częfto co wiefzáią ná nim.
 3: Zwyczáiem fię rozumy wżytki pomiefzáią/
 4: Tym ktorzy w fwych náłogoch wftáwicznie trwáią.
 5: Tákžec gdy długo fzepce ieden ku drugiemu/
 6: Pewnie rozum wftápi náłogowi złemu.
 7: Bo co zá fpráwá ma być długa w tákies parze/
 8: Ktorzy liedząc świerkocą by ptacy ná wśparze.
 9: Wiem że áni o kupi ni o żadney roli/
 10: Iedno áby iednego miał drugi powoli.

- 11: Y łotrowkie to czynią co to w mocy máią/
 12: Iż tych figlow nikczemnych wolno dopuŹzcáią. (*marg*)
 : OŹtro=
 : ŹnoŹć/
 : wyele
 : przekázi (-)
 13: Bo ácz kto chce oŹzáleć nie obroni tego/
 14: Ale wŹdy oŹtroŹnoŹciá przedfię wiele złęgo/
 15: MoŹe Źie y przekázić/ moŹe Źie rozrádzić/
 16: AcŹ wiemy iż márnny Źwiát pięknie vmie zdrádzić.
 17: # A by wŹzytki przygody tu Źie licŹyć miáły/
 18: A wŹzák o tym y wárgi mowiácyby vŹtáły/
 19: Iákie niebeŹpieczeńŹtwá á iákie kłopoty
 20: Miewa/ komu iuŹ we łbie grzebá więc ty koty.
 21: IuŹ mu rowno y ná moŹt/ wolno y we błoto/
 22: By więc miáł teŹ ná łobie HáłáŹy y Złoto.
 23: Alic on nurkiem chodzi/ á iáko Bobr płynie/
 24: Czáfem ledwe wyleŹye/ á czáfem y zginie.
 25: # Drugi záfię po polu biegáiąc pŹy goni/
 26: Czáfem nogę wywinie/ á czáfem iá złomi.
 27: Drugi gryŹye Źklenice/ drugi ręce pali/
 28: A trzeći z niego łydzáć iż to czyŹcie/ chwali.
 29: A ták moy miły brácie coŹkolwiek z miernoŹci
 30: WynidŹye/ iuŹ podobno bárzo k łzalonoŹci.
 31: Bo w onych mędrcoch dáwnych był ten zwyczáy łtáry/
 32: IŹ nawięcey tu w káŹdey łpráwie łtrzegli miáry.

G 2

Abowiem

strona: 42v

Anáxágorás.

- 1: Abowiem rzecz ieŹt piękna przy rozumie cnotá/
<http://rcin.org.pl>

- 2: A wierz mi bårzo wiele odeymie kłopotá.
- 3: # Bo iákom pirwey mowił/ życzliwość pomierna/ (*marg*)
- : Pocźci=
- : we mał
- : żeńftwo (-)
- 4: Ieft to słáchetny klenot/ á gdy ktemu wierna.
- 5: Co nam owá pánienká pięknie znác dawááá/
- 6: Co ná czele ze złotá Prawdę napis miááá.
- 7: Bo wierz mi w káżdey łprawie kto łie prawdá rządzí/
- 8: A miáry przy tym łtrzeże/ nigdy nie zábłádzi.
- 9: Bo co ieft pięknieyřzego gdy żoná pocźciwa/
- 10: Cnotliwemu mężowi zówždy wierna bywa.
- 11: A mąż teź záfie łtrzeże łwoiey powinności/
- 12: A ktoby łie nápatrzył tákovey miłości.
- 13: Ano zá nimi chodzą nadobne dzyateczki/
- 14: Nie ináczey by piękne pod drzewkiem kwiateczki.
- 15: Ano łie rołkołz mnoży/ á gdy trołkliwego/
- 16: Przypádnie co s przygody/ iuź iedno drugiego/
- 17: Wdzyęcźnie cieřy wełpołek/ tuřząc łobie dobrze/
- 18: Iź to wřzytko łkąd inąd nágrodzi Bog łzczodrze.
- 19: Ano iuź gołpodářstwo/ iuź wřzytki pożytki/
- 20: Życzliwie opátruią iuź wełpołek wřzytki.
- 21: Nie wlecze iedno dzyurą/ drugie tyłem worem/
- 22: Gdy bábá ćicho dybie przy płocie wieczorem.
- 23: Gdy przypádnie chorobá iuź iedno drugiego/
- 24: Strzeże z wielką pilnořciá iáko zdrowia łwego.
- 25: Iuź kopytnik s łzáfwiá s podroźnikiem wárzy/
- 26: Iuź chebdem/ złotowirzbą/ y czym może párzy.
- 27: A ktoby łie náliczył rozlicźnych rołkołzy/
- 28: A niechay łie tym zazdrořć nigdy nie kokofzy.

29: Ktore więc w takim stanie ci wszyscy miewaia/

30: Ktorzy tey powinności wiernie używają.

31: # Nuż już choć to minawłszy co iest powinna rzecz/ (marg)

: Przyia=

: ciel prá=

: wy. (-)

32: A już to tam na stronę mało odłożmy precz.

Ale pątrz

strona: 43

Rozdział czwarty.

Lift 43.

1: Ale pątrz/ gdy przyiaciel práwy sie obierze/

2: Tu już więc końcá nie máłz miłości w tey mierze.

3: Już zdrowie już máiętność wżytko máło waży/

4: Już tam wierę iednego opczy niech nie dłazi.

5: Bo pewnie ná drugiego oglądác sie musí/

6: A nie tak sie wždy łporo ieden ná dwu kuśi.

7: Już tam wdzyęcżne biefiády/ wdzyęcżne krotochwile/

8: Aż więc czáfem y drugi pątrząc ná to mile/

9: Radby sie stowárzył z oną łpołecznoścjá/

10: Aby też był miłowan takowąż miłością.

11: To już tam oná cnotá co iá tak łławiemy/

12: Iż lepszego ná łwiece nic nád nię niewiemy.

13: Łácno więc gniazdo zácźnie/ łácno sie rozrodzi/

14: Bowiem oná z wiernemi iedno łpołu chodzi.

15: Już więc y wdzyęcżna łławá wnet s tego vroście/

16: A to obádwa wdzyęcżni w káżdym domu goście.

17: Gdyż nie łłychác rosterku/ nie łłychác ni zwády/

18: Fálzow/ żadnych chytrości/ podłstepkow/ ni zdrády.

19: Jedno iáko rodzeni/ tak łobie miełzkáią/

20: Aż drugim żal iż z nimi częłto nie bywáią.

- 21: # Ale ná náfze fzczeńcie idzye háyn ktoś do nas/
 22: Wieręc Anáxágorás ktorego ty nie znałz.
 23: To ielt táki Philozoph że mu rownych máło/
 24: A práwieć teraz dobrze ná włzytkim fie sftáło.
 25: Aby moiey młodości kto nie przyczedł potym/
 26: Iżem záfzedł dáleko s tobą mowiac o tym.
 27: Gdyż młodemu przyftoi ftárfzym fie dziwowác/
 28: A pátrząc ná ich fpráwy/ fwoich popráwowác.
 29: A ták cie iuż Bog żegnay/ bo ia też precz mułzę. (*marg*)

: Młode

: mu nye

: przyftoi

: wyele

: mowić. (-)

30: Bo gdy cie s tym zoftáwię/ iużci nie źle tułzę.

31: Sftąpił potem obłoczek nadobny czyrwony/
 32: A dzyecię rofciágnęło też fkrzydełká ony/

G 3

Pofzło w zgo=

strona: 43v

Anáxágorás.

- 1: Pofzło wzgorę/ młodzyeniec áż fie práwie zumiał/
 2: Bo iedno mu nád głową kęs wiátrek záfzumiał.
 3: # Spytál go on Philozoph/ á coż fie to sftáło/
 4: Coż od ciebie iáko ptak ku gorze leciáło.
 5: # Powiedzyl mu młodzyeniec/ ách moy pánie miły/
 6: Dziwne burdy po ten czás około mnie były.
 7: Bo fzukam tákiedy drogi ábych wždy w fłułności/
 8: Náuczył fie záchowác w fwoiey powinności.
 9: Minerwá fwięta páni dofyc mi znác dáłá/
 10: Potym dzyecię Ráció fwoie mi poláłá/

- 11: Który kiedy cie vżrzał iuż mi lepiej tufzył/
 12: Ze ty mnie mażz náuczyć/ lam fie wzgorę rufzył.
 13: A práwie teraz byłá rzecz o powinności/
 14: Iáko fie kto záchowác ma w práwey miłości.
 15: A która iest poczciwa á która szkodliwa/
 16: Abowiem w tym turniru dziwna burdá bywa.
 17: # Powiedział mu Philozoph/ dobrzeć to rozwodził/
 18: Y iam rad zem fie ktemu s trefunku przygodził.
 19: Wierz mi żeć dziwne kftały fą w tey omylności/
 20: Bo dziwne przyrodzenie wzrufza w nas chćiwości.
 21: Iednego ná to wiedzye/ drugiego ná owo/
 22: Acz wżytko nie kázdemu czálem bywa zdrowo.
 23: Ná iedno dużá wiedzye/ á ciáło ná drugie/
 24: A záwždy to rofterki miedzy nimi długie.
 25: # Bo ácz to iest rzecz wzdzyęczna/ gdy rofkołzy ciáło/ (*marg*)

: Roſkoſz

: duſze. (-)

- 26: Miewa tu po fwey myfli/ by fie nábuiało.
 27: Ale to iefzcze wietſza gdy fie dużá kocha/
 28: A to iest rofkoſz wieczna/ á docześna płocha.
 29: A czymże tę vcielzyć iedno poczciwością/
 30: Cnotą á dobrą ſławą á náwżem wiernością.
 31: Przyczyniay fie ábyś fie podobał kázdemu/
 32: A co komu należy to przywłaſzczay iemu.

Komu cześć

strona: 44

Rozdział czwarty.

Liſt 44.

- 1: Komu cześć więc temu cześć/ komu towarzýstwo
 2: Powinnie mażz záchowác/ vgadzay we wżytko. (*marg*)

: Vkład=

: ność/

: wyelki

: czyńfz. (-)

3: # A káżdemu w fkomności záchoway fie w mierze/

4: Wiefz że wżędy wkładność wielkie czyńfze bierze.

5: A hárda myfl y w lefie czáfem fławę tráci/

6: Bo widzifz że fie s takim żaden nie rad bráci.

7: # Więc choćbyś był obrufzon od kogo bez fzkody/

8: Gdyż nigdy po drzewinie nie chodzą przygody/

9: A iże fie obaczy á chceć to nágradzić/

10: Nie dáyże vporowi też názbyt przewodzić.

11: A rozmyflay fie więcey ná przypádłe rzeczy/

12: Bo to fнадź ieft namędrfzy kto ie ma ná pieczy.

13: A choćby ftroną chodził á niedbał o to nic/

14: Przedfię go ták milczeniem bárzyey możefz zwalczyć.

15: Bo ty zafię powoli będyełz s tego fzydzić/

16: A on fie więc nieborak muśi bárzo wftydzić.

17: A bez kłopotu fнадnie pomścifz fwoiey krzywdy/

18: Abowiem czás do złego nie záginie nigdy.

19: # A iefli fie możnieyfzy będye bárzo wfpinał/ (*marg*)

: Z moż=

: nym

: zwádá. (-)

20: Popufzczay mu wędzidlá/ boć fam fobie fzynał

21: Tym zábije zá żywe/ iż gdy fie obaczy/

22: Závftyda fie iż fzáleć iego miłość raczy.

23: Bo tym kftałtem y źrzebce fzalone chełznáią/

24: Napirwey mu wędzidło chuftą obwijáią/

25: A potym zafię vżrzyfz bárzo w máłym czelie/

26: Alic on iuz fam gębę do wędzidlá niefie.

27: # Nie zwieszayże też głowy/ nie łzczebiec też wiele/ (marg)

: Wefo=

: ła po=

: ftawá/

: nie wá=

: dzi. (-)

28: Niech y głowá y mowá okaże wefele.

29: Nie czyn̄ też s siebie błazna/ lecz gdy co śmiefznego

30: Możefz pocźciwie wtoczyć/ nie wftyday fie tego.

31: Abowiem wefoła myfl rádá wdzyęcźność czyni/

32: A ponurą poftawę oddaymy ią świni.

G 4

A ząwždy

strona: 44v

Anáxágorás.

1: A ząwždy towarzystwá łzukay pomierneho/

2: S tymi ząwždy vzywiefz po myfli wftytkiego.

3: Gdzye też baczyłz pocźciwie nie folguy miełzkowi/ (marg)

: Pocźci=

: wa fwo

: bodá. (-)

4: Iedno niechći ná ftronie pirwey prawdę powie/

5: Iefliby fie iego czyn̄łz rowno z gębą zgodził/

6: Aby ią dziś nátkawfzy iutro nie ogłodził.

7: # Otoż iuz małz przyłmáki ku fwieckiey miłości/

8: Prołzę cie miewayże ie ząwždy ná bącźności.

9: Bo tędy ma przychodzić toć iefł moje zdanie/

10: Káždy człowiek pocźciwy ludzyom w podobanie.

11: Acz nie wftytkim lecz drugim/ wždyć fie to zdác mułi/

12: A wierę y niedbálcá czáfem to porufzy/

13: Iż gdy vrzy to w tobie pocźciwie ftaránie/

- 14: Będzie szukał by s tobą przyzędł w záchowanie.
- 15: # A iefliby podwiczna miłość cie rufzyłá/ (*marg*)
- : Ożenić
- : fie. (-)
- 16: Boć tá nigdy żadnemu nic nie przepuściłá.
- 17: Stárayże fie corychley byś w śtanie cnotliwym/
- 18: Zył fobie iáko człówiek żywotem poczciwym.
- 19: A ták vydzyełz **f**wietkich [!] burd y tych omylności/
- 20: Ktore iuż iákoś śłyłzał przywodzą w trudności.
- 21: Ze śpokoim vzywiełz rołkofznego wieku/
- 22: Co poczciwie należy káżdemu człówieku.
- 23: Bo chociaýbyś ták myślił/ ále wolność śtráćę/
- 24: Iefli fie s kátem brátem iuż ták wiernie zbráćę.
- 25: Iuż nie ieżdź ni do ludzi áni ná biełiády/
- 26: Bo więc o to niewiałtki gniewáią fie rády.
- 27: Ale gdy fie obaczyłz tu śtráćilz niewolá/
- 28: Kiedy fobie odeymiełz wśzeteczną śwá wolá.
- 29: A wolney myłli fobie ná wśzytkim nábedzyełz/
- 30: Gdy śpokoim bez wśzytkich trudności wśiędzyełz.
- 31: Možełz vżyć krotochwil y biełiad poczciwych/
- 32: Lepśzych niżli zá onych czáłow niewśtydliwych/

Z miłymi

strona: 45

Rozdział czwarty.

Liłt 45.

- 1: Z miłymi przyiáciolý z ludźmi poczciwemi/
- 2: Niż z onymi zuchwálcý coś pfy gonił z nimi.
- 3: Albo gdyś fie cáłá noc włóczył po vlicy/
- 4: Tyś mnimał by to dobrze/ áno śzydzą wśzyłcy.
- 5: Bo wierz mi gdy fie práwie ták rozmyłliłz ná to/
- 6: Obaczyłz co zá dáry przypadáią zá to/

- 7: Kto sie tak zachowywa co komu przyłtoi/
8: Pięknemi ten fwą cnotę iście wzory łtroi.
9: Bowiem tu ma ná łwiecie od włzytkich baczenie/
10: A pewnie y ná gorze pewne ofiedzenie.
11: # Bo bys wiedzyał iáko tám nadobne wyźrzenie/ (*marg*)
: Z niebá
: czudne
: wyźrze=
: nie. (-)
12: A z iákim towarzystwem tám bywa ćwiczenie.
13: Weźrzeć ná włzytkę zyemię y co ná niey bywa/
14: Y iáko łrogie morze około niey pływa.
15: Y iáko ony rzeki ktore z Ráiu płyną/
16: Dziwnemi odnogámi zálię w morzu giną.
17: Gdzye łiedzą Maurowie/ Turcy/ Tátárowie/
18: Polacy y Czechowie/ Niemcy/ y Węgrowie.
19: A iáko sie krolełtwá dziwnym kłtałtem mienia/
20: Gory/ polá/ y láfy/ pięknie sie zyelenią.
21: Zamki/ miáłtá/ kołcioły/ y wyłokie wieże/
22: Y iáko káždy narod łwych wolności łtrzeże.
23: A ia cie iuż s tym żegnam/ bo indzyey być mułzę/
24: Abych cie tu miał widzyeć/ iuż łobie nie tułzę.
25: Lecż bys gdy do nas przyłzedł tedyć to być może/
26: Iedno sie rádźeć łprawuy ná włzytkim nieboże/
27: Iákobys tu ná łwiecie cnotę zachowywał/
28: Abowiem y tám łálki tym będyełz nábywał.
29: Abowiem tám nie złamią nigdy práwá tego/
30: Nie może tám nigdy wnidź nic niepocźciwego.

Sokrates.

1: Rozdział piąty kthory

2: zową Sokrates/ á to przeto/ iż ten Philozoph

3: vczył poczciwych spraw á pomiernego żywo=

4: tá/ o ożenieniu/ y o wychowaniu dzyathek/ y o

5: gośpodarstwie á powinności dobrego człowie

6: ká/ co sie to tu w tym rozdziale zámyka: A to

7: przy tym/ iż boiaźn Boża á żywot pocz=

8: ciwy/ najlepsze dobro człowiecze.

9: grafika

strona: 46

Rozdział piąty.

Lift 46.

1: **A** Gdy sie iuż rosprawá tak dokonywála/

2: Nowa záłość młodzyeńcá onego potkála.

3: Odźedł go precz Philozoph/ íam zořtał vbogi/

4: Niewie gdzieby sie zá nim potym pytać drogi.

5: Radby mówił nie ma íkim/ lecz wždy iuż nádzyeie

6: Lepřzey/ niż mu tuřzyli oni dobrodzyeie/

7: Epikurus z Rořkofzã/ á w íwoim nierządzye

8: Zořtãwili go byli ná wřzem w wielkim błędzye.

9: Acz mu íeřcže bárzo žal íze nic pewnego/

10: Nie zrozumiał ná íwiecie co íeřt najleprzego.

11: A wřãkže íednãk nie źle przedřię sobie tuřzył/

12: Nadobnie pokrãżãiąc do domu sie ruřzył.

13: A w onym rozmyřłaniu pořržeć mu sie zdãło/

14: Ano miedzy drzewinã coř sie zãmieřzãło. (marg)

: Sátyro

: wye/ íã

: dziwy s

: człowie

: czemi

: głowá=

: mi/ á s

: kozło=

: wemi

: rogámi (-)

- 15: Vżrzał kilka Sátyrow oni fpołu chodzą/
 16: A nád pięknym fie żrzodłem w gorącości chłodzą.
 17: Włękł fie/ potym z drogi precz ná ftronę fkoczył/
 18: Támże gdzye oczy niofły profto fobie kroczył.
 19: Przybłąkał fie pochwili ná nadobne pole/
 20: Y vżrzał práwie w śrzodku máły domek w dole.
 21: A drzewá kálfztánowe wżędy wkoło niego/
 22: Orzechy włofkie/ Figi/ á tuż podle niego/
 23: Studnią nadobnym kítałem z mármoru fpráwiono/
 24: Láncuchy wodę ciągnąc pięknie przypráwiono.
 25: Wfzedł tám potym/ álic w nim fiedzi mąż pocźciwy/
 26: Z nadobną długą brodą iuz ná poły síwy.
 27: Stolik przed nim máluczki/ kfięgi ná pulpicie/
 28: A pilno ná kámienne cóś pifał tablice.
 29: Rzekł s postráchem/ zdarz Pan Bog moy pánie łáfkáwy/
 30: Podobnom ia przekáził iákie pilne fpráwy.
 31: Ale flagá nie závždy do brzegu przypuści/
 32: Muśi ćirpieć co fzczeńcie ná kogo dopuści.

Rzekł on czło=

strona: 46v

Sokrates.

1: # Rzekł on człowiek/ nie znam cie y niewiem nacż godzisz/
 2: Iże tak niewiadomie miedzy láfy chodzisz.

- 3: Ale znąc po poštawie y z zwyczajiu twego/
 4: Iżeś człowiek poczciwy á nie myśliłz złego.
 5: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie bychci miał powiedzyeć
 6: Swe przygody/ trzebáby niemáły čás siedzyeć.
 7: Iákom ia ieft rozdwoion ná vmyfle swoim/
 8: Ale o co mi idzye/ tedyć krotko powiem.
 9: Widzę że ieft krotki čás dzifieyłego wieku/
 10: A to fnađz napilnieyfa nędznemu człowieku/
 11: Aby swoię powinność nacź ieft stworzon wiedzyał/
 12: Aby iáko w karmniku profty wieprz nie siedzyał.
 13: Gdyż y mądry Sálomon iáko o nim fłychác/ (*marg*)
- : # Mą=
- : drość/
 : zacność
- : czyni. (-)
- 14: Niechciał fie w fwyh modlitwach ni ocz więcej pytać/
 15: Aby mu iedno mądrość z łálki była daná/
 16: Gdyż iedno tá káždego zacnym czyni lámá.
 17: # A ták y ia niedbałbych o árábkie fkarby/
 18: O hispánfkie rofkołzy y o włołkie fárby/
 19: Co imi dziwnym kftáltem iedwabie fárbiuá/
 20: A rozliczne vbiory potym z nich fprawuią.
 21: Niedbałbych nic o miáftá o wyfokie zamki/
 22: O vpřtrzone páłace y s pięknyemi ganki.
 23: Gdyż widzę iż to wřzytko gdy rozumu máło/
 24: Nie długo w fwey zacności pewnie będye trwało.
 25: Bo niech Srokę kto władzi w klatkę pozłóciřtą/ (*marg*)

: Stroy

: bez ro=

: zumu/

: nic. (–)

26: Przykryie ią kitayką álbo kámchą czyftą/

27: By teź y wftáwicznie Figi tám iadála/

28: Przedlię niech czyni co chce wždy będye śmierdzyála.

29: Tákżeć y przypráwny gmách y kolztowna szátá/

30: Nic náłzego miłego nie ozdobi brátá.

31: By liedzyał iáko Dzyęcioł nadobnie wpsftrzony/

32: A nie będye rozumu/ porowna z Gáwrony.

A ták tegoć

strona: 47

Rozdzyał piąty.

Lift 47.

1: A ták tegoć ia szukam moy łáfkáwy pánie/

2: Abych mogł mieć w swych myflach słuźne rozeznánie.

3: Co wždy obrác lepszego/ á k czemu myfl fádzić/

4: Gdyź widzę iż márny swiát vmie chytrze zdrádzić.

5: # Rzeczé on zacny człowiek/ otoź mi iuź nie žal/ (marg)

: Swiát

: ząwždy

: błádzi. (–)

6: Izem fie tu do tego czáfu ták omiefzkał.

7: Gdyź słyłzę iż wždy ielzczę fą ludzye ná swiecie/

8: Zwłáfzczá iż fie tám ná nim dziwnie wśzytko plecie/

9: Ktorzy fie w iego burzkach wždy brzegu chwytaią/

10: A o cnocie z rozumem ielzczę fie pytaią.

11: Bom widzyał iż tám wśzytko dziwno fie miefzáló/

12: Y mnimałem iż tákich nic tám nie zoftáło.

13: Gdyź szyroko márny swiát tę fieć rozbił wśzedy/

14: Iz śnádnie od rozumu vmie wwieść w błędy.

15: Y przetom tu ná sronie wolał ták fieść łobie/

16: Ale gdyś fie przytrefił iściem rad y tobie.

- 17: Widziŝ żeć z tey żałości pilno terminuję/
18: Acz widzę iż podobno prożno głowę płuie/
19: Abych to był tám podał co komu przyŝtoi/
20: Czym ŝie ma właŝnie báwić kto ŝie cnotą ŝtroi.
21: Bom widział od początku zázwdy tego wiele/
22: Iż ŝie tám rozŝyrzyło ono márne zyele/
23: Niedbáłość á ŝwawola ktore cnotę głuŝzy/
24: Kázdego s poczciwych ŝpraw ná łotroŝtwo ruŝzy.
25: # A ták moy miły brácie gdy ŝie o tym pytaŝ/
26: Abyŝ ŝie nie ochynął/ zá brzeg ŝie wżdy chwytaŝ.
27: Tedyć ták krotko powiem ále miey w pámięci/
28: Gdyż wieŝ y w tych omyłkach wnet ŝie z niey wykręci.
29: Widziŝ iáko márny ŝwiát ná tym ŝie záŝadził/
30: A iáko dzyeći czaczkem ták nas wŝytki zdrádził.
31: Iż iedno co ŝie býłzczy to zá tym biegamy/
32: A iż tám we wnątrz brudno/ nic ná to niedbamy.

A właŝnieŝ

strona: 47v

Sokrátés.

- 1: A właŝnieŝ tu przytoczył Srokę w piękny m gniaźdzye/
2: Iż zázwdy iáko Dudká ŝmierdzącego znaydzye.
3: Tákiez my tez pátrzymy iedno ná pŝtroćiny/
4: Choć czáŝem o nich będą nie cudne nowiny.
5: Zdać ŝie więc czáŝem drugi by był Anyoł z niego/
6: A on ŝnadź podobnieŝy do Ołá ŝprofnego.
7: Nie pátrzymy rozumu/ nie pátrzymy cnoty/
8: Nie probuiemy brántu/ pilnichmy roboty.
9: Chociazyby nam y moŝiádz ŝmálcem przyŝtroiono/
10: Przedię zá piękne złoto wnet będzie kupiono.
11: Apráwie ten márny ŝwiát iáko Komedya/

- 12: Kiedy fie więc vbierze nadobnie Fedrya.
- 13: Ali vŕrzyŕz pochwili náŕzego Fedryą/
14: Albo fiedzi ná piecu/ álbo bárzo biją.
- 15: # Proftochmy iáko Małpy kiedy ie łápáią/ (*marg*)
- : Ludzye
- : yáko
- : małpy. (–)
- 16: Tedy fie tám przed nimi w boty vbieráią.
- 17: A potym ie pod drzewem z dáleká położą/
18: Ony potym zbieżawłzy teź tám nogi włożą.
- 19: Tákże fie iáko y my łámy zámotáią/
20: A teź nas ŕpołu z nimi iáko chcą łápáią.
- 21: O roŕkoŕŕneŕz to Małpy tu po ŕwiece chodzą/
22: Co ná nie cí myŕliwcy s tymi ŕidły godzą.
- 23: A žádney w tym myŕliwŕtwie trudnoŕci nie máią/
24: Bo ie łácnó połápác gdy fie pomotáią.
- 25: A potym ie iáko chcą ná łáncuŕzkoch wodzą/
26: A iáko s Kocźkodany ná dziw z nimi chodzą.
- 27: Bowiem kto fie rozumem s cnotą nie ŕpráwuie/
28: Ieŕt kotek ná łáncuŕzku co wŕzytkim kugłuie.
- 29: Bo co Ofieł rozumie gdy nań ŕzárlát włożą/
30: Niechże mu iedno Figi s plewámi położą/
31: Vŕrzyŕz álic náŕzemu być w plewach po wŕzy/
32: Bá niedba nic o Figi podobno nie ŕuŕzy.

Tákżeć náŕz

strona: 48

Rozdzyał piąty.

Liŕt 48.

- 1: # Tákżeć náŕz márný ofieł choć we pŕtrym kábacie/
2: Vbierze fie iáko chce/ wŕzák fie dobrze znacie.
3: Przedfię by ná Puhacźá wŕzędy Sroki rzekca/

4: Iedni głósem/ á drudzy ćicho o nim łzepcą.

5: A on przedfię nie baczy co fie więc z nim dzyeie/

6: Choć z niego włzyfcy łzydzą on fie z nimi śmieie.

7: Iuż on niedba o rozum ni o żadne łprawy/

8: Bo fie on iuż łobie zda by Iupiter práwy.

9: Gdy mu fie więc łotrowie z dáleká kłániáią/

10: Ktorzy więczey o pierze niż o mięso dbáią.

11: Nie baczy żaden iż ieft by báníká ftłuczona/ (*marg*)

: # Człó=

: wyek/

: báníká. (-)

12: Ktora ma być pochwili w śmieći wyrzucona.

13: Chociay z niey Szpikánárdy nádobnie woniáią/

14: A pochwili we błocie wnet będzie leżáią.

15: Nie toć ieft ielzczę rofkółz iż kto w obfitości/

16: Świátá márnie vżywa á bez rołtropności.

17: Vmieć też to y źwirzę co po lefie chodzi/

18: Skacze łobie buiáiąc áż w sídło vgodzi.

19: A włzákoż náde włzytko dobre dokończenie/

20: To ma mieć w káżdey rzeczy ołobne baczenie.

21: A kto tego nie pátrzy/ přętko fie wybodzye/

22: Bo więc y nalepřzą rzecz przywiedzye ku łzkodzye.

23: Ktora gdy bez rozmyřłu łpráwowána będzie/

24: Vplecie fie iáko kot we zgrzebiach ná grzędzye.

25: Dobryć miód pczółom bywa kiedy gi zbieráią/

26: A wždy widzifz dla niego iż gárdłá dawáią.

27: Y myřz nędzna gdy v niey orzechy obaczą/

28: Bárzo ią więc motyką przeřłádowác raczą. (*marg*)

: Boga=

: czowi

złotho

wądzi. (-)

Tákież y bogaczowi czáfem złoto wądzi/

A pewnie s kázdey ftrony czyháią nań rádzi/

Aby go podkopáli iáko Krzeczká w iámie/

Nie zówždy iego miłość ma fkromne wyfpánie.

Iedni rádzą

strona: 48v

Sokrates.

Iedni rádzą iákoby ná nim wyłudzi/

Drudzy záfie dla fpadku rádzi by go zbyli.

Drudzy teź dybią s kątá áby go okrádli/

A iáko kto gdzye może by czego dopádli.

Iáko pies ná lánecuchu wfzytko fłuży fkrzyni/

Ano ni fie obaczy gdy to weźmie iny.

A by ielzcze poczcíwie to fie fzáfowáło/

A co komu należy po nim fie doftáło.

Ale sam fie tu nędze náćirpi więc w pracy/

A po śmierci to drapią mnifzy/ popi/ żacy.

Száfarz á exekutor lecz primus to lepfiy/

Ten zówždy miedzy wfzemi dzyał bierze nalepfiy.

Táka więc fzárpaniná ách moy miły Pánie/

Ledwe fie y trzecia część potomkom doftánie.

A ták márne rofkołzy fwiátá omylnego/ (marg)

Omyl=

ne rofko

fzy. (-)

Tyc przyfmáki miewáią v ftanu kázdego.

Iż go tu by Niedźwiedzyá wfzędę zá nos wodzą/

A chocia y wzgorę fkacze bárzo mu więc fzkodzą.

- 19: Bo chocty ty potrawy cukrem potrząśią/
 20: Ale przedię w pośzodku wierz mi gorzkość máią.
 21: Ale gdy co rozumem á boiáźnią Bożą/
 22: Nadobnie potręfione przed kogo położą/
 23: A fálátá z mierności vczynioná ktemu/
 24: Tá potrawá smákuie nadobnie káždemu.
 25: A tá karmia káždemu żołądkowi zdrowa/
 26: Nie zádnie po niey oczu pewnie iáko Sowá.
 27: Nie trzebá tám kálfyey ni żadnych fyropow/
 28: Bo fie dobra krew mnoży v tákowych chłopow.
 29: Co z rozumu á z miáry potrawy dzyáíáią/
 30: S cnoty á z Bołkicy woley wnet to przechowáią.
 31: A cokolwiek śwá wolá á złá myflá cuchnie/
 32: Wnet oczy podśinieią/ wnet s tego brzuch puchnie.

Bo ná poły

strona: 49

Rozdział piąty.

Liśt 49.

- 1: Bo ná poły s trućiną fą takie potrawy/
 2: Ktore fą bez rozmyślu á bez dobrej śprawy.
 3: # A thák gdyż wśytki rzeczy ku końcu przychodzą/ (*marg*)
 : Koniec
 : káźdey
 : rzeczy
 : ma być
 : ná pye=
 : czy. (-)
 4: A mądry pośpolicie zówždy ná to godzą/
 5: Aby ie ku takiemu ná wżem przytaczáli/
 6: Ktoryby napocźiwśy łobie obaczáli.
 7: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie náucźze mie tego/

- 8: Iákobych ia fwe fpráwy do końcá tákiego
- 9: Mogł przywieść/ ktoreby fie potym podobáły/
- 10: Bogu/ fwiátu/ y ludzjom/ á mnie też dodáły
- 11: Dobrey myfli/ pociechy/ y pocźciwey fławy/
- 12: Abych wždy żył ná fwiecie iáko człowiek práwy.
- 13: Bo widzę iż mie Pan Bog tu do ciebie przygnał/
- 14: A radbych twoie imię by mogło być wiedzyał.
- 15: # Powiedzyał mu on człowiek/ Sokrátés mi dzyeia/
- 16: Acź niektorzy ná fwiecie z mych fie náuk śmieią/
- 17: Mowiąc: iż me rofpráwy k fzałonym podobne/
- 18: Gdyź ia chwałę pocźciwe/ á gánię niegodne.
- 19: # Rzekł młodzyeniec/ dawnom ia fłychał o twym ftanie/
- 20: Ale s tego bądź wiecznie pochwalon moy Pánie/
- 21: Ze iuź teraz y oczy czego požádáły
- 22: Widzą/ o czym fie pirwey wfyzy náfłucháły.
- 23: Szpetna Wroná nie vmie nigdy iedno krákác/ (*marg*)

: Szpet=

: ny pták

: źle fpie=

: wa. (-)

24: Profta Kokofz domowa zniozłzy iáie gdákác.

25: Tákież też mární ięzyk á fzalona głowá/

26: Tá może prawdę gánić y pocźciwe fłowá.

27: # Powiedzyał mu Sokrátés iż to nic nie fzkodzi/

28: Gdy pies fzczeka á głos fie po wiátru rofchodzi.

29: Ale ty to profzę cie pilnie ná pámięci

30: Mieway/ á niechći fie to zázwdy w głowie kręci.

31: # Iź co ieft bez rozumu/ bez cnoty/ bez miáry/ (*marg*)

: Co ieft

: źle prá=

: wie. (-)

32: A gdy iefzcze o Bodze nie małz dobrej wiary.

H

A ktorzy

strona: 49v

Sokrates.

- 1: A ktorzy tak by bydło na świecie mieszkaia/
 2: Ci na wżem dokończenie zawždy marne maia.
 3: Iuż tam żadna nadzieia by dobrze być miało/
 4: Iuż sie tam nędznie wżytko w tey głowie zmieszalo.
 5: # Rzekł młodyniec/ moy panie bych iefzcze rozumiał/
 6: Co to iest Boża wola a w niey chodzić vniał.
 7: Gdyż słyszę iż bez tego y rozum y miara/
 8: Nie może być gruntowna gdzye nie będzie wiara.
 9: Ale gdy kto tam z gory w tey opiece chodzi/
 10: Iuż sie go wżytko lęka/ złe mu nie zalkodzi.
 11: # Powiedzyał mu on Mędrzec/ wżakemci powiedał/
 12: Abyś w swich wżytkich sprawach zawždy końca patrzał
 13: A toć iest cel/ toć koniec na świecie wżytkiego/
 14: A żadna rzecz gruntowna nie będzie bez tego.
 15: Mieć na pieczy powinność/ cnotę/ boiaźn Bożą/
 16: Iuż stąd ine przypadki poczciwe sie mnożą/
 17: A chęzli prawie ktemu końcowi przychodzić/
 18: Iuż iako pilny sługa musisz Pánu godzić.
 19: Widzisz iż tu na świecie wdzyecznie to pan każdy
 20: Przymuie/ kiedy sługa pilen tego zawždy/
 21: Iż sie ku iego woli wtawicznie ćwicz/
 22: A też częlciey fuchedni niżli drudzy liczy.
 23: Bo takimy y z łalki wiele więc dąć może/
 24: Y w każdej go potrzebie ochotniey wpmoże.
 25: # Patrząy iaki to Bog iest Pan wżytkiego swiata/

26: Iáka ieft iego dziwna fregość y zapłátá. (*marg*)

: Strách

: mocy

: Bożey. (–)

27: Gdyż iedni s cnot á z łálki źle czynić przeltáią/

28: A drudzy ftrách á męki w tym ná pieczy máią.

29: Pátrż iáko frogie dzyálá od niego trzáłkáią/

30: A iáko ftráfzne ognie po fwiátu lataią.

31: A wżytek fwiát gdyby chciał zniśzczyłby w godzinie/

32: Ták iego dziwna możność náwżem dziwnie fłynie.

Widziż iáko

strona: 50

Rozdział piąty.

Lift 50.

1: Widziż iáko przed nim drżá krole y kfiążętá/

2: A ftráfzliwie ná wżytek fwiát tá moc rołpiętá.

3: A fínadźby to iuż mniefza gdyby zniśzczył ciáło/

4: Ale y dufzy pewnie iużby fie doftáło.

5: A niechay tu iáko chce co nazacniey fłynie/

6: Wżytko kiedy on raczy przeminie w godzinie.

7: Gdyż dufzá/ żywot/ ciáło/ wżytko w iego mocy/

8: A kto fie wydrzeć może s tákiey frogiey mocy.

9: Iuż rozumiefz co ieft ftrách/ gdy go nie fłuchamy/

10: Nuż záfię iákie dziwne łálki z niego mamy.

11: Iużby łobie w czym innym próżno dobrze tufzyć/

12: Iefliby nas to dwoie wždy nie miáło rułfzyć.

13: Pátrż iáko zyemiá/ drzewá/ pięknie zákwitáią/

14: Iákie wdzyęczne owoce nam s fiebie dawáią.

15: Zwirzétá y bydlétá iáko tu buiáią/ (*marg*)

: Káźda

: rzecz

: czyńłz

: dawa

: człowie

: kowi. (-)

- 16: A przedlię człowiekowi podatki dawaią.
17: Nie fobie nośi Owca wełny ná fwey łzubie/
18: Kiedy chce ten nędzny człek ząwždy ią ofkubie.
19: Ptafzek pierze/ miód Pczoła/ á Woł nośi rogi/
20: Gdy każą muśi ie dáć nędzniczek vbogi.
21: Złoto/ łrebro/ kámienie/ temu to człowieku/
22: Włzytko łprawił krofkofzy ten Pan ták od wieku.
23: Rybá w łzyrokim morzu iáko byłtrze pływa/
24: A wždy gdy chce ten człowiek w iego ręku bywa.
25: Owa cożkolwiek w łobie ma ten łwiat łzyroki/
26: Włzytko to w iego mocy/ ná koniec obłoki.
27: Miełiác/ Słóńce/ y gwiazdy iáko łłużą iemu/
28: Swiećąc we dnie y w nocy by komu dobremu.
29: A łnadź ielzcze ná koniec rołkazał Anyołom/
30: Aby náwłzem łłżyli tu tym márnym wołom.
31: A przedlię go áni łtrách ni dobroć nie rułzy/
32: Przedlię on tu buiáiąc dobrze łobie tułzy.

H 2

Mnima

strona: 50v

Sokrates.

- 1: Mnima áby iego łwiat/ á nigdy o Bogá
2: Niedba áni o cnotę/ ząwždy we łbie trwogá.
3: A żaden łie w tym łmrodzye obáczyć nie może/
4: Iełłiże go tenże Pan z łáłki nie włpomóże.
5: O nędzo/ o łlepoto narodu błędnego/
6: Iż ni łáłki nie baczyłz/ áni łtráchu łwego/

- 7: Który cie bezpochybnie ná wżem nie ominie/
8: A iefli fie nie vznałz wżytkoć z dużą zginie.
9: # Bo pátrzay iáko zá to Pan ná rowney rzeczy/
10: Przełtał s tego narodu ktoby miał ná pieczy.
11: A máło zá ty łáiki od nas potrzebuie/
12: Choć nas ták iáko słyłzys obficie dárui.
13: Nie chce nic iedno bychmy tu pocźciwie żyli/
14: A zá ty dobrodzyeyftwá wiecznie go chwalili.
15: # Rzekł młodzyenic/ krotkać rzecz ále węźłowátá/
16: Pocźciwie żyć/ to słowo síłá tu náplata.
17: A sílneyby tu ná to íście glozy trzebá/
18: Bo fie ten text rościągnał od zyemie do niebá.
19: # Powiedzyał mu on Mędrzec/ prawdác pánie młody/ (*marg*)
: Czo ieft
: pocźci=
: wie żyć. (-)
20: Iżby ten text mułiał mieć szyrokie wywody.
21: Co to ieft pocźciwie żyć/ bo fie w tym zámyka/
22: O czym káždy cnotliwy tu fie pilnie pyta.
23: Bo to ieft pocźciwie żyć/ kto ná tym przełtawa/
24: Co komu wedle stanu z łáiki Pan Bog dawa.
25: A rozezna powinność náwżem stanu swego/
26: A zázdy tego pilen co mu przyłtoynego.
27: Iefliś ná co przełożon vżywayże miáry/
28: Abyś mądrze száfował ony **B ofkie** [!] dáry.
29: Ktoreć tu łá nádáne hoynie z łáiki iego/
30: Aby imi száfował wedle stanu swego.
31: Nie ná pychę/ ná vpor/ á nie ná swawolá/
32: Boć íście nie ná to Pan záfiewa tę rolę.

- 1: Nie rościągayże sie w tym by świnią w bárłogu/
2: A strzelz sie onego iey márnego nałogu/
3: Ktora niedba by iedno młotem brzuch nátkála/
4: A potym aż po wśzy we błocie leżała.
5: Pomni że cie stworzył Pan podobnego k sobie/ (*marg*)
: # Czym
: człek po
: dobien
: ku Bo=
: gu. (-)
6: W obyczáioch á w cnotach/ ále nie w ośobie.
7: Abyś ták był iáko on ná wśzech spráwach wierny/
8: Cnotliwy/ spráwiedliwy/ á wśzem miłosierny.
9: Widziłz iáko on dobre miłuię/ złę karze/
10: Tákżec też chce po káżdym kogo ná tym wśparze
11: Pośádził tu ná świecie/ áby tákież czynił/
12: Dobre áby miłował á złę zówždy winił.
13: Nie pátrzał ná powinność ni ná żadne dáry/
14: Iedno ná wśzem vżywał spráwiedliwey miáry.
15: A gdy vżrzyłz nędzniká krzywďą ściśnionego/
16: Rátuy go kędy możeńz á wyrwi go s tego.
17: Vbogiego/ śirotkę wśpomagay czym możeńz/
18: S tych dármo dánych dárow/ wśzák ná to nie orzeńz.
19: A byś dobrze y orał y rękámi robił/
20: Rátuy chcefzli by twoy ftan Pan Bog náwśzem zdoził.
21: Bo obiecał káżdemu nágrodzić sówito/
22: Wierz mi że to wśiętzy śkarb niżli wielkie myto.
23: A chce tu iáko słońce prawdą tákowego.

- 24: Obiąsnić/ á iáko śnieg zbielić złości iego.
 25: # A toć twoiá powinność/ iefli w iákim ftanie/
 26: Tu nacz będzieł wywyzłzon inec wlytko tanie.
 27: Bo cie wlyędy ná ine fwiát będzie zawodzić/
 28: Aleć rádę ftoy mocno á nie dáy fie zwodzić. (*margin*)

: Swyát

: ná złe

: wiedzye (-)

- 29: Boć będzie dziwne czaczká figle vkázowác/
 30: Wołaiąc ná cię zewlyząd/ niech będzie páná znác.
 31: A dyabeł z drugiey ftrony też zá vchem fzepce/
 32: Nie bądź pochyłem drzewem niech cie nikt nie depce.

H 3

Coż po tym

strona: 51v

Sokrates.

- 1: Coż po tym iż małz dofyć á nie znác ná tobie/
 2: Załz lepiej iż ledá kto weźmie to po tobie.
 3: Mogłbyś fie ty otrząnąć boby cie s to było/
 4: Siłaby ich przed tobą ogon pod fię kryło.
 5: Ale ty nie odwodź fie od poczciwey rzeczy/
 6: A chociaybys mógł ftłumić/ miey Bogá ná pieczy.
 7: Vżrzyłz żeć fie fowito to potym nágrodzi/
 8: Sławá fpełná/ á on iuz klániáiąc fie chodzi.
 9: Bo poczciwe milczenie vgodzi w to czyście/
 10: A zá frogie karánie ftanie drugim iście.
 11: # A iefliżeś mnieylyzgo ftanu tu ná fwiecie/
 12: Niechże cie nic márneho ná cnoce nie gniecie.
 13: Zyw poczciwie á miłuy bliźniego zyczliwie/
 14: A obchodź fie ná wlytym s káżdym fprawiedliwie.
 15: Vżrzyłz ánoć zewlyzech ftron płynie czego trzebá/

- 16: Y potomstwo nie będzie tve nabywać chlebá.
17: A bychmy y obietnić w tym żadnych nie mieli/
18: Alechmy to iuż iáńniey niż słońce widzyeli.
19: Niechay będzie iáki chce kiedy tu poczćiwie/
20: Nabywa swego chlebá/ zázwdy hoynie żywie.
21: A on márnik co gi więc y s kámieniá kuie/
22: Zázwdy smęcien á zázwdy w nędzy vtyłkuie.
23: A po nim fie rozleci iáko plewy wżytko/
24: Wżák kiedy to widamy pátrzać ná to brzytko.
25: A to iuż będzieysz wiedzyał/ co to iełt poczćiwie
26: Życ ná swiecie/ życ wiernie/ á życ spráwiedliwie.
27: # Młodziyeniec potym rzeczé/ ách moy miły pánie/
28: Świętełz to twoie było tákie winśzowanie.
29: Aleś mi ielzczę drugą trudnieyfszą powiedzyał/
30: Iákiey Pan włafney chwały odemnie będzie chciał.
31: # Powiedzyał mu Philozoph/ moy bráćifzku miły/
32: Zá náłzeyci pámięci ty kftałty nie były/

Iáko dzifia

strona: 52

Rozdział piąty.

Liłt 52.

- 1: Iáko dzifia ná swiecie to ludzye spráwuia/ (*marg*)
- ⌋ Práwa
  - ⌋ chwałá
  - ⌋ Boża. (–)
- 2: Iz włafnie swą powinność Bogu okázuią.
3: Wiefz że Bog nie ma ciála/ ále iełt duch práwy/
4: A też więcey duchowney w káżdym pátrza spráwy.
5: Bo nie dofyćci ná tym co fie tu mowiło/
6: Gdyby fáłeczny m łercem wżytko fie czyniło.
7: Ale słyfzę iz ten Bog widzi y wnetrznósci/

- 8: Káżdęgo cnotę znáiąc/ á nic w omylności/
9: Nie może fie zátáić przed nim ferce żadne/
10: A vmie on rozeznác gdzye wierne gdzye zdráadne.
11: A nawdzyęcźnieyfza chwałá to zázždy v niego/ (*marg*)
: Chwa=
: łá Pá=
: nu nale
: pfa. (-)
12: Co mu wdzyęcźnie pochodzi s fercá vprzeymego/
13: Nigdy nie zmázánęgo w zákrytey chytróści/
14: Ktore przed nim drząc ftoi w wierney niewinności.
15: Rozeznawáiąc y ftrách y dobroći ięgo/
16: Wyznawáiąc go Pánem fтворzenia wśzytkięgo.
17: W żadnym innym fтворzeniu nádzyeie nie máiąc/
18: Iemu w niebie ná zyemi wieczną chwałę dáiąc.
19: Toć ięgo wdzyęcźne dáry/ toć wśzytki ofiáry/
20: A tego wśzędę vczył fwiecki zwyczáy ftáry.
21: Bo y zá nálzych wiekow chociay go nie ználi/
22: Przedfię wśzyfcy iż ták ięft/ ná to fie zgadzáli.
23: A kiedy kto wykroczy s fwoiey powinności/
24: Iuż tám łá nieprzebráne dobroći hoyności/
25: Kiedy fie kto s pokorą vciecze do niego/
26: Bárzo prętko znáyduie miłofierdzye ięgo.
27: Nie trzebá tám ni dárow áni pomocników/
28: Sam on k łobie pociąga vpádłych nędźników.
29: A kto mu fmutne ferce á oczy ze łzami
30: Z wiarą poda/ iuż wśzytko tám zyednáią łami.
31: Byłócbę ięfzcze wiele bárzo mowić o tym/
32: Ale ty więc po woli dopytałz fie potym.

strona: 52v

Sokrates.

- 1: Bowiem gdy ty dwie rzeczy będyeysz ná pieczy miał/
 2: Wierz mi nigdy konfuze przed nim nie będyeysz ftał.
 3: # Pátrzayże iáko to Bog dziwnie miłościwy/
 4: Gdyż iego wielmożności żądny ięzyk żywy
 5: Wymowić/ áni rozum ogárnać nie może/
 6: Bo o tey wielmożności á kto mowić może.
 7: O n [!] s siebie sam wżytko ma/ á nic od żadnego/
 8: Nie potrzebuie nigdy/ á wżyfcy od niego/
 9: Iáko z gárści kurczątká odrobin pátrzymy/
 10: Gdyż z iego hoyney łáiki wżyfcy tu żywiemy.
 11: On początku ni końcá nigdy mieć nie będye/
 12: Iego dziwny Máieftat iáko fławny wżędzye.
 13: Drży piekło/ zyemiá/ morze/ y niebo fie kręci/
 14: A przed iego nogámi pádáią y święci.
 15: # Pożrzyfz záfię ná tego człowieká nędznego/ (*marg*)
 : # Czło=
 : wiek iá=
 : ko mu=
 : chá. (-)
 16: Czýmże wždy ieft namnieyfzym podobien do niego.
 17: Iáko Wielbłąd do Muchy/ á Woł do Komorá/
 18: Ták k niemu ieft podobna tá márna potworá.
 19: Bo by mowy nie było á rąk iefzcze ktemu/
 20: Iużby końcá nie było żwirzęciu tákiemu/
 21: Ktoreby nád to w lefie miało fprofnieyfze być/
 22: Ktoby chciał iego fpráwy rozumem vwáżyć.
 23: A wždy więc powiedáią iż Pan dla człowieká/
 24: Niebo y zyemię ftworzył ták iákoż od wieká.

- 25: Niech temu nikt nie wierzy/ by dla tego Ołłá/
 26: Ták wielka Páńfka praca tu ná fwiát vrołłá.
 27: Wízytkoć to ku fwey chwale ták chwálebnie fpráwił/
 28: Ale pátrz iáką łáfkę nád nędznikiem zyáwił/
 29: S fzczyrey fwoiey dobroći/ nie z iego godności/
 30: Podłóżył mu pod nogi zyemskie oliádłości.
 31: # Bo pátrz ná ludzkie ftany ná iákiey fą kryfie/
 32: Rownie gdy iáko iábłko tacza fie po miifie/ (*marg*)
 : # Człó=

: wiek iá (-)

Zwirzchu

strona: 53

Rozdział piąty.

Lift 53.

- 1: (*marg*)
 : ko czyr=
 : wiwe
 : iábłko. (-)Zwirzchu piękne czyrwone/ á we wnątrz fprochniáłe/
 2: Bo ie tám robak gryzye chocia y fie zda cáłe.
 3: O gdyby káždy weźrzał z nas we wnątrz do fiebie/
 4: Iáki tám márn y robak wftáwicznie grzebie.
 5: A nie ieden dofyć ich/ á kto ie wyliczy/
 6: Iáko nas ten márn y fwiát wftáwicznie ćwiczy.
 7: Fráfunk/ kłopot/ niemocy/ á fumnienie gorłze/
 8: To iefzcze bárzyey gryzye/ to ma żądło fporłze.
 9: A chocia y fie to zwirzchu iábłufzko czyrwieni/
 10: Wierz mi gdy fie obaczy/ iż wnet fárbę zmieni.
 11: Kiedy fie kto rozmyfli ná vpadki fwoie/
 12: A zá iednym przypádnie wnet ich tyle troie.
 13: # Bo niechay y krol fiędzye złotem zháfłtowány/
 14: A z rozlicznym kámieniem w koronę vbrány/ (*marg*)

: Słaba

: zacność

: ná łwie

: cie. (–)

15: Gdy weźrzy ná łwe czály co mu przypásć máią/

16: A iáko nań rozliczni łtanowie czyháią/

17: A iákie krotkie iego ono pánłstwo będye/

18: Wieręc mu nie wełóła w głowie piołnká gędye/

19: Potym po máłey chwili ná defzce iuż leży/

20: Iuż co łie mu kłáníáło precz od niego bieży.

21: Bo iuż káždy ná ten czás co może to chwyta/

22: A o inłzym łie pánu co napilniey pyta.

23: A to w niwecz iż łie łtłukł iáko báńka łklána/

24: Co ná to y ná owo byłá vdzyálána.

25: A to co do niey wleię tym będye łmierdzyálá/

26: A potym gdye ná łmieciu ná márnym ležálá.

27: # Pátrzayze tu godnołci nędznego człowieká/ (*marg*)

: Łáłká

: Pánłka

: dármó. (–)

28: A dziwney Pánłkiey łáłki nád nim áż od wieká.

29: Bo łkądzeby tę godnołć tá Chimerá miálá/

30: Dármóć mu á z dobroci tá łie łáłká łłtálá.

31: A ták gdyż taką dobroć znamy Páná tego/

32: Toć iełt włzech rzeczy koniec cíłnać łie do niego.

H 5

Gdyż z nie=

strona: 53v

Sokrates.

1: Gdyż z niego taką miłóć á tę łáłkę znamy/

2: Iż tu włzytko od niego bez włzech załlug mamy.

3: # Lecż ich wiele vnośi świecka krotochwilá/ (*marg*)

: Láfká

: Páńfka

: łzczeńcie (-)

4: Ktory ie ták pobłaźnił iáko iáki wiłá.

5: Ze oni ná czym inłzym tę czapkę wiełzáiá/

6: A ty nędzne przypadki łzczeńciu przyczytáią.

7: Bo káźdego przełomi miłe przyrodzenie/

8: A rychley niźli w cnoty przywiedzye w zgorłzenie.

9: Bo gdy weźrzy w źwierciádło áno twarz rumiána/

10: A czarne brwi ná białym iáko málowána.

11: Poźrzy ná páłámany á ná płtre tkánice/ (*marg*)

: Nátu=

: rá odehy

: mie bo=

: iaźń bo=

: żą. (-)

12: Pátrząc iefli gdzye czego nie oblokł ná nice.

13: Koń mu wiodą s forboty ná pochwach łie trzęfą/

14: A ktemu mu podádą płtrą łukienkę kęfą.

15: To iuź tám we łbie będye táká dziwna trwogá/

16: Mnima by w niebo leciał niedba nic o Bogá.

17: # Tákież druga z brameczką pięknie vłtrzępioną/

18: A s kofzulką łiftwámi nadobnie vpłtrzoną/

19: Bieretek s feretkámí á pioreczko zá nim/

20: Láńcułzek z álłzbániczkiem á łerdeczko ná nim.

21: Sáian z dzyewiácią bramow by zbił obręczámí/

22: To łie iuź zda by włzyłcy biegáli zá námi.

23: A tyć więc nas płtroćiny odwodzą od tego/

24: Ze nie moźem rozeznáć co nam potrzebnego.

- 25: Więc ktemu zdrowie/ zacność/ nąwżem łączęście ktemu/
 26: Przypadnie do tych pńtroćin po myfli tákiemu/
 27: Iuż mu fie zda iż fwiátá y Bogá nie trzebá/
 28: Bo mnima áby ták s tym z dawná zleciał z niebá.
 29: Ino iefzcze nieboże nie ieden dzyeń ciepły/
 30: Czyni wiofnę po źimie/ bo wiátr iáko wściekły/
 31: Ni wzwieź kiedy przypadnie s śniegiem álbo z mrozem/
 32: Tá k zá námi čás chodzi iáko kát s powrozem.

Tá kże y ty

strona: 54

Rozdzyał piąty.

Lińt 54.

- 1: Tá kże y ty nie w iednym rołkołzy pokłáday/
 2: Czáfem fię teź o drugie rozumu dokłáday.
 3: Bo lepzy brog niżli fnop gdy tám inych wiele/ (*marg*)
 : Dufzna
 : rołkołz. (-)
 4: Tá kżeć nie iedno łączęście ma czynić wesele.
 5: # Rzekł młodzyeniec/ rozumiem iż ná to przymawiałz/
 6: Iż tu iedno cielefne rołkołzy wymawiałz.
 7: Iż to iefzcze zacnieyfe w czym fie duźá kocha/
 8: Gdyż tu káżdá rzecz fwiecka odmienna á płócha.
 9: # Powiedzyał mu Philozoph/ á coź ty rozumiełz/
 10: Widzę iż wźdy po części mowić o tym vmiełz.
 11: Iefliże ná tym dołyć iż ciáło vbráne/
 12: A ná miłey duźycy wśzytko odrápáne.
 13: Wízákeś fie iuż náłłuchał o tákim náłogu/
 14: Kto leży bez rozumu by świniá w bárłogu.
 15: Cnotę/ miárę/ wolną myłl prze rołkołz vtráći/
 16: O wierz mi iż to drogo káždy táki płáci.
 17: Wiefz teź iż ty piełzczółzki á fwieckie mocarze/

18: Nawszem Pan Bog y łzczęście zawnždy dziwnie karze.

19: W iákich niebezpiečnościami fwiátá vzywáią/

20: Y w iákich vltávicznie trudnościami bywáią. (*margin*)

: # Wol=

: na mył

: roskołz. (–)

21: O dołtoyne zwoleńtwa nád wżytki fwiátóści/

22: Toć ty iedno domiełzczalł bezpiecznych rádości.

23: Y coż owi zamkowi przed wieśnymi máią/

24: Nád ktoremi łtroż woła/ łáncuchy brząkáią/

25: Około wrot/ á w káżdych drzwiach chłop z włócznią łtoi/

26: By go nie vbieżano nieborak łie boi.

27: A ow co wolney myłli nic nie myłli o tym/

28: Przełpawłzy łie bezpiecznie przechodzi łie potym/

29: Albo łam álbo gdy ma tedy s przyacielem/

30: A wżytko łie z nim łmieie á wżytko z wefelem.

31: Nie chodzi chłopiec zá nim z gránatem z rułznicą/

32: Albo iáko ná wilká z okrutną łulicą.

Przechadza

strona: 54v

Sokrates.

1: Przechadza łie z łafeczką po łádu po polu/

2: Pátrzy ielłi w płzenicy nie będye kákołu.

3: Albo iedzye z myłliłwtem/ á łwey krotochwile

4: Vżywa w bezpieczeństwie/ łobie k woli mile.

5: Potym przydye do domu áno iuż gotowo/

6: Zye łobie łmáczny káfek á bárzo mu zdrowo/

7: Po wczoráłzym wieczorze/ bo łie miernie chował/

8: A teraz też ołtátek s przechadzki przechował.

9: Siedzi łobie w kofzuli do drzwi nie pogłada/

- 10: Iełli go kto łzpieguiąc dzyurą nie zągląda.
- 11: A s tychći to rołkołzy dułzá łie ráduie/
- 12: Gdy nic niebełpiecznego o łobie nie czuie.
- 13: A k temu łławá łpełná/ rozum/ cnotá/ zdrowie/
- 14: A co ma być leplżego niechay káždy powie.
- 15: # Bo kto łie wda w trudnołci/ iuż wolnołć záprzeda/ (*marg*)
- : # Myłł
- : nyewol
- : na/ wię
- : zyenie. (-)
- 16: Acz czálem y łam ná łię rozmyłliwłzy bieda.
- 17: Pátrzay y Soyká w klatce ołzemłána bywa/
- 18: Głádfza owo co w łefie wolnołci wzywa.
- 19: Chociay owę przykryią á dádzą twarogu/
- 20: Lepiey náłzy wygráli w łefie chwałá Bogu.
- 21: Co łobie po drzewinie powoli łatáią/
- 22: A iágodki iákie chcą w rołkołzy zbieráią.
- 23: Tákżec kto łwey wolnołci nie przeda w niewołą/
- 24: Iuż z leplżą myłłą kroczy/ iuż mu łzydłá gołá.
- 25: Acz ich wiele ná rownym coby mogli przełtác/
- 26: Wolą łie dla pożytku w niewołą záprzedác.
- 27: Ani dołpác/ ni doiełł/ ni wczáfu żadnego
- 28: Nie mogą miełł/ dla kęłá pożytku nędznego.
- 29: Ano co iełł pożytek kto nie ma wolnołci/
- 30: Podobien iełł k wołowi ktory w obfitołci
- 31: Ma przed łobą włzytkiego/ á w powrozye rogi/
- 32: Potym ni wzwie gdy zginie nieborak vbogi.

Bo bez wzru=

- 1: Bo bez wzrúżenia cnoty trudno w to vgodzić/
 2: Muśi kázdy w tym iármie zázwdy opák chodzić.
 3: Zełgác/ zdrádzić/ pochlebić/ to ktemu przyf máki/
 4: Gdyż ná fwiecie rychley dziś pożywi lie táki.
 5: Ale zázwdy w rołkofzy iáko pies pod wozem/
 6: Ktemu grzech zá nim chodzi iáko kát s powrozem.
 7: Bo v tákich iuż y Pan zelżon bywa zázwdy/
 8: Gdyż tu iego obietnic pełen wierny kázdy.
 9: Iż kto mu ftale dufa/ zázwdy dobro iego/
 10: Hoynie lie rołkorzeni od niego lámeo.
 11: # My przedfię nie dufáiąc człowieká fzukamy/ (*marg*)
 : # Kto
 : człowie
 : ku dufa
 : ftráci. (-)
 12: A fnadź wietfzą niż w Pánu w nim nádzyeię mamy.
 13: Vmizgáiąc lie przed nim iáko Dudek w czubie/
 14: A on iáko y drudzy w tychże śmieciach dłubie.
 15: Nie ináčzey gdy Sroki zá Sową lataią/
 16: Nárzektawfzy lie dármo nic zá to nie máią.
 17: A to w niwecz co lie ich by Iáftrżabi ptakow/
 18: Náfkubą ci Puhacze proftych nieborakow.
 19: # Acż lie więc iáko Wrony czáfem w kupę zlecą/ (*marg*)
 : Nieu=
 : ftáwicz
 : ność lu=
 : dzka. (-)
 20: Kraczą/ wrzełzczą/ á drudzy iáko Sroki rzekcą/
 21: A iáko Iáftrżab którą zá ogon połápi/
 22: To wnet pilnie kázda lie do fwego krzá kwápi.

23: Więc sie pod fkrzydło dłubie/ á w nos drapie nogą/

24: A ono przedię dawią nędznicę vbogą.

25: Ale gdyby sie wżytki połpołu fkupiły/

26: Y ciotkęby odiyły y Iáfrzábá zmyły.

27: Profto iáko gdy myfzy kotá z imáć chciály/

28: Chcąc nań dzwonek vwiązać áby go fłyfzáły/

29: Ale gdy ná to przyfzło kto ma wiazać dzwonek/

30: Wnet kázda fzłá pod ftrzechę wtuliwfy ogonek.

31: # Ale by sie świnięgo też czáfem vczyli/ (*marg*)

: Stha=

: łość świ

: nia. (-)

32: Snadźby niż ony Wrony też zacnieyfzy byli.

Ktore kiedy

strona: 55v

Sokrates.

1: Ktore kiedy gdzye iedná vwiąźnie zá nogę/

2: Wnet około niey czynią wżytki fpolną trwoę/

3: Ze y płoty roftrzęfá y Wilká ofkubá/

4: A nie záfzdy od nich w lás idzye fpełná s fzubą.

5: # Ale ftrách á pochlebftwo á zła wiárá ktemu/ (*marg*)

: Co prze

: kaža fta

: łość. (-)

6: Odeymuie ten rozum y ftałość káždemu.

7: Iż Pánu nie dufamy/ á v fwiátá tego/

8: Szukamy káźdey rády y rátkunku fwego.

9: A gdy o nim nie wiemy/ on też o nas nie chce/

10: A też ty fobiepány ták ledá kto depce.

11: Ale kto iuż w fwobodzye ná rownym przefłanie/

- 12: A nie kładzycie nędzy jedno w wiecznym Panie.
- 13: Nie trzeba mu pochlebstwa/ nie trzeba mu kłamać/
- 14: Ani czapki s kolány aż do zycie łamać.
- 15: Y obiemá wietlza cześć kiedy prawdą świętą/
- 16: Poydą s łobą/ złomiwzy nieprawdę przekłętą.
- 17: Bo tá cześć co z nieprawdy á s pochlebstwá rość e [!] /
- 18: Rownie by Sroká Wronie kłaniáá sie proście.
- 19: # A tak zaż to nie rokoż fwoy ftan wważywzy/ (marg)
- : Roškoż
- : ftanu. (-)
- 20: A ty márne przypadki fwieckie obaczywzy.
- 21: Przeftać ná tym co Bog dał/ á zówždy w mierności/ (marg)
- : Rzeczy
- : czo czy=
- : nyą ży=
- : woth
- : fzczeńli=
- : wy. (-)
- 22: Vżywác swoich czałow w roškożney wolności/
- 23: Nadobnie Horácus roškoż fwiátá tego
- 24: Wypifał/ á napirwey zaczął ią od tego/
- 25: Gdy kto rownego dobrá fzczeńciem przypádłego/
- 26: Vżywa s poczciwością wedle ftanu fwego.
- 27: Radą á trudnościami máło sie zábawia/ (marg)
- : Horáci=
- : us był
- : Poethá
- : zacny. (-)
- 28: Ná zwádę niepotrzebnie nigdy nie zálawia.
- 29: Zywność vbior poczciwy wedle potrzeby ma/

30: A nikomu dudkuiąc w oczy nie zábiega.

31: A gdy ktemu vrodá á z rozumem zdrowie/

32: Sąli więtfze roskořzy/ niechay káždy powie.

A wierę

strona: 56

Rozdział piąty.

Liřt 56.

1: # I wierę bez trudnořci kiedy řzczęście raczy/

2: Może ták řwoy řtan chowác gdy řie kto obaczy.

3: A rownym gořpodárřtwem y w rowney trudnořci/ (*margin*)

: Gořpo=

: dárřt=

: wo řná

: dne. (–)

4: Może káždy řnádnie przydź k pocźciwey řywnořci.

5: Azař nie hoynie řyemiá nam dawa pożytki/

6: A řowito nágradza nam roboty wřzytki.

7: Pátrzay ná ogrodniczkę w málucźkim ogrodzye/

8: Iáko oná z dáleká zábiega przygodzye.

9: Vřrzyřz ná málým mieyřcu á ná káždye grzędzye/

10: Ano y troie piętro czářem ná niey będye.

11: Rořcie w řyemi korzenie/ á ná wirzchu řzczępy/

12: A pod nimi podzyáła przedię s chrořtu řklepy.

13: Ná ktrych rozne řyolá řtoię z dunicámi/

14: A drugie ták po brozdach rořtá ná nich řámy.

15: Więć roże podle płotow/ więć tu włóřkie grochy/

16: Owa proźnego mieyřcá nie naydzieřz ni trochy.

17: Bo gdje řozum s pilnořciá/ ná málucźkiey řzczy/ (*margin*)

: Gořpo

: dárřt=

: wo řeni

we. (–)

18: Więcey może vczynić/ kto to ma ná pieczy/

19: Pożytkow/ niż onemu chłopu leniwemu/

20: Byś też dał y trzy mile ogrod ná dłuż iemu.

21: Bo tám rychley pokrzywy/ ieżyny/ á łopian

22: Naydzyełz/ niżli Rozmáryn gdzye fie przechadza pan.

23: # Nuż też iáko owieczká drugiego bogáci/ (*marg*)

Hoy=

ność zie

mie i po

żytki. (–)

24: Bo tá kilká do roku zówždy czyńzow płáci.

25: Welná/ nabiał/ iágniátko/ á zá dwoie lámá (*marg*)

Pożytki

z owce. (–)

26: Sítanie/ kiedy potrzebá przydzye ná iey páná.

27: # Pczołká też to máły kofzt/ iedno iey dáć pniaczek/ (*marg*)

Pożytki

s pzoły (–)

28: Zówždy też ten ná mistrzá pilnie robi zaczek.

29: A ktoby fie náliczył co nam lichwy ziemiá/

30: Wydawa hoynie wśzytkim s káždego plemieniá.

31: Bychmy iedno ná pieczy Bolkie dáry mieli/

32: Iáko śwynie w bárłogu dármo nie leżeli.

Azałz nam

strona: 56v

Sokrates.

1: Azałz nam nie wydawa przyśmákwow rozlicznych/

2: Onych wdzyęcznych korzonkow/ onych zyólek flicznych.

3: Ktemu dziwnych przypadkow iáko to przypráwić/

- 4: Iż łobie káždy by pan może gody łpráwić.
- 5: Oprocz pychy nádętey á obzárftwá złego/
- 6: Ktore czyni z mądrego łnádnie łzalonego.
- 7: Bo y rozum y zdrowie rázem przy tym ginie/
- 8: Przedłię to nas nie ruźa choć to dawno łłynie.
- 9: # A ták moy miły brácie day włzytkiemu pokoy/(*marg*)
- : Rádá
- : ożenić
- : łie. (–)
- 10: Rádłzey o wolnym łtanie s pocźciwołciá rokuy.
- 11: A nie dáy łie vwodzić fwieckiey omyłnołci/
- 12: Ktora włzytki przywodzi ná dziwne chćiwołci.
- 13: Vwaźywłzy mierny łtan łiáđźze ná łwobodzye/
- 14: Wzyáwłzy żonkę pocźciwá/ bo w káđey przygodzye/
- 15: Iuź bęđzyełz towarzyłzá miał záwždy wierneho/
- 16: A życzliwie rátuie iuź ieden drugiego.
- 17: Gdyź y nieme źwirzátká tę powinnołć máiá/
- 18: Ze więc iedno przy drugim czáfem gárdłá dáiá.
- 19: # Rzekł młodzyeniec/ to teraz włpák potráwy łtáwiałz/(*marg*)
- : Trudno
- : łci żoná
- : tego. (–)
- 20: Schwaliwłzy mi łwobodę w niewolá mie wpráwiałz.
- 21: Zálz tákich nie widamy co łie ożeniáiá/
- 22: Iáko gęłi ná wiołnę ták łie odmieniáiá.
- 23: Chodzi by podłkubiony opułciwłzy łkrzydłá/
- 24: Iuź łie nie po łzwu porze/ iuź nie gołá łzydłá.
- 25: We łbie y ná kołnierzu pierza pełno włźedy/
- 26: Boty łpułcił do kołtek práwie we trzy rzędy.
- 27: Rzepá w dole pogniá/ grochu nie dołtáie/

- 28: Słucha gdzye kokofz gdacze áby ználał íáie.
 29: Bo co fie pirwey muíal iedno o fię ftárác/
 30: Teraz nędznik áni wie czym fie pirwey párác.
 31: Bo dom/ dzyeći/ á żoná/ nie nátkáne piekło/
 32: Iuż tám odkroy fkoro fię by namniey przypiekło.

Bo chociay

strona: 57

Rozdział piąty.

Lift 57.

- 1: Bo chocia y s fiebie drąc tám wżytko podáie/
 2: Przedfię wżytkiego máło zówždy niedośtaie.
 3: Kupifz iey dziś kofzulkę iutro chce rántużká/
 4: A ná fwiętá pftrey fukniey ze ímálcem láncużká.
 5: # Więc fie Iáfięk vrodzi gotuyże mu mámkę/ (marg)
 : # Tru=
 : dność o
 : koło wy
 : chowá=
 : nia dzie
 : íi. (–)
 6: A fkoro pocźnie chodzić wnet pieftunkę Hánkę.
 7: Sprawże mu pftry kożużek/ więc czyrwoną mykę/
 8: A mámkę też s pieftunką przyftroy miłofniczkę.
 9: Coby łobie ná háytuś s pąnięciem chodziłá/
 10: Dayże iey ieść gdy raczy by go nie zgłodziłá.
 11: A niż onych tłuczeńcow s kołmátym odpráwifz/
 12: Wierz mi iż próżną folgę pod mieżek podpráwifz.
 13: Więc gdy Iáfięk doroście á ktemu Hánuśká/ (marg)
 : # Syn
 : gdy do=
 : rafta. (–)

- 14: To wełnę by z báraná drą s páná tátušká.
 15: Tey dokláday ná bramy/ á temu do szkóły/
 16: Iuż tám mušíz w ftodole rołpuścić Sokoły/
 17: Co nád łnopki buiáią/ iuż więc pánie łtáry/
 18: Day czyrwoną przedzyálác/ dobrze wam ták w łzárey.
 19: Więc iuż konik nie twoyfki kiedy cudnie chodzi/
 20: Iuż pan młody záchodząc z dáleká nań godzi/
 21: Rádząc iż pánu oycu iuż inochodniczek
 22: Lepšyby/ bo ociążał wierę miłofniczek.
 23: Więc kiedy łie dwá zeydą to wnet wnidą w rádę/
 24: Prawdá żebyś iuż vmiął rołpráwić gromádę.
 25: Y iabych łie domyłlił gdzye náfiác płzenice/
 26: Gdyby iáko tey łtárey pozbyć łzubienice.
 27: A ze łtá ieden będzye áby temu nie rad/
 28: Choćby y dziś pan łtárfzy był w niebie ná obiád.
 29: A máią to zá dworłtwo dobrzy towarzysze/
 30: Gdy pan młody po łciánach łzczęłcia czekam piłze.
 31: # Więc pániey do rydwaná álbo do kolebki/ (*marg*)
 : # Tru=
 : dność o
 : koło źo=
 : ny. (-)
 32: Iuż tám rázem záprzágay ony cztery włzytki.

I

Pátrzayże

strona: 57v

Sokrátes.

- 1: Pátrzayże iuż kobiercow y wezglówia płtrego/
 2: Niedźwiedzi ná chomátá/ á wnet łzwárcłowego
 3: Wyrzuć/ bo zmienił grzywę/ iuż łie tu nie godzi/
 4: Ráczże kupić inłzego/ ten niech w bronie chodzi,

- 5: Nuż też owá słuźbicá co będzie kofztowác/
6: Muśiśz więc y kárwatkę ná bramy zepfowác.
7: Ano páni nárzeka iż v drugich wida/
8: Závždy pánná vbráńfza niźli v niey bywa.
9: A też ią więc pośádzą á moię w kąť popchną/
10: Albo gdzye s poślednimi ledá kędy wepchną.
11: A gdy iefzcze namilśza przytráfi fie ktemu/
12: Iż przyśtrzyga śzupryny workowi káždemu.
13: To iuź tám więc nieśporo byś nabárzyey tłoczył/
14: Bo iednego dośypieśz drugi przez płot śkoczył.
15: Pátrzyayze tu zwoleńśtwá gdy fie tym zábáwiśz/
16: Iákie śidło ná śzyię śam śobie przypráwiśz.
17: Bo byś był nagodnieśszym iuź śiáďź iáko kokofśz/
18: A nie ruśzay fie z gniazdá/ iáka miła rośkofśz.
19: Iuź więc tám wśzytko opuść dla páná rántuśzká/
20: Wieręć s tego nie ma nic iście páni duśzká.
21: Ale ktoby wyliczył ty wśzytki przyśmáki/
22: Co ich ma pełne kąty závždy nędznik táki.
23: Iáko kiedy piękny koń co buiał po łące/
24: Gdy mu odrą wśzytek grzbiet ieźdząc ná záiące/
25: Albo go w bronę wprzęgá/ wnet pośtáwę zmieni/
26: Boday czálem pośkoczył áź drugiey iefieni.
27: # Rzekł on Mędrzec/ moy brácie iednę śtronę baczyśz/ (*marg*)
- : Sławá
- : dobre^{go}
- : małżeń
- : śtwá. (–)
- 28: Przewroćze kártę ná wśpak/ śnadź lepiey obaczyśz/
29: Co zá rośkofśz przynośi pocźciwa małżonká/
30: Boś wierę mowiąc o tym bárzo ruśzył dzwonká.

31: Wiefz że ieft Boża wola ábychmy ták żyli/

32: A puftopás iáko źwirz nigdy nie chodzili.

Przytoczyłeś

strona: 58

Rozdzał piąty.

Lift 58.

- 1: Przytoczyłeś w tym ftanie wżytki niedořtátki/
- 2: Prace/ nędze/ trudnořci/ y ine przypadki.
- 3: Ano wżytko z ofobná/ co twym zdánim řzkodzi/
- 4: Káźde tu rozmáite rofkofzy przywodzi.
- 5: Widziř iz y źwirzátko iteź ptařzek káźdy/
- 6: Doznawřzy tey rofkofzy vżywa iey zówždy.
- 7: Kiedy łobie parámi w dziwney łáfcie chodzą/
- 8: A ony wdzyęczne dzyatki teź zá łobą wodzą.
- 9: Iuźby iedno przy drugim řpołu gárdło dáły/
- 10: A to widziř iz řlubu tu s łobą nie brály.
- 11: Bo co ieft wdzyęcznieyřzego gdy towarzysz wdzyęczny/
- 12: A nigdy nieodmienny práwie iáko wieczny.
- 13: Iuź wżytko złe y dobre řpołu s tobą nieřie/
- 14: Snadźby řie nie řprzykrzyło iuź ták z nim i w leřie.
- 15: Bo człowiecza náurá gdy ma towarzystwo/
- 16: Iuź káźdemu wyćirpieć řnádniey przydzye wżytko.
- 17: Ano řráfunk przypadnie/ drugi vpomina/
- 18: Bogá/ ludzi/ odmiennoř řzczęřcia przypomina.
- 19: A gdy zwłářczá pořpołu wżytko ćirpią s łobą/
- 20: Iuź więc wżytko ze łzeyřzą przypada chorobą.
- 21: Przekłádař trudnoř y kořzt żony wychowánia/
- 22: A o roznych przypadkoch rozliczne řtáránia.
- 23: A tego nic nie baczyř co przynieřie s łobą/
- 24: To teź iuź więc ná poły wżytko dzyeli s tobą.
- 25: Iuź ná poły pieniądze ná poły poduřzká/

- 26: Ołzácuyże zacząłtanie łámá páni dułzká.
 27: Ktorey bępiecznie możelz zwierzyć zdrowia fwego/
 28: Nie wiefzałz go ná kołku łkacząc przez prog pńiego.
 29: Nie będąc iuż ná głowie rołły ony guzy/
 30: Albo tákież ná czele iák perły fráncuzy.
 31: # Nuż przekłádałz trudnoścí w wychowániu dzyatek/
 32: Co wśytkiemu łtworzeniu nawdzyęcźnieyśzy kwiatek.

I 2

Gdy owi

strona: 58v

Sokrates.

- 1: Gdy owi błazenkowie przed oczymá chodzą/ (*marg*)
 : W dzia
 : thkach
 : iáka ro
 : łkofz. (–)
 2: A bárzo cie okrutnie kęsem krup wśzkodzą.
 3: Závždy widzifz potomká przed oczymá fwemi/
 4: Ktory bęध्ये łzáfował oftátki twoiemi.
 5: Widzifz iż wiáry wśzędzye miedzy ludźmi máło/
 6: Iákoby márníe wśzytko po tobie leciáło.
 7: # Widzifz iáko dzifz wśzyfcy pożytkow łzukáią/ (*marg*)
 : Omyl=
 : ny przy
 : iaciel. (–)
 8: Wzgárdziwśzy śwíętą cnotę/ w tych nádzyeię máią.
 9: Mnimałz powinowáci gdyć owo dudkuią/
 10: Nie tobieć ále łpadkom co po tobie czuią.
 11: # Widzifz w iákíey zacnoścí pieniądze á złotá/
 12: Ze przedáyna y wiárá/ przedáyna y cnotá.
 13: To zákupiło práwá y wśzytki blifkoścí/

- 14: Iuż więc tám nikt nie baczy ná łwe powinności.
15: Nablifzłzy tám trzos z workiem á rodzona ciotká/
16: Oná skrzyńká co v niey wiśi twárda kłotká.
17: Widałz więc łzárpánieę gdzye nie máłz potomká/
18: Iuż fie tám nikt nie boi ni kłátwy ni dzwonká.
19: Iuż więc kto co popádnie káždy w łwoy kąt niefie/
20: Iuż drudzy potomkowie dawno dyłzą w lefie.
21: Teftáment leży zdárty prochem przypadł w kącie/
22: Exekutor s łiodłowym iuż dawno w chomácie.
23: Aby pirwey niź páná rzeczy wyprowádził/
24: Niechay ták pan poleży coź nam będzye wádził.
25: A zá nim kłiádz Antoni pífarz iáwny s piorem/
26: Też grábi co nań przydzye pezem álbo lorem.
27: # A ták załz to nie rołkołz gdy więc czás łtárości/ (*marg*)

: Potho=

: mek

: włáfný (-)

- 28: Przypada iuż/ á ony bliłkie odmienności/
29: Pátrzáć łobie ná ony łwoie wdzyęcżne dzyatki/
30: A ony przed oczymá łtoią iáko kwiatki.
31: Iuż łłużą/ iuż rátuią/ iuż więc włzytko łporzey/
32: A gdzye przydzye ná opce nie może być gorzey.

Załz to nie

strona: 59

Rozdzyał piąty.

Liłt 59.

- 1: Załz to nie lepłszy łługá niź Murzyn niź Cygan/
2: Albo inłzy połstronny ktorych ia máło znam.
3: A coł tu przypominał iżeł tákie widał/
4: Iź drugi zá żywotá gdzye żyto łiac pytał.
5: Ale łnadź ielczce lepłey iź fie wđzy łwoy pyta/

- 6: Niżli kiedy ow opcy zá żywotá chwyta.
- 7: Wieręc rzadkiby miał być przyrodzenia tego/
- 8: Włzák wieřz między Anyoły nálezyono złęgo.
- 9: # Acż więc drudzy bez flubu ty pánie miewáią/ (*marg*)
- : Miło=
- : łnicze
- : zdrádá. (–)
- 10: W ktorých też łwey nádzyeie wiele pokládáią.
- 11: Ale wierz mi iż to Lis co dybie ná kury/
- 12: Niedba ten nic o mięfo gdyby dopadł łkory.
- 13: Będyeć dofyć pochlebftwá dofyć y pořtáwy/
- 14: Lecż byř weřrzał pod ięzyk náłařbyř iad práwy.
- 15: Bo tá iuż nic nie myřli iedno řmierci czeka/
- 16: Albo y zá żywotá okradłzy vcieka.
- 17: Stoią v niey w tyle drzwi iřcie zá dwa pługy/
- 18: Co v nich gdy łie zmierzknie czeka z worem drugi.
- 19: Będyeć dofyć pořtawki by v wilká w íámie/
- 20: Ale łie wierę myřliř miły dobry pánie.
- 21: Bo ięflić raz zdrádziłá/ iuż y drugi zdrádzi/
- 22: A wierz mi iż o tobie z drugim ćicho rádzi.
- 23: # A co ięřcże nagorřza iż tho dawno řłynie/
- 24: Iż kto żyw bez zakonu/ bez zakonu ginie.
- 25: # Acżci y dożywotna też łie trefi czásem/ (*marg*)
- : # Zonę
- : dobrze
- : mieć w
- : grozye. (–)
- 26: Ktorey więc muři vżyć też z niedobrym kwálem.
- 27: Ale ięřcże řnadż wđdy thá rychley łie obaczy/
- 28: Kiedy iá ięgo miłość nápominać raczy/

- 29: Cząłem słowki piękniemi/ cząłem też przykre mi/
 30: A cząłem też onemi co w bok puka imi.
 31: A potym łtanie wezmą pyerzynką s podufzką/
 32: Ze łie łnádnie zgodzimy pothym s pádią [!] dułzką.

I 3

A przytym

strona: 59v

Sokrates.

- 1: A przy tym łie obaczy iż źle vczyńiła/
 2: Y przedię też ná fwoy łtan wždy będzyc baczyłá.
 3: Acźci cząłem łkorupká w czym łie zmáże z młodu/
 4: Będzyc iuż tym śmierdzyáá potym y po chłodu.
 5: # Ale wždy síłá zwyczaj złomi przyrodzenia/
 6: A wiele łie odmieni przypadkow s ćwiczenia.
 7: Nie dáy iedno z nią łpołkow niepotrzebnym bábam/
 8: A owym łzczebyetliwym włzetecznym łafiádam.
 9: Bo wierz mi iefli ktory iefł wrzod przyiemnieyłzy/
 10: Nie ináczey by Fráncá/ á iście nie mniefłzy/
 11: Bo gi trudno wykurzyć kiedy pocźnie łámáć/
 12: Chociay nogá nie boli przedię muśiłz chrámáć.
 13: Bo puść ty owcę zdrową gdzyc párfłzywa będzyc/
 14: Vźrzyłz á onác o płot chodząc grzbyetem gędzyc.
 15: # Nie mieyże towarzysłwá z owemi birety/ (marg)
- ⌘ Kfię=
 ⌘ dzá zle
 ⌘ nęćić. (-)
- 16: Co chodzą po kolędzyc chłufłáiác cžámłety.
 17: Bo ci łoby ł małżeńłtwo przeto zákazáli/
 18: Aby łie tu cudzemi łnádniey opyekáli.
 19: Bo chociay nie vrodá ále dzyefięćiná/
 20: Zbłáźni gdzyc łie ponęći pániá gołpodyniá.

- 21: A to narod łakomy/ á ná owy pŕtrufzki/
 22: Kiedy im kto dodaie/ ważą pánie duŕzki.
 23: Owa gdzye ią obroćiŕz ná fkáżenie fobye/
 24: Obroćili thy czyńŕŕze ći náŕzy przodkowie.
 25: Bo iefli cie nie wyklną tedy cie podkupyą/
 26: A gdzye mogą káżdego by Węgorzá łupyą.
 27: O márneŕz to náŕienie á zówżdy w ŕłup roŕcie/
 28: A ŕzkodliwi to zówżdy w káżdym domu goŕcie.
 29: A więc káždy by Anyoŕ z nabożną figurą/
 30: Vmizga ŕie/ á dyabeŕ thám zówżdy pod ŕkorą.
 31: Wierz mi żeć owych pŕaŕczow/ ornatow s perłami/
 32: Nie dla Bogać nábyli/ iedno ŕzydzić námi.

Abychmy tu

strona: 60

Rozdzyał piąty.

Liŕt 60.

- 1: Abychmy tu przed nimi bárzyey dutkowáli/
 2: A niebo opuŕciwŕzy od nich z rąk pátrzáli.
 3: Y zbáwienia y ŕzczeńŕcia/ y wŕzego dobrego/
 4: Iákoż ŕnadź iefzcze y dziŕ wŕzędy peŕno thego.
 5: A Pan ŕie z nas poŕmiewa pátrząc ná ty błędy/
 6: Gdyż on s ŕercá práwego chce być chwalon wŕzędy.
 7: Nie w pyeniądzocho/ nie w perłach/ áni w żadnym złocie/
 8: Iedno w wierney ŕtałoŕci/ w pokorze á w cnocie.
 9: Wierz mi by nie ty pŕáty á nie dzyeŕięćiny/
 10: Nie byłoby odpuŕtow od męki od winy.
 11: Snadź y Boga ná niebye máłobychmy ználi/
 12: Pewniebychmy oremus dármno nie ŕpyewáli.
 13: Ale to opuŕciwŕzy wroćmy ŕie do ŕwego/
 14: Co iefł w poczciwym ŕtanie ná ŕwiece lepŕzego.
 15: # Pytaye ŕie z dáleká gdy ŕie ożenić maŕz/

16: Iż wżdy y przyrodzenie y zwyczajie poznafz.

17: Nápraw ciotkę pocźciwą álbo iáką ftriyną/ (*marg*)

: Zonę iá

: ko obie=

: ráć. (-)

18: Iż tám prawie od fercá wżdy iey vmyśl vymą.

19: Iefli wie co o Bogu/ iefli rozum ípełná/

20: A nie pátrzn nigdy na tho chociáy gładka wełná.

21: Iefli iefł w połufzeńftwie rodzicow pocźciwych/

22: Iefli też dobrze roflá/ iż członkow nie krzywych.

23: A iefli też nie lata po powietrzu z myflą/

24: Bo wierz mi iż tám kotki dziwno we łbye kryflą.

25: Chociay druga nie ma nic będzye fie wípinálá/

26: Iżeby co nawyzłzey ná grządke wleciálá.

27: Poznáci iá po fierści s poftaw y po mowie/

28: Bowiem to więc wyćwiczą owi byegunowie/ (*marg*)

: Gámra

: íci niepo

: trzebni. (-)

29: Co ich owo by z Wilkiem wżędy po koledzye [!] /

30: Byegáiąc w káżdym kácie závždy pełno będzye.

31: # Bo więc tám fie napyękniefy poleruief cnotá/

32: Gdzye bywa około niefy nawięcey kłopotá.

I 4

Bo kto

strona: 60v

Sokrates.

1: Bo kto w gęftwie nie zbłádzi/ iuż ínádniey ná płoni/

2: Dopłátć fie do brzegu/ iż nie będzye w toni.

3: Acźci dáleko lepyey dzye tego nie bywa/

4: Przyftoyniefy dzye pánienká pocźciwie vżywa/

- 5: Swego łtanu w łkromności/ łłużąc przy tym Bogu/
6: A łtrzegąc łie káždego zbytniego nałogu.
7: # Nie dáyże łey proźnowác/ łiechay łzyie/ przędzye/ (*marg*)
: Złe pro=
: źnowác
: byałey=
: głowie (-)
8: Lepyey niż po vlicach byega po kołędzye.
9: Abowiem tá włzeteczność wiele łch ząwodzi/
10: A márne proźnowáne káždemu zálzkodzi.
11: By byłá Penelope tkaneczek łie tkálá/
12: A Lukrecia Rzymłka theź łie háłftowálá/
13: Trudnoby łwą łtáteczność były záchowály/
14: Máłąc thák wiele pokus łáko łny młály.
15: # Przekłádałes łeź łobye łtanu zniewolenie/
16: Skąd przychodzi y złá myłł y głowy bolenie.
17: A łź musłłz byełády łuz y towarzysłtwo/
18: Prze łikczemny rántułzek łák opuścłc włzytko.
19: Ale bys łie chłál łaczyłc łeraz ná łwobodę/
20: A práwłe s káždym wczálłem łuz łdzyełz ná zgodę.
21: Coś pıwıey łpał ná łáwłe/ łeraz w płłrey pólclłeł/
22: Włerełchmy wıełc w pıwıncach łych wczálłow łie młeł.
23: Pıwıeys pıyál gorzálkę/ dzłs źuwkę gotuıá/
24: Pıełkne przykorzenıwłzy łełzczełc ocukruıá.
25: # Azálz y towarzysłtwá dołyc pıczłıwego/
26: Nie moźełz młełc kłedy chcelz wedłe łtanu łwego. (*marg*)
: Towá=
: rzłłtwo
: źoná=
: łych. (-)

- 27: Dziś on v ciebye z żonką/ ty iutro v niego.
- 28: Azafz może iuż co być nád to wdzyęcźnieyřzego.
- 29: Zafz lepyey po vlicach z onymi byegáiąc/
- 30: Tłuc fie iáko dziki kot álbo w lefie záiąc.
- 31: A przedię iákoś ųyřzał dobre mienie/ zdrowie/
- 32: Závždyć z żonką řpełnieyřze/ niechay káždy powie.

Bo kto ma

strona: 61

Rozdział piąty.

Liřt 61.

- 1: Bo kto ma być wiernieyřzym řtrożem řtanu twego/
- 2: Sławy/ zdrowia/ wczelności/ y wřzego dobrego.
- 3: Przydzye ná cię przygodá/ nieřzczęřcie/ chorobá/
- 4: Iuż wřzytko wdzyęcźnie řpołu muřcie nieřć obá.
- 5: Iużci głowę ociąga/ iuż řyropki wárzy/
- 6: Iuż cie w hebdzye/ w rumienku/ y w czym vmie párzy.
- 7: Iuż fie rádzi z bábami ktore zyoła znáią/
- 8: Bo wierz mi y ty czáfem wiele pomagáią.
- 9: Bo nie mrimay być káždy w řzyrokim czámlecie/
- 10: A z owemi pyerřćieńmi w rogátym birecie/
- 11: Wřzytko vmiał co trzebá/ řąc teź drudzy řżowie/ (*marg*)
- : Dokto=
- : rowie
- : czáfem
- : řżowie. (–)
- 12: Chociay ie czáfem zowá mądrzy Doktorowie.
- 13: Co dziwnemi przezwiřki zyoła przezywáią/
- 14: Ano więc pełne káty tákich báby máią.
- 15: Bugłoffá/ Centaurea/ więc Celidonia/
- 16: Ano chociam nie doktor/ poznałbych tho y ia.
- 17: Nálzęć owo bukwiczkę z miłym Kopytnikiem/

18: Więc z rumieniem/ z dzięgielem/ s pánem podróżnikiem

19: Ták nam drogo przedáią/ gdy słoyki pláćimy/

20: A což gdy tey łáćiny drudzy nie vmiemy.

21: # Ieštechmy iáko on chłop co miał kłocie w boku/ (*margin*)

: Fábula

: o chło=

: pye z do

: ktorem. (-)

22: A głowá go boláá iuż też od poł roku.

23: Rádźili mu sąfiedzi by šzedł do doktorá/

24: A on ledwe pámiętał co wieczerał wczorá.

25: A gdy vřrzał doktorá/ mnimał by Bog siedzyał/

26: Iżby wřzytko ná zyemi y ná niebye wiedzyał.

27: A kiedy mu powiedzyał kędy go boláło/

28: Ieřcže sie potym bárzyey chłopifko zdumiáło.

29: Pytał doktor gdzye mieřkasz álbo iákoć dzyeia/

30: A o zdrowiu nieboże bądź z lepřszą nádzyeia.

31: Rzekł prořtaczek/ nie śmiey sie ze mnie miły pánie/

32: Bo wiem że w tey šklenicy wřzytko iuż wieř ná mie.

I 5

Y gdzye mie=

strona: 61v

Sokrates.

1: Y gdzye mieřkam/ y škądem/ y iáko mię zową/

2: A nie znajdye drugyego w šwiecie s taką głową.

3: A ták nie bądź tym chłopem á nie dáy sie zwodzić/

4: Boć więc drudzy niź pomoc więcey będą šzkodzić.

5: Bo ácz Pan Bog rořkazał ábyř cźcił lekarzá/

6: Lecź ktory ieřt cnotliwy/ nie owego łgarzá.

7: Ktoryć weřrzy w šklenicę á ręki podłázi/

8: Lecź wierz mi ten ná worek nie ná zdrowie waży.

- 9: Iuż ty chćeźli w niedzyełę á chćeźli we wtorek/
10: Zdechni więc kiedy raczyfz/ gdy wytrzęfiesz worek.
11: Bo áćz oni káždemu zdrowie obyecuią/
12: A kiedy fie ochynie więc Bogá winuią.
13: Albo iegoż fámeo iż ich fłucháć nie chciał/
14: A gdy pił co gorzkiego tedy łáiąc wrzeźczał.
15: Máłóby nam po zyołach bychmy przyrodzeniu/
16: Nie czynili bezpráwia w picciu á w iedzeniu. (*marg*)
- : # Iáko
- : zdrowie
- : zácho=
- : wáć. (–)
- 17: Gdyż to záwždy w żoładku iáko młoto w kádzi/
18: Leży/ w którym robacy zámnożą fie rádzi.
19: Bowiem co tám wleiemy y co tám kładzemy/
20: Tymże záfię ná świecie by bydło żywiemy.
21: Bo gdy Krowá Swinią wesz álbo Ciemierzycę/
22: Będzycie ieść/ íście z niey małz pewną niebofzczycę.
23: Bo co dałz do żoładká toć fie w krew obraca/
24: A wópák do wżytkich człónkow záfię fie náwraca.
25: Stądże roście Kolerá/ ftąd Melánkolia/
26: A flegmy więc nawięcey kiedy kto dopiya.
27: Ktora czáfem ielzcze fie pan ná bok nie rufzy/
28: Przykro do vft przyftąpi/ á czáfem záduśi.
29: # Pátrrze iáko ieft v nas zdrowie vważono/
30: Ktore zá żadne złoto nie ieft przepłácono.
31: Gdyż ieft fzczeńliwfy oracz co zdrowia vżywa/
32: Niżli nawiętzy bogacz co w chorobach pływa.

Rozdział piąty.

Liść 62.

1: A v nas to w nalżejżym nád wżytko baczeniu/ (*marg*)

: # Iáko

: zdrowie

: lekkiey

: wagi. (–)

2: A czynimy wielki gwałt fwemu przyrodzeniu.

3: A co tho gorzałeczki dufzkim kwartę wypić/

4: A potym więc aż do dnia by fie w kąpyeli myć.

5: Więc iefzcze ieść przefuchy/ ná węglu pyec pęпки/

6: A flodek też s kápułtką to gotowiec prętki.

7: Więc wędzonká/ więc páná też wędzą przefuchy/

8: A bárzo więc cieńczeią ony miąźlże brzuchy.

9: Nárzeka ná niewczáły/ nárzeka ná głąby/

10: Ano nie wczás kiedy go iuż zła niemoc gnąbi.

11: Co fie ią więc klną chłopci kiedy fobye láią/

12: Włafnie gdyż żadney dobrej nie máż co ich znáią.

13: Dayże ty iedno mierną żywność ciáłu fwemu/

14: Tedy Bogu nie będyeż ni fobye lámemu/

15: Winien/ gdyż iego wola ábychmy thu miernie/

16: Vżywáli fwych ftanow s cnotą ktemu wiernie.

17: Nie fráuyże fie názbyt Sálomon ták tufzy/

18: Iż fmętny duch y tłufto czáfem kości fufzy.

19: Ty też Pánu nie będyeż winien áni fobye/

20: Gdyż on w káżdym fráunku chce być Bogyem tobye.

21: Nie zázyąbyayże ciáła/ też go názbyt nie pal/

22: A zbytniey ofpáłości też mu nie bárzo chwał.

23: Wízakoż w flufzną godzinę day mu odpoczynać/

24: Po pomierney przechadzce chceżli zdrowym flynać.

25: To iuż ieflic co potym s przygody przypadnie/

- 26: Gdy ty małz krew pumierną/ zágoi sie śnádnie.
 27: A iefli co s Páńfkiego przydzye dopuřzczenia/
 28: Iuż wřzytko wdzyęcznie przyymuy/ á pilnie funnienia
 29: Strzeż/ by sie nie vniořło/ á w opyekę iemu/
 30: Wřzytko wiernie poruczay iáko Pánu řwemu.
 31: Tuć żadny doktor więcey iście nie pomoże/
 32: Iedno mu wiernie dufay w przygodach nieboże.

Ale wřzytko

strona: 62v

Sokrates.

- 1: Ale wřzytko po then čás cochmy tu mowili/ (*marg*)
 : Bez mą
 : drości/
 : zła káz=
 : da řprá
 : wá. (–)
 2: Práwiechmy iáko wodę řyzkámí mierzyli.
 3: Iefli on řkarb niebyefski co Mądrością zowá/
 4: Nie będzye nam nádány/ řlábo z nářzą głowá.
 5: Przed tą muřzą wřtępić wřzytki řwiátá tego/
 6: Spráwy/ rády/ możnořci/ y bogáctwá iego.
 7: Tá łamie y křiążętá y wřzytki mocarze/
 8: Bo bez niey káždy bydlę/ kogo tym Bog řkarze.
 9: #A byř lepyey rozumiał co mądrością zowá/ (*marg*)
 : Czo iefť
 : práwa
 : á řzczy=
 : ra mą=
 : drość. (–)
 10: Ták sie ná to zgodzili wřzyřcy z madrá głowá.

- 11: # Kiedy ferce pocziwe ma mysl onę czytą/
12: A iako szkło od kázdey zmázy przeźroczyłtą.
13: Wolną od wízech márných spraw fwiátá omylnego/
14: A iż nie ma ná łoby nic ociążonego.
15: Iż ponuro nie pátrzy iako bydlę w zyemię/
16: Ale wzgorę/ skąd poszło iey słáchetne plemię.
17: Wzgardzáiąc ty omyłki márne fwiátá tego/
18: A ná to zówždy pomniąc co iest pocziwego.
19: Vmieiąc fie domyflić co źle á co dobrze/
20: A prawdę od nieprawdy rozładzáiąc łzczodrze.
21: Bogáctwá á rołkofzy niepocziwe zwłázczá/
22: Iż to s łiebye otrzáła iako rołę s płázczá.
23: O ktorých márně ludzycy myłłac we dnie w nocy/
24: Trácą czáfem y zdrowie/ trácą wízytki mocy.
25: Bowiem tákie rozumy nawięcey słynęły/
26: Co baczyły czás przyłzły y ty co minęły.
27: Drogę łoby znáyduiąc życia pocziwego/
28: A nic fie nie łękáiąc przypadku żadnego.
29: A iż tego z rozmyłłem zówždy bywa pilen/
30: Aby nie był z vmyłłu nic nikomu winien.
31: A łzczęłcie y niełzczęłcie lekce łoby waży/
32: A przypádłe przygody pod nogámi dłázi.

Nie boiąc

strona: 63

Rozdział piąty.

Liłt 63.

- 1: Nie boiąc fie ni śmierci ni piekła łrogiego/
2: Smieiąc fie z ludzkich łtráchow y s łumnienia złęgo.
3: Nie wátpiąc nic w łwey wierze y w łprawach pocziwych/
4: Iż pewien towarzyłtwá w niebie duchow żywych.
5: A gdy ktemu przypádně rołtropne ćwiczenie/

- 6: Iż w káżdey zacney Íprawie ma dobre baczenie.
- 7: Iż wždy vmie rozeznáć co iest Íspráwedliwość/
 8: A obáczyć teź może gdzye fáłz á gdzye chćiwość.
- 9: A nie pomaga nigdy co iest nieÍlufznego/
 10: Lecź bywa záwždy pilen náwłzem poczćiwego.
- 11: A w poczćiwey przygodzye wždy vmie porádzić/
 12: A przewrotnym złońnikom iż sie nie da zdrádzić.
- 13: A toć iest práwy rozum ktory ty ciemności/
 14: Wypędzi z wierney myśli włzytkich omyłności.
- 15: A Ítanie w onym Íwietle co y w nocy świeći/
 16: Ktore wiára á cnotá iáfnie sie podnieci.
- 17: A w vprzymey Ítałości ná włzem z myłłá Ítanie/
 18: A tego sie mocnie dzyerz/ toć iest moje zdánie.
- 19: Bo kiedy ták młodość Íwą pilnie będzysz rządzić/
 20: Iuź sie trudno tułáć małz/ trudno małz zábłádzić.
- 21: A oÍtátek przypuřczám do baczenia twego/
 22: Bo mnie iuź czás ná pokoy/ á ty pátrzy Íwego.
- 23: Owa ielzcze gdzye trefisz ná kogo mędrřzego/
 24: Co cie moze domieścić baczenia więtlřzego.

25: [grafika](#)

strona: 63v

Teophrátus.

- 1: **Ten Rozdział szofy zo=**
- 2: **wá Teophrátus/ bo w nim będye rořpráwá**
- 3: **o wolnym á o zábáwionym dworřkim żywo=**
- 4: **cie. O roznych Ítaniech ludzkich/ y o ich oby=**
- 5: **czáioch/ y tho co sie miedzy nimi ná swiecie**
- 6: **rozmáicie toczy. Bo ten Philozoph y ná**
- 7: **dworzech bywał/ y ludzkim sie**
- 8: **Ípráwám przypátrował.**

9: grafika

strona: 64

Rozdział szósty.

Liść 64.

- 1: **B** Edać tak zátwożonym młodyniem teſkliwy/
3
- 2: Widząc że ſie tak mieſza mární ſwiat pletliwy.
- 3: Vdał ſie ná wſchod ſłońcá gध्ये go nioſły oczy/
4: Tuſząc ſobie iż ſie gध्ये co k myſli przytoczy.
- 5: Vźrzał zamek ná gorze oſobney pięknoſci/
6: Ze ſie iáko kwiát blyſzczał z oney wyſokoſci.
- 7: Ony ganki foremne/ ony piękne wieże/
8: Miſternie rozładzone/ iedná drugiey ſtrzeże.
- 9: Ná gałkách poźłoſtych ſkrzypią powietrzniki/
10: By więc wierę miał ſłuchać oſobney muzyki.
- 11: Trębáczé ná nich gráią głófy rozlicznemi/
12: Puzany ſzáłámáie huczą miedzy nimi.
- 13: Vźrzał huffce pod gorą ony ſie mieſzáią/
14: Sokoły roſpuſzczáią ná konioch igraią.
- 15: Pſi Brytáńſcy zá nimi ze dzwonki biegáią/
16: W poźłoſtych obrożach rozlicznie brząkáią.
- 17: Pierze iáko ná Strufiech á łańcuchow pełno/
18: Hátláſow/ áxámitow/ ná ſtronę precz wełno
- 19: Rzędy ſrebne ná konioch/ ná giermkoch ſzyſzaki/
20: By teź więc mieli vbrać ná pueri żaki.
- 21: A miedzy nimi ieździ kfiążę iákies bláde/
22: O czy [!] mu podſiniały y licze ma ſmláde.
- 23: Tu miedzy nimi ieźdząc roſpráwuie ſobie/
24: Co ná ſtronę odſtąpi to ſie w głowę ſkrobie.
- 25: Nie ſmie dáley młodyniem y zá drzewem ſtanie/
26: Radby wiedzyał co to ieſt pátrząc ſobie ná nie.

27: Bo młodemu człowieku gdy co foremnego

28: Widzi/ pograwa mu więc ferdeczko do tego.

29: # Alić idzye człowieczek poczciwie vbrány/ (*marg*)

: Row=

: ny fie z

: row=

: nym we

: feli. (-)

30: Też z dáleká obmija ony buyne pány/

31: Co iáko Pawi ieżdzą á ni ocz niedbáią/

32: Iefzcze czáfem vderzą gdy im przekażáią.

Rad mu bár=

strona: 64v

Teophrátus.

1: Rad mu bárzo młodzyeniec iż s tey ftrony idzye/

2: Owa mu iáko tá rzecz ná iásnią wynidzye.

3: A gdy przyšzedł do niego wnet fie przywitáli/

4: A łobie fie welpołek bárzo rádowáli.

5: Bo gdy vźrzał on człowiek młodzyeńcá onego/

6: Wnet zrozumiał s poštawy że ieft coś fkromnego.

7: Bo więc zázwdy ták bywa/ iż z rownym rownemu/

8: Przypada towarzýstwo wdzyęcznieyše káždemu.

9: Spytał go wnet młodzyeniec gdzyeby fie obrocił/

10: A iżby fie z nim ná zad łam bárzo rad wrocił.

11: Bo ia widzę bych tám łzedł dáley k tey gawiedzi/

12: Ale pewnie y fwięty tám fie nie wyłiedzi.

13: # Powiedzyał mu on człowiek/ mnieć tu bárzo blisko/

14: Iefli widziłz on domek tu pod gorą niško/

15: To ieft moje miełzkánie/ á profzę cie pánie/

16: Oglądáy nie dálekoć też moje miełzkánie.

17: # Rzekł młodzyeniec/ bárzo rad/ wolę niż ty zamki/ (marg)

: Zamki

: prętko

: giną. (-)

18: Chociai widzę z daleká ná nich dziwne ganki.

19: Bo to iáko sklenicá ták do czáfu łtoi/

20: By łie nie obáliłá gdy łie wiátru boi.

21: Gdyż ná łwiece nie máłz nic nigdy ták trwálego/

22: Coby márnie nie zezłó w omyłnołciach iego.

23: Tákże połzli połpołu ćicho rozmawiáiąc/

24: Swe przygody łpołecznie łobie włpomináiąc.

25: Przyłzli potym do domku áno ogrodzono/ (marg)

: Domek

: poczći=

: wy. (-)

26: Onym nadobnym płótem drzewki ołádzono/

27: Kálztány/ więc Figámi/ więc Pomoráńczámi/

28: Rozlicznymi Sliwkámi łpołu z Brołkwiniámi.

29: Więc rożyczki nadobne miedzy nimi łtoiá/

30: Y biále y czyrwone ná poły łie dwoiá.

31: Ogoreczki/ máłony/ y dziwne iágodki/

32: Ze włzędzye piéknie poźrzec ná ony ogrodki.

A w pośrzodku

strona: 65

Rozdzyał łzołty.

Liłt 65.

1: A w pośrzodku kryniczćká nadobnie płynáca/

2: Trawká włzędzy w kołó niey pyéknie zyeleniáca.

3: Bázántowie po drzewkach nadobni łatáią/

4: A kurczáćká by mrowki pod nimi gmeráią.

5: Więc oni Kroliczćkowie/ więc teź Záiáczćkowie/

- 6: Wfzędę w onym ogrodku poškákuią łobyę.
7: Więc rzeká pyękna płynie tuż pod łámy m płótem/
8: Oná wdzyęczna kámienna błyfczcy fie by złotem.
9: Rybki po niey byegáią łápáiąc robaczki/
10: Aż práwie ná zyelone wyfkákuią krzaczki.
11: Wefzli potym do domku álic pełno wfzego/
12: A gdzye poźrzyłz nie máłz nic nigdzyey pługáwego.
13: Łofzko ftoi chędogye á kołderká ná nim/
14: Lilium konwálium w głowach ftoi zá nim.
15: Kfiąfzki leżą ná ftole zegárek też ftoi/
16: A przyfzedłzy młodzyeniec więc gi znowu ftoi.
17: # Y rzecze mu on człowiek to mi fie podoba/
18: Bochwá ná to powinna fpołu pomnieć obá.(*marg*)

: Dobrze

: ná czá=

: fy pom=

: nieć. (–)

- 19: Iż iáko tu godzinká namnieyfza vderzy/
20: To fie s kołá márna śmierć ná fzyię zámierzy.
21: A płyniemy do thego by w tey rzece wodá/
22: A iż czály tráćimy márníe **śiłna** [!] fzkodá.
23: Kiedy fie rozmyflemy ná cochmy fтворzeni/
24: Ale fie tá powinność márníe záfzdy mieni.
25: Ieftechmy by Ogárzy gdy ná źwirz wpráwiáią/
26: Kiedy miáłto Záiácá świnię pokáfiáią.
27: Ach nieftotyfz toć częłto gonimy ty świnię/
28: Ták fie z nimi waláiąc y lecie y źimie.
29: O mizerna obłudo o żywocie zdradny/
30: Toć ná twoie powinność nie pámięta żadny.
31: Woláłaby by mogłá Kániá być Sokołem/

32: Tákież cielę Ieleniem á niź proſtym wołem.

K

A ten flá=

strona: 65v

Teophráftus.

- 1: A ten fláchetny Sokoł narodu ludzkiego/
- 2: Mogąc buiác wyfoko wlecze fie Kániego.
- 3: Tuż nád zyemią nazyucżko/ á co znaydzye dłubye/
- 4: Práwie iáko Puftułká iedno Myfzy fkubye.
- 5: O ízalony rozumie/ o złe przyrodzenie/
- 6: Y nacżże to przywodziłz fláchetne ítworzenie.
- 7: Íż mogąc fie zacnofcią zrownác y z Anyołem/
- 8: Ledwe fie więc porowna y z rogátym wołem.
- 9: A to wſzytko íwawola márna nam ípráwuie/
- 10: Ktora dziwne przyfmáki wſzędzye nam cukruie.
- 11: Ale wierz mi byś baczył/ potráwác s pyołynem/
- 12: A ná wirzch potręfiona gryfzpanem z háłunem.
- 13: # Potym wzyąwſzy wędeczkę on ſwięty człowiczek/
- 14: Poſzedł ſoby pomáłu thám do onych rzeczek.
- 15: Wnet zá nim ſzedł młodzyeniec też do oney wody/
- 16: Gdyż ná wdzyęcznych przechadzkach ciefzą fie przygody.
- 17: Skoro wrzucił wędeczkę wnet włowił Pſtrągá/
- 18: Co owo przezeń bywa iáko złota prągá.
- 19: Rzeczé ku młodzyńcowi/ to ten złoto iada/
- 20: A wždy widziłz nie záwždy tám kędy chce fiada.
- 21: A tego ia kiedy chcę záwždy miewam dofyć/
- 22: Nie trzebá mi nikogo nigdy o tho proſić.
- 23: # Idą potym do domu kurczątká ſpyewáią/
- 24: Wnet fie iedny rozbyeżą/ drugich náłápáią.
- 25: Záfzumiáło coſ wzgorę/ álic íáſtrżáb z drzewá/
- 26: Pochwycił wnet Bázántá w nogi iáko trzebá.

- 27: Y leciał z nim do lálá nie wiedzyeć gdzye zginął/
28: Ale pewny kłopot go íście thám nie minął.
29: Potym nákladźzy ogyeń ony kurki wárzą/
30: Rybki pyeką s káosztány/ á iábłuszka ímáżą.
31: A potym zá ftolikiem obádwa vfiedli/
32: Íáko z nawiętźzey kuchniey bárzo ímáczno íedli.

Spytał po=

strona: 66

Rozdzyał ízofty.

Lift 66.

- 1: Spytał potym młodzyeniec/ powiedz mi moy brácie/
2: Co to zá fántázya tháka przyíźlá ná cię.
3: Íż ták mieízkalź ofobno thu od ludzi íobye/
4: Ía íie wierę dziwuię íáko wytrwałź tobye.
5: A radbych wiedzyał ktoś íeft/ á íáko cie zową/
6: Bo widzę íześ człowiek á nie s proíťą głową.
7: # Rzeczé człowiek/ wierz ty mnie y íac íie dziwuię/
8: Kiedy owy ízárwárki ná íwiecie widuię.
9: Kiedy íie tám nędznicy íáko pczoły roią/
10: A w róźlicźnych trudnoíciach vfítawicźnie broią.
11: Ze ty możeńź tám wytrwác z burdámí tákiemi/
12: Zleby ínadź y wilkowi íiedzyeć miedzy nimi.
13: Bo íáko piwo wárzył w plugáwym browárze/
14: Táki tam márníe trzpyatacie by ízpaczy ná wíparze.
15: # Mnieć táki zową Libertás w íacínískim íęzyku/
16: Gdyź íobye wolno żywę w íwíetyym pokoíku.
17: A mam teź tu íáfíády nie dáleko íiebye/
18: Mieízkam z nimi w roíkoízy/ íedno lepyey w niebye.
19: Táki íie s íobą weípołek nadobnie zgadzamy/
20: A rzadki dzyeń gdy s íobą wízyícy nie bywamy.
21: Mamy tákiye roíkoízy tákiye krotochwile/ (*marg*)

⌚ Biefiá=

⌚ dy pocż

⌚ ciwe. (–)

22: Zebyś y łam rad pátrzał wierz mi ná to mile.

23: Ony wdzyęcżne rozmowy y ony byefiády/

24: S ktorych łie y rozумы zámnażáią rády.

25: Nie naydzyełz v nas kreglow/ opilłtwa/ ni dudy/

26: Ani oney rozmowy/ vderzmy ná trudy.

27: Ták nadobnie fiadamy by w niebye Anyeli/

28: A łnadż lepyey niż wálzy bywamy wefeli.

29: Co łie v was po łwiátu thám s konwiámi gonią/

30: Alic iednego lecżą á drugyemu dzwonią. (*marg*)

⌚ Biefiá=

⌚ di włze=

⌚ tecżne. (–)

31: # Coż owo zá byefiádá kiedy iedni chrapyą/

32: A drudzy łie pod ławą iáko łwinie drapyą.

K 2

Radby mo=

strona: 66v

Theophrástus.

1: Rádby mowił nie może/ bo gárdło zálepił/

2: Drożdżámi/ bo z wieczorá bárzo ná łchyłku pił.

3: A toż wálzá byefiádá á toż krotochwilá/

4: Iedno tákiey vżywa ogolony wiłá.

5: Coby rad kiedyby mogli dobrowolnie łzáł/

6: Tákżeć y ow co wolno rozum łobye záłá.

7: # Albo owo wefele kiedy łie po kąciech (*marg*)

⌚ Tańce/

⌚ Skoki. (–)

8: Tłuczecie/ wykákuiąc by łzkápy w chomáciech.

- 9: Názáiutrz chłop nárzeka co go bolą boki/
 10: Námierzły mu podobno onegdáyfze fkoki.
 11: Bo iáko pan ma być zdrow á w nim piwo kifa/
 12: Y od tegoć więc drży łeb y łsupryná tyła.
 13: Nogi/ oczy/ y ręce/ y brzuch chłopu puchnie/
 14: A z gęby gdzye zálezci by z wychodu cuchnie.
 15: Goleni łoby potłukł/ więc łopyanu łzuka/
 16: Druga też iáko wirzbá ná Wiofnę fie puka.
 17: Bo iáko fie nie pukác áno pełno zówždy/
 18: Iáko ina beftia gdy fie órze káždy.
 19: Iuż zápomni y Bogá iuż nie zna y ludzi/
 20: Bo nápoły by zdechły gdy go nie obudzi.
 21: # A my gdy fie zeydzyemy fiedzyemy pomiernie/
 22: Iemy to co Pan Bog dał ieden z drugim wiernie.
 23: Oná fie miłość mnoży w ktorey fie Bog kocha/
 24: Bo iey nam nie przekáži zła byefiadá płocha.
 25: Co owo miedzy wámi tám ledá s przyczyny/
 26: Iáko dzicy wieprzowie náieżą łsupryny.
 27: # Są też drudzy co pyęknie ná lutenkach gráią/ (*marg*)
- : Muzy=
 : ká pocz
 : ciwa. (–)
- 28: Drudzy też co pyofneczki poczciwe łpyewáią.
 29: Albo iákie wierfzyki álbo iákie dzyeie/
 30: Wízák onego łlucháiąc áż fie ferce śmieie.
 31: Ale wierz mi nie ony o ferce we mdłości/
 32: Albo o oney wálzey thám márney miłości.

Iedno o tym

- 1: Iedno o tym lkąd wdzyęcźne ćwiczenie więc roście/
 2: A przedfię y wefelfzy bywaią nam goście/
 3: Niżli tám w onym huku kiedy wrzełzczą wżyfcy/
 4: A drudzy márníe wyiá iáko w lefie wilcy. (*marg*)
 : Muzy=
 : ká wŕze=
 : teczna. (-)
 5: A kozi rog zá vchem iáko świniá wrzełzczý/
 6: W bęben tłuķą by w pudło áż więc we łbie trzełzczý.
 7: Stoł vleię y ławy/ fiedzą iáko w łáźni/
 8: A łami poŕzáleię iáko ini błáźni.
 9: Więc kreglow náłtáwiáię w koło podle ściány/
 10: Dybie iáko kot ná myŕz z gáķą chłop pijány/
 11: Puknie w ściánę á drudzy zyłkał zyłkał krzyczą/
 12: A drudzy płácąc piwo iáko krowy ryczą.
 13: A więc to krotochwilá/ á więc to biełiádá/
 14: Ołzáleie więc s tákiey głowa bárzo rádá.
 15: Iuż ia ná tey przełtánę co my tu miewamy/
 16: A niechay wam tey wáłzey tám nie przekażamy.
 17: # Rzecze potym młodzyeniec/ proźno dobre gánić/
 18: A co też źle/ to też więc trudno bywa chwalić.
 19: Iednobyħ to rad wiedzyał co małz zá łáfiády/
 20: S ktorými tey vżywałz ták dobrej biełiády.
 21: # Powiedzyał mu Libertas/ ázałz ich tu máło/ (*marg*)
 : Goścye
 : czo Li=
 : bertas
 : rad wi=
 : dzi. (-)
 22: Kiedyby lie nas więcęcy połpołu zebráło.

- 23: A co ząfię poŝtronnych tu do nas przychodzi/
24: Bo wierz mi tá biefiádą żadnemu nie ŝzkodzi.
25: Ieŝt tu pan Pácifikus wnet iedno przez gorkę/
26: A ma Páciencią teŝ nadobną corkę.
27: Podle niego pan Diŝkret iedno o płot ŝiedzi/
28: Wierz mi iż to obádwą wyborni ŝąŝiedzi.
29: Zonę ma Iuŝticią teŝ ŝláchetna páni/
30: Y tá złey nie vczyni myŝli miedzy námi.
31: Więć Prudens/ więć Modeŝtus teŝ do nas przychodzą/
32: A dobrze ŝie nam w náŝę biefiádę przygodzą.

K 3

Więć pan

strona: 67v

Teophráŝtus.

- 1: Więć pan Mánŝwet y s pánią teŝ z námi bywáią/
2: Zową ią Konkordią/ ktorey máło znáią
3: Przy tym dworze coŝ widzyał/ bowiem ŝie iey wŝtydzą/
4: Kiedy co ŝalonego miedzy ŝobą widzą.
5: Bo to ták rzecz ŝláchetna/ á zá iey ŝpRAWÁmi/
6: Z rownych ŝtanow bywáią cząŝem drudzy pány.
7: Więć y páni Minerwá teŝ z námi zoŝtawa/
8: A ma ŝyná Racio co ná lutni grawa/
9: Ony piękne wierŝyky przy niey przyŝpiewáiąć/
10: A káŝdemu żáłoŝną myŝl rozweŝeláiąć.
11: Coŝ rozumieŝ ieŝli to ieŝt złe towarzyŝtwo/
12: A bárzo miło z nimi ząwŝdy bywa wŝzytko.
13: # Rzecze potym młodzyeniec/ ieŝlić to tá byłá/
14: Minerwá y Ráció co mie raz vczyłá.
15: Wierz mi żebych ŝie ia s tą ták nie ŝteŝknił wiecŝnie/
16: A teraz co wŝpomionę/ ná ŝercu mi wdzyęcŝnie.
17: Bo mi dáłá lekcią á dłuĝo pámiętná/

- 18: A dziwnie mi cieszylá moię dużę śmętną/
 19: Gdy mie był Epikurus przywiodł w omylności/
 20: Zem fie máło nie vdał od cnoty we złości.
 21: # Rzeczę potym Libertas/ onto Epikurus/
 22: Słychałem ia też o nim iż był latro purus.
 23: Máło dzyerzał o cnocie y o tym żywocie/
 24: Który nam po tym márnym ma przypásć kłopotcie.
 25: Jedno rádził káżdemu by w roskoży fwiátá/
 26: Ták vżywał by bydlę/ po fwe wżytki látá.
 27: Ano to márna rádá/ bo to wżytkim szkodzi/
 28: A ná wżytki vpadki káżdego przywodzi.
 29: Kto ná wolnym wędzidle śwá wolą rofpuści/
 30: A ciálu po fwey myfli hárcowác dopuści.
 31: Rozumiem iż Minerwá gdy s tobą mowiá/
 32: Zeć to szyrzey niżli ia w ten čás rozwodziá.

A iż to wždy

strona: 68

Rozdzyał szofty.

Lift 68.

- 1: A iż to wždy pámiętałz/ to iest napilnieyfza/ (*marg*)
 : Poczći=
 : we roz=
 : mowy/
 : dobrze
 : pámię=
 : táć. (-)
 2: Acż to czáfem v drugich bywa rzecz namnieyfza/
 3: Kiedy co potrzebnego w rozmowach słyhamy/
 4: Iż to przy fwey pámięci długo záchowamy.
 5: A potym rozważáiąc iż fie tym ćwiczymy/
 6: Czás przefzły y przygody ná páłcoch liczymy.

- 7: Bo ow o śwym ćwiczenu nie ták łobie tułzy/
8: Gdy owo iednemu z wít iemu mimo włzy.
9: A to włzytko łpráwuie ono zábáwienie/
10: Gdy kto łobie zápłecie wolne rozmyślenie.
11: Iż łie y tym y owym oná myłł pomiełza/
12: My tu o tym mowimy/ á tám w łercu inłza.
13: # By więc ćwiczki przybijáł do rozumu łłowá/
14: Tedy inádnie odpádná gdy łzáléie głowá.
15: Ale pewnie źeć to tá Minerwá cóś widzyl/
16: Bo wierz mi źebyś zázwdy rad z nią rozmowy miáł.
17: Bowiem tám iełł łkim mowić/ á to iey chłopiátko/
18: Wierz mi źeć doda rzeczy choć młode dzyeciátko.
19: # Rzekł młodzyeniec/ łwiadomciem iuż tego chłopięciá/
20: Y nie tákí tám rozum iáko v dzyecięciá.
21: Boć mi dawał łáćinę áż mi łie łeb kurzył/
22: Ná ty fołzki co mi był Epikurus zburzył.
23: Y widzę iá moy pánie że s tey krotchwile/
24: Zázwdy wam čás po myłli łchodzi bárzo mile.
25: Ach gdzyełzbych ia teź mogł być nie dáleko tego/
26: Wierębych nie zámiełzkał tu zelcia žadnego.
27: Bo to práwa biełiádá gdzye łie rozum mnoży/
28: Niż gdy łie w owym huku by łzalony trwoży.
29: Podobnoć teź y owi co w polu biegáli/
30: Przyechawłzy do domu teź tákíeż dzyáłáli.
31: Abowiem to byłó znác tám po ich rozmowie/
32: Y s połtáwy/ iże tám iełł dobra myłł w głowie.

K 4

Rzecze

strona: 68v

Teophráttus.

- 1: # Rzecze potym Libertas/ ách moy miły bráćie/
<http://rcin.org.pl>

- 2: Aż mi wierę słuchając bardzo gniewno na cie.
- 3: Mnimalz by rozum fiadał iako kogut w pierzu/
- 4: Miewać z nim dobry pokoy/ Ią zawnždy w przymierzu.
- 5: Mnimalz też aby co pstro wżytko roskoż było/
- 6: Wierz mi że sie drugiemu bardzo to sprzykrzyło.
- 7: Pstryć też Dzyęcioł y Dudek á wždy śmierdzi zawnždy/
- 8: Takżec y w tych pstroćinach nie pachniec też każdy.
- 9: Grzebą temu za vchem cyrográphy długi/
- 10: Ano nie málz k wieczoru czym nákarcić sługi.
- 11: Bochmy ráno na pstrużki wżytko wyfypáli/
- 12: A na ftare żydkowie bardzo mało dali.
- 13: Bo ten nie bardzo waży na piorká na bramy/
- 14: Woli sie zawnždy zbierać na żelázne kramy.
- 15: Bardzo mu to śmączny głos co na stole brząka/
- 16: To na to pogładając iako kiernoz krząka.
- 17: # Byś ty wiedział o owych co sie im też dzyeie/ (*marg*)
- : Vtrát=
- : ni gdy
- : sie s sie=
- : bie śmie
- : ią. (-)
- 18: A nálephey ich słuchác gdy sie ieden śmieie
- 19: Z drugiego/ bo w tych śmieszkoch wżytko wypowiedzą/
- 20: Co ieden na drugiego y od roku wiedzą.
- 21: Vżrzyłz owdzye drugiego co mu sie kłaniąią/
- 22: Iako inemu pánu ktorzy go nie znaią.
- 23: Ano wżytká ofiadłość co na łobie miewa/
- 24: Y na tym dożywocia pewnie sie nádzyewa.
- 25: Lecż czáfem nie czekaiąc y exekuciey/
- 26: Wybije go więc żydek z oney posselſyey.

- 27: Bo tám iáko Iáľkoľki kiedy muchy gonia/
 28: Tákžec ċi niebožetá tež fie s ľzczęľciem łomia.
 29: Ieden wždy vtráćiwľzy y zoľtánie pánem/ (*marg*)
- : Co vtrá
 : ćiwľzy
 : cžinimy (-)
- 30: A drugi muśi mnichem álbo gđzye plebanem.
 31: Albo ieždzi po wioľkach iáko po koľędzye/
 32: Pytáiąc fie v mnichow o iákiesy árendzye.

Dopiroby

strona: 69

Rozdzyał ľzoľty.

Liťt 69.

- 1: Dopiroby ná cudzym chciał fie vczyć rządow/
 2: Ano byľo lepiej ftrzec onych swoich błędow.
 3: # Widzyaľeś owo kľiažę ieždząc z nimi bládo/ (*marg*)
- : Im wię
 : tľzy pan
 : tim wię
 : cey tru=
 : dności. (-)
- 4: Wierz mi żećby im cžáľem dáľo bárzo rádo/
 5: Ale gđzye ták wiele wzyać iáko pyľze trzebá/
 6: Wieręby gi wyľpaľ by miał trzos do niebá.
 7: Widzyaľeś owy ganki á co to koľzťuie/
 8: Wľzák o tym cžáľem myľląc áž fie gľowá pľuie.
 9: A byś tám we wnąťrz weźrzaľ co tám tey gawiedzi/
 10: Niewiem iáko y rozum ľpeľná w gľowie siedzi/
 11: Myľląc o tym/ á záwždy wľzyťko mieć ná piecży/
 12: Aby nigdy nie zelżyć ni ná cžym ľwey rzecży.
 13: Ano ieden fraucymer á ná ich bryžyki/

- 14: Muśi ząwżdy pomylić bårzo w fkrzynce fzyki.
 15: Bo tåm wfzytko muśi być by fie zewfząd pfrzyło/
 16: Gdzye wzyać tu wzyać á przedfię ząwżdy áby było.
 17: Słyfzaleś też Muzyki fłyfzaleś trębåcze/
 18: Y nå ten głos choć wdzyęczny nie ieden zåpłåcze.
 19: Bo gdy ty głofy huczå iuż fie wfzędy leie/
 20: Ale on nieboraczek bårzo złey nådzyeie.
 21: Kiedy ow głos wfłyfzy dawaycie podatki/
 22: To fie iuż wierę ciågni by zåftåwić dzyatki.
 23: A coś widzyåł tę ordę co fie to broiå/
 24: A mnimåfz y tå dårmo áby fie ftroiå.
 25: Chociay fwego przykłåda åle przedfię łupi/
 26: Kåždyby nie rad ftråcił nigdy nå fwey kupi.
 27: # Nuż gdy fie nieprzyiaciel iåki trefi s ftrony/ (*marg*)

: Trwo=
 : gi nye=
 : fpråwie
 : dliwe. (–)

- 28: Iż będye trzebå iåkiey niemåley obrony/
 29: To fie ciågni iåko Lis byś miał ogon ftråcić/
 30: Bo wżdy lepiej niżli fie z niewolå pobråcić.
 31: To iuż dzyålå zåtaczay/ to iuż fzykuy huffy/
 32: Iedźmyfz w imiono Boże nå ty złe påduchy.

strona: 69v

K 5

To iuż fkrzy=

Teophråftus.

- 1: To iuż fkrzynie wytrżålay zåftåwiay klenoty/
 2: Azac więc måło wydydze nå tåkie kłopoty.
 3: Iuż konie zbroie fkupuy/ iuż fzukay hetmånow/
 4: Pořly wfzędzye rozfłyay do pořtronnych pånow.

- 5: Iuż gdzye nábyć tu nábyć/ á niech dofyć będzyc/
6: To pieniędzy łzukáiąc rozbieżą fie włzędzyc.
7: A też więc owi łkępcy co twárdo chowáią/
8: A łakomo pieniądze w pokoiu zbieráią/
9: Z dawnych czáfow niešzczęłcia więc tego czekáią/
10: To też więc łwe łokoły teraz rošpułzczáią/
11: Kiedy fie do nich ćińną wiołki záłtáwiáią/
12: By y dułżę záłtáwić cięłżko nábywáiąć.
13: Bo y on łam pan łtárłzy do nich czáfem mułł/
14: Kiedy fie óń niešzczęłcie iuż iákie pokułł.
15: Bo owi podłzczuwáćze znaydą wnet przyczynę/
16: Ze łobie nieboraczek mułł zmiáć łzuprynę/
17: Powiedáiąć: źleby to ábył to miał ćirpieć/
18: Abowiem ten nikczemnik nie moźeć fie oprzeć.
19: Nie dáy łobie iełłił pan czynić tákiey krzywdy/
20: Twoi tego przodkowie nie ćirpieli nigdy.
21: Bowiem to iełłi łobie będzyc łekko waźyc/
22: Ledá kto fie ná potym moźe nas nádláźić.
23: O okrutny narodzyc załz nie łepłzy pokoy/
24: O cney łpráwiedliwołci záwźdy rádlzey rokuy.
25: Załz nie widziłz w tey mierze iáka łpráwiedliwołć/
26: Kiedy łudzi záwiedzyc táka márna chćiwołć.
27: Iuż on nieboźátecźko co łpokoiem łiedzi/
28: Chociay więc gołłciom nie rad káźdy go náwiedzci.
29: By miał z dzyećmi pozdycháć tedy go wylupią/
30: A iáko ná Baryczy nigdy nic nie kupią.
31: Młocą dym w niebo łeći á gonią fie s kury/
32: A drugi do komory pátrza s tyłu dzyury.

- 1: A drugi po szelinie szuka Iławowice/
2: Vbogiego potomką krowy niebofzczyce.
3: A iegli iako rychło nie potrafi ná nię/
4: Tedy sie pánu oycu pewnie w rog doftanie.
5: # Nuż záfię niewinney krwie co sie w tym wylewa/
6: Kilká let ich więc płáczę ledwe ieden śpiewa.
7: Bo kiedy sie zuchwálcom otworzy to żniwo/
8: Iuż práwie iako ná miód bieży tám co żywo.
9: A práwie co tám bieży to zuchwále bydło/ (*marg*)
- : Walki/
: plewi=
: dło lu=
: dzizlich [!] (-)
- 10: Iż to włáfnie ná świecie iest Páńskie plewidło.
11: Bo kiedy sie narody ludzkie záplugáwią/
12: Iże sie w nich pokrzywy y s kákołem zyáwią/
13: Nie może nigdy fnádniey Pan wypleć pżenice/
14: Iedno śpołu zebrawszy łotry pijánice/
15: Wyśláć ie ná to żniwo gdzie we grzbiet pukáią/
16: A což gdy go tu domá nigdy nie ślucháią.
17: A kogo mu nie trzebá tego tám zoftáwi/
18: A wiernemu w nawiętfzey burdzye pokoy zyáwi.
19: # Bo niedba nic zuchwálec kiedy ma pożytek/ (*marg*)
- : Despe=
: rat. (-)
- 20: Choćby iutro po wśzy iuż był w piekle wśzytek.
21: Iuż y ciáło i dużę záprzeda w niewolą/
22: Ták więc dyabeł miřternie ofadza tę rolą.
23: # Bo Pan Bog owych řtrzeże ktorzy s pocźciwofcia/ (*marg*)

Wyer=

nych

Pan

wzędę

łtrzeże. (-)

24: Iádą tám rozżaleni bráterfką miłością/

25: A pomiernie wśzytkiego s cnotą vżywáią/

26: Ci odpłátę y fławę zówzdy s tego máią.

27: Ale owo fwowolne á wśzeteczne bydło/

28: Wierz mi iż rzadko ktory co minie ná fkrzydło.

29: Abowiem ty wśzeteczne márne lichotarze/

30: Zówzdy Pan Bog y domá y ná łtronie karze.

31: # Bo owi tym łákomcom częgo źle nábyli/ (*marg*)

Lákom

czy iáko

trącą. (-)

32: Jedno gwałtem pobráli/ drugie wyłupili.

A owy też

strona: 70v

Teophráttus.

1: A owy też pobito álbo pochromiono/

2: Dawnoć tę ná to piwo wiechę wyłtáwiono.

3: Abowiem kto vżywa tu fwey woley śmácznie/

4: To pewna bez pochyby káždy zginie znácznie.

5: # A ták moy miły brácie wierz mi owy zamki/

6: Omierzłyby drugiemu y z owemi ganki.

7: Gdyby wśzytko wyliczáć co fie więc s tym dzyeie/

8: Wśzák czáfem o tym myłłac y ferce omdleie.

9: Ale iż ták muśi być aż do zefcia fwiátá/

10: A iuz fie nie odmieniá ty mizerne látá.

- 11: Powiedáli o iednym á on fie dziwował/ (*marg*)
- 12: Kiedy widzyał iż fie krol o co záráfował/
- 13: Powiedáiąc: o wierę bych ia krolem zołtał/
- 14: Nie byłaby żadna rzecz oczbych fie zátrołkał.
- 15: Powiedzyano krolowi/ y kazał przypráwić/
- 16: Stołek wzgorę ná piętrze nád dzyurą połtáwić/
- 17: A ná flábych drewniokoch ták bláho záwieścić/
- 18: Aby iedno onego páná wždy násmiefzyć.
- 19: Miecz nád ftołkem ná nići vwiązác kazano/
- 20: A ze cztermi około ftołká áby łtano.
- 21: Kazał go krol ná ftołek połádzić nadobnie/
- 22: A czćić go ná włzem hoynie y bárzo łwobodnie.
- 23: Trębácze y piłczkowie pięknie mu piłkáli/
- 24: A ná nim od wefela áż włofy powłtály.
- 25: Siedzi zwiefiwłzy głowę by ná wiołnę gąłká/
- 26: Gdy ią owo podłkubą/ nie wefoł ni kąłká.
- 27: Pytaią go przeczby ták/ włzákeś więc powiedał/
- 28: Zebyś fie byś był krolem/ nigdy nie zátrołkał.
- 29: Powiedzyał: iákoż ia mam łobie dobrze tułzyć/
- 30: A ia drzę iáko rybá/ á nie łmiem fie rułzyć.
- 31: A wieręc około mnie nadobne wefele/
- 32: Ale boday tákiego nie bywáło wiele.

Przyłzedł po=

strona: 71

Rozdzyał łzołty.

Liłt 71.

- 1: Przyłzedł potym po chwili y łam krol do niego/

- 2: Pytając sie o zdrowiu wielmożności iego/
3: A mówiąc mu/ przeczże wzdzy miły pánie brácie/
4: Ták nie ochotnie siedzisz ná mym máieftacie.
5: Rzekł/ prze Bog odpusc krolu/ nie smiemci sie rufzyc/
6: Y then dzyen obyecalem az do smierci fufzyc.
7: By mie iedno co rychley Pan Bog ftad wybawil/
8: S tego ftolká ftráfnego cos mi gi postawil.
9: # Powiedzial mu potym krol/ á widzisz nędzniku/
10: Iz ia tak zawnzdy liadam ná takim ftolczyku.
11: Srogye pyeklo podemną/ Pánki fad nádemną/
12: Ani sie sam obaczę gdy mi wlofy zemną.
13: A bárzo to ná cienkiew zawnzdy wiśi nići/
14: Wierz mi nie czekaią s tym nigdy trzećich wići.
15: Ze wząd mię okroczyli y nieprzyiaciele/
16: Ze ani ieść ani fpác nigdy nie smiem smiele.
17: Bo ná tháką ofobę zewfząd pátrzą wfzyfcy/
18: Iedni z łálki á drudzy práwie iáko wilcy.
19: A tak sie iuz nie pytay przecz sie krol fráfuie/
20: Zwłafzczá ten co przed sobą przyfzłe rzeczy czuie.
21: # On nieborak powftawfzy odrzekł sie ná wieki/
22: Aby nigdy o krolu nie miewał opyeki.
23: Ledwe iz k sobye przyfzedł od wielkiego ftráchu/
24: Otoż tobye máyefstat miły pánie bráchu.
25: # A tak moy miły brácie nie dziwuy sie temu/
26: Gdybyś ty w ferce weźrzał człeku obfitemu/
27: Dziwnie sie tám by w kotle musi miefzac zawnzdy/
28: A mnie dziw iz zarázem nie fzáleie káždy.
29: Bárzo to nędzny żywot gdy do gruntu práwie/
30: Przypátrzy sie kto pilno takyey dziwney fprawie.
31: Ieft práwie iáko Ieleń gdy podniofzy rogi/

32: Chodzi buyno/ á niewie nędzniczek vbogi/

Iż ftrzelcy

strona: 71v

Teophráftus.

- 1: Iż ftrzelcy wítawicznie ze włzech ftron nań godzą/
 2: A wilcy theż gromádą fládem zá nim chodzą.
 3: # Ale gdyby pomiernie then podfkárbi Boży/ (*marg*)
 : Powin
 : ność
 : Páńka (–)
 4: Vżywał fwoich ftanow/ sílá ten rozmnoży/
 5: Pociechy Pánu fwemu/ á z iego owczarnie/
 6: Silá fie ich do wyzlzey do niebá pogárnie.
 7: Gdyby w fwiętym pokoju á w fprawiedliwości/
 8: Wiodąc ftan fwoy poczćiwie bezewlzey chćiwości/
 9: Rządził tho ftádo Páńfkye/ któżby dobrowolnie/
 10: Nie dał mu fie ze wżytkim ná wżytko powolnie.
 11: A cudzemu dał pokoy/ á bronił też fwego/
 12: Zwłázcza gdy to ieft wola krolá głównieyżego.
 13: Twárde mieyfcá opatrzał/ ofadzał puftynie/
 14: Tákiego więc dáleko zázwdy flawá flynie.
 15: # Bo pátrż też owych drugich co też z nim buiáią/ (*marg*)
 : # Przy
 : pádki
 : dwor=
 : fkie. (–)
 16: Wierz mi y ci nie zázwdy też rofkofzy máią.
 17: Dziwnych owdzye fráfunkow á dziwnych kłopotow/
 18: A dziw iż nie száleie łeb v owych chłopow.
 19: Załz tám kiedy wolna myłl/ załz wolne wyfpánie/

- 20: Ano nádełbem huk puk/ á zówždy wołanie.
- 21: Nie tedy wítań kiedy chcefz/ ále kyedy muśifz/
- 22: A czynić po fwey myfli próżno fie ocz kuśifz.
- 23: Ieden tám chce á drugi háyw zą rękaw wlecze/
- 24: A dziw wielki tá ordá iáko fie nie wściecze.
- 25: Bo tám iuż áni Bogá ni żadney wolności/
- 26: Wfzytko fie dziwno miefza w oney omylności.
- 27: # A choć drugi nic nie krzyw/ w łeb mu fie doftanie/ (*marg*)
- : Zuch=
- : wálco=
- : wi przy
- : godá. (–)
- 28: Czáfem przy towarzyfzu/ á czáfem przy pánie.
- 29: Bo tám fnádnie káždemu wnet doftanie myfli/
- 30: Kiedychmy s łobą wfzyfcy tu pośpołu przyfli.
- 31: Ale kiedy łam idzye włoży w miech piźczeli/
- 32: Bochmy byli w nádzyeię owych poźáleli.

Więc by miał

strona: 72

Rozdział fzofty.

Lift 72.

- 1: Więc by miał y pod fkorą thedy muśi dobyć/
- 2: A przedfię niedoŃtátek przy drugich ozdobić.
- 3: A potym kiedy nie máłz nędzę przydzye klepác/
- 4: Ná febrę poŃtékawfzy fuchych dni doczekác.
- 5: A iefli ie nam iáko zówiefzą do czáfu/
- 6: Pan przedfię ná pokoiu á vżywa wczáfu.
- 7: Zegna fie pozyewáiąc poźycz kopy brácie/
- 8: Bo wierem teraz przyŃzedł k niemáley vtrácie.
- 9: Więc wnet fzkápye fuchoty/ więc mu ząbrze zdzyera/
- 10: A máłztálerzá tłucze iż go nie wyciera.

- 11: A tho widzisz że w nim proch gdzie go iedno rufzy/
 12: Azaż niewiesz plugawość bårzo koniá fufzy.
 13: A on więc prawie fufzy/ bo iuż nie iadł trzy dni/
 14: Obudwu y s páchołkiem dawno tłuką złe dni.
 15: Więc potym chłop lezye precz/ álic sam pan cudzi/
 16: S perfumy rękawiczki czáfem sobie zbrudzi.
 17: A co inych trudności ktoby ie wyliczył/
 18: By fie więc między nimi y nawięcey ćwiczył.
 19: # Bo kiedy przydą trwogi toś iuż słyżał o tym/ (*marg*)

: Wyprá

: wy ná

: trwogi (-)

- 20: Iákie fie przytrefuią tám trudności potym.
 21: Ano kápye zá lzyię/ woz ftoi we błocie/
 22: Azaż więc nędzna głowá thám w iednym kłopocie.
 23: Przyiechawszy iadłby co/ áno nie málz ogniá/
 24: Podobno ták o głodzye doleżymy do dnia.
 25: Szkápye też nie málz co dáć byegay w picowanie/
 26: Y ten też fnadź nie dobre będzie miał wyśpánie.
 27: Bo po kořtki we błocie/ á ná grzbyecie íadno/
 28: A też go potym zá płot będzie wywlec fnádno.
 29: Bo ow hárnálsz y koniá y páná więc gniecie/
 30: Azaż nas iedná nędzá gryzye ná tym świecie.
 31: # A ták íákomci mowił/ nie wżytkoć to rořkofz/
 32: Chociay drugi krororze chodząc by přtra kokofz.

Ale kiedybyś

strona: 72v

Theophrástus.

- 1: Ale kiedybyś weřrzał thám do głowy iego/
 2: Więceybyś fnadź brudnego nálaż niżli přtrego.

- 3: A prawie owo włafne znaki fwoie máią/
 4: Gdy Sokoły pufzczáią á Chárći byegáią.
 5: Obroż ná nim nadobna/ álic on pochwili/
 6: Iuz ftoi ná łańcuchu/ główkę nísko chyli.
 7: Sokoł dla kęfá mięfá wyfoko buiáiąc/
 8: Zwabi fie niebożátko ná wżem wolność máiąc.
 9: Rad iż mu w bęben tłuką/ mnima áby wygrał/
 10: Ano ociec niebofzczyk namniey o tho nie dbał.
 11: # Pátrrze iákie trudnośći tám w ludzkim narodzye/ (*marg*)

: Przypa

: dki nie=

: wiádo=

: me. (-)

- 12: A żaden nic nie myfli o przyfzłey przygodzye.
 13: Pyękny też owo Pítrząek coś go owo widzyał/
 14: A też fnađż powiedáią by przy złocie bywał/
 15: A wždy widziłz nieborak iż był wnet ná wędzye/
 16: Tákci nas to łąkomftwo márníe łowi wżędzye.
 17: Byłci też owo Bázánt nadobnie vpítrzony/
 18: A pátrż iáko mu Iáftrząb pomiechrał ogony.
 19: A co tákich Iáftrząbow około nas lata/
 20: Prawie wżytki niefzczęfcie tuż zá rękaw chwata.
 21: Ieštechmy by kurczętá cochmy ie dziś pyekli/
 22: Tákże ludzie ná świecie theż chodzą by wćiekli.
 23: Choć iedny bárzo fkubą/ drugye fżpetnie łupya/
 24: A wždy fie do tey ordy wżyfcy márníe kupya.
 25: # Rofofoznych to ieft żywot kiedyby ták żyli/ (*marg*)

: Żywot

: dworfski

: pomier

: ny. (-)

26: Iáko my tho pomiernie/ kłopotowby zbyli.

27: Zdrowieby było lepsze/ lepsze dobre mienie/

28: Bęspyeczniefze sumnienie/ pyękniefze ćwiczenie.

29: Azafzby tám nie było wdzyęcne towarzyftwo/

30: Bo co iedno pomyflifz naydzyefz tám wnet wżytko.

31: Naydzyefz y vczonego/ naydzyefz y rycerzá/

32: Więc Muzyká/ Doktorá/ Lutnię/ fzyrmirzá.

Owa cobyś

strona: 73

Rozdział fzofty.

Lift 73.

1: Owa cobyś iedno chciał vmieć pocźciwego/

2: Naydzyefz tám piękny wárftát rzemieflá káždego.

3: A to iefzcze przed tymi co ná ftronie máią/

4: Iż iákiefy chcą biefiády tákiefy vżywáią.

5: Kiedyby to pomiernie á w fkromności było/

6: A komufzby fie w tám tey ordzye vprzykrzyło.

7: Lecż w owey wżeteczności by też w piekle fiedzyał/

8: Bo pewnie tám o niebie nic nie będzyefz wiedzyał.

9: # Bo ow co domá fiedzi niewolnik nápoły/ (marg)

: Ziemiá=

: nin do=

: mowy. (-)

10: Nágoniwfzy fie ze pfy/ z Iáftrząby/ s Sokoły/

11: Przyiechawfzy do domu/ nie máfz fkim pofiedzyeć/

12: Wierę muśi podobno fąfiádá náviedzić.

13: Kłufzże fie iuż náfz pánie przez polá przez gory/

14: Ná onę becżkę piwá á ná chude kury.

15: A iefli fie do domu przytráfi kto s ftrony/

16: To iuż z nim trway choć głupi á czáfem fzalony.

- 17: Toć o żeláznym wilku iedno łeb nábiaie/
 18: A czáfem odieźdzáiąc y pánu náłáie.
 19: A pácholcy v służby y chłopcá vbiją/
 20: A márfzcz fie ty iáko chce/z/ y s flálzki wypiją.
 21: Ale nie dziw iż im ták ty przykrości łtroią/
 22: Bo łą drudzy co ie więc by niechcieli poią.
 23: Leie mu w gárdło dzbanem to zá zdrowie twego/
 24: Ktoby mu go nie życzył páná łáfkáwego.
 25: Potym chłop s łzkápy łpadłzy pośrzod polá leży/
 26: A łzkápá łtłukłzy łiodło więc do domu bieży.
 27: Pan też dawno w wąwozye półpołu z rydwanem/
 28: Oblicza fie máczugą s swoim pánem Ianem/
 29: Co vwiodł lecowego z wąwozu ná pole/
 30: A tego nic nie baczył iż miał pan być w dole.
 31: Azać fie więc nadobnie łámi nie włciągáią/
 32: Aż kiedy fie iuż zmierzknie toż fie rozyezdzáią.

L

A pan iuż

strona: 73v

Teophráftus.

- 1: A pan iuż więc nie włciąga wie iż nie ma owfá/
 2: Bá wierę rázczie iechác byłcie chcieli do pía.
 3: Azać tám więc iednemu vfolgowác muśi/
 4: Bo tám gdzie kto co podka o włztyko fie kuśi.
 5: Ten kurá łáłtrząbowi/ ten Chártowi chlebá/
 6: Ten łnopki wlecze z gumná y koniowić trzebá.
 7: # A ták oni pánowie gdy fie rozyezdzáią/
 8: Z onych wielkich rádości łpołu łobie łáią.
 9: Ow domá konwie zbiera vzdy mu pobráli/
 10: Alboć mi tákie goście dyabli byli dáli.
 11: Ow drugi krzywi łzyią z onego wąwozá/
 http://rcin.org.pl

- 12: Co mu kielnia przyległa kiedy wypadł z wozá.
- 13: Boday mie ták zábit czcił y chłopá mi poił/
- 14: A widzifz miła páni iákoć mie przyftroił.
- 15: Chłop też láie zá piecem czyrwoną máść pije/
- 16: Bo mu gędli z wieczorá ná trzy głofy w kije.
- 17: # A ták owi v dworá to nád tymi máią/ (*marg*)
- : Dwor=
- : fkie bie=
- : fiády. (-)
- 18: Iż iákiey chcą biefiády tákiey vzywáią.
- 19: Y iákie chce tákie ma závždy towárzyftwo/
- 20: A po myfli mu fie zda iáko raczy wftytko.
- 21: Gdyby tego iákom rzekł miernie vzywáli/
- 22: Wie Bog iákie rołkofzy závždyby miewáli.
- 23: # A ták moy miły brácie gdy wftytko obaczyfz/
- 24: Y mego mi ftaniku pogánić nie raczyfz.
- 25: Ktory mi tu nadobnie vmysł moy fpokoi/
- 26: A co mnie tám do tego/ niech fwiát co chce broi.
- 27: Nie myflę nic ni o czym/ ná rownym przeftánę/
- 28: Dzyękuiąc Pánu Bogu iáko fkoro wftánę/
- 29: Ze mie ták w tym pokoju á w cney poczćiwości/
- 30: Raczył wiernie záchowác beze wftyzey trudności.
- 31: Wfzędzyećby dobrze było gdyby fie baczyło/
- 32: Coby s cnotą w mierności przyftoynego było.

Ale wierz

strona: 74

Rozdział fzofty.

Liłt 74.

- 1: Ale wierz mi że wfzędzy wftytko tym fkázimy/
- 2: Gdzye z mierności á s cnoty namniey wykroczyemy.
- 3: # Rzecze potym młodzyeniec/ o fwietyfz to żywot/

- 4: Któryś tak sobie obrał opuściwszy kłopot.
- 5: Y s tym coś mi miánował s towarzysztwem wdzyęcznym/
- 6: Vżywiefz tych roskołzy iuż tak czáfem wiecznym.
- 7: Ale miły Libertas wywiedz mie wždy s tego/
- 8: Cochmy owo widzyeli zá páná zacnego.
- 9: # Powiedzyał mu Libertas/ ách moy brácie miły/
- 10: Wfzytkiego fie dowiedzyeć chcefz á w krotkiew chwili. (*marg*)
- : Dwo=
- : rzánie
- : fzalone^{go}
- : grodu. (-)
- 11: Ták owo zacne kfiążę Zelatorem zową/
- 12: A wierz mi żeć dofyć ma czynić s swoią głową.
- 13: A nie dármoć tak wybladł wfzytko o tym myfląc/
- 14: Aby ftanu nie zelżyć w głowie sobie kryfląc.
- 15: Bo wierz mi gdy fie z myflą kto wzgorę wyciągnie/
- 16: Iuż fie więc śilny kłopot tám w głowie zálągnie.
- 17: A zamek ow ná gorze zową gi Tumultus/
- 18: Bo wierz mi iż tám bywa w nim nie ieden ftultus.
- 19: Bo gdziee fie więc fwawola rozbuia pátronom/
- 20: Wnet będye y s kościołá fpelunká latronum.
- 21: Co dwa iádą przed pocztem to ieden Inuidus/
- 22: A to też podle niego iedzye pan Kupidus.
- 23: A wierz mi że to zacni w tym grodzye dworzánie/
- 24: Co żywo íście tám ma wielką pieczę ná nie.
- 25: Owo po práwey ręce pan Auarus iechał/
- 26: Wierz mi że ten w popiele grufzki nie zániechał.
- 27: Bo kiedybyś ty vżrzał tám doftátki iego/
- 28: Byś też miał do domu przydź kfiążęciá zacnego.
- 29: Lecż tego nie vżywa tak to leżąc gnije/

- 30: Podobno aż kto inŝy toż ná tym vtyie.
31: Owo po drugiey ręce iechał Simulator/
32: Wierz mi że też y owo ŝilny Prokurator.

L 2

A owo Adu=

strona: 74v

Teophráttus.

- 1: A owo Adulator przy nim z drugiey ŝtrony/
2: Iego powinowáty ciotczony rodzony.
3: A niemáło dochodow máią s ŝwych wrzędow/
4: Ale przedię ŝwiádomi wŝyŝcy tych ich błędow.
5: **O wo [!]** co laŝkę nieŝie to pan Superbia/
6: Co owo poglądáiąc ná wŝytki omija.
7: A iáko on ich niezna/ też go tám nie znáią/
8: A pálcem vkázuiąc zá błázná gi máią.
9: Bo to záwŝdy hárdemu ieft rzecz przyrodzona/
10: Gdyŝ ŝiedzi iáko głucha ná ŝcienie oponá.
11: Owo pan Priwat zá nim to pirwŝy pan w rádzye/
12: A wierz mi iż niemáło y ten ma w pokładzye.
13: Bo ten niedba o wŝytki gdyby doŝrzał ŝwego/
14: By mieli rázem zgináć/ nic iemu do tego.
15: Acŝ to iego poŝtáwá iż rzkomo o wŝytki
16: **Stá ra [!]** ŝie/ ále wiécey o ŝwoie poŝytki.
17: Wŝyŝcy to iáwnie baczą/ á coŝ gdy nie ŝmieią/
18: Práwey prawdy dokłádáć/ ták wŝyŝcy ŝzáleią.
19: Ow co tu ŝtroná iechał tego zowá Rixá/
20: To ieft ták chłop zuchwáły przekáŝalby y pía.
21: A też widziŝ iáko mu nákrzywiono gęby/
22: Y niewiem by tám dawno ŝpełná były zęby.
23: Bo ten y bez przyczyny náigra káŝdego/
24: Aby ŝtuki okazał przyrodzenia ŝwego.

- 25: A to za nim Kozerá powodny koń wiedzye/
26: Wierz mi y to tám wdzyęczny ná káždey biefiedzye.
27: A czáfem też odniefie częłto ná łbie guzy/
28: Nie pomogą trzy krole ni wierę trzy tuzy.
29: A to Nugás przed pocztem co ná bębniech bije/
30: Wierz mi że ná biefiadach y ten fie nie kryie.
31: Pewnie iáko namędrfzy iż fie ten pożywi/
32: A gdy wierzą dudkowie á cozechmy krzywi.

A ieft íście

strona: 75

Rozdzyał fzołty.

Lift 75.

- 1: A ieft íście zacnego narodu młodzyeniec/
2: Páná Simulatorow rodzony fiełtrzeniec.
3: # A ná zamku ftároftę Sobiegárnem zową/
4: Rozumieyże iż to chłop íście s chytrą głową.
5: Bo wierz mi iż ten łobie ząwždy ręce tłuści/
6: Bá nic ten ná łwe łkrzydło nigdy nie opuści.
7: Abowiem ten y łądzi tenże włzytko rządzi/
8: A częłto tám nie ieden z workiem więc ząbłądzi.
9: Bo on o to nic niedba áby łprąwiedliwie/
10: Kiloby fie dołtáło czáfem y fáłfzywie.
11: Tych inych vrzędnikow ieft iefzcze niemáło/
12: Azáfł fie tám nie dziwnie włzytko pomiełzáló.
13: # Bá káždy tám do łiebie co podka to gárnie/
14: A ná trzos fie wnet zwabi by łáłtrząb po łkwárnie.
15: Abowiem tám łákomłtwo w łilney wadze ząwždy/
16: A więcey go niż páná bywa pilen káždy.
17: Bo wierz mi że tám trzebá czáfem y przez nogę/
18: Gdyby náłze łzłó gorą/ bá iáko cie mogę.
19: # Ale ná náłze łzczęłcie Teophráłtus iedzye/

20: To ten częściej tam bywał ná tákiey biefiedzye.(*marg*)

: #Teo=

: phrá=

: ftus. (-)

21: Bo sie schował ná dworzach á w dziwnych zwyczáioch/

22: Ktore sobie przeglądał w rozmaitych kráioch.

23: Ale mu iáko y mnie fwieckie krotchwile/

24: Omierzły/ też spokoim siedzi fobie mile.

25: Alic wnet Teophráftus idzye do nich proście/

26: Zdarz Pan Bog/ bądźcie rádzi owo macie goście.

27: Bog wie zem tu vmyflnie práwie do was iechał/

28: Y inychem fwych potrzeb ták práwie zániechał.

29: Ale tu v was widzę kogoś nowotnego/

30: A pewnie to musi być nie s kráiu náłzego.

31: # Rzecze potym młodzyeniec/ nie z wálzego pánie/

32: Bo to iest napilnieyze w tym moje stáráníe/

L 3

Bych sie te=

strona: 75v

Teophráftus.

1: Bych sie tego náuczył co iest poczcíwego/

2: A pomiernie wzywał żywotá swoiego.

3: Otoż mie tu Bog przygnał práwie ku mey myfli/

4: A iefcze ktemu zdárzył zefcie do nas przyfzli.

5: Mowilichmy tu sobie o owym żywocie/

6: Co sie zawnždy kołáce ná fwieckim kłopocie.

7: Bom widzyał iedno kfiążę tu pod zámkiem w polu/

8: Ano sie zá nim włoczy dziwnego kákolu.

9: Podobno ci co sie to ták włoczą zá dworem/

10: Co wzytko orłem gonią á drugie też worem.

11: Y nadobnie mi to pan Libertas wyłozyl/

- 12: A gdym to ták zrozumiał/ práwiem teraz ożył.
- 13: Bo oná przyrodzona fwawola potworá/
14: Závždy mie też ciągnęła tám do tego dworá.
- 15: # Widzyałem też iego łtan nadobny pocźciwy/ (*marg*)
- : Sthan
- : Liber=
- : tatis. (-)
- 16: A tákiegoby vzyć miał káždy cnotliwy.
- 17: Pobożnego/ łkromnego/ náwłzem łpokoynego/
18: Gdyż nam nie długo buiác w nędzy światá tego.
- 19: Wierę mi fie ná włzytkim lepiey ten podoba/
20: A podobno połpołu zgodziwá fie obá.
- 21: Lecz fie przedfię dziwuię miły święty pánie/
22: Iż nędznicy nie przydą w łłufzne rozeznánie.
- 23: A tego nic nie baczą co im bárzyey łzkodzi/
24: A iż tuż śmierć zá káždym zá piętámi chodzi.
- 25: # A iefli kto w złey łławie márnie s światá zginie/
26: Y pámięć zła zołtánie y niebo precz minie.
- 27: A ieflic fię precz puści háyw ná lewo k łobie/
28: Pewnieć fie tym gościńcem nie raz w łeb záłkrobie.
- 29: Bo wierz mi że w tey łázniey tám bez ługu myią/
30: Ale vřrzyłz żeć bárwierz przykro kręci łzyią.
- 31: # Rzeczę mu Teophráłtus/ moy młodzyeńcze miły/
32: Rozumiem żełcie o tym tu łobie mowili/

Co iefł zá kro=

strona: 76

Rozdzyał łzołty.

Liłł 76.

- 1: Co iefł zá krotochwilá w łpokoynym żywocie/
2: A co zálię zá fráłunk w tym łwieckim kłopocie.
- 3: Y precz fie ná nim ludzye ták dziwnie mielzáiá/

- 4: Świętą cnotę y ławę zacną opufzczaia.
- 5: A co daley y prawie nieboia fie Bogá/
- 6: Wiedząc pewnie iaka iest w piekle ná złe trwogá.
- 7: # Rzekł młodzyeniec/ miałcibych pewnie wiedzyeć o tym/
- 8: Y drugiemu co nie wie powiedzyeć ná potym.
- 9: Bo fie dawno rozlicznym ludzyom przypátruię/
- 10: Co to iest zá niedbáłość pilnie vpátruię.
- 11: Zda mi fie/ przyrodzenie to wżytko fpráwuie/
- 12: A potym złe ćwiczenie iefzcze ocukruie.
- 13: # Rzekł Philozoph/ nie pátrz ty iedno ná poftáwy/
- 14: Iedno prawie dogląday do ferdeczney fpráwy.
- 15: Boć to łacno rozeznáć czarno álbo biało/
- 16: Kto nie baczy zwyczáiow iefzczeć ná tym máło.
- 17: Łacnoć więc bywa poznáć z Murzynem Cygáná/
- 18: # Ale trudniey obáczyć co we wnątrz v páná.
- 19: Bo poftawká obłudna síłá ludzi zwiedzye/
- 20: Nie wżytkiego obaczyłz s czym kto ná plác iedzye.
- 21: Będać fłowká cukrowne á poftawká cudna/
- 22: Pożrzyłz iedno kęs daley álic mył obłudna.
- 23: # Ale požrzy iako fwiát rozno rozdzyelony/ (*marg*)
- : Ludz=
- : kie fta=
- : ny ná
- : czworo
- : rozdzye
- : lone. (-)
- 24: Ná cztery części prawie włalnie wyftáwiony.
- 25: Wíchod/ Zachod/ á Połnocy/ á potym Południe/
- 26: Rozdzyelił ten mądry Pan wżytko ná wżem cudnie.
- 27: Tákzeć też ná nim ludzye ná czworo fie dzyełá/

28: A wżycy sie chocia y źle s swoich śpraw wefełą.

29: # Acz drudzy s świętą cnotą zawnzdy idą zgodą/ (marg)

: Sthan

: prawie

: cznotli=

: wych. (-)

30: A ná żadną sie nigdy złą rzecz nie przywiodą.

31: A ty ná iednę ftronę połoź święte śtany/

32: Ktorych zacność y cnoty iawnie wżycy znamy.

L 4

Acz ich má=

strona: 76v

Teophráftus.

1: Acz ich máło/ áleć wżdy teź czáfem bywáią/

2: Ktorzy tey powinności wiernie vzywáią.

3: Ktorzy wzgardzáią niłkość światá omylnego/

4: Przypátruiąc sie śprawam Bogá niebieskiego.

5: Iáko wżytko możnością Bośtwá śwego rządzí/

6: A iáko śpráwiedliwie wżytki śtany śądzi.

7: Co cnotá/ co poczciwość/ rozeznác vmieią/

8: A śwe śpráwy powinne wáfnie rozumieią.

9: Nie dádzą sie vnośíc wżeteczney chciwości/

10: Iedno śobie ták żywą w cney śpráwiedliwości.

11: Nikomu czci ni śławy nic nie vwłaczáiąc/

12: Káżdemu co należy wáfnie przywáfzczáiąc.

13: Boiaźń Páńską ná pieczy zawnzdy pilnie máiąc/

14: A od niey sie by namniey nic nie vnafzáiąc.

15: Gdyź ni pychá nádęta/ áni żadna zazdrość/

16: Nie zwiedzye ich cney myśli nigdy ná żadną złość.

17: Pompy márne tytuły nic im nie śmákuia/

18: Pomierny á wolny śtan ten śobie miárkuia.

- 19: Gdy widzą co sie dzieje na każdym wrzędzie/
 20: W każdym pełno omyłki a złej sprawy wzędzie.
 21: Cić zawnždy dobrej myśli/ cić zawnždy wefeli/
 22: Nie inaczey tu żywą by w niebie Anyeli.
 23: O Pánie dayże zawnždy nam s takiemi bywać/
 24: A poczciwych żywotow tych z nimi vzywąć.
 25: Y cożby sie iuż lepiej nam przytrefić mogło/
 26: A siłaby sie złego przed námi wybodło.
 27: # Iest drugi stan też máło mnieyſzy od pirwſzego/ (marg)

- : Sthan
 : też pocz
 : ciwy/ á=
 : le iuż
 : then co
 : sie stá=
 : ra o się. (-)

- 28: Ale wždy iednak pátrzy przedsię każdy ſwego.
 29: Ktorzy **á cz** [!] w ſwych zacnoſciach nadobnie sie ćwiczą/
 30: Lecz przedsię więcej ſobie niżli inym życzą.
 31: O poczciwe wrzędy tedy sie stáráią/
 32: Acz y ſprawiedliwości ná nich vzywáią.

Nie mierzą ich

strona: 77

Rozdział ſzoſty.

Liſt 77.

- 1: Nie mierzą ich też pompy/ nie mierzą tytuły/
 2: Nie zárzući stároſtwá żadny ni infuły.
 3: Tákże inych wrzędow co ſwiátem władáią/
 4: A nic ich to nie mierzi gdy sie im kłániáią.
 5: Też y kładą do kątá gdzye co ſkąd przypádnie/
 6: Aby wzyął gdy co dádzą námowi go ſnádnie.

- 7: A wżákoż pocżciwości ná wżytkim pátrzáią/
8: Świętą cnotę y zacność ná bączności máią.
9: A práwie złote wieki zá tákich bywáią/
10: Gdy fwe máiąc ná pieczy cudze opatrzáią/
11: Aby káždy zoftawał przy fpráwiedliwości/
12: A fkromiąc w ludzyoch márne wżeteczne chćiwości.
13: A iużby dobrodzyeyftwá nie **trzeb á [!]** inego/
14: Aby mi to przywłáfczył co ieft włáfnie mego.
15: A ktemu mie obronił krzywdy złościwego/
16: Iużbych niechciał do śmierci więcey łáłki iego.
17: A wżákoż iednak y to ná bączności máią/
18: Ktore przychylne znáią y ty wřpomagáią.
19: Y to ieft ftan nie gorŹy á boday fie mnożył/
20: IeŹczeby gad ná wiofnę nędzniczek wđdy ożył.
21: # Ieft trzeći ftan teŹ dziwnie ná Źwiát wyŹtáwiony/(*marg*)

: Sthan

: przewro

: tnych á

: chitrich

: ludzi. (–)

- 22: Rozumem y chytrócią zewŹząd ogárniony.
23: Co iáko Soyká w klatce Źczębietliwym będzye/
24: RoŹkryŹła Źwiát chytrócią á ięzykiem wŹędzye.
25: Ná poŹtáwie Báránek/ ále Lis ná myfli/
26: Co wŹytki ludzkie Źpráwy ćicho we łbie Źkryfli.
27: Bárnádyńłka poŹtáwá ále wilcze Źerce/
28: ZágryznáwŹzy báráná goni drugie ieŹcze.
29: Tákcęc ten wilk chowány z iednym nie zoŹtánie/
30: S ćichá pátrzy ponuro gdzye drugich doŹtánie.
31: Ci iuż więc nic dla cnoty iedno dla pożytku/

32: Ważą fie bárzo łnádnie iuż káżdego zbytku.

L 5

Zadny s tych

strona: 77v

Teophráftus.

- 1: Zadny s tych nic nie myłli o przyłzłym żywocie/
 2: Ni o łlawie poczciwey ni o żadney cnotie. (*marg*)
 : Kram=
 : na cno=
 : tá. (-)
 3: Ták mu fie zda iż wózytko zá pieniądze znaydzye/
 4: Sławę y cnotę kupić co nie bywa w prawdzye.
 5: A też kupna nie dobra lepśza przyrodzona/
 6: Bo więc tá kramna bywa fáłzem przefádzona.
 7: Więc owym zábiegáią ktorzy fwiátem rządzą/
 8: A zá ich pomocámi fkázuią y łądzą.
 9: A połuły im lecą od káżdego kráiu/
 10: Wierę náłzy wygráli ledwe lepiey w ráiu.
 11: Więc onę łprawiedliwość łwiętą záglufzáią/
 12: Iáko mgły kiedy piękne słońce záłłániáią.
 13: Bo nie vydzye ná łkrzydło iuż im żadny zbytek/
 14: Aby iedno mógł przypáść łkąd iáki pożytek.
 15: Bo gdzye chytrość nie łprofta to fie o moc kufzą/
 16: By więc tego przypłácić y ciáłem y dufzą.
 17: Bo pochlebśtvo z nieprawdą tuż zá nimi chodzą/
 18: A łwiętą łprawiedliwość márnje zewłząd głádzą.
 19: A łtąd ná zacne mieyfćá przychodzą s tych błędow/
 20: Y doftawáią potym poczciwych vrzędow.
 21: Aleć nędzna owieczko gdzyeć ten páłterz rzádzi/
 22: Ołtrzegay fie y łámá choć z nim łtádo błádzi.
 23: Bo żadnego narodu nie máłz łzkodliwłżego/

- 24: Jedno co ták ponuro chodzi iáko pfiego.
 25: Co fie nadobnie łaši á s tyłu włápi/
 26: A potym fie do kątá vchwyćiwfzy kwápi.
 27: A żadna w ludzyoch nie ieft fzkodliwfa przygodá/
 28: Jedno gdzye tá plugáwa rofpłynie fie wodá.
 29: A bych ie miał miánowác/ wiem że fie domyflifz/
 30: A podobno iuż o nich we łbie łobie kryflifz.
 31: Rácż Pánie Boże zniſzczyć to márne nafienie/
 32: Bo to kákol fzkodliwy ná ludzkie ftworzenie.

A bárzyey ten

strona: 78

Rozdzał fzofty.

Liſt 78.

- 1: A bárzyey ten pſzenicę głuſzy niż pokrzywy/
 2: Y niewiem przecż to ćirpi Pan Bog ſpráwiedliwy.
 3: Ale iż on ták dobry á dłuġo rad czeka/
 4: Bo więc y pies vmilknie kiedy fie wyfzczeka.
 5: Tákież tego złoſniká czeka co ſwiát myli/
 6: A ſnadź fie obaczywfzy przeftánie pochwili.
 7: Lecż vŕzyfz ftára wygo ieſli nie przeftániefz/
 8: Wierz mi iż ná łańcuchu v drzwi w piekle ftániefz.
 9: Ale więc trudno z wilká vcżynić báráná/
 10: Tákże też więc dobrego s tego złego páná.
 11: Abowiem iákim ſmrodem to z dawná náwrzáło/
 12: Podobno iuż ták wiecznie tym będye ſmierdzyáło.
 13: # Czwarty rodzaj iuż też łą oni wŕzetecznicy/ (*marg*)

: Czwar=

: ty łtan

: wŕzetecz

: nych á

: fzalo=

: nych. (-)

- 14: Co chodzą by szaleni vbodzy nędznicy/
 15: Co ich ono szaleństwo iawnie wszyscy znają/
 16: A wždy gdzie iako mogą takie pokrywać.
 17: Marnie to płodne zyele a ledą gdzie roście/
 18: A gęści to po wszystkim zawždy fwiecie goście.
 19: Bo śnádniey przyrodzeniu zawždy o takiego/ (marg)

: Lácniej

: przyro=

: dzenyu

: o złego. (-)

- 20: Niżli o cnotliwego a prawie dobrego.
 21: A patrząy więc ná wiośnę kiedy zyoła wśchodzą/
 22: Wnet pokrzyw y z łopianem napirwey wychodzą.
 23: A kopać pilno trzebá ná infze nafienie/
 24: Tákżec też właśnie wśchodzi ludzkie pokolenie.
 25: Prawie to trzecich śtanow śą włafni wśparowie/
 26: Bo im więc lecą ptacy gdy fiędą w obłowie.
 27: Bo co więc ci szaleni z wieczorá nárządzą/
 28: To owi korzyść máią kiedy ráno śądzą.
 29: Bárzo fie w tych podieźdzkoch oni więc kocháią/
 30: Kiedy by ná podwodach ochotnie biegáią.
 31: Pewna więc woyná będzie choć nie wydadą wići/
 32: Chocia y drudzy nie krzywi przedfię będą bići.

Abowiem śza=

strona: 78v

Teophrástus.

- 1: Abowiem śzalonemu śnádnie dodać rády/
 2: Kiedy śámá myśl ciągnie do burdy do zwády.
 3: Nie trzebá tám lá lá lá bárzo długo wołác/ (marg)

: Dobra

: receptá

: kiy ná

: fwąwo

: lą. (-)

4: Iedno pátrzay herapu kiedy odeymować.

5: Y nie trzebá záiufzác będzyc przedlię gonił/

6: Choćbyś y v odprawy czáfem kijem łomił.

7: Acźci więc ta recepta wiele odiać może/

8: Ale wierę drugiemu y máło pomoże.

9: # O wierz mi iżec ten chwałt wżędy gęłto roście/

10: Będzyc klozá á tárás miáła częłte goście.

11: A ná to nie wymyli lepszego plewidlá/

12: Iedno tego nápedzić tám błędnego bydła.

13: Bo ci zálię zacnieyfzy dofyć klozy máią/

14: Kiedy ie w tym szaleńftwie wżyfcy ludzyc znáią.

15: A czáfem więc tę rofkołz y wiołkami płácą/

16: Społu rozum y sławę y máiętność tráca.

17: A by iuz ták w tym dofyć/ ále ielzycze máło/

18: Bo iuz zdrowiu y duży społu fie doftáło.

19: # A ták moy miły brácie tuć trzebá pracowác/ (*marg*)

: Iáko o

: ráć ná

: cnotę. (-)

20: Iáko tę márną rolą s przodku wypráwować.

21: Bo iefli iey nie zrádliłz á dobrze nie zwłeczefz/

22: Wierz mi że przed tym chwałtem dobrze fie nie wściefzefz

23: A czymże ią spráwować/ wierz mi żeć nie pługiem/

24: Lecz słáchetnym rozumem á ćwiczeniem długim.

25: A plec ią s tego chwałtu áby nie zároflá/

- 26: A iżby ku czci Pánu co nawyzłzey roślá.
 27: Bowiem ciálu w chorobie fnádniey może pomoc/
 28: Ale gdy sie fwowolna dufze imie niemoc/ (*marg*)
 : Recze=
 : ptá ná
 : dufzę. (-)
 29: Iuż iey áni wymáże pewnie ni wykurzy/
 30: A co dáley iáko mofzcz to sie bárzyey burzy.
 31: Zábiegayże moy brácie ty wczás tey niemocy/
 32: Poki iefzcze zá młodu nie záweźmie mocy.

Bo gdy sie

strona: 79

Rozdział 13ofty.

Lift 79.

- 1: Bo gdy sie sam opátrzyłz zleczyłz y drugiego/
 2: Kiedy mu dałz fkołztowác receptu swoiego.
 3: Czyńże sobie fyropek z roftropney mądrości/
 4: A nie dáy sie vwodzić nikczemney chćiwości.
 5: Wiefz żeć káźde lekárstwo gorzkość w sobie miewa/
 6: Ktorą więc káźda niemoc rádá wybolewa.
 7: Tegoż ty ágáryku przykłáday ná dufzę/
 8: Abowiemci nieboże prawdę mowić mużę.
 9: Iesliże iey nie vymiesz fweywoley zá młodu/
 10: Wierz mi żeć potym zdechnie bez cnoty od głodu.
 11: Gdyż cnotá s poczćiwością to fá iey potráwy/
 12: Boć oná nie bárzo dba o kramne przypráwy.
 13: Boć pewnie márne ciáło będye tego chciáło/
 14: Aby z nią po tey mdłości po świátu buiáło.
 15: Ale iá ćirpliwością trzy iáko piołunem/
 16: Potym powściągliwością pofyp by háłunem.
 17: Cnotą miáło chłodnego okłáday iá wżędy/

- 18: By sie nie zápaliłá w ony pirwŕze błędy.
 19: Poczćiwofciá zawięzuy ábyć nie zácieklá/
 20: Bo byś iey dał fwą wołá/ pewniećby sie wścieklá/
 21: Zá tym ŗzalonym ciátem ŗwowolnie biegáiąc/
 22: Nie ináczey ná wiofnę iáko Márcá záiác.
 23: # Też wiełz w káżdey niemocy iż potrzebá miáry/
 24: Bo to y bez doktorow bywał zwyczáy ŗtáry.
 25: # A ták ia wierz mi pilnie rádżę ná to tobie/
 26: Byś chował conalepiey miárę w tey chorobie. (*margin*)

: Miárá

: w dułz=

: ney cho

: robie. (–)

- 27: Bowiem iáko żółádek fwą wołá zápłuiiefz/
 28: Potym co to zá niemoc wierz mi pokofztuiiefz.
 29: Bo więc to trudno leczyć gdy iuż sie roznieŕie/
 30: Bywáią y z recepty czásem drudzy w leŕie.
 31: A nie trzebá iuż w ten czás wiele płowác grołzy/
 32: Iedno corychley łápác gdzye czarney kokofzy.

A tu pulfy

strona: 79v

Teophráftus.

- 1: A tu pulfy ná ŗkroniach nadobnie obłóżyć/
 2: Lecź ták rozum zboláły trudno iuż ma ożyć/
 3: Ktory dawno boleie ták iefzcze y z młodu/
 4: Snádnie mu przydzye ŗzálec czásem y po chłodu.
 5: Ach nieſzczęłna roſpułto/ ŗwawolo wŕzeteczna/
 6: Chytrałz to fámołowká ná nas práwie wieczna.
 7: Choć iá wŕzyfcy widzimy/ á wźdy w nię wpadamy/
 8: Iefzcze dobrze zá ſwiátłá bo o niey niedbamy.

9: # Owa to prożno dzyelić/ iedno dwa fą ftany/ (*marg*)

: Dwoyá

: czy ied=

: no lu=

: dzye. (-)

10: Ták y miedzy fwieckiem iedno miedzy kápłany.

11: Iedni dobrzy drudzy źli/ zdawnąć fie ták dzyelą/

12: A dyabeł to fpifuie przed káżdą niedzyelą.

13: Dobrzy w iego reyełtrá ci nigdy nie wchodzą/

14: Chocia y tu w iednym ftadku fpołu z złemi chodzą.

15: Bowiem to máło wádzi widamy to fámi/

16: Kiedy chodzą po fpołu kozy y z owcámi.

17: A co więc rozey wádzi choć w pokrzywach ftoi/

18: Káždy fie do niey cíśnie choć fie fpárzyć boi.

19: Ale też więc dobry kiy ná pokrzywy bywa/

20: Nie ták párzy tłuczona choć iey nie wrywa.

21: Acz iednák przedfię s czáfem wyroście s korzeniá/

22: Ale fie wždy prytłucze w niey złego nafienia/

23: Ze fie wždy ták fzyroko rozraftác nie może/

24: Tákże też ty złego tłucz gdzie możefz nieboże.

25: Námawiáiąc áby złym zwyczáiem nie párzył/

26: A tego złego piwá po fwiátu nie wárzył.

27: # Potym tey nędzney dułzy trzebá tych receptow/ (*marg*)

: Recze=

: ptá du=

: fzna. (-)

28: Aby s pocźciwych náuk doftála konfektow.

29: Nie z owych co owo w nich iedno básni báią/

30: A co potrzebnieyfzego o to máło dbáią.

31: Snadźby to potrzebnieyfza co rozumu vczy/

32: A niewinną dufzyczkę świętą cnotą tuczy.

Boć ieft dá=

strona: /80

Rozdział 80.

Liść 80.

- 1: Boć ieft dáleka rozność mądrość od náuki/
 2: Bo kážda s tych z oľobná miewa swoie sztuki.
 3: Bowiem gdy do mądrości náuká przypádnie/
 4: Sláchetne przyrodzenie wiele rzeczy zgádnie.
 5: Tác iedno vkázuie drogę do ćwiczenia/
 6: Ale ty łam przyłtrzegay pilno przyrodzenia.
 7: # Baw łie wiecey mądroćciá niżli náukámi/ (*marg*)
- : Sztuki
 : łzyrmier
 : łkye ná
 : dyabłá. (-)
- 8: Stłuczełz dyabłá by łzyrmierz prołtemi łztukámi.
 9: Boć náuká ieft by kwiat co ná drzewie roście/
 10: Ale mądrość zá owoc slátanie włzytkim prołcie.
 11: Pátrrze co łá zá łztuki łzyrmierłkie w mądrołci/
 12: Pirwłzy párat vczyńiłz z zacney pocłciwołci.
 13: A potym s łwiłtey cnoty gdy vczyńiłz ganek/
 14: Pewnieć wnet dádzá zá zyłk bá y połłá wianek.
 15: A kiedy łtátecznołciá vczyńiłz obronę/
 16: Iuż łie węc nie ogláday ni ná żadná łtronę.
 17: Potym łztukę vkażełz iuż wychodząc z domu/
 18: Pánu Bogu łie porucłz/ inemu nikomu.
 19: Temu wierz temu dufay nic łie nie omyliłz/
 20: Snádnie y bez obrony złęgo wnet náchylilz/
 21: Zeć nie będzeye nigdy moęł ni ná czym záłzkodzić/
 22: A zá wždy go tą łztuká iuż mozełz pochodzić.

23: # A Pána miey ná pieczy ábyś go nie draźnił/

24: Bobyś tym wierz mi wżytko ná koniec pobłaźnił. (*marg*)

: Pan do

: bri fzyr=

: mierz. (-)

25: Wiesz kiedy kto wykracza s świętey woley iego/

26: Vmie ten Inádną łztukę iście ná káždego.

27: A nawiętżzego miłtrzá y ná łzkole zbije/

28: A pewnie iegli nie w łeb nie chybi wżdy fzyie.

29: # A ták moy miły brácie vcz fie tey mądrości/ (*marg*)

: # Mą=

: drość/

: część na

: lepřza. (-)

30: Ktoraby cie przywiodłá ku łławney zacności.

31: A onego pirwżzego cechu dzyerz fie ludzi/

32: Wierz mi żeć nic ná tobie dyabeł nie wyłodzi.

Bo ciało

strona: 80v

Teophráftus.

1: Bo ciało y mární fwiát w tám tym cechu mdleie/

2: A duřyczká niewinna z rádości fie śmieie.

3: Bo gdzye cnotá tám fie iey ząwżdy piołnká gędzye/

4: W tym vliku by pczółká narychley vfiędzye.

5: Ale iáko fie iey teř záczerwi niecnoty/

6: To oná y śrzod látá przełtanie roboty.

7: # Iużeś teř wżytko widzyał iáko fie fwiát kręci/ (*marg*)

: Burzki

: fwyecz=

: kie. (-)

- 8: Wiem coć mowił Libertas małz wšzytko w pamięci.
- 9: Widzyaleś iuż rozności ná wšzem dziwne iego/
10: Obierayże gdy iuż wiefz co przyſtoynieyſzego.
11: Iuż teź dobrze rozumiefz co ſpokoyni czynią/
12: Nie báwiąc ſie tym ſwiátem iáko márną ſwinią.
13: Iáko zacney wolności náwšzem vzywáią/
14: A iákie teź rofkofzy więc s tego miewáią.
15: A ná ſwiece nie byłoby iuż ſproſnieyſzego/
16: By nie znał miedzy dwoygiem co s ktorych lepſzego.
17: A zwłáſzczá gdy on idzye/ záwždy co lepſzego
18: Y nagłupſzy obierze/ minie co gorſzego.
19: # Wielka to Páńſka łáfká komu to ták dádzą/ (*marg*)
- : Dobry
: dział ko
: mu dá=
: dzą obie
: ráć. (-)
- 20: Iż go ná włáfną ſpráwę ſáme goſz wyfádzą/
21: Iżeby ią rozłádził á ſobie rozeznał/
22: A co mu ſie podoba áby przy tym zoſtał.
23: Lecź wšzyfcy mądrzy ludzye co ſie ná tym ználi/
24: Záwždy w káždy rozniczy ná ſrzodek pátrzáli.
25: # Tákte y ty vdzyálay moy namilſzy brácie/
26: Kiedy to obieránie iuż ták przyſzło ná cie/
27: Obieray iáko pčołká w káždy zyołku ſmáku/
28: A przy tym ktory lepſzy zoſtaway przyſmáku.
29: A iáko tá grunt czyni y z wołku y z miodu/
30: Tákte teź ty nie buduy ſie ná ſłábym lodu.
31: Poſtánowiwſzy domek iáko czyni pčołká/
32: Nieſiſz k niemu przyſmáki z rozlicznego zyołká.

strona: 81

Rozdział szósty.

Liść 81.

1: # Niebądźże iáko Kártuz w owey omylności/ (*marg*)

: # Po=

: ftronny

: żywoth

: zły. (-)

2: Co rzkomo pogárdziwłzy fwieckie obłudności/

3: A gdzye fie wyrwie s kąta tákież iáko iny/

4: Też włtyfłyz o pánu nie cudne nowiny.

5: Obierz żywot fpokoiny/ pocźciwy/ á mierny/

6: Nikomu nie szkodliwy/ cnotliwy/ á wierny.

7: Żywsze łobie w zakonie iáko w Páńłkim ftádzye/

8: Nie myfląc nic o fáłfzu ni o żadney zdrádye.

9: Żywności fwey pocźciwie á wiernie nábyway/

10: A ony słowá Páńłkie ná bączności mieway.

11: Iż on rzekł nie opuścić ni ná czym wiernego/

12: A hoynie chce rozmnażać káźde dobro iego.

13: Vżywayże też funtu iefłizeć co Pan dał/

14: Abyś też y bliźniemu gdzyebyś mógł pomagał.

15: Tákież iefłibyś godzyen Rzeczypołpolitey/

16: Y tubyś wierz mi vzył zapłáty obfitey.

17: Vczyń gwałt przyrodzeniu/ widziłż żeć woiuie/

18: A rozlicznie s tym fwiátem ták z námi kugłue.

19: A nie dáy fie vwodzić w żadne márne fpráwy/

20: Żyw łobie ták pocźciwie iáko człowiek práwy.

21: **Ten Rozdział fyodmy**

22: **zową Solinus/ gdyż thu będzie o niebiefie=**

23: **czeńftwie żywota náłzego/ o práwym fláche=**

24: ctwie/ o poczciwym fthanie/ o wychowaniu

25: dzyatek/ y o káždey poczciwey powinności

26: náfzey. Gdyż ten Philozoph tymi fie

27: rzeczámí parał.

M

Szedł po=

strona: 81v

Solinus.

1: grafika

2: **S**zedł potym precz Philozoph/ młodzyeniec vbogi/

3: Wyfzedłszy/ fiadł pod drzewem nie dáleko drogi.

4: Począł fiedząc nárzekác/ ách moy mocny Boże/

5: Toć fie iefzcze moiá myśl vkroćić nie może.

6: Czytałem iuż Poety/ mawiał s Philozophy/

7: A przedfię iefzcze v mnie rozum bárzo płochy.

8: Przedfię trefić nie mogę áby fie zgadzáli/

9: Bo iedni mędrawáli á drudzy báiali.

10: Iáko Cyrces bogini głowy odmieniała/

11: Iáko morfka Syrená nadobnie fpiewála.

12: Ták iż onym fpiewaniem márzynarze fpiła/

13: A potym ie wfpiwłszy márnie potopiła.

Iáko

strona: 82

Rozdzał fyodmy.

Lift 82.

1: Iáko tu Obrzymowie po fwiátu buiáli/ (*marg*)

: Hárpia

: pthak s

: człowie

: czą gło

: wą. (-)

- 2: A iáko teź Hárpije zá nimi latały.
- 3: Iáko Atlás fwą mocą wżytkim niebem robił/
4: Iáko Herkules Hidrę álbo Smoki pobił.
- 5: Co czynią Sátyrowie s kożimi rogámi/
6: A co teź Pegazowie s fzkápiemi nogámi.
- 7: Albo ony Chimery/ ony Tántálony/
8: Co w obłokoch latały wżędy ná wże ftrony.
- 9: A iákoż fie wybłákác s tákich plotek włáfnie/
10: Wierz mi że kot zá vchem nie iednemu wrzáśnie/
11: Myślác o tym/ á przedię máło s tego zbytku/
12: Wynáleść człowiek może fłufznego pożytku.
- 13: # Owi teź Philozophi sílá nápiáli/
14: A rozumy ludzkiemi práwie zámieszáli/
15: Ze y fámi fnaź potym ták fie dorządzili/
16: Ze w wielu trudnych rzeczach bárzo zábłędzili.
- 17: A ták iefli nie będye łáski twoiey Pánie/ (*marg*)
- : # Bez
: páńkiej
: pomoci
: fłáby ro
: zum. (–)
- 18: Wierę tu ná mie będye trudne rozeznánie.
19: Iákoby fie s tych fwieckich omyłek wybłędzić/
20: A baczeniem pocźciwym tu fwoy żywot rzędzić.
- 21: # Potym fzedł myślác fobie ná wyfoką gorę/
22: Vżrzał k fobie idącą fzpetną czárną chmurę.
23: A pod nią fie ná dole ftráfzliwie błýfkáło/
24: Tákiż było wżytko znác to co fie tám dzyáło.
25: Vżrzał ludzi pod gorą pod drzewy fiedzące/
26: Nárzekáiąc ná ten fwiát okrutnie pláczące.

- 27: Ná iednych brudne płáchty/ ná drugich káptury/
 28: Ze ie było ledwe znác z oney łzpetney chmury.
 29: A oni łamią ręce frodze nárzekáiąc/
 30: Z oney gory ná polá żáłośnie pátrzáiąc.
 31: # Pożrzał potym po poloch áno fie lud wáli/ (*marg*)

: # Sro=

: gość

: śmierci (-)

- 32: Stárzy/ młodzi/ bogacze/ wielcy/ też y máli.

M 2

Taczáią fie

strona: 82v

Solinus.

- 1: Taczáią fie korony/ pádáią infuły/
 2: Z rogátemi birety waláią fie ftuły.
 3: Leżą tarcze/ proporce/ podle nich pobići/
 4: Oni zacni rycerze sławnie známienići.
 5: Dzyatki/ pánny/ y pánie/ nadobni młodzyeńcy/
 6: Taczáią fie po zyemi głowy ich y z wieńcy.
 7: A miedzy nimi biega niewiáftá odrána/
 8: Chuda/ bláda/ ftráfzliwa/ łzpetnie ofzemłána/
 9: A w ręku márną kołę tak ftráfzliwą noši/
 10: Ze ią ony nędzniki iáko trawę koši.
 11: Pożrzał áno wsi miáftá piękne pufto ftoią/
 12: Zwirzétá fie biegáiąc nikogo nie boią.
 13: Pśi wyią/ bydło ryczy/ fłyfząc włoły wftáią/
 14: Iákie głófy żáłoŃne zewfzech ftron powftáią.
 15: We trzcínie Bączy huczą/ á Puhacze w lefie/
 16: Ze fie áż pod obłoki głos ftráfzliwy niefie/
 17: Trącáiąc fie o fłkály/ á ná zad wracáiąc/
 18: Iákoby dwa wołáli więtfzy ftrách dawáiąc.

- 19: A głofu człowieczego nigdyey z żadney łtrony/
 20: Iuż tám było nie słyfzeć/ iedno huczą dzwony/
 21: Iełfcze więtfzey żáłości dodawáiąc głowie/
 22: Abowiem to niewdzyęcźni bywáią połłowie.
 23: Pátrząc z gory on nędznik/ ony iego mylli/
 24: Iełfcze w dziwnieyfze trwogi teraz práwie przyfzły.
 25: Lękl fie aż ftánął wżytek ná poły zemdlály/
 26: Zádrzał wżytek by rybá/ włofy ná nim wftály. (marg)

: Smierć

: przygo=

: dna. (-)

- 27: # Bo vřzał s pieklá rotę kiedy fie ruřzyłá/
 28: A po fwiátu fzyroko wnet fie rořprořzyłá.
 29: Nie ináczey by wilcy drápáiąc owieczki/
 30: Ták iż ktorą popádli nie miála vcieczki.
 31: Iedny w głębokofciach wod okrutnie topili/
 32: A dziwnie ie morduiąc rozlicźnie tráćili.

Z drzewy ie

strona: 83

Rozdzyał fyodmy.

Liřt 83.

- 1: Z drzewy ie podrębuiąc z domy zápaláiąc/
 2: Z wozmi s końmi z wyłokich gor ie przewracáiąc.
 3: A kto fie kędy wymknął to frodze łápáli/
 4: A oney okrutnicy zá więźnie dawáli.
 5: Ktora ná ktorą łtronę gdy machnęła kofá/
 6: Toś vřzał iáko řnopie ná kupę ie niofá.
 7: Drugie teź omijála pogładáiąc frodze/
 8: Podobno ty co wiernie dufáli o Bodze.
 9: A ktorym był iełfcze czás podobno nie przyřzedł/
 10: Ale pátrząc przed łtráchem przedfje był káždy medł.

- 11: Bo to łobie chowála ielzczę ná pochwili/
 12: Abowiem y s tych káždy s czáfem głowkę fchyli.
 13: # Iął nárzekác młodzyeniec/ o zły márny fwiecie/ (*marg*)
 : Omył=
 : ká mi=
 : zernego
 : żywotá (-)
 14: Iákoż ta twa omyłká ty nędzniki gniece.
 15: Ktorzy tobie łnadź więcey niż Bogu dufáli/
 16: A omylną nádzyeię w tobie pokładáli.
 17: O nędzna obłudności/ o nádzyeio łzywa/
 18: Iákafz tu ielt twa łprawá omylna fáłzywa.
 19: Rownie by czaczkem dzyeći ták nas wšytki łudzifz/
 20: A w tym nędznym żywocie iedno dármo trudzifz.
 21: Widzę iáko łie wšyfcy omylnie miefzáią/
 22: A ná cieniuczkiey nići łprawy fwe wiefzáią.
 23: Vżywáiąc niewczáfow á dziwnych trudności/
 24: Aby iedno połiedli ty fwieckie márności.
 25: Ni wštydu ni boiážni przed oczymá máiąc/
 26: Iedno márną páłzckekę łobie nádymáiąc.
 27: Nic nie máiąc ná pieczy tey przyłzłey frogości/
 28: Ktora ná wšytki przydź ma bez wšzey omylności.
 29: A ielzczę to nagorfza/ by iuż raz odćirpieć/
 30: Ale słyszę iż potym łnadź iuż ná wieki być
 31: W frogich mękach/ iefli kto tu bez łáfki Bożey/
 32: Pod tę kołę okrutną głowę fwą podłóży.

M 3

O nędzny

strona: 83v

Solinus.

- 1: O nędzny náłz żywocie/ márna báfko šklána/
<http://rcin.org.pl>

- 2: Co sie tu za wždy blyfzczyfz iako malowana/
3: Ktora maluczkiem wiatrem zachwialfzy sie spada/
4: A potym w marnym smieciu iuz na wieki fiada.
5: Piękna farbá na wirzchu/ we wnatrz gorzkość przykra/
6: Tak to na nas zakryta famolowka chytra.
7: Rownie gdy iako kwiatek zakwitnie w poludnie/
8: Więc tu nadobnie pachnie/ y patrzyć nań cudnie.
9: Ali vrzyfz pochwili vchnawfzy sie iezy/
10: A z marnemi smieciami potloczony lezy.
11: Takzeć y my nedznicy pięknie sie swiećimy/
12: Iako kwiatki na polu gdy sie vbierzemy.
13: Patrzayze go pochwili á on farbę mieni/
14: Nie dawno był rumiány á iuz sie zyeleni.
15: Iako ona marnicá przykro machnie kofą/
16: Alic nas iako lnopie do stodoły niofą.
17: Owa krotka rofprawá tu nalze miefzkánie/
18: A na tym nedznym morzu to pielgrzymowanie/
19: Ieft iako dym przy ogniu gdy sie trofzkę swieći/
20: A potym sie iako mglá po wiatru rozleći.
21: Ráno kwitnáf/ á wieczor záby po nim fkaczáf/
22: Wrony kluiaf/ kokofzy rozgrzebáiac gdaczáf.
23: # O mizerna sklenico na poły ftluczona/ (*marg*)
: # Mi=
: zerna
: śmierć. (–)
24: Ktora mafz być pochwili we błoto wrzucona.
25: Y czymze sie mafz pyfznić/ iakafz twoia chlubáf/
26: Iefli złoto/ pienádze/ iefli droga fzubáf.
27: Wezrzyfz w fwoy kryś dlugoli w tym sie chlubić będziefz/
28: Wnet pochwili s tárćice w kárwatce vfiedziefz.

29: Cożci pomogło łrebrow/ coż pomogło złoto/

30: Coć iuż teraz nie łtoi y zą mårne błoto.

31: Kiedy cie mizerna łmierć tåk chłufnęła kofą/

32: Leżyłz w nędzney kofzuli/ á to infzy niofą.

Iuż oni twoi

strona: 84

Rozdział łyodmy.

Liłt 84.

1: Iuż oui [!] twoi łudzy teraz cie dźwigáią/

2: Iáko onego kårwu co go łupić máią.

3: Iuż miáłto mułzkátelły w gárdłóć łmołę leią/

4: Więc rzkomo iedni płóczą/ á drudzy łie łmieią/

5: Powiedáiąc/ złýć też był/ niechay z Bogiem idzye/

6: Owa nam gdy ten młódfzy ná lepłze wynidzye.

7: Gdzyełz ony twoie zamki/ y gdzyełz oni kmiecie/

8: Iuż do nich nie poiedzyełz do roboty lecie.

9: Gdzyełz ony wirydarze/ á gdzyełz ony ładki/

10: Coś łie po nich przechadzał/ á zą tobą dzyatki.

11: Vrywáiąc po kwiatku ktory cudnie pachnął/

12: Szpetnie cie ten máieran po zawoyku machnął.

13: Ze leżyłz iáko drewno/ y wonia nie cudna

14: Zálátuie od ciebie/ y twarz bárzo brudna.

15: Iuż byś w rożáney wodce tåk y włzytek pływał/

16: Nie pomożec byś łie y Bálłámem vmywał.

17: O mizerny ływocie/ o niełzczeńna chwilo/

18: Y czymże łie małz chłubić mårna nędzna wiło.

19: # Buiáiąc po tym łwiecie iáko Paw gdy pierze/

20: Tu ku pięknemu łłóńcu nadobnie rozłzyrzy/

21: A potym go wnet vřzyłz odártego mårnie/

22: Ieden mięło obráca/ drugi pierze gårnie.

23: O nędzny łwiecki Pawie y z mięłem y s piory/

- 24: Iuż leżyłz ofkubiony/ drudzy cie drą s łkory.
 25: A ty fie nic nie czuiefz/ á piorki twoiemi/
 26: Dawno fie iuż przyłtroił nieboże kto iny.
 27: # A włzakoż gdy poźrzemy tu po włzytkim łwiecie/
 28: Pátrż ná káżdego łpráwy ták źimie iák lecie/ (*marg*)

: Omył=

: na ná=

: dzyeyá

: długie=

: go ży=

: wotá. (-)

- 29: Iż żaden nic nie myłli coźkolwiek łpráwuie/
 30: Aby dłużej żyw nie był niż fie to zepłwie.
 31: Pod okrutne kámienie olźowy pal bije/
 32: Powieda iż do łtá lat to w zyemi nie zgnije.

M 4

Będzie prze=

strona: 84v

Solinus.

- 1: Będzie przecieś przewrącał iefli nie czyrwiwa/
 2: Kiedy iuż pod iáki gmách podkłádána bywa.
 3: Każe biel ociáfowác by iedno drzeń zołtał/
 4: A on tákim y czterzem podobnoby łprołtał.
 5: Każe mocno ná teble bić by fie nie chwiało/
 6: Dali Bog to do łtá lat iście będzie łtało.
 7: A łámego do roku czáfem ledwe będzie/
 8: Przecieś ledwe ná pálec co ná niey ołiędzye.
 9: Więc gonty łofnowemi pobijác nie każe/
 10: A drugie więc oleiem álbo mázyą máże.
 11: A rynná modrzewiowa pewnie áby byłá/
 12: Bowiemy tá iodłowa bárzo pretko zgniał.

- 13: Pátrzayże potym páná á on wirzch gotuie/
14: Iuż grzbietem od pułnocy tárćicę hebluie.
15: Iużechmy doprawili budowánia fwego/
16: Dłużey będyze przecieśi niż páná náfzego.
17: A podobno y on gont chociay był łożnowy/
18: Cochmy im kryć niechcieli dłużey będyze zdrowy.
19: # O wżzechmogący Pánie toć mi žal tych ludzi/
20: Co ie to ten mární śwíát ták wżetecznie łudzi.
21: Iż ná to nic nie myflą gdy tá páni kołá
22: Machnie/ ná którą stronę wnet ich dofyc niołá.
23: A wżdy ná żadney pieczy nic tego nie máią/
24: Iáko ine żwirzétá ták łobie buiáią.
25: A ku memu wżetżemu iefzće fráfunkowi/
26: Co to iefł bych zrozumiał/ nikt włáfnie nie powie.
27: Pożrzał nędznik ná stronę áno łie cień rułza/
28: Toż dopirko ná poły wstąpiłá weń dułzá.
29: Obeżrzy łie pod drzewem áno piękna páni/
30: Stoi zá nim s czarnego kámieniá kłiążkámí/
31: Pilno coś ná nich piłżąc terminuie łobie/
32: Myłli co rzec nieborak/ łtoiąc łie w łeb łkrobie.

Oftráfzywłzy

strona: 85

Rozdzyał fyodmy.

Liłł 85.

- 1: Oftráfzywłzy łie rzekł k niey/ wiem iż śwíęta páni/
2: Podobno łie dziwuiefz co śwíát czyni z námi/
3: Bo iáko znam muśifz być nie z náfzego kráiu/
4: Bo iefłize nie z niebá/ tedy pewnie z Ráiu.
5: Bo y twarz y połtáwá iáwnie okázuie/
6: Iż cie ten łtrách nie rułza co mární śwíát pfluie.
7: # Rzekłá páni nadobnie/ y ia ktoś iefł niewiem/

- 8: Ale ocz mie słufznego śpytałz tedyć powiem.
- 9: Bo widzę żeś trwożliwy pátrząc ná ty dziwy/
 10: Iż tu leży nie ieden co wczorá był żywy.
- 11: A krole ni kfiążętá nie wydrą fie s tego/
 12: By był mocarz nawiętfzy/ káždy fkoczy pfiego.
- 13: # Rzekł młodyeniec/ ách moiá páni święta miła/
 14: Szczęlna mnie to podkálá w mym fráfunku chwilá/
 15: Iż fie mam fkim námowić/ á s twey obietnice/
 16: Iuż widzę myfli moie nie poydą ná nice.
- 17: Iam ieft iáko mie widziłz człowiek świátá tego/
 18: Ktory iuż dawno śzukam co ieft przyśtoynego/
 19: Abych tu żył poczćiwie w tákich omylnościach/
 20: Gdyż widzę świát fálżywy w dziwnych przewrotno=
 21: Rozno mie Epikurus/ á Minerwá rozno/ (fciach.
 22: Vczyli dziwnych rzeczy/ zem ták zoftał próžno.
 23: Wízákoż Minerwá święta tá mi drog dodała
 24: Dofyc słufznych/ ná czym fie moiá myśl wiefzáła.
 25: Táke Anáxágorás táke y Sokrátés/
 26: Vczyli mie nadobnie/ zač im mille grates.
 27: Ale zem teraz przypadł ná ty nowe rzeczy/
 28: Ktorych nigdy moiá myśl nie miała ná pieczy.
 29: Prośę cie moiá páni wywiedźże mie s tego/
 30: A day mi znác przezwiłko imieniá swoiego.
- 31: # Rzekła páni/ iamci ieft oná Pállás dawna/ (*marg*)
- : Pállás
- : bogini
- : mądro=
- : ści. (–)
- 32: Ktoram tu po ty czáfy zázwdy była sławna.

strona: 85v

Solinus.

- 1: Y zá to mie też ludzie ták byli obráli/
- 2: Tu rozumem száfowác/ ten mi vřząd dáli.
- 3: # Rzekł młodzyeniec/ o páni słychałem ia o tym/
- 4: Co ono powiedáli o iábłufzku złotym/
- 5: Co spádło Parifowi z niebá y głos słyszal/
- 6: By ie co napiękniefzey miedzy trzemi oddał.
- 7: Gdzyeś też ty miedzy nimi w ten czás iedná była/
- 8: A twoy rozum vrodá to tobie sprawiła/
- 9: Iż cie był miedzy wżemi napiękniefzą obrał/
- 10: A ten ták zacny klenot isćieć włafnie oddał.
- 11: A tu mnie też przyniořło teraz szczęřcie moie/
- 12: Iż w fwey zmiefzáney myfli widzę oczy twoie.
- 13: Y rozumiem że iáką wżdy pociechę znaydę/
- 14: Iefli s tobá ná dálfze gdy rozmowy zaydę.
- 15: # Rzekła Pállás/ nie mnieć to onego iábłufzká
- 16: Było dano/ wzyęłác ie oná páni duřzka/
- 17: Wenus chytra/ co ten řwiát mární dziwnie zwodzi/
- 18: A bárzo mu niemáło fwemi fořzki řzkodzi.
- 19: Ale iuż y z iábłufzkiem iáko fie iey widzi/
- 20: Oná iáko poczęła iuż niechay řwiát řzydzi.
- 21: Ale ia řwiętą prawdą muřę fie obchodzić/
- 22: Iákom zwykła/ bo niechcę ni w czym řwiátu řzkodzić.
- 23: Gdyż fáłř iefł wielki řzkodnik ná řwiecie od wieká/
- 24: A ten naywięcey zelży káżdego człowieká.
- 25: A ták ná czás odeydzwá sám ná pokoy máło/
- 26: Boć fie w głowie s tych řtráchow będzye co miefzáło.
- 27: Y fiedli pod Cypryfem nadobnie pachniącym/
- 28: A wdzyęcny cień od siebie wřzędzye podáiącym.

29: Rzekłá potym/ widzę ia żeś sie tym sfráfował/

30: A dobrą myfl nápoły sobieś iuz popfował/

31: Iż widzisz że sie wálą krole y książętá/

32: A szyroko tá márna sieć ná nie rospiętá/

A iż im nie

strona: 86

Rozdział syodmy.

Lift 86.

1: A iż im nie pomogą ni mocy ni zamki/

2: Wszyfcy sie márnie tłuką iáko nędzne śklanki.

3: To cie też widzę rufza/ iż śmierci rozliczne/

4: Tak hániebnie morduią ty narody fliczne.

5: A to więcey że sie w tym przedfię nikt nie baczy/

6: Káždy by wiecznie żyć miał tufzyć sobie raczy.

7: # Słycałefli ty kiedy gdy Pan Bog człowieká/ (*marg*)

: # Przy=

: czyná

: śmier=

: telności (-)

8: Pirwżego w Ráiu stworzył zá ftárego wieká/

9: Ná wielu go był rzeczach ku fwey wielmożności

10: Stworzyć raczył w przypadkoch/ ále nie w iftności.

11: Bo iż sam wiecznie żywie/ miał być nieśmiertelny/

12: Iefliby mu był práwie w powinnościach wierny.

13: Miał być święty/ niewinny/ á cnotámi fwemi/

14: Miał sie práwie porównác z Anyoły świętymi.

15: # Ale tu coś iá widzyał tá piekielna rotá/

16: Tác go práwie przywiodłá do tego kłopotá.

17: Bo wżytko to co widzisz też byli Anyeli/

18: A wielką zacność w niebie w fwoich ftaniech mieli.

19: Ale prze ich niewiárę márnie są ftraceni/

- 20: A w piekielnych ciemnościach wiecznie ośądzeni.
 21: A gdy potym vřzeli człowieká onego/
 22: Iż przyźdedł w wielką łáfkę do Páná fwoiego.
 23: Z onych go powinności poczćiwych vwiedli/
 24: A w wieczny błąd pośpołu y s fobą przywiedli.
 25: Ze ftrácił niebożátko łáfkę Páná fwego/
 26: Kiedy w Ráiu przeřtąpił przykazánie iego.
 27: Támże mu iuż odpádlá oná fwiątość iego/
 28: Támże go iuż vczynił wiecznie śmiertelnego.
 29: Nic przy nim nie zořtáło iedno márna chćiwość/
 30: Gdyż iáwnie w káżdym widzisz táką požądliwość.
 31: Iż niedba nic o cnotę/ nie lęka fie śmierci/
 32: Choć fie tuż vřtáwicźnie przed oczymá wierci.

Támże gi iuż

strona: 86v

Solinus.

- 1: Támże gi iuż podał w moc oney řprośney rocie/
 2: Iáko widzisz w iákim ieřt przed nimi kłopocie.
 3: Acź potym řnadź niektorym był drogę vkazał/
 4: Iż ich wiele s tey roty reyeřtrow wymázał/
 5: O ktore fie y teraz widzisz nie śmie kuřić/
 6: Bo řłyřę iź s tym Pánem źle tám dzwonká ruřzyć.
 7: Acźem ia w iego řprávach nie wiele bywáła/
 8: Alem o iego mocy niemáło řlycháła.
 9: # A toć ieřt tá przyczyná/ iź tą kořá márníe/ (*marg*)
- ⌋ Zadna
  - ⌋ moc nie
  - ⌋ řprzeći=
  - ⌋ wi fie
  - ⌋ śmierci (-)

- 10: Tá łprošna okrutnicá wšytki łtany gárnie.
11: Ktorey áni żadny krol áni żadne kfiążę/
12: Iuż łie wydrzeć nie może/ wšytki márníe wiąże [!] .
13: By łie w łkále zákopał/ by pod niebem latał/
14: Pewnie przed nią nogámi padłszy będzie trzpiatał.
15: Bo ná zachod y ná wšchod łzpetnie macha kołá/
16: A gdy namniey dofięże/ wnet káżdego niołá.
17: Gdzye łie podzyał Herkules co łie s Smoki łomił/
18: Albo on łrogi Hektor co łie z Greki gonił.
19: Albo on Sámfon mocny co obalał łklepy/
20: Tyfiącmi ludzi pobił chocia y iuż był łlepy.
21: Albo on Alexánder co wšzem łwiátem władał/
22: A okrutne narody moźnołciá połiadał.
23: Albo oni Rzymiánie co łwemi łpráwámi/
24: Połiadałi dziwnie łwiát y z łiego Hetmány.
25: Albo inłzy mocarze s łwemi moźnołciámi/
26: Pádáli pod tą kołá tuż przed łey nogámi.
27: Ktorzy łwiátem od morzá do morzá władałi/
28: Aż pod niebo łławy łwey głófy podawáli.
29: Albo oni Mędrcole z dziwnemi główámi/
30: Co latałi pod niebem łwemi rozmowámi.
31: Włzytko to oná łnádnie przedyłputowála/
32: Chocia y oney Loiki namniey nie vmiála.

Ni zač tu

strona: 87

Rozdzyał łyodmy.

Liłt 87.

- 1: Ni zač tu Grámmátyká/ ni zač Retoryká/
2: Snádnie tą kołá zwalczy káżdego nędzniká.
3: Więc nie pátrzy ná łtany áni ná młodołci/
4: Włzytko záwždy zá rowno v łey łłáchetnołci.

5: # Pátrrze ná ty błazenki gdy po fwiátu chodzą/ (*marg*)

: Ludzye

: iáko

: błazno=

: wie bo=

: ży. (-)

6: Iáko mały taki śmiech w niebie fwiętym płodzą.

7: Kiedy tu nic nie baczą ná ty omylności/

8: A przedfię fwiátem kręcą w okrutney chćiwości.

9: Iákoby iuż ná wieki tu pánować mieli/

10: Wierzę żeć iuż ná poły drudzy poźáleli.

11: Gdy biją fundámenty gdy wieże ftáwiáią/

12: Przyfięgliby iż wiecznie tu pánować máią.

13: Gdy kopáią gránice zyemię rozmierzáią/

14: Czáfem fie o máły kęs márnje zábijáią. (*marg*)

: Ludz=

: kie nie=

: zgody y

: gránice (-)

15: Zylkaeś tu nędzniku tey gránice cudnie/

16: Iużeś łobie odmierzył nosem ná południe.

17: O nędzna márna zyemio czemuż nas ták łudzisz/

18: Ty mizerne nędzniki przecz ták márnje trudzisz.

19: Ale zyemiá nie krzywá łam łobie krzyw káždy/

20: Iż ná przyźłe przypadki nie pámięta záfwdzyc

21: Izáfzby fie nie lepiej poczćiwie vgodzić/

22: Niżli ciáłu y łlawie y duży záfzkodzić.

23: Gdyż wízytko iáko błoto po śmierci zołtanie/

24: Jedno nędzna kołzulá tá fie nam dołtanie.

25: A to w niwecz iż łlawá rozleci fie wízedzyc/

26: Głośno krzycząc iako kur gdy śpiewa ná grzędzyc.

27: A to ktemu funnienie y po śmierci gryzye/

28: Miąłycby nam omierznać tego światá bryze.

29: A drudzy więc rozumy kryłaią po niebie/ (marg)

: Gwya=

: zdarze

: śmierć

: karze. (-)

30: Ano fie wżytko kręci wżytko we łbie grzebie.

31: Chcą wiedzyec wżytki śprawy co Bog w śwey śkrytości/

32: Dziwnie z dawná pośtawił w wielkicy táiemności.

A wždy żadny

strona: 87v

Solinus.

1: A wždy żadny niezgádnie nigdy z álmanáchu/

2: Kiedy go śmierć zawała háywoć pánie bráchu.

3: O nieźczęlna *fzczębiotki* [!] ocz fie ty nie kufisz/

4: Ale byś wlaśł pod obłok przedię vpáść muśisz.

5: Lecz gdybyś otárł oczy aż do prawdy práwie/

6: Mogłbyś fie podziwować dziwney Bofkicy śpráwie.

7: A cóc fie tu zda dobrze mogłbyś czáfem gánić/

8: A cóc fie niepodoba mogłby fie tym báwić.

9: # A ták ten ludzki narod práwie iako pęcherz/ (marg)

: # Czło=

: wiek iá

: ko pę=

: cherz. (-)

10: Lekkim wiátrem nádęty/ á pálcem weń vderz/

11: Alic iuz w nim nic nie máłz/ álic bárzo śnádnie/

12: Skoro fie ocz vderzy ná poły rospádnie.

- 13: Ták im oná fortuná co ná kole łtoi/
 14: Iako inym motylem po łwey myfli broi.
 15: A snadź káždy gdyby łie w tym obaczył práwie/
 16: Máłoby łie rofkochał w tey obłudney łpráwie/
 17: Ktorą po włzytki czáły zá żywotá tego/
 18: Z wielką pracą wieść muśi do wieku łwoiego.
 19: # A iełli chcełz obaczyć od początku práwie/ (*marg*)
- ⌚ Począ=
 ⌚ thek nę=
 ⌚ dze czło
 ⌚ wieczey
 ⌚ w żywo
 ⌚ cie. (–)
- 20: Iákiey iełt nędze dofyć w iego káżdey łpráwie.
 21: Włpomni łobie ná pirwłzy gmách miełzkánia iego/
 22: Gdy bywa w łklepie zámknion brzuchá łmierdzącego/
 23: Co tám ma zá rofkolzy to obaczyć mozełz/
 24: Acz wiem że w tych przygodach nic mu nie pomozełz.
 25: Wnet kiedy łie vrodzi łzámı łie obleie/
 26: Znać przed łtráchem że mu iuż przyrodzenie mdleie/
 27: Puścić łie ná to morze łwiatá obłędnego/
 28: Co łnadź y z márynarzá poználz mizernego.
 29: Iż kiedy łie ná morze ma łrogie odepchnąć/
 30: Muśi pewnie záplákác álbo przykro wełtchnąć.
 31: Włpominájąc przypadki morzá burzliwego/
 32: Więc y ony przygody náwłzem dziwne iego.

Iáko Scyllá

strona: 88

Rozdzał łyodmy.

Liłt 88.

1: Iáko Scyllá okrutnie okręty rozbija/ (*marg*)

: Scyllá

: fkálá w

: morzu. (-)

2: A łzczęłliwy Kárybdym kiedy kto omija.

3: # O niezczęłnalz to Scyllá á Kárybdys łrogi/ (*marg*)

: # Ká=

: rybdys

: wicher

: morłki. (-)

4: Gdy łie ná łwiát vrodzi człowieczek vbogi.

5: A łnadź łełzcze wnet s przodku łuż w niewoli chodzi/

6: Bo mu wnet być w więzyeniu łkoro łie vrodzi.

7: Szpetnie go pieluchámi kráykámi łciągáią/

8: Choć łełzcze nic nie zbroił á łuż więźniá máią.

9: Znák dawáiąc łż choć łie tu wolnie rodzimy/

10: Przedłię łednáł pod łármem do łmierć ł chodzimy.

11: Gdyż nie łełł żaden moczár áby práwá łwego/

12: Nie mułiał niełć ná łobie záwždy łowinnego.

13: Azáłł go łwiát nie wíłke dziwnemi łpráwámi/

14: Nie łnáczey by więźniá/ zeznamy to łámi.

15: Bówiem mıłe łákomłtwo ma ták mocne łęto/ (*marg*)

: # Nie=

: wolniki

: łwe ma

: łákom=

: łtwo. (-)

16: Łż mułi być w niewoli dla niego y w łwięto.

17: Bo kto łobie myłł zwiáżę to niewolnik práwy/

18: Gdyż po łwey woli nie ma nigdy żadney łpráwy.

19: Łedno gdziee czás przytoczy tu łie tułáć mułi/

- 20: A dla nędznych pożytkow o wżytko fie kuśi.
- 21: # Pátrrze/ ine źwirzátko fkoró fie vrodzi/
- 22: Nátychmiałt s przyrodzenia o fwey mocy chodzi.
- 23: A náłz pan áż ledwo w rok y to áż z náuki/
- 24: A przy tey Grámmátyce częfte będą puki.
- 25: Potrze łobie koláná á potłucze czoło/
- 26: Bo fie muśi zátoczyć przy tym nie raz w koło.
- 27: A gdy máło podroście wnet woyt nád nim ftoi
- 28: Z brzeżiny/ á pan młody bárzo fie go boi.
- 29: Siecze ociec/ fiecze żak/ więc też páni mátká/
- 30: Chce też vczyć fwoich praw dobije oštátká.
- 31: # Abowiem iefliże w čás nie złomisz młodości/
- 32: Wierz mi iście zápłaczefz nád nią ku ftárości.

Bo więc owy

strona: 88v

Solinus.

- 1: Bo więc owy piefzczotki co ie wymyfláią/ (*marg*)
- : Piefzczo
- : ty dzye=
- : ćinne. (-)
- 2: Ná wiele złego dzyatki potym przypráwiáią.
- 3: Kocha fie páni mátká kiedy więc knáflikow
- 4: Náwielza v pąnięciá/ náłzyie bryżykow.
- 5: Vpłtrzy ie iáko profię/ bo ták z młodu bywa/
- 6: Też piękne przekobiáłe/ potym w błocie pływa.
- 7: Bo więc pánu młodemu zówždy fie chce tego/
- 8: Gdzye wzyać tu wzyać by nigdy nie odmieniał pftrego.
- 9: A kiedy fie pftroćiny pomáżą ná cnocie/
- 10: To więc też iáko profię vlega we błocie.
- 11: # O márni rodzicowie co iedno pátrzycie/ (*marg*)

: Cwicze

: nie dzia

: tek. (-)

12: Aby ciało buiało/ á nic nie baczącie/

13: Iżby pilniey potrzebá vmyśl vpsłtrzyć cnotą/

14: A toby práwie mógł zwác subtylną robotą.

15: Abowiem to piękny stroy gdy kto cnoce godzi/

16: Bá chociay y s płófkonek w fwey robocie chodzi.

17: Vmieć to y żwirzątko y ptażek ná gniaźdzye/

18: Iż tym dzyatki okrywa gdzye cokolwiek znaydzye.

19: Ale mu przyrodzenia odmienić nie vmie/

20: Tego go iedno vczy co fámo rozumie.

21: Ale człowiek gdyż go Pan obdárzył baczeniem/

22: Ma fwe dzyatki spráwować roftropnym ćwiczeniem.

23: Aby Bogu y ludziom potym godny były/

24: A pułtopás fwowolnie nigdy nie chodziły.

25: Bo z młodu iáko witkę krzywo álbo próście

26: Poftáwifz/ to iuż więc ták do stárości roście.

27: Ale gdy podprochnieie trudno ią iuż kręcić/

28: Bobyś iuż y s korzeniá mufiał wżytko stręcić.

29: Abowiem gdy fie z młodu co w głowie zámieľza/

30: Iuż więc tám s trudná ma być rádá kiedy inľza.

31: Gdyż wiele márný zwyczay złomi przyrodzenia/

32: Zwłáfczá ktory ták roście bez wżzego ćwiczenia.

A ták poczci=

strona: 89

Rozdział fyodmy.

Lif 89.

1: # A ták poczciwy rodzic niechay ná to godzi/ (marg)

: Nałog

: drugye

: przyro=

: dzenie. (-)

2: Aby w grozye wychował dzyatki poki młodzi.

3: Gdyż to czynią źwirzętá y beftye łrogie/

4: Złomiwfzy przyrodzenie/ podawáią rogi

5: Pod słuźne pośłufzeństwo/ co ćwiczenie czyni/

6: Bo łwawola podobna ku plugáwey świni/

7: Co nie myfli ni o czym ni o żadney cnocie/

8: Kiloby łie powoli kápáłá we błocie/

9: A z onego pięknego dawnego nałogu/

10: Aby potym po włyzy włázłá do bárłogu.

11: Gdyż nie łest nic młodości więcej łzkodliwego/

12: Iedno łwowlne chodzić zá wieku łwoiego.

13: Gdyż náłze przyrodzenie ták łie z námi łągnie/

14: Iże więcej ku złemu niż k dobremu ciągnie.

15: A iáko ołtrogámi v dobrego łeźdzcá/

16: Ták tego łwowlnego trzebá ćwiczyć źrzebcá.

17: By ná łtárość nie miotał/ á w vźdzye krygowey

18: Niechay chodzi/ á łieć nań záwždy munłztuk nowy.

19: Gdyż nam do miłey cnoty bárzo ciáłna drogá/

20: Ktora iedno tá łámá prowadzi do Bogá.

21: Tá ponuro nie chodzi/ páłrzy w niebo záwždy/

22: A tą iedno nadobnie ozdobi łie káždy.

23: Bowiem oná łiecnotá gośćiniec vtárlá/

24: SzYROKO do łwych dworow y wrotá otwárlá.

25: A práwie iáko z gory k łiey łie kołá toczá/

26: Ale łie łm popáđáć niż przez prog przełkoczá.

27: # A ták toć łest łiełzczotá/ toć łest miłóść práwa/

28: Gdzye około młodości ná włzem dobra łpráwá.

29: Gdyż náłz rozum potrzebá cnotá łáłrzygowáć/

30: Bo gdzie tey nie doftanie/ trudno gi brámowác.

31: Bo kiedy fie pocznie proć/ byś gi drátwą sfzywał/

32: Iuż táki po fwey woli zówždy będye pływál.

N

Bo iáko go

strona: 89v

Solinus.

1: Bo iáko go wychowálz tákże go mieć będyełz/

2: Ale wierz mi niewdzyęczną piofnkę z nim zágędyełz.

3: Pátrz/ młodość gdy podrafta/ nic fwowolnieyłzego/ (*marg*)

: Towá=

: rzíftwo

: złe na=

: łog czy=

: ni. (-)

4: Nie może być ná fwiecie/ ni vpornieyłzego.

5: Zwłáfczá gdy zwyczay weźmie s towarzyltwá złego/

6: Iuż iá trudno powfcíagnác z nałogu zwykłego.

7: Bo áczbyś z nim chciał mowíc też co ftátecznego/

8: Prožno/ bo fie myłł wierci zówždy do onego/

9: Czemu fie iuż przyuczył to mu czwała w głowie/

10: Radby tám y przeleciał/ nic mu po twey mowie.

11: Bo to ieft wiek ták dziwny/ iż fie nikt s tey íprawy/

12: Ani łłufznie obaczy/ áni fie wypráwi.

13: Iuż tám nic guz áni śmierć ni żadna przygodá/

14: Táki więc márníe fwawola płynie iáko wodá.

15: Ktora gdy wielkim gwałtem złomiona nie będye/

16: Pewnie iáko trućiná rospłynie fie wżędye.

17: Pátrzayże tu moy brácie tey ludzkiey náture/

18: Iáko o niey zewfzech ftron wżędy ízpetne chmury.

19: A chociać fie nadobnie zwirzchu przeblykawa/

20: Ale pátrzay co zá grom tám wewnątrz zołtawa.

21: # Pátrzayże iuż więc potym gdy młodość podroście/ (*marg*)

: Młoda

: podro=

: łość

: człowie

: cza. (-)

22: Iący ząwždy hárcuią około niey goście.

23: Bo fie iuż więc tám włzytko dziwno wierci w głowie/

24: Poznać to y s poštawy/ poznać y po mowie.

25: Wnet ieden chce do Rzymá drugi do Fránciey/

26: A źleby też nam minąć Padwy Weneciey.

27: Więc Ferarz/ Neápolis/ to nam włzytko w drogę/

28: Medyolan y Páryfz práwie to rzec mogę.

29: Więc fie iedni chcą vczyć/ między knechty drudzy/

30: Rozmáici wnet będą w tych rozrywkoch łużdy.

31: To iuż goni kogutá ogon mu wyfkubie/

32: Pióro zátknie zá czapkę tu práwie ná czubie/

Powieda

strona: 90

Rozdział łyodmy.

Liłt 90.

1: Powieda iż knechtowie taką bárwę máią/

2: Pan ociec s páníą mátką pátrząc fie kocháią.

3: Tufzą fobie zápeвне iż s páná młodego/

4: Coś íście w krotkim czefie będziey ofobnego.

5: A on fukniey ízánuię/ więc fiodło wyciera/

6: A gdzyeby co pochwyćić po kąciech pozyera. (*marg*)

: Wyprá

: wá ná

: drogę

: mło=

: dych. (-)

7: Ociec workow potrząfa przebiera bochnary/

8: Bo podobno płatnieyfe tam będą talary.

9: A matka z nabielnego wlecze też co może/

10: Jedno nic nie powieday przed oycem nieboże.

11: Boćby nie dał tak wiele gdyby o tym wiedzyał/

12: A ty to dla przygody będyesz z ofobną miał.

13: Także ieden przed drugim fobie vkradaia/

14: Aż więc potym obadwa czafem nic nie maia.

15: Pan młody iuz fie wlecze/ á czafem w piwnicy/

16: Damy fie więc páfować nie wlocząc fie wlyzycy.

17: Wlzákoż około niego cożkolwiek fie sftanie/

18: Chociay fie precz powlecze choć domá zoftanie/

19: Długo tu iuz fpokoyna głowá nie może być/

20: Závždy by młode piwo muśi fie w niey kręcić.

21: Rozmaíte kłopoty/ rozliczne przygody/

22: Bo to czas podezrzány á nigdy bez szkody.

23: Zá tymi chodzą burdy/ rofterki/ á guzy/

24: Zá tymi fcijatyki/ pleury/ francyzy.

25: A niewiem by co było ná wżem tak trudnego/

26: Coby fie nie kuśilo o wielmożność iego.

27: # Więc drugi nád kliegami rzkomo przepieruie/ (*marg*)

: # Stu=

: dent cze

: go fie v

: czyć ma (-)

28: Chce Sokoły zálecieć/ więc rozum szychtuie.

29: Ale podobno rychley poydzyemy Sowiego/

30: Ktora gdy chce wylecieć do fłońcá iáfnego/

31: Tedy on iey chmurny wzork Inádnie bláfk zágádnie/

32: Co chciaía wzgorę buiác/ wnet w szelinę wpádnie.

N 2

O wa iuż

strona: 90v

Solinus.

1: Owa iuż nam oboygá nie wiele zoštało/

2: Y pieniędzy nie máfz nic y rozumu máło.

3: # Rzekł młodzyeniec s pofráchem/ ách ma páni miía/

4: A wízákés tu nie dawno ten rozum gániía/

5: Ktory podpárt nie bywa roftropnym ćwiczeniem/

6: A czymże go podeprzeć iedno náuczeniem.

7: Bo gdzye tego nie będzye/ tá tablicá z hoía/

8: Náfzego przyrodzenia záwždy będzye goía.

9: # Rzekía Pállás/ bącz iedno k czemu ia rzecz wiodę/

10: Nie idęć ia ná zwádę bo wolę ná zgodę.

11: Y ktoż gáni náuki kto ich ták vzywa/

12: Iż z nich y innym ludziom pozytecznym bywa.

13: Ale drudzy ná fkázę s pozytkow fie ćwiczą/

14: Nikomu nic dobrego iedno łobie życzą.

15: Dofyc ieft pocźciwemu gdy o łobie rádzi/

16: A nikomu łzczęściem łwym nigdy nic nie wádzi.

17: A w pocźciwym żywocie nie wykracza z miáry/

18: Nie rułzy nigdy cnoty/ łtrzeże pilnie wiáry/

19: Wolności łwey nie przeda zá żadne pozytki/

20: Vmie cnotę pochwálić á pogánić zbytki.

21: A wzgorę pod obłoki z rozumem nie lata/

22: Nie zábrodzi głębokó á brzegu fie chwata.

23: Bo więc owi co náfzbyt rozumy hárcuią/

24: Bárzo fie rádzi łami czáfem przemędruią.

25: Bo kto ná máłym czołnku nadáley odpłynie/

- 26: Ten sie czałem y z głową narychley ochynie.
- 27: Ale kto łobye pływa ná bełpyeczney łodzi/
 28: Ten narychley do brzegu iáko chce vgodzi.
- 29: # Czyście to ielt rozumieć kto sie łam rozmierzy/ (*marg*)
- : Czo ma
- : czło=
- : wiek
- : wie=
- : dzyeć. (-)
- 30: A rozeznawłzy łwoy łtan ná włzem łobye wierzy.
- 31: Azákryfli gránice łwemu przyrodzeniu/
 32: Iż gdy go ná co ciągnie ma tho ná baczeniu.

A nie da łie

strona: 91

Rozdział łwodmy.

Liłt 91.

- 1: A nie da łie mu vwieść od łłáchetney cnoty/
 2: Dofyc thá ma náuká pocźciwey roboty.
 3: A nie pułzcza łie nádoł nigdy z gory głową/
 4: Bo kto łie wda w niełłufzne/ łzalonym to zowá.
 5: Niechay Ofieł ie plewy á da lutni pokoy/
 6: Tákycz y ty s co cie ielth o tym zówždy rokuy.
 7: A iellic Bog połzczeńci ná iákim ćwiczeniu/
 8: Mieyze ie zówždy rádzeńc ná pilnym baczeniu.
 9: Abyś ná ludzká łzkodę tego nie vzywał/
 10: Chcełzli byś w tey zacności zá łwyc czałow pływał.
 11: Opuść rádźzey ná łtronę docześny pożytek/
 12: Rádźzey zołtań przy cnoce á tą łie bań włzytek.
 13: Vźrzyłz ná iákicy łławie łwoy łtan zówždy będzyc/
 14: Y pożytkow áni wzwielz łkądci węc przybędzyc.
 15: # Abowiem co ielth łławá kto iey thák nábywa/ (*marg*)

⌘ Sławá

⌘ zła bez

⌘ pocźci=

⌘ wości. (-)

16: Ieśliże iáka będzie nie bárzo pocźciwa/

17: Sam zá páfem ná fwoy grzbyet práwie then kiy nośi/

18: A by go vderzono ledwe iż nie prośi.

19: Wfzák widafz tákich dofyc co fie w thym kocháią/

20: Vbyory y poftáwy záfwdy k themu máią/

21: By ie miano zá mądre by fie thym fławili/

22: A oni iefzcze więcey thym wfzytko zbłaźnili.

23: Bo więc czáfem w birecie álbo w rewerendzye/

24: Wierz mi więcey fzaleńftwá niż rozumu będzie.

25: Nie wfzytkoć tho więc złoto co fie owo blyfzczy/

26: Niemáło więc tá fábá puptych miefzkow niſzczy.

27: Bo ſrzodek będzie z miedzi á czáfem z żelázá/

28: Tákżec y w tákich ludzyoch tákaż bywa fkázá.

29: Nadobnyć będzie Káfztan álbo Orzech wloſki/

30: A kiedy gi rozłupifz áli w nim ni trofzki.

31: Y fciána czáfem pyęknie málowána bywa/

32: A kiedybyś ią otárł áli wnet czyrwiwa.

N 3

Tákżec ro=

strona: 91v

Solinus.

1: # Tákżec rozum ná wfzemby miał miewác oftry nos/ (*marg*)

⌘ Rozum

⌘ ma n os [.]

⌘ mieć o=

⌘ ftry. (-)

2: Nie fpufzczác fie ná fábę áni pátrzyć ná glos.

- 3: Ale prąwie do śrzodku mył káždą przegłędąc/
 4: A co łie tām w niey toczy z dąleką dogłędąc.
 5: Bo co tho iełt zą łławą tákatego rozumu/
 6: Ktory łkutku nie baczy iedno pątrzy łzumu.
 7: Rownie iákobys Kozye pyęknie ną lutni grał/
 8: A onąby wolął bys iey Kąpuły dał.
 9: Bo iełli dla tytułow álbo dla požytkow/
 10: Vżywałbys nád cnotę w łwym rozumu zbytkow
 11: Iużes łie nąłłuchał co thy tytuły broią/
 12: Ani łam wzwie gdy kogo w niewolą przyłtroią.
 13: Iuż ząwždy mułi łiedzyeć iáko nędznik iny/
 14: Iuż cząły vpątruie/ iuż łiczy godziny.
 15: S cząłem ieść/ s cząłem łie kłáść/ á nigdy wolności/
 16: Oney łwiętey nie zążył nikt w tey omyłności.
 17: Bowiem cnotą dla łiebye iście nie dla chwały/ (*marg*)
- ⋮ Cznót á [!]
- ⋮ łámá
- ⋮ łie błý=
- ⋮ łzczy. (–)
- 18: Ma być od nas łzukaná/ bo thá ząwždy gali/
 19: Y powagę y zacność y pocźciwą łławę/
 20: A włzytko łie więc łporzy kto łie z nią wda w łprąwę.
 21: Bowiem człowiek pocźciwy choć wzgorę nielata/
 22: Ktory thez niłko nązbyt brzegu łie nie chwata/
 23: Ozdobyony cną łławą á cnothą pocźciwą/
 24: Ten iełt ząwždy ną plácu/ ten ma pámieć żywą.
 25: Gdyż bláłku nie potrzebá przydawác gdzye złoto/
 26: Sámo łie ząwždy błýłzczy/ á czyrni łie błoto.
 27: # Iełzcze łie więc tákowy rychley záfárbuie/ (*marg*)

⌘ fárbo=

⌘ wána. (–)

28: Gdy mu thego potrzebá/ á iż ná fię czuie/

29: Coby ludzyc gánili/ więc mu trzebá tego/

30: Aby mogł przycukrować czym ftanu fwoiego.

31: Aby nic nie bacżono ná onę przywárę/

32: Kłádzye co napyękniefzą gdzye może máłzkárę.

A ták tuchwá

strona: 92

Rozdzyał fyodmy.

Lift 92.

1: # A ták tuchwá mowiła o ludzkiej młodości/ (*marg*)

⌘ Niedo=

⌘ ft á thek [!]

⌘ w gof=

⌘ podár=

⌘ ftwie. (–)

2: Iáko fie przy niey kłufzą dziwne omylności.

3: Ale wierz mi iż y on co ftárłzego wieku/

4: Czuie co fie też dzyeie zówzdy o człowieku.

5: Azáfz go gofpodárftwo zewfząd nie doćifka/

6: Ano fłudzy wołáią/ áno dzyecię pífka.

7: Ano y tu y owdzye wfzego nie doftáie/

8: Nie ieden choć nie w oczy poćichu mu láie.

9: Ten fukniey á ten bothow/ á trzeći kápturá/

10: Nápyera fie wołayác/ wnet tám w miefzku dzyurá.

11: Więc foli więc y chlebá czáfem nie doftánie/

12: Rzepá w dole fprochniáá bo kápáło ná nię.

13: Kápuftá też pogniá/ połciá iuż niewiele/

14: Wierę fłábe ná fwiętá będzye miał wesele.

15: Swiniá kwiczy plew niemáfz/ á woł theż vbogi/

- 16: Iuż dawno olkominy o płot śćira rogi.
 17: Pleśniwy fie też fkurczył y fierśc ná nim wftálá/
 18: Iákoż tá márna lieczká dzyuráwa náftálá.
 19: Trze grzywę o przeworę á pod nim chudy pyes/
 20: Obádwá dawno fufzá/ nie zrodził fie owies.
 21: Izbá źimna drew nie máłz/ ftłukłá fie siekierá/
 22: Wierę nam śnadź zgłupyeye on chytry przecherá.
 23: Co więc tákież o infzych pirwey przepyerował/
 24: Terazby fie iuż wabił/ bo dawno przechował.
 25: Vciecze czáfem z domu chociay mu nie trzebá/
 26: Kiedy mu iuż ná grzanki nie doftánie chlebá.
 27: # Więć przyda woyny trwogi/ to iuż niedofypyay/ (*marg*)

- : Trwo=
 : gi/ woy
 : ná. (-)

- 28: Ano niemáłz ná co wfieśc/ do lálá fie pytay.
 29: Owa trzy kroć byedáłz mnie kędy iá pocźniemy/
 30: Wźędy dofyc złey myfli s fráfunkiem naydzyemy.
 31: A iefli iefzcze ktemu żoná hárdá będzye/
 32: Tá też íście zá vchem fwą pyofnkę zágędzye.

N 4

To iuż tám

strona: 92v

Solinus.

- 1: To iuż thám iáko pyekło nie nátkáne nigdy/
 2: To iuż thám záwždy burdá/ záwždy dofyc krzywdy.
 3: Ano mámká s pyeftunką odrápána chodzi/
 4: Páni s kráwcem ná wiotchy dawno iármak godzi.
 5: Iuż ták wierę w żupicy muśiśz nieboraku/
 6: Przechodzić fie do czáfu/ źlec było w yármaku.
 7: A kto może wylíczyć co więc tych przypadkow/

- 8: Ktore zawnzdy widamy/ nie trzebá nam fwiádkow.
- 9: Co fie y w zacnych domiech czáfem przytrefuią/
10: Niefmáczne to potráwy gdzye ich nie cukruią.
- 11: # A gdy iefzcze zárzucon bédzye owym błędem/ (*marg*)
- : Vrząd
- : ziemfki. (-)
- 12: Ledáiakim nikczemnym niewolnym vrzędem/
13: To więc choć fie w łeb fkrobye przedfię fie wlec muśi/
14: Azafz fie z iedney ftrony nędzá on więc kuśi.
15: Owdzye mu žal powagi/ owdzye niedoftáie/
16: Ano cześ w niedoftátku ftoi więc zá iáie.
17: Bárzo fie s tey powagi śmieią więc łotrowie/
18: Gdy fie fchodzą do rády/ drapyąc w łeb pánowie.
19: Ano fie rozum z miefzkiem iuz dawno zgodzili/
20: Bo niewiele álbo nic bédzye w nich pochwili.
21: A chociay więc y rozum bédzye czáfem znáczny/
22: Wnet fie záttrze zazdrofcia iz nie bédzye fmáczny.
23: Bo kiedy więc ná grzbyecie Sobol komu wiśi/
24: Iuz tám rozum zacnieyfzy dáleko niż Liśi.
25: Anoby mogł drugyego páná y s Sobolem/
26: Czáfem názwać Cielęciem/ á czáfem y Wołem.
27: # Coż rozumiefz gdy ten ftan záfię ku ftárości/ (*marg*)
- : # Stá=
- : rość
- : przykra (-)
- 28: Przydzye w tákich omyłkach/ á w tey oblędności.
29: Gdy go iefzcze pedográ iáko mroz przyrázi/
30: Iz fie s kulą pobráta/ iefzcze gorzey fkázi.
31: Iuz fie młódzým do niego niepodoba wżytko/
32: A coż więc kolwiek pocznie/ tedy fie zda brzytko.

- 1: Ano mu ręce gędą/ ząpłynęły oczy/
- 2: Nogi sie zátaczáią/ nie dáleko łkoczy.
- 3: Sápi/ Chrapye/ á káfzle/ ná brzuch łobyie plúie/
- 4: A gdy kęs w gębę włoży/ puł godziny żuie.
- 5: Więc nákláda ná przodek iáko owcá zgonin/
- 6: Ano przedię niełporo niedobrze iuż o nim.
- 7: Bo w kąciech dawno pułtki wypádły trzonowe/
- 8: Y przednie sie kołyfzą też nie bárzo zdrowe.
- 9: Więc sie śmieią łotrowie włpomináiąc látá/
- 10: Iż był czyłty towarzysłz ten náłz miły tátá.
- 11: Ale dziś álbo skąpyał álbo chce być hárdy/
- 12: Niedba nic o byefiády áni o ty łmárdy.
- 13: Co iefzcze vzywáią z dobrą myłłą łwiátá/
- 14: Gdyż mu włzytko odięły ony łtáre látá.
- 15: Pirwey chodził chędogo á dziś iuż w iármaku/
- 16: Wierę cie iuż nie długo nędzny nieboraku.
- 17: Bo kiedy więc kto łtáre obyczáie zmieni/
- 18: Iuż go też ledwe będye do drugyey łefieni.
- 19: A nie baczą łotrowie iż mu nie do thego/
- 20: Gdyż iuż mułi nieborak pátrzyć wczáfú łwego.
- 21: Co mowili iż zhárdzyał/ á on leżeć mułi/
- 22: Ano go łcijátiká z dycháwicą dułi.
- 23: Y co mu po kárwatce áno żimno w nogi/
- 24: Mułi ie kryć iármakiem nieborak vbogi.
- 25: Cząpka s Kunich ogonow ná głowie by pudło/
- 26: Niedba nic o Krogulcá pewnie woli łzczudło.
- 27: Iuż nic niedba o łtroie/ niedba o płtroćiny/

28: Nalepży mu obercuch dopáść do pyerzyny.

29: Abowiem mu thá ftoi zá rodzoną ciotkę/

30: A choctay fie vpyerzy niedba nic o fzczoćkę.

31: A tu iuż bącz rofkořzy v káždego wieku/

32: Ktore muřą przypadáć káždemu człowieku.

N 5

Acz fą ine

strona: 93v

Solinus.

1: # Acz fą ine przypadki co wřzytki fráfuia/ (*marg*)

: Przypa

: dki po=

: fpoli=

: tich cho

: rob (-)

2: Y dobrą myřl y zdrowie pořpołu im pfuia.

3: Iáko dzdze/ řniegi/ grády/ powietrza morowe/

4: Wierz mi iřci y tho fą kłopoty gotowe.

5: Gdyć fie przydzye od mieyřcá do mieyřcá pomykác/

6: A czásem y do lálá muřiřz fie więc pytác.

7: Więc tu kurzy w krzewinie á Bący go iedzą/

8: A Komorzy ná czele we trzy rzedy fiedzą.

9: Sam fobye łeb potłucze z nimi fie łápáiąc/

10: A bárzo płocho fiedzi by ná Wiořnę Záiác.

11: Nuż co inych przypadkow/ á ktoby ie zliczył/

12: By fie teř řnadź nabórzyey w tey práktyce ćwiczył.

13: Iednemu z gorácořci głowá fie záwráca/

14: A drugi zářiębyonych pyerři fobie máca.

15: Kářzle/ řápi/ krztuři fie/ krwiá ná zyemię pluie/

16: Potárga fobye boki ář ich ledwe czuie.

17: Drugye męczy kwártaná/ á drugye pleurá/

- 18: Owa gdzye fie obroćisz thu zawnždy w nich dzyurá.
19: Drugi lzyię zákrywił/ drugi związał głowę/
20: A máło nie trzeći dzyeń iáko ftrácił mowę.
21: Trzeći łoby łopyanem zawnął goleni/
22: Ten iuz áliz po chłodzye będzye zdrow wiefieni.
23: Ale tho rownie liczyć iáko owy wroble/
24: Kiedy fie więc miefzáią gdzye ná puftym gumnie.
25: Iáko więc ty niemocy dziwnie przezywáią/
26: Czáfem y ftarzy ludzye o nich nie słycháią.
27: # A co záfie z niefzczeńcia przypádley przygody/
28: Przychodzi s káždy ftrony ná ludzkye narody. (*marg*)

: Przypa

: dki z nie

: fzczeńcia (-)

- 29: Walki/ burdy/ rofterki/ że fie huffy wála/
30: Dzyála ftráfzno tráfkáią/ á domy fie pałą.
31: Drudzy toną ná wodach/ drudzy w lefiech giną/
32: Azałz nie rozmáicie ty przygody fłyną.

Lecą s koni

strona: 94

Rozdział fydomy.

Liłt 94.

- 1: Lecą s koni ná fzyię/ z gor fie wozy łamią/
2: Iedni czáfem nie wftaną/ drudzy idąc chramią.
3: Zwirzétá ie drapáią/ á nagorłze źwirzę/
4: Ktore z námi połpołu w iednym gniaźdzye gmerze.
5: A żadne nie ieft frozłze nád złego człowieká/
6: Bo ten iad weń ieft wpufzczon práwie ták od wieká.
7: Załz iednych rozboynicy ná lefiech nie dręczą/
8: Azałz drudzy v práwá máło nie ták męczą.
9: Złodzyey fie pod dom kopa/ drugi oknem lezye/

- 10: Trzeći ńtoiąc zá węgłem ielli chrapisz ńtrzeże.
- 11: Iuż áni brát áni ńwát ni rodzona ciotká/
- 12: Wńzytko tho áby wydrzeć drapye iáko kotká.
- 13: Ták nas bárzo łákomństwo wńzytki zwyciężyło/
- 14: Ze nam prawdę ńtráćilo boday ńie niezbyło.
- 15: Przydzye kńiądz z nabożeńństwem vmizga ńie pyęknie/
- 16: Ale pewnie ktory kąt y tego ńie lęknie.
- 17: Bo chociay nie vkrádnie przedńię co wyludzi/
- 18: A závždy to ńzkodliwy bywał bic ná ludzi.
- 19: # Nuż łákomństwo/ nuż pychá/ nuż gniew/ nuż zazdrońci/ (*marg*)
- : Choro=
- : by du=
- : ńzne. (-)
- 20: Wierz mi iż ty zá febrę ńtoią przypádłosci.
- 21: Ktoremi vćisńiona myńl bárzo choruie/
- 22: A ńnadź wńęcey niż zwirzchnia niemoc ciáło pńuie.
- 23: A ták ńkąd ią pocźniemy práwie áż od wieká/
- 24: Nie naydzyelz thák ńzczęńnego ná ńwiecie człowieká/
- 25: Coby od wńzech przypadkow miał być wolen závždy/
- 26: By Krogulec od gniazdá muńi boleć káždy.
- 27: Bowiem myńl nápoiona rozlicźnych chćiwońci/
- 28: Muńi ńie závždy mienić w dziwne przypádłosci.
- 29: A gdy ielzcze náłogyem przyńtroiona będzye/
- 30: To iuż pyońnkę ktorą chce po ńwey myńli gędzye.
- 31: # A ták dziwnie ze wńzech ńtron márnny ńie ńwiát kuńi/
- 32: Iż káždy ńtan pod iego ńidłá vpáść muńi.

Iedno lu=

strona: 94v

Solinus.

- 1: Iedno ludzye kiedy ńpyą kęs pokoju máia/ (*marg*)

: Y przez

: fen nie=

: pokoy. (–)

2: Y tho ie pchły z muchámi y przez fen kąfáią.

3: Y fny ná nie przychodzą okrutnie ftráfzliwe/

4: Ze fie zdádzą przygody práwie iáko żywe.

5: Ze więc czáfem od ftráchu zádrzy wśzytko ciáło/

6: Iákoby y ná iáwi co go potkác miáło.

7: # Obácźze ludzki żywot od pirwŕzey młodości/

8: Iákich ieft pełen przygod/ **iáki ch [!]** okrutności.

9: Przeczże fie śmierci lękałz chociay frogą widzifz/

10: A czemu they koŕy iey ták fie márníe wtydzifz.

11: Gdyż śmierć pińmo śmácznym śnem wśzędzye zowie pyękníe/ (*marg*)

: Smierć

: wierne=

: mu nic

: nie ftrá

: fzna. (–)

12: A kto ma myśl beŕpyeczną/ nikt fie iey nie lękníe.

13: Gdyż śłyfzę iz thám wierni dziwną rofkośz máią/

14: A o tych thu przypadkoch iuż fie nie pytáią.

15: Gdyż tho ieft oŕtáteczny wśzech kłopotow koniec/

16: Kiedy fie śam zá fiodło wybodzye tym honíeć.

17: Iuż thám áni żadny ftrách ni żadna przygodá/

18: Iuż zarázem wśzech roznic thám przypádníe zgodá.

19: Rownie iáko márníarz gdy z morzá frogyego/

20: Przypłáwi fie ŕzczeńliwie do portu ŕwoiego/

21: Zwłáfczá ktory w przygodach niemáły czás pływał/

22: A zówždy z wielkim ftráchem czáfow ŕwych wzywał.

23: Iuż go więc przyiaciele z rádołcią wítáią/

- 24: O szczęściu o nieszczęściu iego fie pytáią.
 25: Iuż mu nowe odzyenie iuż kofzule niofą/
 26: Ono z niego zdeymuiąc co przypádło rofą.
 27: Iuż go thu ná byefiády łobye wydzyeráią/
 28: Y on y oni s tego wielką rofkořz máią.
 29: Iuż chodzi po kofcielech kładąc ná ofiáry/
 30: Ták iáko o tym bywał pirwey zwyczáy ftáry.
 31: Tákże y ty gdy przydzyeřz w ono towarzýřtwo/
 32: Ktore w niebye z rádořcią tám cie czeķa wřzytko.

A iákie tám

strona: 95

Rozdział řyodmy.

Liřt 95.

- 1: A iákie tám rádořci/ o tym mowić trudno/
 2: Bo fie tám wřzytko řwieci/ nie mářz tám nic brudno.
 3: A trudnoby y ięzyk wypowiedzyeć tho miał/
 4: Iákie thám Bog rádořci wiernym řwym zgotował.
 5: # Potym rzeczē młodzyeniec/ moiá miła páni/ (marg)
 : Przeřrze
 : ni w o=
 : bronie
 : chodzą. (-)
 6: Toć dziwnie ten mární řwiát práwie łudzi námi.
 7: Iam mnimiał iż iuż nie mářz nigdzyey nic lepřzego/
 8: Iedno w řzczeńřciu vřzywác tu kroleřtwá iego.
 9: Ano widzę iż nie ieřt řaden thák řzczeńřliwy/
 10: Aby był bez przypadkow poki iedno řywy.
 11: A ták mie iuż nie ták řtrách pátrząc ná ty řtany/
 12: Co ie tho tu s tey gory przed oczymá mamy.
 13: Ale mi ieřcže powiedz przecź thá rotá s pyekłá/
 14: Co tho łudzi morduie/ á boday fie wřcieklá/

- 15: Iż wždy drugye omija choć pogląda ńrodze/
 16: Podobno tho iedno ty czo myflą o Bodze.
 17: # Rzekłá Pállás/ ták to wiedz moy młodzyeńcze miły/
 18: Iż ieft Pan Bog ták możny/ á w nagorńzey chwili/
 19: Gdy nád kim dzyerzy rękę/ vgodzi w tho ńnádnie/
 20: Iż mu z głowy y włofek namnieyńzy nie ńpádnie.
 21: Ale kto óń nic nie dba thego thez odstąpi/
 22: Tego iuż więc tá márna rotá wnet ońtąpi.
 23: A thám im więc kugluie iáko chce powoli/
 24: A wńzák pátrząc ná ich ńtrách áz więc ńerce boli.
 25: Bo grzech ieft tákowy iad przed oczymá iego/
 26: Ze mu tho nic ńwiát zńińzczyć dla ńrogońci iego.
 27: A wńzákechmy iuż tego częńcią dońwiádfzyli/
 28: Gdy ńie náńzy przodkowie potopem ńtopili.
 29: A coź iedná ólobá v niego by muchá/
 30: Zwłáńzczá gdy go odstąpi iuż iey zła otuchá.
 31: Iuż ńie iey więc ledá co powoli nádłázi/
 32: Iuż więc káżda przygodá ná tákiego wáży.

A ńpráwiedli=

strona: 95v

Solinus.

- 1: A ńpráwiedliwym ńádem karze on káżdego/ (*marg*)
 : # Przy=
 : pádńe
 : śmierci
 : ńkąd ńą. (-)
 2: Acź iednego przepuńci czálem ná drugyego.
 3: A możeńz ńie obáczyć ná tym bárzo ńnádnie/
 4: Pátrżay kiedy więc komu zńodzyey co vkrádnie/
 5: To więc tu Pan obudwu karze ńpráwiedliwie/

- 6: Owemu dopuścił wzyąc co nábył fałszywie/
7: A z owym theż ná gąłąż gdyż mu zákazano/
8: Aby nigdy cudzego nic nie było brano.
9: A thu włafnie obudwu zá grzechy pokarze/
10: Iż żyli niepocźciwie iáko fwieccy łgarze.
11: Albo co márnne giną álbo łamią łzyie/
12: Włzytko zá grzech/ gdyż przed nim nic fie nie zákryie.
13: Iedny byerze przed czáfem by fie nie zgorłzyli/
14: A drugye iż prze grzech fıwoy też tho zálłuzyli.
15: A przedfię to ná liczbye poczyta káždemu/
16: Iefli szedł z wiernym fıercem dufáiąc tu iemu.
17: A cić tho dyabli włzytko co ye widzifz fıtroiá/ (*marg*)

: Diabeł

: fie nye

: boi gdy

: Pan do

: puści. (-)

- 18: Bo kyedy Pan odłtápi iuz fie nic nie boiá/
19: Ani krolow ni kłiáżát ni żadnych możności/
20: Befpyecznie podłzczuwáiąc ludzkie wřzeteczności.
21: Dodawáiąc im drogi co wiecey do złego/
22: By ie do towarzysłtwá przyciágnęli fıwego.
23: A widzifz iż ty drugye z żalem omiyáią/
24: Cić tho ktorzy od Páná fıtraż nád łobą máią.
25: Iż álbo oczekawa by fie náwroćili/
26: Albo dobrym przykłádem iżby drugim byli.
27: Ale przedfię przydzye czás iż y ci íć muřzą/
28: Bo káždy tę przemytę muśi pláćić duřzą.
29: Ale owo Solinus idze do nas widzę/
30: Zá tego fie przed tobą íście nie powřtydę.

31: Bo tho táki Philozoph/ iż byeg fwiátá tego/

32: Pilnie zówzdy przeglądał ná wżem omylnego.

Ia iuż poydę

strona: 96

Rozdział fiodmy.

Lift 96.

1: Ia iuż poydę precz od was/ bo mam ine śprawy/

2: A ty fie też pilnie ćwicz byś był człowiek prawy.

3: # Rzecze potym Solinus/ pomaga Bog pánie/

4: Bárzoć czemuś nábládło/ nie dobre tho znamię.

5: # Rzekł młodzyeniec/ á iáko moy święty człowiecze/

6: Nie nábládnąć przed ftráchem/ widzisz iáko fiecze/

7: Tá okrutna potworá márnie nędzne ludzi/

8: A przed tą szpetną kołą nikt fie nie wyłudzi.

9: # Rzekł Solinus/ rozumiem iż thá mądra pání/

10: Szerokoć to rozwiodłá śwemi rozmowámi.

11: Bo tey rownia ná świecie w rozumie nie było/

12: Chybáby fie w tych ftráchoch też co odmieniło.

13: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie nic fie thá nie boi/

14: Choć thá nieśláchetnicá dziwy przed nią łtroi.

15: Y mnie tho rozwodziłá nadobnemi śłowy/

16: A prawie potwirdziłá moiey śmutney głowy.

17: Wyliczáiąc nędznego narodu przygody/

18: Iákie ná nie fráfunki pádną/ iákye śzkody.

19: A wierę kyedy fie kto w tym obaczy prawie/

20: Nie ták będye fráfownym w tey omylney śprawie.

21: # Rzekł Solinus/ załz niewiesz moy młodzyeńcze miły/

22: Zechmy ftráchow nie ználi gdychmy tu nie byli. (marg)

: # Po

: śmierci

: żaden

: ftrách

: nie ieft. (-)

23: Tákżeć kiedy zeydzyemy iuż żadney boleści/

24: Nigdy nie poczuiemy/ áni złey powieści.

25: Iedno tho napilnieyfza ábychmy ták żyli/

26: Iákobychmy w opyece zázwdy Páńfkyy byli.

27: A tu fwoy ftan y fławę záchowáli fpełná/

28: Abowiem kto ták żywie głádka ná nim wełná.

29: Bo po śmierći pokoiu iuż pewien wiecznego/

30: A wieku w wielkiej cnocie thu vżywie fwego.

31: Wolność fwiętą záchowa/ á fławá pod niebo/

32: Będzye zázwdy wznośiła pocźciwy ftan iego.

Rzekł młodzye=

strona: 96v

Solinus.

1: # Rzekł młodzyeniec/ ach pánie ázałz tho rzecz máła/

2: Nie iedná iuż w thym główká ná fwiecie vftála.

3: Co tho ieft fwego ftanu vżywać pocźciwie/

4: Gdyż fłyfzē iedno táki potym wiecznie żywie.

5: Acz mi to on fwięty mąż też był pirwey rozwiódł/

6: Ale iefzcze nie práwie do thegom fie dobodł/

7: Sokrates/ co ná fwiecie też tu wiele baczył/

8: Niemáło zemną o tym theż rozmawiác raczył.

9: # Powiedzyał mu Solinus/ wierz mi dobrze baczyłz/ (marg)

: # Nie=

: dbál=

: ftwo w

: dozná=

: niu pra

: wdy. (-)

- 10: Iż fie w tych wątpliwościach ták ząwieszác raczyfz.
- 11: Gdyż rozni o tym roznie ząwždy rozumieli/
 12: Coby prąwym fláchectwem włąfnie nązwác mieli.
- 13: Ktoreby fie zgadzáló s pyęknemi cnotám/
 14: A nie zábawiáló fie márnemi rzeczám.
- 15: Ale á což nam po thym gdy then narod ludzki/
 16: W doznánium prąwey prwdy iest bårzo máluczki.
- 17: A ná nię rozokyemi oczymá pátrzáią/
 18: A gdzye iey práwe gniazdo támara iey nie fzukáią.
- 19: Ták tępość záflepyoná narodu ludzkiego/
 20: Ze w niey nie vzywamy zwyczáiu Orlego.
- 21: Ktory fie w łoby kocha kiedy pátrzy w fłóńce/
 22: Ale Puhacz ni Sowá nigdy tego nie chce.
- 23: Tákże y my práwiechmy Puhacze á Sowy/
 24: Bo nigdy gdzye iest iáfno nie wznósimy głowy.
- 25: Wolimy ták w krzewinie Myfzy fkubąc fiedzyeć/
 26: A co fie wzgorę dzyeie o tym nic nie wiedzyeć.
- 27: Tákyez y o they rzeczy co fláchćicá czyni/
 28: Bo go rozno v fiebye wízyfcy rozumiemy.
- 29: # Iedni gdy lánecuch vżrzą wnet mu fie klániáią/ (*marg*)
- : Omyl=
 : ne roz=
 : fądky o
 : fláchec
 : twie. (–)
- 30: Iuz nie páná lecz złoto zá fláchćicá máią.
- 31: Snadz ná fprofnego Oflá gdyby gi włożono/
 32: Y temuby poczćiwość z dáleká czyniono.

- 1: Wieręby to zyemiánin iście był nadobny/
2: Podniozłzy wśzy wzgorę y Káfztelan godny.
3: Albo gdy gęłty worek v kogo poczuia/
4: By theż był iáko świniá/ wśzyłcy mu dutkuia.
5: Albo gdy łie zá ktorym chłopow wlecze rotá/
6: To iuż máia w powadze nawięłłzgo kotá.
7: Iuż łie nań przypułłzcziá o káżdą rzecz z gołá/
8: A onby nie rozłádził ledwe s krowá wołá.
9: # Drudzy łie chłubyá herby/ narody łtáremi/
10: A wśzytko áłleguiác zázwdy przodki łwemi. (*marg*)
: # Fál=
: łzywa
: chłubá
: łłáhec=
: twá. (–)
11: # Przodek nie wiem iáki był/ lecz potomká práwie/
12: Mogłby włáłnie zádkiem zwác ná káždę rołpráwie.
13: A ták ná tym mnimániu wśzyłcy łie milimy/
14: A co práwe łłáhectwo zeznáć nie vmiemy.
15: Bo iefłize łłáhectwo w bogáctwie zależy/
16: Tedy Gárbarz tedy Zdun theż temu zábyeży.
17: Iż Liśi kolnierz z Bobrem będzye miał v łzuby/
18: Choć niedawno drwá rąbał/ chociay palił gruby.
19: Szynkarz co piwo wárzy á gorzálkę pali/
20: Y then łie więc też czásem gęłtym workiem chwali.
21: Gdyż iefł flepa fortuná á nie pátrzą thego/
22: Opuściwłzy godnego nátká niczemnego.
23: Bo złotá á pyeniędzy łnádniey zázwdy tego/
24: Rychley káždy nábędzye z hándlu łotrowłkiego.

25: Bo krásć/ zdradzác/ fáłżowác/ ściefzkác tho do złotá/

26: Ale to plugáwy ímálc á fzpetna robotá. (*marg*)

: Lotro=

: íthwo

: ściefzká

: do bo=

: gactw. (-)

27: A thák iefli fláchćicem ma złoto vcźynić/

28: Tedy próżno łotroftwo ma káždy z nas winić.

29: Gdyż workowi zábyeżec záwždy drogá tędy/

30: A thákiemi ściefzkámi chodzą mu w oględy.

31: O ízalonałz to rotá kthora ná tho pátrzy/

32: Naydzyefz thám fáłż pod bláfkíem iedno oczy otrzy/

O

Nie funtem

strona: 97v

Solinus.

1: Nie funtemći tho mierzą ni przedáią łokciem/

2: Bo by chodził po workoch przedfię nogyeć nogciem.

3: # A drudzy co zacność íwych przodkow wyliczáią/ (*marg*)

: Chłubá

: íwoich

: przod=

: kow o=

: mylna. (-)

4: A o íwych íe poftępkoch nigdy nie pytáią.

5: Íáko prádzyad ná Szwabye v Choynic hárcował/

6: Íáko dzyad więźnie wodził/ íáko mury płował.

7: Íáko ítriy był ćwicżony w Rzeczypołpolitey/

8: A wuy záfię niebołzczyk hońcá známienity.

9: Ten był ono porozec ná hárcu Knechtowi/

- 10: Wydárł/ ále ten ftárŷzy niechay lepyey powie.
- 11: Y w ten czás go rycerzem zacnie páfowano/
- 12: Y Orle mu do herbu fkrzydło było дано.
- 13: # A náłzego potomká páfuią w piwnicy/ (*marg*)
- : Rycerze
- : piwni=
- : czni. (-)
- 14: Bochmy bitwy wygráli/ vciekli nam wŷzyfcy/
- 15: Bochmy ie mężnie koflem áż w rynek wyfiekli/
- 16: Zaden fie nie obeźrzał byeżeli by wćiekli.
- 17: Konwie miáfto proporcow zá rycerzmi nofzą/
- 18: Wierę ku tey potrzebye y drudzy fie wprofzą.
- 19: Bochmy potym w vlicach y pfy pogromili/
- 20: Kęfego poimáli/ á fzárká zábili.
- 21: A wždy więc przedfię owi co im pochlebyáią/
- 22: Sláchetnemi panięty wŷzytki názywáią.
- 23: Powiedáią/ będzycie tho íście coś zacnego/
- 24: Bo go w kącie nie naydzyefz íście dnia żadnego.
- 25: Ano máło nie lepyey áby w kącie fiedzyał/
- 26: A o iego fzaleńftwie áby nikt nie wiedzyał.
- 27: A tákiemi zwyczáymi áby fie nie pętał/
- 28: Ktore potym wfpomniawŷzy będzycie fie ich lękał.
- 29: Acz więc długo ten zwyczáy w młodym nie zágásnie/
- 30: Aż álbo guz ná fzyi álbo wiofka wrzaśnie.
- 31: # Bo fie zówždy zá młodu oŷrzy káždy tarnek/
- 32: A tym czym z nowu náwrzał zówždy śmierdzi garnek.

A ták iefli fie

strona: 98

Rozdzyał fyodmy.

Liŷt 98.

- 1: # A ták iefli fie wláfnie kto fwym przodkiem chlubi/

- 2: Gdy iego zacne łprawy łwą łprośnołcią gubi.
- 3: Chciałac łez byłá s Pawy porownác łie Wroná/
4: Káždemu wylámuiác po pyorku z ogoná/
5: Więc tu ogon więc tu grzbyet nápirzełá pyęknie/
6: Tufzac że łie w tych łtroioch łáłtrząb łie iey łęknie.
7: A łkoro z niey opádło ono pyękne pirze/
8: Wnet náłzá po łtáremu potym w nogach gmerze.
9: Iuż cudze obercuchy dawno z niey opádły/
10: Nie pomogło chocia y łie łtroiłá źwierciádły.
11: Bo tho wieśna rycerká nie dáleko leci/
12: Záwždy grzebye w páđdzyerzu/ záwždy pilná łmieci.
13: A tháka gołpodyni że doźrzy włzytkiego/
14: Niech chłop idzye zá pługyem/ oná iuż v niego/
15: Młoci álbo wkłáda/ álic oná łiedzi/
16: Kokofzká łkoro złęze bá wnet iá náwiedzi.
17: Bá ielzcze niebożátko dobrze nie odgdacze/
18: A náłzá dawno z iaykiem po krzewinie łkacze.
19: Swiniá idzye ná pole álic ná niey iedzye/
20: Bá włzędy iey záwždy być ná káđdey byeliedzye.
21: # Tákcze náłzy pánowie co łie cudzym pirzem/
22: Vpłtrzą pyęknie by Soyki/ áli w łmieciu gmerzem.
23: Teżechmy wiołki pilni/ theż łtrzechy pátrzymy/
24: A iedno iż ná łwiniach ledwe nie iedzimy.
25: A theż gdy miedzy zacne przydzye ogon tuli/
26: Ielzczechmy go po kroku iż Dudek poczuli.(*marg*)
- ⋮ Głupi
- ⋮ gdy mie
- ⋮ dzy za=
- ⋮ cnemi. (–)
- 27: A on łtroi połtawki/ á on páłce łkubye/

- 28: A brzuch rádli páznoгы á w ogon fie dłubye.
 29: Nie pomoże nic Gąłce choć z Lábęcmi pływa/
 30: Przedfię między białemi nálezá Gąłká síwa.
 31: I iáko fie nie wftyda fwych przodkow wfpomináć/
 32: A oną ich zacnofcia ku gorze fie wfpináć/

O 2

A on iáko

strona: 98v

Solinus.

- 1: A on iáko Głog z Rożey dawno fie wyrodził/
 2: By też wierę iáko Paw vbrawfzy fie chodził.
 3: Oni w swoich zacnofciach doftawáli fławy/
 4: Ten fie nátkał fwey woley ták iáko woł trawy.
 5: Oni w zacnych potrzebach y w fprawach bywáli/
 6: A náleznych dáley kárczmy nigdy nie widáli.
 7: Bo což po náleznych herbyech choć ich náftáwiamy/
 8: Gdy ie miásto pozłoty błotem popluškamy.
 9: Abowiem iedno tákich klenoty fie zdobyą/
 10: Ktorzy przy zacnych fprawach w cnotę fie fpofobyą.
 11: # Bo niewieleć fláhectwá ná ciele zależy/ (*marg*)
- : Máło
 : ná ciele
 : fláhectw=
 : two za=
 : leży. (–)
- 12: By było napyękniefze/ gdy fie cnotá ieży.
 13: Naydzyefz czáfem Rzeźniká dáleko niż páná/
 14: Ná wżem vrodziwfzego/ choć łupi Báráná.
 15: Bowiem práwe fláhectwo iefť iákaś moc dziwna/
 16: A káżdey márney fprawie ná wżytkim fprzećiwna.
 17: Ktora by buyny Orzeł po powietrzu lata/

- 18: A nigdy fie nieślufznych przypadkow nie chwata.
 19: A kogo tym obdárzą z niebyełkiego grodu/
 20: Iuż then ślawy poprąwi/ posłáchci y rodu.
 21: Bo iuż ten nic nie czyni/ iedno co ślufznego/
 22: Ołtrzegáiąc ná wśzytkim co iest poczciwego.
 23: Aby go s tyłu pól cy [!] nie vkázowáli/
 24: Krzyżykow pod kolnierzem zá nim nie piáli.
 25: Nie chce chluby/ ále chce by miał ślawę żywą/
 26: Ktorąby pyęknie zdoził śwą cnotę poczciwą.
 27: A iżby tho ták przy nim zówždy długo trwáło/
 28: Y po śmierci poczciwey by fie wípomináło.
 29: O nędzna márna Mucho ocz fie więc nádymałz/
 30: Kiedy swoie śláchectwo y z herby wípominałz.
 31: Iż fie drudzy zá tobą s twych márných śpraw śmieią/
 32: Ktore przed zacną cnotą zówždy bárzo mdleią.

Czemuż dofyć

strona: 99

Rozdzał fyodmy.

Liłt 99.

- 1: Czemuż dofyć nie czyniśz vrzędowi śwemu/
 2: Gdy cie zową śláchćicem/ czyńże dofyć temu.
 3: Zaśz nie lepyey prawdziwie iż fie okázuią/
 4: Twoje cnothy poczciwe/ niż gdyć pochłebuią.
 5: Miłość kogo prawdziwym á cnotliwym zową/
 6: Myślże więc też ty o tym y łercem y głową.
 7: Abyś też tákich przezwiśk skutkiem poprówował/
 8: Bo iefli tylko śłowy/ wśzytkobys popśłował.
 9: Zálámuy mocnym krigyem wśzeteczną myśl w łobye/
 10: A niechay cie niecnotá nic márnje nie śkrobye.
 11: Poczciwie żyw ábys był y drugim przykłádem/
 12: Azáśz nie wiefz iż lepyey s cnotliwym fáfíádem.

13: Niż z owym co fie z woźnym á s pozwy z nim łomić/

14: Albo czałem po polu iáko z wilkiem gonić.

15: # Bo iáki więc woyt bywa táka y gromádá/ (*marg*)

: # Iáki

: pan/ tá=

: ki kram (-)

16: A iáki bębennicá táka y byefiádá.

17: Tákże iáki sam będyefz tákież y fąfiády/

18: Pewnie łobye łpołobifz do káżdey byefiády.

19: # Strzeżże pilnie w fwym łtanie s pocźciwołciá miáry/

20: Bo tho wierz mi nie zyemłkie ále Boskie dáry.

21: Pátrrze od kogo to małz/ á wždy márnne gubifz/

22: A gdyć mniey da kto zacny/ tedy fie tym chłubifz.

23: Bo zázwdy cnotá s łlawą fwiát opánowála/

24: A káżdemu niełporo gdzye iuż thá włtála.

25: Nadobnie o tym ieden Rzymiánin nápiłal/

26: Iákobyś go y teraz iefzcze mowiac łłyzal.

27: Gdy oni zacni ludzye co Rzym łpráwowáli/

28: A zázwdy łlawną cnotę ná włzzytkim chowáli.

29: Tedy zadny cnotliwy bez zapłáty nie był/

30: A żaden niecnotliwy/ by pomłty nie vzył.

31: Ale gdy iuż rząd przypadł ná łwowlną młodość/

32: Iuż oná zacna łlawá wzyęła wielką lekkość.

O 3

Iuż fie ony

strona: 99v

Solinus.

1: Iuż fie ony bogáctwá márnne rołprołzyły/

2: Iuż fie ony porządki ná włzem odmieniły.

3: Iáko iefzcze y teraz o nim głofy łłyná/

4: Zeby gi mogł włáwnie zwác łotrowłką iáłkinia.

5: Bo ácz była pod niebo wyniołá gi ławá/ (*marg*)

: # Sła=

: wá wie

: czna. (-)

6: Ale gdy sie zmieniłá oná zacna łprawá/

7: Włzeteczność á łwawola w nim sie rozmnożyłá/

8: Ták sie ławá o zyemię niłko vderzyłá.

9: A przedię onych zacnych co poczciwie łtali/

10: Włzędy w łlawne kroniki łprawy ich piłáli.

11: A oni włzetecznicy ćicho poginęli/

12: Iáko sie łprawowali ták też y łłynęli.

13: Nie vmrze nigdy Hektor/ Priamus/ Achilles/

14: Eneás y Troillus/ y łlawny Vlixes.

15: Nye vmrze Alexánder y Scipio Rzymłki/

16: Nadobnie zacna cnotá ozdobiłá włzytki.

17: Nie vmrze on Cicero/ nie vmrze Seneká/

18: Bowiem ławá poczciwa brzmi zówždy do wieká.

19: Lukrecia cnotliwa chocia y była głowá/

20: Przedię o iey zacności y dziś łlawna mowá.

21: Albo co rękę łpalił Scewolá żyw zówždy/

22: A kto sie cnotą parał/ włzędy łlawny káždy.

23: Sławnyć też Kátiliná/ Heliogábalus/ (*marg*)

: O złym

: zła łła=

: wá. (-)

24: A což iego zá łlawá/ iż zówždy był malus.

25: Tákżeć y tobye będzie choć cie vrodzili/

26: Oni zacni przodkowie/ co też łlawni byli.

27: Ieśliże łwego pyęknie nie polłáchćifz gniazdá/

28: Tedy pewnie zágásniefz by przy łłóncu gwiazdá.

29: # Máłoćby było ná tym by v Lwá groźnego/

30: Nálazł w gniaźdze Záiącą onego płóchego.

31: Nicby fie nie ozdobił przedfię onym gniazdem/

32: Pirzchácby mu do lálá pewnie iednym zyázdem. (*marg*)

: Gniaz=

: do nic

: nie po= (-)

Tákżeć y ty

strona: 100

Rozdzał fyodmy.

Liít 100.

(*marg*)

: może o=

: byczá=

: iom

: złym. (-)

1: Tákżeć y ty w fwym gniaźdze iefli płócho ftániefz/

2: Wierz mi iż máley flawy y s przodkow doftániefz.

3: A coś fie miał ozdobić ich cnotą by złotem/

4: Y gniazdem fie popluśkałz by Iálkołká błotem.

5: Nie gniazdoć ftanow zdobi/ lecz fprawá kázdego/

6: Tá włáfniey poleruie poczćiwóści iego.

7: Bo by kázdy policzył wśzytki w fwoim rodzye/

8: Czyścieby drugi mogł ftać z rydlem ná ogrodzye.

9: Albo chodzić zá pługyem/ álbo wárzyć piwo/

10: Ták fie bárzo zbłaźniło tym fwiátem co żywo.

11: Widziż y ptaki w gniaźdzyech iż fie rodzą rozno/

12: Iedny zacnie chowáią/ drugye pułczą próžno.

13: Co owo iáko Kánie nád zyemią latáią/

14: Albo Chrzáfcze z Motylmi w páznogty chwataią.

15: Tákże y ty w fwym gniaźdze poydzyefzli w motyle/

- 16: Nie vżywiełz ná fwiecie żadney krotochwile.
- 17: A iż fie będyełz báwił niepotrzebną tłufzczą/
 18: Tákżeć dzwonki odiąwłzy do lálá cie pułzczą.
- 19: # Aczkołwiek krew y narod zacne przyrodzenie/ (marg)
- : Sláche
- : tne przy
- : rodze=
- : nie po=
- : maga
- : ćwicze=
- : niu. (-)
- 20: Pociąga wżdy zá sobą ná słufzne baczenie/
 21: A pomoże ćwiczenie/ pomoże y grozá/
 22: Iż náfzy brácia drudzy zemkną fie z powrozá.
- 23: Ale nic krew nie krzywá/ nie krzyw nic y narod/
 24: Kiedy fie iuż wkorzeni ten niefláchetny wrzod.
- 25: Swawola á zły vmyłł/ ząwždy będye chodził/
 26: W fwych nałogoch/ by fie też y s krolá národził.
- 27: Abowiem ták fortuná fwe kołá obráca/
 28: Ni lámá wzwie/ bo flepa/ gdzye kogo námáca.
- 29: Ze ony zacne domy ták iáko mgłá fchodzą/
 30: A zálię podłe ftany k zacnościam przychodzą.
- 31: Gdzye ma Hektor potomká/ álbo gdzye Achilles/
 32: Nie naydzyełz go pod niebem/ fzukay go iáko chcełz.

O 4

Ale tho ich

strona: 100v

Solinus.

- 1: Ale tho ich potomek oná sławá wieczna/
 2: A onych nikczemnikow ząwždy brzmi wżeteczna.
- 3: # A fnadź węcyej ná fzcęcściu niżli ná narodzye/ (marg)

: Cnothá

: z łáiki

: Páń=

: íkiey. (–)

4: To káżdemu przypada gdy w niebieskim grodzie/

5: Doftánie łoby łáiki/ iuż sie wśzytko íporzy/

6: Iuż sie zrodzi pśzenicá chociay zle záorzy.

7: Ale gdy zła pogodá álbo plutá z niebá/

8: Iuż pewnie ze pśzenice będye chwaśt pleć trzebá.

9: Tákże z máłego ítanu gdy ízczeńcie przypádnie/

10: Obyerze sie fláchetny narod bárzo ínádnie.

11: Skąd był Warro/ Homerus/ Cicero/ íkąd Kato/

12: Sokrates/ Ewripides/ álbo zacny Plato.

13: S tych sie káždy podobno s proftakow wylágnął/

14: A wždy drugi rozumem áż niebá dofiágnął.

15: A teź trzebá rozumu podpyeráć baczeniem/

16: A báwić sie zá młodu rośtropnym ćwiczeniem.

17: Gdyż ich wiele widamy teź z zacnego rodu/

18: Íż bárzo brną we błoto á chybyáią brodu.

19: # Bo bądź ty iuż íáki chcefz/ nadobny/ bogáty/ (*marg*)

: Vbior

: cnocye

: nie po=

: maga. (–)

20: Y vbierz sie w klenoty y w kóśztowne ízáty/

21: Ieśli cnoty nie będye/ toć ná Pawie pyorá/

22: Bo kiedy go ofkubyez/ álic ízpetna íkorá.

23: Wyśtroy sie ty íáko chcefz/ ále ieśliś świniá/

24: Nie ozdobi cie ízátá íście ni rodziná.

25: Będyez íáko z Mármuru kámień pozłóćity/

26: Chociaż się pstrzy po wirzchu/ we wnętrzu błazen czyłty.

27: Takiego nie flachćcem lecz fortunnym zową/

28: Co tak buia w rokołzach/ á z niczemną głową.

29: Bo choć nie máłz godności/ wždy im pochlebyáią/

30: Bo gdy im prawdę mowi/ tedy się gniewáią.

31: # Y Wilkby tak był flachćć by mu herby dano/

32: Leczyby go przedsię ząwždy zá niecnotę miano. (marg)

: # Wilk

: flachćć (-)

Gdyż her by

strona: 101

Rozdział syodmy.

Liśt 101.

1: (marg)

: by miał

: herby. (-)Gdyż herby nie pomogą do złych obyczáiów/

2: By ich też inadz dostawał y z dálekich kráiów.

3: Acz więc káždy by Kálztan fkorą się pokrywa/

4: Ktory z wirzchu nadobny/ we wnętrzu zgniły bywa.

5: Bárzoby rad był widzian mądry y cnotliwy/

6: Y któż się w tym nie kocha/ byłby błazen żywy.

7: Ale rozno od prawdy będą obyczáie/

8: Tak nam też tá pochłubká łtoi zá pśtre íáie.

9: # Boć y kámień y drewno gdy się pozłóćimy/ (marg)

: Y drew

: no vmá

: lowáne

: flachet=

: nym zo=

: wá. (-)

10: Pośpolicie flachetnym káźde názowiemy.

- 11: Ale rozne przezwińko á rozna iřtotá/
12: Gdyż tu iedno kęs zwirzchu błyřczy fie tá cnotá.
13: Także y ty chcefzli być fláchćić práwy czyřty/
14: Nie bądźże iáko kámień z wirzchu pozłóćiřty.
15: Ale bądź wřzytek złotem á práwym Száfirem/
16: Wadź fie wřzędy z niecnotą/ á s cnotą idź mirem.
17: Bo iednoć tá fláchćićá lámá czyni włafnie/
18: A gdzie tey nie dořtanie/ káždy by chłop wrzařnie.
19: # Závždy muřiřz burdě mieć łamiac przyrodzenie/ (*marg*)
- ⌋ Náćurá
⌋ závždy
⌋ fie cią=
⌋ gnie do
⌋ złego. (-)
- 20: Bo thego potrzebuie poczćiwe baczenie.
21: Zwłafzczá gdy nas náćurá ták bárzo mdło rodzi/
22: Ze nas řnádnie ku złemu řwawola przywodzi.
23: A závždy fie řłufznemu thá krewkość przećiwi/
24: Tuczy závždy wřzeteczność/ á cnoty nie żywi.
25: Abowiem bárzo ciáfna drogá do tey cnoty/
26: Trzebá závždy czuynośći/ y pilney roboty.
27: A namiřza řwawola práwa páni máćká/
28: Tá złego przyrodzenia douczy ořtáćká.
29: A wřzytkim iáko cukier thá bárzo řmákuie/
30: Aleć w niey wilcze łyko ktho práwie řkořtuie.
31: A rzadko dobrowolnie dobry fie obyerze/
32: Lecz áćz go przymuřzeniem iáko kiyem wzbyerze.

- 1: Y dla tego on Mędrzec thák o tym powiedział/
2: Iż poczciwy dla cnoty złym práwie być prześtał.
3: Ale wierę niedobry nie s cnoty lecz s kiyá/
4: Bo sie go więcej boi niż włáfnego łtryiá.
5: A ták z máley młodości tey nam vzdy trzebá/
6: Coby gębę wznosiłá práwie tám do niebá.
7: Nie pułzczałá do zyemie nam ponuro głowy/
8: A to ma być wędzidło y z bicia y z mowy.
9: Bowiem iáko łwowlonie puścisz tego Ołá/
10: Wnet będyesz miał do pyekłá iuz pewnego połlá.
11: Iedno lifty nágotuy/ iuz on o łwey łtráwie/
12: Tráfi thám nie pytáiąc/ co naprosiciey práwie.
13: # A ták ten náłz thu żywot iest rycerstwo trudne/ (*marg*)

: Burdá

: s prziro

: dzenim

: á s cno

: thą. (–)

- 14: Závždy z námi woiiuá złe myśli obłudne.
15: Ktore iefli nie będą gwałtem przełomiony/
16: Bá pewnie nas zwoiiuá bez włytykiey obrony.
17: Azáfz nie frogye hárcie pychá z námi wiedzye/
18: Załz łákomstwo/ załz zazdrość też ná nas nie iedzye.
19: Ták łwawola łwe drzewo ná grufzt záłożyłá/
20: Trudno sie iey obronić by nas nie złomiłá.
21: Bo tuż zá nią wárterzem byega niedošťátek/
22: Ten gdy sie kto zátoczy powáli ošťátek.
23: Bowiem temu folgując síłá sie wázymy/
24: Iáko iná šírotkę ták cnotę dłáżimy.
25: Bo sie nam więc zda lepyey by nádrażnić cnoty/

26: Gdzye wzyać tu wziąć choציay źle/ niech fie pŕtrzą forbo=

27: A tu możefz rozumieć iáka to iefł trwogá/ (ty.

28: A trudno ma w niey wytrwáć íście kto bez Bogá.

29: Iáko Scillá s Káribdim gdy bliŕko nich pływa/

30: Ták tá nářzá náćurá niebefpyeczna bywa.

31: Iefłi iedná ominie tedy w drugą wpádnie/

32: Ani řam wzwie gdy z głowką ochynie fie řnádnie.

Bo chcefzli

strona: 102

Rozdział řyodmy.

Liřł 102.

1: Bo chcefzli być pocźciwym/ iuź márne pożytki/

2: Muřífz ná lewą řtronę iuź opuřćić wřzytki.

3: Ano tho więc řmáćzny kęř/ niechce fie go řtráćić/

4: By fie wierę z niećnotą poćichu pobráćić.

5: Záfię kto řkromnie żywie/ lekce go więc ważą/

6: Iáko Sowy Záiąćá ták go wřzyřcy dłáżą.

7: To záfię druga trudna ná nářze ćwiczenie/ (*marg*)

: # Spo=

: Spokoyne^{go}

: mniefy

: ważą. (–)

8: Bo řláchetne nie wytrwa ćzářem przyrodzenie.

9: A ták ten niefćzemny řwiát iefł prawie iářkiniá/

10: Oná czyřta łotrowřka/ á gorřzy niź řwiniá.

11: Ktory k řobyie wřzytko źle by kurćząćká gářnie/

12: A cnotę iáko Kániá pędzi od nich mářnie.

13: Bowiem káźdy cnotliwy by pochyłe drewno/

14: Káźdy go chcąc náchylic kuři fie óń pewno.

15: Powiedáiąć/ dobry to/ řćirpi nam ten wřzego/

16: Acź nie każę [*lege: każe*] pła draźnić ćicho leżąćego.

- 17: Závždy Wilk gromi Owce/ Orzeł Gęsi łamie/
 18: Tákże ćichy przed możnym ná wolności chramie.
 19: Iáłtrząb goni Cietrzewie á Lis płóŕza kury/
 20: Bárzo rad im gdzye może záłtąpi od dzyury.
 21: # Aczbyś rzekł/ wżák łą práwá co więc dobrych bronią/
 22: A od złych ŕwowełńtwa łnádnie ich ochronią. (*margin*)
- : Sprá=
 : wiedli=
 : wość ku
 : pna ná
 : łwiecie. (-)
- 23: Są grozy/ łą vrzędý/ ná tho wyłádzone/
 24: Aby thy wżeteczności wżdy były łkromione.
 25: O nędznelz náŕze práwá/ nędznelz náŕze łądy/
 26: Włzędý cnotá ściśniona/ włzędý zá nią błędy.
 27: Niechay będzýe iáki chce Burmiłtrż álbo Ráyćá/
 28: Rołplecie tę słábą łieć łnádnie złota łzwáyćá.
 29: O nędzniefz łełł łtrapyona łwięta łpráwiedliwość/
 30: Włzytki opánowálá thák wielka chćiwość/
 31: Ze łnadź y Bogá terazby znowu łądzili/
 32: Pewnieby go s pyeniędzy v přęgyerzá bili.

Ledwe tám

strona: 102v

Solinus.

- 1: Ledwe tám nędzna Muchá w tę łie łieć vwiye/
 2: Ale gdy Bąk przyleći/ ten ią wnet przebiye.
 3: O bárzołz ołtre żądła ći więc Bący máiá/
 4: A pewnie łie wnet łprýłzczy kogo vkáfáią.
 5: Y nie ledá oganką oganiác łie mułi/
 6: O kogo łie ten złý Bąk vpornie pokułi.

7: # Ale niemáŝ oganki ná tho napewnieyŝey/ (*marg*)

: # Fortel

: ná złe^{g^o}. (-)

8: Nie dawác mu do złego przyczyny namnieyŝey.

9: A ná wŝem ŝie poczćiwie przy ŝwey cnotie rządzić/

10: Aby nie było nigdy ocz ŝie z nogciem ŝadzić.

11: A ták nielzac iedno ŝie wŝdy muŝi otrwoŝyć/

12: A tę cnotę poczćiwą iuŝ ná grufzt záłozć.

13: A potkác ŝie z niecnotą/ á odiać iey chćiwoŝć/

14: Boć dali Bog będyem mieć ná nię ŝpráwiedliwoŝć.

15: Zdárzy Pan Bog żeć ŝamá s ŝwego rázu ŝpádnie/

16: A ŝwięta ŝpráwiedliwoŝć odzyerŝy ŝie ŝnádnie.

17: Pomogą iey wárterze ŝtałoŝć á poczćiwoŝć/

18: Wieręć y przed potkániem vderŝy ná nię mdłoŝć.

19: A dali Bog krzykniemy iŝ náŝy wygráli/

20: Ieŝli będyem przy ŝobye w tym ŝtátecznie ŝtali.

21: # Bo ieŝli thák nie będye/ pátrŝ co ŝie tym dzyeie/

22: Ktorzy pod oną gorą bárzo złey nádzyeie. (*marg*)

: Rozna

: dobrich

: á złych

: nádzye=

: iá. (-)

23: Szpetnie ŝie tá márna ŝmierć z nimi goni koŝą/

24: Acz złego y dobrego poŝpołu thám nioŝą.

25: Ale wŝdy od dobrych zli ŝą rozney nádzyeie/

26: Ná tych drŝy bárzo ŝkorá/ á w tych ŝie myŝl ŝmieie.

27: Ktorzy ácz ná máły czás thu obumieráią/

28: Ale wiecznych rádoŝci potym vŝywaią.

29: A iácy potomkowie po nich zoŝtawáią/

30: Ktorzy tu ich wyflawiać nigdy nie przeftaią.

31: Cnotá fwięta á flawá s pocźciwołcią wielką/

32: Ktora ie zówždy zdo bi ná godzinę wżelką.

Iż zówždy

strona: 103

Rozdział fyodmy.

Lift 103.

1: Iż zówždy zacne będye thu ich flawne imię/

2: A pámiątká ná wieki ich nigdy nie zginie.

3: # A thákiego fláchetwá profzę vcź fie pilnie/

4: Co cie zacnym vcźyni wżędy nieomylnie.

5: Y ná zyemi y w niebye wżędy zacnym będyefz/

6: A bez żadney pochyby pewnie tám ofiędyefz.

7: A przeczżeć ma ftráfzna być tá niefláchetnicá/

8: Przed którą tákem baczył żeć nábládło licá.

9: Ale iuz ná cię záfię rumieniec wftępuie/

10: Iefliżeć cnotliwa myfl nic ná fie nie czuie.

11: Jedno ftoy mocno wiernie w pocźciwey ftałości/

12: Nie rufzą cie nigdy nic żadne przypádłości. (*marg*)

: Stały

: myfli/

: ftrách

: nie rufzi (-)

13: Bowiem w ftałym vmyfle nie máfz miáry nigdy/

14: Nie boi fie ni ftráchu áni żadney krzywdy.

15: Jedno foby by Sokoł buia w befpyczeńftwie/

16: Dziwuiąc fie co ten fwiát czyni w fwym fzaleńftwie.

17: A z luzkich fie pofttráchow befpiecznie pośmiewa

18: Gdy funnienie á cnotę ná wżem fpełná miewa.

19: Iuz tháki zá befpiczną [!] tarczą zówždy chodzi/

20: Ze go żadna przygodá nigdy nie vgodzi.

21: # Bo pátrż gdy łie przypátrzyłż fwiátu omylnemu/ (*marg*)

: Swiát

: iákoby

: pthálże

: pole. (-)

22: Iż iełt bárzo podobien ku polu ptálżemu/

23: Gdy krzaczkow náłtáwiáią zyelonych nadobnych/

24: Zyarnek pod nie podfypą rozlicznych ofobnych/

25: Naydzyełż tám mák/ konopie/ profo/ y pżzenicę/

26: Ták małż chłopá prołtego chytrą łzubienicę.

27: Więć około w klateczkach rozni ptacy wiłżą/

28: Wabiąc drugye do łiebye co z dáleká łłyłżą.

29: Irowie/ Czyżykowie/ Ziábki/ y Szczygłowie/

30: Ktorzy práwie ná zdrádzye łą iáko łotrowie.

31: A drugye ma ná włparze co wzgorę trzpyatáią/

32: Vkázuiać tym drugim iż háyw rołkołż máią.

A oni powią=

strona: 103v

Solinus.

1: A oni powiązáni zá łkrzydłá zá nogi/

2: Woláby też był latać nędzniczek vbogi.

3: Więć lepu ná gáłáłkach náwiwłzy náłtáwia/

4: Aby drudzy wiązneli/ chytrze tho przypráwia.

5: Około krzow rozbije z onych czyłtych nići/

6: Zyelono sfárbowawłzy/ ná traweczce łieći.

7: Ptałzkowie po nich łkaczą/ zá nic ich nie máią/

8: Nie bacząc co zá zdrády tám łie ná nie táią.

9: A łam łiedzi zá budą ćicho ná nie czyha/

10: A łkoro co przypádnie/ wnet pżętko porywa.

11: Ony niebożáteczká co wolno latáią/

- 12: Przedię ná fwey fwobodzye ielzcze máło máią.
 13: Lecą do onych wabow pewnie tufząc fobye/
 14: Iż tám częgo z ofobná rychley fie názobye.
 15: Ale wierz mi nędzniku iż fie wnet názobyełz/
 16: A niewiem byś przechował choציay fie w nos fkrabyełz.
 17: # Pátrzayże tego chłopá márníego fprofnego/ (*margin*)

: Świat

: chytry

: chłop. (-)

- 18: Tęgo światá chytrego ná wżem obłudnego.
 19: Iáko ná nas fzyroko tę fiatekę rozbiya/
 20: A rzadki z nas choציay wie ktory ią omiya.
 21: Náftáwiał nam krzewiny z roznemi przyfmáki/
 22: Do ktorych dziwno łudzi nędzne nieboraki.
 23: Wifzą wieńce z wiechámi/ w okniech ftoią wabi/
 24: Do ktorych ze wżąd lecą náfzy chudzi drabi.
 25: Kárty/ Száchy/ Wárcaby/ miáłto lepu ftoią/
 26: Przy ktorych fie ci ptacy rádzi też więc broią.
 27: A zyrneczek roskoźnych w koło onych krzakow/
 28: Náfywał/ łudząc k fobye/ rozlicźnych przyfmákow.
 29: # Załz nie dziwne byefiády/ dziwne krotchwile/ (*margin*)

: Waby

: fwieckie (-)

- 30: Do ktorych fie nie fzkodá zda iść z drogi mile.
 31: Załz nie ma dziwnych wabow co nas ktemu wabyą/
 32: Ale wierz mi zlećifzli iże cie ośzwabyą.

Załz pánien=

strona: 104

Rozdzał fyodmy.

Liłt 104.

- 1: Załz pánienki nie fkaczą/ muzykowie gráią/

- 2: A rozlicznych przyśmáków káždemu dodáią/
3: Aby fzedł pod krzewinę thám do onych drugich/
4: Ale wierz mi roskofzy tám nie znaydzyełz długich.
5: A druga z gorzałeczką tuż fiedzi ná wparze/
6: Ale wierz mi pádniefzli/ y tá cie pokarze.
7: A my niebożáteczká máło ná tym mamy/
8: Iż roskofzney wolności ná wżem vzywamy.
9: Lezymy przedfię pod fieć iáko do plew świnię/
10: A żaden ni zrozumie iáko márnje ginie.
11: Bo choć cie nie zágniotą/ iednák przedfię fskubą/
12: Nie káždy thám wyleći iáko przyfzedł s fzubą.
13: # A co miłe łákomftwo dawi nas z ofobná/
14: Ktoby to miał wyliczyć ieft rzecz niepodobna.
15: Ná kthorym ták wiążniemy by ná lepye ptacy/
16: Waząc gárdlá y wolność nędzni nieboracy.
17: Choć drudzy z Bożey łáłki fłufzną żywność máią/
18: A wždy fie dla pożytkow w niewolą przedáią.
19: Práwie wżyfcy chodzimy iáko s komedią/
20: Kyedy żaki vbyorą á potym ie biyą. (*marg*)

: Swiát

: kome=

: dia. (–)

- 21: Nie pomoże fobyę więc nic cudzym łáncuchem/
22: Dopiruczko krolem był á iuż wierći brzuchem.
23: Szpetnie Krolá Márśzałek ná pniu koronuie/
24: Nie doydzye fyem podobno/ bo nam krol choruie.
25: Tákże my cudzą wełną przypráwieni pyęknie/
26: Chodzimy iáko żacy/ ále fie kto lęknie/
27: Gdy fie każą rozebráć/ á ná pniu położą/
28: Wierę náłzy dworzánje podobno fie ftrwożą.

- 29: Vżrzawŷzy áno krolá bez litoŷci liekã/
 30: Márfzałká czálem zá nim y zá nogi wlekã.
 31: A ktoby z gory pátrzał ieft fie násmiać czemu/
 32: Temu fwiátu márnemu błaznowi právemu.

Iáko tu námi

strona: 104v

Solinus.

- 1: Iáko tu námi miefza á iáko kugluie/
 2: A káždy łobye tułząc nic thego nie czuie.
 3: Ano ieden w kłopocie żywotá fwoiego/
 4: Nie vżywŷzy wolnoŷci ni wczáfu żadnego.
 5: Nátkawŷzy pełne káty/ odbyeżec ich muŷi/
 6: A gdy fie nie nádzyewa ŷmierć fie oń pokuŷi.
 7: A onę iego nędzę infzy márnie drapyã/
 8: A od roku bełpyecznie dawno ná tho chrapyã.
 9: Wiedzãc iż máiã Wołu ktory ná nie orze/
 10: A pełne káty nátkãł iuż w kázhdej komorze.
 11: # O nędzna mizerio/ o nędzna flepoto/ (*marg*)
 : Złotho
 : nie od=
 : kupi
 : ŷmierci. (-)
 12: Coż nam náfze pyeniãdze pomogły/ co złoto.
 13: Cochmy ich w wielkiey nędzy po łwe czáfy wŷzytki/
 14: Názbeyeráli/ teraz fie rozlecã ná zbytki.
 15: A co więc nieprzyacioł ćichych dla nich mamy/
 16: Chociay fie nam kłániãiã/ á my ich nie znamy.
 17: O doŷtoyna ŷwobodo kto ciebye vżywa/
 18: S cnotã w miernym żywocie právie ŷwiętym bywa.
 19: Ale kto dla pożytkow przeda cie w niewolã/

- 20: O nędznymże nalieniem záfiewa tę rolę.
- 21: A też więc iáko fieie thákże mu też wíchodzi/
- 22: Nędzny Kąkol z Lobodą ledwe fie ftąd rodzi.
- 23: Kto obaczy ty burdy márne fwiátá tego/
- 24: Iście fie nic nie lęknie chociay każą z niego.
- 25: # Acz ieft prawdá poórzawfzy ná gmáchy ná worki/ (*marg*)
- : Vmrzeć
- : fie nye=
- : chce od
- : przyia=
- : cioł. (-)
- 26: Ná rozliczne pftroćiny á ná dziwne wzorki/
- 27: Ná dzyatki/ ná rodzinę/ y ná przyiaciele/
- 28: Bárzo bywa niefporo ofieść przy koſciele.
- 29: Aleś iuż dofyć ftyfzał iákie fą trudnoſci/
- 30: Nábywáiąc y ftrzegąc thákich przypádłoſci.
- 31: A zwáfzczá kiedy tego ze czcią nie vżywa/
- 32: Ták tho czáfem áż zgniye záfwdy w kącich bywa.

A też my nie=

strona: 105

Rozdział fydomy.

Liſt 105.

- 1: # A też my niebożátká nic fwego nie mamy/ (*marg*)
- : Swiát
- : gofpo=
- : dá z v=
- : rzędu. (-)
- 2: Bo ták iedno do czáfu fobye poóyczamy.
- 3: Bo ten fwiát nie ieft náfz dom/ ále ieft gofpodá/
- 4: Ktora tu nam z vrzędu ieft daná od Bogá.
- 5: Ze wfzemi potrzebámi co ich nie pláćimy/

- 6: Wżywając wżytkiego poki tu żywiemy.
- 7: A coźci tho zá krzywdá gdyć z gołpody każą/
8: A gdyć iefzczę zá nocleg nic płáćić nie każą.
- 9: Acż prawdá iefli fie źle záchowalż w gołpodzye/
10: Tám cie więc ofzáciuá gdy będyełż ná grodzye.
- 11: A wierę thám zápláćilż y nocleg y myto/
12: Iefli fie tu nie łpráwiłż/ mułilż tám łowito.
- 13: # Alebyłż rzełł/ coż potym iż mułżę wiechác/
14: Ale łwego wżytkiego tu mułżę zániechác.
- 15: Azałż nie wiełż żełł nágo przyiechał w gołpodę/
16: A iefzczęłł miał po myłli iákąłł chciálł łwobodę.
- 17: A tu iedzyełż w kołzuli á wżdyłł fie przyłłużyłł/
18: A to iefzczę w zyłku małż czegołł dármo wżyłł.
- 19: # A przeczże nam ma być žal s tey márney gołpody/
20: Gdyż s kłopotu idzyemy tám ná wdzyęczne gody. (*marg*)
- : Czego
- : komu
- : nie trze=
- : bá tego
- : mu nye
- : žal. (-)
- 21: Gdzye nam tám iáko łlychác/ dziwne z rołkołzámilł/
22: Zgotowano páłace/ s włzemi przypráwámilł.
- 23: Gdyż tám tákie dołtátki á rołkołzy tákie/
24: Ze tákich nie widáło oko włzeliyákilł.
- 25: A my iż tho iefł prawdá kiedy ták wierzymy/
26: Tedy nic s tego łwiátá nie potrzebuiemy.
- 27: A ktoż thego żáłuię czego mu nie trzebá/
28: A wżrzyłł poday iedno Sokołowi chlebá/
29: Weźmiłłż mu gi wnet záłię á poday mu mięłá/

30: Vżrzyfz żeć on o grzanke niedba nic ni keńa.

31: Tákież y Swiniá perły chociayby ie miáńa/

32: Pewnie fie o nie nigdy nie będzie gniewáńa.

P

A thákież

strona: 105v

Solinus.

1: A thákież y Wołowi choćbyś winá náńa/

2: Pewnie ledá w káńuzy będzie wodę wolań.

3: Tákże Ofień polewki byś ią y cukrowań/

4: Będzie wolań dáńeko ábyś mu zgonin dań.

5: A což nam też ma być żal czego nam nie trzebá/

6: Gdyż táń s fkárbnymi wozy nie ieżdżá do niebá.

7: A což **poczć iwie** [!] nábyń niechay thu zońtáńie/

8: A co komu náńeży niechże przydzye ná nie.

9: Boś też był w cudze wyechań/ niechayże też fwego/

10: A włańnie to táń ma być/ z rozńáńdu práwego.

11: Zwáńfzczá gdy będzie pewnie funńńieńie wiedzyáńo/ (*marg*)

: Swiáń

: kowye

: dobre^{go}

: funńńie=

: nia. (–)

12: Iże fie tho poczćiwie wńzytko tháń zbieráńo.

13: Bez wćifku bliźńiego á bez káńdey krzywdy/

14: Iż potym ná cię żaden nie záńńáńe nigdy.

15: A pomńty nie záwońa ná cię y ná dzyatki/

16: Iuż będziefz miał fwey cnoty nieomyńne fwiáńki.

17: Iuż fie pewńie wyroki muńżá peńńić Páńńkie/

18: Iż thu wiernie nábyte dobro krzeńńiáńńkie/

19: Poydzye w narod z narodu/ á co złe nábyte/

- 20: Roŝchwytaią tho márnie ręce poŝpolite.
- 21: #Alebyŝ rzekł/ tho gorŝza iż mam mále dzyeći/ (*marg*)
- : Dzyeći
- : dáć w
- : opyekę
- : Bogu. (–)
- 22: Bo iáko plewy wichrem ták fie tho rozleći.
- 23: Ieŝli wierzyłz iż Bogá małz obrońcę twego/
- 24: Pewnieć im nic nie ŝtráći znáku namnieyŝzego.
- 25: Bowiem ten opyekálnik y s ŝwego dołóży/
- 26: Pełne kąty y ŝkrzynie gdy raczy náłóży.
- 27: Też ieŝcze pewnie niewiełz coć zá dzyeći roŝtą/
- 28: Ieŝlibyŝ ich nie vżył potym z wiełŝzą chłóŝtą.
- 29: Gdyćby márnie ŝłynęły zá żywotá twego/
- 30: A Inadźbyŝ więcey záżył czáfu záłofnego.
- 31: Albo gdyby przed twemi oczymá zdycháły/
- 32: Gdyż v ŝmierći zárowno wielki iáko máły.

A ták gdy

strona: 106

Rozdział ŝyodmy.

Liŝt 106.

- 1: # A ták gdy ie w opyekę podałz Pánu Bogu/ (*marg*)
- : # Po=
- : rządzna
- : ŝmierć
- : nie ŝtrá
- : ŝzna. (–)
- 2: Iuż wierę ŝmierć choćby tuż ŝtánęłá ná progę/
- 3: Iużći ŝtráłzna nie będzye/ gdyŝ ŝwego żywotá/
- 4: Záżył ná włzem pocźciwie/ á gdy ŝpełná cnotá.
- 5: Iuż wiełz żeŝ tu pocźciwą łobyę ŝławę ŝpráwił/

- 6: Iuż wiełz komuś ty márne ołtátki zołtáwił.
- 7: Iuż też wiełz kędy idzyełz/ iż do Páná fwego/
- 8: S którym iuż małz vzywác wefela wiecznego.
- 9: Bo pewnie kto ná takim iuż fie wołku woži/
- 10: Iuż wierę śmierzć nie ftráfzna/ niech iáko chce groži.
- 11: Kiedy ty małz po łoby onego Hetmáná/
- 12: Przez ktorego iuż oná dawno zwoiowaná.
- 13: Bo iey dawno tę kołę wierz mi wyłzczyrbyono/
- 14: Ządło którym kąłááá mocnie przyłomiono.
- 15: Iedno iáko Syrená może vłpić máło/
- 16: Aby ciáło łtrudzone też odpoczywáło.
- 17: Ale gdy ie Pan záfię mocą łwá obudzi/
- 18: Bárzo fie náłzá páni ná pyáku ogrudzi.
- 19: A zá łwá omylná moc záwłtydáć fie mułi/
- 20: A iuż fie wiecey o cię nigdy nie pokułi.
- 21: # Iedno tego bądź pilen zá żywotá fwego/
- 22: Abył ná włzem vzywáł wieku pocźciwego.
- 23: A w takim fie łláchectwie iákoł łłyłzał paray/
- 24: A o zbytnie pożytki náłzbyt fie nie łtáray.
- 25: Nie leż pod fieć w náđzyeię nábycia wiewłzzego/
- 26: Ráđzey vzyw w wolności coć Pan Bog dał fwego.
- 27: Niech cie waby nie łudzą/ niech nie myłá włparay/
- 28: Przedię ty bądź w łwych myłłach ná włzem wiernie łta=
- 29: Bo bez wabow bez włparow włztykiego nábedzyełz/ (ły.
- 30: Tu w rołkółzach docześnych/ potym w wiecznych łiędziefz
- 31: Bo wierę o tym łwiece mozełz myłłić máło/
- 32: Acż zda mi fie przed łtráchem bárzoć łerce mdláło.

1: # Y czegoż tu odbyżyłz/ iedno fálzfu zdrády/ (marg)

: Nie od

: bieżemy

: ná fwie

: cie do=

: brego. (–)

2: Boć iedno o tym práwie iego wśzytki rády.

3: Bo chociay fie thu wśzyfcy pocźciwofcia zdobyą/

4: Ale wierz mi żeć wśzyfcy ná fwą ftronę łobyą.

5: Chociać drugim y piłmem y wołaniem łaią/

6: Pátrzayże iáko łami ćicho wydzyeraią.

7: A nie žalby by komu wśdy fie dał człęk kárác/ (marg)

: Kto ka

: rzeludzi [!]

: potrze=

: buie ka

: rania. (–)

8: Ale pátrzay po wśzytkich czym fie będą parác.

9: Niedbáiąc nic by w inych požytki czynili/

10: Lecz by co iáko táko ná nich wyludzili.

11: Y thę zwirzchność ná fwiecie ktorey wzywaią/

12: A wśzak widzifz ná oko nacż ią obrácią.

13: Bo wieręc on bárzo dba gdyby wełná byłá/

14: Chociayby fie owczárnia wiecznie obáliłá.

15: O tęć nam iedno idzye/ o Báráná máło/

16: Choćby iey wierę ná nim namniey nie zołtáło.

17: A iefzczeby nie ták žal/ by tho obrácano/

18: Tám gdzye słufznie przyłtoi/ á gdzye rofkazano.

19: Ale ná fkázę ludzką á ná pychę márną/

20: S tego ftádá nędznego wśzytkę wełnę gárna.

- 21: Przepłacáiąc powinność/ przepłacáiąc cnotę/
 22: Przywodząc ná wżytko złe niewinną proftotę.
 23: # Bo ták wżytko márny fwiát tym łakomśtwem skáził/ (*marg*)
 : # Iáko
 : Ńpołu gi
 : niemy
 : márnye
 : k woli
 : fwiátu. (–)
 24: A bárzyey niżli mieczem wżytki nas poráził.
 25: Bo iedni co możnieyŃzy słábszym wydzyeráią/
 26: A ci fie im w niewolą záfię záprzedáią.
 27: Zadna nie iest ná Ńwiece znácznieyŃsza trućiná/
 28: A iáwnie fie káżdemu ná twarz wyrzuciłá.
 29: Iáwnie wżyŃcy ná ten wrzod Ńzkodliwy boleią/
 30: LekárŃtwá nań żadnego náleść nie vmieią.
 31: A thák cie iuż s tym zegnam moy młodzyeńcze miły/
 32: Dali Bog cie wŃpomóże twa cnotá pochwili.

Kiedy fie

strona: 107

Rozdzyał Ńyodmy.

LiŃt 107.

- 1: Kiedy fie o tym pytałz co iest pocżćiwego/
 2: Nie opuścić Bog nigdy tákiego żadnego.
 3: A márníká káżdego łámá złość pobiye/
 4: A iefli chybi głowy/ nie chybi mu Ńzyie.
 5: Bowiem włáfną zapłátę ma káżdá robotá/
 6: InŃzą záuždy Ńtáteczność/ á inŃzą niecnotá.
 7: # Lecż profzę gdyżes iuż tym obdárzon pocżćiwie/
 8: Ze fie tego chcełz vczyć byŃ żył Ńpráwiedliwie/
 9: Iefzczeń tu nieboracżku tho nie Ńpełná práwie/ (*marg*)

: Bez bo

: gá flá=

: ba i cno

: thá. (-)

10: Trzebá k temu o dziwney wiedzyeć Bofkiey spráwie.

11: Boć o cnoce y oni słuźnie rozumieli/

12: Co o Bogu ná niebye nigdy nie wiedzyeli.

13: Co czynią y źwirzeta choć smyśłow nie máią/

14: Iż wždy też łwe zwyczáie w porządku chowáią.

15: Ale ty gdyżci z niebá ieft duźzá nádaná/

16: Pytayże sie gdzie moźełz co tám małz zá Páná.

17: Y iákie spráwy iego/ y iáko mu godzić/

18: Poki będyełz w tey nędzy po tym świecie chodzić.

19: Gdyż słyfzę namnieyfy krok człowieká nędznego/

20: Włzytko ieft w opátrzeniu thám v Páná tego.

21: A bez iego wiedzyenia włos z głowy nie zginie/

22: Ták iego dziwna spráwá po wżem świecie słynie.

23: Y to świeckie nábycie/ y świeckie rofkołzy/

24: Kiedy on chce w godzinie by wiátr plewy splotzy.

25: Iac nie wiele rozumiem o moźności iego/

26: Ale sie pilnie pytay do domku iednego/

27: Co tu łtoi ná łkále máło wylzyey wzgorę/

28: Vźrzyfz gi wnet gdy przetrwałz tę ták łzpetną chmurę.

29: Ná łcienie vźrzyfz v drzwi łwiát námálowány/

30: A tám znajdyełz człowieká z dziwnemi spráwámi.

31: Co gi zowá Platonem/ then s łwey dziwney głowy/

32: Zrozumiał tego Bogá/ y iny łwiát nowy.

1: A ia ciebye y Bogu y łzczęściu poruczam/

2: Bo theż mam ine dzyatki co ie tám náuczam.

3:

Rozdzał ófmy kthory

4: zową Plato/ gdyż tu będzemy mieć rosprawę

5: o Bogu/ y o dziwnych spráwach á o opátrzo=

6: fciach iego/ o niebie y o iego dziwnych ofiádło=

7: fciach/ o człowieczey krewkości y o smyflech ie=

8: go/ o spráwach dufznych y o iey iftności/ o prá=

9: wie/ o spráwiedliwości/ y o powinności

10: człowieczey. Gdyż ten Plato około te=

11: go sie nawięcey zówždy parał.

12: **Z**atrwożony młodzyeniec poźedł dáley w drogę/

13: Miyáiąc kierz Cypryfu vderzył sie w nogę.

14: Vfiádł sobye máluczko/ iż burza wftawáá/

15: Bo sie też był sprácował/ y nogá boláá.

16: Poczęło sie wnet miefzać/ burza sie wierciáá/

17: Wicher powftał nád gorą/ drzewiná fzumiáá.

18: Błyfnęło sie okrutnie/ więc pyorun vderzył/

19: Nád młodzyńcem ná Cyprys gdzye fiedzyał vmierzył.

20: Vciął gáąż nád głową/ tuż przed nim vpádłá/

21: Bárzo mu potym znowu twarz zálie nábláá.

22: Vpadłzy ná koláná á podniozłzy głowy/

23: Począł sobye nárzekác záłofnemi słowy.

24: Widzę iż ten Solinus co mie thu zoftáwił/

25: Albo fwiát álbo rozum wżytko to w nim zyáwił.

26: Iż ieft then Bog ná niebye ktory wżytko zgádnie/

27: A przez iego opyeki włos z głowy nie fpádnie.

strona: 108

Rozdział ofmy.

Lift 108.

1: grafika

- 2: O wŕzechmogący Boże/ choć máło rozumiem/
3: O twoiey wielmożności ielzczę nie dobrze wiem.
4: Iedno widzę iżeś ielt/ ále nie wiem iáki/
5: Bo twą moc okázuie iuż y kftałt wŕzeláki.
6: Dayże mi fie dowiedzyeć o fwey wielmożności/
7: Abych mogł lepyey służyć twey świętey miłości.
8: A iuż mię weźm w opyekę człowieká nędznego/
9: Abych chodził w obronie Máieftatu twego.
10: # Wnet poźrzał ná wŕchod słońcá á zarzá rozána/
11: Z oną pyękną modrością ná poły zmiefzána.
12: Obiásniłá wŕzytek fwiát/ ony szpetne chmury/
13: Pędziłá cíchym wiatrem zá dálekie gory.

P 4

Vkazáło fie

strona: 108v

Plato.

- 1: Vkazáło fie słońce nadobney iáfności/
2: Iáko iny fwiát náftał z oney odmienności.
3: Tęczę téż z drugyey srony ołtátek chmurności/
4: Wyośniłá nád sóbą nád gor wyfokości.
5: Weźrzał potym ku gorze/ áno domek máły/
6: Tuż práwie nád nim wiśi z bárzo przykrey fkáły.
7: Mowi mylląc/ mnięć tám być by fie y ochynąc/
8: Wźdyć nie mogę bez tego Bogá woley zginąć.
9: # Idzye ściefzką ná skálę ná przykrą okrutnie/
10: A co poźrzy pod gorę to mu bárzo smutnie.
11: Widząc ony pobite/ á thám z oney fkáły/
12: Gdyby spadł/ y kościby w nim fie popádáły.

13: Pożrzał wzgorę ná domek/ á kámién nie rospadł/ (marg)

: Przygo

: dy przy

: pądle. (-)

14: Ná ktorym stał/ aż nędznik ná koláná przypadł.

15: Vchwycił nie gąłęzi/ ledwie nie zawięził/

16: A ná drugi nie kámién co napilniey spyeszyl.

17: To zaię znowu prześtrách iákoby go spárzył/

18: Ale Pan Bog iż nie spadł fortunnie mu zdarzył.

19: Idzye nie otrząłaiąc z wielkiego prześtráchu/

20: By nie rychley dopłatać do onego gmáchu.

21: Odeydye málo dáley/ Lew ná ściefzce leży/

22: To mu nie iefzczę bárzyey szupryná náiezy.

23: Bo ná zd było trudno iuż przez onę dzyurę/

24: A nádoł theż nie może/ nie może ni wzgorę.

25: Myśli sobye nieborak/ y wípomni ná Bogá/

26: Y wnet mu nie zmienila oná we łbye trwogá.

27: Przypádnie mu dobra myśl/ wnet dáley pokroczy/

28: A v Lwá by dwie świcy thák nie blyfzczą oczy.

29: Lew nie k niemu przymyka pyęknie vmizgáiąc/

30: Nie lękl nie/ zdało mu nie by też miał być Zaiąc.

31: Potym go poczał głąkác/ Lwińko nie przewraca/

32: A on go thu zá nogi y zá vlyzy máca.

Wítawfzy

strona: 109

Rozdzyał ofmy.

Lińt 109.

1: Wítawfzy szedł pośkákuiąc przed nim aż ku śkále/

2: Ná ktorey stał on domek/ doprowádził cále.

3: Potym pośzedł precz mrućząc/ młodzyeniec vbogi/

4: Vfiadł sobye máluczko/ áby z oney trwogi/

- 5: Kęs łobye odpocznął/ áby k łobye przyśzedł/
6: Bo wždy z onych przełtráchow był ielzcze iákoś medł.
7: Alic łzpetna Iáłzczorká zá trzewik mu wpádłá/
8: Zwierciawłzy łie vciekłá/ á nic go nie zyádłá.
9: Zedrgnął łie záłię znowu/ y łzedł ku domkowi/
10: Chwála Bogu s tych przygod źechmy ielzcze zdrowi.
11: # Zákołáce ćichuczko/ człowiek łie ozowie/ (marg)
: # Mło
: dzyenic [!]
: do Plá=
: thoná
: przy=
: łzedł. (–)
12: Pocielzył łie nieborak/ iż zrozumiał mowie.
13: Otworzył drzwi/ mąż łtoi nadobny rumiány/
14: Pyęknie ochędożono y ławy y łciány.
15: Spálermi/ poławniki/ á łukno zyelone/
16: Rołciągniono ná łtole/ kwiatki potrzebione.
17: Lilium konwálium w nadobney łklenicy/
18: Stoi pyęknie ná łtole/ á Roża w dunicy.
19: Máieranem/ goździki/ włzędzye potrzebiono/
20: Owa włzędzye gdzye poźrzyłz thu vchędożono.
21: # Rzekł mu on pan/ coś wždy ielł/ á o czym tu chodziłz/
22: Rzadko thu człowiek bywa/ nie wiem nacź ty godziłz.
23: Ale wždy wnidź do domku/ bo znać po połtáwie/
24: Iż łnadź mułiłz nie chodzić po iákiey złey łpráwie.
25: Náłtáwiał Fig/ Rozinkow/ y Mirábolanow/
26: Gronek winnych bronatnych/ Orzechow/ Kálztánow.
27: Widzę żeś łie łpracował/ iedz byś łie otrzeźwił/
28: Bo znać po twych połtáwach żeś gdzyeś w przygodach

29: # Powiedział mu młodzyeniec/ o moy pánie miły/ (był.

30: Byś wiedział co zá trwogi teraz ná mie były.

31: Zacny człowiek Solinus/ ten mie z wiela spráwił/

32: Ale nie ze wśzytkiego iefzcze mie wypráwił.

P 5

Wyłożył mi

strona: 109v

Plato.

1: Wyłożył mi pyęknie fwiát y ty iego spráwy/

2: Y iáko poczćiwie żyw ma być człowiek práwy.

3: Y iáko na thy figle ma iego pámiętác/

4: Y iáko pomniác ná śmierć/ nic fie iey nie lękáć.

5: Ktoreiem fie nápatrzył tám dziwnych frogości/

6: A iáko fwiát morduei práwie bez litości.

7: Ale kto fwiátem rządzí/ kto ftrzeże człowieká/

8: Powiedział mi iż Bog ieft/ iedenże od wieká.

9: Ktory włada y niebem/ włada wśzytkim fwiátem/

10: Rozlicznymi kroleſtwy/ y káżdym powiátem.

11: Włada Wiofną y Látem/ Zimą y Iefienią/

12: A dziwnie fie tám spráwy w tey możności mienia.

13: Słońce/ Gwiazdy/ y Miefiąc/ w iego opátrznosci/

14: Vżywáią fwych byegow y fwoiey iáności.

15: Ale iefzcze nie włafnie á nie s końcem práwie/

16: Vmiał mi wypowiedzyeć o tey dziwney spráwie.

17: Y thu do twey zacności kazał mi fie pytać/

18: Ale mi fie iefzcze zda by mie miał kto chwytać.

19: Bo mie tákie przeſtráchy gdym tu ſzedł potkáły/

20: Ze ſnadź iefzcze y teraz włoły ná mnie wftáły.

21: Po they okrutney burdzye com pod gorą widzyał/

22: Iáki kłopot á żáłość tám narod ludzki miał.

23: Iáko ie okrutna śmierć koſą podcinała/

- 24: A żadney tám litości nád nikim nie miáá.
 25: To mie s tego Solinus nadobnie wypráwił/
 26: Y lepźą mi nádzyeię o tym wśzytkim spráwił.
 27: Iż wiernemu ná świecie nic nigdy nie stráźno/ (*mag*)

: Wierne

: mu/ nic

: nigdy

: nie strá

: Źno. (–)

- 28: Kiloby sie beśpieczne serce ząwždy znáźło.
 29: Ani śmierć ni przygodá/ á wśzytko tho minie/
 30: A bez czáfu flufznego żaden człek nie zginie.
 31: # A gdy odźzedł fiadłem był pod drzewem wyfokiem/
 32: Náftąpiłá wnet burza s stráźliwym obłokiem.

Trzáfnał

strona: 110

Rozdzyał ofmy.

Lift 110.

- 1: Trzáfnał pyorun okrutnie/ á gáźąź surową/
 2: Vciał przy lámym drzewie/ práwie mi nád głową.
 3: Rozumieyże moy pánie/ żeć mię tefzno było/
 4: Aż práwie przed oczymá wśzytko sie zácmiło.
 5: Szedłem potym ná gorę thą ściefzką máluczka/
 6: A iáko łami wiecie iż bárzo wązyuczka.
 7: Vpadł kámięń podemną/ ledwem v gáźąfki/
 8: Iedną ręką ząwiśnał/ y toć strách nie wąfki.
 9: Idę dáley álic Lew thuz ná ściefzce leży/
 10: Bárzo mi sie Źupriná wnet znowu náieży.
 11: Ná zad trudno y naprzod/ to też rozumiecie/
 12: Iż thám był strách niemáły/ iáko łami wiecie.
 13: Y niewiem skąd tho przyśzło/ Lew sie poczał łásić/

- 14: A nadobną poštawą on ftrách we mnie gásić.
 15: Oftráfzyłem fie potym/ y szedłem do niego/
 16: Wolnom fie go nágłafkał/ by pyeská iákiego.
 17: Potym wftawfzy/ przedemną szedł fkacząc nadobnie/
 18: Iam fie też iuż nic nie bał/ szedłem z nim fwobodnie.
 19: Potym poźzedł mrując w lás/ á łamiąc szeliną/
 20: Iużem tużył że wfzytki ftráchy mie przeminą.
 21: Siadłem potym nieborak thu ná fkále blifko/
 22: Wfkoczyło mi zá trzewik szpetne Iászczorczyfko/
 23: Powierciawfzy fie máło/ y záfię wypadło/
 24: A namnieyźzego kęfá nigdzyey mie nie zyádło.
 25: Ale gdym iuż moy pánie thu przyfzedł do ciebye/
 26: Zápomniałem wfzytkiego/ á mnimam bym w niebye
 27: Tu był/ thákiem befpyczen/ á dali Bog pewnie
 28: Náuczę fie o Bogu co od ciebye wiernie.
 29: # Rzeczé potym Philozoph/ á czegoźci trzebá/
 30: Chybá izbyś iefzcze wlażł pod obłok do niebá.
 31: Tożbyś fie mogł przypátrzyć lepyey they możności/
 32: Gdyż cie dofyć fprawuią thy tve przypádłości.

WidziŹ ni

strona: 110v

Plato.

- 1: WidziŹ ni śmierć/ ni pyorun/ ni Lew/ áni kámién/(*marg*)
 : Bez wo
 : ley Bo=
 : żey nicz
 : przygo
 : dá nie v
 : mie. (–)
 2: Coś fie tám gdzyeś przełęknął bárzo iákos [!] ná nim.

- 3: Ni Iáľzcżorká/ áni Wąż/ áni wŕzyłcy Smocy/
4: Nie mogą nic vcżynić/ bez they Bofkiey mocy.
5: Y wŕzytki ty frogości nogámi wierneho/
6: Mogą być potłoczzone/ iedno w imię iego.
7: Bowiem tho ieft tháka moc/ iż namnieyŕzy ptałzek/
8: Zwirzátko/ drzewko/ zyołko/ nadrobnieyŕzy krzaczek/
9: Wŕzytko tho w iego dziwney opátrżności chodzi/
10: Iże iedno drugyemu nigdy nie záľzkodzi.
11: A dziwnemi fárbámi wŕzytko przyodzyewa/
12: Co tho iáwnie káżdy z nas przed oczymá miewa.
13: Ze namnieyŕze ptałzátko y z gniazdá nie ŕpádnie/
14: Przez iego opátrżności/ trefi on w tho ŕnádnie.
15: A coż tho owŕzem więcey iego wdzyęcżne źwirzę/ (*marg*)
: # Człó=
: wyek/
: wdzyęcż
: ne źwi=
: rzę v bo
: gá. (—)
16: Człowiek/ kthory tu przed nim by robaczek gmerze.
17: W ktorým ofobną roľkolfz on pokłáda ľobye/
18: Bo iedno tego ŕtworzył podobnego k ľobye.
19: Temu nigdy namnieyŕzy włos z głowy nie ŕpádnie/
20: Bez iego ŕwiętey woley/ ták tho vmie ŕnádnie.
21: # Rzekł młodzyeniec/ teź mi tho Solinus powieďał/
22: Alem ia iednák przedię ŕto rozumu nie miał.
23: Aby iedná ofobá thák ŕzyroka byłá/
24: Zeby wŕzytkę ŕzyrokość ŕwiátá opátrżylá.
25: # Odpowiedzyl mu Plato/ mnimalź by tho człowiek/
26: Ktory iedno do czáfu ma zámierżony wiek.

- 27: A to vmie rozeznąć co oczymá widzi/
 28: Ktorem ten fwiát by lekkim źdzybłkiem wicher ſzydzi.
 29: Ale then Bog ni końcá ni początku nie ma/
 30: Niebo/ zyemię/ y wſzytko w fwey możności trzyma.
 31: # Rzekł młodzyeniec/ tho dziwna iż początku nie miał/
 32: Też iż nie ma ofoby/ ſnadzyeś przypominał.

A przedię

strona: 111

Rozdzyał ofmy.

Liſt 111.

- 1: A przedię wſzytko rządzi/ wſzytko opátruie/
 2: To ná mię bárzo trudna iáko to ſpráwuie.
 3: # Powiedzyał mu Philozoph/ pátrzay miły brácie/ (*marg*)
 : Rzecz
 : dziwna
 : iż Bog
 : bez ciá=
 : á wſzy
 : tko rzá=
 : dzi. (-)
 4: Proſtemi podobyeńſtwy iuz thák poydę ná cie.
 5: Iż ieſt wiele tych rzeczy co ciála nie máią/
 6: A wždy wiele iſtności ſwych nam obiawiáią.
 7: Pátrzay pilno ná płomień iż then nie ma ciála/
 8: A pátrz iáko iego moc dziwnie ſie zmieſzáłá.
 9: Iżby im mogł zwoiowác wſzytko oprócz wody/
 10: A wſzák widałz iákie więc czyni wielkie ſzkody.
 11: A tkni ſie go poczuiełz/ iáka tám moc będye/
 12: Wierz mi iżci gęłty przyſzcz ná ręce wſiędzye.
 13: Y z dáleká poczuiełz mocną właſność iego/
 14: Gdyć przypyecze/ iż ieſt w nim wždy cóś gorącego.

- 15: Wiátru też go nie vřrzyłz/ ni włápic możelz/
 16: Ale w swoim mniániu słuchem sie wřpomożelz.
 17: Kiedy fzumi/ iż wřdy ielst/ á drzewiná kręci/
 18: Lamie mocne kámienie/ á wodámi máci.
 19: Rozumieyże bez ciála iáka tám moc bywa/
 20: Gdy kámienie gdy drzewá/ s korzenia wrywa.
 21: Coż rozumielz o Bodze/ gdyż to wřzytko łtworzył/
 22: Aby wřzytkiego świátá gdyby chciał nie zborzył.
 23: A ielliby mógł skázić/ tedyć może rządzić/
 24: A s tákiew dziwney spráwy/ trudno sie wybládzić.
 25: Chociaj thám ciála nie máłz/ ále coś dziwnego/
 26: Pewnie ielst/ rozumowi na włzem sprzećiwnego.
 27: A bárzyey ten przypárzy z dáleká niź płomień/
 28: Ale wiem iżeś to iuź dawno słychał o nim.
 29: # Rzekł młodzyeniec/ mułżę kęs przypomionąc tobye/ (marg)

: # Podo

: bieńłth

: wo Bo

: że s czło

: wie=

: kiem. (-)

- 30: Kiedyście wřpomináli/ iż ku swey ofobye/
 31: Raczył łtworzyć człowieká/ iuźci thám ofobá/
 32: Muśi być/ boć nikczemni tákby byli obá.

Rzekł Philo=

strona: 111v

Plato.

- 1: # Rzekł Philozoph/ nie mniamay być tho ku pořtáwie/
 2: Miał podobyen być człowiek/ ták iedno ku spráwie.
 3: Acź nie w tákiew możności/ iedno w podobyenłtwie/

- 4: Aby go náfládował w swoim człowieczeństwie.
- 5: Iáko on iest prawdziwy/ by theż był prawdziwy/
- 6: Zwłázczá iż to powinien káždy łtan poczciwy.
- 7: A iáko tho zálie Pan dziwnie miłosierny/
- 8: Tákże chce po człowieku by káždy był wierny.
- 9: A iáko on wlpomaga/ áby też tho chował/
- 10: A káżdego nędznego gdzieby mógł rátował.
- 11: A toć iest podobyeństwo ku iftności iego/
- 12: Jedno mu nic nie rufzay wrzędu zwirzchniego.
- 13: Ktorem on iáko gałką wśzytkim światem władnie/
- 14: A vpátrzy káżdego srod morzá y ná dnie.
- 15: Słycałeś o Ionáfie iáko w rybye pływał/
- 16: A iáko w iego dziwney tám opyece bywał.
- 17: Ze go rybá gdzie on chciał tham donieść mułiá/
- 18: Ná łuchy brzeg gdy kazał żywo wyrzuciłá.
- 19: A coby przypomináć tych dziwnych możności/
- 20: Iáka iest dziwna łprawá w iego opátrznosci.
- 21: # A iż nie ma ofoby/ á iż nie ma ciáłá/ (*marg*)
- ⋮ Iż bog
- ⋮ nye ma
- ⋮ ofoby á
- ⋮ ni ciáłá (–)
- 22: Rozumiem żeć łie trudna tho będye rzecz zdáłá.
- 23: Lecz pátrzy/ by miał ofobę álbo by miał ciáło/
- 24: Iużciby w iednym mieyfcu pewnie łieść mułiáło.
- 25: A gdzieżby on mógł wiedzyeć po wciornałtkim łwiecie/
- 26: Co łie w tey zyemi dzyeie/ á co w tym powiecie.
- 27: Gdyż on iest łwą iftnościá/ á wśzytko wie wśzędzye/
- 28: Cożkolwiek łie ná zyemi y w niebye dzyać będye.
- 29: A iefliby theż ciáło thák wielkie być miáło/

30: Iuż ná niebye ná zyemi nicby nie zoftáło.

31: Boby iuż wżytki rzeczy fámo záftápiło/

32: Iużby Słońce y Miefiąc wżytko fie zácmiło.

Bo bychmy

strona: 112

Rozdzyał ofmy.

Lift 112.

1: # Bo bychmy fie rozumem tylko ípráwiác mieli/ (*marg*)

: Y wido

: me rze=

: czy tedy

: wzrok

: mylą. (-)

2: Pewniebychmy bez czáfu wżyfcy pozfáleli.

3: Gdyż y widome rzeczy s czáfem nam wzrok mylą/

4: Nie dziw iż niewidome drugdy nas náchylą.

5: Poftaw iáką íklenicę ktora fárbę mieni/

6: A zwłáfzczá kiedy k słońcu pyęknie fie zyeleni/

7: Ná iákim byałym płotnie/ wnet będzycie zyelone/

8: Chocia y tam nic nie będzycie/ wnet promienie ony/

9: Iuż fwe íkutki okażą/ iuż fwą moc ípráwuia/

10: A iż íeft iákás íftność iáwnie okázuią.

11: Pożrzy potym w źwierciádło álbo w iálną wodę/

12: Wnet tam wżryysz by iáwnie wżytkę fwą ofobę.

13: A tho przedfię nie máfz nic/ á wždy oná bytność/

14: Okázuię to iáwnie iż íeft iákás íftność.

15: Wrzucze drewno do wody by naproftfze było/

16: Wnetci fie będzycie zdáło áby fie skrzywiło.

17: Iedź prętko podle lálá/ będzyciec fie thák zdáło/

18: Iżeby ono drzewo mimo cię byeżáło.

19: Albo gdy głośno krzykniefz gdzycie miedzy íkálami/

- 20: Wnetci sie zdaby drudzy wołali zá námi.
- 21: # A thák gdyż w thym y rozum fnádnie nas wfpomoże/ (*marg*)
- : Rozum
- : do wiá
- : ry po=
- : może. (–)
- 22: Iże iftność bez ciáła w fwej mocy być może.
- 23: Bo iftność włafnie mafz zwác co iest choć nie widzisz/
- 24: Ale wždy podobyeńftwem iey sie nie ołydzisz.
- 25: Tákżec Bog dziwna to rzecz/ iáka tho iest iftność/
- 26: S czego nas może fpráwić iego fámá możność.
- 27: Kiedy thu rozeznamy iego dziwne fpráwy/
- 28: Możemy włafnie zeznáć/ iż tho Bog iest práwy.
- 29: Ktory ácz ciáła nie ma/ ále wfzytko może/
- 30: Trzęsie niebem y zyemią/ y kołyfze morze.
- 31: Ten wiátrom/ gwiazdom/ fłońcu/ możnie rofkázuie/
- 32: A co chce tho możnością fwą dziwnie fpráwuie.

Bo to iest

strona: 112v

Plato.

- 1: Bo tho iest dziwna iftność/ ácz nie wiemy iáka/
- 2: Ktorey władza ktorey moc/ iest ták wfzeliyáka/
- 3: Ktora nie tylko z wirzchu/ ále wewnątrz widzi/
- 4: Y ty sie márnie myflić ząwždy przed nim wftydzi.
- 5: Bo ten ząwždy wfzędý iest/ á wfzytko wie wfzędzye/
- 6: Iákie ferce/ iáka myfl/ gdzye v kogo będye.
- 7: Wfzytko wie/ wfzytko widzi/ rozumie á czuie/
- 8: A bárzo dziwno ten Pan możność fwą fpráwuie.
- 9: Ano wierę y rozum chociay nie wfzytkiego/
- 10: Może nam wždy podepreć baczenia náfzego.

- 11: Bowiem rozum to iest wodz prawdziwy káždego/
 12: Ten fnádnie może poprzeć mniimánia błédnego.
 13: Bowiem kto fie mniimánien nie rozumem rządzí/
 14: Báwiąc fie podobyeńftwy/ ten pewnie zábłędzi.
 15: # Ale wedle rozumu pátrzn iáko iftności/ (*marg*)
- : Iftno=
 : ści nie=
 : wido=
 : me iáko
 : mocz
 : máią. (-)
- 16: Chociay fá niewidome/ czynią fwe możności.
 17: Kwiatek pyękny máła rzecz choć ftoi z dáleká/
 18: Nie widác go/ á wonność záleci człowieká.
 19: Pátrzayże gdy powietrze zaráżone będzie/
 20: Ze ludzyc mrą od niego ná wfze ftrony wfzędzyc.
 21: Pátrzyfz á nie widzifz nic/ ni włápic możefz/
 22: A wfdy ni fie obaczyfz gdy fie rozniemożefz.
 23: Słońce kiedy ma wfchodzić nie widác go będzie/
 24: A iuz iego promienie ofwiecá fwiát wfzędzyc.
 25: Krol gdy dekret vczyni po kroleftwie iákim/
 26: Chociay będzie dáleko/ ftanom wfzeliyákim/
 27: Iuz oná wola iego rozniefie fie wfzędzyc/
 28: Nie ináczey by tuż był/ tákiey mocy będzie.
 29: Coż rozumiefz o Krolu fтворzenia wfzytkiego/
 30: Chociay mocy nie widác áni władzey iego/
 31: Przedfię ty wfzytki mocy fwiátá omylnego/
 32: Iáko **zdzyebłko** [!] złomione thák słábe v niego.

Gdyż w nie=

- 1: Gdyż w niebye y ná zyemi iego możność władnie/
2: A wśzytko wie y widzi y rozezna łńádnie.
3: A pełná zyemiá z niebem wielmożności iego/
4: Gdyż iest wśzędy rozłzyrzon mocą Bołtwá łwego.
5: Nie dármo Dawid wołał/ bych ia wlażł pod niebo/
6: W morze y w pośrod zyemie/ zá wśdy możność iego/
7: Tuż mi nád głową łtoi/ dofięże mię wśzędy/
8: Bych łie też natáyniey krył wierę niewiem kędy.
9: Nie pomogły ná on čás gory áni łkály/
10: Nie łkrył łie nikt w on potop/ gdy wody powłtały.
11: # Acż y s tych łie poczęści widomych łfności/ (*marg*)
: Wido=
: me po=
: dobień=
: łtwá i=
: łfności. (-)
12: Możelz łłufźnie wypráwić/ y z ich subtyłności.
13: Pátrż ná Száfir/ ná Rubin/ á ná prołty kámiel/
14: Iuż cięłżkość/ ciemność/ grubość/ wnet obaczyłz ná nim.
15: Ow pyęknie przeźroczyłty/ że łie łłnie z dáleká/
16: A oná w nim subtyłność wefeli człowieká.
17: Pożrzyłz ná cięłżką ziemię/ y ná iey grubości/
18: Pátrż ná ogyel/ ná wodę/ ná ich subtyłności.
19: Pátrżayże ná powietrzu iáka przeźroczyłtość/
20: A tu obáčż iż w káżdym iest ołobna łfność.
21: W káżdym łńádnie ogládałz mocy łpráwę dziwná/
22: Ná włzem iednę od drugyey dáleko przeciwná.
23: Przetni zyemię nápoły/ iużci łie nie zgoi/
24: Ni łie łámá łwą mocą iuż nigdy nie łpoi.

- 25: Aliż ią musisz zlepić y społu położyć/
 26: Przedię aliżby przyfchła/ toż ná ftronę włożyć.
 27: Zápál potym dwie świecy/ á po społu poštaw/
 28: Vърzysz żeć tám nie będzie potrzeb á żadnych śpraw.
 29: O ná [!] dziwna subtylność tak sie spoi wszędzie/
 30: Ze prawie iáko iedná wnet z obudwu będzie.
 31: Puśćże wodę po stole/ drugim końcem drugą/
 32: Wnet będą mieć przechadzkę do siebye nie długą.

Q

Ale skoro

strona: 113v

Plato.

- 1: Ale skoro sie spłyną/ wnet sie iedná stanie/
 2: Nie trzeba ná lekarstwo nic nakładac ná nie.
 3: Powietrza choć nie widzisz/ ale przedię czuiesz/
 4: Lecż patrż kiedy ie dymem száro zafarbuiesz/
 5: Gdy sie zeydą po społu/ alic iedno bywa/
 6: Y ktoż ie tak miŃternie tám po społu szczywa.
 7: # Patrżże iáka subtylność w káżdym przyrodzeniu/
 8: Ktoż sie może przypatrzyć thákiemu stworzeniu.
 9: Coż rozumiesz o fámym co tho wšzytko spráwił/
 10: IeŃliże sobie mocy nie więtlzey zoŃtáwił.
 11: # A thák wiedz że ten Bog nász ieŃt tak iftność dziwna/ (*marg*)
 : # Bog
 : dziwna
 : iftność. (–)
 12: A nád wšzytki iftności rozumom sprzećiwna.
 13: Ktorey żadny rozeznac ni zrozumiec może/
 14: Aliż kogo z łálki fwey onże sam wšpomóże.
 15: Bo sie żadny przypatrzyć takiey iego mocy
 16: Nie może/ by też myŃlił y wednie y wnocy.

- 17: Jedno prosto rozumiey/ że iest/ był/ y będzie/
 18: A moc iego straszliwa rozszerzy sie wżędzye.
 19: Iż wżytko wie y widzi/ wżytko przepátruie/
 20: A ktoż to wie iáko on to dziwnie spráwuie.
 21: A co o thákicy dziwney á nieznośney mocy/
 22: Piáli y pogáni/ piáli Prorocy.
 23: Piáli y Sybille chocia y go nie ználi/
 24: A iego dziwne spráwy ná fwiát wywoáli.
 25: Iáko iest y był zázwdy/ y bez końca będzie/
 26: Iáko iego wielmożność rozszerza sie wżędzye.
 27: # A iáko tho iest dziwna nád wżytkim opieká/ (*marg*)
- : # Bo=
 : itwo ie
 : dno w
 : troiáko
 : ści. (-)
- 28: Iáko w Bołtwie Słowo swe był zaczął od wieká.
 29: Ktore potym tu ná fwiát dziwną spráwą zefłá/
 30: Spráwiwży ie człowiekiem/ Synem swoiem názwał.
 31: Co sie potym s tym dzyáło końca by nie było/
 32: Y iáko tho póspołu zázwdy iedno było.

Iáko wolá

strona: 114

Rozdzyał ofmy.

Liít 114.

- 1: Iáko wolá á duchem swym wżytko spráwuie/
 2: Iáko w nim dziwne skutki swych spráw okázuie.
 3: To iuz nád przyrodzenie rozumu nálezego/
 4: Nielza nam iedno wiárą domyflác sie thego.
 5: Bowiem to węzeł trudny á nie nálezey głowy/
 6: Pytay sie więc powoli/ boć tho dziw nie nowy.

- 7: Iż choציay fą trzy łtany/ ále iedná łftność/
 8: Iedná wola/ iedná myłł/ ná włzem nierozdzyelność.
 9: Bo y wedle rozumu by teź nie thak było/
 10: Pewnieby fie ná zyemi y w niebie zmienilo.
 11: Bo pewnieby ná wielu mułiało fie zbłędzić/
 12: Aby niemiał tych dziwow ieden vmyłł rządzic.
 13: Bo iefli iedná wola tho włzytko łtworzyłá/
 14: Nielza iedno potrzebá by iedná rządzilá.
 15: Gdyź iáko żywo nigdy thám rządu nie bywa/
 16: Gdzye fie więc wiele pánow do czego ozywa.
 17: # Ano y on Apollo co w nim dyabeł mowił/
 18: Bálwan/ ten włafnie ná włzem tę łftność wyłłowił. (*marg*)

⌚ Czarth

⌚ iáko bo

⌚ gá wy=

⌚ znał. (-)

- 19: Bo kiedy go pytáli coby tho zá Bog był/
 20: Ktory ty włzytki dziwy co widzimy łtworzył.
 21: Powiedzyał/ ięzyk thego żadny nie wymowi/
 22: Ani vmyłł rozmyłli/ áni gębá powie/
 23: Iedno iż iefł łam przez łię/ á nikt go nie rodzi/
 24: Ták od wiekow z możności łwey dziwney pochodzi.
 25: # A by teź ták nie było by od wiekow nie był/
 26: A ktoź by thákie dziwy co widzimy łtworzył.
 27: Bo y tu káżdą łpráwę ktoźkolwiek łpráwuie/
 28: Závždy iey rzemieśniká napirwey gotuie.
 29: Bo pewnieby pomyełzác włzytko fie mułilo/
 30: Gdyby thego co to ma łpráwowác nie było.
 31: A ieflic vmiál łpráwic/ iuźci vmie rządzic/
 32: Bo tá dziwna wielmoźność nie vmie zúblędzić.

strona: 114v

Plato.

- 1: # Acz y ine Itworzenie dziwnie sobie Isprawił/ (*marg*)
- : # Moc
- : Plánet
- : y ányo=
- : łow. (-)
- 2: Ktorem też nie co mocy y władzey zoftáwił/
- 3: Ale przez iego woley nie mogą nic wśzyfcy/
- 4: Iáko ini bez páná fwieczcy niewolnicy.
- 5: Bo dał moc Słońcu/ Gwiazdom/ y roznym Plánetom/
- 6: Zyołom/ drzewom/ źwirzétom/ rozlicznym kámykom.
- 7: Aniołom ktorzy w niebie fluzą mu od wieká/
- 8: Spráwuią tu wśzytek fwiát/ Ispráwuią człowieká.
- 9: Y dyabli ná powietrzu theż z niego moc máią/
- 10: Iz sie o dziwne rzeczy częłto pokuśzáią.
- 11: Ale tho wśzytko po krys/ á do zdánia fwego/
- 12: Bo wśzytko to musí drżeć przed możnofcią iego.
- 13: Ano gdy Sennácheryb bluźnił imię iego/
- 14: Pośłał do iego woýfká Anyoła iednego.
- 15: Sto ósmđzyefiát tyfięcy y pyęc ludzi zábił/
- 16: Wierz mi nie ledá tho moc ieden Anyoł zyáwił.
- 17: Ano z Iopem z Achábem gdy kázał czártowi/
- 18: Co też broił nád nimi/ tho nam pímo powie.
- 19: Ale przedfię moc iego zámierzona byłá/
- 20: Aby nád iego wolą nic nie wykroczyłá.
- 21: # Bo byś thák miał rozumieć/ áby iedno zyemię/ (*marg*)
- : Stwo=
- : rzenya/

: oprocz

: zyemie. (-)

22: Tu miał nád nią rozładzić tho rozliczne plemię.

23: O nędzneżby kroleństwo tho tu iego było/

24: A naczeby dobrego mu sie przygodziło.

25: Aby iedno źwirzëtom bydłu roskázował/

26: Nadobnieczy by pástuch sobye roskořzował.

27: Ktory iedno s kobiałką thuź nád trzodą ftoi/

28: A do láfá pogłáda bo sie Wilká boi.

29: # A chociazye y człowiek teź w tey trzodzye chodzi/ (*marg*)

: # Człó=

: wiek zły

: s przy=

: rodze=

: nia. (-)

30: Pátrzże y then k íákicy mu roskořzy sie godzi.

31: Gdyź go pímo wyznawa wízędy łotrem łgarzem/

32: Nadobneyby roskořzy vżył s tym kuglarzem.

Byłby práwie

strona: 115

Rozdzyał ofmy.

Liřt 115.

1: Byłby práwie Rotmiřtrzem v łotrowřkicy roty/

2: W ktorey zázwdy fráfunki/ á zázwdy kłopoty.

3: Ale iefliże iefť duch dziwny á fubtylny/

4: Chce teź áby y řługá był z nim nieomylny.

5: Pełno niebo/ powietrze/ řtworzenia dziwnego/

6: Ktorzy sie przypátruią wielmoźności iego.

7: A gdyź widzifz thę zyemię w tey řwoiey lichości/

8: Ktoreyby iedná gwiazdá wřzytki řzyrokości/

9: Gdyby řpádłá zákryłá/ á co źwirzát widáfz/

- 10: Rozlicznych po niey chodząc/ iż im liczby nie máłz.
- 11: A což więcey rozumiełz o tákiey wielkości/
- 12: Niebá/ Płánet/ powietrza/ á ty fzyrokości/
- 13: Aby pułte być miály/ á w nich nic nie było/
- 14: Bárzoby fie tho páńftwo márnie fpułtofzyło.
- 15: O rowneźby thu Pan fwe okazał miłfterftwo/
- 16: Aby iedno tu ftworzył tho zyemfkye łoterftwo.
- 17: Iżby wzgorę nie było nic miłfternieyźzego/
- 18: Mogłby názwać pártáczem rzemieśniká tego.
- 19: A thák iuź to pewnie wiedz/ że iełt pełno niebo/
- 20: Pełne wśzytki obłoki/ ftworzenia dziwnego.
- 21: Ktorych ácz oczywiłcie nigdy nie widamy/
- 22: Ale ich fktuki dziwne pewnie częłto znamy.
- 23: Acźci náłzy przodkowie częłto ye widáli/
- 24: Rozmowy y pomocy dziwne z nich miewáli.
- 25: O czym fwiádczy Abráám/ Iákob/ y Thobiałz/
- 26: Y inych wiele/ o czym niemáło piłmá małz.
- 27: Lecź ich subtylne ciáłá iuź od náłzych rozne/
- 28: Bo od grzechu/ od śmierci/ iuź ná wśzytkim prózne.
- 29: Niewidome/ fláchetne/ á dziwney iftności/
- 30: Ze rozum nie ogárnie tám tey ich bytności.
- 31: # Bo iáka iełt ośiádłość/ tácy y kmiotkowie/ (*marg*)
- : # Iáka
- : dzyedzi
- : ná tácy
- : kmiecie. (-)
- 32: Wfzák o tym rozmyłłájąc áź cóś dziwno w głowie.

- 1: Gdyż widzimy iż niebo nigdy łie nie mieni/
2: A w łwey zwykłej pyękności y wzroki nam mieni.
3: Iákoż iedno náłtało/ ták trwa wítawicznie/
4: A ná iego porządki pátrzyć bárzo łlicźnie.
5: Tákżeć co z nim łtworzono/ wiecznie będzie trwało/
6: Aż do końca łámego odmiány nie znało.
7: Co w Słońcu y w Miełiacu y w Gwiazdach widzamy/
8: Iż thám żadney odmiány ni łkazy nie znamy.
9: Acz łie máło kęs zácmi/ prze łłuzne przyczyny/
10: Ale przedłię pochwili znowu iáko iny.
11: Tákżeć y ine łprawy co ich nie widzamy/
12: Lecż iż pewną wiadomość włzędy o nich mamy.
13: Nigdy łie nie nárułzają áni odmieniáią/
14: Ták łobye wítawicznie bez łkazy miełzkaíą.
15: # A iáko y náłzá myłł gdy pociechę czuie/ (*marg*)
: # Rá=
: dołć v=
: myłłu/
: álbo du
: łzna. (–)
16: Tedy łie łpołu s ciálem w rołkofzy ráduie.
17: Myłłi nie znałz ále znałz wybornie iey łkutki/
18: Gdy iey rádołć przypádnie/ álbo iákie łmutki.
19: Tákżeć też tám thy łtany ták dziwnie łtworzone/
20: Choć náłzemi oczymá nie łą wpátrzone.
21: Oná myłł ich łłáchetna będąc w tych rádołciach/
22: Dziwnie tám rołkofzuie w onych ołiádołciach.
23: Bo y wedle rozumu iáko tho być niema/
24: Gdyż to ciáło gliniáne też tego vżywa.
25: Ktore ielł wyłtawiono ná włzytki vpadki/

- 26: Gdyż iest ná tho podano prze łwe niedostátki.
 27: A což oni łtanowie bez grzechu bez zmázy/
 28: Ktore w łobyie nie máią vpádku ni łkázy.
 29: Ktore pracey ni trołki nic nigdy nie czuią/
 30: Iedno łobyie w rádołciach dziwnych rołkołzuią.
 31: O kthorych łłuznie mowić tho nie moiá głowá/
 32: Bo Słóncá nie doleci nigdy s cieniá Sowá.

Ale gdy to

strona: 116

Rozdział ołmy.

Liłt 116.

- 1: # Ale gdy tho widamy tu w tym nędznym błocie/
 2: Iż bywáią rádości po przelłzym kłopocie.
 3: Coż rozumiełz w tey łpráwie á w tám tey iáłności/ (*marg*)
 : W nie=
 : bye rá=
 : dość. (-)
 4: Iákie zá wždy mułzą być rozliczne radości.
 5: Vítáwicznie tu pátrząc ná byeg łwiátá thego/
 6: Vítáwicznie też widząc możność Páná łwego.
 7: A z onym towarzysłtwem rołkołznym buiáiąc/
 8: Zadney zdrády ni fáłłzu ni trołki nie znáiąc.
 9: Miełzkiáiąc w onym mieyłcu bez wólzelákiey łkázy/
 10: W kthorym nie máłz przypadku áni żadney zmázy.
 11: Iedno włztyko wesoło á włztyko łie łmieie/
 12: A iákoż tám co ma być łkáżoney nádzyeie.
 13: Tákżeć dułze cnotliwych ludzi co thu łchodzą/
 14: Do tychżeć tám rádości też zówždy przychodzą.
 15: Bo Sálomon powiáda/ iż łą w Bożey ręce/
 16: A nie wiedzą o łtráchu ni o żadney męce.
 17: Lecż iż wielkich rádości zówždy używáią/

- 18: Czekáiąc gdy ie s ciály z nowu wkrześć máią.
 19: O których áczyby też thu mieyfce mowić było/
 20: Ale iż w inych rzeczach ták fie zábáwiło/
 21: A wżákoż czáfu fwego co będzie słuźnego/
 22: Może fie przypomionąć s piřmá prawdziwego.
 23: Bochmy záfzli o Bodze y o niebye iego.
 24: Muřim też nie opuźczác człowieká nędznego.
 25: Bo themu więcey trzebá w iego obłędnořciach/
 26: Aby wźdy nędznik wiedzyáł o řwych przypádłořciach.
 27: Bowiem słyźac tám o tych krotochwilách dziwnych/
 28: A náćirpyawřzy fie tu przypadkow przeciřwnych/
 29: Bychmy ták zořtác mieli/ á tham fie nie dořtác/
 30: Iuźćiby fie nie mogło nikomu gorzey sřtác.
 31: # Rzecze potym młodzyeniec/ ách moy miły pánie/
 32: Toć dziwne thego Bogá káźde řprawowánie.

Q 4

Y gdzyeřz

strona: 116v

Plato.

- 1: Y gdzyeřz ieřt tákı rozum by themu miał řprořtác/
 2: A nie muřiał z wápyeniem ná tych dziwiech zořtác.
 3: Iuź muřimy w opyekę tho poruczyć iemu/
 4: Gdyź on co chce z łáłki fwey da vznác káźdemu.
 5: Ale ižeř wřpomińał człowieká nędznego/
 6: To ieřt řnadź napilnieyřza/ wiedzyeć řprawy iego.
 7: Gdyź ná tym wořku wřzyřcy ieřdzimy pořpołu/
 8: Trzebá thego pilnie páć řwowolnego wořu.
 9: # Powiedzyáł mu Philozoph/ thák wiedz miły bráćie/ (*marg*)

: Przyczy

: ná řkáże

: nia ludz

kie^{go} przy

rodze=

nia. (-)

10: Chociaż to przytrudnięłyżym węzeł będzie na cie.

11: Iakoś słyżłał o łtaniech rozlicznie łtworzonych/

12: Ktore thám łą w tych gornych pálócoch przełstronych/

13: Tedy thám był Lucifer ieden miedzy nimi/

14: Ktory łie był ofádził rotámi wielkiemu.

15: Krotko mowiáć/ iż łie chciał y Pánu łprzełciwił/

16: Nie chciał go ná tych mieyłcach ták łłáchetnych żywił.

17: Strácił go y z rotámi thu ná ty niłkości/

18: Ták iż wiecznie ofłtradał tám thych wyłokołci.

19: A człowieká nędz nego ná tho był náfádził/

20: Aby ony pułtynie im zálię ofádził.

21: A łtąd łie wałń záczyłá w tym dwoim narodzye/

22: Zázrzác ieden drugyemu mieyłcá w onym grodzye.

23: # Potym człowiek zwiedzyony tą zazdrołciá iego/

24: Przełtąpił wolá Páńłká/ z onego wdzyęcznego/

25: Słtał łie ná włzem omierzłym zálię Pánu łwemu/

26: Y náturá łłáchetna zmienilá łie iemu.

27: Bowiem z niełmiertel nego słtał łie wnet łmiertelny/

28: A z onego wier nego/ márn y á niewierny.

29: Tákże go thu ná łwecie by ná probye dzyerży/

30: A ktory mu łwá wiáre á powinnołć zdzyerży/

31: Tego zálię przypułzcza do oney oyczyzny/

32: Zácieráiac łáłká łwá iego łtáre blizny.

A kto zálię

strona: 117

Rozdzyał ofmy.

Liłt 117.

1: A kto zálię złołciwym ná they probye będzie/

- 2: Ten iuż z onym wygnáńcem tu nińko oliędzyc.
- 3: Otoż dufżę niewinną z Máieftatu ſwego/
4: Podawa iáko w ſequętr do ciááá márnego.
5: Aby iey thu probował iáko w ogniu złotá/
6: Ieſliże łáſki godná/ álbo theż kłopotá.
7: # Iuż wieſz iáko ſie ciáło poſpolicie rodzi/ (*marg*)
: Przyro=
: dzenye
: cyááá. (-)
8: Iuż też wieſz iáko roſcie/ ruſza ſie y chodzi.
9: Acż y tho trudna gadká/ lecz rzeczy widome/
10: Są wżdy nie ták zákryte/ iáko nieznáíome.
11: Bo ie roſci wilgotnoſć/ z niegoż pochodząca/
12: Ktorą ſpráwuie z iedłá náturá gorąca.
13: Nie ináczey iáko ſzczęp gdy rołá przypada/
14: Iuż ſnádnicy gáłáſkami ſwemi wzgorę włada.
15: To ciáło wedle byegu gdy bywa zácżęte/
16: Wnet iuż w Páńſką opyekę potym bywa wzyęte.
17: A Płánety ná then czás ktore władzą máią/
18: Z woley Páńſkiej iuż więc tám wſzytko w nim ſpráwiáią
19: Bo ſie rodzi gniewliwy/ rodzi ſie pokorny/
20: Rodzi ſie ieden proſtak/ drugi záſię dworny.
21: To wſzytko przyrodzenie á czáły przynoſzą/
22: Ze ſie ty obyczáie w roznoſci roznoſzą.
23: Abowiem ty przypadki wſzytki krew ſpráwuie/
24: Ktorey ſkutki náturá lámáłz przypráwuie.
25: Bo kiedy s przyrodzenia krew będzie gorąca/
26: Tedy też będzie byſtrſza y bárzyey burząca.
27: Wnet ſie lámá zápali/ że ſie gniew poruſzy/
28: Y ine przypadłoſci ſnádnicy wſzytki wzruſzy.

- 29: Iáko miłość y rádość/ wefele y ímutek/
 30: To káždy z wláfności krwie ten przypada fkutek.
 31: Ale iż ma też k łobyne ine przypádłości/
 32: Ktore ią też miárkuią w káżdey odmienności.

Q 5

Bo ták wiedz

strona: 117v

Plato.

- 1: # Bo ták wiedz/ káżde iedło co w żołądek wchodzi/ (*marg*)
 : Cżwo=
 : rákie
 : przyro=
 : dzenye. (-)
 2: Závždy ná czterzy części káżde fie róschodzi.
 3: Subtylnieyfze mieni fie á czyni krew czyftą/
 4: A gorzkość | odchodząca [*lege*: odchodząca]/ też zołc przeźroczyftą.
 5: Wilgotne á zázyębłe tho flegmę podawa/
 6: Záfie melánkolią kliowáte dawa.
 7: A oštátek grubości tho iuż precz odchodzi/
 8: Co fie ni nacż dobrego iuż thám nie przygodzi.
 9: A káżde przyrodzenie s tych czworgá iednego/
 10: Závždy więcey muśi mieć z żołądká káżdego.
 11: A iedno drugim przedfię muśi fie miárkowác/
 12: Bo by nie tho/ wżytkoby mufiáło fie płowác.
 13: Bo by melánkolia lámá pánowáá/
 14: Pewnieby prętko głowá káżda ofzáláá.
 15: A gdyby lámá flegmá theż zoftác muśilá/
 16: Pewnieby thá káżdego prętko vduśilá.
 17: A thákże y kolerá by fie zápalilá/
 18: Pewnieby fie wádziłá álbo bárzo biłá.
 19: A thák krew zápalona gdy fie flegmą chłodzi/

20: Tedy śwym przyrodzeniem nie ták bárzo szkodzi.

21: A gdy sie do niey więcej złey żołci przymiesz/

22: Tedy iuż będzie gorłza/ iuż będzie szkodliwłza.

23: W piyánym tho narychley poznawáią rádzi/ (*marg*)

: W pijá

: nym na

: rychley

: náturę

: poznać (-)

24: Ktora sie kompleksia w nim nabárzyey fádzi.

25: Bo iefliże flegmátyk/ then sie máło czuie/

26: Jedno łpi/ łápi/ drzemie/ ná brzuch łobye pluie.

27: A iefliże koleryk/ tedy sie wneth wádzi/

28: Ná swe włafne mnimánie iuż káżdą rzecz fádzi.

29: Iuż go nikt nie przefwárzy/ bo on vpor iego/

30: Czyni go bełpyecznego/ ma sie zá mądrego.

31: A gdy melánkolia też kogo przefádzi/

32: Iuż płáczę/ iuż nárzeka/ iuż mu włzytko wádzi.

A gdzye też

strona: 118

Rozdział ofmy.

Liłt 118.

1: A gdzye też krew łláchetna swe łkrzydłá rołtoczy/

2: Iuż wełół/ iuż sie śmieie/ łpyewa/ buyno kroczy.

3: Mnima iż nie máłz nádeń iuż wiewłżego páná/

4: Vczyniłby wnet z niego krolá y hetmáná.

5: Ale iż iedno drugim kyedy sie miárkuie/

6: Iuż nie ták mocno łkutkow łwoich okázuie.

7: # Y przeto Pan Bog chciał mieć w wychowániu miárę/ (*marg*)

: # Nie=

: mierne^{go}

⌚ [ż]ywota

⌚ lzkody. (–)

8: Iż czuł thę w przyrodzeniu lzkodliwą przywಾರೆ.

9: Bo gdzye fie ty wilkości názbyt przylewáią/

10: Iuż zázwdy przyrodzeniu wśzytko złe dzyááią.

11: Rozum fie zmienić muśi y krew fie popfuie/

12: Co ná łkorze y we wnątrz potym okázuie.

13: Stąd roftą párchy/ wrzody/ guzy rozmaíte/

14: A wewnątrz niewidome niemocy obfite.

15: A znác to z zápalenia/ znác tho y z źimności/

16: Ktore w ten čás pánuią więcey wilgotności.

17: Stąd gnuńność/ łtąd niedbáłość/ łtąd gniew y leniśtwo/

18: Rośkośzne tho kto fie wda iście w nie myłłiśtwo. (*marg*)

⌚ Dufzá/

⌚ więzien

⌚ w cyele (–)

19: # A ták dufzá łłáchetna gdy będzye wpułzczoną/

20: Do ták plugáwey wieże/ iuż iełt zniewoloná.

21: Ze łwych zacnych vrzędow nie może łpráwowác/

22: Gdy iey cne przyrodzenie tym fie może płowác.

23: Bo iey wiele przekázą ty przypadki w ciełe/

24: Ze fie nie ták pokuśi o łwe łpráwy śmieie.

25: A ták gdy będzyełz miernie chował przyrodzenie/

26: A gdy ie ktemu podałz w rośtropne ćwiczenie/

27: Siłá łłáchetney duży z vrzędu łwoiego/

28: Może pomoc do łpráwy wśzytkiego dobrego.

29: Bo oná iż iełt z gory/ wzgorę wśzytko myłłi/

30: Ale ciáło łwowlne wśzytko iey pokryłli.

31: Ze łłuznie łwych vrzędow łpráwowác nie może/

32: Lecż tobye przedlię gorzey nędzniku nieboże.

strona: 118v

Plato.

1: # Bo pątrzay kyedy oczy/ ktore iáko błony (*marg*)

: Nátu=

: rá oczu

: y widze

: nya. (-)

2: Są w ciele wyfádzone/ pątrzą ná wíze ftrony.

3: A gdy iákye widome przenikną iftności/

4: Przez subtylne źrzenice do ciemnych wilkości.

5: Iáko przez szkło kiedy fie iáka rzecz widoma/

6: Oprze o ciemny ołow/ iuż ieft wízem znáiomá.

7: Tákżeć też y w źrzenicy gdy ktora rzecz ftanie/

8: Iuż rozum fpołu z duřą fnádne rozeznánie/

9: Vczynić może co ieft/ ále przyrodzenie/

10: Obroći tho wnet fnádnie w infze rozumienie.

11: Bo iuż okyem zrozumieř káźdego pořtháwę/

12: Gniewliwą y weřołą/ y káźdą w nim fpráwę.

13: Y gdyć ogyeń álbo chłód do wzroku przypádnie/

14: Odmienić iuż mni mánie ono ná wízem fnádnie.

15: Oczy widzą pořtáwę nadobną łágodną/

16: Krew záfie zápáloná mnimá być niezgodną.

17: A ták rozum z náturą záfwdy woynę wiedzye/

18: A rzadko gdy fą zgodni ná ktorey byefiedzye.

19: # Tákże wízy/ tákże też ine fmyřły wízytki/ (*marg*)

: # Nátu

: rá řyřze

: nya. (-)

20: Máię od przyrodzenia fzkody y pořytki.

- 21: Bo słuch przez ony błonki dziwney subtylności/
 22: Gdy doydzye do rozumu/ także przypádłości/
 23: Zmierzawłzy s przyrodzeniem/ musi mu donosić/
 24: Ze też będzie omyłki y w tym śmyśle dofyć.
 25: Słyszysz słowá wczłiwe co rozeznąć śnádnie/
 26: Wnet wczynisz z nich płoche/ gdyć niechuć przypádnie.
 27: A takżeć y dotknięcie co theż wiele czuie/
 28: A przedię iednák rownie nie wżytkim śmákuie.
 29: Iednemu chuć przypádnie/ á drugi nic nie dba/
 30: To wżytko przyrodzenie s przypádlóściá iedna.
 31: Rzeczé potym młodzyeniec/ y tho ná mię dziwna/
 32: Iż tho iedná náturá od drugyey przeciwna.

Ale dziwniey=

strona: 119

Rozdział ofmy.

Liśt 119.

- 1: Ale dziwnieyśzy rozum iż tho vmie rządzić/
 2: A iáko Woyt ty krzywdy miedzy nimi śądzić.
 3: Y trudno mam co tho ieśt ten rozum rozumieć/
 4: Pewnie mi thá queśtia we łbye musi śzumieć.
 5: # Powiedzyał mu Philozoph/ śłyśzałś o Bodze/ (*marg*)
 : Rozum
 : śkąd po
 : śzedł. (–)
 6: Acż o tey dziwney śprawie ząwżdy myślic środze.
 7: Iż chociay ciáła nie ma/ iáka tho myśl dziwna/
 8: A tym náłzym rozumom ná wżytkim przeciwna.
 9: Táże ini duchowie co thám przy nim trwáią/
 10: Dziwne á niepodobne przyrodzenie máią.
 11: Táżeć y káżda duśzá człowieká káżdego/
 12: Gdyż nam pewnie przypádlá do ciáła náłzego/

- 13: Z iego Bołkiey opyeki/ z iego dziwney śprawy/
 14: To iuż możesz rozumieć że z nią rozum prawy.
 15: Acz wżycy Philozophi ná tho sie zgodzili/
 16: A bychmy też ná koniec y tym nie wierzyli/
 17: Tedy muśimy wierzyć pewnie Mozełzowi/
 18: Gdyż on ták iáko wiemy/ Páńskie słowá mowi.
 19: Iż gdy Pan raczył stworzyć pirwższego człowieká/
 20: Tedy weń wpuścił duchá żywego od wieká.
 21: # Pátrrze iż w máłych dzyatkach swoich powinności/ (*marg*)
- ⌚ Rozum
- ⌚ mdły w
- ⌚ słábym
- ⌚ cyele. (–)
- 22: Nie śprawuie/ á thu bącz ciáła omylności.
 23: Iż mu wiele przekaża włálnego vrzędu/
 24: Gdyż wżędy w márnym cieie zázwdy dofyć błędu.
 25: Ony mdłe subtylności nie mogą wyprostáć/
 26: Aby rozum przy duży zupełná mogł zoftáć.
 27: Iuż vcho/ oko/ ręká/ chociay śmyfły máią/
 28: Ale im prze subtylnóść doftátku nie dáią.
 29: Bo namędrfzy woźnicá á kiedy mdłe konie/
 30: Tedy w namnieyżym błotku po wży vtonie.
 31: A nalepfzy lutniřtá kiedy ma złe řtruny/
 32: Bárzo sie nie zgadzáię wnet iego bárduny.

Tákrzeć ro=

strona: 119v

Plato.

- 1: Tákrzeć rozum nic nie krzyw kiedy nie ma przypraw/
 2: Iż nie może wypełnić řkutecznie swoich śpraw.
 3: A pátrzayże gdy záię theż doroście ciáło/

- 4: A iże iuż w fwey mierze spełná będye trwało.
- 5: Pátrż iż rozum y potym przedfię dáley roście/
6: A ftąd to możelz bączyc iście ná wżem proście/
7: Iż rozum fpołu z dużą rozny iest od ciála/
8: Iedno iże fie tá rzecz fpołu pomieźalá.
- 9: Pátrżże záfię ftárością gdy iuż ciáło mdleie/
10: Iuż też rozum z dużycą pewnie osłábyeie.
11: Iuż fmyfły wstawáią co rozum znáczyły/
12: Iuż wfy nie dofłyfzą/ oczy fie zácmiły.
13: Iuż włáfnego rozfádku rozum mieć nie może/
14: Gdyś fkáził inftrumentá vbogi nieboże.
15: Gdy klefzcze osłábyeią muśi kowal zmylić/
16: By fie też fwym mifterftwem chciał nabárzyey sílić.
17: Rozno bęczą orgány/ gdy flábo dmą miechy/
18: Nie będye z nich nalepfzy miłtrż miał nic pociechy.
19: # A ták dużá iest to duch od Bogá nádány/ (*marg*)
- : # Du=
: fzá iáko
: lámpá
: w ciele. (–)
- 20: Iáko ogyeń do lámpy gdy będye przydány.
21: Lámpá iest lámá przezfię y ciemna y brudna/
22: A gdy ogyeń przypádnie/ iuż iáfna y cudna.
23: Tákież thá brudna lámpá człowieká márnego/
24: Pyęknie iest ozdobyona od Bogá zwirzchniego/
25: Tym ogniem á tym fwiátlém od niego nádány/
26: A s tey on ofiádłości zoftáł zyemfkim pánem.
27: Bo by nie tá roftropna dużá w nim rządziłá/
28: Iákażby tho beftia ná wżem márna byłá.
29: Bo wždy infzym źwirzëtom kopytá y rogi/

30: Dał Bog/ iż záfádziły y głowę y nogi.

31: Ołtre zęby/ páznogcie/ y ine przypráwy/

32: Káždy łtawek opátrzył/ tak iáko Pan práwy.

Aby fie w łwey

strona: 120

Rozdzyał ofmy.

Liłt 120.

1: Aby fie w łwey obronie/ y w łwoiey wolności/

2: Wefeliło źwirzátko/ w káżdey przypádłości.

3: Ale temu źwirzécui co człowiekiem zowá/ (*marg*)

: # Człó=

: wiek fię

: rodzi

: bez o=

: brony. (-)

4: Iedno dał nágye ciáło/ ná nim włófy z głową.

5: Ale przedfię w tę głowę taką łpráwę włóżył/

6: Iż iá włzytki źwirzétá ná łwiecie zátwożył.

7: Bo duzá łtolec pirwłzy w głowie oládziłá/

8: A potym fie po włzytkim cieie rozłzyrzyłá.

9: Stąd oko ma w łwym bláłku łłufzne rozeznánie/

10: Stąd czuie káždy członek łwoie dotykánie.

11: Ale przedfię do głowy po rozłádek mułi/

12: Bo pewnie bez tey zbłádzi/ ocz fie kolwiek kułi.

13: Bo vderz fie ty w nogę/ wiefz iż nogá boli/

14: Lecz oczymá mułiłz to oglédáć powoli/

15: Aby rozum rozeznał co fie to tám dzyeie/ (*marg*)

: # Iá=

: ká włá

: łnoć

: ma du=

15: Iżá gdy

16: nye ma

17: cyáá. (-)

18: Byáło álbo czyrwono/ álbo iż śinieie.

19: # A chczeli lepyey bączyc/ iż dużá bez ciáá/

20: Ná wżem będye fwyx rządow wolno vzywáá.

21: Pátrz kiedy vńnie ciáło/ iáko gliná leży/

22: A co we dnie widzyáło/ tho do głowy byeży.

23: To iuż dużá z rozumem wnet o tym hárcuie/

24: A będye śińny kłopot/ choć ciáło nie czuie.

25: Wnet ieden przez fen woáa/ drugi chodzić będye/

26: A nadobnie co raczy fpráwi foby wżędzye. (*arg*)

27: Co yeft

28: fen (-)

29: Nátlukfzy fie po kąciech ná podużkę pádnie/

30: Iście co w nocy broił/ poránu nie zgádnie.

31: Bo ty wżytki perfumy co z żoładká idą/

32: A gdy iuż thám do głowy do tych sklepow wnida/

33: Kędy dużá rozumna s fwymi śmyfły mieżka/

34: Wnet rozeznáć wżytkiego nigdy nie zámieżka.

35: Bo więc ieśli przypádnie thám gorąca párá/

36: Tedy fie będye zdáło by zyemiá gorzáá.

Więc fie ná=

strona: 120v

Plato.

1: Więc fie nápic nie może byś mu cebrem nośił/

2: Mláńka gębą ielzcie day prze Bog będye prośił.

3: A ieśli też wilgotność ony śmyfły ruży/

4: Zda fie pánu iż pływa we błocie po vży.

5: Więc mu wżytko nieřporo/ więc fie chwyta brzegu/

- 6: A on leży ná pyecu ná fuchym noclegu.
- 7: # Ale gdy wolna głowá trzeźwo fie wkładzye/ (*marg*)
- : # Sen
- : praw=
- : dziwy. (-)
- 8: To iuż dużá z rozumem w łwey táiemney rádzye.
- 9: Iáko Prorok przypádłe rzeczy prorokuie/
- 10: Y fzczeńcie y niezfczeńcie co przyść ma winfzuie.
- 11: Bo kiedy co wdzyęcznego w ten čás widzi we łnie/
- 12: Połpolicie przyfzły dzyeń zdárzy fie więc łzczeńnie.
- 13: A gdy fie co łmutnego widzyeć przytrefuie/
- 14: Pewnie co nietrefnego przypáść okázuie.
- 15: Bo iefli kto pámięta Iozephowy woły/
- 16: Co iedny od tłuściości áż iuż były gołe.
- 17: A w drugich iedno kości/ á wždy ie pobodły/
- 18: Pátrż co potym ty kárwy na Egipt przywiodły.
- 19: Bo fład mieli widzenia y fwięci Prorocy/
- 20: Ktore im przypadály z dziwney Bołkyey mocy.
- 21: Acż to przedfię rozna rzecz iefł od przyrodzenia/
- 22: Lecż iednák y to przedfię godno iefł baczenia.
- 23: # Pátrżayże záfię dáley/ iż zrozumiefz łnádnie/ (*marg*)
- : Dużá/
- : dáleko
- : widzi. (-)
- 24: Iáko dużá bez ciála wiele rzeczy zgádnie.
- 25: Siedzifż ty zámknáwfzy fie/ iż nie widzifż fwiátá/
- 26: A mył przedfię od dużze po powietrzu lata.
- 27: Widzifż Słońce y Miefiąc/ niebo/ wfzytki gwiazdy/
- 28: Iákoćby tuż nád głowá práwie łtały zówždy.
- 29: Widzifż miáftá y zamki/ rozliczne kołcioły/

30: Widziŝ wŝytkę rodzinę/ wŝytki przyacioły.

31: Roŝpráwuieŝ w myŝli fwey byŝ miał mowić z nimi/

32: A ŝtąd ŝnádnie iŝ ták ieŝt obaczyć moŝemy.

Iŝ tá duŝzá

strona: 121

Rozdzyał ofmy.

Liŝt 121.

1: Iŝ tá duŝzá ŝláchetna yeŝt od ciáá rozna/

2: A iey ŝpráwá rozliczna nigdy nie ieŝt prózna.

3: A iefzcze tho widamy y ŝami dzyááamy/

4: Iŝ oczy zátulamy gdy co rozmyŝlamy/

5: Aby rzeczy przypáde nie tárzáy ŝpráwy/

6: Gdy co rŝádzi przy duŝzy rozum ŝwiéty práwy.

7: # Tákŝeć pewnie gdy bédzye s ciáem rozdzyeloná/ (*marg*)

: Duŝze

: zŝej y do

: brey po

: ŝmierći

: rozmy=

: ŝláníe. (-)

8: Przedię nigdy nie vmrze iey ŝubtylnoŝć oná.

9: Tákŝeć ŝobie rozmyŝláć bédzye czáály przyŝŝe/

10: Y ony przeminęe iáko iey theŝ wyŝŝy.

11: A iefli tho wŝpomienie/ iŝ ŝwowolne ciáó/

12: Ony iey ŝwiéte ŝpráwy záwŝdy przekaŝáó/

13: Vdawáiác ŝie záwŝdy w márne ŝwowolnoŝci/

14: Odŝtępuiác y Bogá y ŝwych powinnoŝci.

15: Iuŝ wie nieboŝáteczko kiedy s ciáem wŝtanie/

16: Iŝ on okrutny dekret pewnie przydzye ná nie.

17: Podŝcieŝ nieláchethnicy gdyŝcie mie nie ználi/

18: Ná wieczne potępienie/ thám was w zyŝku zdáli.

- 19: A którą też obdąrzył Pan fláchetnym ciálem/
 20: Iż sie nie zábawiáło tym fwiátem spruchniáłym/
 21: Vzywáiąc ftałości/ vzywáiąc miáry/
 22: Cnoty/ spráwiedliwósci/ á zupełney wiáry.
 23: A iż sie s fwiętą dufzą ná wżytkim zgadzáło/
 24: Też ląskáwłze dekretá pewnie będye miáło.
 25: Tu rozumiey gdzye ty dwie rozne dufze fiędą/
 26: Wierz mi rozne rozmyłły też w obudwu będą.
 27: Iedná czeka z rádością záwołania fwego/
 28: A druga w wielkim smutku dekretu frogiego.
 29: Rownie by dwá złodzyeíá kiedy w wieży fiędzą/
 30: A co sie z nimi ma dzyać obádwá niewiedzą.
 31: Gdy iednemu powiedzą/ iuż sie dowiedzyano/
 32: Iżeś ty nic nie winien/ pewną spráwę dano.

R

A thák cie

strona: 121v

Plato.

- 1: A thák cie iutro pułzczą y hoynie dáruią/
 2: Bo iuż twoię niewinność pewnie wżyłcy czuią.
 3: Lecż wierę o tym drugim coś nie dobrze słyszec/
 4: Wżyłcy tufzą iż iutro pewnie będye wifiec.
 5: Coż rozumiełz/ rozne thám iuż będą dwie dufzy/
 6: Bo iuż łobie iedná źle/ druga dobrze tufzy.
 7: O nędzni mi złodzyeie fwiátá dzifiefzego/
 8: Przedfię nic nie baczymy dekretu żadnego.
 9: Przedfię fwowolnie buiác by iedno co dano/
 10: Chociaiby nas y iutro wżytki powiefzano.
 11: # O nędzny mární fwiecie toż nas dziwnie łudzifz/ (*marg*)

: Pan ná

: row=

: nym od

: nas

: przefta

: wa. (–)

12: A rozlicznemi kftały fwą wołą w nas budziłz/

13: Ze nie baczym ni ftráchu/ ni przyfzłych rádości/

14: Ze mamy márnie ftrádác wiecznych ofiádłości.

15: O których iuzechmy fie pewnie náflucháli/

16: Iż oczy żadne thákich nigdy nie widály.

17: Przedię ni tho ni owo żadnego nie rułzy/

18: By thu ták miał wiecznye życ káždy łobie tułzy.

19: A o thę fwiętą dułżę włzyłcy nic niedbamy/

20: Iáko Rzeźnik owieczkę práwie ią chowamy.

21: Wytuczywłzy tu zyarnki by ie drogo kupić/

22: A potym ledwe żywo nie damy iey łupić.

23: Iuż wiemy że ieft wieczna á vmrzeć nie może/

24: Ale fie pewnie dowiełz nędzniku nieboże. (*margin*)

: Zmar=

: twych=

: włthá=

: nye pe=

: wne. (–)

25: Gdy będye zálię łpołu łtym ciáłem złączoną/

26: A ná Páńłki ftráłzny łąd won čás poftáwioná.

27: Acźci fie tho trudna rzecz podobno zdác będye/

28: Lecź małz piłmá pewnego dołyc o tym włzędzye.

29: A teź iákoś fie ná fwiát thu zyáwił z niłczęgo/

30: Iełzczeć to k rozumowi podobniey do tego/

31: Iż łtego co wđdy było iełzcze co może być/

32: Niź łtego co nie było áby miał co łpráwić.

strona: 122

Rozdział ofmy.

Liść 122.

- 1: A wždy niebożęcżká nic o tho niedbamy/
 2: Iáko ine żwierzątká ták łobie buiamy.
 3: A by nas łtrách nie rułzył/ ma nas rułzyć cnotá/
 4: A thá nierozmierzona łáłká á dobrotá
 5: Páńfka/ ktorą nas włzytki hoynie opátruie/
 6: Ze nas y tym y przyłżłym krolełtwem dáruie.
 7: A máłey potrzebuie od nas powinności/
 8: Iedno zupełney wiáry/ vprzemyey łtałości.
 9: A iżbychmy w łwych czefiech thu żyli pocżćiwie/
 10: Wiernie/ cále/ cnotliwie/ ná włzem łpráwiedliwie.
 11: # Ale pátrż w iákim náłzá cnotá včíśnieniu/ (*marg*)
- : Sroga
 : rzecz v
 : Bogá
 : niełprá
 : wiedli=
 : wość. (–)
- 12: A łwięta łpráwiedliwość ná iákim baczeniu/
 13: Ze then Bog co ná niebie możny łpráwiedliwy/
 14: Iełt dziw że nas ták długo z miłofierdzya żywi/
 15: Ano głófy pod niebo o pomłtę wołáią/
 16: Gdyż żadnego rátkunku w łwey nędzy nie máią.
 17: Včíśnion włzędny nędznik dziwnie od możnego/
 18: A pátrż gdzie ma podeprzeć vpadku łwoiego.
 19: Poydzye tám gdzie tym władną v drzwi łie náłtawłzy/
 20: Vzyębnąwłzy mułi precz oczy záplákawłzy.
 21: A onemu co mu krzyw odwierny łie kłania/

- 22: A sędzowie czekaią ielzczę od zaránia/
 23: Rádzą fie praktykarze s kołnierzmi lifiemi/
 24: Ale wierę nie o dzdzu iáko fámi wiemy/
 25: Acz więc będye pewny defzcz/ ále z oczu komu/
 26: A przy exekucyey nádzyeway fie gromu.
 27: Bo gdy Itaną v práwá/ wżyfcy wnet powftaią/
 28: A onego nędzniczká ná zad odpychaią. (*marg*)
- ⌘ Nędz=
 ⌘ nik/ nę=
 ⌘ dzny v
 ⌘ práwá (-)
- 29: Iefli co będye mowił/ thedy nań fukaią/
 30: Skubąc s tyłu zá kołnierz/ rzecz mu przekażaią.
 31: Káždy więc chce vkázác iż vmie pochlebić/
 32: A nie tylko przekáżác/ ále by mógł y bić.

R 2

O mizerny

strona: 122v

Plato.

- 1: O mizerny żywocie/ o pochlebstwo zdrádne/
 2: Toć do ciebie przyfímáki przypadaią fnádne.
 3: Ale márný nędzniku byś rozumiał práwie/
 4: Iáki iefť frogi sędzya przy niewinney ípráwie.
 5: Ktory tho wżytko widzi z dáleká fie śmieiąc/
 6: Iż ták płocho żywiemy á práwie fzáleiąc.
 7: # Wżyfcy tylko pátrzymy ná dzifiefyże czáfy/
 8: Ale gdy thám przydzyemy/ wierę zyłzczą náfzy.
 9: Nie czedł táki podobno co Sálomon piŕze/
 10: Tákże ini Prorocy iego thowárzyŕze.
 11: Iż złoŕnik Itanie krzyczác co tępił nędznego/
 12: Dziwuiąc fie zacności á wzmożeniu iego. (*marg*)

: # Nie=

: fprawie

: dliwe^{go}

: vpadek (-)

13: A on fie będye świecił iáko gwiazdá iáfna/

14: A iego fprawiedliwość dziwnie będye zacna.

15: A ten będye nárzekał łamiąc łobie ręce/

16: Widząc iuż przez łwoię złość w iákiew ma być męce.

17: Wierę pánie Sobolu kiedy thám ftániemy/

18: Zda mi fie że ná włzytkim łobie odśmieiemy.

19: Bo on fędyza łeymowy inák będye rządził/

20: Ktory áppellácie wieczne będye fądził.

21: Iuż tám pewnie ná wiece ni ná fyem nie rufzyfz/

22: Zá rázem poffeffyą nędzniku dáć muśifz.

23: Ale pewnie nie w kmiotki/ lecz iáko gołotá/

24: Muśifz thám rełpondowác/ á oná niecnotá

25: Teraz fie tám okaże/ coś nędznikom broił/

26: Vźrzyfz iáko Woyt w piekle też cie będye łtroił.

27: Vźrzyfz iefflić pomogą portugáły ony/

28: Coś ie márníe fzáfował ná rozliczne łtrony.

29: Abyś vpor á fwą myłł fwowolnie przewodził/

30: Aczeń wiecey łam łobie niżli inym łzkodził.

31: O niełzczęfne łákomłtwo/ o przedáyna cnoto/

32: O bezecne pieniądze/ á niełzczęfne złoto.

Czegoż ty

strona: 123

Rozdział ofmy.

Liłt 123.

1: Czegoż ty nie domieścifz/ czegoż ty nie fprawifz/

2: Ze y dułze y łławy nie iednego zbáwifz.

3: Bychmy iuż iáwnie włzyfcy o tym nie wiedzeli/

- 4: Bychmy też przy tym piłmá y namniey nie mieli/
5: Iáko Pan Bog złoŃniká okrutnie poraża/
6: A iáka też nád wiernym iego pilna Ńtraża.
7: PoźrzymyŃz iedno pilnie miedzy wŃszytki Ńtany/
8: WŃzák znácznie wŃszytki Ńpołu dobre y złe znamy.
9: Bowiem Ńie nie zátái nigdy Ńzydło w worze/
10: Tákież y złoŃciwa myŃl wŃzędy Ńie wyporze.
11: PoźrzyŃz iedno w káždy kąt/ gdzie znaydzyeŃz tákiego/
12: Długoli będye trwało ono dobro iego.
13: Wnet iáko wicher plewy/ wŃszytko Ńie rozwienie/
14: A to ktemu że go nikt dobrze nie wŃpomienie.
15: Bo pewnie Ńlawá táká iuż zázwdy párfzywa.
16: Y przyiaźń s káżdym Ńtanem theż bywa fáłŃzywa.
17: Ktorzy mu pochlebuią s pożytku nie z wiáry/
18: Gdyż v iego łotroŃtwá nigdzyey niemáłz miáry.
19: # Ale coź mamy Ńtym rzec gdychmy Ńie w to wdáli/ (*marg*)
- : Práwá
: yákye
: mamy/
: thákye
: nyeŃć
: muŃimj (–)
- 20: Iż tych praw vzywamy iákichmy ŃpiŃáli.
21: Ktore iedno nędzniká Ńnádnie mogá ŃciŃnáć/
22: Ze by kurczę v Kánie w nogách muŃi piŃnáć.
23: Bo gdy nędznik możnego chce práwem pokuŃić/
24: Y iákoż on Ńobie ma o tym dobrze tuŃzyć/
25: Zacźże kupić membrany/ y coź dáć Woźnemu/
26: Czýmże záŃię námázáć theż ręce onemu/
27: Co rádzić ma choć rozum Ńtoi więc zá iáie/

- 28: Przedlię gi drogo ceni/ á drożey przedáie.
 29: Nie baczy nic onego co Pan woła zá nim/
 30: By rozumu vżywał flufznym rozeznániem.
 31: A bronil im nędzniká márnie ściśnionego/
 32: Obiecuiąc mu hoynie náłporzyć wżytkiego.

R 3

Ale miáfto

strona: 123v

Plato.

- 1: Ale miáfto pomocy á myáfto obrony/
 2: Skubie ony nędzniki iáko Iáłtrżáb Wrony.
 3: Abowiem tho niepewna w niebie ná tram pińác/
 4: Lepiey wydrzeć niżli fie w nádzyei kołyńác.
 5: # Pátrżze gdy nędznik przydzye do ípolnego fądu/ (*marg*)
 : # Pro=
 : gres ná
 : fze^{go} prá
 : wá. (–)
 6: A gdzyefz końcá doczeka iuż íwoiego błędu.
 7: Ná pirwízy rok da fie zdác á nic nie pokupi/
 8: A onego co pińczy by báráná łupi.
 9: Drugi rok pro maiori/ á niemoczą trzeći/
 10: Czwartý ád munimentá áż čás precz wyleći.
 11: A chociaý więc przypádnie czáfem rok záfity/
 12: Ali pan moy do ftá mil bierze fie ná kwity.
 13: A fkażáli nie k myfli/ álic on wnet rufzy/
 14: A ípowiednik zá vchem nadobnie mu tufzy.
 15: Rufzayże iuż poki chcefz/ áż cie dyabli rufzą
 16: Sámegeo/ á pámiętne zápláćifz im dufzą.
 17: Bo vbogi nędzniczek ciągnie fie iáko Lis/
 18: Day pámiętne wymifz theż s pieczęćiami zapis.

- 19: A przedlię ty czyn co chcefz/ będą áppellować/
 20: Ze rzecz zá to nie ftanie co będzie kofztować.
 21: Przydzye fyem/ niebożátká po ftodołách leżą/
 22: A iáko Wożny krzyknie/ tho by pcząły bieżą.
 23: Ano iedno bogaczow kilká odpráwiáią/
 24: A nędznikom przez tydzień łądy odwołáią.
 25: Przybiją kárte v drzwi iż koleyą iutro/
 26: Będą łądzić/ pátrzyże álic Kunie futro/
 27: Albo Wilcze/ dáleko przed Báránem ftoi/
 28: Lecz nie dziw/ bo fie Bárán ząwždy Wilká boi.
 29: Ták od iutrá do iutrá wlecze fie rzecz oná/
 30: Przedlię on nędznik płáczę/ fpiewa druga ftroná.
 31: # Iákoż thy łzy nie máią onego fędzyego/
 32: Rufzyć ná frogą pomftę/ co wfzytek fwiát iego.

Gdyż wżem

strona: 124

Rozdział ofmy.

Liŕt 124.

- 1: Gdyż wżem iáwnie obwołá pomftę niewinnego/
 2: Iż thá ząwždy przypada ná Máieftat iego. (*marg*)
 : Lzy nye
 : winne^{go}
 : płátne
 : v bogá (-)
 3: A písmo frodze ftrálzy/ iż nic groźnieyłzego
 4: Nie ieft/ iedno w ręce wpáść Bogá żywiącego.
 5: Też widamy y fprawy y infze połtępki/
 6: Iáko fie nam fzańcuia/ gdyż to Bog ieft prętki.
 7: A káżdemu fowicie co widzi oddawa/
 8: Gdyż on wfzytki fkrtyści pilnie rozeznawa.
 9: Bowiem pátrz co zá rozum w tym fobie obráli/

- 10: Práwie iáko kot zgrzebi thák práwá zwikłáli/
 11: Ze iuz iedno drugiemu wnet przeciwné będzye/
 12: A vbogi nędzniczek muśi vpáść wízędzye.
 13: Bo ow co mu doftawa wplecie fie fnádnie/
 14: Bo mu doktor pomoże/ czego fám nie zgádnie.
 15: Iáko fskoro pomáca pulfu ná kálecie/
 16: Wnet go minie gorączká iáko fámi wiecie.
 17: # Ofobna tho kaźń Boża ná pomftę nádaná/
 18: Iż fwięta fprawiedliwość ieft ták zawiķłaná.(*margin*)
- : # Prá=
 : wem zá
 : wikłá=
 : na fprá
 : wiedli=
 : wość. (–)
- 19: Iż oni ktorzyby ią mieli flufznie rządzić/
 20: Nie mogą fie nędznicy fámi z niey wybłádnic.
 21: Skąd muśi fprawiedliwość rofciągáć fie z gory/
 22: Ale pátrzay w pámiętnym byś nie dał y fskory.
 23: Zafzby nie lepiej ná tho máły čás odłóżyć/
 24: Niż ták Bogá y ludzi y káždy ftan trwożyć.
 25: A poftánowić práwo s formule fnádniefzy/
 26: W prętfzey fprawiedliwości á w trudności mniefzy.
 27: Czymby Bogá y ludzi y fwiát vcięfzyli/
 28: Niepotrzebnych trudności wieleby wlfzyli.
 29: Lecż próżno o tym mowić/ bowiem by Bog z niebá
 30: Rádniał/ przedfię tho mowi czego komu trzebá.
 31: A to záfzdy muśi być márne pogorfzenie/
 32: Poki końcá nie weźmie ludzkie pokolenie.

strona: 124v

Plato.

- 1: Ale biedá więc themu przez kogo pochodzi/
2: Pewnie w to Prokurator żadny nie vgodzi.
3: Możeć v infzych sądow dobrze łobie tufzyć/
4: Lecż od Páńskich dekretow bárzo trudno rufzyć.
5: Trudno więc thám kuglować małz áppellácią/
6: Bo áni fie obaczyłz prętko cie tám zmyią. (*marg*)
: # Kto
: fie chce
: práwá
: nie bać/
: nie bądź
: winien. (-)
7: A nátychmiałt odeflą ná exekucyą/
8: Pewnieć w piekle po vłzy dádzą possesýą.
9: # A thák moy miły brácie gdyż to káždy widzi/
10: Iáko iáwnie márnny śwíát ták włzytkimi łzydzi.
11: Iż nie vżrzyłz ná nim nic nigdy gruntownego/
12: Vcieczże fie iac rádżę do Bogá onego/
13: Iákoś nie dawno łłyłzał/ co iest ná włzem możny/
14: Cnotliwym miłofierny/ á złym bárzo groźny.
15: Spráwuyże fie w łwym łtanie ná włzytkim pocźciwie/
16: Żyw pobożnie/ żyw wiernie/ á żyw łpráwiedliwie.
17: Nie boyże fie bełpiecznie żadnych łwieckich błędow/
18: Ani żadnych przypadkow/ áni żadnych sądow.
19: Kiedy nie dałz nikomu do złęgo przyczyny/
20: Tedy fie ty będyełz śmiał niech płáczę kto iny.
21: A bącz ná onę dułżę co iest nieśmiertelna/
22: Gdyć iest w twoim żywocie towarzyszká wierna.

- 23: Iż gdy po tych kłopotciech vńnie nędzne ciáło/
 24: Aby wftawfzy potym z nią wiecznie krolowáło.
 25: Bo ia też iuż ná then czás fwoy pokoy mieć mużę/
 26: A ty pomni ná ciáło/ pomni theż ná dużę.
 27: Iáko komu powinność małz wławnie záchowác/
 28: A profzę cie roftropnie vmiey thym fzáfowác.

29: grafika

Ten dzyewią=

strona: 125

Rozdział dzyewiąty.

Lift 125.

1: Then dzyewiąthy Ro=

- 2: zdzyał zową Zoroáftes/ bo tu będye rofprá=
 3: wá o przeźrzeniu Páńfkim/ o mocy nádány
 4: Płánetam/ o przygodnych przypadkoch/ o wol=
 5: nym rozmyfle/ o opáthrzności Páńfkyey nád
 6: wiernymi. Gdyż ten Zoroáftes był y Philo=
 7: zoph/ y Áftrolog/ y Czarnokfiężnik.

8: grafika

R 5

Było dobrze

strona: 125v

Zoroáftes.

- 1: **B** 3 Yło dobrze fpołudniá/ zarze powftawály/
 2: Czyrwone od zachodu/ y wiatrek niemály/
 3: Tęczá fie vkazáła piękney zyeloności/
 4: Vkazuiąc ná przyfzły wieczor odmienności.
 5: Gory fie zákurzyły/ nád nimi fzumiáło/
 6: Zrzadká przebłyfkawáiąc iuż po trofze grzmiáło.
 7: Młodzyeniec w then czás wyfzedł od Platoná proście/
 8: Pewnie widzi iż z niebá ná doł będą goście.

- 9: Ieśli nie defzcz tedy grad plutá iáka pewnie/
10: Rozumie że mu zmoknąć przy nageftłym drewnie.
11: Y vpátruye z gory gdzyeby domek vózrał/
12: Aby wždy przez złą chwilę w cífzy gdzye vfiedzyał.
13: Idzye dáley przez pole áli człowiek orze/
14: Ná twárdey iákiesy zyemi ledwe trawę porze.
15: Wnet mu fie pług závádził aż ftánęły woły/
16: Aż mu fie lemiesz złomił práwie thák ná poły.
17: Podniefie gi ná ftronę/ álic wielki kocieł/
18: Zumiał fie ftoiąc nád nim on vbogi ofieł.
19: Zeymie z niego zákrywkę álic dofyc wżego/
20: Złotá/ írebrá/ pieniędzy/ kámienia czyftego.
21: Dziwuie fie młodzyeniec/ á on theż nieborak/
22: Práwie fie ftoiąc zumiał iáko płotno pobladł.
23: Rzecze/ moy miły pánie weźm íobie co raczyfz/
24: Gdyż thák y fwe y moje dziwne ízczeńcie baczyfz.
25: Powiedzyał mu młodzyeniec/ nie mam they chćiwości/
26: Abych miał brác gdzye nie mam nacż ípráwiedzliwości.
27: Bo pewnie wiem/ káżdemu wśzytko zginie márníe/
28: Kto do fiebie z íákomftwem co cudzego gárnie.
29: A tho zyemiá nie moiá ánim robił ná to/
30: Pewnieby Bog ná potym mogł mie íkárác zá to.
31: Ale ieśli twa wola co ná wirzchu leży/
32: Wezmę pierścień każeftli/ thy oftátek bierzy.

Rzecze kmio=

strona: 126

Rozdział dziewiąty.

Liśt 126.

- 1: Rzecze kmiotek/ nie pierścień ále bierz co raczyfz/
2: Gdyż tho s ízczeńcia przypádło ták iáko íam baczyfz.
3: Y wzyął pierścień s kámieniem Lew ná nim wryty/

- 4: W ktorym był kámień modry Száfir známienity.
- 5: # Pofzedł dáley álic pan iákiś zacny iedzye/ (*marg*)
- : Przypa
- : dki przy
- : godne. (-)
- 6: Sokoł niefie ná ręce/ chárt ná śmyczy wiedzye.
- 7: Wyrwał fie Záiąc ze krzá koń fie pod nim lęknął/
- 8: Aż ná obie kolenie do zyemie przyklęknął.
- 9: Vpadł człowiek ná kámień rozbił fobie głowę/
- 10: Sciął zęby/ závárl oczy/ y wnet ítrácił mowę.
- 11: Trzęfie go przewracáiąc/ á on iuż przez dułze/
- 12: Szkápá też pofkákuiąc precz przez pole kłufze.
- 13: Chárt Záiácá vgonił/ Sokoł leciał wzgorę/
- 14: Ze mu práwie śfzedł z oczu precz zá onę chmurę.
- 15: # Mowi tu fobie ftoiąc/ ách moy miły Pánie/
- 16: Toć dziwne twoie gdy chcesz ná wżem rozeznánie.
- 17: Pátrż nie dawno on oracz ledwe w kurpioch chodził/
- 18: Iáko prętko gdyś raczył nędzęś mu nágrodził.
- 19: Ten nieborak z rofkołzy á dla krotchwile/
- 20: Iechał fobie pomátu by mu čás śfzedł mile.
- 21: Pátrżze co mu fie sftáło w máludzkiey godzinie/
- 22: Iuż widzę iż čás pewny żadnego nie minie.
- 23: Aż y máły Záiączek co fiedzyał w pokoiu/
- 24: Nie myflił nic o zwádzye áni o rozboiu/
- 25: Nátychmiałt márnie zginął żwierzątko vbogie/
- 26: Ktore nie ma obrony/ iedno duffa w nogi.
- 27: Sokoł twárdo związány dzwonki y pęczcámi/
- 28: Teraz iuż wolno buia gdzyeś fobie s káwkámi.
- 29: Iuż widzę bez rozmyśłu gdy čás przydzye ínádnie/
- 30: Ni wzwye żaden gdzye mu co z niefzczęcía przypádnie.

31: # Idzye dáley y znalazł nadobne dzyeciátko/

32: A ono w piałku grzebie by mále kurczątko.

Wąż okrutny

strona: 126v

Zoroáftes.

- 1: Wąż okrutny máło go w koło nie otoczył/
 2: Vłękł fie wnet nieborak ná łtronę odłkoczył.
 3: Potym fie oftráfzywłzy ono dzyecię porwał/
 4: Wąż łtráfzliwie kłzykáiąc po piałku fie wierciał.
 5: # Idzye potym przez łąkę á piękna pánienká/
 6: Chodzi kwiatki zbieráiąc á dowija wianká.
 7: Wroná niefie łkorupę żołwiową wyłoko/
 8: Vpádłá iey/ y pánnie práwie przetnie oko/
 9: Ze iey wnet wypłynęło/ młodzyeniec vbogi/
 10: Co dáley iefzcze wíetłze przychodzą nań trwogi.
 11: Niewie co rzec/ bo mu žal przypadku márnego/
 12: Zápłakał/ thámże odłzedł y dzyecká onego.
 13: # Poźrzał wzgorę áno łzum á burzá fie broi/
 14: Y vźrzał piękny domek á on w ładku łtoi/
 15: Iuż theż pocźnie defzcz kropic/ on pod dáchem łtanie/
 16: Słucha pilno áno tám iákieś rozmawýanie.
 17: Tefzno go że thám nie iefł słýżąc onę mowę/
 18: Bo bárzo z onych przygod miał też łzumną głowę.
 19: Otworzył drzwi ze włtydem/ álic dwa mężowie/
 20: Siedzác o ludzkich łpráwách rozmawiáią łobie.
 21: Ieden był Zoroáftes/ á Tales był drugi/ (*marg*)

: Zoroáf=

: łthes á

: Thales

: co byli. (-)

- 22: Obádwá Philozophi/ á niemáľz ni ńługi.
23: A obádwá ná gwiazdách wiele rozumieli/
24: Czárnokfięlką náukę theż obá vmieli.
25: Vmyńlnie ná wizyią obádwá thám przyńzli/
26: Bo wolniey ná pokoioi przypadáią myfli.
27: Zoroáľtes był zacny z rodu krolewskiego/
28: A wiedzyał wiele rzeczy przypadku ńwieckiego.
29: # Rzekł młodzyeniec/ zdarz Pan Bog ńáľkáwi pánowie/
30: Prońzę pilno niech ńáľki tym nie trácę ńobie/
31: Zem beńpiecznie otworzył/ á zem ńie thu wráźił/
32: Podobnom co pilnego w rozmowách przekáźił.

Boć mie

strona: 127

Rozdział dzyewiąty.

Lińt 127.

- 1: Boć mie trwogá przybiłá z niebá y ná zyemi/
2: Bo ńie thám ná powietrzu dziwnie bárzo mieni.
3: Lecż y ná zyemi nie mnief/ á w tey krotkief chwili/
4: Przypátryłem ńie dziwney ńwieckief krotochwili.
5: # Rzecze mu Zoroáľtes/ nicześ nie przeszkodził/
6: A pewnieć thego życzeń izeń tu vgodził/
7: Bo z vrody/ s pońtáwy/ bá y po ńygnecye/
8: Znać iz ńłácheckie znáki przy ńobie nońicie.
9: Y pońrzy mu ná pierńcień y vńrzy Lwá ná nim/
10: Porwie ńie wnet z zańtola/ á drugi theż zá nim.
11: Rzecze/ brácie gdzieńs to wzyął/ to iefńt przodká mego
12: Pierńcień/ á wiele przy nim zginęło dobrego.
13: Wnet ńie muńińz ńzácowác kędyńs thego dońtał/
14: A boday więć y gárdłem ońtátkowi ńprońtał.
15: # Lęknief ńie wnet młodzyeniec y rzecze/ moy pánief/
16: Toć nie dobra nowiná/ á ńzpetne tho známief.

- 17: Lecż wierz mi żeć po światu nie po temu chodzę/
 18: Boć ná wżem pocźciwości á cney fławie godzę.
 19: Y poczał im wyliczać ony fwe przygody/
 20: Iákíe widzyał ná fwiecie przypadki y źzkody.
 21: A iáko świat rozlicznie wżytkimi kugluie/
 22: Iednym frogość/ á drugim łáfkę okázuie.
 23: Y kędy wzyał on pierścien/ y co fie gdzye sftáło/
 24: Ze fie potym obiemá wżytko dziwno zdáło.
 25: # Rzecze mu Zoroáftes/ iuż moy miły brácie/
 26: Gdyżes iest ták cnotliwy/ nie fołdruię ná cie.
 27: Bo widzę s twej poštawy iże cie wftyd ruźył/
 28: A podobnoś nie dobrze pewnie łobie tuźył.
 29: # Rzecze skromnie młodzyeniec/ bá moy miły pánie/ (*margin*)

: Przygo

: dá. (-)

- 30: Zać tho pirwże przešťráchy przypadáią ná mie/
 31: Ale nie tylko ná mie/ y ná inych wiele/
 32: A rozno chodzą fmutki/ á rozno wefele.

Y wielki tho

strona: 127v

Zoroáftes.

- 1: Y wielki tho dziw v mnie co fie to wżdy dzyeie/
 2: Iż ieden chodzi płácząc/ á drugi fie śmieie.
 3: Widzę teź czáfem złęgo/ widzę theż dobrego/
 4: A nie wżytko przypada do ftanu káźdego.
 5: Gdy fie zły rofkwitawa w rofkofźney hoyności/
 6: Ná dobrego przypadną rozliczne trudności.
 7: Niewinny bywa ściśnyon/ á winnieyźy fłacze/
 8: Owemu ze wżąd płynye/ á ow w nędzy płácze.
 9: Smierć czáfem ná drugiego ni wżwye gdy przypadnie/

- 10: Albo sie ściáná vrwie álbo kámień ípádnie.
- 11: Albo sie lod zálomi álbo łódź przewróci/
- 12: Ták dziwnie niefortuná wízytki ítany kroci.
- 13: A gdy teź fzczeńcie raczy ná gonce wypłynie/
- 14: A widzę że bez czáfu żaden nie záginie.
- 15: A ná pány/ ná krole/ ná wízytki kfiążetá/
- 16: Chytró tá od niefzczeńcia dziwnie sieć rołpietá.
- 17: # Powiedzyał Zoroáftes/wiem że tho rzecz dziwna/
- 18: Ludzkiemu rozumowi ná wízytkim przeciwna/ (*marg*)
- : Fortu=
- : ná czo
- : yeft. (–)
- 19: Bo y do thego czáfu co sie mądrzy zdáli/
- 20: Práwie sie w tych przypadkoch nigdy nie zgadzáli.
- 21: Iedni zwáli fortuną komu sie fzczeńściło/
- 22: A iż tho ták s przypadku wízytko sie íporzyło/
- 23: Ze drudzy zá tho mieli by to iáka páni/
- 24: Ták ná świecie fzydziłá tu wízytkimi námi.
- 25: Málowáli ią wzgorę oná kołem toczy/
- 26: Iedny w zacność wywyzłza drugie ná doł tłoczy.
- 27: Ze ią potym niektorzy zá boginię zwáli/
- 28: Ofiáry/ vpominki/ y świeczki ítáwiáli.
- 29: Drudzy tho zwáli fátum/ po polku przypadkiem/
- 30: A y famem po częsci bywał thego świádkiem.
- 31: Iżby tymi przypadki ták sie świát zówieszál/
- 32: A w márnych wátpliwościách wízytki ítany miefzał.

Vrodi sie

strona: 128

Rozdział dzyewiąty.

Lift 128.

- 1: Vrodi sie gárbáty/ drugi s Czápłim nofem/

- 2: A drugi s Swinim pyłkyem á z Zorawim głósem.
- 3: Więc s krzywemi nogámi/ więc s łzczerbátą gębą/
- 4: Więc ieden inochodą/ drugi chodzi grędą.
- 5: Więc ieden będye pánem á drugi nędznikiem/
- 6: Ieden buya po fwiátu drugi nyewolnikiem.
- 7: Ale ktoby fie thákich przypadkow náliczył/
- 8: Iáko więc rozmáicie fwiát będye fwe ćwiczył.
- 9: A dziwno fie tho więc zda káżdemu ná fwiecie/
- 10: Iż fie ták omylny fwiát ná fwych łprawách plecie.
- 11: Acż tho iełt niemála rzecz wypráwić fie s tego/
- 12: Ale rozum á písmo dowiedzye wśzytkyego.
- 13: # Pátrż pilno iż káżdą rzecz niżli fie záczył/
- 14: Muśi mieć iáki przodek łkąd fie też wżdy wzyęłá. (*marg*)
- : Czo łą
- : fatá. (–)
- 15: Tákte theż ty przypadki fwyátá omylnego/
- 16: Skąd wżdy ich iełt początek trzebáć nam tu tego.
- 17: Gdyż y zyele y drzewo nie roście ná gorę/
- 18: Aż korzeń zácźnie pirwey w zyemi fwą náturę.
- 19: Táktec theż ty przypadki fwiátá omylnego/
- 20: Wiedz żeć też wśzytki rołtą s korzenyá iednego.
- 21: # Bo gdyż wiemy iż Pan Bog iełt początkyem wśzego/ (*marg*)
- : Wśzyth
- : ki przy=
- : padki
- : od Bo=
- : gá. (–)
- 22: To theż pewna iż wśzytko pochodzi od nyego.
- 23: A gdyż ná wśzem pewny iełt/ á dziwna moc iego/
- 24: Iuż też nic niepewnego nye idzye od niego.

- 25: A thy świeckye przypadki co ie zá to mamy/
 26: Iż nie wiedzyeć fład idą ná tym fie wiefzamy.
 27: Ale gdy Bog ieft pewny/ nie pewny przypadek/
 28: Owżzem iego możności ząwždy zacny świádek.
 29: A nigdy fie nie naydzye w tym nic niepewnego/
 30: Cokolwiek thu spráwuie dziwna możność iego.
 31: Bo iuż raz thy dekretá co wyfzły z wft iego/
 32: Będą ták wiecznie trwały do fkończenia wżzego.

Iáko raz

strona: 128v

Zoroáfes.

- 1: Iáko raz rzekł nyech zyemiá da zyołá kwitnące/ (*marg*)
 : Fatum
 : dekreth
 : ábo raz
 : wyrze=
 : czenye
 : páńfkie (-)
 2: Tákiesz rozliczne drzewá nadobnye roftące.
 3: A ktoremu z ołobná cożkolwyek mocy dał/
 4: Iuż thego wiecznye nigdy nie będąye odmieniał.
 5: Tákiesz gdy niebu kazał wydać iálfne gwyzady/
 6: Aby s fłońcem z miefiącem nam świeciły ząwždy.
 7: Tákże tho iuż ná wieki mienić fie nie będąye/
 8: A ty iego dekretá iuż będą trwác wżędzye.
 9: # A iefli moc ná zyemi dał drzewom żwyrzętóm/ (*marg*)
 : Płáne=
 : ty ołó=
 : bną má
 : ią moc. (-)

- 10: Coż rozumiesz iż wyętfze niebieskim kłiążętom.
- 11: Ofobney mocy fłońce/ á ofobney miefiąc/
- 12: Ze nye może rozumem żaden thego dofiądz.
- 13: Widziż iákim porządkiem wżytko z nimi idzye/
- 14: S czáfem zginye pod zyemię/ á s czáfem wynidzye.
- 15: Wiofná piękna y Láto nigdy fie nie mienya/
- 16: Tákże Zimá przypada tuż wnet zá Iefienya.
- 17: A thákże też y gwiazdy choć fie widzą mále/
- 18: Ale w dziwnych możnościách zázwdy będą trwále.
- 19: Ták iż gdy kthorey s czáfem możność iey przypádnie/
- 20: Wiele fwym przyrodzenyem tu ná fwiecie władnie.
- 21: Ze nyebo y powietrze zámieľzác fie muśi/
- 22: A o rzeczy nieznośne fwiát fie ná wżem kuśi.
- 23: # Ze gdy ktora przypádnye z náture w frogości/ (*marg*)
- : Płáne=
- : thy fro=
- : gye. (–)
- 24: Muśi fie fwiát záburzyć w dziwne odmienności.
- 25: Wzrufzą fie myśli ludzkye ná hárdóć ná zwádę/
- 26: Opuściwży y rozum y roftropną rádę.
- 27: Tákże theż kto fie w ten czás tu ná fwiát národzi/
- 28: Iuż więc w tych przypádlóściách aż do śmierci chodzi.
- 29: # Drugie fą łágodliwe á bárzo łáfkáwe/ (*marg*)
- : Płáne=
- : ty łáfká
- : we. (–)
- 30: Gdy przypádnie ich władza/ iuż więc kázde fpráwy/
- 31: Idą ná wżem łágodnye że fie wżytko śmieie/
- 32: A kázdy człek wefelży y lepfzey nádzyeie.

strona: 129

Rozdział dziewiąty.

Lift 129.

- 1: Tákże kázdy przypadek co fie w ten czás rodzi/
 2: S takimifz obyczáymi thu po fwiátu chodzi.
 3: A then dekret z vft Páńfkich ná wieki będye trwał/
 4: Abowiem on fłow fwoich nigdy nie odmieniał.
 5: A toć ieft ten przypadek co Fatum zowiemy/
 6: A tym zázwdy porządkiem ná fwiecie poydzyemy.
 7: Co komu los przynieftie s Páńfkiego przeźrzenia/
 8: To mu zázwdy przypada z dawnego zrzádenia.
 9: Iże iego náturá muśi chodzić tędy/
 10: Ná co ią s czálem wiodą przyrodzone błędy.
 11: # Pátrzayże zálię ten Pan co fpráwił drugyego/
 12: Widząc ná wżem człowieká tak nędznie krewkiego/ (*marg*)
- : Dufzá
 : rozum=
 : na ba=
 : czy przy
 : rodze=
 : nie. (–)
- 13: Iżby go przyrodzenie fnádnie ná wżem zwiodło/
 14: A niebo thák fpráwione ze wżytkiego zbodło.
 15: Dał mu dużę rozumną z Máyeftatu fwego/
 16: Aby mu wfpárł onego przyrodzenia mdłego.
 17: Aby go oná fwięta dufzá fpráwowála/
 18: A niebu go do zyemie przyćifkác nie dáła.
 19: Ktora iż ieft od niego thák dziwnie fpráwiona/
 20: A rozumem y cnotą hoynie obdárzona/
 21: Iż gdyby go náturá ná co pociągála/
 22: Aby rozumna dufzá s cnotą powćiągála.

- 23: A przedlię y tey dufze thák nie chciał zoftáwić/
 24: By iey wolą fwą fwiętą ná wżem nie miał fpráwić.
 25: Dał náukę/ y wżytko fwe zdánie zoftáwił/
 26: By łamiąc przyrodzenie káždy fie thym fpráwił.
 27: # Máło przed tym słyszales/ iáko tá cna dufzá/
 28: Igra s tym márnym ciálem bárzo częłto rułzá. (*marg*)

: Dufzá

: iáko s

: ciálem

: woiuie. (-)

- 29: Ono fie ząwždy ciągnie ná fwe przyrodzenie/
 30: A oná nieboraczká ná lepfze baczenie.
 31: Ták że fiedzi by w kárczmie przy gościńcu iákim/
 32: Máiąc s tym ciálem burdę kftátem wżelivyákim.

S

A gdy iuż

strona: 129v

Zoroáftes.

- 1: A gdy iuż nieboraczká nic nie może przemoc/
 2: Iż fie ciáło rozbuia/ tho iey wielka niemoc.
 3: Iuż fiedzi iáko więzyeń ná wielkiey tefkności/
 4: Widząc iż pánu we łbye roią fie buyności.
 5: A co Pan raz vczyńił/ ono fatum iego/
 6: Iuż go wiedzye by Ołá do wżytkiego złego.
 7: Ták iż álbo fie ftłucze/ álbo márnie zginie/
 8: A tym kftátem fchodzimy iáko ine śwynie.
 9: # Bo gdy dufze zápomniłz á boiázni Bożey/ (*marg*)

: # Człek

: mądry/

: gwałt

: vczyni

: przyro=

: dzeniu. (-)

10: Iuż nie może nędzniku o tobye być gorzey.

11: Iuż cie nikt nie powłciągnie/ iuż cie nikt nie łtrzeże/

12: Lecż wierz mi tá łwawola iż cie do krwie zrzeże.

13: Bo pátrż co z dawná o thym Dawid prorokuie/

14: Iż mądry człek y niebo możnie opánuie.

15: Ze go y przyrodzenie przełomić nie może/

16: A káżdego w tym boiu prętko Bog włpomoże.

17: Bo potym tho ten Dawid wyłóżył nadobnie/ (*marg*)

: # Czo

: iełt mą

: drość. (-)

18: Kogoby ták mądrého przezwać było godnie.

19: Powiedzyał włzytkę mądrość/ kto łie Bogá boi/

20: A w iego rołkazaniu zówždy mocno łtoi.

21: Tego niebo ni zła myłł nigdy nie vniefie/

22: A nigdy nie zábłędzi by w nagłębzym łefie.

23: Bo gdy niebo z náturą ciągnie go do częgo/

24: Włpomniawłzy Bołką boiaźń/ odeymie łie włzego.

25: Ale ktory włzetecznie łwą wólą rołpułści/

26: Tego iuż niebo łamie/ gdy go Pan opułci.

27: # Bo pátrżay zówždy iż ci co máią ná pyeczy/

28: Y łwoie powinności/ y thy przyłzłe rzeczy.

29: A thy Páńłkye dekretá ná bączności máią/

30: A rołtropney dułzyce rády vzywáią.

31: Iuż mogą y fatá łwe zówždy złomić łnádnie/

32: Ze im z głowy namnieyłzy y włółek nie łpádnie.

Bo im przy=

- 1: Bo im przydał Anyoły by ich ftrzegli pilnie/
2: Ktorzy iemu duffáią ná wízem nieomylnie.
3: A thák toć fą przypadki co fwiatem miefzáią/
4: A w rozliczne przygody nędzniki wpráwiáią.
5: Zwłáfczá thy co o Páná o cnotę nie dbáią/
6: Iedno fie ták by błędni po fwiátu tułáią.
7: # Rzecze potym młodzyeniec/ ách moy miły pánie/
8: Toć ná mie bárzo trudne przyfzło rozeznánie.
9: Ten co o tym nie myfli/ áni go chuc wiedzye/
10: A wždy czáfem áni wzwie gdzye guzu doiedzye.
11: A drugi ni obaczy gdzye go fzcześnie potka/
12: Ze mu więc pełne kąty wízego dobrá nátká.
13: Iákom fie ia po then czás iuż nápatrzył tego/
14: Co było bárzo dziwno v rozumu mego.
15: # Powiedzyał Zoroáftes/ on tho oracz w tobye/
16: Coście tám moje dobro gdzyeś dzyelili fobye/ (*marg*)
- : Przypa
: dki nie=
: rozmy=
: flne. (-)
- 17: Albo on co s koniá fpadł/ álbo pánná oná/
18: Co iey oko wybiłá oná márna Wroná/
19: Albo ono dzyeciátko/ co ná pyafku gráło/
20: A froyego fie wężá nikáfká nie bało/
21: Albo Záiąc s Sokołem co wyfoko buiał/
22: A ow też nieboraczek co Chártom nie viał.
23: Wízytko tho iákoś fłyfzał ty fatá fpráwiáią/
24: Kiedy fie ty ná niebye płánety miefzáią.
25: Iż iednemu przypádnie s czáfem dobrotliwa/

- 26: A drugyemu z nieszczęściem ná wšytkim złościwa.
 27: Ze y źwirzę y człowiek fnádnie w ten čás zginie/
 28: Niźli oná furia s powietrza ominie.
 29: A wźák to ci widáią co w łowiech bywáią/
 30: Iż rozne w łobye czáfy thy przypadki máią.
 31: Czáfem byś y zdechł trąbił y pędził do fieci/
 32: Powrozy fie pádáią iáko słábe nići/

S 2

Albo ony

strona: 130v

Zoroáftes.

- 1: Albo ony źwirzétá iáko ine bydło/
 2: Byeżá by wćiekłe ná zad/ álbo precz ná skrzydło.
 3: Ták iż druga godziná thák łáfkáwie fłynie/
 4: Ze ni źwirzę ni człowiek nigdy w nię nie zginie.
 5: A czáfem fieć przebiwfy Ielonek vbogi/
 6: Vwiąźnie więc w ízelinie ledá gdzye zá rogi.
 7: A tákieź więc y człowiek gdy fie nie nádzyewa/
 8: Wpádnie wieczor ná defzczkę choć poránu śpiewa.
 9: # Wiem żeć to dziwniey będye iż czáfem dobrego/
 10: Márna podká przygodá/ á onego złego/ (*marg*)
 : Przecz
 : fie złym
 : ízczeńci. (–)
 11: N á [!] wźem pieści fortuná/ wšytko mu przypada/
 12: A iáko iedno łam chce wšzędy ízczeńciem włada.
 13: To iuź więc tám przypadną łády páńłkie z niebá/
 14: Bowiem ten pilno pátrzy w káždy kąt gdzye trzebá.
 15: Gdy iuź kto przyrodzenie gwałtem złomi w łobie/
 16: A nie da tym przypadkom rofkázowác łobie.
 17: Iż nie idzye gdzye bijá/ nie płynie ná wodę/

- 18: Ale ferce náfádział z vporem ná łzkodę.
19: Albo ná płáč bliźniego álbo ná gniew páńki/
20: Wiedzye go wítáwicźnie on vpor łzátáńki.
21: Tu pátrzy závždy pilnie Pan łumnienia iego/
22: O czym mu łie myłł para nędzniká márnego.
23: A iefli co nád wołá iego w czym wykroczył/
24: Nie łeł to ták Pan łrogi áby gi wnet łtłoczył.
25: Czeka áby łie vznáł á żáłował thego/
26: Iż ták márnje obráził Páná ták dobrego.
27: A iefliże nic niedba á twárdo w tym łeży/
28: Iuż też on ma łwá łtrzelbę co ná tákje mierzy.
29: A iefli go vgodzi iuż go łieć chce łobie/
30: Z łáfká karząc gdy z żalu nędznik łie w łeb łkrobie.
31: A gdy theż kogo dłuęo w łwowlnołciach łiełci/
32: Temu łewnie łedá gđzye ták zgináć bez łiełci.

Ani wzwyę

strona: 131

Rozdzyáł dzyewiáty.

Liłł 131.

- 1: Ani wzwie gdy przypádnje náń by Sokół z gory/
2: A łewnie być gráđowi łociay nie máłz łmury.
3: A ták dáć on włzytkiego dołyc łociay złemu/
4: Aby iż go wyznawa tym zápłácił iemu.
5: Ale iż wedle wolej iego nic nie łodzi/
6: Pátrzye gdy go by kiycem ni łam wzwie vgodzi.
7: Ano máłz Fáráoná/ áno máłz Saulá/
8: Ktory go odłtápiwłzy łzedł łie rádzić dyablá.
9: Łoć w rołkólzách po myłłi dłuęo czás buiáli/
10: Ale márnje w gđzynie obá gárdłó dáli.
11: # Pátrzye zálię dobrym co łie złego dzyáło/
12: Zálz máłz o tym łistoriy álbo piłmá máłó.

13: Pátrz co fie dzyało z Iopem álbo s Tobiańzem/ (*marg*)

: Przecz

: ná do=

: bre przy

: padáią

: przigo=

: dy. (-)

14: Albo co w rybie pływał z vbogim Ionańzem.

15: Tu nie mnimay być fie im to s przypadku dzyało/

16: Wízytkoć to ono Bośtwo dziwnie śprawowało.

17: Iopá tego doświadczał w vprzeyej śtałości/

18: Aby z niego y ini bráli przykłaćności.

19: Tobiańzá Iáńkołká kiedy oslepiła/

20: Chciał áby fie moc iego náć nim obiáwiła.

21: Aby z niego pociechę potym drudzy bráli/

22: Iż fie ći nie mylili co iemu dufáli.

23: Tákże też y Ionańzá kazał w morze wrzućić/

24: Ktory przed iego wołą chciał w cudzy kray vcieć.

25: Aby potym y drudzy beśpieczni nie byli/

26: A iego świętey wolej fie nie przeciwiłi.

27: # Powiedano o iednym iż gdy był ná puźczy/

28: Boiać fie bárzyey zgrześzyć w ludzkiey márnej tłuźczy. (*marg*)

: Yákołá [!]

: dziwne

: łády bo

: że. (-)

29: Przypadł cztác ná on wierzyk Dawidá świętego/

30: Iż dziwny Pan y dziwne ná wźem łády iego.

31: Y myślił sobie wźytko co to łá zá łády/

32: Y co to w nich zá śprawy/ co zá dziwne rządy.

strona: 131v

Zoroáftes.

- 1: Wkazał mu sie Anyoł w człowieczy poftawie/
- 2: Mowiąc mu/ iż ia s tego wywiodę cie práwie.
- 3: Y przywiodł go ná skále gdzye puftelnik siedzyał/
- 4: Iuż od bárzo wiele lat o świecie nie wiedzyał.
- 5: Zepchnął go z oney skály áż sie w kęsy spádał/
- 6: A on też záfię drugi bárzo k láfu skłádał.
- 7: Powiedzyał potym Anyoł/ á czemuż vciekáfz/
- 8: Chcefzli lepiej zrozumieć/ przecz dáley nie czekałz.
- 9: Y przyfzli do iedney wsi á w niey dwa pánowie/
- 10: W iednym dworze dobry człek/ á w drugim łotrowie.
- 11: Sftąpili do dobrego/ był im wnet bárzo rad/
- 12: Iáko prze wdzyęcne goście/ dał im czyfity obiad.
- 13: Koflik srebrny nadobny przed nimi poftawił/
- 14: Y co mogł s fwey ochoty to przed nimi zyáwił.
- 15: Miał iednego fynaczká co im k stołu flúżył/
- 16: Ale z wielkim kłopotem potym tego vżył.
- 17: Bo kiedy fzli od niego/ Anyoł czáfzę onę/
- 18: Zátknął łobie w zánádrá áż ná drugą ftronę.
- 19: Dzyecię ie prowadziło przez moftek wyfoki/
- 20: Pod którym był okrutnie bárzo wir głęboki.
- 21: Wzyąwfzy go zá wirzch głowy y z moftu go zepchnął/
- 22: Táme márníe vtonął namniey nie odetchnął.
- 23: Puftelnik potym w nogę/ widzi iż nie śmiefzno/
- 24: Bo przed onymi fądy bárzo go iuż tefzno.
- 25: Rzeczé mu potym Anyoł/ iefzcze poczkay máło/
- 26: Abyć sie więcey fądow Páńfkich okazało.
- 27: Przyfzli potym do dworá do onego złego/

28: Kazał ie wnet pły wyłzczyć od domu swoiego.

29: Potkali iego flugę on iedzye do dworá/

30: Dał mu Anyoł on koflik co gi vkradł wczorá.

31: Powiedzyał żechmy to tu náleźli ná drodze/

32: Muśi być twego páná/ day pániey niebodze.

Aby potym

strona: 132

Rozdział dziewiąty.

Lift 132.

- 1: Aby potym y czeladź nie miałá kłopotu/
- 2: Abowiem to leżało v wrot podle płotu/
- 3: # On pułtelnik iuż zgłupiał/ iuż mu bárzo dziwno/
- 4: Iż wżytko rozumowi dzyeie sie sprzećiwno.
- 5: Pogląda to tám to lám we łbie mu sie kręći/
- 6: Wifiałby o to drugi co dzyááią fwięći.
- 7: Powiedzyał potym Anyoł/ á wżákeś wiedzyc chciał/
- 8: Iákby Pan swoie śady rozlicznie śprawował.
- 9: On pułtelnik co siedzyał ná oney złey skále/
- 10: Ten práwie fwięty żywot był wykonał cále.
- 11: Siedzyał pátrząc ná miáło gdzye sie był vrodził/
- 12: By pożegnał rodzinę ná to z myflą godził.
- 13: Pan niechcąc mu poczytác ná liczbie niczego/
- 14: Kazał go tu przed czásem złożyć s fwiátá tego.
- 15: Aby on prośto s tego fláchetnego gniazdá/
- 16: W niewinności záfwiecił przed nim iáko gwiazdá.
- 17: Ten dobry człek gdzyeś to był ná dobrej biefiedzye/
- 18: Co nas iego śynaczek prowadził po obiedzye/
- 19: Iście v Páná ná wżem był ná dobrej pieczy/
- 20: Potym począł wdáwác sie iuż w nieślufzne rzeczy.
- 21: Dla onego śynaczká iuż śkápie nábywał/
- 22: Y wiele niepobożnych w tym rzeczy vżywał.

- 23: Kofliczek ten w którym sie też kochał ośobnie/
 24: Przekazał mu iż modlitw onych fwych fwobodnie/
 25: Iuż więc nie ták beśpiecznie myśląc o nim mawiał/
 26: By mu go kto nie vkradł wżytko sie obawiał.
 27: A ták Pan ładem swoim kazał inák zrządzić/
 28: Aby sie ná przyłzły czás nie miał ocz z nim ładzić.
 29: Dzyeciátko w niewinności kazał poślác łobie/
 30: A ten sie nieboraczek chociay w łeb záłkrobie/
 31: Lecź sie potym vznakwłzy iuż żadney przekázy/
 32: Nie będye do łumnienia miał/ ni żadney zmázy.

S 4

A ten coś

strona: 132v

Zoroáfes.

- 1: A ten coś go to widzyał ná wżem niedobrego/
 2: Ale iż vcześnik był imieniá Páńskiego.
 3: Kazał mu tu tym kęsem do czáfu nágrodzić/
 4: Potym niewiem iáko sie będye z nim obchodzić.
 5: A ták iuż idź do mieyłcá więcej sie nie pytay/
 6: Iákie łá łady Páńskie/ rádźzey łálki chwytay.
 7: Bowiem sie żadny rozum s tego nie wybłędzi/
 8: Iáko Pan w fwey możności dziwno wżytko ładzi.
 9: A ták y ty to obáč co sie o tym pytałz/
 10: Iź sie w swoim wątpieniu práwie brzegu chwytáłz.
 11: Ale rádźć przypchni sie do gruntu práwego/
 12: A poznay dziwne łprawy tego Bogá łwego.
 13: # Powiedzyał mu młodzyeniec/ ách moy miły pánie/ (*marg*)

: Bez łá=

: łki Bo=

: źey tru=

: dne o=

⌚ bacze=

⌚ nie. (-)

- 14: Włzytko to bárzo trudno ná me rozeznánie.
 15: Ale żeś był wípomionął Saulá s Fáráonem/
 16: Mnie fie zda iż to trudno było przyfzło onym/
 17: Aby fie w łwych omyłkách co obaczyć mieli/
 18: Gdyż od Páná żadnego rátunku nie mieli.
 19: Łáčnoć było Iopowi/ łáčno Ionałzowi/
 20: Gdy nád kim Páńfka ręká/ włzytkiego fie dowie.
 21: Trudnieyfza Fáráoná rzecz była nędznego/
 22: Gdy fie nie mogli obaczyć áni Páná łwego.
 23: A tákież y on Saul co był w rołpácż przyfzedł/
 24: Ze y do czárownice wnet nieborak wyfzedł.
 25: Coż gdy ktemu przydż nie mogli áby fie obaczyć/
 26: Táko iuż Pan podobno był zátwárdzić raczył.
 27: # Dawid záfię gdy zgrzełzył tedy fie wnet vznał/
 28: Podobno łam Pan łerce iuż iego łpráwował.
 29: A ták trudna to iefł rzecz kiedy on nie raczył/
 30: Podobno fie żaden z nas nigdy nie obaczy.
 31: # Powiedzyał Zoroáfłes/ to trudna quełtya/
 32: Ktorą mi tu zádáłá tá młoda bełtya.

A teżem ia

strona: 133

Rozdzyał dzyewiáty.

Liłł 133.

- 1: A teżem ia nie czytał żydowłskiego piłmá/
 2: A dawno mi s pámięci iuż też tá rzecz wyfzłá.
 3: Powiedz mu miły Tales co ty w tym rozumiełz/
 4: Bowiem też o tych rzeczách lepiej mowić vmiełz.
 5: # Rzekł Tales/ y namci to też wiedzyeć nie wádzi/ (marg)

⌚ O wol=

: nym ro

: zmyfle

: queſtya (-)

6: Acźci fie ludzyc bárzo vnoſzą w tym rádzi.

7: A máło ich ná fwiecie co fie w tym zgodzili/

8: Chociay w głębokie gadki o tym záchodzili.

9: Ale ia ták rozumiem gdy Pan Bog człówieká/

10: Raczył pirwſzego ftworzyć zá ftárego wieká.

11: Sláchetną mu náturę dał by Anyołowi/

12: Ze był náwſzem podobien bárzo krozumowi.

13: A wiele w nim y kftáltow ſwoich był okazał/

14: Bo mu był nieśmiertelność z niewinnością przydał.

15: Dał wołą do dobrego/ dał też y do złego/

16: Pátrrze co vczyńiło przyrodzenie iego.

17: Bo gdy mu poruczył Ray ná opiekę iego/

18: Iednoż mu był zákazał drzeweczká iednego/

19: Aby wždy był rozumiał iże źle bez tego/

20: Gdy kto nie ma nád ſobą iákiego zwirzchniego.

21: Dyabeł iż miał do niego iuż ſłufzne przyczyny/

22: Bo gdzye on ſpadł tám iuż miał poſádzon być iny.

23: Zaźrząc mu mieyfcá ſwego/ wnet fie ón pokuſił/

24: Iż miał być rownym Bogu pewnie mu ták tuſzył.

25: Gdyby iáblká ſkoſztował co mu zákazano/

26: Do ktorego ty mocy tákie było wlano/

27: Iż miał znác złe y dobre wiedzyeć przyſzłe rzeczy/

28: A on nędznik tey zdrády nie miał nic ná pieczy.

29: Pátrzayże więc tu pilno iż tu w poſrzodku ſtał/

30: Miedzy złym/ miedzy dobrym á wolną myſl w tym miał

31: Vchylił fie do złego/ tám wnet dobre ſtrácił/

32: Iáko to potym drogo wſzyfcy wiemy plácił.

strona: 133v.

Zoroáftes.

- 1: Tá¿ke ten iad iu¿ iest wlan do narodu iego/
- 2: I¿ záw¿dy wi¿cey ciá¿nie ká¿dego do z¿lego.
- 3: A rozum on zgwałcony y z niewolná du¿zá/
- 4: Iu¿ wi¿c márnemu ciá¿lu wiele s¿lú¿yć mu¿zá.
- 5: # Rzecze potym młodzyeniec/ álem ia ták s¿lychał/
- 6: I¿ on vbogi Iádam trudno w tym wytrwáć miał/
- 7: Kiedy nie był iu¿ w tym nic ráutowan od Bogá/
- 8: Przeto mu sie zmieszáá we łbie oná trwogá.
- 9: Bo mogł był Bog odmienić iego przyrodzenie/
- 10: A gdyby chciá ná lep¿ze przywieść go baczenie.
- 11: Mogł te¿ był y czártowi nie dopu¿zczáć tego/
- 12: Aby był ták nie trwo¿ył człeka niewinnego.
- 13: # Powiedzyá mu Philozoph/ ká¿dy z nas ten Iádam/
- 14: A ká¿dy w tych poku¿ach ile ich iedno znam/
- 15: Ká¿demu tá iábłonká podle drogi wádzi/
- 16: A w¿y¿cy tych iábłu¿zek kofztuiemy rádzi.
- 17: Ale w¿zákeś iu¿ s¿ly¿aá iáko Iádam s¿tworzon/
- 18: Nie ináczey by Anyoł/ lecz od czártá zborzon.
- 19: Nie byá mu iáko nam zámkniona s¿wawola/
- 20: Zá iego grzech przypádlá ná nas tá niewola/
- 21: I¿ my sámi s s¿wey mocy mo¿emy do z¿lego/
- 22: A bez Pána nie mo¿em nic czynić dobrego.
- 23: A¿ Pan kogo pociá¿nie á przywiedzye ktemu/
- 24: To¿ s¿nádnie przydzye ká¿dy ku baczeniu s¿wemu.
- 25: Ale kogo opuści iu¿ by błazen chodzi/
- 26: A do s¿lú¿ney iu¿ s¿práwy nigdy nie vgodzi.
- 27: A ták gdy¿ ták rozumiesz i¿ nikt o s¿wey mocy/

- 28: Nie może nic dobrego bez Bożkiej pomocy.
29: A coż zafię s tym rzeczefz gdy wiefz iż źle może/
30: To tu ná cię trudnieyfza nędzniku nieboże.
31: Iádam wiedzyał od Páná/ iż nád wolą iego
32: Ieffiże co vczyni/ doydzye wżego złego.

Iuż tu miał

strona: 134

Rozdział dziewiąty.

Lift 134.

- 1: Iuż tu miał ftraż nád fobą y vpominanie/
2: Gdyż nań ząwždy wołało ono zákazanie.
3: To iuż wiefz iż nie była ná złe Pánfka wola/
4: Lecż nędzniká ząwiodła wżeteczna fwawola.
5: Słyfzałeś o Moizefzu gdy ludzyom oddawał
6: Pánfką wolą/ tedy im to ná wolą dawał/
7: Mowiąc: kładę przed oczy wam ogień y wodę/
8: Idźciefz wierę iuż potym s czym chcecie ná zgodę.
9: # A ták wiedz y mnie fie zda iż tą náfzą wolą/
10: Mocnie fie przyrodzenie ciągnie ná fwawolą.
11: A to ieff w náfzey woli vdác fie do złego/
12: A bez Pánfkiej/ nie możem nigdy do dobrego.
13: Bo przeto cie rozumem Pan podeprzeć raczył/
14: Abyś fłuźnie co dobrze y co źle obaczył.
15: A nie chylił fie gdzye źle/ fnádnie do dobrego/
16: Iuż cie Pan więc dowiedzye z miłofierdzya fwego.
17: # Tedybyś lepak ták rzekł/ czemuż mie opuźzcza/
18: A iż mie ná fwą wolą do złego dopuźzcza.
19: A gdyż fobie nie mogę fam pomoc do tego/
20: Tedy on ieff przyczyńcą vpadku moiego.
21: Zwłáfzczá żeś tu przypomniał Iádámá onego/
22: Czemu go Pan nie przeftrzegł od vpadku iego.

- 23: Zlebyś o tym rozumiał/ gdyż Pan nie chce tego/
 24: Aby o śmierć przyprawił kogo namnieyźzego. (*margin*)
 : Pan nie
 : ieft przy
 : czyną do
 : złe^{go}/ gdi
 : zākazał (-)
 25: Gdyż Iádámá y wšytki nas przełtrzega s tego/
 26: Abychmy myšli ťwoich wćiągáli od złego.
 27: Iuż nie on krzyw ále ty iż nie ťłuchasz rády/
 28: A ciągniesz vporną myśl do fáłszywey zdrády.
 29: Zwłázczá gdy cie rozumem ták pięknie ozdobił/
 30: Práwie iáko ťwiętego ná wšytkim ťpołobił.
 31: Bo pátrżay iż źwirzétá rozmyśłu nie máią/
 32: A co źle á co dobrze máło o to dbáią.

Ale iż ty rozu=

strona: 134v

Zoroáftes.

- 1: Ale iż ty rozumiesz iuż co ieft gorźzego/
 2: A czemuż ťie ťwowlonie pociągasz do tego.
 3: # Pátrż kiedy cie gniew ruźy y wola do tego/ (*margin*)
 : Czým
 : ťie we
 : złey my
 : ťliwťpo [!]
 : moc. (-)
 4: Aby ťzedł á krew roźłał człeká niewinnego.
 5: Iuż cie ony dekretá y Płánety ony/
 6: Wiodą z vporną myślą ná wšzetečne ťtrony.
 7: Pan záťię głośno wola w przykazaniu ťwoim/

- 8: Abyś nie był morderzem nád bliźnim nád twoim.
- 9: Zwłazczá kiedyć rozum dał áby fie im rządził/
10: A s swoim przyrodzeniem ząwždy fie im sądził.
- 11: A což ty małz vczynić gdy w tym śrzodku štoifz/
12: Rozumiem iż w tym łobie ná dwoię myłł broifz.
- 13: Iużci wolno do złego k dobremu nie możefz/
14: Ale pátrzay w tey burdzye czym fie włpomoc możefz.
- 15: Stań mocno ná tey miedzy á nie słępuy z drogi/
16: Ażci w myłli przeminą ony márne trwogi.
- 17: Vciecz fie do rozumu á nie kwáp fie márnie/
18: Gdyż widzifz iż twa zła myłł do złego fie gárnie.
- 19: Bo gdy k złemu nie poydzyefz iuż Pan znajdzye drogę/
20: Zeć w myłli włpokoi onę márną trwoę.
- 21: Wnetci ściefzki vkaże kędy idź k lepszemu/
22: A będye przewodnikiem wnet łumnieniu twemu.
- 23: Ale iefli fie vdałz zá vporną myłłą/
24: Iuż s piekłá przewodnicy włzytkęć drogę łkryłłą.
- 25: Bo cie iuż Pan do złego prowadzić nie będye/
26: Iuż więc dyabeł nád tobą łwoię piołnkę gędzye.
- 27: Iż do ich ołiádłóci bárzo łnádnie łuczyłz/
28: A potym fie ołtátká tám od nich douczyłz.
- 29: # A cožci Pan będye krzyw/ łameś krzyw nieboże/ (*marg*)
- : Pan nie
: krzyw/
: gdyżeś
: łam
: łchcyłł
: do złe^{g^o}. (-)
- 30: Ześ fie vdał ná lewo tám gdzye fie złe porze.
31: Gdyż to było w twej woli vdać fie do złego/

32: Iuż było łtánąć mocno nie chodzić do tego.

Gdyż Pan ná

strona: 135

Rozdział ófmy.

Lińt 135.

- 1: Gdyż Pan ná żadney pieczy nie ma złościwego/
- 2: A ielzczę go precz popchnie zá rozmyłłem iego.
- 3: Ale gdy iákomći rzekł mocno w śrzodku łtániefz/
- 4: Iuż rády y obrony łnádnie więc dołtániefz.
- 5: Iuż więc nád tobą łtánie wnet Páńfka opieká/
- 6: Ze cie iáko źrzenice będzyc łtrzegł od wieká.
- 7: Iuż czárt iáko zwiázány nie będzyc miał mocy/
- 8: Nie pokuśi łie o cie ni wednie ni w nocy.
- 9: Lecż gdy w vporney myłli iáko ine byđło/
- 10: Będzyc łchodźł/ wnet pewnie wpádniefz w iego łidło.
- 11: Bo pewnie mu dołtánie wnet nád tobą rzecży/
- 12: Gdy Pan o cie nic niedba áni ma ná pieczy.
- 13: Bo ácz on y o dobre bełpiecznie łie kuśi/
- 14: Lecż gdy niechcą ku złemu/ márnief odpáść muśi.
- 15: # Przypomniałeś Saulá iz łie vznáć nie mogł/
- 16: A Dawidá iz łnádnie Pan go záłief włpomogł.
- 17: Pátrż iz Saul zgrzełzywłzy przedłief łzedł do złego/
- 18: Też był ná włzem opułzcżon od Páná onego.
- 19: Dawid nędzny vpadłzy łtánął w śrzodku mocno/
- 20: Co mu było k lepłzemu iuż bárzo pomocno.
- 21: Obaczył iz iuż nigdy bez Páńfkiey pomocy/
- 22: Nie mogł dáłey połłpiefć w dobre o łwey mocy.
- 23: Ale iz też do złego zámknął drogę łobie/
- 24: Iuż też potym nieborak łepief łufzył łobie.
- 25: Woła/ náwróc łie Pánief náwrócief łie mułżę/
- 26: A o złe iuż łie dáłey więcycy nie pokułżę.

27: A gdyby był s Saulem przedię fzedł do złego/

28: Nigdyby był nie przyfzedł do vznánia tego.

29: Przeftzregałci też Prorok Saulá od złego/

30: A wždy przedię nie przeftał vmyftłu fwoiego.

31: A Pan go też odftąpił iuż iáko błędnego/

32: Tákże go dyabeł fídlíł iáko więźniá fwego.

Pátrzay kiedy

strona: 135v

Zoroáftes.

1: # Pátrzay kiedy on Iozeph przyfzedł ná pokufy/ (*marg*)

: Iozeph

: nie fzedł

: do złe^{go}. (-)

2: A wierz mi iż rzadki w tych kto zbłądzić nie muśi.

3: Stánął wnet mocno z myflą á nie fzedł do złego/

4: A to było ná ten czás iście w woli iego.

5: Pátrzayże iáko mu Pan wnet vkazał drogę/

6: Iż mu pewnie fowito ftáło zá tę trwoę.

7: Ze go iuż fwą możnołcią potym náwfzem rządził/

8: Kiedy w przodku w złey myfli od niego nie zbłądził.

9: Gdyż źle było vczynić tám ná woli iego/

10: Ale iż mocno ftánął á nie fzedł do tego.

11: # Pátrzay gdy też Zuzánná niechciála do złego/

12: Choć ią dziwnie potwarce ciągnęli do tego.

13: # Pátrzże iáko Zuzánnie wyfzło to ná potym/ (*marg*)

: Zuzán=

: ná. (-)

14: Ták iáko hiftoria fzyrzey fwiadczy o tym.

15: A onych vpornikow iż zła myfl zoftála/

16: Iuż im wfzytkiego złego potym dokonála.

- 17: A toć ieſt moje zdanie iż wola do złego/
 18: Zawszdy ieſt w náfzey mocy/ Páńka do dobrego.
 19: A kto w tym ſrzodku mocno zoſtanie w ſtałości/
 20: Iż ſwey myſli nie da zwieſć ná vporne złości.
 21: Wnet Pan ſnádnie zawszdy go pociągnie do tego/
 22: Ze znajdzie ſłuſzną drogę wſzędy do dobrego.
 23: Ze w iego potym łáſce zawszdy będzie pływał/
 24: A będzie ſtrzegł by nigdy tám gdzie źle nie bywał.
 25: Ale kto ná złe drogi iuż więc myſł ſwą vda/
 26: Wierę iuż tám nádzyeíá bywa bárzo chuda.
 27: Iuż márnego w ſwych ſprávach miewa przewodniká/
 28: Co go ſnádnie vwikle proſtego nędzniká.
 29: # Aczeſ y to wſpomionał przecz go Pan nie karze/ (marg)

- : Czemu
- : Pan do
- : puſzcza
- : diabłu. (-)

- 30: Iż ty márnie ták zwodzi nędzne lichotarze.
 31: Ale wſzákeſ iuż ſłyſzał iż iedno tám miewa/
 32: Nád tym władzą/ kto iego zawszdy pioſnkę ſpiewa.

A iego ſcieſzką

strona: 136

Rozdział dzyewiąty.

Liſt 136.

- 1: A iego ſcieſzką chodzi/ á po iego woli/
 2: Iuż on tego kiedy chce iáko błazná goli.
 3: Ale kto tám nie idzye á w poſrzodku ſtanie/
 4: Iuż ſnádnie w ſobie znajdzie káźde rozeznánie.
 5: Iż mu ſie ku dobremu wnet okaże drogá/
 6: Ktora wiedzye y do cnot y práwie do Bogá.
 7: Bo to ieſt iáko probierz v Páná náfzego/

- 8: A by nie iego figle nie znącby żadnego.
- 9: Kto wiernie kto niewiernie s Pánem fie obchodzi/
10: Lecż on iáko kot ná myfz ná káždego godzi.
- 11: # A ták iż fie w tym drudzy fprawuią niedbále/
12: Też nie ząwżdy rzeczy ich práwie idą cále.
- 13: Gdyż fie s fwemi myflámi po fwiátu błákaią/
14: A co rozum á co Bog máło o to dbaią.
- 15: Iuż ono fatum iego co s czáfem przypádnie/ (*marg*)
- : Fatum
- : ma moc
- : gdi pan
- : prze
- : grzech
- : opuści. (–)
- 16: Ták iáko błędne źwirzę vgodzi go fnádnie.
- 17: Albo czárt zá złość iego kiedy Pan opuści/
18: Snádnie nań fwoię ftrzelbę iáko chce wypuści.
- 19: Iż nań s czáfem przypada iuż y to y owo/
20: A nie ząwżdy drugiemu bywa to więc zdrowo.
- 21: Idzye ieden fpiewaiąc cegłą z gory fpádnie/
22: Albo gdzye w doł vpadłzy złomi nogę fnádnie.
- 23: Albo iedzye przez wodę moft fie pod nim złomi/
24: Alic iuż nurkiem chodzi/ álic náłz pan w toni.
- 25: A což fie kolwiek tráfi tu nam fpzeciwnego/
26: To Bogá winuiemy y ty fprawy iego.
- 27: A on iż ieft ták dobry nie prágnie niczego/
28: Aby fie co ná fwiecie dzyało fpzeciwnego.
- 29: Ale iż fie ty tułafz iáko błędne bydło/
30: Tákże też fnádnie wpádniefz ni fam wzwiefz gdzye w sí=
31: Aby też to s przypadkow Bołkich ták być miáło/ (dło.

32: Iużby fie też żadnemu dobrym być niechciało.

A prąwieby

strona: 136v

Zoroáftes.

- 1: A prąwieby myłł nářá niewolnicą była/
 2: Ani nacžby dobrego iuż fie nie godziła.
 3: Iużby nic po rozumie po boiážni Bożey/
 4: Iużby fie nam ná wřzytkim nie mogło słać gorzey.
 5: Bo niechay nikt nie mowi by nie miał wolności/
 6: Idź kiedy chce vpornie ná nieřłufzne złości.
 7: Ale iuż to nie wolność lecz froga niewola/
 8: Kogo iuż opánuie tá márna řwawola.
 9: Iuż nie mářz nic řprořnego o co fie nie kuři/
 10: Gdy go tu wřzetczeńřtwo ták řwowlonie ruřzy.
 11: Iuż więc wřzytki trudnořci zá tą řpráwá márná/
 12: Zewřzech řtron zá nędznikiem by pčoły fie gárná.
 13: Iuż zá nim burdy/ trwogi/ rozliczne przygody/
 14: Iuż záwřze ná guz iedzye by ná ine gody.
 15: # Bo cokolwiek pod niebem ná dole widzimy/ (*marg*)
- : # Pod
 : niebem
 : wřzytko
 : odmien
 : ne. (–)
- 16: To ieřt wřzytko odmienne o tym wřzyřcy wiemy.
 17: Anić tu ieřt ná řwiece żadna rzecz ták trwála/
 18: Aby fie s cžářem márnie kiedy nie řpádála.
 19: Tu řtárość káři ciála řimná y gorącă/
 20: Ze więc cžářem przepali ář y do bolącă.
 21: Praca/ trudnořć/ řráfunki/ niemocy/ y řmierći/

- 22: To fie tu z nas káždemu przed oczymá wierći.
 23: A ktoby fie przypátrzył tákiey odmienności/
 24: Iáko fwiát wżędy pełen márných przypádłości.
 25: To wżytko niebo rządzi á Płánety iego/
 26: Bo im moc tá nádána od Páná łámego.
 27: # Ale iefli to wżytko w tákiey mocy fpráwił/
 28: Wierz mi żeć łobie więtlzú ná wżytkim zołtáwił. (*marg*)

: Wyer=

: nemu/

: fatá nie

: ftráfzne (-)

- 29: Bo to wiernym Prorocy iáfnie powiedáli/
 30: By fie ftráchow niebieskich nigdy nie lękáli.
 31: Gdyż fłóńce/ miefiąc/ gwiazdy/ wżytko w iego mocy/
 32: A nigdy nád wiernymi nie miewáią mocy.

A iefliże kto=

strona: 137

Rozdział dzyewiąty.

Liłt 137.

- 1: A iefliże ktoremu co kiedy przypádnie/
 2: To zázwdy w prętká rádość odmieni fie fnádnie.
 3: Iáko fie to y wylzłzey máło wfpomináło/
 4: Iż fie iuz to ná wielu zacnych okazáło.
 5: # Rzekł młodzyeniec/ wżdyc przedfię Płánety moc máią/
 6: Gdyż owi práktykarze czály powiedáią/
 7: O niemocach/ o śmierciach/ o pewnych przygodach/
 8: O kłopociech/ o walkach/ y o prętkich fzkodach.
 9: # Powiedzyał potym Tales/ wżákemći powiedał/
 10: Iż Bog fłóńcu z miefiącem y Płánetom moc dał.
 11: Ale iákożkolwiek to w fwey możności fpráwił/
 12: Tedy wżdy łobie więtlzú nád wżytkim zołtáwił.

- 13: Pomniłz gdy Ezechiel krol był w fwey niemocy/
 14: Ze fie iuż w nim tągály práwie wżytki mocy/
 15: Vciekł fie wnet do Páná s płáčzem żálobliwym/
 16: By fie nád nim zmiłował nędznikiem trokliwym.
 17: Pośłał Pan wnet Proroká áby mu powiedział/
 18: Iże mu piętnáctie lat ielzcie czáfu przydał.
 19: Dał mu znák ná zegárze áby fie vkrocił/
 20: Iż słońce dzyefięć godzin Pan ná wśpák obrocił.
 21: Ano też on Iozue kiedy bitwá byłá/
 22: Cáluczką noc słoneczna światłość mu świeciłá.
 23: A ták iáko on Dawid z dawná prorokuie/
 24: Iż kto fie boi Bogá/ niebo opánuie.
 25: Iuż mu żadna Płánetá nigdy nie zálzkodzi/
 26: Iuż sobie w beśpieczeńśtwie iáko ányoł chodzi.
 27: A ták to iest práwie pan kogo rozum rządzi/
 28: Iż tu nigdy od cnych śpraw ni w czym nie zábładzi.
 29: Kto fie dzyerży cney cnoty/ wiáry/ á stałości/
 30: Ten zázwdy pewnie chodzi w Pánfkiey opátrznóści.
 31: A gdy tácy ná świecie tuby wżytko byli/
 32: Iużby iáko ányeli práwie ná wśzem żyli.

T

Iużby fady

strona: 137v

Zoroáfes.

- 1: Iużby fady wśtály/ burdyby wśtály/
 2: A ony złote látá práwieby náłtály.
 3: Gdyby wżyfcy powinná cnotę miłowáli/
 4: Mieczeby ná lemiefze wżyfcy pokowáli.
 5: # Ale což gdy ten rozum iest ták wćiśniony/
 6: Ze ták leży porázon práwie bez obrony.
 7: Ścińnęła go náturá z inemi przypadki/

- 8: Ktorzy iey wżeteczności fą iáwnymi świádki.
- 9: Swiadczy pychá y zazdrość nádęte łákomftwo/
- 10: Fálfz/ zdrádá/ gniew/ ftrách/ záłość/ y márne pochleb=
- 11: Iáko nadobny płomień gdy fie dymem duśi/ (ftwo.
- 12: Ták ci szkodzą rycerze rozumu y dułzy.
- 13: A wierz mi gdy nędzną myłł ci wżyfcy ofkoczą/
- 14: Iuż rozum/ boiaźń Bożą/ k zyemi wnet potłoczą.
- 15: A ták gdy fie ty kołá wczás nie záhámuią/
- 16: Vżrzyłz iáko nędznikiem potym zákieruią.
- 17: Bo kiedy fie s pirwotku rozum da w niewolą/
- 18: Iuż złościwym przypadkom záwždy fzydlá gołá.
- 19: # Bo pátrż gdy wielki kámień z gory fie obáli/
- 20: Iuż więc mocną drzewinę y s korzeniá wáli.
- 21: Albo ognia s pirwotku iefli w czás nie gásifz/
- 22: Wierz mi kiedy moc weźmie bárzyey fie przełtráfzyfz.
- 23: Tákież y ty przypadki gdy obaczyłz w łobie/
- 24: Rádzcć w czás ie zátłumiay/ boć záwádzą tobie.
- 25: # Bo pátrż kiedy pijány bez rozumu chodzi/ (*marg*)
- ⌚ Pijány
- ⌚ bez ro=
- ⌚ zumu
- ⌚ chodzi. (–)
- 26: Anifam wzwie by bydlę kiedy nacż vgodzi.
- 27: Toż rozumiey o trzeźwim gdy odftápi tego/
- 28: Iż nie ma ná bączności rozumu fwiętego/
- 29: Yuż też iáko pijány z myłłami fie tacza/
- 30: A s swoiey powinności ná wżytkim wykracza.
- 31: Ale byś był namędrzym/ byś był y ányołem/
- 32: Przedię bez Páńfkiey łáfkí záwždy będziefz wołem.

- 1: A to naprośłsza drogá do tey łáłki iego/
2: Abyś myśli nie puśczał fwowolnie do złego.
3: Yuż cie on do oftátká śnádnie doprowadzi/
4: Zeć sie o namnieyśzy pień koło nie závádzi.
5: # Rzekł młodzyeniec/ iuż baczę iż rozumną dufzę/ (*marg*)
: Przypa
: dki nie=
: win=
: nych. (-)
6: Ná wietłzey Pan pieczy ma/ to ták zeznać mużę.
7: Ktora sie w fwey bączności rozumem śpráwuie/
8: Od złego sie odwodząc/ w lepsze pośtępuie.
9: A ná ty fwowolniki co w vporney złości/
10: Leżą iáko źwirzeta/ nie ma nic bączności.
11: Gdyż powiedałz iż wolno káżdemu do złego/
12: A kto nie chce/ Pan śnádnie odwiedzye od tego.
13: Ale nędzne źwirzátko á ptaśzek vbogi/
14: Albo drzewko zyelone śtoiąc podle drogi/
15: Toć to nigdy nie zgrześzy/ bo nie ma rozumu/
16: A wždy czásem vpádnie od lekkiego śzumu.
17: Albo piorun rozbije/ álbo sie przełomi/
18: Tákież kiedy niewinne wilk owieczki goni.
19: Albo kiedy źwirzátko biejąc w śidło wpádnie/
20: Albo niewinny ptaśzek vłowi sie śnádnie.
21: Tákieć y dobrzy ludzie tyż przypadki máią/
22: Iż ná nie dziwne czáły częśto przypadáią.
23: Ieden záłością płáczę/ á drugi sie śmieie/
24: A trzeci pofkákuie/ czwarty leżac mdleie.

- 25: Drudzy w nędzy żałofney aż do śmierci trwają/
 26: Drugim darmo rofkofzy zewsząd przypadają.
 27: Rozumiem że to czałem z mocy niebá tego/
 28: Boby wiele ná Bogá doględác wšytkiego.
 29: # Powiedzyał mu Philozoph/ dobrzeš wyrozumiał/
 30: Y iabych był tu o tym dobrze mowić vmiął.
 31: Bo Bog ieft ták można myłl/ że go nic nie rufzy/
 32: Lecż on przedfię zówżdy wie tu o káżdey duży.

T 2

Acż v niego

strona: 138v

Zoroáftes.

- 1: Acż v niego tu wšyfcy iáko błazenkowie/
 2: A zá rowno vbodzy iáko y krolowie.
 3: Pošmiewa fie on pátrząc tu ná ty kuglárftwá/
 4: Pátrząc iáko kto pilen swoiego włódárftwá.
 5: Ale áby miał w ręku práwie ftany wšytki/
 6: Rořpuścił też niemáło miedzy vrzędniki.
 7: A zwłafzczá iákoš ťyřzał/ co ón nic niedbáią/
 8: Pewnie ná máley pieczy v niego bywáią.
 9: Albo źwirzátká/ ptacy/ iákoš tu wřpominał/
 10: Y drzewiná przy drodze/ težeš przypominał.
 11: Y coźby to był zá Pan/ by fie tym miał páráć/
 12: Iáko řádzić Niedźwiedzyá/ iáko Wilká kárác.
 13: Bo temu gdy czás przydzye/ włowi fie řnádnie/
 14: Y wilk áni obaczy kiedy w iámę wpádnie.
 15: A przedfię wšytko idzye z opátrźnošci iego/
 16: Gdyź řą ná to řtworzone Płánety od niego.
 17: A wedle řpráwy iego á onych dekretow/
 18: Iuź idą wšytki rzeczy/ wydánych od wiekow.
 19: Tákżeć y ty przypadki po narodzyech roźnych/

- 20: Wieleby nań părăć sie o ich sprąwach próżnych.
 21: Ale ták iákoś słyfzał/ iż Płánetam moc dał/
 22: A sam iedno tym burdam áby sie dziwował.
 23: Ci też iedno nád tymi tą mocą władáią/
 24: Ktorzy Páná ná pieczy z rozumem nie máią.
 25: O tych on też máło wie/ á máło ich baczy/
 26: Iuż wierę niech sie rządzi iuż tám iako raczy.
 27: # Też wiefz iáko powietrze ieft onymi duchy/
 28: Ták mocnie ofádzono/ co zową złyduchy.
 29: Ci też wierz mi swych figlow nie zmiefzkáią broić/
 30: A rozlicznie vmieią ty błazenki stroić/
 31: Ktorzy chodzą pułtopás/ á do ich obory/
 32: Bywa źimie y lecie ząwždy obłow spory.

Naydzyefz tám

strona: 139

Rozdział dziewiąty.

Liśt 139.

- 1: Naydzyefz tám y mądrego pewnie w tey gromádzye/
 2: Co sie s swiętym rozumem obchodził ná zdrádzye.
 3: Nie pomoże mu rozum gdy gi wípák obrácał/ (*marg*)
- : Rozum
- : fáłecznej (–)
- 4: Nie tám gdzye przyflufzáło/ lecz gdzye miękcey mácał.
 5: Gdyż gi Pan ná to dáie/ áby flufzne rzeczy/
 6: A co ieft przyftoynego/ miał káždy ná pieczy.
 7: Mac też więc rozum sędzya kiedy sádzi roki/
 8: A wždy czáfem dekretá pifzą pod obłoki.
 9: Miáło sprąwiedliwości gdy łupi iednego/
 10: A czegoż nam przybyło s tey mądrości iego.
 11: Bo dyabeł swego pilen gdy sie iego miele/ (*marg*)

: Dyabeł

⌘ fwe⁸⁰ pi

⌘ len. (-)

12: A nie czeka żadnemu do drugiey niedzye.

13: A gdy ten wielki hetman co ták fwiątem toczy/
 14: Z dopułzczenia Páńfkiego proporce roftoczy/
 15: Iákoż iuż ma przywiley/ gdyż Pan o ty niedba/
 16: Co ták chodzą puftopás/ á żadny go nie zna.
 17: To iuż iego RotmiŃtrze idą gonionego/
 18: A nigdy nic nie Ńpráwi żaden nic dobrego.
 19: To iuż idą káždy w fwą dobrzy towarzysze/
 20: Zdraycá Ńie poŃmiewáiac ná kominie piŃze.
 21: Ktory ná kopieniczym/ á ktory ná Ńzwabie/
 22: Kto też piefzo hárcuie/ witay pánie drabie.
 23: A gdy iáko Tátáryzn zagony roŃpuŃci/
 24: A korzyŃci káżdemu po woli dopuŃci/
 25: To wŃrzyłz oná rotá roŃypie Ńie wŃzędzye/
 26: On Ńkacze pokrzykáiac/ niech náłze znác będye.
 27: WŃzák widałz poŃpolicie gdy Ńię ludzye broią/
 28: Zwáłzczá w márnym ŃzaleńŃtwie/ iákie dziwy Ńtroią.
 29: Bo to iego kochánie s tákimi być wŃzędzye/
 30: Bo on s tym naweŃełfzy/ kto mu k woli będye.
 31: Abowiem mu do onych bárzo trudna drogá/
 32: Co Ńie dzyerżá rozumu/ á boią Ńie Bogá.

T 3

Ale gdzye

strona: 139v

Zoroáftes.

1: # Ale gdzye mu po myŃli/ to on tám w tey zgrái/ (marg)

⌘ # Złym

⌘ do ich

⌘ myŃli

: poma=

: ga dya=

: beł do

: czałfu. (-)

2: A iáko Lis ná kury pod ftrzechą fie tái.

3: A pilnie tego ftrzeże áby go nie ználi/

4: Bo pewnieby od onych fwyh figlow przeftáli.

5: Bo y złodzyey by fzedł krásć á vźrzał tám kátá/

6: Wieręby fie podobno przełękł páná brátá.

7: Bo iákoś myfl truchleie/ gdy opráwcá ftoi/

8: A temu więc nawięcey kto krzyw iż fie boi.

9: A ftądci fie to więc zda/ iż fie fzczeńści złemu/

10: Przypátrrze fie tu pilno przypadkowi temu.

11: Iż fie tu fwowolnemu wfzytko k myfli toczy/

12: A w ten czás niewinnego/ gdzye może tám tłoczy.

13: Acz go Pan ze wfzytkiego przedfię wydrze fnádnie/

14: Ze mu bez iego woley włos z głowy nie fpádnie.

15: Ale iuż mniey niżli tym muśi mu fie zdarzác/

16: Bo iuż dyabeł będye fwym wfzytkiego przyfparzác.

17: Przydzye złodzyey do łotrą gdzye gorzałkę palą/

18: To iuż fobie obádwá fwoie fzczeńcie chwałą.

19: Ow wygrał ná baryle/ á ow też nie ftrácił/

20: Wnet tám o cudzey ftráwie łotr fie z łotrem zbrácił.

21: Tákże żoná nierządna gdy iey zewfząd niofą/

22: Mnima by iey to pádło z niebá Bożą rofą/

23: Ano łotr z nierządnicą podzyelą fie fnádnie/

24: Owá gdzye co wyłudzi/ á ow też vkrádnie.

25: # Sędzya liczy pámiętne/ prokurator fiedzi/

26: Cicho iáko Bárnádyn flucháiąc fpowiedzi.

27: Oględuiąc tálary/ pyta co daż zá to/

- 28: Podobno z Rzymá przyniośł miłościwe láto.
29: A nędzniczek vbogi ftoiąc przed nim piżczy/
30: Pytáiąc co dáć to dáć/ iedno mi dożyfzczy.
31: Tobie fie zda że im to zá fzczeńciem przypada/
32: Ano wierz mi iż ten miŃtrz rofkofznie tym włada.

Ták práwie

strona: 140

Rozdział dzyewiąty.

Lift 140.

- 1: Ták práwie iáko w kregle igra imi łobie/
2: Iż ieden poškákuie/ drugi fie w łeb fkrobie.
3: A ták kiedy ná fwiecie złościwi pánuią/
4: Tedy frogóć á pychę márną okázuią.
5: Kiedy w kościele Páńskim nierządni Ofłowie/
6: Albo nád iego trzodą drapieźni Wilkowie.
7: Ktorzy niebo y Bogá ledá zacźby dáli/
8: Aby iedno fwym figlom náwřzem dokłádáli.
9: Tedy fie im po myfli wřzytko zdarzác będzye/
10: Lecź nacź potym wynidzye/ ofławi fie wřędzye.
11: Pátrzże w nocy iednemu áno fkrzynię łupią/
12: A drugie teź odárto co ieździli s kupią.
13: Tu oni fwowolnicy iáko wilcy tyią/
14: A oni nieboźátká nárzekáiąc wyią.
15: Skacźą hucźą pijáni/ á złoŃnicá oná/
16: Dáleko w więtfzey wadze/ niź pocźciwa żoná.
17: Oni záfię pocźciwi z dáleká fie śmieią/
18: Iż ták zacni pánowie nadobnie fzáleią.
19: A dyabeł miedzy nimi z álábartem kroczy/
20: Szykuiąc ony huffy/ gdzye chce imi toczy.
21: A ftąd bywa wćiŃnion dobry ode złego/
22: A ftąd fie temu fzczeńści/ iż dłaźi owego.

- 23: Ale ná co owemu/ á ná co też temu/
 24: Ty więc figle wychodzą pánu łáfkáwemu/
 25: Włzák to práwie ná oko częścicuchno widamy/
 26: Bochmy łobie łáfiedzi/ á dobrze łie znamy.
 27: # Ale gdy łie przypátrzył tu tey rozney łpráwie/
 28: Snádnie możesz obaczyc/ gdzye iełt łwiátłó práwie. (*marg*)
- : Zły źle
 : łie obro
 : ci. (-)
- 29: Popátrzy ná onego cóc łie łzczęłliwym zda/
 30: Iż przypadki ná łwiecie po łwey myłli miewa.
 31: Pátrzy z iáką rołkofzą tu vżywa tego/
 32: Kiedybył łie przypátrzył włzytkim łpráwám iego.

T 4

Załz on ma

strona: 140v

Zoroáftes.

- 1: Zálz on ma gdy wolny czás/ zálz wolną godzinę/
 2: Acż ich włzytki przypadki z żáłócią ominę.
 3: Gdyż pełne vłzy o tym y oczy widáią/
 4: Co więc tácy pánowie zá rołkofzy máią.
 5: Bowiem żadny niewolnik nędzniefzy ná łwiecie/
 6: Nie może byc/ iedno ten kto łie tym záplecie.
 7: A gdzye frolfze więzyenie/ iedno gdy w niewoli/
 8: V dyablá iełt/ iuż więc w tey wieży głowá boli.
 9: A ony przypádłóci márnie názbieráne/
 10: Rozleczą łie ni łam wzwie ná rozłiczne pány.
 11: A łam niebożátecżko áni wie gdzye zginie/
 12: Niż go tá krotochwilá łzalona ominie.
 13: A zázwdy więc w tey burdzye mułi przypáść trwogá/
 14: To iuż wnet nárzekáią nędznicy ná Bogá.

- 15: Ano iuż fie dawno Bog z nich káždego záprzał/
16: A ładem łprawiedliwym dekret ná wżytki dał.
17: # Bo gdy ieden w tey burdzye zábije drugiego/ (marg)
: Dekret
: Páńłki/
: łprawie
: dliwy. (-)
18: Pátrż że tu nie pogánifz dekretu Páńłkiego.
19: Bo ow iuż wzyął zapłátę/ iefli w czym przewinił/
20: A ow też weźmie drugą/ iż ták źle vczynił.
21: Złodzyey kiedy s przypadkiem okrádnie drugiego/
22: Iż tego był źle nábył/ iuż łkaráł onego.
23: A owego też záfię potym drugi łkarze/
24: Gdy go pięknie vwiąże przed miáłtem ná włparze.
25: A trudno więc to mamy przypadkom przyczytać/
26: Iefli fie w tym rozumu práwie będyem chwytáć.
27: Káždy łobie łwowlonie ty przypadki iedna/
28: Iż o Bogá o rozum y o cnotę niedba.
29: Bowiem ácz s tych káždego s przyrodzenia łwego/
30: Pociągáłá náturá do vpadku złego/
31: Ale by fie rozumem byli łprawowáli/
32: A ná Páńłkie dekretá też wždy pámiętáli/

Pewnieby

strona: 141

Rozdział dzyewiąty.

Liłt 141.

- 1: Pewnieby był z nich káždy złomił przyrodzenie/
2: By był ná przyłżłe rzeczy miał lepłze baczenie.
3: A tákby káždy vłzedł vpadku przyłżłego/
4: Ktory záwždy przypada z dekretu Páńłkiego/
5: Ktory zá łwowlonymi vłtáwicźnie chodzi/

- 6: A żaden ni obaczy kiedy go vgodzi.
 7: Bo iáko dawno fłyfzyfz/ náturá każdego/
 8: Závždy ieft przychylnieyfza do wfzytkiego złego.
 9: A gdy iey kto popuści wędzidlá wolnego/
 10: Iuż go wnet zá nos wodzi/ iáko więźniá fwego.
 11: # Bo iuż grzech ftąd przypada/ gdzie márna fwawola/ (*marg*)

: Grzech

: zá fwą=

: wolą/ á

: zá grze=

: chem

: pomftá (-)

- 12: A bárzo to rodzáyna ná wfzytko złe rola.
 13: A zá grzechem co roście/ iuż káždemu iáwno/
 14: Iuż żadnego nie minie pomftá nigdy pewno.
 15: # A ták próżno nárzekác ná fzczęfcie ná Bogá/
 16: Z náfzey włafney przypada przyczyny tá trwogá.
 17: Iż niehcemy miárkowác w łobie przyrodzenia/
 18: Ná cnotę ni ná Bogá nie máiac baczenia.
 19: A każdy więc nárzeka/ o by był Bog niechciał/
 20: Nigdyby ten przypadek pewno fie był nie sftał.
 21: Prawdác ieft/ Bog dopuścił/ ále s twej przyczyny/
 22: Iedno ná fwym fumnieniu polzukay tey winy.
 23: Byś fie był nie obrácał w fwych fprawach do złego/
 24: Pewniebyś nie nárzekał nic ná Bogá fwego.
 25: # Bo pátrż iáko fie ná tym y fámi mylimy/
 26: Niewinnie czáfem Bogá y fatá winimy. (*marg*)

: # Nie

: wfzytko

: fwyęci

⌚ s poftá

⌚ wą. (–)

27: Zda fie nam więc kiedy co przydzye nietrefnego/

28: Ná owego co go więc mamy zá fwiętego.

29: A niewiesz pod pokrywką co fie w gárncu kurzy/

30: Tákież w oney poftáwie/ co fie we łbie burzy.

31: Dziwno więc nam gdy piorun ná kłaźtor vderzy/

32: Ano więc y tám znajdzye/ co nie dobrze wierzy.

T 5

Azałz to

strona: 141v

Zoroáftes.

1: Azałz to wízytko fwięći co chodzą w kápicy/

2: Dofyc też męczennikow naydzye y w piwnicy.

3: A gdy pilno polzukałz godzinę z wieczorá/

4: Naydzyełz y Konfessorá czáfem y Przeorá.

5: Pátrrze ielli fie też co przytrefi wiernemu/

6: Wfzedy mu to przypadnie záfwdy ku lepřzemu.

7: Bo iuz tym iego cnotę Pan Bog poleruie/

8: A oney cney ftałości w nim iego probuie.

9: Pobudzaiąc do cnoty áby pámiętáli/

10: Komu wiaré powinni/ komu flubowáli.

11: Bo iáko iefť iáfnieyfzy záfwdy ogień w cieniu/

12: Tákież cnotá poczciwa w káždym vciśnieniu. (*marg*)

⌚ Przeflá

⌚ dowá=

⌚ nim po

⌚ leruye

⌚ fie cno=

⌚ tá. (–)

13: Y złoto gdy fie w ogniu pięknie poleruie/

- 14: Tym zawnždy wdzyęczniejszy glanc oczom vkázuie.
15: Tákżec też cnotliwemu nigdy nic nie wádzi/
16: Kiedy go niecnotliwi vcífkáią rádzi.
17: Ieft mu to iáko fyrop gdy dádzą choremu/
18: Gorzki/ ále do zdrowia wielka pomoc iemu.
19: A ták to ieft pewna rzecz/ iż nigdy wierneho/
20: Nie może láfrálowác vmyśłu štałego.
21: Bowiem to iuż pewnie wie/ iż to czáfu fwego/
22: Wynidzye mu ná wielkie pociefzenie iego.
23: A ták iuż táki żadny co fie ták spráwuie/
24: Iuż ni krzywdy nie czuie/ áni fie fráfuie.
25: A což mu mogą fatá vczynić przykrego/
26: Rownie stráfzą by kozy wilká kośmátego.
27: Widzisz rozne przypadki w zwyczáioch káżdego/
28: Iednemu fie chce tego/ drugimemu owego.
29: Iednemu wino zdrowe/ drugiego zápali/
30: A przedię przyrodzenie káždy swoie chwali.
31: Położ ty gdzie pod słońcem śnieg/ lod/ wolk/ á wodę/
32: Położże glinę/ błoto/ vřrzyłz wnet niezgodę.

Owo wnet

strona: 142

Rozdział dziewiąty.

Liśc 142.

- 1: Owo wnet zátwárdzyeie/ owo fie rospłynie/
2: A ták káżda náturá fwemi kftały fłynie.
3: Swowolnemu fie widzi gdy nań co przypádnie/
4: Ze ma s ciálem y z duřzą iuż wnet **zgnináć** [!] fnádnie.
5: Wierny záfię w kłopocie narychley fie śmieie/
6: Gdyż ieft w káżdym przypadku vprzeyei nádzyeie.
7: Iż mu fie to nágrodzi/ á iże w rádości/
8: Wynidą mu bez chyby ony przypádości.

- 9: A tak moy miły brácie iuż więcey nie száley/
 10: A o tych Bofkich spráwach/ nie pytay sie dálej.
 11: Gdyż iest tak dobrotliwa tá wielmożność iego/
 12: Iż nie czyni nigdy nic niespráwiedliwego.
 13: A dziwnie w fwey możności wżytki rzeczy spráwił/
 14: A káždy ftan przy iego włafnościach zostáwił.
 15: A iáko práwy mocarz sobie rofkázuie/
 16: Gdy sie tym fwieckim burdam dziwnie przypátruie.
 17: Bo tobie dofyć ná tym/ gdybyś ty zrozumiał/
 18: Abyś swoię powinność záchowywác vmiał.
 19: Tedy sie nic nie lę kay ná fwiecie stráfznego/
 20: Gdyż żadna rzecz nie ruży nigdy nic wiernego.
 21: A iuż idź/ bo my mamy też co czynić s sobą/
 22: Dálej sie nie możemy iuż zábáwiác tobą.
 23: A nie dá y sie woiowác zázwdy przyrodzeniu/
 24: A ostátek przypużczám iuż twemu baczeniu.
 25: grafika

Ten Rozdział

strona: 142v

Xenokrátés.

1: Then Rozdział dzye=

2: siąty zową Xenokrátés/ ábowiem thu iest ro=

3: spráwá o dziwnych spráwach niebieskich/ o ży=

4: wiołoch zyemfkich/ o Płánetach y o ich wdá=

5: nych władzách/ y o inych spráwach co sie w zye

6: mi y ná zyemi y ná powietrzu toczą. Iż ten

7: Philozoph był diŃcipuł Platonow/

8: á thym sie parał.

9: **T** Refiło sie gorąco/ bo tak zázwdy bywa/

- 10: Po prętkim dzdzu/ rádo sie pięknie przeiásniewa
11: Ze sie słońce nadobnie po gorach błýfkáło/
12: A práwie sie powietrze wżytko rozgorzáło.
13: On vbogi młodzyeniec idąc w drogę łobie/
14: Myłli co go vczyły ony dwie ofobie.
15: Y potrefi pod gorą gaiek Káłztánowy/
16: Z niego bieży potoczek iáko Kryształowy.
17: Vprágnął z gorącości y ieść mu sie chciało/
18: Oboie sie to łpołu nie źle mu przydáło.
19: Obrocił sie wnet z drogi/ áby vlżył głodu/
20: A iżby odpoczynał w gorącości w chłodu.
21: # Idzye tám/ álic człowiek dziwnieýszy niż iny/
22: Chodzi łobie coś myłłac około krzewiny.
23: Skrzydelká ma v głowy/ łtrzałkę w ręku noší/
24: A gwiazdá mu v głowy promienie roznoší.
25: Twarz iálna nie człowiecza/ tákże y połtawá/
26: Tułzy łobie/ iż będzye nowa iáka łpráwá.
27: Łękl sie/ á przedię był rad iż to coś nowego/
28: Przypádko mu s przygody do rozmyłłu iego.

Idzye

strona: 143

Rozdział dzyefiáty.

Liłt 143.

- 1: grafika
2: Idzye k niemu s połtráchem/ vkłoni sie niłko/
3: Mnimáiąc że iest iákie tu zyemłkie bożyłko.
4: Gdyż tego wiele przed tym ná łwiece bywáło/
5: Acz y dziś máło nie ták/ by sie rozumiało.
6: # Rzecze mu wnet on człowiek/ widzę że sie trwożyłz/ (*marg*)

Mer

kuryufz

: mowi z

: mło=

: dzyeń=

: cem. (-)

7: A iąkąs złą nádzyeię o mnie łobie mnożyłz.

8: Nie boy fie/ iamći to on Płánetá łáfkáwy/

9: Merkuryufz/ co mnożę tu poczćiwe łpráwy.

10: Aby fie wżyfcy ludzye rozumem paráli/

11: A miárę s poczćiwością ná wżem záchowáli.

12: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie tegoć mnie też trzebá/

13: Bo s tym drogá rozumiem y tu y do niebá.

Práwiem też

strona: 143v

Xenokrátés.

1: Práwiem też teraz odźzedł od ludzi vcżonych/

2: Co świádomi niebiełkich biegow przyrodzonych.

3: Zoroáftes á Tales teraz łpołu byli/

4: A wiele mi w tych łprawach rzeczy rozwodzili/

5: Yáko Pan dziwnie niebo s Płánetámi rżádzi/

6: A iáko tu pod nimi nıkczemny świát błádzi.

7: Acżem máło zrozumiał o niebiełkiew łpráwie/

8: Ale o tey nadobnie dáłi [!] mi znác práwie.

9: Yáko fie ludzkie łtany rozlicżnie miełzáiá/

10: A iáko im ich łpráwy dziwnie przypadáią.

11: Otoż mi Bog raczył dáć/ żem trefił ná tego/

12: A mogę rzec nád wżytki świátu życzliwżzego.

13: Iż fie mogę dowiedzyeć/ łkąd co gdzye przypada/

14: A iáko Bog mocą śwá/ zyemiá/ niebem/ włáda.

15: Bowiem fie tu ná zyemi wżdy przypátrzyć może/

16: Ale tám wierę wyłżzey áż kogo włpomóże.

- 17: Acz widzimy oczymá że fie tám miełzáią/
 18: Wielkie dziwy/ což wiemy co zá władzą máią.
 19: # Powiedzyał Merkuryufz/ prawdác miły brácie/ (*marg*)
 : Nyebu
 : fie tru=
 : dno
 : przypá
 : trzyć. (–)
 20: Iże to przytrudnieyřzym bárzo íście ná cie.
 21: Bo wiele ludzi łobie głowy pokázili/
 22: A máło fie w tych dziwiech przedię obaczyli.
 23: Y my co wřawicźnie tám zázdy bywamy/
 24: A przedię wiadomości w tym práwey nie mamy.
 25: Tákíe to dziwne řpráwy Bogá wřzechmocnego/
 26: A kto kiedy zrozumiał táíemnice iego.
 27: Ale iż cie wźdy widzę do tego chćiwego/
 28: Abyř fie o tym pytał co íeřt poczćiwego.
 29: # A to íeřt rzecz poczćiwa to kázdemu wiedzyeć/ (*marg*)
 : Pilna
 : rzecz/
 : pytać
 : fie o nie
 : bie. (–)
 30: Pytać řze [!] o tym pilnie gdzye po śmierći fiedzyeć.
 31: Acz to íeřcze pilnieyřza íáko fie w tym rządzíc/
 32: Aby márníe w tych plotkach/ tey drogi niezblądzić.

Iáko ten

strona: 144

Rozdział dzyefiąty.

Liřt 144.

1: Iáko ten nıkczemny řwiát ty řwe nędzne kmiecie/
<http://rcin.org.pl>

- 2: Dziwnie stroi k swey myśli y żimie y lecie.
- 3: Iż żaden nic nie bacży czáfu omylnego/
- 4: A iáko co ma przypáść ná tę nędzę iego.
- 5: A nędzna śmiec tuż zá nim zázwdy dybie śnádnie/
- 6: Ani czáfu ni kftátu żaden iey nie zgádnie.
- 7: Ktora y pószrod látá kiedy chce zámroží/
- 8: Bo śzpetnie tą śzczerbátą kołą wżytkim groží.
- 9: A więc ná nas Płánety drudzy nárzekáią/
- 10: Iż ie czálem ku wżemu złemu przyćilkáią.
- 11: # Rzekł młodzyeniec/ y iam też to nie dawno ślyżał/
- 12: Dziwnie tym Zoroáftes á Tales z nim mieżał.
- 13: A iednák coś podobno bárzo k rozumowi/
- 14: Gdyż śie trudno śprzećiwieć tákiemu Bogowi.
- 15: Bociem ia to y z inych iefzcze przed tym ślychał/
- 16: Iż wżdy wam Pan niemáło iákiesy mocy przydał.
- 17: # Powiedzyał Merkuryufz/ prawdá iżći przydał/
- 18: Ale śobie tę zwirzchność ná wżytkim záchował.
- 19: Iż co śie tu śpráwuią wedle woley iego/ (*marg*)
- : Płáne=
- : thá ro=
- : zum bo
- : rzy. (–)
- 20: Nád tymi my nie mamy vrzędu żadnego.
- 21: Bo chocia y doćiśnienie od nas iákie czuią/
- 22: Tedy śie tu rozumem á ftráchem śpráwuią.
- 23: Aby ták nie czynili ná co ie myśl wiedzye/
- 24: Gdyż więc káżdá śwawola wnet guzu dowiedzye.
- 25: # Rzekł młodzieniec/ moy pánie wżdyć to iefť rzecz dziwna
- 26: A wżytkim tu rozumom ná świecie przećiwna.
- 27: Iáko śie to tám dziwno wżytko wládziło/

28: Ze y wzroki y rozum wśzytkim tu zmyliło.

29: # Powiedzyał Merkuryufz/ my co tám fiedzimy/ (*marg*)

: Kftałt

: fthwo=

: rzenya

: fwiátá. (-)

30: Powiedzyałciem/ wśzytkiego iż nie práwie wiemy.

31: Nawięcey fie tego Pan Moizefzowi zwierzył/

32: Gdy z nim ná gorze Oreb dziwne rzeczy mierzył.

Wfzák wiefz

strona: 144v

Xenokrátes.

1: Wfzák wiefz iáko nápifał/ iż czáfu pirwfzego/

2: Stworzył Pan niebo zyemię/ ták práwie z nífzczego.

3: Zyemiá bylá níkcżemna/ á ná wśzytkim próżna/

4: Iuż bącz iż od dzifiefzyeý bárzo bylá rozna.

5: Pifał też iż duch Páńfki fwą fie mocą nośił/

6: A nád zámiefzáníem wod wzgorę fie wynośił.

7: Pífze też iż iuż potym áliż dniá czwartego/

8: Toż niebo ochędożył fwiátłofciámi íego.

9: To iuż możefz rozumieć fład niebo powftáło/

10: Táki fie s przodku y z wodą y z zyemią miefzáło.

11: Aż potym dziwną fpráwą z Máíeftatu fwego/

12: Spráwił piękny porządkíem íedno od drugiego.

13: Rořkazał wnet gęřtości by fpołu zořtálá/

14: Y wodá też w fwey mierze áby záfwdy řtała.

15: Z oney potym gęřtości/ tę co widziř zyemię/

16: Raczył řpráwić/ á potym ná niey wśzytko plemię.

17: Wiem żeś iuż o tym řłyřzał iáko íą chędożył/

18: Y iáko ná niey pięknie káfdy żywiól ożył.

- 19: Czego ielzczę y po dziś żaden nie obaczył/
 20: Iáko Pan dziwnie wŕzytko poŕtánowić raczył.
 21: Iáko zámknął kres wodam/ áby nie buiáły/
 22: A źwirzétom ná zyemi tu nie przekażáły.
 23: Iáko potym nadobnie to niebem otoczył/
 24: A gdzie był táki rozum/ by w to wálfnie wkroczył.
 25: # A ielŕiżec to dziwno co oczymá widziŕz/ (*marg*)

: Więŕŕzi

: dziw/

: cze^{go} occhi

: má nie

: widzye

: my. (-)

- 26: Wierz mi gdy weźrzyŕz wyŕŕŕzey/ bárzyey ŕie zádziwiŕz.
 27: A wŕzákoź ták rozumiey bráćifzku moy miły/
 28: Abychmy dármo czáfu márníe nie tráćili.
 29: Niebo dziwno ŕpráwione s powietrza dziwnego/
 30: A iáko ná kŕtałt wody/ práwie pŕynácego.
 31: Co bárwá y podobieńŕtwo vkázuie iego/
 32: Kiedy ŕie bárzo pilno przypátrzym do niego.

A to ŕie w koło

strona: 145

Rozdzyał dzyeŕŕyáty.

Liŕt 145.

- 1: A to ŕie w koło zyemie toczy wŕtáwicźnie/
 2: Ofwiecáiąc á grzeiác wŕzytki rzeczy ŕlicźnie.
 3: A tymi to gwiazdámi co widziŕz by wzory/
 4: Dziwnie ŕá ofádzone ty niebieŕkie dwory.
 5: S ktorych ŕá miedzy nimi/ co ná mieyŕcu ŕtoiá/
 6: Drugie ŕie teź s tym niebem wŕtáwicźnie broiá.
 7: A s przyrodzenia ŕwego nie máia iálfnoŕci/

- 8: Iedno że im przypada s słońeczney światłości.
- 9: # Bo słyfzysz od Moizefzǎ s Páńfkiego zwierzenia/
10: Iż iedno ty dwie świecy dla swego stworzenia/ (*marg*)
- : Dwy
: świeczy
: niebye=
: fkye. (-)
- 11: Miefiąc á iáfne słońce tu nadobnie spráwił/
12: Wfzákże w iednym niż w drugim/ wiefzǎ światłość zyá=
13: Y to wfzytko od słońcǎ/ ták iáko od gniazdǎ/ (wił.
14: Y miefiąc ma swǎ światłość/ tákże kázda gwiazdǎ.
15: Pátrzay gdy tu płomieniow kilka społu ftanie/
16: Wnet snádnie y oczymǎ przydzyesz w rozeznánie/
17: Kiedy fiárkę/ zgorzalkę/ wołk/ oley/ zápalisz/
18: Więcey iednę niż drugǎ światłość wnet pochwalisz.
19: A wfdy iedná od drugiey nieco blǎfku swego/
20: Može sobie przyczynić onego ciemnego/
21: Iż iáfnieyfza niż sǎmǎ wnet przy drugich będye/
22: A kázdy kąt społu ofwiecǎiǎ wfzędzye.
23: Tákżec gwiazdy y miefiąc od słońcǎ iáfnego/
24: Popráwuiǎ nadobnie też blǎfku swoiego.
25: Bo choć społu nie będǎ/ lecz promienie iego/
26: Dofięgǎiǎ swǎ mocǎ stworzenia kázdego.
27: Wfzák to częfto widamy kiedy sie przygadza/
28: Gdy sie słońce z miefiącem w poł zyemie przefadza/
29: Iż go iego promienie dofięgǎć nie mogǎ/
30: Wnet vkaże ná sobie fzpetnǎ ciemność frogǎ.
31: Acz gi przedfię będye znǎć/ ále bárzo blǎdo/
32: Aż sie słońce przymknǎwfzy/ ofwieci gi rádo.

strona: 145v

Xenokrates.

- 1: A owi wymyślkowię z nauczoną głową/
 2: Gdy się ta rzecz przytrefi/ eklipsis to zową.
 3: Bo wiedz iżże ta ziemią w tej swojey ciężkości/
 4: Tak prawie w środku wiśi niebieskich światłości.
 5: Rownie byś w iánną bąnkę czarną gałkę włódził/
 6: Ná iákiew cienkiew nići w pośrzodku włódził/
 7: Ná bąnce nápiśawłszy coćby się widzyáło/
 8: A w środku gdyby kilka pioreczek latało/
 9: A około gałki by to się obracało/
 10: Jedno iżby iey z mieylćá nigdziey nie rufzáło.
 11: Otoż też náśze niebo tákći się obráca/
 12: A tej gałki ná zyemi ni czym nie námáca. (*marg*)

: Zyemiá

: yáko

: gałká

: śrzod

: niebá. (-)

13: Bo między tym powietrze iest ogień y z wodą/
 14: A káżdą rzecz ofobno idzye swoią zgodą.
 15: Tákte też są ná niebie/ co się nie rufzáią/
 16: Rozne gwiazdy/ drugie też co wolno lataią.
 17: Ale wśzytko póspołu s tym się niebem toczy/
 18: Tak iż jedno przed drugim s kryfú nie wykroczy.
 19: Otoż iedny są wyższe/ á drugie są niżey/
 20: Blády miefiąc nád wámi/ to ten iest nablížey.
 21: # Pátrzyżże ná tej gałce co zyemią zowiemy/ (*marg*)

: Zyemiá

: okrą=

: gła. (-)

22: Ze ná wńzech ftronach ludzye/ ták to pewno wiemy.

23: Ná fpodku y ná wirzchu y ná ftronach wńzędzye/

24: Ták iáko tu widzimy/ tákí teź fwiát będzye.

25: Pátrzay tego po rzekach/ ktore z gor wychodzą/

26: Drugie ledwe we ftu mil/ toź do morzá wchodzą.

27: Pátrzże gdyćby to zrownác kędy wpádłá przyfzło/

28: Co rozumieźz wieleby ná to łokiet wyfzło.

29: # Ale to ieft dziwnieyfza/ iż ty frogie wody/ (*marg*)

: Iáka

: zgodá

: miedzy

: wodá=

: mi. (-)

30: Vżywáią ná wńzytkim tákíey dziwney zgody/

31: Ze łobie w fwyh meaciech nic nie przekaźáią/

32: A iż tey nędzney zyemie teź nie zátapiáią.

Chociay to

strona: 146

Rozdział dzyefiąty.

Lift 146.

1: Chociay to ieft rzecz pewna/ iż wodá nád zyemią/

2: W morzoch pewnie ieft wyfźfza/ ták fie rzeczy mienią.

3: Ale ieft ták zámkniona Páńfką mocą dziwnie/

4: Ze nie może nikomu nic zbroić fprzećiwnie.

5: A wńzákoź gdy Pan raczy/ tedy teź to bywa/

6: Iź nie iedná Infulá czáfem w morzu pływa.

7: Rozumiem żeć fie tá rzecz dziwna będzye zdáłá/

8: Aby wodá wyfźfza być á niź zyemiá miáłá.

9: Ale fprobuieźz tego ná málucźkiey rzeczy/

10: A oftátek z rozumem miey łobie ná pieczy.

- 11: Náley więc trochę wody gdzie ná rowne mieyſce/
12: Vźrzyſz o [!] onác dálej roſchodzić ſie nie chce.
13: A przedſię wyſzſza będzie niżli mieyſce ono/
14: A chociaſz iey ni kłáka to nie przyrodzono.
15: # Ale oná iey ciężkość ták zyemię zwiertiála/ (*marg*)

: Wody

: z morzá

: byeżá

: przez zie

: mię. (-)

- 16: Ze iá ná wſzytki ſtrony dzyurámi zbiegála.
17: A iż ieft w káżdym morzu plugáwa á ſłona/
18: Gęſta/ przykra/ przemierzła/ iáko glán zyelona.
19: Ale bieżąc przez zyemię tám ſie poleruie/
20: Ze ſie tu iáko Kryſtał w źrzodłach okázuie.
21: Pátrżze że iedná źimna/ á druga goráca/
22: A trzecia iáko ſiárka też bywa ſmierdząca.
23: Wſzytko iey to goſćiniec/ co im idzye dzyála/
24: Iż káżda ſwoię wláſnoſć/ záwždy będzie miała.
25: Poſwiadczył to y Dawid w ſwym piſaniu dawno/
26: Y v inych Prorokow bywáło to ſławno.
27: Iż wodá w morze idzye z morzá też wychodzi/
28: A tym zyemię y ludzi rozmáicie chłodzi.
29: # Pátrżze iż iedny ſmierdzą/ á drugie ſá ſłone/
30: A rozliczne miewáią w ſobie zabobony/
31: Toć ſie nie ſłóncem dzyeie/ áni przyrodzeniem/
32: Z zyemie wſzytko przychodzi/ to moim baczeniem.

- 1: Gdzye gory blińko łłone/ też y wodá łłona/
- 2: Abowiem to oboygu/ ieft rzecz przyrodzona.
- 3: A gdzye też fiárką śmierdzą/ też wodá śmierdząca/
- 4: A gdzye ogniem pałaią/ tedy też gorąca.
- 5: Bo kiedyby to łłonce łámo łprawowało/
- 6: Pewnieby y iezyoro też káźde śmierdzyáło.
- 7: Albo tákże gorące álbo łłone było/
- 8: Czyścieby fie w rofole nam włzytko wárzyło.
- 9: Rozumiem iż ty rzeczy/ co fie tu mowiło/
- 10: Wiem żeć fie dziwne zdádzą/ by piłmá nie było.
- 11: Ale iż ia mułżę idź ná ten czás od ciebie/
- 12: Bo też mam łwe wrzędy/ táń nádáne w niebie.
- 13: A ták bych nie omiełzkał/ by fie co nie sftáło/
- 14: Pewnieby fie ná zyemi wnet co pomiełzáło.
- 15: Ale wiem tu człówieká nie dáleko cnego/
- 16: A bárzo w tey biegłósci pewnie wiadomego.
- 17: Zową gi Xenokrátés/ onego Platoná/
- 18: Włzytká ieft w nim náuká/ práwie wyćwiczoná.
- 19: Ktory o tych biegłósciach wiele też nápiłá/
- 20: A to ieft iego vczeń/ á włzytko to łłyzáł.
- 21: A ták iuż cie Bog zegnay/ ia iuż mułżę wzgorę/
- 22: Bo widzę od zachodu iákáś ciemną chmurę.
- 23: By táń drudzy pánowie częgo nie zbroili/
- 24: Sátarnus/ Mars/ Iupiter/ brácia moi mili.
- 25: Záttrzepiotał łskrzydełki/ wzleciał potym wzgorę/
- 26: Táń że mu y z oczu sízedł áż zá onę chmurę.
- 27: Siedzi łobie nád źrzodłem/ podpárł fie o Káłztan/
- 28: Poźrzy á k niemu idzye iákis pocźciwy pan/
- 29: Zacna iákáś ołobá s czyłtą czarną brodą/
- 30: Zeby mogł y s kfiążęciem porównác yrodą.

31: Począł czapki potrząláć/ łukniey poprówowác/

32: A iáko go przywitác k niemu łie gotowác.

Przyłzedłzy

strona: 147

Rozdzał dzyefiáty.

Liłt 147.

1: # Przyłzedłzy Xenokrátés rzekł/ pomoż Bog brácie/ (*marg*)

: Xenó=

: krátés. (–)

2: Bárzom rad zem zá rázem tu potrefił ná cie/

3: Bo Timálphes pácholę z niebá przybieżáło/

4: A od Merkuryufzá pilnie mie żądáło.

5: Abych tu łzedł do ciebie/ niewiem co pilnego/

6: Albo co mu też byłó ták bárzo do tego.

7: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie bárzo mnie do tego/

8: A Pan Bog mi raczył dáć człęká ták godnego.

9: Bo rozumiem że iuż tu łnádnie będeń wiedzyáł/

10: Czego łie Merkuryufz kwápiąc nie powiedzyáł.

11: Bo byłá o tym gadká/ moy łáłkáwy pánie/

12: Co ná náłz rozum trudne bárzo rozeznánie.

13: Aczem ia kiedym tu łzedł o tym myłlił máło/

14: Ale kiedy mi łie s tym tu mowić przydáło/

15: Mułiałem o tym mowić/ o czym on rad mowi/

16: A widzę to pomoże bárzo k rozumowi.

17: Bo kráwcy gdy łie zeydą/ mowią o nożycach/ (*marg*)

: Rzemie

: śnik o

: łwoim

: rzemie=

: łle rad

: mowi. (–)

- 18: Kowale też o klefzczach/ mnifzy o kápicach.
- 19: Była tu ná mie trudna/ á nie moiey mowy/
- 20: O włafnościach niebieskich mielichmy rozmowy.
- 21: Iáko fie tám ty koła dziwnie obrácaią/
- 22: Iáką władzą Płánety/ tám z ofobná máią.
- 23: Y iákie mieyfcá máią/ y co tám dzyálaią/
- 24: Aż mi fie bárzo w głowie ty rzeczy miefzáią.
- 25: Bo mi owo rzecz dziwna iáko Dawid wołał/
- 26: Mowiąc Pánu/ żeś z miedzi ty niebá pokował.
- 27: A Iop zálie zá czáfu vciśnienia fwego/
- 28: Też powieðał/ muřzą być z żelázá twárdego.
- 29: A kiedy poźrzyłz wzgorę/ áno wřędy czyřto/
- 30: Nie znác ni rdze ni miedzi/ wřędy przezroczyřto.
- 31: Acz mi częłcią fkąd fie to poczęło wywodził/
- 32: Y Moizeřzowy piřmá ná plác mi przywodził.

V 3

Czego mu

strona: 147v

Xenokrátes.

- 1: Czego mu fie powieða/ raczył Pan Bog zwierzyć/
- 2: A temuby podobno naprzyřtoyniey wierzyć.
- 3: # Powieđzał Xenokrátes/ by piřmá nie były/ (*marg*)
- : By pi=
- : řmá nie
- : było/
- : trudno
- : by ná
- : rozum. (-)
- 4: Podobnobychmy wřyřcy ná tym poblądźili.
- 5: Bo to ieřt rzecz káždemu trudna przyrodzeniu/
- 6: By tego Pan nie zyáwił wždy řwemu řtworzeniu.

- 7: Lecż ći co w záchwyceniu v niego bywáli/
8: Tedy wżdy wypifáli co też tám widáli.
9: # Bowiem coś tu wlpominał Dawidá y Iopá/
10: Iż niebo zwał żeláznym/ zá fwego kłopotá. (*marg*)
: Niebo
: iáko ieft
: mocne. (–)
11: Nie rozumieyże temu być ie kował kował/
12: Boćby nam pewnie bárzo y fwiát był zepłował.
13: Ale fie ten dziwował tákiewy dziwney mocy/
14: Iż to zówżdy prácuie y we dnie y w nocy.
15: Wżdy ná nim nigdy nie znác by namnieyżzey fkázy/
16: Zówżdy piękne zupełne/ nie znác żadney zmázy.
17: Bo nie tylko żelázne iużby fie fkáziło/
18: Ale by też s twárdego ádámántu było.
19: O dziwna Páńfka mocy/ o fprawo rozliczna/
20: Iáka to ieft rzecz dziwna/ subtylna/ á fliczna.
21: A wżdy fkázy tám nie máżz znáku namnieyżzego/
22: A ktoż słychał ná fwiecie gdy co ták trwálego.
23: Pátrż iáka to ieft wielkość/ á pátrż w iákim czálie/
24: Zákrywłzy fie pod zyemię/ vkaże fie záfię.
25: A ták możesz rozumieć iáka to subtylność/
26: Byś nawiętfzą w rozumie czynił o tym pilność/
27: Trudno temu zrozumieć/ trudno temu fproftać/
28: Muśimy ták z rozumem przy nádzyei zoftać.
29: Bo iż ieft przezroczyfte/ o tym wżyfcy wiemy/ (*marg*)
: Niebo
: przezro
: czyfte. (–)
30: Częfto z Ezáiálfem o tym cztąc mowimy.

31: Iż widzyał iáinnie Páná przez ty wšytki niebá/

32: A iákiegoż świádectwá nam tu wiécey trzebá.

A także w tey

strona: 148

Rozdział dzyefiáty.

Lift 148.

1: # A także w tey iftności ty to wšytki gwiazdy/ (*marg*)

: # Roz=

: dzyał

: gwiazd

: y przez=

: wifká. (-)

2: Są dziwnie rozdzyelone/ co widamy zówždy.

3: Iedny wyższe/ drugie też tu niżej nád námi/

4: Y iedny też od drugich rozne świátłosciámi.

5: Ale też ty podobno ktore bliżej słońcá/

6: Ty máią wietłzą iálność od iego gorącá.

7: A tak iefliże iálność im od tego Páná/

8: Iedney wietłza/ takżeć też y moc ieft nádána.

9: Acz potym Astrolodzy dziwnie ie przezwáli/

10: A wedle ich náturey im przezwifká dáli.

11: Iż ktora ieft gniewliwa/ krolá gniewliwego/

12: Przydáli iey przezwifko ze zwyczáiu iego.

13: A ktora też łágodna/ to też łágodnego/

14: Ale oná nie mieni przedię ftanu fwego.

15: Zową ie Sáturnus/ Mars/ Merkuryusz miły/

16: Y Wenufá z Iowifzem też tám przyłożyli.

17: Acz y ine przezwifká tám rozliczne máią/

18: Tám to ci lepiej wiedzą/ co sie tym paráią.

19: # Także gdy iuz to niebo swym sie kołem toczy/

20: A tę zyemię máluczká/ zewszech ftron okroczy/

- 21: Ná ktorey rozmaitych spraw ludzkie mieszkaia/
 22: Różne sprawy/ naturę/ y zwyczajie maia.
 23: Nad którymi Planetá s swoim przyrodzeniem
 24: Stanie/ też go sprawuie wnet swoim ćwiczeniem.
 25: Ze wedle iey natury wnet sie wszyscy broia/
 26: A choć drudzy nie radzi/ przedię dziwy stroia.
 27: # Ale wiem żeś podobno przed tym kiedy slychał/
 28: Iż iedno tym figlarzom Pan mocy po kres dał. (*marg*)
- : Płáne=
 : ty przed
 : Pánem
 : nic nye
 : vmieią. (–)
- 29: Iż iedno ci szaleia/ co sie im wwieść daia/
 30: A rozumu ni Pána ná pieczy nie maia.
 31: Ale gdzie boiaźń Pánka przy rozumie rządzi/
 32: Iuż nigdy zá gwiazdami/ żadny nie zablądzi.

V 4

Ale iżby nie

strona: 148v

Xenokrates.

- 1: Ale iżby nie mieli wždy nádaney mocy/
 2: Widamy to ná oko y we dnie y w nocy.
 3: Iż gdy sie kołem mieiać w fwey sperze ogrodzi/
 4: Zawszy nam co nowego ná zyemię przychodzi.
 5: Albo gdy słońce idzie czerwono zá gorę/
 6: Vrzyż iutro albo wiatr/ albo szpetną chmurę.
 7: Acz y to iest rzecz dziwna/ iako sie to toczy/
 8: Gdyż ni rozum nie sprosta temu/ ani oczy.
 9: Ale tak Pan raczył mieć/ by tam nic nie stało/
 10: A wedle fwey natury/ by sie obracało.

- 11: Gdyż to małe miłsterstwo/ kiedy kámién leży/
 12: Piękniey więc ná to pátrzyć/ kiedy gdzye co bieży.
 13: # A iż to niebo nie ma ktoby im obrácał/ (*marg*)
 : # Kto
 : nyebo
 : toczy. (–)
 14: To tu záfię rozumu będyełz znowu mácał.
 15: Bo iefliby Anyeli/ nędzniefzyby byli/
 16: By wśzytko iáko chłopi/ ták zá dzyeń robili.
 17: Ty iedno k fwey rołkołzy/ á ná fwe pośługi/
 18: Raczył łobie zołtáwić Pan/ poki fwiát długi.
 19: A byś też rzekł iż dyabli/ źlećby łie nam sftáło/
 20: Pewnieby łie to koło nam iście łpádáło.
 21: A bez wśzego rátkunku ná zyemięby pukło/
 22: A nas wśzytki zá rázem/ by śklanki potłukło.
 23: Ale to ták okrutne á dziwne łtworzenie/
 24: Iedno tylko obráca łámo przyrodzenie.
 25: A což iest przyrodzenie/ łą Páńłkie wyroki/
 26: Ktore záwždy mułzą idź iuż po wśzytki roki.
 27: Iuż ták niebo powinne z iego przykazáńia/
 28: By nie miáło pokoiu/ ni żadnego łtania.
 29: Bo kiedyby ná iednym mieyłcu łłóńce łtało/
 30: Wśzytkoby z drugiey łtrony zyemie pozdycháło.
 31: # Ale iż nas nadobnie ták wśzytki podzyela/
 32: Iedny dziś/ drugie iutro pięknie rozwełela.

strona: 149

Bo kiedy tu

Rozdział dzyefiáty.

Liłt 149.

- 1: Bo kiedy tu nád námi ták łie nam zda zaydzye/
 2: Tedy inłze narody tám zá gorą znaydzye.

- 3: Ktore go też w rołkołszy w ten czas vżywáią/
4: Kiedy też náfze kości tu odpoczywáią.
5: Kto ogniewi pomaga/ kiedy fie łam chwieie/
6: Albo kto też wiatrowi/ kiedy ná fwiát wieie.
7: Albo kto iáfney wodzye/ kiedy pięknie płynie/
8: Závždy we dnie y w nocy nigdy nie przeminie.
9: Iedno przekłeta zyemiá/ tá w swoiey ciężkości/
10: Vżywa vftáwicznie tey fwey márney mdłości.
11: Iż fie nigdy nie rufza/ iáko kámién leży/
12: Choć niebo vftáwicznie około niey bieży.
13: Tákżec fubtylne niebo/ pewnie o fwey mocy/
14: Toczy fie vftáwicznie y we dnie y w nocy.
15: # A pátrż iákim porządkiem to pięknie ípráwiono/ (*marg*)
- ⌚ Cżterzy
- ⌚ żywioły (–)
- 16: Ogniem/ wodą/ powietrzem/ z zyemią rozdzyelono.
17: Tu nád námi powietrze co go vżywamy/
18: O dobrze ie czuiemy/ choć go nie widamy.
19: Boć wiátr co domy łamie/ inżeyć ieft náturey/
20: Co broi tym powietrzem/ nołżąc ízpetne chmury.
21: To ípráwuią Płánety/ gdy fie obracáią/
22: Kiedy moc fwą do zyemie twárdey przyćílkáią.
23: Tedy pędzą powietrze po ízyrokiey zyemi/
24: Iż fie więc wśzytko dziwno w tákiey mocy mieni.
25: Podnieś iedno miech wzgorę/ tedy wnet do niego/
26: Nábierzefz pełno wśzędę powietrza wolnego.
27: A gdy gwałtem przyćíśniefz/ vżrzyfz álic ízumi/
28: Ze y naproftśzy ínádnie temu wyrozumie.
29: Albo kiedy oganką powietrza poženiefz/
30: Tedy iż ták być może/ to łobie wfpomieniefz.

31: Vźrzyŝ iáko ku tobie prętko wiátr pobieży/

32: Zeć y czoło ochłodnie/ y łeb fie náieży.

V 5

Tákżeć kie=

strona: 149v

Xenokrátes.

1: Tákżeć kiedy przed niebem w zyemię vciekáią/

2: Tám tymi przepálciami/ co tám w niey bywáią.

3: A gdy fie tám s tym ogniem/ co tám ieŝt podkáią/

4: Wnet frogie nawáłności s łobą vdzyáłáią/

5: Ze fie zyemiá trząć muŝi/ y mury pádáią/

6: A czáfem fie wyfokie wieże wywracáią.

7: A kto temu nie wierzy/ by ogień był w zyemi/

8: Niech fie do Etny gory doiechác nie leni.

9: Albo ná infze mieyfcá/ co tám ci widáią/

10: Ktorzy w cudzych kráinach dáleko bywáią.

11: Lecz nie dáleko ieżdząc/ poznác to po wodzye/

12: A fnádnie w tym rofterku możem przydź ku zgodzye.

13: Bo znajdyeŝz taką wodę/ co kurá opárzy/

14: Y inych drugich rzeczy przez ogniá vwárzy.

15: A gdyeŝzby fie to wzyęło/ gdyby tám fkąd płynie/

16: Nie gorzał zázwdy ogień/ y lecie y źimie.

17: # Pátrzze zálie tych wiátrow/ iáką tu moc máią/

18: Ze czáfem nam gorąco/ czáfem źimno dáią. (marg)

: Wiátry

: ŝzkodli=

: we. (-)

19: Pfiuá nam teź y zboża/ y powietrze pfiuá/

20: Skąd fie dziwne niemocy częŝto vkázuią.

21: Bo gdy wiátr s ciepłey ŝtrony/ teź więc ciepło będzie/

22: A gdy z źimney/ źimno fie teź rozniefie wŝędzye.

- 23: A kiedy też przypadnie z morzã zãgniętego/
 24: Tãkże nam też przynoŝi przyrodzenie iego/
 25: Ze zãgnięte powietrze y niezdrowe będzyc/
 26: Ze y ludzynom y zyołom/ będzyc ŝzkodzic wŝzędzyc.
 27: Ale owy ŝzkodliwe co ŝkody dzyãłããã/
 28: Ci od duchow powietrznych/ wierz mi tã moc mããã/ (*marg*)

: Wyãtr

: czãrci

: ŝli burzã (-)

- 29: Kiedy z gniewu Pãñkiego pędzã ie przed sobã/
 30: Z wielkim ŝtrãchem nã ludzi/ y z niemãłã ŝkodã.
 31: Ci wic burzã wodãmi/ domy przewracããã/
 32: A s korzeniã drzewinã z gruntu wywracããã.

Azãłz mãłõ

strona: 150

Rozdział dzyefiãty.

Lift 150..

- 1: Azãłz mãłõ nã ŝwiecie tych dziwow widamy/
 2: Ze przed nimi y w zyemi czãłem vlegamy.
 3: Owy chmury/ pioruny/ owy ŝzpetne grãdy/
 4: S tychci to pãnow ŝprãwy/ pãdããã tu rãdy.
 5: Bychmy też nie wierzyli/ tedy piłmã mamy/
 6: Gdy Iopowe przygody zãłõfne czytamy.
 7: Iż czãrt wiãtry y ognie frodze nãñ przywodził/
 8: Domy łãmał/ y w inŝzych rzeczach wiele ŝzkodził.
 9: Wierz mi że ten miŝtr vmie/ kiedy Pan dozvoli/
 10: Gdy łõbie po powietrzu tãk buia po woli.
 11: Y czãrnokliãznicy to czãłto powiedãããã/
 12: Ktorzy w kolech ŝiadããã wizycie miewãããã/
 13: Iż gdy ŝie im duchowie vkãzowãc mãããã/
 14: Tedy ŝumy wiãtrowe naprzõd przychadzãããã/

- 15: A potym ine figle swoie okázuią/
16: Iuż tám iáko łzkápami/ ták imi hárcuią.
17: Ale to hárc stráźliwy/ bo tám wízytko Bogiem/
18: Iáko ośtem ták robią/ tym łzpetnym nałogiem.
19: Práwie tám w imię iego coźkolwiek łpráwuią/
20: Ták ná poły z bluźnieniem/ wízytko rofkázuią.
21: Powiedáiąc/ iż nigdy w to nie będę wierzył/
22: Ieśli fie to nie sftánie/ by Bog ná niebie był.
23: # Pátrźże co wicher czyni/ gdy fie wzgorę kręci/
24: I drzewinę połomi/ y wodę pomąci. (*marg*)

: Wicher

: co czyni (–)

- 25: Ryby wzgorę wyniesie łpołu y z źábami/
26: A czáfem więc pomyli łzyki przed bábami.
27: Ktore też iákieś czáry więc ná to miewáią/
28: A łotrowie czártowie więc im pochlebiáią.
29: Aby im oney wiáry lepiej potwirdzili/
30: Aby łwym czárom więcęcy/ niż Pánu wierzyli.
31: Więc drudzy dzwony tłuką/ drudzy zyelem kurzą/
32: A oni fie im ná złość ielźcze więcęcy burzą.

Lecz to na=

strona: 150v

Xenokrátes.

- 1: Lecz to nalepźze dzwony/ á czyłte kádzidło/
2: Przed ktoremi vcieka márnne więc to bydło.
3: Kto fie Pánu poruczy/ á s łercá wierneho/
4: Wízytko łtale porucza łwiętey woley iego.
5: Chybá gdy iáko Iopá Pan chce kuśic kogo/
6: Lecz fie potym łowito nádgradzi od niego.
7: # Bo pátrź iż ci pánowie/ gdy fie rofkugłuią/

8: Iáko więc by szymierze sztuki wypráwuią. (*marg*)

: # Figle

: czárto=

: wfkye

: ná po

: wietrzu (–)

9: Wydrze z botá podefzwy/ nodze nic nie będzye/

10: Suknią pięknie rofporze áż do zyiemie wřzędzye.

11: Miecz pokręci by świder/ pořzwy będą cále/

12: Tákże ine kuglárřtwá/ zac tám będą mále.

13: # Alechmy iuz dáleko záfzli ode řwego/

14: Wroćmy řie záfie ná zad do niebá nářzego.

15: Też tu ná tym powietrzu włááne przyrodzenie/ (*marg*)

: # Ná=

: thury

: dzdzow

: y grá=

: dow. (–)

16: Ty dziwne odmienności/ co widzamy mieni.

17: Gdy mgły wřtáią ku gorze tu z mokrych wilgości/

18: To řie iuz tám z nich rodzą rozne przypádłości.

19: Kiedy iuz wzgorę doydą powietrza řimnego/

20: To řie iuz tám odmienia záfwdy nacż dziwnego.

21: Albo w defzcz álbo w krupy/ á czáfem też w grády/

22: Y potłuką też czáfem y trawę y řády.

23: A to iuz tám tyřz wiátry s przypadkiem řpráwiáią/

24: A wedle řwych włáności/ to nam tu řpufzczáią.

25: Ieřli řimny/ řimne też tu kropie pádáią/

26: Ieřli ciepły/ ciepło też zyiemię záfgrzewáią.

27: # A iř tu řimá z látem ták řie záfwdy mieni/ (*marg*) Zimá á láto iáko řie mieniá. (–)

- 28: To tak zawsze sprawuie słońcą przyrodzenie.
 29: Gdy od ktorey krainy daleko sie nie sie/
 30: Pewnie nalszym s siekierą bywać po drwá w lesie.
 31: A gdy zálie swym biegiem też bliżey nástapi/
 32: Tedy z nim wdzyęcne ciepło s powietrzem przystapi.

Wszak wiemy

strona: 151

Rozdział dzyefiasty.

Lift 151.

- 1: Wszak wiemy iż ná swiecie są drugie krainy/
 2: Co tam w nich zawsze ciepło/ nie masz nigdy zimy.
 3: A są też zálie drudzy co lata nie maia/
 4: Pilno starych kozuchow zawsze dodzyeriaia.
 5: A to sie wzytko dzyeie prze dalekość słońcą/
 6: Ze ich skapo dochodzą ty iego goracá.
 7: # Patrże nád tym powietrzem wnet zálie iest wodá/
 8: A nád tą wodą ogień/ patrz iaka to zgodá. (marg)
 : Nátu=
 : rá wo=
 : dy. (-)
 9: Nie mmimayze by wodá co sie w niey ochynac/
 10: Albo izby iako Bobr mogł po tam tey płynac.
 11: Lecz iest gęste powietrze/ á wilgotne prawie/
 12: A kto wlasnie powiedzyec vmie o tey sprawie.
 13: Bo kiedycby tak gęsta iako nalsza byla/
 14: A ná czymże proszę cie by sie zawiesila.
 15: Gdzyefzby przez taką gęstość mogło słońce parzyć/
 16: Dobrzećby sie ten vkrop wierz mi musiał smazyć.
 17: Y pewniebychmy nieba przed nią nie widzyeli/
 18: Iako w wannie omacmie/ takbychmy siedzyeli.
 19: # Nád tą wodą iest ogień także przezroczyly/
<http://rcin.org.pl>

20: Nie ták iáko náłz z dymem/ iáko Kryształ czyfity. (*marg*)

: Nátu=

: rá o=

: gnyá

: ná nie=

: bie. (–)

21: Bo ieflicby iáko náłz ták fie tu z drew palił/

22: Pewniećby ná nas kiedy tu głównie obálił.

23: Pátrrze gdy mocne wiátry prochy wzgorę wznofzą/

24: A iż ie tám pod niebo wyfoko wyniofą/

25: Gdy przydą w ty mokrości/ wnet fie w kupę zlepią/

26: A wiátry iáko młotem/ ták to mocno fklepią.

27: Gdy ie záfię do fpery ogniftey wyniofą/

28: Wnet ono prętko wyfchnie/ co zmoknęło rofą.

29: Rośpaliwfzy fie potym/ do wody vpádnie/

30: To potym wre á huczy/ iáko w kotle ná dnie.

31: A kiedy fie fiárkowe prochy w to wmiefzáiá/

32: To iuż oczymá widzifz iż fie zápaláią.

A gdy lecą

strona: 151v

Xenokrátés.

1: A gdy lecą do wody/ tedy fie błyfkaíą/

2: A vpadfzy grzmią/ huczą/ á czáfem trzáfkaíą.

3: Acz toż czáfem ty gromy y wiátry dzyáfáią/

4: Gdy fie mocno miefzáiác o fię vderzáią.

5: A fnádnie y ná zyemi to káždy zrozumie/

6: Gdy fie wiátr ocz otráci/ tedy bárzyey fzumi.

7: A tu iuż możefz wierzyć/ że tám pewny ogień/ (*marg*)

: Exálá=

: cie/ tho

: ieft/ o=

: gnie co

: lataią. (-)

8: Kiedy oczymá widzisz zápalony płomień.

9: Tákże y ine znáki co długo lataią/

10: Zápaliwfzy fie/ poki w wodę nie wpadąią.

11: Wfzytkoć to fą ty prochy/ co z zyemie powftąią/

12: Zwłafzczá kiedy ich wiátry fpołu nie zbijąią.

13: Náfzym fie oczom ták zda/ że gwiazdy fpadąią/

14: Ano od nich ty prochy co fie zápaląią.

15: Dofwiadczyfz tego s prochu/ co bywa w rucznicy/

16: Co to iáwnie oczymá tu widamy wfzyfcy/

17: Iż fkoro gdzye do ifkry by namniey przypádnie/

18: Vżrzyfz/ álic płomieniem zápali fie fnádnie.

19: Lecż iż tám subtylnieyfzy/ więc dymu nie miewa/

20: Bowiem nie ták fáletrą przefádzony bywa.

21: # Támże iuż nád tym ogniem/ też Płánety ony/

22: Iuż máią fłufzne mieyfćá/ iáko włafne domy.

23: Támże iuż ine gwiazdy roznie rozfádzone/ (*marg*)

: Spery

: Płáne

: thow

: nád o=

: gniem. (-)

24: Ták iáko ie widzimy/ fą pięknie fpráwione.

25: Ktore iuż iákoś fłyfzał/ rozne mocy máią/

26: Nádáne s Páńfkiey fáfki/ ktore tu zyawiaią.

27: Tákże fie to s tym niebem pięknie wfzytko toczy/

28: Iedno nigdy przed drugim s krefu nie wykroczy.

29: A potym mądrzy ludzie álbo z obiáwienia/

30: Dosięgli ich własności/ także przyrodzenia.

31: A częścią ze zwyczajiu/ częścią też z nauki/

32: Obaczyli nád rozum ty tak trudne sztuki.

Bo niebo iest

strona: 152

Rozdział dzyefiąty.

Liśt 152.

1: # Bo niebo iest podobno vrzędem ku zyemi/ (*marg*)

: Vrzęd=

: nicy nie

: byelcy/

: Płáne=

: towie. (-)

2: Gdy sie właśnie przypátrzył/ iáko sie tu mieni.

3: Iż zyemiá nic nie włada/ iedno ludzye ná niey/

4: A musí dáć iednemu/ drugi zázdy tániey.

5: Takżec w niebie Płánety tylko mieyfce máią/

6: Ale fwemi spráwami wśzytkimi władáią.

7: A iáko tu krol stárlzy/ á potym pánowie/

8: Takżec też wietśzey władzey/ tám fą Płánetowie/

9: Ktore tu więc ná zyemi czáfem przekażáią/

10: Kiedy fobie sprzećiwne w fwych biegoch bywáią.

11: Co więc nam powiedáią owi práktykarze/

12: Kiedy więc Pan zá grzechy nędzną zyemię karze.

13: Iż ty znáki náładzi co to okázuią/

14: A wedle fwey náтуры vpadki winśzuią.

15: Wśzák nas s tego y Dawid częśto vpomina/

16: Iż Pan znáki náładza/ iáwnie przypomina.

17: Co to Pan wśzytko czyni/ bychmy sie vználi/

18: Do iego świętey łáłki nabożnie wzdycháli.

19: Tedy on wśzytko gdy chce fnádnie zmienić może/

- 20: Jedno mu wiernie dufay nędzniku nieboże
 21: Iuż fie wicher áni grom o cię nie pokuśi/
 22: Ani żadna Płáneta/ wierz mi cie nie ruży.
 23: Bo gdzye ieft boiaźń Boża/ iuż tám rozum rządzi/
 24: Ze zá żadną złą chucią/ nigdy nie zúblądzi.
 25: A kiedy fie tą łáfką Páńfką zápomożefz/
 26: Iuż fie y s prácticarzá Inádnie násmiać możefz.
 27: A názwać go omylnym/ á iż nic nie vmie/
 28: A ná gwiazdách rozumieć/ nic fie nie rozumie.
 29: Tym ofzydziłz káždego/ ofzydziłz Płánety/
 30: Ze fie mułzą popádác ich wśzytki dekrety. (*marg*)

: Nyebo

: fłuży

: człowie

: ku. (–)

31: # A iż to ieft rzecz dziwna/ iż z dawnego wieku/

32: To niebo pośluguie nędznemu człowieku.

A podobno

strona: 152v

Xenokrátes.

- 1: A podobno że iuż ták y ná wieki będye/
 2: Bo piśmem y rozumem doydzye tego wśędzye.
 3: Bo ieśli ieft Bog wieczny/ á iż ták wierzymy/
 4: Przecźże próżno tę wodę ták łyłzką mierzymy.
 5: Bo iuźci on ták pewnie Máieftatu fwego/
 6: Nie będye raczył fkázić do fkończenia wśzego.
 7: Iuźci y iego dekret żaden fie nie zmieni/
 8: Iáko raz rzekł/ ták záwždy trawá fie zyeleni.
 9: A ogień też gorący/ wodá záwždy płynie/
 10: A kážde przyrodzenie w fwym zwyczáiu fłynie.

- 11: A owfzem sławne niebo/ gdyż iest stołec iego/
 12: Iużci nigdy nie zmieni stanu tak zacnego.
 13: A by sie wżytko ná nim tak iáko poczęło/
 14: Nie miało sie spráwować/ wżytkoby zginęło.
 15: Iużby zyemiá nie miała ognia ni wilgości/
 16: Iákożby sie mnożyły nam ná niey żywności.
 17: S tych dwu przyczyn tu kázde stworzenie ożywa.
 18: A tak Pan Bog z łáiki fwey dla tego człowieka/
 19: Ten porządek záchowa iuż tak aż do wieká.
 20: Kiedy będzie iuż raczył zyemię wśpokoić/
 21: A swoiego krolestwá iuż rozno nie dwoić.
 22: Iż iuż wierne zábierze z łáiki fwey do siebie/
 23: Aby z nimi krolował tám ná wieki w niebie.
 24: A złym też tu poruczy ty márne niłkości/
 25: Tedy im też nie trzebá iuż będzie żywności.
 26: # Ale niebo ná wieki w fwey mocy zořtánie/ (*marg*)

: Dziwnj

: Pan ná

: niebie. (–)

- 27: W ktorim będziem krolować wiecznie przy fwym pánie.
 28: Nie dármoć Dawid woła o Páńskiey moźności/
 29: Iż iest zázwdy dziwnieyřza tám ná wyřokości.
 30: Bo pátrż y tu ná zyemi gdy kto dwor buduie/
 31: Tedy gdzye fam ma mieřzkáć gmáchy opátruie/

Aby tám co na=

strona: 153

Rozdział dzyefiáty.

Liřt 153.

- 1: Aby tám co napiękniey wżytko sie spráwiło/
 2: By sie wżędzye błyřzczáło/ á nadobnie pśtrzyło.
 3: Iuż řtáynia/ iuż řtodała/ tak iáko moźe być/

- 4: Bo tám iuż y plewami ściány może obić.
5: Tákżec ácz Pan iest pewnie fwą możnością wżędzye/
6: Ale iftności iego práwy ftolec będzie/
7: Nád wżytkimi żywioły/ y nád wżytki niebá/
8: Bo iego wielmożności ták tego potrzebá.
9: A ták niebo toć to iest włafny ftolec iego/
10: Tám ząwżdy poglądáiąc/ wołamy do niego.
11: Bo y Dawid wyznawa/ iż tám ty możności/
12: Ták fobie Pan zoftáwił ku fwey wielmożności.
13: A w tey márney ftodole fwiátá mizernego/
14: Raczył z láfki zoftáwić człowieká nędznego.
15: # Pátrzze ná tę ftodołę/ ná iey dziwne fprawy/ (*marg*)

: Zyemiá

: ftodołá (-)

- 16: Iákoć ią vchędożył/ ták iáko Pan práwy.
17: Gdy vżrzył piękne gory/ áno fie zyelenią/
18: Dziwne kftały y fárby rozno w fobie mienią.
19: Pożrzył zálię ná polá/ á ná łąki fliczne/
20: Ano ná nich kwiateczki błýszczą fie rozliczne.
21: Iáko drogie kámyczki/ rozne fárby máiąc/
22: Práwie náwłzem nadobnie fwiát vwefeláiąc.
23: Pożrzył zálię ná wody/ požrzył ná żwirzétá/
24: Pożrzył zálię gdy ieżdzą po fwiátu paniętá/
25: W onych dziwnych pftroćinach/ á w onych vbiorzech/
26: Częgo fie tám nápatrzy/ kto bywa przy dworzach.
27: A kto tego nie widał/ ni zátuli gęby/
28: Mnima iuż áby ná to pátrzyły y zęby.
29: # Pátrzayże iákie zamki/ iákie budowánia/ (*marg*)

: # Pan

: cudniey

⌘ sprawił

⌘ Máye

⌘ fthat

⌘ fwoy. (–)

30: Co ie dziwnie sprawiuię ty ludzkie ftárania/

31: Ze fie byłzczą z dáleká/ aż więc coś dziwnego/

32: Zda fie nászym rozumom/ y niepodobnego.

X

A ktoż dał

strona: 153v

Xenokrátēs.

1: A ktoż dał ty miłsterftwá nędznemu człowieku/

2: Tákci go s tym Pan ftworzył/ ták iefzcze od wieku.

3: W czym on sobie w fwych śmyślech dziwne rzeczy kryflá/

4: A fnadź nád przyrodzenie czáfem fie domyfla.

5: A ieflić tę ftodołę Pan ták dziwnie sprawił/

6: Rozumieyże żeć więtlze miłsterftwo zoftawił/

7: Tám gdzie stolec poftawił Máieftatu fwego/

8: To iuż o tym rozumieć nie rozumu mego.

9: Rozumieyże iefli tu widzisz piękne dwory/

10: A ftany rozmáite/ y dziwne vbiory.

11: Coż rozumiesz w tym zamku/ co gi sobie sprawił/

12: Wierz mi żeć tám y ftany dziwnieyflze poftawił.

13: Azafz piłmá nie mamy/ iż dziwni Anyeli/

14: Tám są w rozlicznych ftaniech/ á bárzo ich wiele.

15: A iefli tu widamy vbráne paniętá/

16: Coż rozumiesz iákie są niebiełkie kfiążętá.

17: Acz nie chodzą w fáianiech/ lecz zacność káždego/

18: Iuż go czyni przed Pánem dziwnie ofobnego.

19: Ze by fie tu zebráli y wlyscy krolowie/

20: Tedy przeciw tym ftanom/ są iáko błaznowie.

- 21: # Pátrzayże co tu widzisz tę ná dole iáńność/
 22: Dopiro tám gdzye Pan ieft iuz dziwnieyfa światłość.
 23: Bo to niebo co widzisz/ by słońcá nie miáło/
 24: Pewnieby też by pudło ciemne fie nam zdáło.
 25: # A pátrzay przyrodzoney tey iego ciemności/ (marg)
 : Niebo/
 : cyemne
 : s prziro
 : dzenia. (-)
 26: Kiedy zginą słońeczne mieściacne iáńności/
 27: Ze nie ieft nic ták czarno/ coby z nim zrownáło/
 28: Ze y drewno sprochniáło/ będye fie blyfzczáło.
 29: Y robaczek máluczki latając fie fwieci/
 30: By ífkierká nadobna kiedy fie podnieci.
 31: A gdy iáńność przypádnie/ álic wlyztko zgásnie/
 32: Ták káżdá rzecz przypada s przyrodzenia wczásnie.

Nie mnimayże

strona: 154

Rozdział dzyefiáty.

Liít 154.

- 1: Nie mnimayże w tym cieniu/ ábyć Pan miał siedzyeć/
 2: Acz on swoią możnością/ chce o wlyztkim wiedzyeć.
 3: Y tá ciemność y iáńność wlyztko w iego mocy/
 4: A dziwnie on tym włada y we dnie y w nocy.
 5: Ale tám iuz ná gorze światłość nieskończona/
 6: Ktorey ták s Páńkiey woley/ ieft rzecz przyrodzona/
 7: Iż fie nigdy nie mieni/ y nigdy nie gásnie/
 8: Iedno iuz ták ná wieki zázwdy fwieci iáńnie.
 9: Támże rádość/ tám miłość/ tám widzenie tworcá/
 10: Iáko ono spiewáią/ ná wieki bez końca.
 11: # Nie dármoć zacni ludzye z náuczoną głową/ (marg)

: Celum

: Empi=

: reum. (-)

12: Ták Celum Empireum/ tám tę światłość zową.

13: Co sie to nam wykłada/ iż niebo ognifte/

14: A ząwždy w swey iáfności dziwnie przezroczyfte.

15: Gdyż pirrá łáćinnicy ogień iáfny zwáli/

16: Y stąd też to przezwińko temu niebu dáli.

17: Nie iżby było z ognia/ ále iż w iáfności/

18: Ták wítawicznie stoi/ á w dziwney piękności.

19: # Bo áczbyć sie ták zdáło/ iż to trudno ma być/(*marg*)

: # Iá=

: íność

: íamá

: przez sie (-)

20: Gdyż tám nie máłz powietrza/ iákoż sie ma świećić.

21: Gdyż słyłzimy powietrze iż tu iest zámknione/

22: Miedzy zyemią á niebem w śródku zostáwione.

23: Pátrzayże iże w słońcu tám powietrza nie máłz/

24: A wždy co iáfnieyłzego/ iuż mi nád nie vkaż.

25: Acz tu iáfność íprawiona/ á do tám tey wzgorę/

26: Podobna gdy położyłz podle złotá fkorę.

27: Pátrzayże ná promienie/ gdy gmách przenikáią/

28: Iáko prochy s pioreczki po nich sie miefzáią.

29: Iuż rozumiełz żeć to tám s powietrzem chodziło/

30: A wždy owey iáfności nic nie przeszkodziło.

31: Sámác iest iáfność przez sie/ nie trzebá iey tego/

32: Aby skąd przypadáło do niey co inłzego.

Xenokrates.

- 1: Iedno ią przez powietrze widzą náfze oczy/
2: A márna ciemność przed nią ná łtronę wnet łkoczy.
3: # Pátrzyże iefli łłońce świat ofwiećić może/ (*marg*)
: Pan iá=
: łnieyłzy
: niż łłoń
: cze. (–)
4: Czemuż tego łtworzyciel vczynić nie może.
5: Ktory tu łłońce iálne iáko łwiecę łpráwił/
6: Iefzczeń łobie podobno wiefłżą moc zołtáwił.
7: Iż z oney iego tákiedy dziwney wielmożności/
8: Pochodzą ták nieznośne á dziwne łwiatłości.
9: # A iefłizeć też gwiazdy/ co oczy widáią/
10: Iż nam od łwey piękności też bláfk podawáią.
11: Coż rozumiesz ty gwiazdy Anyeli przy Pánie/
12: Iefli nie wiefłżą iáłność tám przy nich zołtánie. (*marg*)
: iáłniej
: łzy ánye
: li niż
: gwyaz=
: dy/ y o=
: ich ná=
: turze. (–)
13: Ktorzy w łwoiey zacności łámi bláfk podáią/
14: Co od Páná niż gwiazdy iefzczeń wiefłżą máią.
15: Bo tám moc niezliczona Anyołow rozlicznych/
16: Onych duchow dołtoynych/ onych łtanow łlicznych.
17: Ktore łobie widome łą choć ciał nie máią/
18: Y ná łwiecie gdy Pan chce/ tedy łie zyawiáią.

- 19: # Zeznałby to Abráám/ zeznałby Tobiałz/
20: Iakob także y ini/ y on Zácharyafz.
21: Co z nimi oczywiłcie rozmowy miewáli/
22: A ich świętey poślugi wiele vzywáli.
23: A ty ciála widome fkađ oni miewaia/
24: To iuż náłze rozумы przed tym vftawia.
25: # Y teraz ich ná zyemi zawnždy dofyć bywa/
26: Lecz ich iftność przed náłzym grzechem fie zákrywa.
27: Ale ich tám przed Pánem y bez liczby wżędzye/
28: Ná niebie/ ná powietrzu/ zawnždy pełno będzie.
29: Nie dármoc Dawid woła/ dziwny Pan ná niebie/
30: Y rozumiem że ten dziw ruża też y ciebie.
31: Ktoremu áni rozum/ áni żadna głowá/
32: Nie może nigdy fproftać/ by nie Pánfkie fłowá/

Ktore przez

strona: 155

Rozdział dzyefiały.

Lift 155.

- 1: Ktore przez fwe wyroki/ przez zyáwienia znác dał/
2: Aby nędzny człowiczek wąpiąc w tym nie fzałał.
3: A nam zafię to wżytko oni ludzye fwięci/
4: Zoftáwili ná piśmiech/ dla lepszey pámięci.
5: Co widzyał Ezáiałz/ co ini widzyeli/
6: A wżák przed tymi dziwy myfląc aż pomdleli/
7: Iż tak długo chodzili práwie bez pámięci/
8: Coż my grzełzni rzeczemy/ gdyż tak byli fwięci/
9: A wždy tym táiemnicam nie wyrozumieli/
10: A práwie myfląc o tym/ wżyfcy fie zumieli.
11: # Ale to wiemy pewnie/ iż tak ieft y będzie/
12: Bowiem tá Pánfka fłowá/ rozniofła fie wżędzye.
13: Wiemy iuż o tym niebie/ o tych fługach wiemy/

- 14: Choć ich dziwnym iftnościam máło rozumiemy.
- 15: Iáką dziwną pocźciwość tám Pánu dzyááiá/
- 16: A iáko teź tu pieczą o nas grzełznych máią.
- 17: # Pátrzay kiedy Mánue on fláchetny człowiek/ (*marg*)
- : # Má=
- : nue o=
- : cyecz
- : Sámfo
- : now. (-)
- 18: Záchowawłzy ftátecznie zówždy pocźciwy wiek/
- 19: Gdy mu Pan z łáiki fyná Sámfoná obiecał/
- 20: Tedy k niemu Anyoła s tą nowiną połłał/
- 21: A gdy go pilnie pytał/ co zá imię iego/
- 22: Powiedzyał mu/ iż dziwak przezwiłko v niego.
- 23: Potym gdy zá tę łáikę Pánu ofiárował/
- 24: Dziwak z onym płomieniem wzgorę zákierował.
- 25: A ták tu fie przypátruy tey dziwney iftności/
- 26: Iákie to tám łá ftany/ nie náłzey bączności.
- 27: Tu z nim mowił by człowiek/ á po máłey chwili/
- 28: Alic on z dymem wzgorę/ krotkochmy tu byli.
- 29: Ano pátrz w Bábilonie kiedy trzech palono/
- 30: Tákieź okrutny ogień w piecu nákládyono/
- 31: A gdy ie tám wrzucono/ álic czwarty fiedzi/
- 32: Iáko to Pan wierneho łáiką fwą náwiedzi/

X 3

Ze on ogień

strona: 155v

Xenokrátes.

- 1: Ze on ogień gorący ták bárzo ochłodził/
- 2: Ze iemu áni onym/ namniey nie záłzkodził.
- 3: A iákoź tu zrozumieć tey dziwney iftności/

- 4: Iuż to pewnie nie nálznych wiedzyeć dowćipności.
- 5: # Bo pátrzay ná iákim fą oni wfpomożeniu/ (*marg*)
- : # Iáko
- : nas án=
- : iołowie
- : wfpo=
- : magá=
- : ią. (-)
- 6: Tu Páńkiemu wiernemu káždemu stworzeniu.
- 7: Słyfzałeś gdy prowadził one fwiętą páníą/
- 8: Iudyth gdy fzlá do woyfká/ Anyoł wnet fzedł zá nią.
- 9: Y ścięłá márną głowę Olofernułowi/
- 10: Co chciał miáfto mordowáć/ złemu hetmánowi.
- 11: Sennácheryb kiedy teź tákieź bluźnił Páná/
- 12: Szkárádzycy był pokarał teź tego hetmáná.
- 13: A nie ledá tám był moc teź Anyołek zyáwił/
- 14: Sto ósmđzyefiąt tylięcy y pięć ludzi zábił.
- 15: Wybáwił wierne Páńskie s frogiego więzyenia/
- 16: Ták to fą miłofnicy ludzkiego plemienia.
- 17: Iozue on fwięty mąż/ kiedy fzedł przed woyfki/
- 18: Závždy przed nim porażał naprzod Anyoł Páński.
- 19: Ciefząc go závždy mile/ áby fie nic nie bał/
- 20: A w imię mocy Páńskiej w vmyśle mocno ftał.
- 21: Pátrzayże gdy ono był Báláám poiechał/
- 22: Aby ná ludzi Páńskie przekłęctwo był wydał.
- 23: Záfłapił Anyoł z mieczem/ y niechciał go puścić/
- 24: Ze Oflicá wołála/ y mufiał fie wroćić.
- 25: Albo gdy teź Abráám fyná ofiárował/
- 26: Tedy mu wnet báránká Anyoł nágotował.
- 27: Y zá miecz go włápił/ gdy chciał fyná ścińáć/

28: Trudno sie przed tą mocą ząwždy było wśpinąć.

29: Ano y on Heliafz/ co Prorok zacny był/

30: Gdy sie ono po gorach przed złą krolową krył/

31: Karmił go Anyoł długo/ przynosząc mu chlebá/

32: Iábłek/ wody/ owocow/ y czego potrzebá.

Dániel gdy

strona: 156

Rozdział dzyefiąty.

Lift 156.

1: Dániel gdy był władzon między Lwy w iáfkinią/

2: Gdzye iáwnie iefzcze y dziś iego śprawy ślyną/

3: Anyoł wzyąwfzy z dáleká Proroká inego/

4: Przyniośł go y z gárnuśzki/ nád iáfkinią iego/

5: Y nákarcił Proroká bárzo zgłodniáłego/

6: Y potwirdził myśł iego/ w imię Pána śwego.

7: A co inych hístoriy wśpomniećby sie mogło/

8: Iáko sie przez Anyoły wiele ich wśpomogło.

9: Iáko Agár nędznicá/ gdy była zgłodniáła/

10: Co też zá wśpomozenie od Anyoła miáła.

11: Iáko Iakobow śługá gdy mu śzedł po żonę/

12: Iáko go też prowadził Anyoł w cudzą śtronę.

13: Nuż iáko Tobiafzá/ iáko inych wiele/

14: Iákíe z nich ząwždy wierni miewáli wesele.

15: # Pátrzayże záfię pilno/ kogo Pan odśtapi/ (*marg*)

⋮ S pye=

⋮ klá án=

⋮ yeli pil=

⋮ ni/ kogo

⋮ Pan od

⋮ śtapi. (-)

16: Iuż tám y Anyoł Páński/ nigdy nie przyśtapi.

- 17: Iuż s takim zawnždy oni bywaią wefeli/
 18: Ktorzy w piekle fiadaią/ rogáci anyeli.
 19: Pátrzay wnet co fie sftáło onemu krolowi/
 20: Kiedy Páná odftąpił/ nędznemu Saulowi.
 21: Wnet ten anyoł piekielny przywinał fie k niemu/
 22: Y wiesz iáko go przywiodł ku wśzytkiemu złemu.
 23: Co fie sftáło drugiemu tákież Achábowi/
 24: To iego hiſtoria niechay ſzyrzey powie.
 25: Iáko tenże anyoł był zwiodł proroki iego/
 26: Ze go też domieścili do wśzytkiego złego.
 27: Iáko też Ezaiáfz o Egipcie piſze/
 28: Co tám byli zrobili też ci towarzysze.
 29: Ták iż byli ná dobre ſpráwy ludzi zwiedli/
 30: Ze fie ná poły żywo máło nie poiedli.
 31: Albo Abimelechá kiedy z ludźmi zwádził/
 32: Nie iednego też s sobą ftámtąd wyprowadził.

X 4

A co inych

strona: 156v

Xenokrátes.

- 1: A co inych przypadkow/ ci dobrzy pánowie/
 2: Pobroili/ bo wierz mi/ iż ci máią w głowie.
 3: A gdzye iuż Pan odftąpi/ ci nie zámieſzkaią/
 4: A iáko wicher piorkiem/ ták ſwiátem motaią.
 5: # A což my s tym chcemy rzec vbodzy nędznicy/ (*marg*)
- : # Iáko
  - : anyoły
  - : dobre
  - : przywa
  - : bić ma=
  - : my. (-)

- 6: Gdyż to náfzy bárzo łą rozni łążebnicy.
- 7: Prze miły Bog pilnuymy/ bychmy tacy byli/
- 8: Abychmy ty co z niebá/ k łobie przyłudzili.
- 9: A czymże ie przyłudzić/ to tu myflić trzebá/
- 10: Gdyż nie biorą ni złotá/ ni mięfá/ ni chlebá.
- 11: Ták iáko nas niektorzy w to pirwfy wpráwiáli/
- 12: Bychmy im iáko chłopi/ podatki dawáli.
- 13: O ni [!] nam to iednáią/ oni to łąpráwuią/
- 14: Tedyć tego podobno nic nie potrzebuią.
- 15: Ale łątára przypowieść/ iż rowny rownego/
- 16: Závždy bárzo rad widzi/ do łąpołku swoiego.
- 17: Acz łąie z nimi nie możem porównáć łąftnofcią/
- 18: Ale cnotą/ á wiárą/ á łąpráwiedliwofcią.
- 19: Abychmy łąpołu Pánu z nimi wierni byli/
- 20: A iego łąwięte imię ná wieki chwalili.
- 21: # Ciáło też ácz nie w łąftność/ ábychmy mienili/(*marg*)
- : # Iáko
- : łąie przy
- : podo=
- : bnić án
- : yółom. (-)
- 22: Ale cne obyczáie závždy w nim łątáwili.
- 23: Pychę/ zazdrość/ łąkomftwo/ bychmy w nim łąkromili/
- 24: A im łąie obyczáyimi wždy przypodobnili.
- 25: Gdyż wiemy iż v nich nic nie łątne pánftwá/
- 26: Kroleftwá/ zacne kłięftwá/ y ine hetmánftwá.
- 27: Závždy ich towarzysftwá s pokornymi były/
- 28: Hárdego Lucyperá dla tego zrzucili.
- 29: Tákież y tu z hárdymi pewnie nie łąadáią/
- 30: Tego łątárego miłtrzá/ tám do nich wganiáią.

31: Który pychę wymyślił/ by ie sobie ćwiczył/

32: A potym po fwey woli/ iáko bydło liczył.

Bo fie nam

strona: 157

Rozdział dzyefiąty.

Lift 157.

1: Bo fie nam tu więc ták zda/ kiedy páńftwá mamy/

2: Ze fie żadnego ftráchu/ nigdy nie lękamy.

3: Lecż wierz mi żeć fie lękną/ á vřzřą to fami/ (*marg*)

: # Pan

: perfon

: nie pá=

: trzy. (–)

4: Bo Pan Bog nie brákuie nigdy ofobámi.

5: To káždy krol v niego/ co fercá wiernego/

6: Ale wierę ná fceptrum/ nie pátrzy żadnego.

7: # A ták gdy fie ták w cnotach z nimi porownamy/

8: Iuż zázwdy towárzyftwo pewne z nimi mamy.

9: Iuż nas zázwdy ftrzedz będą/ iáko w głowie oká/

10: Nie poznamy przygody/ ni żadnego roká.

11: Też ktemu vftáwicznie do Páná wołaymy/

12: Iemu z nimi pořpołu zázwdy chwałę dáymy/

13: Prořząc go vftáwicznie/ by nas nie opuřczał/

14: A tym fwiętym Anyołom/ bronić nas dopuřczał.

15: Gdyż pewnie o nich wiemy/ iáką záłoć máią/

16: Gdy ktorego złořniká ná fwiecie widáią/

17: Iż fie vznác nie może/ á z ich towárzyftwá/

18: Iuż iego nędzna duřzá/ práwie náwřzem wyřzłá.

19: # Bowiem gdy Pan ná on czás ná fądzye vřiędzye/ (*marg*)

: Vrząd

: ánielřki

⌘ w łądnj

⌘ dzyeń. (–)

20: To ich vrząd y łąprawá/ tám ná ten czás będzye/

21: By plewli márny kákol od pńzenice rozno/

22: A puścili do pieklá y s plewámi prožno.

23: A pńzeniczkę do Páńskiey łąpizárniey łąchowáli/

24: Cochmy o niey nie dawno teraz rozmawiáli.

25: O niezczęfny kákolu/ o záłofne zyárno/

26: To łąe w niwecz obroćić iuż tám muśiż márno.

27: Lepiey było nie wńchodzić/ á tám w zyemi zginąć/

28: Niż ták w márney fromocie/ iuż ná wieki łąynąć.

29: O łązczęfliwa pńzenicżko/ o łąwięte nafienie/

30: Ktore łąe tám dońtánież w tákie pokolenie/

31: Cochmy o nim mowili/ y w tákie rádości/

32: Ktorych nikt nie wypowie/ dziwnych obfitości.

X 5

Rozmyślże

strona: 157v

Xenokrátes.

1: # Rozmyślże łąe moy brácie/ wielebyś wzyął zá to/(*marg*)

⌘ Czoby

⌘ wzyął/

⌘ bi w nie

⌘ bye nie

⌘ być. (–)

2: Zebyś łązedł s tym kákołem/ gdyćby przyłzło ná to.

3: Rozumiem żebyś nie wzyął ná máły czás tego/

4: Być tu chciano pożyczyc y łąwiátá wńzytkiego.

5: Ale my nie dla łąwiátá/ lecz z nędznych pożyczkow/

6: Przedię nic nie łąkromiemy w łąobie márnych zbytkow.

7: A ięzczęby nie ták žal/ by to dłuęo trwáło/

- 8: Ale zaż to nowiną/ iáko to nástáło.
- 9: Iż to wżycy widzimy/ przedię nic niedbamy/
- 10: A tych wiecznych roskoży prosto zá nic mamy.
- 11: # Sąchmy tu iáko myży/ co w iámę wleczemy/ (*marg*)
- : Ludzye
- : iáko my
- : ży. (–)
- 12: Ná zyemi kázde zyarnko/ gdzyekolwiek znydzyemy.
- 13: A nád námi puštołki rozliczne lataią/
- 14: A skoro sie wymkniemy/ tedy nas chwataią.
- 15: O nędzna márna iámo/ toć cie żpizuiemy/
- 16: A gdy nas pochwytaią/ ná to nie pomniemy.
- 17: A nędzne náże zyarnká pogryzye kto iny/
- 18: Gdy záleci Puštołká z námi do żeliny.
- 19: A żpetna to Puštołká/ co zá námi lata/
- 20: A práwie iáko s tyłu z nas kázdego chwata.
- 21: A to iezcze nagorża/ iż iey nie widzimy/
- 22: A też sie przedię przed nią w iámę nie vmkniemy.
- 23: Acżci przedię być w iámie/ ále iuż tám fiędzyeż/
- 24: A pewnie w onych zyarnkach/ iuż gmerác nie będyeż.
- 25: # A ták moy miły brácie/ pomni ná to pilnie/
- 26: Iáko małż fwą powinność chować nieomylnie. (*marg*)
- : Co z łá=
- : ſki Páń
- : ſkiej przy
- : pada. (–)
- 27: A rozmyſlay sie ná to/ coć s tego przypádnie/
- 28: Bo sie tego doliczyſz y ná páłcoch ſnádnie.
- 29: Naprzod ſławá poczciwa/ potym dobre mienie/
- 30: Myſł beſpieczna/ á ktemu wesołe ſumnienie.

31: Kiedy iuż łálki Páńskiey náuźzem pewien będyełz/

32: Iuż tego y wiecznego kłopotu zábędyełz.

Iać iuż idę od

strona: 158

Rozdzyał iedennafty.

Lift 158.

1: Iać iuż idę od ciebie/ boć mam ine śprawy/

2: A ty łobie obieray śmácznieyźze potrawy.

3: A to iuż maź ná dwoie/ á wźytko s korzeniem/

4: Stárayze sie ábyś był poczćiwym śtworzeniem.

5: A nie czynił lekkości ni w czym Pánu śwemu/

6: Gdyź sie on nie chce przyznác ku żadnemu złemu.

7: **Ten Rozdzyał yeden=**

8: **nafty zową Solon/ bo w nim będye rośprá=**

9: **wá o piekle/ o chytrósciach dyabelskich/ y o ich**

10: **dziwnych zwodzyech/ y w iákich śprawach lu=**

11: **dzye sie ich bać nie máią/ y iáko sie w swoich**

12: **śtaniech záchowywác máią. Gdyź ten Philo=**

13: **zoph záwždy karał obyczáie ludzkie y prá**

14: **wá im vřtáwiał/ chociaiy iefzcze**

15: **Bogá máło znał.**

16: **P** Oтым z onych fráfunkow młodzyeniec vbogi/

17: Poźedł głowę śpuściwźy/ y vmylił drogi.

18: Vdał sie iną ścieľzką po gęłtey źzelinie/

19: Stráźno go/ vpátruie wźędy po krzewinie.

20: Vźrzał pod gorą bieżąc dziwnego człowieká/

21: A tákiego nie widał zá swoiego wieká.

22: Brudny/ czarny by Murzyn/ źzpetny/ okopciály/

23: Iedno sie zęby świecą/ włófy ná nim wřtály.

24: Stráźliwa twarz/ pořtáwá bárzo k źzalonemu

25: Podobna/ á łam też pan ku wšytkiemu złemu.

Lęknąwłzy łie

strona: 158v

Solon.

1: grafika

2: # Lęknąwłzy łie záwołał/ poštoy miły brácie/

3: Bo znác że iákis przełtrách mułiał przypásć ná cie.

4: A ták day s łobą mowić/ iż łie zrozumieemy/

5: A o łpolnych przygodach łwych łie rozmowiey.

6: Abowiem to pociechá ielt w káżdey przygodzye/ (*marg*)

: Szczę=

: łliwy/

: kto łie

: cudzą

: przigo

: dą ka=

: rze. (-)

7: Gdy łie więc ieden dowie o drugiego łzkodzye.

8: A potym łie przełtrzega/ by vchodził tego/

9: A zową więc tákiego íście łzczęłłiwego.

10: # Rzekł on człowiek/ vźrzałbyś miły pánie bráchu/

11: Byś tám był łkąd ia idę/ żebyś też był w łtráchu.

12: Bo biezę prołto s piekła od krolá łwoiego/

13: Ktoremum ielt poruczón z dekretu Páńłkiego.

Lękl łie bár=

strona: 159

Rozdzyał iedennałty.

Łiłt 159.

1: # Lękl łie bárzyey młodziyeniec/ y rzeczé do niego/

2: Bodaybych ia do łmierći nie znał páná twego.

3: Iełłize tym dołtátkiem łwoie komorniki/

- 4: Co w pofelłtwiech rozłyła/ ták ták chowa włytyki.
- 5: Ale moy miły brácie poftoy ze mną máło/ (*marg*)
- : S po=
- : ftháwy
- : vmyłł
- : poznać. (-)
- 6: A powiedz mi co łie to ták nowego sftáło.
- 7: Y gdzye idzyełz álbo pocż/ bo nie bez przyczyny/
- 8: Nie zágłafkałeś łobie zyeżoney łzupryny.
- 9: A pewnie gdy ták idzyełz s trwożliwą poftáwą/
- 10: Iście też ták muśi być/ iż z niecudną łpráwą.
- 11: Bo mieyłce y pánowie co ná nim miełzkáią/
- 12: Závždy niecudne łpráwy łyłzę ták mewáią.
- 13: # Rzekł brudny/ wierz mi byś ty też ták nogę włóżył/
- 14: Podobnobyś łie wyecey łnadż niźli ia łtrwożył.
- 15: Bo wierz mi iż ták nie máłz krotochwile żadney/
- 16: Włytyko pełno fráfunku/ á nádzyeie zdrádney.
- 17: Bo ták iáko w browárze plugáwym miełzkamy/ (*marg*)
- : Dekret
- : źle wie=
- : rzących (-)
- 18: A Páńłkiego dekretu z żáłością czekamy.
- 19: Kiedy s ciály wftániemy cochmy źle wierzyli/
- 20: Abychmy iuż ták w wiecznych závždy mękach byli.
- 21: # Rzekł młodzyeniec/ moy brácie ázálz ielzće máło/
- 22: Bo widzę iżec ciáło márníe okopciáło/
- 23: Rozumiem że bez męki to ták być nie może/
- 24: A bárzočbych rad pomogł w czymbych mogł nieboże.
- 25: # Rzekł czarny/ iż dármo łie miły brácie łzydziłz/
- 26: Nie ciáłoć to/ ták iedno tu czárną mgłę widziłz.

27: Nie ćirpiemyć my męki tám żadney duchowie/

28: Jedno ząwždy żáłości fmutney dofyc w głowie. (marg)

: Dufzá

: co ćirpi (-)

29: Iż wiemy zechmy Páńfkiey łáki odłázeni/

30: A w ten czás ćirpieć mamy/ gdy s ciáły wltániemy.

31: Bo rozumiey byś też więc y nabárzyey mierzył/

32: Tedybyś mgły ni wiátru nigdy nie vderzył.

Tákież dufzá

strona: 159v

Solon.

1: Tákież dufzá iáko mglá/ ktora nie ma ciála/

2: A iákoż to może być/ áby co ćirpiála.

3: Ale wżák wiefz co ćirpi kiedy w ciele bywa/

4: Kiedy ktorey żáłości okrutney vżywa.

5: Ze iey to łtoi zá śmierć/ y zá wżytki męki/

6: A muśi bárzo boleć nędznicá przedzdyęki.

7: # A co mi przypominałz/ iżbyś mi chciał pomoc/ (marg)

: # Po

: śmierći

: nic nye

: pomoże (-)

8: Wierz mi że niezgoiona to ná zyemi niemoc.

9: Ná niebie tylko łzukác tákiego doktorá/

10: Ale wierz mi dziś nie wczás/ iefliś zmiefzkał wczorá.

11: Kiedy cie iuż pozowá w iákiey niewierności/

12: S tego fwiátá ná drugi/ á w vporney złości.

13: A ták łobie pomagay pokiś ná tey zyemi/

14: A nie rozmyłlay ná czás/ boć łie prętko mieni.

15: A márna śmierć nie zmiefzka/ bo tá ná to godzi/

- 16: Tuż prawie zá piętami/ zá káżdym z was chodzi.
- 17: Bo iefli sie doftániesz do cechu náfzego/
- 18: Wyydzyefzli/ będę cie miał iście zá mądrego.
- 19: # Rzekł młodzyeniec/ což ma być moy brácie iedynty/ (*margin*)
- : Odpu=
- : lty/ czy=
- : ścyecz/
- : fłába
- : pomoc. (-)
- 20: Wízák bywáią odpufty od męki od winy.
- 21: Y widałem ia v tych co w Rzymie bywáią/
- 22: Iż prawie by żelázne lifty ná to máią/
- 23: Nie mówię by z żeláza/ lecz tákie zowiemy/
- 24: Kiedy ie tu miewamy/ długow nie płáćimy.
- 25: O tych też wiem ktorzy sie w czyścú poleruią/
- 26: Też o łobie nádzyeię y ci niezłą czuią.
- 27: Lecz powiedz mi profzę cie moy namilfzy pánie/
- 28: W ktorymes zá żywotá był ná fwiecie ftanie.
- 29: # Powiedzyał mu on czerniec/ niewiem iefliś fłychał/ (*margin*)
- : # Pan
- : wymy=
- : fłu nye
- : ćirpi. (-)
- 30: W on czás gdy iefzcze Moizéfz tu ná fwiecie bywał.
- 31: Miał brátá Aaroná káplaná zacnego/
- 32: Wedle dawnych zwyczáiow/ cechu żydowfkiego.

Byli też nas

strona: 160

Rozdzyał iedennafty.

Lif 160.

1: Byli też nas dwa brácia z narodu iednego/

- 2: Synowie Eliábá człeká poczciwego.
- 3: Y záchciało fie nam też tákież było tego/
- 4: Gdyż náturá pociąga ku temu káždego/
- 5: Abychmy iáko Moizész też ludzi rządzi/
- 6: Alechmy bárzo byli s krefu zábłędzi.
- 7: Nowechmy chwały Pánu wynáydowác chcieli/
- 8: Mowiąc: zechmy to lepiej niż Aaron vmieli.
- 9: Pan iż nigdy nie ćirpi tákiego żadnego/
- 10: Ktory fie chce sprzećiwić namniey woley iego.
- 11: Kiedychmy przyśtąpili iuż z kádzidlnicámi/
- 12: Zyemiá fie rosśtąpiłá/ áni wiemy fámi/
- 13: Ze nas iáko kurczętá tak żywo požárłá/
- 14: Aż w piekielnych odchłániach z námi fie opárłá.
- 15: Otożem ia Abiron rzkomo s chytrszą głową/
- 16: Y dziś mie też wymyśłkiem/ ná więtfzy śmiech zowá.
- 17: A Dátán tám drugi brát y s tymi nędznymi/
- 18: Zośtał tákże ná ten czás przez nas zwiedzyonemi.
- 19: # Otoż mnie krol rofkazał tám do śwych hetmánów/
- 20: Idź/ co łá ná powietrzu/ y do rádnych pánów/
- 21: Aby iuż duż do niego więcey nie pędzili/
- 22: Bo nie będye miał y łam gdzye siedzyeć po chwili.
- 23: Albo Páná prośili/ by rozśzyrzył piekłá/
- 24: Niechayżeby fie potym ktora chciałá wleklá.
- 25: Bo iuż tám táka ciężbá/ iż ieden drugiego/
- 26: Práwie gwałtem wypycha káždy z mieyłcá śwego.
- 27: # A to cóś tu wípominał śwe iákies odpufty/ (*marg*)
- ⋮ Odpu =
- ⋮ łthy w
- ⋮ piekle. (–)
- 28: Wierę niech z nimi przydą chcáli w miełopufty.

- 29: Aleć stráći máłzkárę y zmyli Pádwaná/
 30: Bo náłzá páráchia nie ná to nádaná.
 31: Vźrzyłz ieflic tám komu co namniey odpufzczą/
 32: Albo go do przyiacioł y fámeo pułzczą.

Rzekł młodzye=

strona: 160v

Solon.

- 1: # Rzekł młodzyeniec/ tu bluźniłz/ Papiełz to rozdawa/
 2: Ktory ná Páńłkim mieyfcu/ ná fwiecie zołtawa.
 3: Ktoremu tám taką moc/ tak łyłszę nádano/
 4: Iż co tu on rozwiąże/ będzie rozwiązano.
 5: # Rzekł Abiron/ byś nie plotł lepiej miła plotko/ (*marg*)
 : Odpu=
 : łty rzim
 : łkye. (-)
 6: Rozumiem że to wśzytkim bywa tám wam łotko.
 7: Wy kiedy po fwey woli wśzytko złe czynicie/
 8: Tedy lekkim nakładem/ tám łie odkupicie.
 9: A oni też co to wam dudkom przedawáią/
 10: Choćbyłcie w piekło wpadáli/ máło o to dbáią.
 11: Gdy piéniędzy do łkrzynki pełno nákládziecie/
 12: Iuż grzechom odpufzczenie pewnie wnet weźmiecie.
 13: A tak w zaiem by w łáźni łpołu łie drapiecie/
 14: Ale gdy wam záleią/ pewnie pomdleiecie.
 15: # Tenże to łtroi wáłz Bog/ co tam miełzka w Rzymie/ (*marg*)
 : Papiełz. (-)
 16: Boć y v nas tá łławá także o nim łłynie.
 17: Trzy korony ná głowie powiedáią miewa/
 18: Ale wierz mi żeć v nas nie tám gdzie chce bywa.
 19: Słyłszę że kijem biją/ gdy przed nim nie kłéknie/

- 20: Aleć gdy do nas przydzye/ wierz mi żeć fie lękanie.
 21: # Rzekł młodzyeniec/ nie mów źle/ oto fie zápádniefz/
 22: Rychley niż zá Moizefzá/ á tego nie zgádniefz/
 23: Co to iefť zá íprawá doftoienftwá tego/
 24: Bo teź tu bárzo trudno powiedzyeć wftytkiego.
 25: # Rzekł Abiron/ y mnimalź áby to tám dziw był/ (*marg*)

: Piekiel=

: na ofiá=

: dłość. (-)

- 26: Nie ieden tám iuź v nas/ wierz mi tey pychy zbył.
 27: Ale gdybyś kęs weźrzał do náfzey ftodoły/
 28: Poznałbyś go podobno/ boć ná wirzchu goły.
 29: A nie iednegobyś ínadź ználał tám takiego/
 30: Aleć tám namniey nie znáć doftoienftwá iego.
 31: A iefť tám słyfzę ieden co ínadź niewiáftą był/
 32: Ták vbogie proftaki chytrze był pobłaźnił.

Lecz nie trzebá

strona: 161

Rozdzyał iedennafty.

Liťt 161.

- 1: Lecz nie trzebá niewiáfty/ coźkolwiek ich było/
 2: Wfzytko to ná to tyło/ áby fwiát błaźniło.
 3: A mnimalź áby iedno tám nędznicy byli/
 4: Dobrze náfzy pánowie ten grod ofádzili.
 5: Wierz mi że tám niemáło rozmáitych ítanow/
 6: Krolow/ kfiáźąt rozlicźnych/ nawięcey kápfanow.
 7: Są teź iácys práłáci w bireciech czyrwonych/ (*marg*)

: Kárdi=

: nali. (-)

- 8: Co ie tám Kárdynały zwano w kráioch onych.
 9: Co tych wáfzych Papieźow pomocniki byli/

10: Aleć wierę tám v nas bárzo pomylili. (*marg*)

: Bifku=

: pi. (-)

11: Są też drudzy w kołpacech iáko Tátárowie/

12: Z dwiemá rogi ná głowie/ by dzicy kozłowie.

13: Ci nie wiem co zá vrząd też tám v was máią/

14: Aleć wierę tám v nas nic o nie niedbáią.

15: # Są też iácys kuglarze s powrozy s kukłami/ (*marg*)

: MniŹy (-)

16: Co my ie fobie práwie tám zá błazny mamy.

17: A podobno y v was tenże vrząd máią/

18: Bo rozumiem dla tego łbow im przyłtrzygáią.

19: A rozmáicie chodzą w tym kuglárftwie wŹyŹcy/

20: Czarni/ biali/ á drudzy Źzárzy iáko wilcy.

21: A wierz mi że fie bárzo rad w nich náŹ krol kocha/

22: Bo w káżdym dziwna Źprává/ á poŹtáwá płocha.

23: To też ŹłyŹę Źzáráncza ná was chytra byłá/

24: A ták ŹproŹtá wiele wŹi v was wyludziłá.

25: NoŹą iákieŹ tabliczki/ á gałki ná Źznurze/

26: A krzyŹyki miewáią drudzy ná kápturze.

27: Ale im nie pomogá nic ony krzyŹyki/

28: Bárzo przykro kukłáią v nas ty nędzniki.

29: # A co inych dziwakow/ ktoby ie pámiętał/ (*marg*)

: Połpo=

: lite du=

: cho=

: wieńłt=

: wo. (-)

30: Wiem że gdybyŹ ie vŹrzał/ y łambyŹ fie lękał.

31: Ano im wifzą brzuchy z onymi podbrodki/

32: Co ie tám wytucz yli f nadż w ażemi f nopki.

Y

Każdy w ro=

strona: 161v

Solon.

1: Kąždy w roznym vbiorze/ á w dziwnym birecie/

2: W kofzkach/ w komżach/ w płażczykach/ iáko ie thám

3: A v pálá im wifzą iákies wijátyki/ (wiecie.

4: Ano f nadż było lepiey pilnować motyki.

5: Niżli Bogá y ludzi tu ná fwiecie błażnić/

6: A one fwietą prawdę rozmáicie drażnić.

7: A w pocie czoła fwego pracey fwey wżywác/ (*marg*)

: W po=

: cie czo=

: lá fłu=

: fzne po=

: żywye=

: nie. (-)

8: A iáko Pan rofkazał/ ták fie záchowywác.

9: Albo ielli ktory miał zoftác w tym vrzędzye/

10: Pilnie fie było dzyerzeńc Páńfkiey woley wżędzye.

11: Bo wierz mi że káždemu to fie iuż znác dáło/

12: A to widzisz oczymá/ co fie y mnie sftáło/

13: O ty márne wymyfl y/ co ich pełno wżęd y/

14: Zác to nowo ná fwiecie/ náftály ty błędy.

15: Bo v Páná nie ieft nic nigdy ták frogiego/ (*marg*)

: Páńfki

: gniew

: ná wy=

: myflá=

: cze. (-)

- 16: Jedno kto lekce waży święte sprawy jego.
- 17: Wierząc onego kłofia drugiemu przeziądło/
 18: Co nigdy nic nie robiąc/ tak fie darmo iądło.
- 19: Więć kuchárki/ więć dzyeći/ włoczą fie zá nimi/
 20: Ze śmiechu mamy dofyć/ gdy ná nie pátrzymy.
- 21: # Nuż zálię owych świeckich/ co tám o was rádzą/
 22: Dofyć ich tám/ á rzadko kiedy fie nie wádzą/ (*marg*)
- : Páno=
 : wye
 : świeccy (-)
- 23: Swárząc fie żeś ty mnie krzyw/ bom ia k woli tobie/
 24: Wiele złego nábroił/ y mam w zyłku sobie/
 25: Ze prze nędzne pochlebstwo/ á mární pożytek/
 26: Ktoregom tám odbieżał/ iużem zginął wżytek.
- 27: O miła święta prawdo/ á gdzieżeś ty była/
 28: Ześ nas s tych iáwnych błędow/ nigdy nie spráwiła.
 29: Co iuż teraz widzimy/ iákochmy rádźili/
 30: Ciebie Bogá prze mární pożytek zdrádzili.
- 31: # Nuż zálię tych figlarzow/ co wámi władáią/ (*marg*)
- : Vrzę=
 : dniczy
 : zyemłcy (-)
- 32: To ich tám wżędy v nas pełne káty máią.

Sędzyowie/

strona: 162

Rozdział iedennfity.

Lift 162.

- 1: Sędzyowie/ Stároftowie/ co tu was fądzili/
 2: Po dyableć fie tám teraz wżyficy dorządźili.
 3: Iużci ich tám nie fądzą/ tak profto zdawáią/
 4: Pámiętnego ni kocow/ iuż im nie dawáią.

5: Nárzekáią ná iákieś závždy prokuraty/ (*marg*)

: Proku=

: raći. (-)

6: Ze ie ktemu zwodzili iákiemiś páraty.

7: Co tám ípráwiedliwością przed nimi kręcili/

8: Aleć tám teraz bárzo wízyfcy pomylili.

9: O mizerne pieniądze/ o niezczęfne złoto/

10: Co po śmierci zoftániesz káždemu zá błoto.

11: A wždy zá tobą márnie ták wízyfcy biegamy/

12: Ze y dużę y ciáło nędznie przedawamy.

13: Coż ieft Pánu milżego/ iedno ípráwiedliwość/ (*marg*)

: Pánu

: ípráwie

: dliwość

: rzecz

: wdzyę=

: czna. (-)

14: A to iego ná íwecie/ ieft nawiętfza chćiwość/

15: Aby nędznik w krzywdzye íwey nie był vćiśniony/

16: A cnotá fie szyrzyłá íwięta ná wíże ítrony.

17: # Więć tám y owych dofyć/ co nędzniki **gnabia** [!] /

18: A zá cudzą robotę piją/ huczą/ trąbią.

19: Ale wierz mi drugiemu żeć też we łbie huczy/

20: Podobno do przyacioł iuż wiecznie nie łuczy.

21: Azafz nam ná to dany náfze ofiádłości/

22: Bychmy ich vzywáli Pánu ku lekkości.

23: Chce Pan by s tego funtu wyliczono było/

24: Gdzye źle á gdzye poczćiwie co fie obrociło.

25: Bowiem nam nie ná zbytki Pan tego tu zwierzył/

26: Iedno káždy k iego czći/ by tą miárką mierzył.

27: # Albo owi myśliwcy/ co po poloch trąbią/ (*marg*)

: Myśli=

: wczy. (-)

28: A ze pfy sie goniący/ cudze żyto gnąbią.

29: Ieft tám Ogarz Cerberus/ co ich dawno czeka/

30: Jedno iż milczkiem kąfa/ á nigdy nie szczęka.

31: A ze trzemi głowami gdyby go wprawili/

32: Przeiemcęby pewnego z niego wczynili.

Y 2

A gdyby sie

strona: 162v

Solon.

1: A gdyby sie iął gonić/ to pewnie do iamy/

2: Ale iście nie z Lifem/ lecz s łamymi pány.

3: A wierę ia nie tufzę/ by sie wygrześć mieli/

4: Ták by Niedźwiedz ádwentá támby obleżeli.

5: A pewnie by łapę słęc takżeby mručze/

6: Bo wierz mi iáko zá pfy/ wołáćby nie śmieli.

7: # Więc też owych áż názbyt/ co w mieściech bywáią/ (*marg*)

: Kupcy (-)

8: Funty/ wagi/ y łokcie/ bárzo krotkie máią.

9: Ale kiedybyś wźrzał spráwy tego nogciá/

10: Wierz mi iżeby teraz rad przypuścił łokciá.

11: # Albo owi kwartarze/ co tu wam szynkuią/ (*marg*)

: Szyn=

: karze. (-)

12: Dáleko nie dolawfy/ ná tram przypifuią.

13: A což wiedzyeć co tego tám márnego bydłá/

14: Ale wierz mi że teraz nie golą im szydłá.

15: # Owi rzemieśniczkowie/ á owi pártácze/

16: Káždy więc tám z ofobná ná fwa nędzę płáćze/ (*marg*)

⌘ Rzemie

⌘ śnicy. (–)

17: Mowiąc: za nam nie lepiej było sprawiedliwie/

18: Obchodzić sie ná świecie s káżdym/ á cnotliwie.

19: Y cozechmy nędznicy łobie przyśporzyli/

20: Tuchmy wiecznie zginęli/ á tám tego zbyli.

21: # Więc piźczkowie/ gędcowie/ co im tám bębnáli/ (*marg*)

⌘ Muzy=

⌘ kowie. (–)

22: Ze czynili co chcieli/ gdy drudzy łkakáli.

23: Ale wierz mi żeć teraz nie łwą piółnkę gędzye/

24: Bo go pełno z bębenkiem w káżdym kącie włzędzye.

25: Owi też wieśiołkowie/ co łkakáli z nimi/

26: Idą też gonionego nadobnie zá nimi.

27: Dawno to y v cielcá karał Bog onego/

28: Kiedy około niego łzli też gonionego.

29: Nie lepiejże łotrowi czym sie innym żywić/

30: Niźli sie Páńłkiey wolej tám iáwnie przeciwić.

31: A przywodzić prołtaki w więłłże pogorłzenie/

32: Iełłże nie łzalone to márne łtworzenie.

Acz to ielł rzecz

strona: 163

Rozdzyał iedennałty.

Liłł 163.

1: Acz to ielł rzecz vcźciwa/ kiedy kto pocźciwie/ (*marg*)

⌘ Muzy=

⌘ ká po=

⌘ myerna

⌘ nie łzko=

⌘ dzi. (–)

2: Vżywa tego miernie/ łtáteczenie/ vcźciwie.

- 3: Aby fie też śmutna myśl czałem ochłodziłá/
4: Ale nie tá coby w złość ludzi przywodziłá.
5: # Więc też owi rycerze/ co ná woynę iáda/ (*marg*)
: # Zoł=
: nierz. (-)
6: Nigdy nie przebieráią/ síwą álbo gniáda/
7: By iey iedno doštáli/ álic ią wnet łupią/
8: A ledwe więc dzyefiátą/ y to niehcąc kupią.
9: Plewy lecą do niebá/ kiedy wytykáią/
10: A nic ich to nie rułza chociay przeklináią.
11: A też fie to trefuie dla lepszey vgody/
12: Ze ná chromym do domu/ drugi poźedł w łzkody.
13: A czałem niźli fie więc gniew Páńłki vkroćí/
14: Rádo y wšzytko zginie/ y łam fie nie wroćí.
15: Też ich tám v nas dofyć/ bo tám w tey gawiedzi/
16: By fie w zyemię zákopał/ ledwe fie wyłiedzi.
17: Lecz gdyby śpráwiedliwie tego vzywáli/
18: Wierz mi wielką przyłługę Pánuby dzyáłáli.
19: # A co inego bydlá chodzi iáko śtády/ (*marg*)
: Połpol=
: łtwo. (-)
20: Chłopi/ dzyewki/ niewiáłty/ wdowy/ łtáre báby/
21: Iedni co cżárowáli/ drudzy co łłucháli/
22: Terazbyś tám vłłyłzał włzędy krzyk niemáły.
23: Káždy teraz winuie z ołobná łwe łpráwy/
24: Iże ták bez rozmyłłu żył by błazen práwy.
25: # Oni też rozboynicy/ y złodzyeie oni/ (*marg*)
: Rozboj
: niczy/
: Złodzye

: ie. (-)

26: Co byli pilni fkrzynek/ álbo cudzych koni.

27: Wierz mi że tám fzalone źrzebce obieźdzáią/

28: A bárzo fie więc rzadko ná nich ofiadáią.

29: Bo ten źrzobek wnet zmiece s ftádá piekielnego/

30: Byś nabárzyey podpinał/ wierę zlećifz pfiego.

31: # Nuż owi pijánice/ zwadce/ kofterowie/ (*marg*)

: Pijáni=

: ce/ Ko=

: fthero=

: wie. (-)

32: Toć fie teraz káżdemu bárzo wierći w głowie.

Y 3

Sroma fie

strona: 163v

Solon.

1: Sroma fie teraz drugi pátrząc ná trzy tuzy/

2: Albo też on co drugim zádawał więc guzy.

3: O mizerny żywocie/ o obłudny fwiecie/

4: Toć tám ty tve kochánki márna nędzá gniecie.

5: Co wzgárdziwízy ony cne dáry Páná fwego/

6: Woleli tu vzywác żywotá márnego.

7: # Więc oni miłofnicy/ ktorzy niepocźćiwie/ (*marg*)

: Gám=

: raći. (-)

8: Vżywáiąc fwych ftanow/ żyli niecnotliwie.

9: Nie pomniąc nigdy ná to/ nacz ie Pan Bog ftworzył/

10: Aby fie iego narod tu pocźćiwie mnożył.

11: A oni opuścíwízy wołą fwietą iego/

12: Vżywáli tu náwřzem wieku wřzetecznego.

13: Wierz mi żeby fie teraz drugi odrzekł tego/

- 14: Ale iuż trudno ná zad od páná nálzego.
- 15: # A co tego pólpóltwá/ co w fwey niedbáłości/ (*marg*)
- : Omnes (–)
- 16: Zániechawfzy fwey cnoty/ vdáli fie w złości.
- 17: Nárzekáią ná drugie/ co ie tu zwodzili/
- 18: Ano fámi nędznicy łobie krzywi byli.
- 19: Máiąc Páńskie náuki/ iż im nie wierzyli/
- 20: Jedno wodę łyłzkámi ták práwie mierzyli.
- 21: A teraz frodze krzyczą nędznicy łtékáiąc/
- 22: A ony fwe zwodniki márníe przeklináiąc.
- 23: A ci z oną półtawą práwie iáko wilcy/
- 24: Pśíną oczy zátkawfzy/ liedzą milcząc wżylcy.
- 25: # Teześ tu iákiś czyścíec wípomínał nieboże/ (*marg*)
- : Cziścíec
- : łłába
- : nádzye=
- : iá. (–)
- 26: Iż łobie tám nędzniczek odpoczýnać może/
- 27: A kiedy fie wyczyści/ to prółto do nieba/
- 28: Poydzye zálię/ á czegożby nam więcey trzebá.
- 29: Ale ia tobie rádżę/ byś fie tym nie íścił/
- 30: Bo fie pewnie w tey wierze z námi będzýełz czyścił.
- 31: Iełłize w tym żywocie/ á zá czáfu fwego/
- 32: Nie vbłagáłz pokornie tu Páná swoiego.

Pewnie cie

strona: 164

Rozdzyał iedennałty.

Liłt 164.

- 1: Pewnie cie w tym vpewniam/ á wierzyć mi możełz/
- 2: Ze czyścem ni odpułtem łobie nie pomozełz.
- 3: Iuż w iákíey łpráwie zeydzyełz zá żywotá fwego/ (*marg*)

⌘ # Sąd

⌘ Pánki. (–)

4: Ták sie musiszz poftáwić ná łąd Páná twego.

5: Bowiem iedno dwie drodze wżędy wfpominano/

6: We wżytkich pewnych piłmiech/ co ie ná fwiát dano.

7: A skoro dużá s ciáła/ wnet oładzon będyełz/

8: Albo z námi/ álbo tám z Anyoły oliędyzesz.

9: Iuż dekretu czekáiąc/ kiedy s ciály wftána/

10: Ze przy onym przednieyłym wyroku zoftána.

11: A ták tu sie dowieduy moy bráćifzku miły/

12: Iáko sie małz záchowác przy tey krotochwili.

13: W ktorey tu ząwżdy chodzisz by ná probie żaczek/

14: A kiedy ma chłoftę wzyąc/ nie wie nieboraczek.

15: Bo mnie pilno idż w drogę/ á v nas zła szkółá/

16: Ták y bez recitare ząwżdy sieką z goła.

17: # Rzekł młodzyeniec/ moy brácie poftoy ielzcie máło/

18: Bowiem przed tymi dziwy ferce mi struchláló.

19: Iż żadnemu ftanowi tám nie przepufzczáią/

20: A iż iáko tu fłyfżę/ że ich dofyc máią.

21: Tedyć tám wielka ciżbá/ ták iáko powiedałz/

22: A coż wżdy tám zá vrząd profżę cie prze Bog małz.

23: # Powiedzyał mu Abiron/ coż tám zá vrżędy/

24: Nie máłz tám żadney fpráwy/ iedno wieczne błędy.

25: Cifz dyabli rozmáići tám vrżędy máią/

26: Co nád tymi nędzniki dziwy wymyfláią.

27: Nád żywymy ná fwiecie/ co ie chytrze zwodzą/

28: Y s tymi vmárłymi dziwnie sie obchodzą.

29: Chociać im męki żadney zádác tu nie mogą/

30: Ale niebożateczká przed tą frogą trwożą/

31: Máią okrutną mękę/ kiedy s ciály wftána/ (marg)

⌚ Męka

⌚ dufze. (–)

32: Iż iuż w wieczną niewola/ do nich nie doftaną.

Y 4

A toć ieft prá=

strona: 164v

Solon.

- 1: A toć ieft práwe piekło/ nie mniмай być dom był/
 2: Boć by był y żelázny/ dawnoby nie fpalił.
 3: Otoż mie teraz do tych przednieyfzych poślano/
 4: Abych ie vpominał/ co mi rofkazano.
 5: Aby Páná prošili/ áby ſzyrfze mieyſce/
 6: Raczył dla tych rozmierzyć/ co tám idą iefzcze.
 7: # Bomci tu nie wfpominał Tátárov ni Turkow/ (*marg*)
- ⌚ Táthá=
 ⌚ rowye/
 ⌚ Zydo=
 ⌚ wye/
 ⌚ Turcy. (–)
- 8: To tám tych wſzędy pełno/ by w ſzpiżárni ſzczurkow.
 9: Nuż Zydow bráciey náſzey/ to tym liczby nie máſz/
 10: Bo ie bárzo záwodzi omylny Meſyaſz/
 11: Co go iefzcze czekáią/ á on iuż nie będzie/
 12: A nędzne pokolenie/ to iuż wiecznie ſiędzye.
 13: Iuż im wſzytki proroctwá dawno przeminęły/
 14: Iuż zwyczáyne ofiary wſzytki im zginęły.
 15: A wždy ſą zátwárdzyeli/ by iákie kámienie/
 16: Ták to zázwdy złe było z dawná pokolenie.
 17: Pewnie ſłyſzą y widzą/ iż nie im ſpełniło/
 18: Cokolwiek im od Páná obiecáno było.
 19: Iuż Iudá dawno ſceptrum ſtrácił w fwym narodzye/

- 20: Wždy nędznicy nie myślą nic o tey przygodzye.
- 21: Iuż Pan dawno v Páná fiedzi ná práwicy/
- 22: Iáko Dawid powiedział/ y Prorocy wśzyfcy.
- 23: # Ale wierz mi że łácniey tám s tymi pogány/ (*marg*)
- : Krześci
- : áni. (-)
- 24: Iefzcze więcey kłopotu z wámi krześciány.
- 25: Bo ci iuż milcząc chodzą/ fámi fie vználi/
- 26: Ze łobie fámi krzywi/ iż Bogá nie ználi.
- 27: Ale wáfzy by w kotle záwždy piwo wárzą/
- 28: A bárzo rzadko milczą/ bo fie wśzytko fwárzą.
- 29: Iedni drugie winuiąc/ iżeś ty mnie záwiodł/
- 30: Bobych fie ia był pewnie z wiela rzeczy odwiodł.
- 31: Boście fie więc z vporu więcey árgowáli/
- 32: Niżli s prawdy/ by iedno rozum okazáli.

Ano więc tá=

strona: 165

Rozdział iedennafty.

Liśt 165.

- 1: Ano więc táki rozum śtał czáfem zá iáie/
- 2: Gdyż tego ledá bábá y w kącie nábiaie.
- 3: # Spytał potym młodzyeniec/ moy brácie iedyny/
- 4: Niechayże cie nie ruľzą ty mále przyczyny/
- 5: Iż cie śpytam máluczko/ co to zá hetmáni/
- 6: Co to tám do nich bieżyłz s tymi nowinámi.
- 7: # Powiedział mu Abiron/ vpátrzyć to trudno/
- 8: Bowiem fie záchmuráło ná powietrzu brudno.
- 9: Ale vproś v Słońcá by fie przeiásniło/
- 10: A iżby ná powietrzu przezroczyfciey było.
- 11: Vkażęc wnet káżdego w iego máieftacie/
- 12: Snádnie ich chytre śpráwy s poľtáwy poznacie.

- 13: # On vbogi młodzyeniec padłzy ná koláná/
 14: Bacząc iż trudno s Słońcem/ vciekł sie do Páná.
 15: Rzekł: Włzechmogący Boże nieskończoney mocy/ (*margin*)
- : Modli
 : twá po
 : korna. (–)
- 16: Gdyż sie nic sftać nie może bez twoiey pomocy/
 17: Gdyżeś ty ieft początek y koniec wŷzytkiego/
 18: A trwác długo nie może nic bez Boŷtwá twego.
 19: Tyś ieft Bog nieskończony/ á w twoiey opiece/
 20: Káżdá ŷpráwá zależy/ tu ná wŷzytkim ŷwiecie.
 21: Tyś prawdá nieskończona/ dobroć/ żywot/ zdrowie/
 22: A o twym Máieftacie/ á kto włáfnie powie.
 23: Zyemię/ niebo/ y gwiazdy/ w dziwney ŷpráwie máiąc/
 24: A co ieŷzcze dziwnieyŷza/ myŷl káżdego znáiąc.
 25: Ná niebie/ ná powietrzu/ w morzu/ y ná zyemi/
 26: A w twoich ŷie roŷpráwach dziwnie wŷzytko mieni.
 27: Tyś ieft Krol wŷzytkich krolow/ tobie vpadáią/
 28: Mocy zyemŷkie/ niebieŷkie/ y czeŷć wieczną dáią.
 29: Wyznawáiąc tve Boŷtwo á Máieftat dziwny/
 30: Náŷemu rozumowi ná wŷzytkim ŷprzećiwny.
 31: Do ciebie ŷie vciekam/ ták iáko do tego/
 32: Ktorego rozumiemy ták miłoiernego/

Y 5

Żeć w tym

strona: 165v

Solon.

- 1: Żeć w tym żadne ŷtworzenie nie może zárownác/
 2: Aby ŷie gdy iáko ty ták mogło zmiłowác.
 3: Widziŷ moy miły Pánie ocz idzye nędznemu/
 4: Radbych ŷie co nalepiey Boŷtwu tákowemu/

- 5: Przypátrzył kędybych mógł/ á iż w tym niemáło/
6: Co mi teraz przypádkło/ będzie zależało.
7: Abych fie mógł przypátrzyć/ co fie też to broi/
8: Iáko też czárt w fwych hárcoch nędzne ludzi ftroi.
9: A iáko nic nie może bez przeźrzenia twego/
10: Wielebych tym popráwił rozumu nędznego.
11: A ták próżę rácz zefláć promień fwey fwiátłości/
12: Abych fie mógł przypátrzyć twej fwiętey miłości.
13: Bo gdy ferce obiášniłz fwoią łáfką iáfną/
14: Iuż będzie pewnie fnádniej y o chmurę záfzłą.
15: # Weźrzy potym ku gorze/ á chmury fie broią/
16: Roftárgnione powietrzem/ ná poły fie dwoią.
17: Wdzyęcna modrość ná niebie wnet fie okazáła/
18: Ktorą fwiátłość floneczna práwie wyiaśniáła.
19: Tákże niebo by Kryfztał wnet fie okazáło/
20: A namnieyźzey chmureczki ná nim nie zoftáło.
21: # Rzekł Abiron/ iuż pomy wyfzłzey ná tę gorę/ (*marg*)

: Pokorá

: z wiárą

: síła wa

: żą. (–)

- 22: Gdyż widzę iż wiátr rozbił onę fżpetną chmurę.
23: Iuż widzę iáko to ieft rzecz wáżna v Páná/
24: Gdy kto z zupełną wiárą pádnie ná koláná.
25: A dla iego imieniá ocz go kolwiek prósi/
26: Widzę iż káždy tákí pociechę odnośi.
27: Ach nieftotyfz ná on czás kiedychmy fzáleli/
28: Iżechmy tey pokory z wiárą nie vmieli.
29: Pewniebych ia nie chodził dziś był w tey żáłobie/
30: Ale któż w tym komu krzyw/ iedno káždy fobie.

31: Iż nędznik lekce waży łąkę Pána swego/

32: Swowolnie nic niedbając/ waży sie wżytkiego.

Gdyż za marną

strona: 166

Rozdział iedenasty.

Liść 166.

1: Gdyż za marną swawolą pomstą nie ominie/ (*marg*)

: Za grze

: chy pe=

: wna

: pomstą (-)

2: A wżeteczna nádzyeia każda prętko zginie.

3: # Wżedłzy potym na gorę/ Abiron mu rzecze/

4: Pożrzył już na wchod słońca/ moy miły człowiecze/

5: A przypatruy sie pilno tuż prawie nad ziemią/

6: Iako sie tam w tey trwodze dziwne sprawy mienia.

7: # Rzecze potym młodzyeniec/ widzę coś dziwnego/

8: Na iakiemś maieście szpetnie siedzącego/ (*marg*)

: # Krol

: rofter=

: kow/

: War=

: choł. (-)

9: Leb iako v Niedźwiedzyá/ á Báranie rogi/

10: Zęby iako v Wieprzá/ á v Szkápy nogi.

11: Ręce iako v Záby/ skrzydła z iakieys błony/

12: Iako v Niedoperzá czarnym przeładzone.

13: Goły po pás/ á na doł by Niedźwiedź kořmáty/

14: Kiedy go psi okubą/ wifzą po nim pláty.

15: Miecz goły dzyerzy w ręce/ á w drugiey buławę/

16: A s swoiemi panięty ma iakaś rořpráwę/

- 17: Ktorzy około niego wżędy huffy łtoią/
 18: A drudzy po powietrzu rozlicznie łie broią.
 19: Z mieczmi/ z łuki/ w káwtaniech/ drudzy z árkábuzy/
 20: Przypráwuiąc nędzny łwiát w rozmáite guzy.
 21: # Rzeczé k niemu Abiron/ prawdá żeś obaczył/
 22: Co ten pirwłzy łwiecki pan/ tám łpráwowác raczył.
 23: Obrocze łie háyw záłię/ pózrzyłz ná południe/
 24: Aleć y tám podobno teź pózrzeć nie cudnie.
 25: # Powiedzyał mu młodziyenic/ á žal mi y tego/
 26: Zem y pirwłzego widzyał páná ták łzpetnego.
 27: Ale gdy ktemu przyłzłó/ y tám łie obroceł/
 28: Acz zda mi łie pirwłzego łtráchu nie vkroceł.
 29: # Gdy pózrzał ku południu/ áłizci pan drugi/ (*marg*)

⌚ # Krol

⌚ pychy. (–)

- 30: Teź tákież rołpráwuie rozmáite łługi.
 31: Koronę ma ná głowie iáłno rołpaloną/
 32: Nádał gębę by pudło/ ná piądź rozłzyrzoną.

Sceptrum dzyer=

strona: 166v

Solon.

- 1: Sceptrum dzyerzy rogáte/ by rogáty kijec/
 2: Ktorem łobie potrzáła zuchwály opilec.
 3: Twarz podobna ku łzkápie/ kiedy buyno kroczy/
 4: Pyány mu z gęby płyną/ á błýszczą łie oczy.
 5: Huffy przed nim vbráne niłko łie kłániáią/
 6: A drudzy po powietrzu łzyroko látiáią.
 7: Miefzki káždy ma w ręku/ co dmucha ná ludzi/
 8: A kogo wiátr záłeci/ káždy łie ogrudzi.
 9: Iuż łie w káżdym hárda myłł y ferce odmieni/

- 10: Kłufze by ná podkowach źimie y w iefieni.
- 11: # Rzecze potym Abiron/ ten coć fie podoba/
- 12: A prawdá że to czyřta poważna ofobá.
- 13: A dworzány iákie ma práwie po řwey myřli/
- 14: Acź iefzcze tám s řwieckich řpraw tu nie wřzyřcy przyřzli.
- 15: # Rzecze nędzny młodzyeniec iuź bárzo řpłofzony/
- 16: Wierę mi fie iuź niechce pátrzyć w drugie řtrony.
- 17: Ale kiedy z dáleká/ wřdy fie nie ták boię/
- 18: Acź ledwe y ná nogach/ co mi przykro řtoię.
- 19: # Rzekł Abiron/ chytryś ty/ bom coś mowił řłyřzał/ (*marg*)
- : Cźarth
- : iáko fie
- : řłow z
- : wyárą
- : boi. (-)
- 20: Káždy s tych przed tą wiárą wierz mi będye dyřzał.
- 21: A řadny wierz mi przykro nie poźrzy w tę řtroneř/
- 22: Gdyześ fie dał řtářzemu ná niebie w obronę.
- 23: Bo wierz mi ten blářk wřzyřki bárzo kole w oczy/
- 24: Gdy tego kto wřpomienie/ káždy s tych precź řkoczy.
- 25: # Poźrzał potym ná zachod młodzyeniec vbogi/ (*marg*)
- : # Krol
- : řákom=
- : řtwá á
- : zazdro=
- : řći. (-)
- 26: Vřrzał zálię rozliczne zámieřzáne trwogi.
- 27: Ano ieden drugiemu worki wydzyeráią/
- 28: Srebro/ złoto/ kámienie/ dziwno fie mieřzáią.
- 29: Miedzy nimi pan řiedzi/ pńa głowá y niego/

30: A kędy fie obeźrzy/ wárczy ná káždego.

31: Ná łańcuchu przybity do mocnego łożka/

32: Ták fie iedno obráca by cielę v kołká.

Poglądając tu

strona: 167

Rozdział iedenasty.

Liśt 167.

1: Poglądając tu ná świat iákoby wilk márnie/

2: A czego gdzye dofięże/ to do łiebie gárnie.

3: Lápy by v Niedźwiedzyá s páznogty óftremi/

4: A co w ktorą zachwyći/ iuż mu nie wydrzemy.

5: Dworzanie w fáianikoch w biretkoch s łzpadámi/

6: Z onego towarzyłtwá/ co włzytko łápamy/

7: A o drugie ná łwiecie iuż nigdy niedbamy/

8: By mieli y pozdychác/ kiedy fámi mamy.

9: # Rzekł Abiron/ ten zálię cożci fie podoba/

10: Y to wierz mi tám v was nie ledá ofobá.

11: Y dworzány mym zdániem dołyc foremne ma/

12: Aleć łam włzytko gárnie/ żadnemu nic nie da.

13: A też iego tá ordá iáko Tátárowie/

14: Gdzye co ktory włápi/ káždy chowa łobie.

15: # Tu weźrzy ná pułnocy/ iż vźrzyłz czwartego/

16: A poznáłz go coć zač ieft/ y po herbiech iego.

17: Boć ieft po oycu kufłow/ po mácierzy dzbáńkow/

18: A síłá w tám tym kráiu tego herbu páńkow.

19: # Poźrzy/ á on pan łiedzi z rozwałonym brzuchem/ (*marg*)

: Zárłok/

: Krol o=

: pilłtwá (-)

20: Zá nogę vwiązány do łożka łańcuchem.

21: Iáko ina bełtya/ łwini pyłk v niego/

- 22: Pochmurno poglądaiąc/ by wilk ná káždego.
- 23: Pod oczymá mu fpuchło/ ná brzuch łobie pluie/
- 24: A dzyerząc fwoy herb w ręku łobie roskołzuie.
- 25: Kołyfze łobie głową y tám y łam łiedząc/
- 26: Do herbu náglądaiąc/ chocia y máło iedząc.
- 27: Włofy mu łie zyeżyły/ á pełno w nich pierza/
- 28: A onym łilnym koflem/ włzytko ná doł zmierza.
- 29: Iákoby rzekł/ nuż wy też/ przecż dármo miełzkacie/
- 30: Coż wam po inych łpráwach/ włzák łie dobrze znacie.
- 31: Dworzánie łie też kręcą z różny s pieczonkámí/
- 32: Z gárncy/ s kotły/ z bokłagi/ s kofłmi/ y s konwiámí.

Ieden tu

strona: 167v

Solon.

- 1: Ieden tu v drugiego łobie wydzyeráiąc/
- 2: Latáiąc po powietrzu/ á ná łwiát podáiąc.
- 3: Iedni máią ná łobie kożuchy á łzłyki/
- 4: Drudzy zgrzebne káfftany/ kiyce/ báłáłyki.
- 5: # Dziwuie łie młodzyeniec/ Abiron łie łmieie/ (*marg*)
- ⌚ Pyąthy
- ⌚ generał
- ⌚ Lucifer (-)
- 6: Iż iefzcze nieboraczek niewie co łie dzyeie.
- 7: Pożrzał potym pod gorę/ y wżrzał piątego/
- 8: Ano łie włzytko broi dziwnie w páńłtwie iego.
- 9: Oni włzyłcy co pirwey Abiron wylíčzył/
- 10: Ze ich ná żadną łtronę niktby nie przelíčzył.
- 11: A łam pan o trzech głowach/ iáko pies Brytáńłki/
- 12: Wwiązan ná łáncuchu/ on iego łtan páńłki.
- 13: A ná głowie ná káždey koronę ma z miedzi/

- 14: Iáko celnik ná mycie/ ták s celbratem liedzi.
15: Przed nim sílá pińárzow/ co pińzą z máźnice/
16: Wiele ich przez dzyeń przydzye do oney oźnice.
17: Co z oney káźdey ftrony/ od hetmánow iego/
18: Ták práwie iáko bydło/ pędzą ie do niego.
19: A on iedno pogląda iáko wilk ná owce/
20: Gdy owo niebożátká fkubie iáko kto chce.
21: A sładzy widły w rękach o trzech rogach máią/
22: Co ony niebożátká do kupy zganiáią.
23: A pan co weźrzy wzgorę/ to iáko pies wrzaśnie/
24: Dym mu idzye s páłzczęki/ ták iáko mgłą włafnie/
25: Y s płomieniem ná poły/ aż ílkry piercháią/
26: Pátrząc ony nędznice/ bárzo fie lękáią/
27: Wiercąc fie niebożátká/ á stráfzliwie ftoią/
28: Iáko pczóły ná wiołnę/ kiedy fie w wiátr roią.
29: Lamiać ręce żáłońnie/ fmutno nárzekáiąć/
30: Nędzny fwiát y złe fpráwy iego wfpomináiąć.
31: Krzyk/ huk/ płáčź/ nárzekánie/ aż żáłońno słucháć/
32: A druga fie nędznicá ledwe może rucháć.

Co ták bárzo

strona: 168

Rozdzyał iedennafty.

Lińt 168.

- 1: Co ták bárzo zemdláá od wielkiej żáłości/
2: Iże fie tám doftáá/ do tey oliádłóści.
3: # Zápłákawfzy młodzyeniec/ rzeczé żáłobliwie/
4: Nieftotyfz nędzny fwiecie/ kto ná tobie żywie/
5: W rofpuńtnóści fwowolney/ á co cie słucháią/
6: Ná cnotę á ná Páná nigdy nic niedbáią.
7: Iużem widzyał iáko ie márna śmierć morduie/
8: Iuż też widzę/ iáko czárt tu imi hárcuie.

- 9: A wždy ich máło widác/ coby pomniał ná to/
10: Mnima kázdy iż wiecznie iuż ták ma być láto.
11: Ale wierz mi kiedy cie táki mroz przyráži/
12: Zda mi fie iżci onę buyną myłl przekáži.
13: Rownie fie z námi dzyeie/ by lecie z muchámi/ (*margin*)
- : Ludzye
: fwowol
: ni iáko
: muchy. (-)
- 14: Gdzye im miodem námáże/ tedy lażá fámy.
15: A potym áni wzwiędzą/ gdy márníe pomdleią/
16: Gdy ie oganką tłuką/ álbo wárem zleią.
17: # Ale miły Abiron/ což potym iż widzę/
18: Ale iż nie rozumiem/ fámi fie fiebie wftydzę.
19: Rozwiędź mi to moy brácie/ co fie to wždy dzyeie/
20: Boć mi w tey wátpliwóści bárzo ferce mdleie.
21: # Rzeczé potym Abiron/ á pomniłz pirwłzego/
22: Co ono miecz z bułáwą w piękney ręce iego. (*margin*)
- : War=
: choł/
: Krol
: zwády. (-)
- 23: Toć ieft napirwłzy hetman/ zową gi Warchołem/
24: Co wierz mi iż fwiát toczy rozmáicie kołem.
25: A cí iego hárcerze/ co wolno latáią/
26: Wierz mi że o tym pilność wftáwiczną máią/
27: Iákoby ludzi rozne rozlicznie wádzili/
28: Bo w tym sobie nawiętłzą rołkofz vrádzili.
29: Gdy fie broią pánowie/ á ludzi morduią/
30: To nawiętłze korzyści w ten czas oni czuią.

31: Albo kiedy sie o co pijánice wádzą/

32: Albo zá łeb pod ławę do rády prowadzą.

To ieft ich

strona: 168v

Solon.

1: To ieft ich wízytkich spráwá/ á wnet do hetmáná/

2: S tey bitwy więźnie wiodą/ á on fle do páná.

3: # A tego ná południe Dármopychem zową/ (*marg*)

: Dármo

: psych/ he

: thman

: pychy. (-)

4: A wierz mi iż też to pan z niepoślednią głową.

5: A drudzy go więc zową po mácierzy Hárdy/

6: Tenći owo ná świecie błażni owy smárdy/

7: Co chodzą wzniozłzy gębę/ by Bogá nie ználi/

8: Iedno ták po swej woli/ po świátu buiáli.

9: Y s tego cechu pan nálz wielką korzyść miewa/

10: Bo iuz tákí áni wzwie/ áni sie nádzyewa/

11: Co mu s tego przypada rozlicznych przypadkow/

12: A wżák to więc sam widałz/ nie trzebác nic świádkow.

13: Bo więc iuz s tákim łácnó pánu Warchołowi/

14: Rychley niż ná pokornym zówždy sie obłowi.

15: Co wżytki lekce wáży/ á gárdzi wżytkiemi/

16: Wzgárdzą go zálię wżyfcy/ á wżák o tym wiemy.

17: A pátrz owych wárterzow co z miełzki biegáią/

18: Iáko im dobrej myfli pięknie dodymáią.

19: # A tego ná zachodzye Sobiepánem zową/ (*marg*)

: Sobie=

: pan/ he

: thman

: łákom=

: łtwá á

: zazdro=

: ści. (-)

20: To też wierz mi czyłty pan/ á z niepłochą głową.

21: Ten zazdrością z łákomłstwem tám włada ná łwiecie/

22: A dziwnie on tym sídłem tám próftaki gniecie.

23: Abowiem to rzemiełło nałnádnieyłze iego/

24: Iuż iáko chce káżdego przyciągnie do tego.

25: A ci iego figlarze widziłz czym hárcuią/

26: Trzołki im á klenoty piękne okázuią.

27: Bo náłzy zázwdy iáko po łkwárnie łáłtrząbi/ (*marg*)

: Wab

: ná łá=

: komcá. (-)

28: Zwabi łie káždy ná to/ á też łe czárt gnąbi.

29: Bo żadna frolłzła wędká ná ty nieboraki/

30: Ktoraby łnádniey zwiodłá vbogie próftaki.

31: Bo iuż s tego obłowu pychá y warchoły/

32: Przypádnie/ gdy ná ten pułt rołpułzczą Sokoły.

Bo gdzye do=

strona: 169

Rozdzyał łedennałty.

List 169.

1: Bo gdzye dołtác tu dołtác/ áby łedno nábyć/

2: Iuż tám ná káždy zbytek/ bárzo łnádno zwabić.

3: # Czwartego ná pułnocy co to s koflem widziłz/ (*marg*)

: Zárłok/

: hetman

: pijánic. (-)

- 4: A zda mi sie y lam sie co wlpomniŹ zawnŹtydzisz.
- 5: Toć ieŹt Zárłok on hetman/ co teŹ dziwy broi/
- 6: Kiedy Źwoie kochánki okarmi opoi.
- 7: Bo iuŹ wieć iáko on chce/ ták sie iego miele/
- 8: Bo sie puŹzcza ná wŹytki vcźciwŹy ie śmieie.
- 9: Bo s tym łácono by s Źwiniá co leŹy w bárłogu/
- 10: GdyŹ sie ludzym nie godzi/ á owŹzem ni Bogu.
- 11: Aleć dłuŹgo nie trzebá deklárowáć tego/
- 12: Bo to widałŹ ná Źwiecie wiećey niŹli cŹego.
- 13: A teŹ widziŹ Źwini łeb v páná łámeŹgo/
- 14: GdyŹ ieŹt táki obyczay káŹdeŹo tákiego.
- 15: Aby mu nie minęła iuŹ Źadna godziná/
- 16: Jedno izby zawnŹdy zárł/ práwie iáko Źwiniá.
- 17: To co iuŹ s tym przypada do Źywotá tego/
- 18: Wiem żeś podobno Źlychał od kogo inego.
- 19: # Ten ná dole coŹ widzyał/ to ieŹt Lucyper on/
- 20: Co dla pychy ná gorze był márnie pogromion.
- 21: A tu Źtanu Źwoiego wiećnie w tey niŹkości/
- 22: MuŹi nędznie dokonáć w okrutney ŹáłoŹci.
- 23: O nędzna mizeryo/ o pycho nádęta/
- 24: O bezecna Źwawola/ á zła myŹl przekłęta.
- 25: A ktoŹby to mogł zliczyć/ co nas pogromiá/
- 26: A z roŹkoŹy ná frogoŹć wiećzną wypędziá.
- 27: PátrzayŹe iz tám Pan Bog cŹłowieká nędznego/
- 28: Chce ná to mieyŹce wádzic/ kogo zna wierneho.
- 29: Ten z ŹáłoŹci iz zrzucón z mieyŹcá ták wdzyęcznego/
- 30: Y Źtára sie gdzye moŹe/ áby go zwiodł s tego/
- 31: Aby Páná rozniewał/ á s Źádu práwego/
- 32: Tu wiećnie przy nim zoŹtał w oŹiádłoŹci iego.

strona: 169v

Solon.

- 1: Y roześlął co widzisz ty swoie hetmány/
2: Ná wšytki części fwiátá/ y s tymi rotámi.
3: Y widzisz ich przypráwy/ co przy łobie máią/
4: Tymi was tám nędzniki tak chytrze zdradzáią.
5: # Bo Pan s swoiey dobroci nikogo nie ładzi/ (*marg*)
: # Pan
: wierne^{go}
: nie łą=
: dzi. (-)
6: Až sam kto dobrowolnie od niego zábładzi.
7: Gdyž dał rozum y dużę w zacney roftropności/
8: Aby sie przestrzegáła márnych wšzeteczności.
9: Dał też iuž y wiadomość/ iákie łą zapłáty/
10: Tám káždemu wiernemu zá iego vtráty.
11: A iákie zálie pomłty łą ná fwowolnego/
12: Ktory nie znał fwey cnoty/ áni Pána fwego.
13: Dał też pewną wiadomość o tych sprzećiwnikoch/
14: Y iáko sie stáraią o márnych nędznikoch.
15: A to widzisz iáko sie chytrze rozłádzili/
16: Aby ielcze tym chytrzey márny fwiát zdrádzili.
17: Po czemu gdzye fwiát baczą/ tám sie vdál káždy/
18: Bo mu sie tám po mylli połzwu porze zázwdy.
19: A łpolne hárcowniki wšędy rozfłáią/
20: Co iuž więc tym y owym wšytek fwiát miefłáią.
21: # A widzisz v łámeo iáka párá z gęby/ (*marg*)
: Czárth
: powye=
: trze zá=

: raża. (-)

- 22: Leći iáko gęfta mgłą/ áż ma czarne zęby.
 23: Ten powietrze zaraża/ kiedy Pan dopuści/
 24: Gdy ty swoie hetmány swowolnie rołpuści.
 25: Iż wzburzą nawálności/ wzburzą wielkie stráchy/
 26: Ze sie czáfem pádáią bárzo mocne dáchy.
 27: A tám iuż śnádnie takie zówždy poznawáią/
 28: Ktorzy Pánu dufáiąc/ o nie nic niedbáią.
 29: Ale sie nád owymi iefzcze więcey burzą/
 30: Co im w dzwony igráią/ pokrzywámi kurzą.
 31: Ano im nie pomogą wierę ony czáry/
 32: Gdyż Pan ni nacż nie pátrzy/ iedno pilen wiáry.

A tám moy mi=

strona: 170

Rozdział iedennafty.

Liśt 170.

1: A tám moy miły brácie miey to ná bączności/ (*marg*)

: # Słá=

: bą moc

: czárth

: ma/ gdi

: pan bro

: ni. (-)

- 2: Byś sie pilnie przełtrzezał w takiey omylności.
 3: Bo wierz mi ze ftá ieden/ kto sie ich vchroni/
 4: Aż go zá iego wiárą Pan mocą obroni.
 5: Bowiem gdzye mocna wiárá/ iuż ich słábe rády/
 6: Iuż ich ftáną chytrości/ vftáną y zdrády.
 7: # Rzecze potym młodziyenic/ Abiron moy miły/
 8: Byś mi iefzcze sfolgował ná málucżkiey chwili.
 9: A s tego mie wypráwił przecz ludzye niedbáią/

- 10: Choć ten frogi vpadek tuż przed sobą znają.
11: # Powiedział mu Abiron/ iuż to być nie może/
12: Y takim iuż zamieszkał dla ciebie nieboże.
13: Ale iest tu Philozoph/ Solonem go zową/ (marg)
: Solon. (-)
14: Wierz mi iż tam v tego znaydziesz radę zdrową.
15: Bo sie ten przypátrował ludzkim obłędnościam/
16: Y zabięgając dziwnie takim fwowolnościam/
17: Dziwne práwá wftawiał/ áby sie wciągał/
18: A z onych wżeteczności márných powftawali.
19: A to iezcze niewiedzał o tych dziwných fprawach/
20: A wżdyby był rad wżytki chował w frogich práwách.
21: Widząc iż nie iedno ftrách miałby być ná pieczy/
22: Ale y święta cnotá/ ma być w káżdey rzeczy.
23: A tak prosto tą ścieżką iuż tam idź do niego/
24: Poruczam cie w opiekę do Bogá twoiego.
25: Pożedł potym Abiron/ á młodzyeniec smutny/
26: Szedł sobie rozmyślając taki ftrách okrutny.
27: # Vżrzał potym człowieká pod drzewem wyłokim/
28: A on sobie coś myfli nád źrzodłem głębokim.
29: Człowiek iákiś poważny/ znác iż coś zacnego/
30: Z ochotą sie pośpieżył co rychley do niego/
31: Przyzedłszy wklonił sie/ potym gi pozdrowił/
32: Práwie mu sie on vmyśl ftráfzliwy odnowił.

Z 2

Spytał go

strona: 170v

Solon.

- 1: Spytał go wnet Philozoph/ coś iest miły brácie/
2: Bo znác iż iákiś przeftách musiał przypásć ná cie.
3: S płochą przyzedł poftawą/ byś sie s fciei wyrwał/

- 4: Alboś co złego widzyał/ álbo fie s czym potkał.
- 5: # Powiedzyał mu młodzyeniec/ ách moy miły pánie/
- 6: Wierz mi że nie ledá ftrách tám był przypadł ná mie.
- 7: Widzyałem teraz wŕzytki piekielne przepásći/
- 8: A kto fie tám doftánie/ nie przykláday máści.
- 9: Iuż to wrzod niezgoiony/ iuż ná wieki boli/
- 10: Gdy iuż tám kto ofiędzye ná tey nędzney roli.
- 11: Widzyałem dziwne ftany z dziwnemi fprawámi/
- 12: Iáko tám nárzekáią márníe ná fię fámi.
- 13: Iż fie tu vmotáli nędznie ná tym fwiecie/
- 14: Widząc że ie tám zá to wieczna nędzá gniecie.
- 15: Podkałem co ftántąd fzedł człowieká iednego/
- 16: Który mi wypowiedzyał fprawy pieklá tego.
- 17: Potym mi vkázował rozność fwiátá wŕzego/
- 18: A nád káżdą kráiną kátá okrutnego/
- 19: Y z dziwnemi rotámi/ tákże s przypráwámi/
- 20: Snadźbyfście pátrząc ná to/ zumieli fie fámi.
- 21: # Rzekł Solon/ moy bráćifzku częfściey ia to widam/
- 22: Bo fnađ pilnieyfzy tego á niżli ty bywam.
- 23: Bo mi podobno przydzye też z nimi poŕpołu/
- 24: Vżywác áż ná wieki ták tego warchołu.
- 25: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie nie day tego Boże/
- 26: Słyfzę żadny cnotliwi tám zoftác nie może.
- 27: A to fie okázuie s tey fwiętey poftáwy/
- 28: Iż tu mufiáł pewnie być záwždy vmyłł práwy.
- 29: Bo poftáwá zákrytość fercá okázuie/
- 30: A trudno twarzú zákryć/ co ferce fprawuie.
- 31: # Rzekł Solon/ toć ieft prawdá żeć był vmyłł práwy/
- 32: Ale iż tám do niebá trzebá infzey fprawy.

1: Trzebá Itáteczney wiáry/ á mocney nádzyeie/ (*marg*)

: Do nie=

: bá in=

: łzych po

: thrzeb á [!]

: przy=

: praw. (–)

2: Bo więc z inych przypadkow/ Inádnie łie czárt śmieie.

3: Acz więc to czyłty przyłmák/ gdy cnotá do tego/

4: Bowiem łie tá przygodzi zówždy do włzytkiego.

5: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie to ná mię rzecż dziwna/

6: A memu rozumowi iełt bárzo łprzećiwna.

7: Iż o tym włzyłcy iáwnie y wiedzą y widzą/

8: A wždy práwie ná poły ták tym łobie łzydą.

9: A ze łtá miedzy nimi tám znaydzyełz iednego/

10: Aby łie wždy przełtrzezał wpadku przyłżłego.

11: Podobno ie iuż ták Bog práwie zácmić raczył/

12: Aby choć iáwnie widzác/ żadny nie obaczył. (*marg*)

: # Pan

: niemoże

: być łłufz

: nie wi=

: nowan (–)

13: # Rzekł Solon/ krzywdębychmy w tym Pánu czynili/

14: Będąc w tym łámi krzywi/ bychmy go winili.

15: Gdyż nas łtworzył ofobnie nád ine łtworzenie/

16: A zá łwą rołkołz/ obrał ludzkie pokolenie.

17: Dał nam rozumną dułżę/ dał łmyłły obfite/

- 18: Dał sprawę y dał członki dziwnie známienite.
- 19: Acz to rzecz nieomylna/ iż kázde stworzenie/
 20: Ku iego włafney chuci ciągnie przyrodzenie. (*marg*)
- : Nátu=
 : rá cyą=
 : gnie do
 : fwego. (-)
- 21: Ale iż inſze żwirzę nie ma tego żadne/
 22: Czymby miało ochelznąć przyrodzenie zradne.
 23: Ale nam dał Pan rozum krygowe wędzidło/
 24: By ciało nie buiało/ iáko inſze bydło.
 25: Pátrzayże ácz ten rozum przy duſzy zoſtawa/
 26: A tá z nim innym ſmyſłom wrzędy rozdawa.
 27: Bowiem ſtąd ſłyſzy vcho/ y ſtąd widzi oko/
 28: Powciągayże rozumem/ nie puſzczay ſzyroko.
 29: # Pátrzayże iż tá duſzá/ by Skowronek w klatce/ (*marg*)
- : Duſzá/
 : yákoby
 : ptak w
 : klatce. (-)
- 30: Ieſzcze ktemu w plugáwey/ ieść mu ſie ktemu chce/
 31: A Kobięć nád nim wzgorę buiáiąc zálata/
 32: Tłukąc ſie to tám to łám nędznik wſzędę trzpiata.

Z 3

Tákieć teź

strona: 171v

Solon.

- 1: Tákieć teź náſz Skowronek/ niewinna duſzycá/
 2: Siedzi w plugáwey klatce ná ſwiecie nędznicá.
 3: Abowiem ieſt włádzoná w to ſwowolne ciało/
 4: Ktore iákoż od wiekow/ ták złoſci náwrzáło.

- 5: Cirpi głod przyrodzony poczciwey náuki/
6: Gdyż ią ciało przywodzi ná rozliczne sztuki.
7: Gdyż oná iáko goła tablicá sie rodzi/
8: A to nośi ná łobie/ co do niey przychodzi.
9: Kobcy nád nią lataią gorfzy niż Orłowie/
10: Coś widzyał ná powietrzu/ ci frodzy pánowie.
11: A iákoż niebożátko zábłádzić nie muśi/
12: Ano sie ze wśzytkich ftron trudność o nią kuśi.
13: Pátrzayże iáko ſwiatek ciałku pochlebuie/
14: Iáko dziwne przyśmáki wśzędy vkázuie.
15: A ten też márnny Ofieł/ by ſwiniá do błotá/
16: Lezye przedfię/ nie bacząc żadnego kłopotá.
17: A ták rozum y duřzá ieřt ták wćiśnioná/
18: Ze iey ſłába nadzieiá/ y ſłába obroná.
19: Ieřli Bogá nie będye/ tedy pewnie ſiádlá/
20: Bo wierz mi iż s tych řtráchow bárzo iuż nábládlá.
21: A Pan też o ty niedba/ ktorzy go opuřczą/ (*marg*)
- : # Pan
- : nyedba
- : ktho óń
- 1: niedba. (-)
- 22: Rozumieyże bez niego/ iáko im s tą tłuřzczą.
23: Albo coś ie tám widzyał/ s tymi hárcowniki/
24: Prawdnie iáko Cietrzewie/ ták řidłá nędzniki.
25: # Wřzákeś widzyał owego/ ktory ná wřchod ſłóńcá/ (*marg*)
- : # War
- : choł. (-)
- 26: Wierz mi że to w tych figloch iście wielki rządzćá.
27: A to iego rzemieřło/ áby broił ſwiátem/
28: A radby káżdego z was/ tám wćzynił kátem.

29: Pátrzay iáko z Niedźwiedzim tym łbem wżytko mruczyz/

30: A tákże też káżdego s fwego cechu vczyz/

31: By nic gładko nie mowił/ iedno márnje mruczałz/

32: S czegoby potym frodze mizerny fwiát huczał.

Pátrzay iáko

strona: 172

Rozdzyał iedennafty.

Liýt 172.

1: Pátrzay iáko kroleřtwá okrutnie powřtáia/ (*marg*)

: Skąd

: niezgo=

: dá. (-)

2: Ani Bogá ni cnoty przed oczymá máia.

3: Ieřli to nie fřoga rzecz/ iż prze dwie ofobie/

4: Vczyni nieřláchetnik wielką korzyřć łobie/

5: Iż dwa hárdzi powřtána/ á bez wřzey przyczyny/ (*marg*)

: # Wiel

: ka řmiá

: łořć ieřt

: zwádá. (-)

6: Leie fie krew niewinna/ ták práwie bez winy.

7: # O wřzechmogácy Boze/ iákie okrucieństwo/

8: Ledá prze nędzny vpor/ wdác fie w to řzaleństwo.

9: Y iákoż ten ma vřnać z beřpiecznym řumnieniem/

10: Száfuiąc by kozámi ludzkim pokoleniem.

11: Izařz w niebie nędznicy řtářzego nie máia/

12: Choć ná zyemi fwey woley ná wřzem vżywáia.

13: Izařz nie řá dekretá iego rořpifány/

14: Nie trzebá fie przypuřzczać iuż ná ine pány.

15: A crimen maieřtatis leře kto to łamie/

16: A o exekucjá wierz mi że tám tanie.

- 17: Przeczże ich ten łrogi łtrách wždy nie kole w oczy/
 18: Iż tám Pan iełt nád nimi/ co káždego łłoczy.
 19: Przecz wždy ná ty nie pomnią/ co przed nimi byli/ (*marg*)
- : Zły/ źle
- : zginie. (-)
- 20: Iáko wždyfcy hániebnie tu s łwiatá łchodzili.
 21: Iedni márnne pobići/ drudzy trućinámí/
 22: Rzadko kiedy włtyfzyfz/ by pomárli łámí.
 23: Bo łie wlpák nie obroçą iuż Páńskie wyroki/
 24: Ktore dawno wywołáł ná łwiat przez Proroki/
 25: Iż iáko kto czym grzełzy/ tego też vzywa/
 26: A przy káždym to łtanie połpolicie bywa.
 27: # Pátrzayze mnieyfzych łtanow/ kiedy łie kukłáią/ (*marg*)
- : # Zwá=
 : dy á w
 : nich
 : krziwdi
 : miedzy
 : łáfiády. (-)
- 28: Gdy cnoty áni włtydu przed łobą nie máią.
 29: Nie będye tám zá kwartnik czáfem krzywdá łtalá/
 30: A wždy prze márnny vpor/ krew łie będye łalá.
 31: O mizerny nędzniku/ izalż nie małż práwá/
 32: Y cnotliwłza i krotłza támby byłá łprawá.

Z 4

Abowiem

strona: 172v

Solon.

- 1: Abowiem tym progrefem ície żadney krzywdy/
 2: By łie nabárzyey wlpinał/ nie doydzyełz iey nigdy.
 3: A ielżçe tyle trzy kroć więcey łie iey łporzy/

- 4: Bo iey milczeń nie będą v bárwierzá chorzy.
- 5: Więc iedno nędzne kmiotki między łobą męczęą/
- 6: Chociay náfzy wygráli/ owi przedfię ięcżą.
- 7: Bo kiedy pan woiuie/ iuż day chłopie kury/
- 8: Byś iuż ie wierę też miał wylupić y s łkory.
- 9: Dayże owies day fiáno/ á biegay po piwo/
- 10: Bo iuż więc tám łzynkuie by w kárczmie co żywo.
- 11: A tym więc łobie grożą/ łtłukł mi on iednego/
- 12: Aleć mu ich ia łtłukę áż do dzyefiątego.
- 13: A coźci krzyw nędzniczek/ przecz nie bijełz páná/
- 14: Bo fnádniey bitwy wygrałz/ gdy łtłuczełz hetmáná.
- 15: Otoż małz łpráwiedliwość/ otoż małz łumnienie/
- 16: Tákci z dawná łzáleie to nędzne łtworzenie.
- 17: # Drudzy záfię co owo pozno dopijáią/
- 18: Ktorzy ni czći ni Bogá ná bączności máią. (*marg*)
- : # Kár
- : czemne
- : zwády. (–)
- 19: Co fie więc iáko łwinie ták ná wzaiem łupią/
- 20: A dyabeł s tego hándlu łilną wiedzye kupią.
- 21: A ták gdy tá ná łwiecie rozigra fie chćiwość/
- 22: Widziłz iz márnie ginie łwięta łpráwiedliwość.
- 23: A Pan nie ma v łiebie żadney łrośłzzey łłości/
- 24: Iedno kto ieft przyczyną tákiey okrutności.
- 25: Bo coż on ma w tey burdzye iuż tám z nimi czynić/ (*marg*)
- : Pan s
- : pokor=
- : nemi
- : łpołu. (–)
- 26: Nielzá iedno ná łtronę s pokornymi wynidź.

- 27: Ktore on z wiewow raczył błogofławić/
28: A dziwnie w wielkiej łalce przy łobie zoftawić.
29: Y rofkazał Anyołom/ by ich ftrzegli pilnie/
30: Aby káždy bełpiecznie chodził nieomylnie.
31: A nie tylko áby mu kto we krwi przekáził/
32: Lecż áby y o kámyk nogi nie obraził.

A gdy owych

strona: 173

Rozdzyał iedennafty.

Liłt 173.

- 1: # A gdy owych odftąpi ták vpornych wołow/ (*marg*)
: V złych
: ányeli. (-)
2: Wnet też z wiewow będą mieć dofyć fwych ányołow.
3: Lecż s koru Murzyńkiego/ á w fzpetney poftawie/
4: Nie radbych s tym ányołem był ná żadney fprawie.
5: # A ftądci to przypada/ iż w drugiey kráinie/ (*marg*)
: Czemu
: ludzye
: nierzą=
: dni w o
: bro=
: nach. (-)
6: Y rząd y fprawiedliwość z wiewow márnie ginie/
7: Iż nie mogą przychodzić nigdy k żadney fprawie/
8: Iedno ták iáko bydło chodzą z wiewow práwie.
9: Ale wiem iżeć o tym máło trzebá kryflác/
10: Wfzędzy gdzye fie to dzyeie/ możelz fie domyflác.
11: Aż wiewow gdy gwałt przypádnie/ toż fie w ten czás kręcą/
12: A oni co ie łupią/ iuż fie dawno fmećą.
13: Azałzby nie lepiey wczás mární nędznikowie/

14: Niż gdy iuż gwałt przypádnie/ toż myflić o fobie.

15: Nie wczás więc kiedy gore á dáleko wodá/

16: Niżli iey więc nánofzá/ będzie wietfza szkodá.

17: A mniej więc iefzcze czáfem owemu záfádzi/

18: Kiedy iá kto pod ftrzechá miewa z dawná w kádzi.

19: # Gdyż z dawná fzczeńliwemi tákie názywáią/

20: Ktorzy z dáleká przyfzłych przygod przeftrezgáią.

21: Bo iuż flába nádzyeíá/ gdy iuż gwałt w obronie/

22: Iefli rády nie będzie po woli ná ftronie.

23: A což nam to fpráwuie/ iedno ten gniew Boży/

24: Ktory prze ty wyftępki/ wftytki ftany trwoży.

25: Bo obiecał s tey zyemie mądrego możnego

26: Wyiác/ gdzye lekce ważą fwiète imię iego/

27: Ze práwie by niewiáfty będą ie rządzili/

28: A tákże y bronili/ tákże y fádzili.

29: A biedá więc po trzy kroć bywa tey koronie/

30: Ktora ták nędznie ftoi w tákowey obronie.

31: # Pátrzayże ná owego/ ktory ná południe/ (*marg*)

: # Py=

: fzných

: hetman (-)

32: Oládził też fwoy poczet/ iákoś widzyał cudnie.

Z 5

Co z miefzki

strona: 173v

Solon.

1: Co z miefzki by fzaleni po fwiátu latáią/

2: A ná pychę nádętą ludzi podfzczuwáią.

3: Bo pátrzay iáką rofkofz s tego fobie miewa/

4: Káfdego ták włowi/ gdy fie nie nádzyewa.

5: Bo co ieft fprofnieyfzego nád chłopá hárdego/

- 6: Który powinowactwá iuż zápomni fwego.
- 7: Kiedy łobie káżdego práwie ni zač wáży/
8: A nędzniká słábszego iáko może dłażi.
- 9: Iuż więc y ten pan Warchoł łácono pomocniká/
10: Ku onym fwym niecnotam/ będye miał nędzniká.
- 11: Pátrż iż mu sie nádełá gębá iáko szkápie/
12: Gdy sie o wo [!] z byłtrości inochodá szłápie.
- 13: Tákżec też z iego cechu/ też sie káždy kłufze/
14: Mnima iż nádeń nie máłz/ á iż ma trzy dufze.
- 15: Aleć wierę pomyli/ kiedy mu dobodá/
16: Bo pewnie muśi grędą/ gdy do pieklá wiodá.
- 17: A ten márnny przypadek y do káżdey spráwy/
18: Wierz mi kiedy obaczyłz/ iż to iełt iad práwy.
- 19: By też iuż więc nagorzey/ gdy ná náłzym stánie/
20: Iuż wierę nie przekażay drugi dobry pánie.
- 21: A tymić to vpory sławne rzeczy giná/
22: Bo pomłty ná hárdego Páńłkie nie przeminá.
- 23: Zrzucił márnny y z niebá ony komifarze/
24: Co chcieli hárdzye rzędzić/ dawnoć to Bog karze.
- 25: # Pátrżze on co ná zachod fiedzi ze plią głowá/ (marg)
- : # Zaz=
: drość
: z łákom
: łtwem. (-)
- 26: Co go owo iego cech Sobiepánem zowá.
27: Toć iełt hetman nawyślzy bezecney zazdrości/
28: Co nawięcey przypada z márnej łákomości.
- 29: A nie **trzeb á** [!] wyliczáć/ co łákomiec czyni/
30: Bo iego káżdá spráwá podobna ku świni.
- 31: Ten w niewolę záprzedał y ciáło y dufze/

32: Acz z niemłą żółcią o tym mowić mużę.

Bowiem

strona: 174

Rozdział iedennafty.

Liŕt 174.

- 1: Bowiem iuż s tego źrzodła wżytki złości płyną/
 2: Ktore iuż tu ná ſwiecie co nagorźe płyną.
 3: Iuż fáłsz/ zdrádá/ nieprawdá/ iuż ſie y krew leie/
 4: A namilſzy pan hetman pátrząc áż ſie śmieie.
 5: Nic dármo tę pią głowę widzyałés v niego/ (*marg*)
 : Zazdro
 : ściwy/
 : ku płu
 : podo=
 : bien. (-)
 6: Bo káždy iego vczeń teź zwyczáiu tego.
 7: Závždy wárczy iáko pies/ radby wżytko požárł/
 8: A izby mu ſie żaden ná ſwiecie nie opárł.
 9: Abowiem márna zazdrość teź zwyczáiu pŕiego/
 10: Wnet będye ieden wárczał/ gdy głaſzczą drugiego.
 11: # A to tu nędznym ludziom wierz mi wiele tego/
 12: Przekaza/ iż nie ſpráwią nigdy nic dobrego.
 13: Bo pátrzay miedzy nimi/ by y Anyoł z niebá/
 14: Sŕtapiwſzy prawdę mowił/ ákomu nie trzebá
 15: Onego o czym mowił/ wnet znaydzye przyczynę/
 16: Do napocźiwſzey rzeczy wynáydzie winę.
 17: Ieden przeto/ áby ſwoy rozum okázował/
 18: Drugi záfię áby gdzye trzebá pochlebował.
 19: A ták zazdrość z lákomſtwem/ wielcy to ſtanowie/
 20: A s tego domu idą czáfem y pánowie.
 21: A niech ſie nikt nie chłubi/ wſzak ſie dobrze znamy/

- 22: Ledwe z dzyeliąci ieden mogłby być wybrány.
- 23: Aby to włafnie mowił coby wńzech doległo/
- 24: Dáleko to pilnieyſza/ co łobie przyległo.
- 25: Iáwnie to znác ná wńzytkich y s poſtaw káźdego/
- 26: Bo niechay iedno przydzye gdzye co ſprzećiwneho/
- 27: Zeby go co doległo áby namniey w íádno/
- 28: Vkaże to s poſtáwy káźdy bárzo ſnádno/
- 29: Iźby to kędyby mogli bárzo rad obroćił/
- 30: Choć będye ſzczyra prawdá/ ná nice wywroćił.
- 31: Wńzytko gdzye może pędzi do cechu ſwoiego/
- 32: Co iáko wieprzá tuczą nędzniká márnego.

Lecz íście

strona: 174v

Solon.

- 1: Lecż íście nie dla niego/ dla połciá/ dla íádłá/
- 2: Ták ſie márna wńzeteczność w ludzki narod wiádłá.
- 3: Prze zazdrość/ prze pożytek/ nic o to niedbamy/
- 4: Choć więc przyſzły vpadek tuż przed łobą znamy.
- 5: A nie trzebá wiewtłzego iáko w ten czás będye/
- 6: Gdy ná onę wńzeteczność pátrzą ludzie wńzędzye.
- 7: A on przedię nie baczy/ Bog záſlepił oczy/
- 8: A choć czáſem rozumie/ w zyemię głowę tłoczy. (*marg*)
- 9: Iáw=
- 10: na kaźń
- 11: złęgo. (–)
- 9: Niedba iż przedał wolność/ przedał cnotę duſzę/
- 10: Acż inſzych przypádłóści ieſzcze mu nie ruſzę.
- 11: A ítądci to przypada ono zámieſzanie/
- 12: Skąd więc roſtą vpadki/ roſcie krwie roźłanie.
- 13: A iáko ſie pan hetman nie ma kochác s tego/

- 14: Kiedy widzi w tey sprawie kochánká swoiego.
 15: Gdy cną spráwiedliwością iáko szkápą kłufze/
 16: Nie bacząc nic ná Páná/ zápomniawfzy dufze.
 17: Bo Pan iedno z dáleká pośmiewa fie s tego/
 18: A nie trzebá mu iście błazenká lepszego.
 19: Pátrząc á on fie kręci/ á nie śmie rzec tego/
 20: Chociayby włáśnie widział co być poczciwego.
 21: O bezecne łákomstwo/ o márna zazdrości/
 22: Coż to dwoie przynośi ná fwiát dziwnych złości.
 23: A cożkolwiek ná fwiecie omylnego broią/
 24: Wierz mi że ci pánowie dwá/ wfzytko náftroią.
 25: Bo choćby iutro zginąć/ czáfowi folgowác/
 26: By fie miáło po chwili y niebo zepfowác.
 27: # Pátrzayże też więc záfie oney szpetney mocy/ (*marg*)

: Zárłok/

: krol ob=

: zárftwá (-)

- 28: Co márný brzuch rozwálił/ fiedząc ná pułnocy.
 29: Azáfz więc tám nie widałz obyczáiow iego/
 30: Gdy kochánkowie iego idą gonionego/
 31: S konwiámi á z bębenki goniąc fie po fwiecie/
 32: Wierz mi iż ty nędzniki bárzo ten wrzod gniecie. (*marg*)

: Pijáni=

: ce. (-)

Bo iuż tám

strona: 175

Rozdzyał iedennafty.

Lišt 175.

- 1: Bo iuż tám ni rozumu/ ni boiáźni Bożey/
 2: A ktory ftan ná fwiecie iuż pokaran frożey.
 3: Bo wfdy owi s pożytkow/ iefli co zgrzezfzyli/

- 4: Aczechmy dopiruczko tu o nich mowili.
- 5: Ale gdy owo bydło wolno rospużczone/
6: Buia márníe pułtopás práwie ná wíże łrony.
- 7: To wśytki złe przypadki/ co ich iedno znamy/
8: Iuż w tym ták zacnym cechu/ iáwnie ie widamy.
- 9: Iuż więc miłofniczkowie iáko ine świnię/
10: Ták fie fkubą welpołek y lecie y źimie.
- 11: Iuż fie márne plugáftwo ná wśytkim zámnoży/
12: A ná káźde łzaleńftwo záwždy fie łeb trwoży.
- 13: Lecż wiem żeś dofyć widał tám ná fwiecie tego/
14: A podobno y łtychał łzyrzey od inego.
- 15: Ale ia ták powiedam/ y s przypadku tego/
16: Práwie fie gniázdo łplotło/ do wśytkiego złego. (*marg*)
- ⋮ Gnya=
⋮ zdo zło=
⋮ ści. (–)
- 17: W ktorym wśytki niecnoty zálągnąć fie mogą/
18: A tu ná fwiát przywodzą pomłtę Páńłką frogą.
- 19: Widziř iz v hetmáná łeb o świnię pyłku/
20: Gdyż wśyfcy z iego roty tylkoż máią w zyłku/ (*marg*)
- ⋮ Pijáni=
⋮ cze czo
⋮ máią w
⋮ zyłku. (–)
- 21: Co fie w gnoiu á w błocie by świnię náryią/
22: A włazły do bárłogu/ iáko wieprze tyią.
- 23: A tá wádá przekaża do káźdego rządu/
24: Iż ná fwiecie ták dofyć wżetecznego błędu.
- 25: Gdyż ten przydzye ná ten kres/ co mu rząd zależy/
26: Rzkomoby chciał mądrym być/ áno fie łeb ieży.

- 27: A rozum ielzczę bárzyey wżędy fie nápierzył/
 28: A práwie ná wżytko złe márnie fie rozfzyrzył.
 29: Bowiem przy ciemnym słońcu napilniey więc rádzą/
 30: Ale miáło pomocy czálem więcey wádzą.
 31: A ktoby fie wypráwił s takich przypádości/
 32: Ktore są niezmięzone w cechu ich miłości.

A ow s tego

strona: 175v

Solon.

- 1: # A ow s tego ná dole iáką rofkofz miewa/ (*marg*)
 : Lucifer
 : Tárkot (–)
 2: Kiedy fie tych rycerzow iuż pewnie nádzyewa/
 3: O ktorycheś tu słyfzał s sťanow rozmáitych/
 4: Gdyż wżędy pełno v was táb złości obfitych.
 5: Gdyż iuż wie nieomylnie/ iż ty lichotarze/
 6: Swym sřprawiedliwym sędem márnie Pan Bog karze.
 7: Siedzi sobie buiáiąc w swoiey ofiádłości/
 8: Gdy wie iż nieomylnie pewien ich miłości.
 9: # O wżechmogący Boże toć to sřrobie sřráwy/
 10: A kto ná to pomyfli/ gorzkie to potráwy.
 11: Iż iáwnie wżyřcy widzą/ co im sřrodze sřzkodzi/ (*marg*)
 : Dziw iż
 : iáwnye
 : widzą
 : á nied=
 : báią. (–)
 12: Wżdy káżdego sřwawola práwie zá nos wodzi.
 13: Nic fie nie rozmyśláią ni ná żadną cnotę/
 14: Ani ná Páńfką táką niezmierną dobrotę.

- 15: Ktory z łalki łwey ták ich łprofności przegląda/
 16: A iżby fie vználi/ káždego požąda.
 17: Miłofierdzye otworzył/ otworzył kroleństwo/
 18: A pátrż iáko o to dba mizerne łotroństwo.
 19: Ni o to ni o owo práwie nic niedbáią/
 20: Włáfnie ták bez rozumu iák dzicy buiáią.
 21: A toć łą ty przyczyny przecż ták łrodze giną/ (*marg*)
 : # Pán=
 : łkim de=
 : kretem
 : ludzye
 : giną. (–)
 22: Bowiem Pánłkie dekretá nigdy nie przeminą.
 23: Iż kto łwowlonie żywie/ też łwowlonie ginie/
 24: A dawno tá przypowieść iuż po łwiece łłynie.
 25: # A ták moy miły brácie obáčż fie nieboże/
 26: Widziłż że cie w tey burdzye iuż nikt nie włpomoże.
 27: Vciecz fie do rozumu/ á wołay do Páná/
 28: Vżrzyłż iż z niego będyełż miał přętko hetmáná.
 29: Ktory ty coś ie widzyał pomyłleniem borzy/
 30: A iáko wicher źdzyełłkiem/ ták włzytkimi trwoży.
 31: Bo iefli fie opuściłż ná włzeteczną wołą/
 32: Vżrzyłż że cie ci miłtrze by błázná podgołá.

Zyć pobożnie

strona: 176

Rozdział dwunasty.

Liłt 176.

- 1: # Zyć pobożnie/ cnotliwie/ bez przypadku złęgo/
 2: Ták iákoś łzyrzey widzyał z hetmáná káždego.
 3: Bowiem ci iádowite żądłá włzyłcy máią/
 4: Ktorem bárzyey niźli wąż nędzniki káfáią.

- 5: Bowiem káždy infzy bol fnádnie fie zágoi/
 6: Ale to wrzod fzkodliwy/ co fie w piekle broi.
 7: Iać iuż od ciebie mużę/ poruczam cie Bogu/
 8: Strzelżże fie nieboracżku márnego nałogu.
 9: A nie przeciów fie fwiátu/ tey mizerney gnidzye/
 10: Weżrzy iedno do niebá/ vżrzyfz oczći idzye.
 11: A gdy też ná doł pożrzyfz/ oštátek obaczyfz/
 12: Gdym ia tobie powiedzwał/ czyńże ty co raczyfz.

13: Ten Rozdział dwuna=

- 14: fty zowá Ariftoteles: A bowiem thu będye o**
15: tym fprawá/ iáko on młodzyeniec zábłakawfzy
16: fie przyfzedł áż ku Ráiowi/ tám iáko go Heliafz
17: dowiodł/ y co mu vkázował/ y czo zá rofprá=
18: wy miał z nim o dufzney rádości y nieśmiertel=
19: ności/ o przestępcach vftaw Páńskich/ czo mu
20: potym Ariftoteles wykłádał. Gdyż tho był
21: wielki Philozoph/ á przepátrował wie=
22: le rzeczy przyfzłych ná fwiecie.

23: **G** Dy iuż było k wieczoru/ słońce záchadzáło/

- 24: Iáfne ná zad promienie po gorach puřczáło.
 25: Ciemność od wřchodu słońcá zyemię pokrywáá/
 26: A mgłá fzára po gorach też fie podnařzáá.

Obaczywřzy

strona: 176v

Ariftoteles.

- 1: grafika
 2: Obaczywřzy młodzyeniec/ iż iuż noc przychodzi/
 3: A iż káżde źwirzátko iuż ná pokoy godzi/
 4: Przyfzedł nád piękną rzekę ćichuczko pływącą/

- 5: Wodę w łobie by Kryształ nadobną máiącą.
6: Rybki łie po niey miecąc przy brzegoch igráią/
7: Zyołká/ trawkę/ robaczki/ biegáiąc chwytaią.
8: Oliwne drzewká wżędy przy brzegoch zyelone/
9: Stoią pięknym porządkiem/ iáko rozładzone.
10: Zábawił łie dziwuiąc/ áż go ciemność zálzła/
11: Y oná zarzá łliczna iuż mu była zgálła.
12: Vkładł łie pod Oliwą/ támże zołtał ná noc/
13: Poruczywłzy łie Bogu y w opiekę y w moc.

Ráno gdy

strona: 177

Rozdział dwunałty.

Liłt 177.

- 1: Ráno gdy piękne łłońce promienie po zyemi/
2: Poczęło iáłne pułzczác/ á ciemność łie mieni.
3: Gdy ią pędzi zá gorę iáłna zarzá oná/
4: Bo przed łwiatłem vciekác/ rzecz iey przyrodzona/
5: Powłtawłzy wnet młodzyeniec/ iáł Bogu dzękowác/
6: Iż go raczył s pokojem przez onę noc chowác.
7: Idzye potym do wody/ áby łie vmywał/
8: Aby potym dáley łzedł/ gđzye pirwey nie bywał.
9: Vżrzał áno iábłůłzká piękney czyrwoności/
10: Płyną po oney rzece/ od gor wyłokości.
11: Dofięgnąwłzy łkofłtuie/ áno dziwne łmáki/
12: A dziwnego łzczępienia okázuiąc znáki.
13: Dawáiąc s łiebie wonność rozliczney wdzyęcności/
14: A ony dziwne łmáki przyiemney łłotkości.
15: Myłli łobie co to łełt/ iż tákich nie widał/
16: A to po dziwnych łáđzyech dołyc pirwey bywał.
17: Pożrzy potym pod łłońce/ áno wirzch wyłoki/
18: Vkazał łie ná gorze práwie pod obłoki.

- 19: Myśli sobie/ mnieć tam być by natrudniey było/
 20: Wszak sie iuz o tę głowę więcej otrąciło.
 21: # Idzye potym nád rzeką/ y przydzye pod gorę/
 22: Ktorey wyfokość przyślzá aż prawie pod chmurę.
 23: Szum okrutny po fkałach/ kędy wody bieżą/
 24: Z oney gory wyfokiey/ aż sie włoły ieżą.
 25: A ná dole w iezyoro wżytki vpadáią/
 26: A potym sie ná czworo ná fwiát rozdzyláią.
 27: Iedná co nád nią przyfzedł/ to tę Nylus zwano/ (*marg*)
- : Nylus/
 : rzeká z
 : Ráyu (-)
- 28: A przy brzegoch rozlicznych dziwow w niey widano.
 29: Owoce rozmáite po wodach pływáią/
 30: Dziwną wdzyęczność/ tákże fまく wżytki w sobie máią.
 31: Myśli sobie nieborak/ co dáley ma czynić/
 32: Kędyby mógł ná onę gorę iáko wynidź.

Aa

Chodząc po=

strona: 177v

Arištoteles.

- 1: Chodząc potym pod gorą/ y vżrzał człowieká/
 2: A tákiego nie widał zá fwoiego wieká.
 3: Vrodziwy/ nadobny/ s piękną síwą brodą/
 4: A prawie ku fwiętemu podobien vrodą.
 5: Zbiera sobie iágodki/ á ptafzkowie zá nim/
 6: Latáią po gáłałkach z rozlicznym fpiewániem.
 7: Vrádował sie bárzo/ y przyftąpił k niemu/
 8: Y dał mu pozdrowienie/ iáko poczćiwemu.
 9: # Spytał go on fwięty mąż/ coś iest miły brácie/
 10: Mużą coś zá przygody fkađ przypadáć ná cie/

- 11: Iż tu ták pojedynkiem po tych kráioch chodzisz/
 12: Albo fie czego ftrzeżesz/ álbo też nacz godzisz.
 13: # Powiedzyał mu młodyeniec/ ách moy pánie fwięty/
 14: Azais był gdy bez przygod ten náiz fwiát przekłęty/
 15: Ktory fie zázwdy miefza w dziwney omylności/
 16: A nic ná nim nie naydzye dołtoyney itałości.
 17: A ták iac o tym chodzę dziwuiąc fie temu/
 18: Abych fie wždy przypátrzył ku czemu dobremu.
 19: # Rzeczę potym itárufzek/ fwięte to twe zdánie/
 20: Kiedyć tá myłl przypádlá/ ná takie itáránie.
 21: Iż widzisz iż fwiát miefza rozmaíte błędy/
 22: A przed iego fzaleńftwem/ do niebá nie kędy. (*marg*)
- : # Iá=
 : ko fie
 : fwiáth
 : dziwno
 : myefza. (-)
- 23: Bom fie y íam nápatrzył dziwnych figlow iego/
 24: A práwem był tám połlan od Bogá íamego.
 25: Abych był ná nim íkromił ty dziwne íprofności/
 26: **Pá trząc** [!] przecz fie ták para w tákiey wżeteczności.
 27: Y z íákiemim też tego vżył roskofzámí/
 28: Wiodąc rozliczne burdy z dziwnemi rotámí.
 29: Ze ni wtydu ni Bogá/ przedfię nic niedbáli/
 30: A dla prawdy dołtoyney/ o gárdło mi ítali.
 31: Ze mie potym Pan raczył wzyąc tu ná to mieyfce/
 32: A do tego mie czáfu ták tu chowa íefzcze.

Aż podobno

- 1: Aż podobno gdy przydzye áby sie rozśądził/
- 2: Iáko sie tu ktory ftan ná fwych fprawach rządził.
- 3: Tu mie do tego czáfu będzie raczył chować/
- 4: Abych o iego woley vmiał świádectwo dáć.
- 5: Bo nas tákich niemáło ná ten fwiát rozśyłał/
- 6: Aby ten nędzny narod przez n as [.] vpominał/
- 7: Zeby poczciwie żyli/ złości poniechawízy/
- 8: Iego świętym náukam náwízem wiárę dawízy.
- 9: A ktorzy sie okażą co iemu dufáli/
- 10: Ci z nim wiecznych rádości będą vzywáli.
- 11: A ktorzy też wzgárdzili to fwe powołánie/
- 12: Iuż też íą zgotowáne takie mieyfcá ná nie/
- 13: Tám gdzye iuż będą wiecznie w żálościach nárzekáć/
- 14: W wiecznych mękach pociechy iuż żadney nie czekáć.
- 15: Iuż też íą y opráwce z dawná zgotowáni/
- 16: Ktorzy tám íą ná fwiecie ípołu záwždy z wámi.
- 17: Co tu y zá żywotá ty w opiece máią/
- 18: Ktorzy o Páńfką wolá/ ni o cnotę dbáią/
- 19: A ták chodzą pułtopás/ by ine źwirzétá/
- 20: Y máć co ie rodziłá/ iuż dawno przekłéta.
- 21: # Lękl sie potym młodzyeniec/ weźrzawízy w twarz iego/
- 22: Íż powiedział że tu ma być do dnia íádnego.
- 23: # Powiedział on święty mąż/ widzéc iżci dziwno/
- 24: Bo y mieyfcé y moy ftan w twey mylíi íprzećiwno.
- 25: Ale gdy ták Bog raczył/ żeś sie tu przytrefił/
- 26: Gdyż tu záwždy moy vrząd y tám ná fwiecie był/
- 27: Bych káżdego przeftrzegáł/ á káżdego vczył/
- 28: Aby do świętey prawdy/ by do celu łuczyl.
- 29: Bowiem to íest práwy cel wfzytkiego dobrego/
- 30: Kto świętey prawdy pilen/ á Páná fwoiego.

31: Iamci to on Heliaż/ iefliś kiedy fłychał/

32: Com dla ludzkich vpadkow wiele s płączem wzdychał.

Aa 2

Odwodząc

strona: 178v

Ariftoteles.

1: Odwodząc Páná fwego/ áby fwych ftegości/ (*marg*)

2: Prorocy

3: fwiad=

4: kowye

5: złości lu

6: dzkich. (-)

7: Nie rościagał nád fwiátem/ á iego krewkości

8: Raczył z łáfką przegładác/ á s tymi muchámi/

9: Obchodził fie łáfkáwie/ gdyż niewiedzą fámi

10: Co dzyáláią/ iedno ták by pczoły lataią/

11: Ná żadną fwą powinność nic nie pámiętáią.

12: Lecż potym niebożátká znácznie to poznáią/

13: Ze prze ty márne czály wiele opufzczáią.

14: Wierz mi gdyby fie práwie kto rozmyflił ná to/

15: Obaczyłby tu fnádnie ftoili to zá to/

16: Tu fie broić ná fwiecie w rozlicznych trudnoſciach/

17: A ná Páńſki fád przypáść w fproſnych omylnoſciach.

18: A nie vmieć liczby dáć/ co tu fprawowáli/

19: A ty dobrá nádáne iáko fzáfowáli.

20: A wiedząc to iż nie ich/ nic tego nie baczą/

21: By tu mieli wiecznie trwác/ buyno ná to fkaczą.

22: A to mieyfce co widziſz/ to ieſt on Ray zyemſki/

23: Ktory ſobie ku fwey czći fpráwił Pan niebieſki.

24: Ktorych duſze co cnotę ná bączności máią/

25: A z rozumem w ſtałości fwiátá zwywáią/

- 21: Z wielkimi rokołzámí tu czáfu czekáią/
 22: Kiedy s ciáły połpołu/ iż ich záwołáią/
 23: Aby káždy vczyńił frogą liczbę s tego/
 24: Iáko fie tu íprawował/ zá żywotá íwego.
 25: # Zumiawšy fie młodzyeniec/ vpadł ná koláná/ (marg)

: Káždy

: fie lęk=

: nie nie=

: bieſkich

: rzeczy. (-)

- 26: Bo mu fie w myſli sftálá wnet přetka odmiáná.
 27: Y rzekł k niemu záložnie/ ách moy miły pánie/
 28: Toć teraz ná nędzniká práwie trudná ná mie.
 29: Lácniey mi było s tymi/ chociaý náuczeni/
 30: Com fie z nimi rozmawiał/ tám ná nędzney zyemi.
 31: Lecż mieyſce y oſobá/ to ná mie rzecz nowa/
 32: Rozlicznie mie me ſzczęſcie/ w mych przypádkach chowa.

Lecż rozumiem

strona: 179

Rozdział dwunaſty.

Liſt 179.

- 1: Lecż rozumiem że ten Bog kto mu mocno wierzy/
 2: Ze nád káždym łáłkávą záwždy rękę dzyerży.
 3: Bych ieſzcze ktemu mogł przydż z dobrodzyeyſtwá twego/
 4: Abych fie mogł dopłátáć tám do mieyſcá tego.
 5: Iuż niedbam chociaý vmrę/ álbo fie nie wrocę/
 6: Niechay wđdy ſmutney myſli tym ſobie vkrocę.
 7: # Powiedzyał mu Heliałz/ á toś iuż przewinił/ (marg)

: Grzeſzy

: kthory

: chwali

: człowie

: ká. (-)

8: Ze co Bogu należy/ człowiekuś vczynił.

9: Vpadłeś ná koláná/ gdyż Pan swoiey chwały/

10: Niechce życzyć nikomu/ á bárzo w tym stały.

11: # Powiedział mu młodzyeniec/ ná omylnym świecie/

12: Dożyć tego widamy y źimie y lecie/

13: Dáleko lżejzym niż ty/ nińko sie klániamy/

14: A czałem ná koláná witáiąc klękamy.

15: Czałem też nie witáiąc/ lecz kiedy mijáią/

16: Kijem biją/ przed nimi ktorzy nie klękáią.

17: Ażby tobie posłowi Pánłkiemu wielkiemu/

18: Niemiałbych cźci vczynić/ ták iáko świętemu.

19: # Rzekł święty mąż/ nie mnimay moy bráćifzku miły/ (*marg*)

: Ludzye

: święci

: w pyźze

: sie nye

: kochá=

: ią. (-)

20: Aby sie ludzye święci tą pychą chłubili.

21: Dożyć iuż máią chłuby/ iż to pewnie znáią/

22: Iż w rádościach czałow śwych z roľkoľzą czekáią.

23: Gdy Pan Bog czyniąc dożyć swoiey obietnicy/

24: Závała wdzycźnym głólem/ podźcieľz zá mną wľzyfcy/

25: Coście tu ná tym świecie cnoty pilni byli/

26: A mnie w swoich stałóciach vprzeymie wierzyli.

27: Wiesz iáko Tobiałzá Anyoł święty gromił/

28: Iż sie też nińko przed nim do kolan vkłonił.

29: A kiedy tego niehcą y święci duchowie/ (*marg*)

⌘ Pyśzny

⌘ fwiecki

⌘ mární. (-)

30: Przeczże wáfzy máią chcieć tám zyemfcy oślowie/

31: Ktorzy też iedno w zyfkú to ná fwiecie máią/

32: Iż im niľko dudkuiąc wźyľcy przeklináią.

Aa 3

Powaźniey=

strona: 179v

Ariřtoteles.

1: Powaźnieyřzy Lucyfer/ niź ten tám twoy wiľá/

2: Był w niebie/ pátrźze co mu pychá wczyniľá.

3: A tákźeć ľie też sťńanie wierz mi tám káźdemu/

4: Gdyź iest táki podobien ku dyabľu pyřznemu.

5: # A ták ty lekko zá mną ku gorze nieboźe/

6: Idź/ áza cie Pan ľáľką ľwoią podpomoźe.

7: Przyřzli potym ná gorę ná iáľności dziwne/ (*marg*)

⌘ # Ray

⌘ zyemfki (-)

8: Iuź tym fwieckim ná dole dáľeko řprzećiwne.

9: Powietrze ono iáľne práwie przezroczyľte/

10: Przez namnieyřzey mákuły/ iáko Kryřztaľ czyľte.

11: Szerokość nieprzeźrzána ná gorze rowniuczka/

12: Ná niey trawá by Háťlas piękna zyeleniuczka.

13: Kwiateczki po niey wźędy/ by drogie kámyczki/

14: Rozlicznemi fárbámi bľyľkáią ľie wźyćki.

15: Drzeweczká rozmáite/ co tákich ná fwiecie/

16: Nie máľz nigdzyey/ co kwitną y źimie y lecie.

17: Owoce przedľię řliczne miedzy kwiatki máiąć/

18: A rozliczne wonności ze wźzech řtron dawáiąć.

19: Ptaľzkowie rozmáici z dziwnemi fárbámi/

20: Krzyczą po onych drzewkach/ by gędźcy z lutniami.

21: Owa ferce by też więc y kámienne było/

22: Pewnieby fie w rofkólfach onych odmieniło.

23: Ludzye chodzą/ iuż ciáá nie iáko ná zyemi/ (*marg*)

: Cyáá

: ducho=

: wne. (-)

24: Prawie iákoby z bláfku ták fie coś w nich mieni.

25: Ony twarzy nadobne/ prawie by Anyeli/

26: Znać że fie nic nie trofzczą/ á zówždy wefeli.

27: Ná młodzyeńcá onego z dáleká pátrzáią/

28: Máło mu fie dziwuiąc/ prawie ón niedbáią.

29: Znać iż w máley zacności tám człowiek ná fwiecie/

30: Zwłafzczá ktory fwe myfli o nim márníe plecie.

31: On młodzyeniec chudziná tefzno go bez tego/

32: Iż nie widzi żadnego ni fkąd znáíomego.

A iż fie prze=

strona: 180

Rozdział dwunafty.

Liśt 180.

1: A iż fie przechadzáiąc wzyfcy go mijáią/

2: A iáko o opcego/ prawie nic niedbáią.

3: # Powiedzyał mu Heliafz/ możefz fie nie trwożyć/

4: A dopirko twoiá myfl prawie moglá ożyć.

5: Boś tu iuż teraz przyfzedł ná wielkie pewności/

6: Iuż fie tu możefz nie bać żadney omylności.

7: Iuż cie tu nic nie podka/ ni ftrách ni przygodá/

8: Bowiem tu w Páńfkíey łáfce zówždy wielka zgodá.

9: A iż fie przed tym trwożyfz/ iż cie tu nie znáią/

10: Rzadkoć dobrzy z grzełznymi towarzýftwo máią.

11: Bo wielki zówždy fráfunk z ich vpadkow máią/

- 12: A iżby sie vználi/ z radością czekáią.
- 13: # Rzekł młodzyeniec/ á iáko ia sie nie mam lękáć/
- 14: A iefliże nie vmrzeć/ pewnie mi przyłtękáć.
- 15: Bo tu widzę iny świat/ á prawie do tego/
- 16: Podobien do wychodu nález do śmierdzącego.
- 17: # Rzekł Heliańz/ także ty nález oliádłości/
- 18: Też podobny ku oney niebieskiej światłości/
- 19: Ktorey tu aż do czáfu w radościach czekamy/
- 20: Pewnie wierząc/ iż sie tám wżylcy dołtác mamy.
- 21: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie iákoż to rzecz łroga/ (*marg*)
- : Sroga
- : rzecz o=
- : łtradác
- : obieth=
- : nic pán
- : łkich. (–)
- 22: Ktora tego ołtrada dułzycá vboga.
- 23: Lepiey sie iey łnadź ná świat było nie vrodzić/
- 24: Niżby do tych radości nie miałá vgodzić.
- 25: A wždy to iest rzecz dziwna/ my co tám miełzkamy/
- 26: Prawie iáko o básniach o tym rołpráwiamy.
- 27: Záslepił nam márný świat ták tám wżytkim oczy/
- 28: Zaden wzgorę nie pátrzy/ w zyemię głowę łłoczy/
- 29: Pátrzájąc ná niey márných docześnych požytkow/
- 30: Nie máiąc nic ná pieczy ni grzechu ni zbytkow.
- 31: Acz rozumiem po części/ co ktemu przekaża/
- 32: A od tych świętych rzeczy/ gwałtem nas odraża.

- 1: Skáżone przyrodzenie/ á fwawola ktemu/
2: Tá wnet szyki pomyli czáfem namędrfzemu.
3: Bo pewnie ná tey drodze káždy fnádnie zbłądzi/
4: Kogo fwiát bez rozumu á fwawola rządzi.
5: # Rzekł Heliafz/ zda mi fie moy młodyeńcze miły/
6: Zebych miał dobrze wiedzyeć o tey krotochwili.
7: Bo wierz mi zem fie pilnie tym hárcom przypátrzył/
8: A to fie iefzcze w ten czás nie ták był fwiát złotrzył.
9: Y będę íście vmiął dáć fwiadectwo potym/
10: Gdy fie będzie Pan z nimi rofpráwował o tym.
11: Vźrzyfz żeć tám nie ieden progres práwá zmyli/
12: A co tu hárdzye buia/ niľko głowkę fchyli.
13: Bo tám krotfza rofpráwá/ á krotfze dekretá/
14: Nie pomoże tám nic trzos/ ni pełna káletá/
15: W ktorey tám ci vporni dziś nádzyeię máią/
16: A dla niey łáfkę Páńfką práwie opuľczáią.
17: # Rzekł młodyeniec/ przetociem moy fwięty Proroku/
18: Choć bárzo wiele ludzi tám káżdego roku/
19: Poginie rozmáicie/ áż im licźby nie máľz/
20: A wźdy ich tu v ciebie nie ták wiele widáć.
21: # Rzekł Prorok/ wierz mi brácie ledwe ze ftá ieden/
22: Tey fwiętey oliádľości tám ná fwiecie pewien.
23: Bo tu trzebá funnienie ná ocel vkowáć/
24: Kto tu chce ná tę gorę profto zákierowáć.
25: Ale ná doľ do piekľá fámy bieżá koľá/
26: Trefi tám nie pytáiąc do gofpody zgoľá.
27: Bo gościniec vtárty/ że fie y trzey miná/
28: Ale rychley w gofpodyze/ niź ná drodze zginá. (*marg*)

: Zbáwie

: nie iáko

⌘ fthára

⌘ czapká

⌘ v ludzi. (-)

29: # Rzeczé potym młodzyeniec/ ách moy pánie miły/

30: Iuż to ftára nowiná/ á wždy fie mylimy/

31: Iáko o ftará czapkę/ ták o to niedbamy/

32: Iedno ty krotkie czáfy tám ná pieczy mamy.

Acz przedię

strona: 181

Rozdział dwunafty.

Liśt 181.

1: Acz przedię tych dofyć ieft/ co fie zá to máią/

2: Iż swoie powinności ná wżytkim chowáią.

3: Vbiory y poštawy to w nich znác dawáią/

4: Y drugie tám proftaki tákże náuczáią.

5: Tłuką dzwony/ śpiewáią/ kropidły macháią/

6: Kurzą/ piłzczą w orgány/ niłko fie kłaniáią.

7: Zyoła święcą y fwiece/ chodzą po kolędzye/

8: Z wodą świętą y s solą też biegáią wżędzye.

9: Ognie palą/ y chodzą pięknie s procesyą/

10: Ná Iudafzá fukáią/ á Iezufá biją.

11: A czáfem go w śklenicy ludzyom powiedáią/

12: Bębnią/ piłzczą/ y trąbią/ pięknie fie kłaniáią.

13: Owa nadobnie pátrzyć/ iefliże to miło

14: Pánu Bogu/ mnieby fie nigdy nie śprzykrzyło.

15: Więc też y przywileie tám niewiem śkąd máią/

16: Ze łobie społu grzechy w zaiem odpufzczáią/

17: Powiedáiąc: y klucze ty od Bogá máią/

18: Iż komu chcą tu wolno niebo otwieráią.

19: A czegoż nam moy pánie więcej iuż potrzebá/

20: Bychmy wolne wiechánie tám mieli do niebá.

- 21: # Rzekł Prorok/ wiem żeś fłychał vbogi nieboże/
 22: Ze nigdy żaden wymyśl ktemu nie pomoże/ (marg)
 : Zadny
 : wymiśl
 : Páná
 : nye v=
 : błaga. (-)
 23: By im był Pan vbłagan/ á nád wolą iego/
 24: Kto w czym namniey wykroczy/ ten w gniewie v niego.
 25: A wżák też to bywáło y zá czáfu mego/
 26: Zá onego Achábá krolá złościwego/
 27: Gdy Pan zá zbytki iego karał nędzną zyemię/
 28: Dawnoć ieft ná tey probie zázwdy ludzkie plemię.
 29: Bowiem gdy fie przypátrzyfz z dáleká s przełáie/
 30: A vważyfz ná fwiecie ludzkie obyczáie/
 31: Iż iácy tám ná fwiecie będą przełożeni/
 32: Pořpolicie kázdy řtan w ich fie řpráwy mieni.

Aa 5

Bo to řtára

strona: 181v

Ariřtoteles.

- 1: Bo to řtára przypowieřć/ iáki pan táki kram/
 2: Wiem że tákich ná fwiecie ieft peřen kázdy řtan.
 3: Tákteć fie też to dzyáło zá wieku moiego/
 4: Ze y krol był y páni przyrodzenia złego.
 5: Odřtápiwřzy od Páná/ ledá co chwalili/
 6: Wedle řwoich wymyřłow/ y Proroki zbili.
 7: Tákteć fie potym z nimi ludzye pobłáźnili/
 8: Ze też od Pánřkiey woley márníe odřtápiłi.
 9: # Pan iż nigdy nie ćirpi obráźenia řwego/
 10: A zwłářczá przećiw woley řwoiey řprećiwnego. (marg)

⌘ Pan ni=

⌘ gdy nie

⌘ ćirpi o=

⌘ bráže=

⌘ nia fwe

⌘ go. (-)

11: Trzy látá ni kropiá dzdzu ná nie nie vpádłá/

12: A nie iedná w tym głodzye y dzyecię máć zyádłá.

13: Aleby bárzo wiele o tym mowić było/

14: Iáko fie w ten czás dziwnie ná świecie mieniło.

15: Iam nędznik obaczywłzy on vpad okrutny/

16: Szedłem ná Kármel gorę/ będąc bárzo śmutny.

17: Vpadłem ná koláná/ á do Bośtwá iego/

18: Záwołałem vprzeymie s fercá żáłośnego/

19: By fie raczył zmiłowác w tym śwym rozgniewániu/

20: A przypuścił nędzny lud k śwemu zmiłowániu.

21: Nie dzwoniłem ia tám nic/ ni kropił/ ni kádził/

22: Iednom ták mocną wiaré w śwym fercu włádził/

23: Ze to iest Pan ták dobry/ á s śwego śwczyrego

24: Miłofierdzya/ wyśłucha káżdego wierneho.

25: Wnet vpadł defzcz obfity ná zgorzáłá zyemię/

26: Ze nátychmiał puściłá zyolek káżde plemię.

27: Ze wielka żywność potym nędznikom nástála/

28: A wielka łáfká Páńśka nád nimi fie sítála.

29: # Kuśilić fie też o to ini wymyślácze/

30: Lecz v Páná nic wymyśl/ gdy ferce nie płácze.

31: Bo iż śam wieczna prawdá/ prawdę też rad widzi/

32: A wymyślác z nieprawdą káżdy fie zówśtydzi.

Gdyż on kftał=

1: Gdyż on kftałtow nie pátrzy/ iedno ferce práwe/ (*marg*)

: Pan po

: fthaw

: nie pá=

: trzy/ ie=

: dno pra

: wdy. (-)

2: To v niego ná pieczy wierz mi nie poftáwy.

3: Nie płatna temu Pánu ni ogień ni wodá/

4: Iedno ftałości fwiętey z mocną wiárą zgodá.

5: Zaś nie fłychał o onych co też dwa czynili/

6: Ofiáry zá Moizefzá/ á też kfięza byli/

7: A to byli fynowie Aaroná wielkiego/

8: Nie pomogło im przedię doftoięftwo iego. (*marg*)

: Pan iá=

: ko wy=

: myflá=

: cze ka=

: rze. (-)

9: Iż to nie ták czynili/ iáko Pan poruczył/

10: Spalił ie wnet on ogień/ y drugie náuczył/

11: Aby fie żaden nie śmiał w fwym zdániu domyflác/

12: A co Pan nie rofkazał/ nigdy nie wymyflác.

13: Tákież Sátán/ Abiron/ co też vczynili/

14: Gdy przeciw Moizefzowi też powftáli byli.

15: Y zwiedli k sobie byli w tym niemáło ludzi/

16: Bowiem więc czárt nadobnie ták swoiemi ludzi/

17: Powiedáiąc iż my to foremniey vmiemy/

18: Iáko Bogá vbłagác/ niżli Moizefz wiemy.

- 19: Pátrrze co Pan vczyńił z onymi wymyflý/
- 20: Skoro z ludźmi onymi/ á s kádzidły przyfzli/
- 21: Wnet vpadł ogień z niebá/ zyemiá fie rofpádlá/
- 22: Ták ie z onym płomieniem práwie żywo zyádlá.
- 23: Bo fie zázwdy Pan gniewał ná ty wymyflácze/
- 24: Y ná wálze podobno ledwe iż nie płácze/
- 25: Co to iáko powiedácz dziwy wymyfláią/
- 26: A niewiem gdzye od Bogá tę náukę máią.
- 27: Wielki to ftrách wierz ty mnie o to fie pokuśić/
- 28: Ták ftráfzliwego Páná poštěpki poruřzyć.
- 29: Nie pomniá/ Máláchiařz iáko to wřpomina/
- 30: Lářkę Páńřką y pomřtę frogą przypomina/
- 31: A by [!] żaden nie śmiał nic wymyfláć od tego/
- 32: Jedno to co řpráwiłá řwięta wola iego.

Rzekł młodzye=

strona: 182v

Ariftoteles.

- 1: # Rzekł młodzyeniec/ próżność to miły řwięty pánie/
- 2: Bo y řwieckiego páná bywa to kochánie/
- 3: Kiedy fie kto domyřli wedle woley iego/
- 4: Iż mu w řwoich przyřługach czyni co dobrego.
- 5: # Powiedzyał mu wnet Prorok/ o nędzny nieboże/
- 6: A iákoż fie řwiecka myřl z Páńřką zrownáć może. (marg)
- : # Choć
- : nalepiej
- : nye do=
- : myřlay
- : fie nád
- : Páńřką
- : wolą. (-)

- 7: Tey pomoże pochlebstwo/ á tey prawdy trzebá/
8: Wierę trudno s poftawką figlować do niebá.
9: Iákoś y ty wyliczał rozmáite dzyeie/
10: Co to tám v was czynią wálzy dobrodzyeie.
11: Azafz nie głośno krzyczą ná włzytki Prorocy/
12: Aby żaden nie śmiał nic przeciw Bołkiey mocy.
13: A nie wynáydował nic przeciw łprawam iego/
14: Gdyż on nie chce wymyłłow/ lecz fercá wiernego/
15: Ktoreby w iego woli zázwdy mocno łtało/
16: Zá żadnemi wymyłły łe nie vnałzáło.
17: Bo ná łwiecie wiecznie ták nie będzye mądrogo/ (*marg*)

: # Kto

: może pá

: ná łtro=

: fowác. (-)

- 18: By mogł kiedy łtrofowác łprawy Páná tego.
19: Bo chociaý łie nie zdádzą drugie k rozumowi/
20: Ale ktoż może łproftác tákemu Bogowi/
21: Aby go mogł łtrofowác w dziwnych łprawach iego/
22: A wymyłlic łobie co wedle zdánia łwego.
23: # W dobryć też był obyczáy to Saul chciał dzyálác/
24: Gdy wzyął miálto Sycelek/ ofiáry zápalác.
25: Spráwił ołtarz ná gorze też ná chwałę iego/
26: Aby mu łie przyłżzył z wymyłłu łwoiego.
27: Lecż mu było przełiádło gorzko tey ofiáry/
28: Ták iáko łzyrzey vczy o tym zakon łtáry.
29: Ze łam y włzytki woýłká márnne z nim zginęły/
30: A wiecznie ty ofiáry ták będą łlynęły/
31: Iż kto ie ták wymyłła/ káždy márnne zginie/
32: Acż nie tu/ ále potym pomłtá go nie minie.

strona: 183

Rozdział dwunafty.

Liŧt 183.

- 1: Bo by ielźcże z wiernego ŧercá to czynili/
2: Ale práwie ták iáwnie/ by s Páná ŧydzili.
3: # Gdy pytał Saulá Prorok/ tym ŧie teź wymawiał/
4: Widziŧż ŧem wŧytko ná czeŧć Pánu ŧwemu ŧpráwiał.
5: Powiedzyał mu wnet Prorok/ wieŧz v Páná tego/ (*marg*)
: # Po=
: ŧłuŧzeń=
: ŧthwo
: pan wo
: li niź o=
: ŧiárę. (-)
6: Nic nie waźą ofiáry bez ŧercá tákiego/
7: Ktoreby iemu wiernie w ŧtałoŧci duŧáło/
8: A iego ŧwiętey woley ná wŧytkim ŧłucháło.
9: Bo on nie chce wymyŧłow/ iedno poŧłuŧzeńŧwá/
10: Co potym wywrociły ty ŧwieckie ŧzaleńŧwá.
11: Iź tu Pan roŧkázuie w poŧłuŧzeńŧwie bywáć/
12: Tych ktorzy będą ŧwoich zwirchnoŧci vżywáć.
13: Ale niecháy obaczy/ kto o tym czyŧć będzie/
14: Iź o ŧwym poŧłuŧzeńŧwie Pan to mowi wŧędze.
15: Iź gdje go kto odŧąpi/ á ŧłucha cźłowieká/
16: Ten wiecźnie zgináć muŧi práwie áź do wieká.
17: Inŧzec ŧá poŧłuŧzeńŧwá tych ŧwieckich vrzędow/
18: Azaŧ máło ná ŧwecie tych rozlicznych błędow/
19: Ná ktore práwá rozne ŧzyroko ŧpráwione/
20: Ale Pánŧkie vŧáwy w mocy zoŧtáwione.
21: # Nie źlec teź był Azá chciał/ gdy Arche wiezyono (*marg*)

: # Azá (-)

- 22: Do żydoftwá/ á ná woz ią było wftáwiono/
 23: Gdy fie woz chciał przewroćić/ iż ią podpárł ręką/
 24: Ale iáko támże wnet vzył tego z meką/
 25: Ze mu y ręká vfchłá/ y lam zginął márníe/
 26: Tákci fie Páńfka wola dawno frodze gárnie.
 27: A to iedno iż tego było zákazano/
 28: Aby fie gołą ręką Archy nie tykano.
 29: O gęftyfzby był Saul y Azá ná fwiecie/
 30: W tych wymyflech/ co fłyfzē iáko fie tám plecie.
 31: Coby ie mógł Pan pobić y ręce pofufzyć/
 32: Acz oni w fwych krnąbrnościach mogą fobie tufzyć.

Acz więc on

strona: 183v

Ariftoteles.

- 1: Acz więc on długo ćirpi/ ále długo baczy/
 2: Ale gdy też przyćisnie/ żaden nie obaczy.
 3: # Bo tám fłyfzē po ten czas káždy po fwey myfli/ (*margin*)
 : Wymy
 : fły zako
 : now. (-)
 4: Nie bacząc nic ná Páná/ ták iáko chce kryfli/
 5: Ieden chodzi w powrozye/ á drugi w birecie/
 6: Snadź w tym máiąc nádzyeię/ wy tám lepiej wiecie.
 7: A iż chodzą s poftáwą/ á fby pogolili/
 8: Y zda fie im áby tym Bogá zniewolili.
 9: O fzalony rozumie w ofkubioney głowie/
 10: A gdzieżeś Páná fłyfzał o tákíey rozmowie.
 11: A iákoś tu powieiał/ palą/ kurzą/ dzwonią/
 12: A około kościoła s kropidły fie gonia.

- 13: Wierz mi że zawnždy ten Pan dziwnie takie dłażił/
 14: Kto fie nád iego wołą co wymyflać ważył.
 15: Bo rozumiem że v was przykazanie iego/
 16: W mnieyfzey wadze/ niż tám ten wymyflł fwiátá tego.
 17: # A powiedałz iż ná to iákies listy máia/
 18: Niechayże iedno o to Moizefzá fpytáia/ (*marg*)
 : Miło=
 : ściwe
 : látá. (-)
 19: Y tych co ie pobito/ co fie tym paráli/
 20: Iż fwowolnie nád Páńfką wołą wymyfláli.
 21: Ieffli Moizefz wymyflał kiedy co takiego/
 22: Chocia y był przełożonym od niego fáme go.
 23: Albo listy gdzye dawał/ álbo przywileie/
 24: Z iákich swoich wymyflów/ álbo s fwey nádzyeie/
 25: Coby miáło być namniey nád wftáwy iego/
 26: Bowiem fkaráł okrutnie o to nie iednego.
 27: A ten co to wymyfla v was przywileie/
 28: Proszę przeftrefz go pilnie/ niechay nie száleie.
 29: Gdyż Bog nie ma bez fiebie Kánclerzá żadnego/
 30: Coby nád iego wołą domyflał fie czego.
 31: Bochmy tu nie widáli nigdy herbow iego/
 32: Ni ręką podpisánia v listu żadnego.

Iedno co po=

strona: 184

Rozdział dwunafty.

List 184.

- 1: Iedno co poftánowił/ to zá pewne mamy/
 2: A iáko mocney tarczey tego fie trzymamy.
 3: Acz o tym wálzym błędzye ia mowić nie vmiem/
 4: Ale s twoiey powieści po trofze rozumiem/

- 5: Iże sie tám nád wolą Páńfką pomiełzáló/
6: Ale wierz mi żeć krzyknie/ s kogo to powftáló.
7: # Rzekł młodzyeniec/ dopiro práwem sie obaczył/ (*marg*)
: Zle sie
: wáżyć
: woley
: páńfkiej
: odmye=
: niác. (-)
8: Ze sie źle tego wáżyć/ to co Pan Bog raczył/
9: Z dziwney fwey opátrznóści z dawná poftánowić/
10: Aby to miał nędzny człek ináčzey odnowić.
11: A dawna to przypowieść ieft ná fwiecie wźędzye/
12: Niechay nigdy zwolennik nád miłtrzá nie będye.
13: A ták iuż nędznik baczę/ iż sie to tám dzyeie/
14: S czego sie Pan pośmiewa/ iż fwiát tak źzáleie.
15: Odmieniáiąc rozlicznie wymyłły swoiemi/
16: Co Pan sam poftánowil/ o czym dobrze wiemy.
17: # Bom więc słychał y o tym gdy kościoł zbudował/ (*marg*)
: Sáło=
: mono=
: wy obie=
: tnice. (-)
18: Wielkim kósztem Sálomon/ á Pánu oddawał.
19: Tám sie modlił pokornie/ y czynił ofiáry/
20: Iáko był s Páńfkiej woley dawny zwyczaj ftáry.
21: Profząc: iż gdyby sie Pan tu ná lud rozgniewał/
22: A on sie ná to mieyfce tu płáčźliwie zbieżał/
23: Profząc o miłofierdzye/ áby sie zmiłował/
24: A nád nimi frogości fwey nie okázował.

- 25: Vłłyżzał głos od Páná/ iż to będziey pewnie/
 26: Poki fie ty y twoy lud tu záchowa wiernie.
 27: A będziey moiá wola na tym mieyfcu zówždy/
 28: Pewnie tu miłofierdzye naydzye sobie káždy.
 29: Ale gdy moiá wola namniey fie przełtapi/
 30: Pewnie y miłofierdzye też moje odłtapi.
 31: A to mieyfce y ciebie dam ná pohánbienie/
 32: Ze fie muśi dziwowác kážde pokolenie.

Iáko y Iere=

strona: 184v

Ariftoteles.

- 1: Iáko y Ieremiałz słyłżę o tym wołał/
 2: W łwey łiodmey kápitulę głośno opowiedał.
 3: Iż niech fie nie bełpieczy ná to żaden śmieie/
 4: Aby miał łálkę ználeść przy tákim kołciele/
 5: Przy ktorym Pánłka wola zepłowána będziey/
 6: Rychley pomłty niź łálki iście tám nábędzye.
 7: A ták ia pewnie widzę/ iż to łtąd pochodzi/ (*marg*)
 : pomłtá
 : łkąd (-)
 8: Iż ná to łwięte mieyfce ze łtá ieden wchodzi/
 9: Iż o Paná niedbamy/ á co tám dzyłamy/
 10: Włzytko łobie łwowlonie łami wymyłamy.
 11: # Powiedzyał on łwięty mąż/ ták iełł brácie miły/
 12: Toć nawięłtze do gniewu ty przyczyyny były/
 13: Ktorych ia iuź tám dawno nie mam ná pámięci/
 14: Bo fie tám tym błazeńłtwem nie paráią łwięci.
 15: A ták iuź idź tám ná łwiát/ á łzukay inłzego/
 16: Co cie łłufzniey wypráwić może ze włzytkiego.
 17: # Rzekł żálółnie młodzyeniec/ ách moy miły pánie/

- 18: Niefzczęfniesz moie będzyc s tobą to rosfćanie.
 19: Iużbych ia tu przyzwolił/ choć otwierć wrotá/
 20: Niż fie mam záfie wroćić do tego kłopotá.
 21: Widzac íakie tu dziwne ná wśzytkim rofkofzy/
 22: Chociay fie tám mární fwiát też s fwemi kokofzy.
 23: Ták podobne íako íą plewy ku pńzenicy/
 24: Práwiechmy tám ná poły pozáfeli wśzyfcy.
 25: A práwie myflć o tym/ wśzytkim fie myfl wścieklá/
 26: Íakoby fie do czáfu tám ítrawicá wleklá.
 27: A to íełt naydziwnieyfza/ íż by nawięcey miał/
 28: Iełzcze nie znam żadnego/ áby ná tym przeftał.
 29: O tym záfwdy náłzáf myfl/ áby co przybyło/
 30: A co potym przypáfć ma/ o tym fie ni íniło.
 31: Ale gdy być nie może/ wżdy moy fwięty pńnie/
 32: Day mi íakie z íáfki fwey fwięte przeżegnńnie.

Widzifz żeć

strona: 185

Rozdzyał dwunafty.

Liłt 185.

- 1: Widzifz żeć pńnac mułzę záfie ná to morze/
 2: A wierz mi żeć nie záfwdy tám fie po ízwu porze.
 3: # Rzekł Heliałz/ miey w Pńnu nádzyeie zupelńń/
 4: Pewnie fie przyodzyeiefz w rychle gładfzáf wełńń/
 5: Ze y fumnienie fwoie wfpokoic możefz/
 6: Y tu fie do nas flufznym czáfem doftáf możefz.
 7: A Pan cie niech przeżegna w fwoie fwięte imie/
 8: Bo gdy mu dufć będzyciefz/ wśzytko cie złe minie.
 9: # Idzye nędznik záfolfnie/ nie íporo mu z gory/ (marg)
- ⌚ Swiecz
 ⌚ kie bur=
 ⌚ dy. (-)

- 10: Widząc burzki ná świecie/ widząc śzpetne chmury.
- 11: Krzyk/ huk/ kłopot/ rośtyrki/ dziwno fie coś dzyeie/
- 12: Ieźcże mu więcej śmutne ſerce zát Duchleie.
- 13: Niewie gdzye fie ma podzyeć/ á gdzye fie obroćić/
- 14: Przy kimby wždy żałości oney ſobie ſkroćić.
- 15: Podkał go iny człowiek co pod gorą chodził/
- 16: Żałośnie pogładaiąc/ áby tám vgodził.
- 17: Wiercą mu fie łzy z oczu ſmutek okázuiąc/
- 18: Przeſzłych rzeczy y ſwieckich przypadkow żałuiąc.
- 19: Oſobá vrodziwa/ poſtawá poczciwa/
- 20: Szatá długa do zyemie/ brodą piękna ſiwa.
- 21: # Przyſtąpiwłzy młodzyeniec/ pozdrowił go wdzyęcznie/
- 22: Zdarzci Pan Bog moy pánie wſzytko dobre wiecznie.
- 23: Acz niewiem kto raczyſz być/ álbo po czym chodzisz/
- 24: Lecż mi fie zda gdzyem ia był/ że tám y ty godzisz.
- 25: # Rzekł mu on człek poczciwy/ y tyś máło wygrał/
- 26: Rozumiem że cie też tám podobno kto wygnał.
- 27: Bo idzyeſz s płochą twarzą/ á w ſmutney poſtawie/
- 28: A táka zówždy bywa po niewdzyęczney ſpráwie.
- 29: Ty żałuięz żeś tám był/ á iż cie wgnano/
- 30: Ia żałuię iż mi tám też idź zákazano.
- 31: Bom ia ieźcże ieſt człowiek od wieku onego/
- 32: W ktorym ieźcże nie było przypadku takiego.

Bb

Iáko fie

strona: 185v

Ariſtoteles.

- 1: Iáko fie miał doſłużyć kto do mieyſcá tego/
- 2: Aż to potym náſtáło było coś nowego.
- 3: Acz y zá mego wieku wołáli Prorocy/
- 4: Ale fie to nam zdało iáko ſłońce w nocy/

- 5: Iż gdy zaydzye zá gorę/ tedy go znác máło/
6: Tákże nam dziwno było/ iáko to być miáło.
7: # Rzecze potym młodzyeniec/ moy pánie łąfkáwy/
8: Dziwnem ia s śwíęty m człkiem tám miał o tym śpráwy.
9: Ktorego tu ná śwíecie Heliałzem zwano/
10: Y powieda iż go tám ná to záchowano/
11: Iż gdy śie tu Pan będzyc z nędznym śwíátém łądził/
12: Aby wydał śwíádectwo przecz ták márníe błądził.
13: Gdyż káżdemu z ósobná zá wśzytek śwíát sńtánie/
14: Ná kogo przydzye Páńkie tám frogie śkazánie.
15: Y powieda przyczyny/ iż nie śłuchał rády/
16: A woley Pána śwego/ iedno śwíeckiey zdrády/
17: Ktory go po śwey woli ták tu zwodził chytrze/
18: A iáko ma w tey rzeczy óobliwe miśtrze/
19: Co ácz y ia po części bacżyciem to vmiał/
20: Alem tám teraz práwie prawdę wyrozumiáł.
21: Bo mi tego dołożył/ iż ná śwíecie trwogá/
22: Tu nawiętfza káżdego/ áby śie bał Bogá. (*marg*)
: # Bez
: cnothy
: trudno
: do nye=
: bá. (-)
23: A potym wedle cnoty śpráwował śie ząwždy/
24: Zwłázczá iż to pocżciwy íeśt powinien káždy.
25: Otoż tey powinności mnie vmieć potrzebá/
26: Gdyż ták śłyfżę/ iż bez tey trudno wnidż do niebá.
27: # Rzekł on człowiek/ moy brácie tákżec zá nas było/
28: Bez tey cnoty ná śwíecie wśzytko śie mieniło.
29: Y wśyfychmy vczyli/ iáko ią záchowác/
<http://rcin.org.pl>

30: Lecż o Bogu trudno nam było rośpráwować.

31: Iedno żechmy rozumem ták z dáleká ználi/

32: Iż ieft coś co fwiát rządzi/ ná to fie zgadzáli.

O toż teraz

strona: 186

Rozdzyał dwunafty.

Liŕt 186.

1: O toż [!] teraz chociay iuż o nim rozumiemy/

2: Lecż iż nie wczás/ o fwym iuż niezczęćciu ták wiemy/

3: Iże nas tám nie puźczą/ tám gdzye ty puźczáią/

4: Co w nim zupełną wiárę/ á z nádzyeią máią.

5: # Rzekł młodzyeniec/ moy pánie iuż dla tego Bogá/

6: Rácż mie tego náuczyc/ co ieft słufzna drogá.

7: Iáko fie mam záchowác w fwoiey powinności/

8: Aby mie fwiát nie vwiodł w márne obłądności.

9: A zwłáfczáz iż powiedalz/ iż o tym rozumiełz/

10: Ták rozumiem iż o tym y mowić też vmiełz.

11: # Rzekł mu/ podobnoś słýłz moy miły człowicze/ (*marg*)

: Arifto=

: teles. (–)

12: Ze tu Ariftoteles był kiedyś ná fwiecie/

13: Co fwiętych cnot á cnych łpraw tu káždego vczył/

14: O tożeś [!] iuż do niego teraz práwie łuczył.

15: A iż widzę s poštáwy żeś wždy coś dobrego/

16: Nie ciężko mi po części y powtorzyć tego.

17: Toć rádżę to napilniey moy brácie pámiętay/ (*marg*)

: Pánu

: fie poru

: czác/ to

: napil=

: nieyfza. (–)

- 18: Skoro wftániesz s pokoiu/ wnet fie w opiekę day/
 19: Temu Bogu co iuż wiesz/ y fwiadomeś tego/
 20: Ze iuż nádeń żadnego nie máłz możnieyſzego.
 21: Szeroki fwiát y fłońce/ gwiazdy/ miefiąc/ niebo/
 22: Wfzytko to drży ftráfzliwie przed możnoſcią iego.
 23: Piekielne y niebieſkie y zyemſkie mocarze/
 24: Wfzytko to on iáko chce w ocemgnieniu ſkarze.
 25: Wfzytkim on tym by wicher máłym źdzyebłkiem kręci/
 26: A drżą przed nim y fwięci/ lecz bárzyey przekłęci.
 27: A cokolwiek rozumem tu ogárnąć może/
 28: Toć iego wfzytko ſprává/ o tym wiedz nieboże.
 29: A żadne tu ſtworzenie nie ieſt ſmyſłu tego/
 30: By fie mogło przypátrzyć tey iſtnoſci iego.
 31: Co ieſt álbo iáki ieſt/ iákie iego ſprávý/
 32: Iedno to pewnie wiemy/ iże ieſt Bog právý.

Bb 2

Nigdy nie=

strona: 186v

Ariſtoteles.

- 1: Nigdy nierozmierzony/ nigdy nieſkończony/
 2: Ktory w niebie ná zyemi pátrzy ná wſze ſtrony.
 3: A wfzytko wie/ rozumie/ y wfzytko ſprávuię/
 4: A káżdemu ſtworzeniu możnie rofkázuie.
 5: Temuż ty wftáwicźnie ná koláná ſwoie
 6: Vpaday/ á poruczay wfzytki ſprávý twoie.
 7: Bowiem gdy cie ten weźmie do ſwoiey obrony/
 8: Iuż możeſz być od ſtráchu wolen s káżdey ſtrony.
 9: Iuż cie potym przypráví y ſnádnie do tego/
 10: Ze fie możeſz przypátrzyć wfzytkim dziwom iego.
 11: Y tey iego iſtnoſci/ y tey iego woli/
 12: A ſnádnie fie oſtátká dopłataſz po woli.

- 13: # A wiedz iże to iest duch/ y także chce tego/
 14: Byś go też duchem chwalił z vmyśłu wiernego. (*marg*)
 : # Pan
 : yefth
 : duch/
 : duchá
 : potrze=
 : buie. (-)
 15: Gdyż on nie potrzebuie pochlebstwá żadnego/
 16: Niedba nic o postáwy bez fercá wiernego.
 17: Co bez żadnych wymyśłow wedle zdánia fwego/
 18: O to sie pilnie stára/ co iest wola iego.
 19: # A ták gdy o powinnych cnotach sie tu pytałz/
 20: To wiedz/ że to ze wśytkich co napřednieyfzú małz.
 21: Bo iuz y infze cnoty stąd przypádną fnádnie/
 22: Y wśytko ine dobre/ y fzczeńcie przypádnie.
 23: Iuz y ini duchowie co tám przed nim stoią/
 24: Będą sie wnet opiekác káżdą spráwá twoią.
 25: Kiedy vřrzá przy Pánu bráćifzká wiernego/
 26: Gdyż oni tám z rádością czekáią tákiego.
 27: By sie w złościach vznakfzy/ vciekł sie do tego/
 28: Aby sobie vbłagał Páná ták wdzyęcznego.
 29: A iżby go ná potym miedzy nie policzył/
 30: Wierz mi żeć iuz tám tego káždy będzie życzył.
 31: # A gdy iuz ná tym gruncie fundáment záložyfz/
 32: Iuz sobie káždey rzeczy fowito przyfporzyfz.

Bo gdy fobie

strona: 187

Rozdział dwunasty.

Liśt 187.

- 1: Bo gdy fobie wfpomieniefz dobroć y ftrách iego/ (*marg*)

⌘ Grunt/

⌘ Pánfka

⌘ káfká. (-)

2: Będzyeć iuż žal obrázić Páná ták możnego.

3: Ktory cie może zniŹczyć y vczynić Źwiyetym/

4: Y tu zacnym ná zyemi/ y pocźciwie wzyetym.

5: A teź wiedz iż nam ten Pan nie chce Źie okázác/

6: W práwey Źwoiey iŹtnoŹci/ áź przydzye Źwiát kárác.

7: Toź ci ktorzy mu wiernie tu w cnotach dufáią/

8: Tám práwie iego BoŹtwá zákrytoŹć poznáią.

9: Ale tu ná Źwe mieyŹce wyfádził człowieká/ (*marg*)

⌘ # Pan

⌘ iŹtnoŹć

⌘ Źwá w

⌘ człowie

⌘ ku oka=

⌘ zał. (-)

10: Ktorem Źie opiekác chce ták iuż áź do wieká.

11: Zwálzczá vciŹnionego/ á to vrząd iego/

12: Aby tu mocno bronil káźdego nędznego.

13: A ták iefliže mu Źie teź ty chceŹ przyŹłużyć/

14: Stárayže Źie ábyŹ mogł teź tey cnoty vżyć.

15: Gdyź wiefz ocz Źie on Źtára/ przyczyniay Źie o to/

16: Widzi mi Źie Źtanieć to zá perły zá złoto.

17: # Rátuy teź kędy możeń nędznie vpádłego/

18: A czyń Źie tym podobnym do Páná Źwoiego.

19: Więc z onego dobrego dárhoć nádánego/

20: Wípomagay kędy możeń wźdy teź y drugiego. (*marg*)

⌘ Vbodzi

⌘ Źá pro=

byerze

ná bo=

gáte. (-)

21: Boć ty ná nas probierze Pan tu spráwić raczył/

22: Iákie też będzie ferce á chuć po nas baczył.

23: A spráwiedliwym sądem nágrodi káždemu/

24: Tobie zá dobrodzyeystwo/ zá ćirpliwość iemu.

25: Ze obudwu zaplátá v niego nie zginie/

26: A to co on obiecał/ żadnego nie minie.

27: Tobie záfię obiecał gumná y łtodoły/

28: Hoynie ná wżem nápełnić y w oborze woły.

29: A iżeś też rátował nędznie ściśnionego/

30: Rzekł cie też podpomagác v sądu káždego/

31: Ze też ni skąd nie będziez nigdy vćiśniony/

32: Obroni cie mocą swą iście s káżdey strony/

Bb 3

Ze twoiá

strona: 187v

Ariftoteles.

1: Ze twoiá iako słońce spráwiedliwość wznidzye/

2: A káżdyc zły przypadek ná rádość wynidzye.

3: Pátrrze co to zá lichwę od niego bierzemy/

4: A což gdy mu státecznie przedfię nie wierzymy.

5: Wolimy przedfię szukác swieckiego bálwáná/

6: Opufzczáiąc niedbále ták pewnego Páná/

7: Ktorego sie namnieyźze słowo nie omyli/

8: Gdyż on tu káзде ferce iáko chce náchyli.

9: # Záchowayże też práwo y sobie rownemu/ (*marg*)

Powin

ność fo=

bie ro=

: wnemu (-)

- 10: Nie tylko powinnemu/ ále y opcemu.
11: Gdyż to z dawná reguła iest fwiátá wśzytkiego/
12: W tym cobyś sam rad widzyał/ záchoway bliźniego.
13: A iżby fie w twey cnocie też to włádziło/
14: Byś drugiemu nie czynił/ co tobie nie miło.
15: A gdy fie ták záchowafz miły dobry pánie/
16: Pewnieć fie tákież záfie od káżdego sftánie.
17: Azafz to máła rofkofz/ ktoby temu wierzył/
18: Bárzoby káždy dyablá po gębie vderzył/
19: Ktory nawięcey pilen/ áby roftyrk mnożył/
20: Rozlicznemi fráfunki ludzkie ftany trwożył.
21: Gdyż rozumie iż w ten czás iuż fie iego miele/
22: A iáko ná trzy tuzy/ każe ná to śmiele.
23: Abowiem to rozumiefz/ co mu przy tym roście/
24: Gęfte s tego do pieklá íście miewa goście.
25: # Niechayże cie ni zazdrość ni gniew nie vnośi/ (*marg*)

: # Zaz=

: drość

: łzkodli=

: wa y za

: pláthá

: iey. (-)

- 26: Ani nádęta pychá gęby twey nie wznośi.
27: Bowiem tymi rzeczámí závždy brátá twego/
28: Rychley możefz obrázić s fercá vpornego.
29: Bo z gniewu á z zazdrości iuż y flawá iego/
30: Będzye ná lekkiey wadze v vmyślu twego.
31: Ano to závždy fłycháć o beśpieczney mowie/
32: Iż bywa nieprzyiaciel závždy ięzyk głowie.

- 1: Bo więc s tego przypadku s czałem krwie rozłanie/
2: Gdyż to ieft bārzo frogie Páńlkie zákazanie.
3: A to ieft nieomylny frogi dekret iego/
4: Iż kto leie cudzą krew/ wyleią też iego.
5: A iáką miárką mierzył/ takżec zálię będzie/ (*marg*)
: Miár=
: ká zá
: miárkę. (-)
6: Zeć sowitzo ná wżytkim też odmierzą wżędzye.
7: A ták dotkni sie iedno zacżbyć tá rzecz stała/
8: Gdy pewnie wiełż że sie też twa krew będzie lała.
9: Albo iż sławá twoiá też szczypana będzie/
10: A rozniółą sie głófy o niey ná świát wżędzye.
11: A ieśliże zachowałż język swoy w skromności/
12: Pięknie też będą śpiewać o twoiey zacności.
13: Bo rozumiey y bez tych ták frogich dekretow/
14: Możelż sie w tym obaczyć y s tych świeckich tretow.
15: Iż gdy ty kogo skrábnielż w iego pocżciwości/
16: Wierz mi żeć też przyczyni niemáley pilności/
17: Aby sie gdzye dowiedzyał też twoich przypadkow/
18: A inadź ielżcże przyłóży/ gdyż nie będzie świadkow.
19: Obáczże co zá rokfołż być w pocżciwym stanie/
20: A wždy przedfię to v nas zówždy będzie tanie.
21: Bo słáchetne nie śćirpi nigdy przyrodzenie/
22: By sie nie wynurzyło iego cne ćwiczenie/
23: Ktore z dawná ieft zá grzech zákázone twárdo/
24: Ze przez fię nic nie baczy/ chodziby Paw hárdó.

25: # Bo gdy iáko íáletrą pychą to przeíadzizf/ (*marg*)

: Pychá

: ízkodli=

: wa y za

: pláthá

: iey. (-)

26: Iefzcze więcey y innym y íobie závádzizf.

27: Bárzyey ten proch niż iny/ gdy im ítrzelizf trzeízczy/

28: Iuż y kulá obrázi/ iuż y dzyáło wrzeízczy.

29: Bo wzgárdzenie vczyini iuż nienawiść pewnie/

30: A kto kogo zá to ma/ iuż z nim nigdy wiernie.

31: Iákáfz tám będzye cnotá/ to vważyć może/

32: I czymże íie wżdy nędznik też ná tym wípomoże.

Bb 4

Bo gdy kto

strona: 188v

Arifoteles.

1: Bo gdy kto ine wzgárdzi/ też íam wzgárdzon będzye/

2: Pálcem go íobie s tyłu vkázuią wízędzye.

3: Chodzą zá nim chłopiétá z dáleká trztykáíac/

4: A on kroczy s poítawą/ vízy wznioíł by Záiác.

5: A przygodá tuż zá nim Lucyferá złego/

6: Ktory będac w zacności/ vpadł z mieyfcá íwego/

7: Íż nie z miárą vżywał oney doítowności/

8: Strącił go zá to márníe Pan z gory w níłkości.

9: Tákżeć też poípolicie y tu íefzcze bywa/

10: Więcey káždy lekkości/ niż íławy vżywa/

11: Ktory z nádętą gębą iáko dyabeł chodzi/

12: A komuż/ íedno íobie też nawięcey ízkodzi.

13: Bo do pychy hoyności trzebá y doítátku/

14: Pátrrze co s tego bywa záíe ná oítátku.

- 15: Iż kiedy fie iuż náłz pan iáko Lis wyciągnie/
 16: Rádá fie penuria w tym gniaźdzye zálągnie.
 17: S tego zálę náfienia fáłz z nieprawdą roście/
 18: A tu obáčz dobrzyli to bywáią goście.
 19: Ná iáki to kázdego może zwieść vpadek/
 20: Wiem żeś y fam tey rzeczy pewnie dobry fwiádek.
 21: Abowiem to ná fwiecie pewnie nie nowiná/
 22: A wierz mi żeć to ftára ná ludzi trućiná.
 23: # A ták ty fwego ftanu pomiernie vżyway/ (*marg*)

: Pomier

: na po=

: korá. (–)

- 24: A bez wioflá ná wodę bępiecznie nie pływay.
 25: Vżyway ná wżem miáry á cnoty poczciwey/
 26: Skądbyś tu y tám potym vżył sławy żywey.
 27: A by cie też nabárzyey y fzczeńcie wynioflo/
 28: Strzełz pilnie by cie ferce ná tę myfl nie nioflo.
 29: Gdyż widzifz iáko to ieft grzech ná wżem brzydliwy/
 30: W łáfce Páńfkiey y w sławie kázdemu fzkodliwy.
 31: # Y nacźze fie ten nędzny pęcherz więc nádyma/
 32: Ktory iedno kęs wiátru w łobie więcey nie ma.

Gdyż Pan iá=

strona: 189

Rozdział dwunafty.

Liśt 189.

- 1: Gdyż Pan iáwnie obiecał/ á dobrze to vmie/ (*marg*)
 : Hárde=
 : go za=
 : plátá. (–)
 2: Iż wyfłzy pokornego/ á hárdego tłumi.
 3: Widzi też iż śmierć zá nim chodzac ftopki liczy/

- 4: Dybiąc ćicho z zegárkiem/ á wiernie mu życzy/
 5: Aby kroki pomylił/ iákoż to nie minie/
 6: A przytrefi fie to więc czáfem y w godzinie.
 7: Bo tá vmie przekázić bárzo fnádnie w kroku/
 8: Czáfem go y dziś zmyli/ nie czekáiąc roku.
 9: # A což nas w to záfodzi/ iedno pochlebiánie/ (*marg*)
 : Pochle=
 : bítwo/
 : pod pu
 : rą py=
 : chą. (-)
 10: Iż fie przywieść niehcemy ná lepíze vznánie.
 11: A ktoż nam pochlebuie/ iedno co nie baczą/
 12: Iáko ty przypádlóści zyemłkie dziwno fkaczą.
 13: Proftaczkowie mnimáią/ by to Bog ná zyemi/
 14: Anoć nie wízytko trawá chociay fie zyeleni.
 15: Bo bywáią tey fárby y ízpetne pokrzywy/
 16: Tákżec y s tego páná czyłty Ofieł żywy.
 17: Mnimalż by kto poftáwą miał fkryć obyczáie/
 18: Wierz mi żeć ty z dáleká znác ták y s przełáie.
 19: Bo to więc wízyłcy wiedzą/ kędy fie co wlewa/
 20: A niech fie tego pewnie żaden nie nádzyewa/
 21: Aby gdy miał co pokryć káždy w fwoiey ípráwie/
 22: Boć fnádnie znác kto zacny/ á kto błazen práwie.
 23: # A wízákoż w pocżciwości powinnie mieć mamy/ (*marg*)
 : # Prze=
 : łózeni
 : pocżci=
 : wi/ być
 : máią w

☐ poczci=

☐ wości. (-)

24: Ty co ná Páńskie spráwy wyfádzone znamy.

25: Bo komu czyńsz temu czyńsz/ á komu poczciwość/

26: To káždemu przywłázczyć vczy spráwiedliwość.

27: A ten coć rofkázuie s poruczenia swego/

28: A zwłázczá gdy w tym baczyłsz wolá Páná twego/

29: Tegoś powinien słuchác/ by Páná fámeo/

30: Gdyż on posłem pewnym iest do ciebie od niego.

31: Ale gdyby cie też wiodł do czego márnego/

32: Coby miáło obrużyć wolá Páná twego/

Bb 5

Tegoś słu=

strona: 189v

Ariftoteles.

1: Tegoś słuchác nie winien/ owfzem źwirzchność iego/

2: Wzgárdzić/ iáko od Páná posłá niewiernego.

3: Gdyż iáwnie przez Proroká ná takie nárzeka/

4: Kto sie iego poselstwy omylnie opieka.

5: Groząc okrutną pomstą/ záprzał sie káždego/

6: Ktoryby sie śmiał wáżyć co nád wolá iego/

7: Powiedáiąc: iż mowiá co im nie kazano/

8: Czyniác sie fámi posły/ choć ich nie posłano.

9: Gdyż nam kazał doświadczyć duchá prawdziwego/

10: Mowiác: iż żaden nie iest oprócz słowá iego. (marg)

☐ Duch

☐ praw=

☐ dziwy

☐ iáki. (-)

11: # A toć są obrázowi przypadki Páńskiemu/

12: Pátrzzé też coś powinien stánowi swojemu.

- 13: Przypuŝczay ſwe krewkoŝci ná lepŝze baczenie/
 14: A obaczay gdy cie nacż wiedzye przyrodzenie.
 15: Ktore iáko wieŝz z dawná/ ieŝt márnie űkázone/
 16: Prze on pirwŝy vpadek/ ná wŝzem záŝlepione.
 17: Vmieyże ſie z nim űadzić/ áby po űwey woli/
 18: Nie chodziło/ gdyż tákie záwždy głowá boli/
 19: Ktorzy tu iáko bydło űwowolnie mieŝzkáią/
 20: A űwá wolá márnemu przyrodzeniu dáią.
 21: Bowiem kto to roŝpuŝci ná wolnym wędzidle/
 22: Pewnie mu być v dyablá záwždy prętko w űidle.
 23: Ktorych on tu náŝtáwiał/ iáko chłop ná Szpaki/
 24: A częŝto nas porywa nędzne nieboraki.
 25: # Bo widziŝ pomágáczé iákie z nim ná űię maŝ/ (*marg*)

: Pomá=

: gáczé di

: abłowi (-)

- 26: A máło im rozumieŝz/ choć ie znaŝz y widaŝz.
 27: Doűyć maŝz s ciátem burdy/ kiedyc oŝzáleie/
 28: Aż więc nędzna duŝzyczká bárzo przed nim mdleie.
 29: Siedzi iáko Skowronek/ gdy w krzewinę wpádnie/
 30: Gdy ſie ćicho przy zyemi Kobiec zá nim krádnie.
 31: O nędznyŝ to Skowronek w tey márney krzewinie/
 32: W ktorą ſie chłop ledá gdy s űiekierą záwinie.

Chociay czá=

strona: 190

Rozdzyał dwunaŝty.

Liŝt 190.

- 1: Chociay czáŝem Skowronek przed Kobcem vciecże/
 2: Lecż chłop márną krzewinę do gruntu wyűiecże.
 3: Bowiem ten márny Oŝieł ná űwowolney paŝzy/
 4: Kiedy ſie roűkołyŝe/ pewnie űtráca náŝzy.

- 5: Ano go obłudny świát pięknie k łobie wabi/
6: A bárzo to ná dużę obádwa źli drabi.
7: A gdy iefzcze dzyefiátnik pomoże im s piekła/
8: Dobrze nędzna dużyczká iże fie nie wściekła.
9: Bo wierz mi że to ná nię tędzy hárcownicy/
10: Bárzo iey dużno z nimi vbogiej nędznicy.
11: # A ták wielki to rozum/ gdy fie łam rozładził/
12: Mocno s łwym przyrodzeniem/ á iź ciáło rządził.
13: A nie dałz mu łwey woley/ áby o łwey mocy/
14: Ták buiáło pułtopás y we dnie y w nocy.
15: Abowiem ten błędny woł/ kędy wolna trawá/
16: Radby y płot przełomił/ chocia y ták zła łprawá.
17: Bo gdy zaymą ze łpási á zwiążą zá rogi/
18: Dopiro wzwiész coś ták iadł nędzniku vbogi.
19: # A ták nie chodź iáko woł ták gdzye ciáło ciągnie/
20: Boć zázwdy ná łwą wołá/ gdzye fie rołkołz łągnie. (*marg*)
- ⋮ S łwey
- ⋮ woley
- ⋮ czo ro=
- ⋮ ście. (–)
- 21: A to vważ co s tego iuż káżdemu roście/
22: Wierz mi że wnet przypádną nieprołzeni goście/
23: Tępość/ zła myłł/ niedbáłość o łudzi o Bogá/
24: Ani o żadną cnotę/ zázwdy we łbie trwogá.
25: Poki poty/ áby fie ták iedno roilo/
26: Chocia y iutro obiełzą/ áby przez dziś było.
27: Iełt to iáko Syrená co ná morzu łpiewa/
28: A vłpiwłzy nádobnie/ gdy fie nie nádzyewa/
29: Y z okrętem wywroci/ á márnje vtopi/
30: Tákżeć w tym łwieckim piłku giná náłzy chłopi.

31: A kiedy fie więc namniey tego nádzyewáią/

32: Vźrzyłz álic po vłzy w tym morzu pływáią.

A czáfem fie

strona: 190v

Ariftoteles.

1: A czáfem fie więc drugi y z główką ochynie/

2: Ni wzwie niebożateczko/ gdzye bez czáfu zginie.

3: # Vważayże ty z młodu łzkody y pożytki/ (*marg*)

: Z mło=

: du há=

: muy ko

: lá. (-)

4: Iáko małz w łobie łkromić niepotrzebne zbytki.

5: Bo iáko fie ty kołá wolno rozbiegáią/

6: Iuż więc potym włciągáiąc vzdy fie tárgáią.

7: Bo powiedáią z młodu że fie ołtrzy tarnek/

8: A z nowotku po brzėku poznawáią garnek.

9: Ale kiedy więc náwre iuż czego tłułtego/

10: Nie łlychác by w defzczkę tłułł brzėku więc żadnego.

11: Bo y w on czás niełporo/ gdy fie wrzod zápali/

12: Iuż więc káždy z ołobná łwoie chłodne chwali.

13: Ale kiedy przed czáfem ledá czym záwiną/

14: Zgoi to y łopianem/ á czáfem lipiną.

15: Tákże więc y łwawola gdy w kim zátwárdzyeie/

16: Trzebá ią wczás záwiázác/ niź dułzá zemdleie.

17: Bo czás ktory vpłynie/ iuż fie nie náwroci/

18: Práwie iáko letnia mgłá/ ták fie bárzo kroci.

19: A namnieyłzey godziny ktorą tu zgubimy/

20: Iuż iey nie vgonimy/ y ták poginiemy.

21: # O plákácby káżdemu kwitnącey młodości/ (*marg*)

⌘ Młó=

⌘ dość

⌘ márnie

⌘ ítráco=

⌘ na. (-)

22: Kto ią márnie vtráci w íprofney wízeteczności.

23: A niech íe dotknie káždy ktory podítárzeie/

24: Iefli íe íam s swoich ípraw młodych nie násmieie/

25: Myfląc: ách gdzyefz íe ony látá návroćiły/

26: Wierębychmy íwych czáfow ináczey vzyli.

27: Y což też ono było/ cozechmy czynili/

28: Wieręchmy ínadź ízaleńfzy niż cielętá byli.

29: # Więc dobrá nádánego vzyway pomiernie/ (*marg*)

⌘ # íako

⌘ vzywáć

⌘ dobrá

⌘ páńkie

⌘ go. (-)

30: Obchodząc íe pocźciwie ná wízem s káżdym wiernie.

31: Gdyż nam pímo nie broní z dobrá myflą tego/

32: Vzywáć dobrodzyeyftwá z íáki nádánego.

Zwłázczá

strona: 191

Rozdzyał dwunafty.

Liít 191.

1: Zwłázczá ktoreć przypada bez pláczu ludkiego/

2: Bo gdybyś ízámí plókał/ przeíádłócbý tego.

3: A tám day kędy s czáfem flufznie ma być dano/

4: Nie tám gdzyebyś roíprofzyl/ á potym íe śmiano.

5: Bo íako íeít rzecz íprofna/ gdy kto tráci márnie/

6: Tákże ície nie mniefza/ gdy wíztyko w kąt gárnie.

- 7: Iełt iáko Soyká w klatce/ gdy chcą by mowiła/
8: Więc iey ieść máło dáia/ áby nie zátyła.
9: Albo gdy w máłym Lewku rzkomo fie kocháia/
10: Więc áby wielki nie rołł/ ieść mu nie dawáia.
11: Albo by oná łzkápá co iá biegác máia/
12: Aby zawod wygráła/ głodno iá chowáia.
13: A gdy z głodu zemdleie/ wzawod iá vcieką/
14: A po chwili y zá płot zá nogi wywleką.
15: Nie bądźże ty tą łzkápą/ kiedyc owlá dano/
16: Iedz cóc Bog dał/ być potym ząbrzow nie zdzyerano.
17: Ani tákiez łzkápiego/ ktora nigdy więcey/
18: Nie iada/ bys iey tez więc náfytał nawięcey/
19: Iedno to co fie iey chce/ tákze y ty czyni/
20: A nie bądź w tym nálogu podobien ku świni.
21: Nędzniefzemu nie żáluy nigdy chlebá łwego/
22: A nie práwie tez łwego/ lecz požyczanego.
23: Boć to iedno Wilk z Lifzką co nie zye zágrzebie/
24: Niechayże to łákomłtwo nie vnośi ciebie.
25: # Bowiem ten wrzod łákomłtwo ćicho fie zákrada/ (*marg*)
- ⋮ Lákom
⋮ łtwo ći
⋮ chy tho
⋮ wrzod. (–)
- 26: A potym fie zyątrzywłzy/ włzytkim ciálem włada.
27: Z młodu mu korrozywy po trórze przymiełzay/
28: Bo fie to ćicho łzyrzy nie boląc by lifzay.
29: Bo iákoć fie zákrádnie zá łkorę do kości/
30: Iuż wierz mi muśiłz chodzić záwždy nań we mdłóści.
31: Bo fie Bogu ni ludzyom iuż w niwecz nie trefiłz/
32: Iedno ták czás ná łwiecie dármno márnief tráciłz.

strona: 191v

Ariſtoteles.

- 1: Bo naciężey ſzuprynę v worká pirwżego
- 2: Zawiązać/ iuż ten ſequens aż do oſtátniego.
- 3: Ktory cie z oliádłości ni ſam wzwieſz gdy ſładzi/
- 4: A w nędzy á w złey ſławie s ſwiátá wyprowadzi.
- 5: Bo iuż tu bez złey ſławy nigdy być nie muſi/
- 6: Bo iuż táki coż wiedzyeć ocz ſie nie pokuſi.
- 7: Iuż nie doieść/ nie dopić/ biegáć by ſzalony/
- 8: Aby co gdzie włápić/ pátrząc ná wże ſtrony/
- 9: Gdzie co znaydzye/ toby chciał wżytko ná zyſk kupić/
- 10: A gdzieby mógł káżdego y s ſkory wylúpić.
- 11: Wżytko więc iuż zátłumi oná márna chćiwość/
- 12: Ze zginie miłofierdzye/ zginie ſpráwiedliwość.
- 13: A iákoż tu więc będye z oney licżby wynidź/
- 14: Kiedy iá Pan rofkáze s tych ſzáfunkow czynić.
- 15: Ano ſtoią ſwiádkowie/ á z oczu łzy płyną/
- 16: Coś iednym gwałtem pobrał/ drugie podárł winą/
- 17: A ná drugich wyludził/ ná drugich wylichwił/
- 18: Bogżeć pomoż/ boś nie źle s tego páńſtwá vtył.
- 19: # A ze ſtá iednego znaſz/ co tym kftálem żywie/ (*marg*)
- : # Láko
- : miec ká
- : źdy zgi=
- : nie. (–)
- 20: Nábywáiąc łákomie á nieſpráwiedliwie/
- 21: Aby iego nábycia nie ſzárpano márníe/
- 22: Bo ſie Páńſkie przekłęcie zázwdy zá tym gárnie.
- 23: Tylkoſz w zyſku nędzniku/ coś łákomie zbierał/

- 24: Tyś fie nędze nácirpiał/ á iny w tym gmerał.
 25: A iefzczeby nie ták žal/ by ten co przyftoi/
 26: Ale iefzcze ten rychley co s tym śmiefzki ftroi/
 27: Vkázuiąc fygnety/ trząjąc zá łobole/
 28: Co ie fżpetnie poiádły ony ftáre mole.
 29: Widziřz onego Ńkępcá/ což mu po tym było/
 30: A wřák to dármo leżąc ná poły pogniło.
 31: A drugi też vrwawřzy ćicho w kącie dyřzy/
 32: Niedba nic o łobole/ gdy ma w worku lify/

A chociay

strona: 192

Rozdział dwunařty.

Liřt 192.

- 1: A chociay więc nie owy co kury iadáią/
 2: Lepřze owo co gęłto po Ńtole brząkáią.
 3: # A ták tá márna chłubá nıkczemnikom ginie/
 4: Y w nędzy s Ńwiátá Ńchodzą/ y w złey Ńławie Ńłynie.
 5: # Nie dáyże fie gniewowi też prořę vnořić/ (*marg*)
 : Gniew
 : Ńzkodli=
 : wy y ie=
 : go przii=
 : padki. (–)
 6: A iż to rzecz Ńzkodliwa/ widařz tego dořć.
 7: Bo iefli s czego więcęcy złych rzeczy przypada/
 8: A nářzym przyrodzeniem bárzo ten wrzod włada.
 9: Bo gromiřzli Ńłábřzego/ iuřz wiefz s kim mařz czynić/
 10: A obacę twoy rozum kędy s tego wynidź.
 11: Bo fie Bog opowiedział Ńtać przy krzywdzye iego/
 12: Będe cie zwał rycerzem/ iefli zwalczyřz tego.
 13: Iefli też s łobie rownym/ pátrřz co s tego rořcie/

- 14: Już warz piwo á piecz chleb/ bo będyesz miał goście.
- 15: Już więc chłopá ofzyway w nátkánym káwtanie/
- 16: Choć mu fie ze łbá kurzy/ by o świętym Ianie.
- 17: Już iádą przyiaciele ábyć co rádzili/
- 18: A drudzy też zá nimi/ áby dármo pili.
- 19: Już kiedy w drogę iedzyesz/ pátrżay po krzewinie/
- 20: Kędy fie kto obráca/ á kędy cie minie.
- 21: Już wolność/ gośpodárstwo/ muśisz wśzytko ftrácić/
- 22: Z árkábuzem/ z gránatem/ muśisz fie pobráćić.
- 23: Więc fie śmieią łotrowie/ kiedy cie prowadzą/
- 24: Gdy cie ledwe s káwtanem y ná łzkápę władzą.
- 25: Więc y śmiechu y ławy/ trudności/ y łzkody/
- 26: Będye zewłzech łtron dofyć/ niż przydzyesz do zgody.
- 27: A tobie fie przedię zda/ iż łtrzeżesz lekkości/
- 28: Ano więc bywa ciężkość/ gdy przydzye ná kości.
- 29: Bo więc w tey grámmátyce pólpolicie bywa/
- 30: Iákie práwo kto chce mieć/ takiego vżywa.
- 31: A tu vważ co to iest/ gdy kto bez rozmyłłu/
- 32: Vżywa w tákich rzeczach z vporem vmyłłu.

Bo łkąd ią

strona: 192v

Ariřtoteles.

- 1: # Bo łkąd ią kolwiek poczniesz/ wśędzye myłł w niewoli/
- 2: A coźkolwiek przypádnie/ przedię głowá boli.
- 3: Bo ielłże vbijesz/ choway ciepło głowę/(*marg*)
- : # Vbić
- : źle/ vbi=
- : iali theż
- : źle. (-)
- 4: A nie iednę muśisz drzeć záię znou krowę.

- 5: A ielli cie vbiją/ to fnadź ielzczę gorzey/
6: Owa zewfząd kłopotu przybywa nam fporzey.
7: A to ielzczę nagorfza/ iż márníe wżgardzamy/
8: Onym wdzyęcznym klenotem/ co od Páná mamy.
9: Bo ftąd idąc do Oycá/ gdy nam wfzytko fpráwił/
10: Iedno nam w vpominku ten pokoy zoftáwił/
11: Bychmy fie w tym pokoiu tu záchowywáli/
12: Zechmy iego owieczki/ by nas dyabli ználi.
13: # A ták moy miły brácie/ ielzczę z młodu w fobie/
14: Czyń gwałt/ á niech cie márníe ten áfekt nie fkrobie.
15: Vżrzyfz iż tego nigdy żáłowác nie będzysz/
16: Kiedy tego márníego molu s fercá zbędzysz.
17: A gdy cie ten wrzod rułzy/ przyłoż nań rozumu/
18: Bo fie rychley rozyątrzy przyłożyfzli fzumu.
19: Bo lepiej zázwdy ftrácić rękaw niżli fuknią/
20: Czyście przedfię fkacze fzwab/ choć mu ogon vtną.
21: Bo y fławá y Páńfka łáfká fpełná będzysz/
22: Poczciwość/ dobre mienie/ ogárnie cie wfzędzisz.
23: Záfz to nie poczciwa rzecz/ kiedy cie miłuią
24: Wfzyfcy/ á to dobry człek pálczy vkázuią.
25: Niżli kiedy cie márníym przezową warchołem/
26: A nie káždy zá iednym fiędzisz s tobą ftołem.
27: # A onę pirwfzłą cnotę profzę byś pámiętał/ (*marg*)
: Pirw=
: fza cno=
: tá/ bać
: fie Bo=
: gá. (-)
28: W káżdym fwoim poftępku/ byś fie Páná lękał.
29: Iużci potym káжда rzecz przydzisz náwfzem fnádnie/

30: Ani łam wzwiełz łkądci co bez czółu przypádnie.

31: Boć iuż zewłżąd popłynie/ Pan hoynie przyłporzy/

32: A zewłżąd włzytko dobre nówłzem łie otworzy.

A gdy będyełz

strona: 193

Rozdzyał dwunałty.

Liłt 193.

1: A gdy będyełz vżywał żywotá takiego/

2: Iuż łnádnie będyełz mógł przydż y do mieyłcá tego/

3: Ktore iuż iáko łam wiełz iedno tym łpráwiono/

4: V ktorych takie łerce bywa ználezyono.

5: A łak tu pilnie obácz/ widzilz ocźci idzye/

6: A nie przeciów łie łwiátu tey nikczemney gnidzye.

7: Ktoryć iedno też s tymi co go pilni vmie/

8: Ale s tymi co cnoty/ namniey nie rozumie.

9: Boć tu idzye o łławę/ idzye o zbáwienie/

10: Y to nędzne należy ná tym dobre mienie.

11: Kto łie cnotą łpráwuie/ á Bogá łie boi/

12: Iż go márna łwawola/ ále rozum łtroi.

13: A łak iuż cie Bog łegnay/ bo ia też precź mułżę/

14: Widzilz dobrze iáką mam też łrołkliwą dułżę/

15: Iżem łie w tym omiełzkał/ á tegom nie baczylz/

16: A coź gdy mie łak Pan w tym w zły czás chowác raczył.

17: Acź prawdá iż ná cnocie nigdy nie łchodziło/

18: Alem tego niewiedzyał co więcey łzkodziło.

19: Co ielł Bog/ co moc iego/ y co iego wola/

20: A łtąd ná mię przypádlá tá wieczna niewola/

21: W ktorey ia łak nędzniczek podobno łrwác mułżę/

22: Lecź ty łepiey nieboże opátruy łwą dułżę.

23: # A iuż nie tylko ciebie/ vpominam włzytki/

24: Bo widzę iáko włżędy rozniolły łie zbytki.

- 25: A oná święta cnotá márníe potłoczóná/
 26: A máło ták nie z gruntu zewfząd wynifzczóná.
 27: Gdyż to wŕzytká nálfzá myfl/ ábychmy nábyli/
 28: Chocíaybychmy y duŕżę y cnotę ftráćili.
 29: A nic ná to nie pomniác/ iáko s tym giniemy/
 30: Y w złey fławie ná potym ná wieki fłyniemy.
 31: Czýniác wielkie defpekty náwfzem Pánu fwemu/
 32: Nie dufáiąc mu nigdy/ iáko prawdziwemu.

Cc

Gdyż on zá=

strona: 193v

Ariŕtoteles.

- 1: Gdyż on záwždy obiecał wiernym błogofłáwić/
 2: A niewierne y zdrowia y wŕzytkiego zbáwić.
 3: O niefzczęfna zła chući/ o rozumie głupi/
 4: Iáko márníe tráćimy wŕzyfcy ná tey kupi/
 5: Z iákiemi trudnościami fwiátá vzywamy/
 6: A bychmy miernie żyli/ tedy wŕzytko mamy.
 7: # Więc s trudnością nábywfzy/ wnet márníe tráćimy/
 8: A to co ma wiecznie trwáć/ tego odbieżyemy.
 9: Gdyż w tym márnym nábyciu ma nádzýeię káždy/
 10: A ná wŕzytki trudnoścí opufzcza fie záwždy.
 11: Waży gárdło/ waży cześć/ waży y fumnienie/
 12: Ach nieftotyfz/ drogiefz to nędzne dobre mienie.
 13: O niefzczęśni nędznicy/ co iedno pátrzymy/
 14: W zyemię iáko bydlętá/ á nic nie pomniemy/
 15: Onych wiecznych rofkofzy/ á rzeźnik nád námi/
 16: Stoi záwždy s kožíkiem/ iáko nád kozámi.
 17: Acż żadnego nie wiodę w tákie niedbáłoścí/
 18: Aby leżał ná fłóńcu/ iáko pies we mdłoścí/
 19: A czekał iefli mu kto kość dzyurá wyrzuci/

- 20: Ale wierz mi nie bárzo fie ná niey vtuczy.
21: Nie zágradzac tobie Pan poczciwey pilności/
22: Skromiąc w łobie rozumem vporne chćiwości/
23: Vżywáiąc pomiernie náwłzem łtanu łwego/
24: W łwiętey łprawiedliwości/ bez krzywdy kázdego.
25: Skromiąc w łobie rozumem łzkodliwe przypadki/
26: Ktore nam márnne płuia náłze niedołatki/
27: Pychę/ zazdrość/ łákomłtwo/ vpor/ łprofną zwáde/
28: A ná miłey dułzycy chytrość/ fáłłz/ á zdráde.
29: Bo kto pražen ná łwiecie przypadkow tákowych/
30: Ten łwych czálów vżywa wełoych á zdrowych.
31: Ale kto fie zálię w tym iáko kot záplecie/
32: Ten z rozmyłłem łzáleie y źimie y lecie.

Drażni Bogá

strona: 194

Rozdział dwunałty.

Liłt 194.

- 1: Drażni Bogá y ludzi/ drażni y łam fiebie/
2: A łprofnie łobie tráci oliádłóci w niebie.
3: A iákie tám rołkołzy/ wiem żeś o tym łłyłzał/
4: Xenokrátés y Plato łzyrzey o tym piłł.
5: Tám fie wroć á tám przecźci/ łnádnie fie obaczyłł/
6: Iáka rołkołz prze ten łwiát łprofny trácić raczyłł.
7: Wiem żeś y z Heliałzá tu część wyrozumiáł/
8: Bo okázác y mowić o tym s tobą vmiáł.
9: Iákie tu wierne dułze rołkołzy miewáią/
10: Ktore Páńłkiego głófu z rádołcią czekáią/
11: Kiedy ich łtąd y s ciály záwoła do fiebie/
12: A iuż wiecznie przy łobie ołádi w tym niebie/
13: Ktorego tám rádołci żadna myłł nie zniełie/
14: Aż to wierni poznáią potym w łłufznym częłie.

- 15: Bo ten Ray coś to widział/ toć Ráiu onego/
 16: Wizerunkeś oglądał/ pirwey stworzonego/
 17: Ktory Pan był pirwłzemu człowiekowi stworzył/
 18: Ale podobno potop potym to był zborzył.
 19: Ale Ray ieft káždego/ kto tu s fwiátá tego/
 20: Zeydzye w wierney nádzyei/ w łálce Páná fwego.
 21: Tedy ciało w pokoju s czáfem odpoczywa/
 22: A duzá oná fwięta rádości vżywa.
 23: Ktorych iuż pewnie czeka s Pánńkiey obietnice/
 24: Iuż tám nie ma ni smętku/ ni żadney tełknice/
 25: Czekaíąc z onym ciałem záwołania fwego/
 26: Tám gdzye iuż ma vżywać krolestwá wiecznego.
 27: A to iey Ray rołkołzny/ iż ieft w ręce Bożey/
 28: A przed żadnym fie stráchem iuż nigdy nie trwoży.
 29: Iełli ieft ná powietrzu/ álbo iełli w niebie/
 30: Sálomon gdy będyełz czedł/ lepiey spráwi ciebie.
 31: Gdyż o duży powieda y rołkołzy wielkiey/
 32: W ręku Pánńkich vżywa/ y rádości wśelkiey.

Cc 2

A śnadź nie

strona: 194v

Aristoteles.

- 1: A śnadź nie rowno wiefśzey/ niżli w onym Ráiu/
 2: Cobyś tak łobie buiał/ iáko Ieleń w gáiu.
 3: # Iác íście práwym łercem vpominam wśzytki/ (*marg*)
 : # Bez
 : cnothy
 : czło=
 : wyek
 : źwirzę. (-)
 4: By cnoty pilnie strzegli/ á mijáli zbytki.

- 5: Bo bez tey zrownamy sie z inemi źwirzety/
6: Coż woliż/ zoftać wołem/ gdy możeż być święty.
7: # Bo pátrz cóć tu w tych kfiążkach ná cię náłtroiono/
8: Młodzyeńcąc w twey ofobie ná plác wyftawiono/
9: Ktory szukał po fwiátu co wždy ieft lepszego/ (*marg*)
- : Sens
- : thych
- : kfiążek. (-)
- 10: Iáko sie miał ftánowić zá żywotá fwego.
11: Rozumieyże o łobie żeś ty práwie táki/
12: Gdybyś chciáł wláfnie przeźrzeć fwego ftanu znáki.
13: Ześ sie powinien pytać o fwey powinności/
14: Abyś záwždy fwoy ftan wiodł w zacney poczćiwości.
15: By s ciebie głucha płonká nie roflá przy drodze/
16: Co wżyfcy kijem tłuką/ y kozá iá głodze.
17: Gdyż twoie márne ciáło iáko płonká roście/
18: A iefli iey nie wfczcepilż/ ták iey będzie proście.
19: Náfczcepże w nie gáłazek z rozumu á s cnoty/
20: Z wiáry/ s Páńskiey boiáźni/ á s fzczyrey dobroty.
21: Stąd wdzyęcny owoc podafz v fwiátá wżytkiego/
22: A lam ftániełz w ogrodzye v Páná fwoiego.
23: Ze iuż ná cię y zły wiátr nigdy nie powienie/
24: Káždy to zeznáć muśi/ kto ná to wfpomienie.
25: Abowiem w tę opiekę kto sie tám doftanie/
26: Iuż go żadna pociechá nigdy nie przefłanie.
27: To ia wżytko poruczám do baczenia twego/
28: A wżák nie pilno orzełz/ rádząc pátrazay fwego.
29: A ftrzełz sie kędy możełz márneho náłogu/
30: Poruczám cie w opiekę przy tym temu Bogu.
31: # Dokończenie z káłki Páná Bogá.

strona: Cc3

1: Do thego czo czedł

2: thy Książki.

- 3: **R**ozumiem to moj brácie iż nie wżitko wżędzie
4: Coś tu czedł/ po twey myśli podobać fie będzie.
5: Bo rozumiem że cie wżdy tu co rużyć muśi/
6: Gdyż fie dziwnie mární świát o wżytki nas kuśi.
7: Też podobno znaydzyeł co/ iż niepráwie k rzeczy/
8: Ale proźę nie zówždy miey wżytko ná pieczy:
9: Wżák wiełz dobrze iż Polak/ zwłázczá nieuczony/
10: Trudno ma wżitko bączyc włánie s káżdej ftrony
11: Ale ty część rozumem/ á drugą część cnotą/
12: Ogárniesz/ boć to wierz mi z życźliwą ochotą
13: Nápiřano/ á pewnie nie z řadney pochłubki/
14: Acź fie znaydą co przedłię będą dawać řznupki.
15: Ale wierna myłl zówždy iełt tey bełpieczności/
16: Ze fie máło przełtrzeęa řwieckich przypádlóści.
17: A teź iedno tym włánie ty książki podány/
18: Ktorzy fie obieráią piękny cnotámi.
19: Y tym coby řwych řtanow rádzi popráwili/
20: A cnotámi řławnemi zówždy fie ćwiczyli.
21: Ale wierę niedbálcze iuź ty moów co raczyřz/
22: Wierz mi máło o to dbam/ potym fie obaczyřz/

Cc 3

Iż dawno

strona: Cc3v

- 1: Iż dawno lepiej było przy cnotie zořtawáć/ (wáć.
2: Niźli fie w řwowneńřtwie w márne řpráwy wda
3: Radbyś potym/ więć niewiem ielłiżęć fie zdárzy/
4: Bo káżdy dmie ná wodę/ gdy go vkrop řpárzy.

5: A zátym miey fie dobrze

6: mozeszli.

7: grafika

strona: Cc4

1: Krothkie náznáczenye

2: mieyfc ofobliwfzych/ dla prętfzego

3: ználezyenia.

4:

B.

5: BOgáctwo/ táiemny iad. Liít 11.

6: Bogáci/ niewolnicy. 13.

7: Biefiádá wdzyęczna/ 17.

8: Bogaczowi złoto wádži/ 47.

9: Bez mądrosći zła kázda íprawá/ 62.

10: Biefiády poczćiwe/ 66.

11: Biefiády wízeteczne/ Támże.

12: Burzki íwieckie/ 80.

13: Bez Páńskiey pomocy fláby rozum/ 82.

14: Burdá s przyrodzeniem á s cnotą/ 101.

15: Bez Bogá flába y cnotá/ 107.

16: Bez woley Bożey nic przygodá nie vmie/ 110.

17: Bog dziwna íftność/ 113.

18: Boftwo iedno w troiákości/ Támże.

19: Bez láfki Bożey trudne obaczenie/ 132.

20: By pífmá nie było/ trudnoby ná rozum/ 147.

21: Bez cnoty trudno do niebá/ 185.

22: Bez cnoty człowiek iáko źwirzę/ 194.

23:

C.

24: Cnotá sílny místrz/ 3.

- 25: Cnotá nád złoto y nád drogie kámienie lepśza/ 7.
- 26: Cnotá zacnieyfza náuką ozdobiona/ 8.
- 27: Człowiek rozumem wśzytko opánował/ 10.
- 28: Chytre śidlá roskoŹy/ 28.

Cc 4

Chuć á zwy=

strona: Cc4v

Znaki Mieyfć

- 1: Chuć á zwyczay/ LiŹt 29.
- 2: Chuć dwoiáka/ 37.
- 3: Celibat/ ći co wzgárdzili małżeńŹtwo/ 38.
- 4: Człowiek iáko bánká/ 47.
- 5: Co ieŹt práwie zły/ 49.
- 6: Co ieŹt poczćiwie żyć/ 50.
- 7: Czým człowiek podobien ku Bogu/ 51.
- 8: Chwałá Pánu nalepśza/ 52.
- 9: Człowiek iáko muchá/ Támże.
- 10: Człowiek iáko czyrwiwe iábłko/ 53.
- 11: Co przekaŹa ŹtałoŹć/ 55.
- 12: Co ieŹt práwa á Źczyra mądroŹć/ 62.
- 13: Co vtráćiwŹy czynimy/ 68.
- 14: Człowiek iáko pęcherz/ 87.
- 15: Cwiczenie dzyatek/ 88.
- 16: Co ma człowiek wiedzyeć/ 90.
- 17: Cnotá lámá Źie blyŹczy/ 91.
- 18: Cnotá fárbowána/ Támże.
- 19: Choroby duŹzne/ 94.
- 20: Chłubá Źwoich przodkow omylna/ 97.
- 21: Cnotá z łáŹki PáńŹkiew/ 100.
- 22: Czego komu nie trzebá/ tego mu nie žal/ 105.
- 23: Człowiek wdzyećzne źwirze v Bogá/ 110.

- 24: Czárt iáko Bogá wyznał/ 114.
- 25: Człowiek zły s przyrodzenia/ Támże.
- 26: Czworákie przyrodzenie/ 117.
- 27: Człowiek fie rodzi bez rozumu/ 120.
- 28: Co ieft fen/ Támże.
- 29: Człek mądry gwałt vczyni przyrodzeniu/ 129.
- 30: Co ieft mądrość/ Támże.
- 31: Czým fie we złey myfli wípomoc/ 134.
- 32: Czemu Pan dopuścza dyabłu/ 135.

Czterzy ży=

strona: Cc5

Osobliwých.

- 1: Czterzy żywióły/ Lift 149.
- 2: Celum Empireum/ 154.
- 3: Coby wzyął by w niebie nie był/ 157.
- 4: Co z łáiki Páńkiey przypada/ Támże.
- 5: Czyściec flába nádzyeiá/ 163.
- 6: Czárt iáko fie flow z wiárą boi/ 166.
- 7: Czárt powietrze záraża/ 169.
- 8: Czemu ludzye nierządni w obronach/ 173.
- 9: Ciálá duchowne/ 179.
- 10: Choć nalepiey/ nie domyflay fie nád Páńką wolą/ 182.
- 11:

D.

- 12: Dziwy śpraw Bożych/ 10.
- 13: Domowy gośpodarz/ 12.
- 14: Dufzá nie może ćirpieć/ 21.
- 15: Dobra rádá/ 29.
- 16: Dufzna rołkołz/ 54.
- 17: Doktorowie czáfem łzowie/ 61.

- 18: Domek poczciwy/ 64.
- 19: Dobrze ná czáfy pomnieć/ 65.
- 20: Deŝperat/ 70.
- 21: Dworłkie bieŝiády/ 73.
- 22: Dworzánie ŝalonego grodu/ 74.
- 23: Dobra receptá kiy ná fwą wołą/ 78.
- 24: Dwoiácy iedno ludzye/ 79.
- 25: Dobry dzyał komu dádzą obierác/ 80.
- 26: Dyabeł ŝie nie boi gdy Pan dopuŝci/ 95.
- 27: Dzyeći dáć w opiekę Bogu/ 105.
- 28: Dufzá więzyeń w cieie/ 118.
- 29: Dufzá iáko lámpá w cieie/ 119.
- 30: Dufzá dáleko widzi/ 120.
- 31: Dufze złey y dobrej po ŝmierći rozmyŝlánie/ 121.

Cc 5

Dufzá ro=

strona: [Cc5]v

Znáki Mieyfc

- 1: Dufzá rozumna baczy przyrodzenie/ Liŝt 129.
- 2: Dufzá iáko s ciálem woiuie/ Támże.
- 3: Dyabeł fwego pilen/ 139.
- 4: Dekret Páńŝki ŝpráwiedliwy/ 140.
- 5: Dwie ŝwiecy niebieŝkie/ 145.
- 6: Dziwny Pan ná niebie/ 152.
- 7: Dekret źle wierzących/ 159.
- 8: Dufzá co ćirpi/ Támże.
- 9: Dármopych hetman pychy/ 168.
- 10: Do niebá inŝzych przypraw potrzebá/ 171.
- 11: Dufzá iákoby ptak w klatce/ Támże.
- 12: Dziw/ iż iáwnie widzą á niedbáią/ 175.
- 13: Duch prawdziwy iáki/ 189.

14:

E.

15: Exalácie/ to ieft/ ognie co lataią/ 151.

16:

F.

17: Fálfz wżędy fie nie zátái/ 2.

18: Furman/ 13.

19: Fortunny co ná rownym przeštawa/ 18.

20: Fábułá o chłopie z doktorem/ 61.

21: Fálfzywa chłubá fláchectwá/ 97.

22: Fortel ná złego/ 102.

23: Fortuná co ieft/ 127.

24: Fatá co fą/ 128.

25: Fatum ma moc gdy Pan prze grzech dopuści/ 136.

26: Figle czártowfkie ná powietrzu/ 150.

27:

G.

28: Gošpodárštwo šnádne/ 56.

29: Gošpodárštwo leniwe/ Támže.

30: Gámraći niepotrzebni/ 60.

31: Goście co Libertas rad widzi/ 67.

Gwiazdarze

strona: [Cc6]

Ošobliwfzych.

1: Gwiazdarze śmierć karze/ Lišt 87.

2: Głupi gdy miedzy zacnymi/ 98.

3: Gniazdo nic nie pomoże złym obyczáiom/ 99.

4: Grzech zá šwá wołá/ á zá grzechem pomštá/ 141.

5: Gniazdo złości/ 175.

6: Grzešzy ktory chwali człowieká/ 179.

7: Grunt łáfká Páńfka/ 187.

8: Gniew fzkodliwy y przypadki iego/ 192.

9:

H.

10: Hoyność zyemie y pożytki/ 56.

11: Hárdego zapłáta/ 189.

12:

I.

13: Iedło pomierne/ 18.

14: Iáko zdrowie záchowác/ 61.

15: Iáko zdrowie lekkiey wagi/ 62.

16: Im więtfzy pan tym więtfze trudności/ 69.

17: Iáko orác ná cnotę/ 78.

18: Iáki pan táki kram/ 99.

19: Iáko fpołu żywiemy márníe k woli fwiátu/ 106.

20: Iż Bog nie ma ofoby áni ciáła/ 111.

21: Iftności niewidome iáko moc máia/ 112.

22: Iáka dzyedziná tácy kmiecie/ 115.

23: Iáką włáfnośc ma duzfá gdy nie ma ciáła/ 120.

24: Iáko fá dziwne fády Boże/ 131.

25: Iozeph nie fzedł do złego/ 135.

26: Iáka zgodá miedzy wodámi/ 145.

27: Iáfnośc fámá przez fię/ 154.

28: Iáfnieyfzy Anyeli niż gwiazdy/ y o ich náturze/ Támże.

29: Iáko nas Anyołowie wfpomagáia/ 155.

30: Iáko dobre Anyoły przywabić mamy/ 156.

31: Iáko fie przypodobnić Anyołom/ Támże.

- 1: Iáwna kaźń złego/ Lińt 174.
- 2: Iáko fie fwiát dziwno miefza/ 177.
- 3: Iáko vżywác dobrá Páńfkiego/ 190.
- 4:

K.

- 5: Káždy fie łobie mądry zda/ 5.
- 6: Koniec káżdey rzeczy ma być ná pieczy/ 49.
- 7: Káżdá rzecz czyńńz dawa człowiekowi/ 50.
- 8: Kto człowieku dufa/ łtraći/ 55.
- 9: Kfiędzá źle nęćić/ 59.
- 10: Kramna cnotá/ 77.
- 11: Kto karze ludzi/ potrzebuie karánia/ 106.
- 12: Kto fie nie chce práwá bać/ nie bądź winien/ 124.
- 13: Kftałt łtworzenia fwiátá/ 144.
- 14: Kto niebo toczy/ 148.
- 15: Kárdynali/ Biskupi/ Mniŝzy/ 161.
- 16: Kupcy/ Szyńkarze/ Rzemieńnicy/ Muzykowie/ 162.
- 17: Krol rołtyrkow Warchoł/ 166.
- 18: Krol pychy/ Krol łákomłtwá á zazdrołci/ Támże.
- 19: Kárczemne zwády/ 172.
- 20: Káždy fie łęknie niebieskich rzeczy/ 178.
- 21: Kto może Páná łtrofowác. 182.
- 22:

L.

- 23: Lákome nábycie letnia mgłá/ 14.
- 24: Leniłtwo z obźárłtwá/ 30.
- 25: Ludzye iáko Małpy/ 47.
- 26: Láłká Páńfka dármo/ 53.
- 27: Láłká Páńfka łzczęłcie/ Támże.
- 28: Lákomcy iáko tráca/ 70.

29: Ludzkie łtany ná czworo rozdzyelony/ 76.

30: Lácniey przyrodzeniu o złego/ 78.

31: Ludzye iáko błaznowie Boży/ 87.

Ludzkie nie=

strona: [Cc7]

Ofobliwřzych.

1: Ludzkie niezgody y gránice/ Liřt 87.

2: Lotrořtwo řcieřzká do bogactw/ 99.

3: Lzy niewinnego płatne v Bogá/ 124.

4: Ludzye iáko myřzy/ 157.

5: Lucyper generał/ 167.

6: Ludzye řwowlni iáko muchy/ 168.

7: Ludzye řwięci nie kocháią fie w pyřze/ 179.

8: Lákomřtwo řichy wrzod/ 191.

9: Lákomiec káždy zginie/ Támże.

10:

M.

11: Márna niedbáłoř człowiecza/ 11.

12: Márynarz/ 12.

13: Muzyká pomierna/ 17.

14: Młodemu bárzo rořkofz řmákuie/ 22.

15: Minerwá Bogini rozumu/ 27.

16: Mocarze rořkofz karze/ 28.

17: Myřł řtała wielka obroná/ 35.

18: Miłooř wierna nieřzkodliwa/ 37.

19: Miłooř rzecz przyrodzona/ Támże.

20: Mnifzki/ 38.

21: Młody płochy/ 39.

22: Młodemu nie przyřfoi wiele mowić/ 43.

23: Mądroř zacoř czyni/ 46.

- 24: Myśl niewolna/ więzyenie/ 54.
- 25: Miłofnice zdrádá/ 50 [lege: 59].
- 26: Muzyká pocźciwa/ 66.
- 27: Muzyká wżeteczna/ 67.
- 28: Miárá w duźney chorobie/ 79.
- 29: Mądrość część nalepłza/ 80.
- 30: Mizerna śmierć/ 83.
- 31: Młoda podrośłość człowiecza/ 89.

Moc Płá=

strona: [Cc7]v

Znáki Mieyfc

- 1: Moc Płánet y Anyołow/ Liřt 114.
- 2: Mánue ociec Sámfonow/ 155.
- 3: Muzyká pomierna nie řzkodzi/ 163.
- 4: Męká duźze/ 164.
- 5: Modlitwá pokorna/ 165.
- 6: Miłościwe látá/ 183.
- 7: Miárká zá miárkę/ 188.
- 8: Młodość márnie řtrácona. 190.
- 9:
- N.**
- 10: Nic nie trudno kto w imię Páńskie pocźnie/ 3.
- 11: Niepomierne biełiády/ 16.
- 12: Nic trwáłego ná řwiecie/ 22.
- 13: Ná řwąwolá bez mytá puźzczą/ 23.
- 14: Náturná obeymie boiaźń Bożą/ 53.
- 15: Nieuřtáwicźność ludzka/ 55.
- 16: Niewolniki řwe ma łákomřtwo/ 88.
- 17: Nałog drugie przyrodzenie/ 89.
- 18: Niedořtátek w gořpodářtwie/ 92.

- 19: Niedbálftwo w doznániu prawdy/ 96.
- 20: Ná ciele málo fláchecko zależy/ 98.
- 21: Nátura zázdy fie ciągnie do złego/ 101.
- 22: Niechce fie vmrzeć od przyacioł/ 104.
- 23: Ná świecie nic nie odbieżymy dobrego/ 106.
- 24: Niemiernego żywota szkody/ 118.
- 25: Nátura oczu y widzenia/ Támże.
- 26: Nátura słyszenia/ Támże.
- 27: Nędznik nędzny v práwá/ 122.
- 28: Nieśpráwiedliwego vpadek/ Támże.
- 29: Nie wżytko święci s poštawá/ 141.
- 30: Niebu fie trudno przypátrzyć/ 143.
- 31: Niebo iáko ieft mocne/ 147.

Niebo prze=

strona: [Cc8]

Ofobliwżych.

- 1: Niebo przezroczyfte/ Lift 147.
- 2: Náтуры dzzow y grádow/ 150.
- 3: Nátura wody y ogniá ná niebie/ 151.
- 4: Niebo służy człowiekowi/ 152.
- 5: Niebo ciemne s przyrodzenia/ 153.
- 6: Nátura ciągnie do swego/ 171.
- 7: Nylus rzeká z Ráiu. 177.
- 8:
- O.**
- 9: Obzárftwo więcey ich zábija niż miecz/ 15.
- 10: Opilcow dobre záchowanie/ Támże.
- 11: Ochmiśtrzowie v Roskofzy/ 26.
- 12: Opiły/ y iego spráwy/ 30.
- 13: Ostrożność wiele przekázi/ 42.

- 14: Ożenić sie/ 44.
- 15: Omylne rofkoſzy/ 48.
- 16: Omylny przyiaciel/ 58.
- 17: Omyłká mizernego żywotá/ 83.
- 18: Omylna nádzyeiał długiego żywotá/ 84.
- 19: Omylne rozładki o űláhectwie/ 96.
- 20: O złym zła űlawá/ 99.
- 21: O wolnym rozmyűle queűtia/ 133.
- 22: Odpuűty/ czyűciec/ űłába pomoc/ 159.
- 23: Odpuűty w piekle/ 160.
- 24: Odpuűty Rzyműkie. Támże.
- 25:

P.

- 26: Prawdá iáko Orzeł/ 2.
- 27: Po űłáűce Bożey űlawá/ 3.
- 28: Piękna odmiáná kto złe przyrodzenie odmieni/ 4.
- 29: Práwy űláhćić cnotá zbrámowány/ Támże.
- 30: Piűmo niepotrzebne/ zabáwá/ 5.
- 31: Piűmo napotrzebnieyűze co cnoty vczy/ Támże.

Przyrodze=

strona: [Cc8]v

Znáki Mieyűc

- 1: Przyrodzenie iáko witká roűcie/ Liűt 5.
- 2: Piełzczotá fortuny nie záwždy dobra/ 6.
- 3: Przyrodzenie goła tablicá/ 8.
- 4: Páńűtwo nikczemne we złey űpráwie/ 11.
- 5: Pomierny űtan/ 14.
- 6: Piękny vbior cnotá/ 15.
- 7: Páńny v Roűkoűzy/ 26.
- 8: Pomágáűze Roűkoűzy/ 29.

- 9: Przyczyna złego przyrodzenia/ 36.
- 10: Prawda wżędy mieyſce ma/ 40.
- 11: Pożytek cudny ále brudny/ Támże.
- 12: Pochlebſtwo co znaczy/ Támże.
- 13: Poczciwe małżeńtwo/ 42.
- 14: Przyjaciel práwy/ Támże.
- 15: Poczciwa ſwobodá/ 44.
- 16: Práva chwałą Boża/ 52.
- 17: Pożytki z owce/ 56.
- 18: Pożytki s pczoły/ Támże.
- 19: Potomek właſny/ 58.
- 20: Poczciwe rozmowy dobrze pámiętać/ 68.
- 21: Przygody wielkich ſtanow/ 70.
- 22: Powinnoſć Páńſka/ 71.
- 23: Przypadki dworfkie/ Támże.
- 24: Przypadki niewidome/ 72.
- 25: Pan dobry ſzymierz/ 80.
- 26: Poſtronny żywot zły/ 81.
- 27: Pállás Bogini mądroſci/ 85.
- 28: Przyczyna ſmiertelnoſci/ 86.
- 29: Początek nędze człowieczej w żywocie/ 87.
- 30: Pieſzczoty dziecinne/ 88.
- 31: Przypadki poſpolitych chorob/ 98.
- 32: Przypadki z nieſzczęſcia/ Támże.

Przeźrzeni

strona: Dd

Ofobliwſzych.

- 1: Przeźrzeni w obronie chodzą/ Liſt 95.
- 2: Przypadłe ſmierci ſką ſą/ Támże.
- 3: Po ſmierci żaden ſtrách nie ieſt/ 96.

- 4: Porządna śmierć nie ftrałzna/ 106.
- 5: Przygody przypadłe/ 108.
- 6: Podobieństwo Boże s człowiekiem/ 111.
- 7: Przyczyna fkażenia ludzkiego przyrodzenia/ 116.
- 8: Przyrodzenie ciála/ 117.
- 9: Pan ná rownym od nas przeftawa/ 121.
- 10: Práva iákie mamy takie nieść muśimy/ 123.
- 11: Progres nášzego práwa/ Támże.
- 12: Prawem záwikłána fprawiedliwość/ 124.
- 13: Przypadki przygodne/ 126.
- 14: Przygodá/ 127.
- 15: Płánety ofobną moc máią/ 128.
- 16: Płánety frogie y łáfkáwe/ Támże.
- 17: Przypadki nierozmyflne/ 130.
- 18: Przecz fie złym fzczeńci/ Támże.
- 19: Przecz ná dobre przypadáią przygody/ 131.
- 20: Pan nie ielt przyczyną do złego gdyż zákazał/ 134.
- 21: Pan nie krzyw gdyżeś fam chciał do złego/ Támże.
- 22: Pod niebiem wśzytko odmienne/ 136.
- 23: Pijány bez rozumu chodzi/ 137.
- 24: Przypadki niewinnych/ 138.
- 25: Przełádowaniem fie poleruie cnotá/ 141.
- 26: Pilna rzecz pytać fie o niebie/ 143.
- 27: Płáneta rozum borzy/ 144.
- 28: Płánety przed Pánem nic nie vmieią/ 148.
- 29: Pan cudniey fprawił Máieftat fwoy/ 153.
- 30: Pan iáfnieyfzy niż fłońce/ 154.
- 31: Pan perfon nie pátrzy/ 157.
- 32: Po śmierci nic nie pomoże/ 159.

strona: Ddv

Znaki Mieyfc

- 1: Pan wymyflu nie ćirpi/ Liŧt 159.
- 2: Papież/ 160.
- 3: Piekielna oliądłość/ Támże.
- 4: Połpolite duchowieńŧwo/ 161.
- 5: Páńŧki gniew ná wymyflácie/ Támże.
- 6: Pánowie ŧwieccy/ Támże.
- 7: Prokuraći/ 162.
- 8: Pánu rzecz wdzyęcźna ŧpráwiedliwość/ Támże.
- 9: Pokorá z wiárą ŧiłą ważá/ 165.
- 10: Pan wiernego nie ŧádzi/ 169.
- 11: Pan nie może być ŧłuŧźnie winowan/ 171.
- 12: Pan o tego niedba/ kto óń niedba/ Támże.
- 13: Pan s pokornymi ŧpołu/ 172.
- 14: Pyŧznych hetman/ 173.
- 15: Pijánice co máią w zylku/ 175.
- 16: Páńŧkim dekretem ludzyc gina/ Támże.
- 17: Prorocy ŧwiádkowie złoŧci ludzkich/ 178.
- 18: Pyŧzny ŧwiecki márný/ 179.
- 19: Pan nigdy nie ćirpi obráżenia ŧwego/ 181.
- 20: Pan poŧtaw nie pátrzy iedno prawdy/ 182.
- 21: Pan iáko karze wymyflácie/ Támże.
- 22: Poŧłuŧzeńŧwo Pan woli niź ofiárę/ 183.
- 23: Pomŧtá ŧkąd/ 184.
- 24: Pánu ŧie porucźáć to napilnieyŧza/ 186.
- 25: Pan ieŧt duch/ duchá teź potrzebuie/ Támże.
- 26: Pan iŧtność ŧwą w człowieku okazał/ 187.
- 27: Powinność ŧobie rownemu/ Támże.
- 28: Pychá ŧzkodliwa y iey zapłata/ 188.

- 29: Pomierna pokorá/ Támże.
30: Pochlebftwo pod purą pychą/ 189.
31: Przełożeni poczćiwi/ máią być w poczćiwości/ Támże.
32: Pomágácze dyabłowi/ Támże.

Pirwfa cno=

strona: Dd2

Ofobliwřzych.

1: Pirwfa cnotá bać fie Bogá/ Liřt 192.

2:

R.

- 3: Rozum poczćiwy wřzytko pokrywa/ 2.
4: Rořkofz zyemie/ Támże.
5: Rozum ma ořtry nos/ 6.
6: Roznořć náuk czyni zámieřzanie/ 7.
7: Rozum s cnotą zmieřzány nalepřzy/ Támże.
8: Rořkofz cel řwey woley/ 20.
9: Rořkofz fie s cnotą niezgodzi/ 21.
10: Rořkofzy wypifánie/ 23. 24.
11: Rořkofz krolowa/ 25.
12: Rořkofz pijánicow/ 30.
13: Rořkofz duřze/ 43.
14: Rořkofz řtanu/ 55.
15: Rzeczy co czyniá żywot řzcęřliwy/ Támże.
16: Rádá ořenić fie/ 56.
17: Rowny fie z rownym weřeli/ 64.
18: Receptá ná duřzę/ 78. 79.
19: Rozum ma mieć nos ořtry/ 91.
20: Rycerze piwnicřni/ 97.
21: Rozna dobrych á zřlych nádzyeiá/ 102.
22: Rzecz dziwna iř Bog bez ciála wřzytko rżadzi/ 111.

- 23: Rozum do wiary pomoże/ 112.
- 24: Radość wmyśłu albo dufna/ 115.
- 25: Radość w niebie/ 116.
- 26: Rozum fkađ poźzedł/ 119.
- 27: Rozum mdły w słabym ciele/ Tąmże.
- 28: Rozum falcyczny/ 139.
- 29: Rzemieśnik káždy o swoim rzemieśle rad mowi/ 147.
- 30: Rozdzyał gwiazd y przezwilká/ 148.
- 31: Ray zyemfki/ 179.

Dd 2

Strážzna

strona: Dd2v

Znáci Mieyfc

1:

S.

- 2: Strážzna rzecz iefł fzácowác ludzkie ftany/ Liřt 2.
- 3: Słába vrodá bez cnoty/ 4.
- 4: Strách morfki/ 13.
- 5: Sapory/ 14.
- 6: Swobodá poczciwa/ 18.
- 7: Starych rofkofz mowić/ 20.
- 8: Smyřły nářze rofkofz rády widzą/ 21.
- 9: Sen wdzyęcžna rzecz/ 31.
- 10: Siedm Płánet co fwiát řpráwuia/ 33.
- 11: Szaleni wfzyřcy rowni fobie/ 36.
- 12: Stroy bez rozumu nic/ 46.
- 13: Swiát záwždy błádzi/ 47.
- 14: Szpetny ptak źle řpiewa/ 49.
- 15: Strách mocy Božey/ Tąmże.
- 16: Swiát ná źle wiedzy/ 51.
- 17: Słába zacnořć ná řwiecie/ 53.

- 18: Stałość świnia/ 55.
- 19: Syn gdy dorasta/ 57.
- 20: Sławá dobrego małżeństwa/ Tąmże.
- 21: Stan Libertatis/ 75.
- 22: Stan prawie cnotliwych/ 76.
- 23: Stan też poczciwy/ ále iuż ten co fie stára o fie/ Tąmże.
- 24: Stan przewrotnych á chytrych ludzi/ 77.
- 25: Stan wżetecznych á szalonych/ 78.
- 26: Sztuki szymierkie ná dyabla/ 80.
- 27: Srogość śmierci/ 82.
- 28: Śmierć przygodna/ Tąmże.
- 29: Student czego fie vczyć ma/ 90.
- 30: Sławá zła bez poczciwości/ 91.
- 31: Stárość przykra/ 92.

Śmierć wier=

strona: Dd3

Ofobliwżych.

- 1: Śmierć wiernym nic nie strážna/ Liśt 94.
- 2: Sławá wieczna/ 99.
- 3: Sláchetne przyrodzenie pomaga ćwiczeniu/ 100.
- 4: Spokoynego mniey ważą/ 102.
- 5: Sprawiedliwość kupna ná świecie/ Tąm.
- 6: Stały myśli strách nie ruży/ 103.
- 7: Świát iáko ptárze pole/ Tąmże.
- 8: Świát chytry chłop/ Tąmże.
- 9: Świát komedya/ 104.
- 10: Świát gośpodá z vrzędu/ 105.
- 11: Świádkowie dobrego sumnienia/ Tąmże.
- 12: Stworzenia oprócz zyemie/ 114.
- 13: Sen prawdziwy/ 120.

- 14: Sroga rzecz v Bogá/ nieśpráwiedliwość/ 122.
- 15: Spery Płánetow nád ogniem/ 151.
- 16: S pieklá Anieli pilni kogo Pan odftápi/ 156.
- 17: Szczęśliwy kto fie cudzą przygodą karze/ 178.
- 18: S poštáwy vmyśl poznác/ 159.
- 19: Sąd Páńfki/ 164.
- 20: Sobiepan Hetman łákomftwá á zazdrości/ 168.
- 21: Słábą moc czárt ma gdy Pan broni/ 170.
- 22: Skąd niezgodá/ 172.
- 23: Sroga rzecz oftrádác obietnic Páńfkich/ 180.
- 24: Sálomonowi obietnice/ 184.
- 25: Swieckie burdy/ 185.
- 26: S fwey woley co roście/ 190.

27:

T.

- 28: Trudność nábycia bogactw/ 12.
- 29: Trudności zónátego/ 56.
- 30: Trudność około wychowánia dzyeci/ 57.
- 31: Trudność około żony/ Támże.

Dd 3

Towárzy=

strona: Dd3v

Znáki Mieyfc

- 1: Towárzyftwo zónátych/ Lift 60.
- 2: Tańce/ fkoki/ 66.
- 3: Trwogi nieśpráwiedliwe/ 69.
- 4: Towárzyftwo złe nálog czyni/ 89.
- 5: Trwogi/ woyná/ 92.
- 6: Tátárowie/ Zydowie/ Turcy/ Krześciánie. 164.
- 7:

- 8: Vrząd Słońcá/ 2.
- 9: Vrząd Miefiácá/ Támże.
- 10: Vbior cnoty/ pokorá/ 6.
- 11: Vpor wielki gwałt przyrodzeniu/ 8.
- 12: Vtrátá zbytnia/ 15.
- 13: Vbior pomierny/ 18.
- 14: Vkładność wielki czyńsz/ 44.
- 15: Vtrátni gdy fie z fiebie śmieią/ 68.
- 16: Vrząd zyeński/ 92.
- 17: Vbior cnotie nie pomaga/ 100.
- 18: Vrządnicy niebieſcy Płánetowie/ 152.
- 19: Vrząd Aniełki w ładny dzyeń/ 157.
- 20: Vrządnicy zyeńscy/ 161.
- 21: V złych Anyeli/ 173.
- 22: Vbodzy łá probierze ná bogáte/ 187.
- 23: Vbić źle/ vbijałi też źle. 192.
- 24:

W.

- 25: Więtfzy to dziw kiedy wielki łtan wykroczy/ 5.
- 26: Wymyflne potráwy/ 14.
- 27: Wrzod łádámow y ná potomki/ 36.
- 28: W Kaimie fie okazałá myfl złá człowiecza/ 37.
- 29: Wenus łkąd poſzłá/ Támże.
- 30: Wenus máło może w miłości/ 38.
- 31: Wenus co ma zá czeładź/ 39.

Wenufow

strona: Dd4

Ofobliwfzych.

- 1: Wenufow błazen w miłości/ Liłt 41.
- 2: Wefoła poſtáwá nie wádzi/ 44.

- 3: Wolna myśl/ rofkołz/ 54.
- 4: W dzyatkách iáka rofkołz/ 57.
- 5: Walki plewidło [!] ludzi złych/ 70.
- 6: Wiernych Pan wszędy ftrzeże/ Támże.
- 7: Wyprawy ná trwogi/ 72.
- 8: Wyprává ná drogę młodych/ 90.
- 9: Wilk fláchćic by miał herby/ 101.
- 10: Waby fwieckie/ 103.
- 11: Wiernemu nic nigdy nie ftráfzno/ 109.
- 12: Widome podobieńftwá iftności/ 113.
- 13: W pijánym narychley náturę poznác/ 117.
- 14: Wfzytki przypadki od Bogá/ 128.
- 15: Wiernemu fatá nieftráfzne/ 136.
- 16: Więtfzy dziw czego oczymá nie widzimy/ 144.
- 17: Wody z morzá bieżą przez zyemię/ 146.
- 18: Wiátry fzkodliwe/ 149.
- 19: Wiátr zły czárći burzą/ Támże.
- 20: Wicher co czyni/ 150.
- 21: W pocie czolá [!] flufzne pożywienie/ 161.
- 22: Warchoł krol zwády/ 168.
- 23: Wab ná ląkomcá/ Támże.
- 24: Wielka śmiałość ieft zwádá/ 172.
- 25: Wymyflý zakonow. 183.
- 26:

Y.

- 27: Y przez fen niepokoy/ 94.
- 28: Y drewno fláchetnym zową vmálowáne/ 101.
- 29: Y widome rzeczy tedy wzrok mylą. 112.
- 30:

Z.

strona: Dd4v

Znaki Mieyfc

- 1: Zły nigdy niebełpieczen. Lift 4.
- 2: Zacni stanowie czym fie parác máią/ 5.
- 3: Zołnierz/ 13.
- 4: Zbytki ftołowe/ 14.
- 5: Z dziwnych potraw dziwne wrzody/ 15.
- 6: Zli vrzędnicy á fzáfárze dobrodzyeyftwá Páńského/ 19.
- 7: Zwyczaj wiele może/ 41.
- 8: Z moźnym zwádá/ 44.
- 9: Z niebá trudne wyźrzenie/ 45.
- 10: Zonę dobrze w grozye mieć/ 59.
- 11: Zonę iako obierác/ 60.
- 12: Zle proźnowác biały głowie/ Támże.
- 13: Zamki prętko giną/ 64.
- 14: Zuchwálcowi przygodá/ 71.
- 15: Zywot dworfki pomierny/ 72.
- 16: Zyemiánin domowy/ 73.
- 17: Zadna moc nie fprzećiwi fie śmierći/ 86.
- 18: Złoto nie odkupi śmierći/ 104.
- 19: Zmartwychwítanie pewne/ 121.
- 20: Zoroáftes á Tales co byli/ 126.
- 21: Zuzánná niechciáła do złego/ 135.
- 22: Złym do ich myśli pomaga diabeł do czáfu/ 139.
- 23: Zły źle fie obroći/ 140.
- 24: Zyemiá iako gałká śrzod niebá/ 145.
- 25: Zyemiá okrągła/ Támże.
- 26: Zimá á láto iako fie mieniá/ 150.
- 27: Zyemiá ftodołá/ 153.

28: Zołnierz/ poľpolŃtwo/ rozboyniczny/ złodzyeie/ pijániczne/ ko=

29: łterowie/ gámraći/ omnes. 163.

30: Zá grzechy pewna pomłtá/ 166.

31: Zárłok krol opillŃtwá/ 167.

32: Zárłok Hetman pijánic/ 169.

Zły źle

strona: [Dd5]

OfobliwŃzych.

1: Zły źle zginie/ LiŃt 172.

2: Zwády á w nich krzywdy miedzy łąfiády/ Támże.

3: Zazdrość z łákomłtwem/ 173.

4: Zazdrościwy ku pľu podobien/ 174.

5: Zárłok Krol obzárłtwá/ Támże.

6: Zbáwienie v ludzi iáko łtára czápká/ 180.

7: Zadny wymyłł Páná nie vbłaga/ 181.

8: Zle lie ważyć woley Pánłkiey odmieniáć/ 184.

9: Zazdrość Ńzkodliwa y iey zapłátá/ 187.

10: Z młodu hámu y kołá/ 190.

11: # Koniec Reyełtru.

12: grafika

strona: [Dd5]v

1: W Krákwie

2: Drukowano v Mátyfá Wirzbyęty. Roku

3: od przyłcia Syná Bożego ná łwiát.

4: 1560.